رسالو سچل سرمست

(سنڌي ڪلام)

مرتب

عثمان علي انصاري

روشني

رسالو سچل سرمست

(سنڌي ڪلام)

Gul Hayat Institute

رسالو سچل سرمست

(سنڌي ڪلام)

مرتب

عثمان علي انصاري

سنواريندڙ

گل محمد تنيو

Gul Hayat Institute

روشني پبليڪيشن

ڪنڊيارو

1997ع

Roshni Book No. 90

”رسالو سچل سرمست“

(سنڌي ڪلام)

مرتب: عثمان علي انصاري
سنواريندڙ: گل محمد ٽنيو
ڇاپو ٻيو: (سنواريل) © روشني 1997ع
ڪمپوزنگ: حسين سومرو ۽ حبيب قادر قريشي،
نيو سنڌ ٽيڪ ڪمپوزرس، حيدرآباد.
ڇپيندڙ: فائين ڪميونيڪيشن
ڇپرائيندڙ: روشني پبليڪيشن ڪنڊيارو
قيمت: 200.00 رپيا

ٽائيٽل ڊزائين
عبدالرسول عباسي

Gul Hayat Institute

RISALO SACHAL SARMAST

(Sindhi Poetry of Sachal Sarmast)

Compiled by: Usman Ali Ansari
Composed by: Hussain Soomro & Habib Qadir Qureshi
Printed by: Fine Communication Hyderabad.
Published by: Roshni Publication Kandiaro
Second Edition © Roshni 1997

سٽاءُ

منهنجي قلم مان
عرض حال 17
مقدمو 20
رسالو سچل سرمست (سنڌي ڪلام) 49
وحدت نامو 51

وحدت **59**
داستان پهريون
بيت 59
ڪافيون 63
داستان ٻيو
بيت 76
ڪافيون 78

حقيقت **87**
داستان پهريون
بيت 87
ڪافيون 90
داستان ٻيو
بيت 100
ڪافيون 102

سسئي **113**
داستان پهريون
بيت 113
ڪافيون 116
داستان ٻيو
بيت 125
ڪافيون 127
داستان ٽيون
بيت 135
ڪافيون 137
داستان چوٿون
بيت 144
ڪافيون 146

Gul Hayat Institute

داستان پنجون
بيت 152
ڪافيون 155
داستان ڇهون
بيت 161
ڪافيون 165
داستان ستون
بيت 173
ڪافيون 177
داستان اٺون
بيت 183
ڪافيون 188
داستان نائون
بيت 194
ڪافيون 199
داستان ڏهون
بيت 210
ڪافيون 213
داستان يارهون
بيت 222
ڪافيون 227
جهولڻو (سسئي ۽ پنهون ۽ بابت) 236

نوري 253

داستان پهريون
بيت 253
داستان ٻيو
بيت 257
داستان ٽيون
بيت 262
داستان چوٿون
بيت 266

مارئي 271

داستان پهريون
بيت 271
ڪافيون 277

Gul Hayat Institute

داستان پيو	
بيت	280
ڪافيون	286
داستان ٽيون	
بيت	288
ڪافيون	293
داستان چوٿون	
بيت	295
ڪافيون	304
داستان پنجون	
بيت	306
ڪافيون	310
داستان ڇهون	
بيت	312
ڪافيون	315
داستان ستون	
بيت	316
ڪافيون	320
مومل راڻو	**323**
داستان پهريون	
بيت	323
ڪافيون	327
داستان پيو	
بيت	331
ڪافيون	333
جهولڻو	336
سنڌي پورب	**337**
بيت	337
ڪافيون	343
هير رانجهو	**353**
داستان پهريون	
بيت	353
ڪافيون	357
داستان پيو	
بيت	358
ڪافيون	361

Gul Hayat Institute

363

داستان پهريون
بيت 363
ڪافيون 365
جهولڻو 368

مالڪوس 369

داستان پهريون
بيت 369
ڪافيون 373
داستان ٻيو
بيت 377
ڪافيون 381
داستان ٽيون
بيت 386
ڪافيون 389
داستان چوٿون
بيت 394
ڪافيون 397
داستان پنجون
بيت 401
ڪافيون 405
داستان ڇهون
بيت 409
ڪافيون 412
داستان ستون
بيت 417
ڪافيون 420

متفرق ڪلام 425

بيت سنڌي روجهن بابت 427
دوها 433
هدايتون 434
ڪافيون 437

- رسالي ۾ آيل عربي / فارسي عبارتن جي معنيٰ ۽ شرح 505

Gul Hayat Institute

منهنجي قلم مان

شاهہ عبداللطيف رح سان عقيدت اسان ڏاڏن ڪان ورثي ۾ ملي اٿم. ست پيڙهيون اڳ، اسان جا وڏا غوث بهاءُ الدين ذڪريا جا مُريد هئا ۽ پوءِ شاهہ سائين جي عقيدت پلئہ پيئي. جا پيڙهي بہ پيڙهي اڄ تائين ساهہ سان سانديندا پيا اچون.

شاهہ سائين سان عقيدت وارو رستي تي هلندي، آءٌ شاهہ سائين ۽ سنڌ جي ٻين صوفي بزرگن جي شاعري ڏانهن متوجہ ٿيس، شاهہ جي شاعري منهنجي جيءَ اهڙو جادو ڪيو، جو آءٌ سندس شخصيت سان گڏ سندس شاعريءَ جو بہ عقيدت منديءَ پيس ۽ اهڙي طرح من ۾ شاهہ توڙي سنڌ جي ٻين صوفي بزرگن جي شاعري پڙهڻ جو اشتياق وڌندو ويم.

جڏهن روشني پبليڪيشن جي دوست، سچل جي رسالي ڇپائڻ جي سلسلي ۾ ڳالهہ چوري تہ مون ڪيس چيو: شاهہ جي رسالي وانگر هڪ ٻئي سرڪاري ادبي اداري ڪان هڪ طرف تہ سچل جي ڪلام ۾ پڻ ڪيتريون ئي غلطيون سرزد ٿيو آهن. ٻئي طرف مان واري مرتب ڪان پڻ سچل جي ڪلام سهيڙڻ وقت ڪجھ اوڻايون رهجي ويون آهن، تنهن لاءِ لازمي آهي تہ نيئن سري سان فوٽ نوٽن ذريعي ڇپائيءَ توڙي مرتب جي اوڻاين جي نشاندهي ڪجي تہ بهتر ٿيندو.

اها ڳالهہ ڪيڏي نہ افسوس ناڪ آهي تہ سنڌ جي ٻن اهم سرڪاري ادبي ادارن، سنڌ جي ٻن عظيم صوفي شاعرن، جيڪي سڄي جڳ ۾ پنهنجي لازوال شاعري ڪري سنڌ جي سڃاڻپ آهن، جي ڪلام کي اهڙيءَ تہ اڻ سوهندڙ انداز سان ڇپائي پڌرو ڪيو آهي جنهن سان نہ رڳو صوفي بزرگن جي عقيدتمندن جي بلڪ سنڌ جي سڄاڻ طبقي جي پڻ دل آزاري لازمن ٿي هوندي.

اسان ڏسون ٿا تہ جڏهن مانواري هوتند مولچند گربخشاڻي پنهنجي حياتيءَ ۾ شاهہ جي رسالي جا ٽي جلد معنيٰ ۽ شرح سميت مرتب ڪري، پنهنجي هڙان خرچ تي ڇپائي پڌرا ڪيا تہ ٽئي جلد غلطين ڪان بلڪل خالي هئا، ان جي برعڪس ثقافت کاتي پاران ڇپايل ٻئي ڇاپا (پهريون ڇاپو ليٽر پريس ۽ ٻيو ڇاپو ڪمپيوٽر تي ڪمپوز ٿيل) غلطين ۾ هڪ ٻئي ڪان گوءِ کٽي ويل نظر تا اچن.

مون گربخشاڻي صاحب جي مرتب ڪيل رسالي، جيڪو روشني پبليڪيشن ڪنڊيارو ڪجھ عرصو اڳ ڇپائي پڌرو ڪيو آهي، جي نيئن ڇاپي جي پروفن جو بار پنهنجي ڪلهي کنيو هو ان فيلڊ ۾ نيئن هئڻ سبب مون ڪان بہ ڪي پروفن جون غلطيونُ ضرور رهجي ويون هونديون، پر ايتري سا پڪ اٿم تہ هي ڇاپو ثقافت کاتي پاران ڇپايل ٻن ڇاپن توڙي نيرون بڪس واري ڇپرايلِ ڇاپي (جيڪو ثقافت کاتي پاران ڪمپيوٽر تي ڪمپوز ڪري ڇپرايل ڇاپي جي هوبهو فوٽو ڪاپي آهي) کان ڪيئي ڀيرا بهتر هوندو، جنهن ۾ پروفن جون شمار کان ٻاهرغلطيون آهن،

Gul Hayat Institute

شاهہ سائينءَ جي مشهور بيت جي پهرين سٽ:

جي تو بيت ڀانيان، سي ”آيتون“ آهين.

ان ڇاپي ۾ هيئن ڇپيل آهي:

جي تو بيت ڀانيا، سي ”آيونِ“ آهين.

بلڪ پروفن جي سلسلي ۾ ته ان کان به اهم غلطيون رهجي ويل آهن، پر هن اداري ته ان ڳالهہ جو به ڌيان نہ رکيو آهي تہ شاهہ جو ڪيترو ڪلام ڇپجڻ کان رهجي ويو آهي. مثال طور:

(١) سر ڪنيات داستان پهريون جا آخري اٺ بيت، وائي ١ ۽ وائي ٢ سري کان گم آهن.

(٢) سر ليلا چنيسر ۽ سر مومل راڻو تي آيل فوٽ نوٽ هلنڊڙ مواد جي وچ ۾ ۽ غلط هنڌ تي ڏنل آهن.

اهڙي طرح شاهہ سائينءَ جي ان رسالي ۾ ٻيون به اڻ ڳڻيون غلطيون آهن جن لاءِ تفصيلي مضمون لکڻ جي ضرورت آهي.

جيئن تہ هت ڳالهہ پئي هلي سچل جي رسالي متعلق، تہ هڪ نظر ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) مرتب: عثمان علي انصاري، ڇپرايل سنڌي ادبي بورڊ (ٻہ ڇاپا) ۽ سنڌي ادبين جي ڪوآپريٽو سوسائٽي (ٽيون ڇاپو) تي تا وجهون.

محترم عثمان علي انصاري جي مرتب ڪيل ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) ۾ مون کي پنهنجي ناقص ڄاڻ آهر جيڪي ڇپائي جون غلطيون ۽ ترتيب جون اوڻايون نظر آيون، ان لاءِ مناسب ڄاتم تہ هن نيئن ڇاپي ۾ انهن جي نشاندهي ڪجي تہ جيئن سچل جا عقيدتمند يا محقق، سچل جو ڪلام اڳيان رکن تہ انهن اوڻاين کي پڻ نظر ۾ رکن يا ان تي قلم ڪڻن. اسان غلطين / اوڻاين کي ٻن حصن ۾ تا ورهايون. پهريون اهي جيڪي ادبي بورڊ ڇپائيءَ دوران ڪيون- ٻيون اهي جيڪي مانواري مرتب کان سچل جو ڪلام مرتب ڪرڻ وقت ٿي ويون آهن.

ڇپائيءَ جي سلسلي جون غلطيون:

ڇپائيءَ جي پهرين اهم غلطي ”متفرق ڪلام“ ۾ آهي. اسان کي نمبر وار هلنڊڙ کان پوءِ اوچتو ڪافي ١٣٠ جا آخري ٽي بند ملن ٿا.جڏهن تہ لڳاتار هلنڊڙ نمبر موجب ڪافي ١٢۴بعد ڪافي ١٢٥، ڪافي ١٢٦، ڪافي ١٢٧، ڪافي ١٢٨، ڪافي ١٢٩ ڪافي ١٣٠ ۽ پوءِ ڪافي ١٣١ اچڻ گهرجي، پر ادبي بورڊ جي ڇپرايل ٻنهي ڇاپن (پهريون ڇاپو ڇپجڻ جو سال 1959ع ٻيو ڇاپو ڇپجڻ جو سال 1982ع توڙي- ساڳي رسالي جو هوبهو نقل ڪري ڇپرايل سنڌي ادبين جي ڪوآپريٽو سوسائٽي پاران ٽيون ڇاپو) ۾ پڻ صفحي 416 جي آخر ۾ ڪافي ١٢۴ کانپوءِ صفحي 417 تي هي ٽي سِٽون اچن ٿيون:

Gul Hayat Institute

هيءَ دل ديواني ڪري، هو ٿيا پاڻ قرار.
جات جتن جي جيڏيون، جيءَ وڏو آهي جار.
"سچو" نہ وسار ساھہ ڪٺون، دوستن جي دربار.
۽ پوءِ ڪافي ۱۳۱ اچي ٿي.

اهڙي طرح ٿنهي ڇاپن مان ڪافي ۱۲۴ جي آخري ٻن سٽن کان وٺندي ڪافي ۱۳۰ جي آخري ٽن سٽن جي وچ وارو مواد گم ٿيل آهي. بحث ان ڳالهہ تي نہ آهي تہ اهو مواد (يعني ڪافي ۱۲۴ جون آخري ٻہ سٽون، ڪافي ۱۲۵، ڪافي ۱۲۶، ڪافي ۱۲۷، ڪافي ۱۲۸، ڪافي ۱۲۹ ۽ ڪافي ۱۳۰ جو ٿلهہ ۽ پهريان ٻہ بند) گم ڪيئن ٿيو؟ نہ ئي وري اسان کي ان ڳالهہ پڇڻ جو ڪو حق ئي حاصل آهي تہ سنڌ جي ناماري سرڪاري ادارا پاران سنڌ جي عظيم صوفي شاعر جي ڪلام ۾ اهڙي اهم غلطي ڪيئن ڪئي وئي يا اهو ڪلام ڪيئن گم ٿي ويو ۽ ٽيويهن سالن جي وڏي عرصي بعد ٻئي ڇاپي ڇپجڻ وقت ڇو نہ ان اهم غلطيءَ/ اوڻائي کي درست ڪري پڙهندڙن کي اعتماد ۾ ورتو ويو.

مون ڏينهن رات هڪ ڪري، رسالي جي هڪ هڪ ڪافيءَ کي "رسالو سچل سائين" مرتب علي قلي بيگ جي هر هڪ ڪافيءَ سان ڀيٽي ڏٺو. اِهو ڪم تمام ڏکيو ۽ ٿڪائيندڙ هيو، پر سچ ۽ سچل جي همراهي هئي، جو اهو ڪم آسان ٿي پيو. اهڙي طرح نيٺ اُهي ڪافيون جيڪي هن رسالي ۾ وڃان گُم ٿيل آهن، تن جي جاءِ تي اُهڙيون پنج ڪافيون نمبر وار رسالي ۾ ڏنيون اٿم جي رسالي ۾ اڳ موجود نہ هيون. بلڪہ ڪافي ۱۲۴ جا آخري ٻہ بند ۽ ڪافي ۱۳۰ جو ٿلهہ ۽ ٻہ بند پڻ محترم علي قلي بيگ جي "رسالو سچل سائين" مان ورتا اٿم. اُهي پنج ڪافيون جي ڪافي ۱۲۵ کان ۱۲۹ تائين هِن رسالي جي متفرق ڪلام ۾ شامل رکيون اٿم، تن مان هر هڪ لاءِ اهو يقين ڪرڻ تہ ڪٿي اِها ڪافي رسالي ۾ اڳ موجود تہ نہ آهي، رسالي کي بار بار اٿلائڻو پيم ان پڪي يقين بعد تہ اِهي ڪافيون رسالي ۾ اڳ موجود نہ آهن، هي ڪافيون ترتيبوار متفرق ڪلام ۾ شامل رکيون اٿم. هر ڪافيءَ بابت تفصيل فوٽ نوٽ ۾ ڄاڻايل آهي.

ڇپائيءَ جي ٻي اهم غلطي: سنڌي ادبي بورڊ جي ڇپرايل ٻنهي ڇاپن توڙي سنڌي اديبن جي ڪوآپريٽو سوسائٽي واري ڇپرايل ڇاپي ۾ هوبهو آهي. ٽائيٽل تي ڪتاب جو نالو "سچل سرمست جو سنڌي ڪلام" سب ٽائيٽل تي "سچل جو سنڌي ڪلام" جڏهن تہ مقدمي پوري ٿيڻ بعد صفحي ۳۳ تي ڪتاب جو نالو "رسالو سچل سرمست" ۽ مسلسل هلندڙ ٻڌي صفحن تي صرف "سچل سرمست" نالو ڏنل آهي.

ڇپائيءَ جي ٽين اهم غلطي: جڏهن مقدمو صفحہ ۳۱ تي ختم ٿئي ٿو، تنهن بعد صفحي ۳۳ کان رسالو سچل سرمست شروع ٿئي ٿو. رسالي جي شروعات

”وحدت نامو“ سان ٿئي ٿي، پر وحدت نامي جي اڪي صفحن تي ”وحدت نامو“ بجاءِ ”مقدمو“ ڇپيل آهي، جنهن سان عام پڙهندڙ لازمي طرح مونجهاري ۾ پوندو تہ ”وحدت نامو“ سڄل جو ڪلام آهي يا مقدمي جو حصو.

ڇپائيءَ جي چوٿين اهم غلطي: اڳوڻن ٽن ڇاپن ۾ الڳ الڳ سرن ۾ هلندڙ اڪي صفحن تي سُر جو نالو غلط جا بجا غلط نظر اچي ٿو، مثال طور: سسئي، داستان پيو، صفحو ٩٩ تي سُر جو نالو ”سسئي“ بجاءِ ”حقيقت“ ڇپيل آهي. ”مارئي“، داستان چوٿون، صفحي ٢٥١ ۽ ٢٥٣ تي سُر جو نالو ”مارئي“ بجاءِ ”سسئي“ ڇپيل آهي ۽ ”بيت سنڌي پورب جا“ جي مسلسل اڪي صفحن تي سر جو نالو ”بيت سنڌي پورب“ جا بجاءِ ”مومل راڻو“ ڇپيل آهي. ساڳي طرح ڪتاب ۾ هر سر جو نالو ”وحدت“، ”حقيقت“ ۽ ”سسئي“ وغيره ڇپيل آهي، پر ”سارنگ“ جي شروعات ۾ڏنل نالو ”سر سارنگ“ ڇپيل آهي.

ڇپائيءَ جي پنجين اهم غلطي: هر سُر جي داستن ۾ بيتن بعد ڪافيون ڏنل آهن ۽ ”ڪافي“ عنوان تلهن اکرن ۾ هن ريت ڏنل آهي: ڪافي١، ڪافي ٢، ڪافي ٣، وغيره، پر ”مارئي“ داستان پهريون ۾ سواءِ ڪافي هڪ جي باقي ڪافين تي بيتن جي سٽاءَ وانگر نمبر (٢) (٣) (۴) (۵) ۽ (٦) ڇپيل آهي. هي تہ هُيون اُهي غلطيون جي ڇپائيءَ دوران رهجي ويون. پر رسالي ۾ سي اوڻائيون پڻ عام آهن، جي مرتب کان رهجي ويل نظر اچن ٿيون.

اسان جڏهن ”رسالو سڄل سرمست“ جو پهريون صفحو ڇڏي ٻئي صفحي تي نظر ٿا وجهون تہ اسان جي نظر هن نوٽ ڏانهن ٿي وڃي :

> ”ناشر محترم پير حسام الدين راشديءَ ۽ آغا غلام نبي صاحب جن جو شڪر گذار آهي، جن هن رسالي جي ترتيب ۽ اشاعت جي سلسلي ۾ پنهنجي ڪارآمد راءِ ۽ گرانقدر رهبريءَ کان مستفيض ڪرڻ فرمايو.“

ڇپائي جي سلسلي ۾ ڪيل غلطين جي تفصيلي ذڪر کان پوءِ مٿين مانوارن نالن جي اشاعت جي سلسلي ۾ ڪيل گرانقدر رهبري پڙهندڙن اڳيان ضرور پڌري ٿي هوندي. هاڻ نظر ٿا وجهون احترام لائق سرڪاري ادبي اداري جي ترتيب جي سلسلي ۾ وريل گرانقدر رهبريءَ تي.

ترتيب جي پهرين اهم اوڻائي:

رسالي ۾ اسان کي جاءِ بجاءِ ساڳين ڪافين جو ورجاءَ مان لڳي ٿو تہ مانوري مرتب ۽ پوءِ ترتيب جي سلسلي ۾ رهبري ڪندڙ صاحبن ان ڳالهہ ڏانهن ذرو

ٻه ڏيان نه ڏنو آهي ته ساڳيو ڪلام رسالي ۾ بار بار موجود آهي، مثال طور:
وحدت، داستان پهريون جي ڪافي ٣، حقيقت جي داستان پهريون ۾ ڪافي ٢١ طور شامل ٿيل آهي ۽ وحدت، داستان پهريون جي ڪافي ١٠ ساڳي ئي وحدت جي داستان ٻئي ۾ ڪافي ٣ طور شامل آهي، جڏهن ته سر سسئي داستان پهريون جي ڪافي ١٨، متفرق ڪلام ۾ پڻ ڪافي ٩١ طور شامل آهي. سسئي، داستان ٽيون ڪافي ٥، متفرق ڪلام ۾ ڪافي ١٦ آهي، سسئي، داستان چوٿون ڪافي ٩، سسئي، داستان ستون جي ڪافي ١٣ آهي. سسئي، داسبتان پنجون، ڪافي ٥، متفرق ڪلام جي ڪافي ١٣٢ آهي. سسئي، داستان پنجون، ڪافي ١٢، متفرق ڪلام جي ڪافي ١١٨ آهي. سسئي داستان نائون، ڪافي ٨، سسئي، داستان نائون، جي ڪافي ۴ آهي. سسئي، داستان نئاون متفرق ڪلام جي ڪافي ١٠٧ آهي. رسالي ۾ اهڙيون (٩) ڪافيون ملن ٿيون جي رسالي ۾ ٻه ڀيرا شامل آهن ۽ ساڳيءَ ڪافيءَ جي رسالي ۾ ٻه ڀيرا شامل هئڻ مان محسوس ٿئي ٿو ته رسالي جي ترتيب لاءِ رهبري ڪندڙ صاحبن، مانواري مرتب جي سهڙيل ڪلام ڪي پرکي پروڙي نئين سر پيش ڪرڻ بجاءِ، جيئن جو تيئن رهڻ ڏنو آهي. مون انهن ڪافين جي نشاندهي فوٽ نوٽن ذريعي اُن هنڌ ڪئي آهي جتي جتي متعلق ڪافي رسالي ۾ ٻه ڀيرا شامل آهي.

ترتيب جي ٻي اهم غلطي:

ساڳي ڪلام جو ٻن الڳ الڳ سرن ۾ موجود هئڻ، ان ڳالهه ڏانهن پڻ اشارو ڪري ٿو ته مرتب ڪان ڪلام ڪي سهيڙي مواد جي مناسبت سان سنواري رکڻ دوران جيڪي اوڻايون رهجي ويون آهن، سي پڻ جيئن جو تيئن موجود آهن، مثال لاءِ وڌيڪ گهرائيءَ ۾ وڃڻ بجاءِ سرسري طور ڏسبو ته مٿي بيان ڪيل ڪافيون جي رسالي ۾ هڪ ئي وقت الڳ الڳ سرن ۾ موجود آهن، يعني وحدت، داستان پهرين جي ڪافي ٣، حقيقت، داستان پهريون جي ڪافي ٢١ پڻ آهي، ته سسئي، داستان پهريون جي ڪافي ١٨، متفرق ڪلام جي ڪافي ٩١ آهي وغيره. مطلب ته هڪ ئي ڪافي ساڳي وقت ٻن الڳ الڳ سرن ۾ موجود آهي. لازما ڪافي جو مواد ٻنهي سرن مان ڪنهن هڪ سر سان ئي مناسبت رکندڙ هوندو ۽ ٻئي سر ۾ ان ڪافي جو موجود هئڻ ترتيب جي اوڻائي سبب آهي. "رسالو سچل سرمست" ۾ ترتيب جي لحاظ کان اها هڪ اهم اوڻائي آهي جا درست ٿيڻ کپي.

ان سلسلي ۾ آخري عرض: متفرقِ ڪلام جو گهڻو تڻو حصو، "سسئي"، "وحدت" ۽ "حقيقت" سان واسطو رکي ٿو، تنهنڪري ان ڪلام ڪي جو جنهن بہ سُر سان واسطيدار آهي. سو ڪلام سُروار سٿاءَ ۾ آڻي، باقي ڪلام ڪي متفرق ڪلام ۾ رکڻ کپي. مثال طور متفرق ڪلام جي ڪافي۴۵ مومل راڻو

سان، ڪافي ۴ وحدت سان، ڪافي ۵ توڙي ڪافي ٦۵ وغيره سسئي سان واسطو رکن ٿيون.

ترتيب جي ٽين اهم اوڻائي:

سرن ۾ اهڙو ڪلام عام ملي ٿو، جنهن جي ان سر سان ذرو به لاڳاپو يامناسبت نه آهي، جيئن سسئي، داستان پنجون، ڪافي ۵. داستان ستون، ڪافي ١٠. داستان اٺون ڪافي ٢، ٣، ۴. داستان نائون، ڪافي ۵,١۴,١۵,٢٠ کان ٢٢ ۽ ٢۴. داستان ڏهون ڪافي ٧ ڪافي ٩ کان ١١ ۽ ڪافي ١٩ کان ٢١ ۽ ڪافي ٢٣. داستان يارهون، ڪافي ١٢ ۽ ١٣. مارئي، داستان ٽيون، ڪافي ٢. داستان ڇهون ڪافي ١ ۽ ٢. مومل راڻو، داستان ٻهريون، ڪافي ١١. داستان ٻيو ڪافي ١، ڪافي ٢ ڪافي ۴ کان ٦. اهڙي طرح جوڳ، داستان ٻهريون جون سڀ ڪافيون ۽ جهولڻو، ڪنهن به صورت ۾ سر جي بيتن ۾ آيل مواد جوڳين/ ڪاپڙين/لاهوتين سان منسلڪ/ لاڳاپيل نه آهي.

مٿي ذڪر ڪيل سيني ڪافين جو لاڳاپيل سرن سان ڪو به واسطو نظر نٿو اچي، نه ئي هي ڪافيون لاڳاپيل سر سان واسطو رکندڙ لوڪ داستان سان ٺهڪي اچن ٿيون، پر پوءِ به هي ڪافيون انهن سُرن ۾ موجود رهڻ ڏنيون ويون آهن.

ترتيب جي چوٿين اوڻائي- بي غلط عنوان:

اسان کي مرتب وٽ غلط عنوان ڏيڻ جي اوڻائي پڻ بار بار نظر اچي ٿي. رسالي ۾ موجود اهو ڪلام جنهن جو "پورب" سان واسطو آهي يا ان ماحول جي عڪاسي ڪري ٿو، تنهن کي "بيت سنڌي پورب جا" عنوان ڏنل آهي. جڏهن ته هن عنوان واري ڪلام ۾ صرف بيت نه آهن، بلڪ بيتن جي آخر ۾ ٩ (نو) ڪافيون پڻ ڏنل آهن، تنهن جي باوجود مرتب توڙي ترتيب جي سلسلي ۾ رهبري ڪندڙ صاحبن، هن ڪلام کي عنوان "بيت سنڌي پورب جا" چو رهڻ ڏنو، سا ڳالهه سمجهه کان ٻاهر آهي. جڏهن ته شاهه جي مڙني مانوارن مرتبن / محققن شاهه جي ڪلام کي جو پورب جي پانديئڙن متعلق يا اهڙي ماحول جي عڪاسي ڪندڙ آهي، تنهن کي "سر پورب" سڏيو / لکيو آهي ته پوءِ چو نه ان ڏاهن جي ڏسيل واٽ تي هلي، سنڌ جي هن سونهاري شاعر جي ان ڪلام کي "سنڌي پورب" عنوان ڏجي ۽ مون ايئن ئي ڪيو آهي.

بيت سنڌي روجهن بابت:

ان عنوان هيٺ آيل ڪلام ۾ پڻ بيتن جي آخر ۾ ڪافي شامل آهي / هئي، پر جيئن ته آخر ۾ شامل ڪافي ڪنهن به لحاظ کان عنوان سان ٺهڪندڙ نه آهي، يعني

هيءَ ڪافي نہ روجهن متعلق آهي نہ روجهن سان واسطو رکندڙ ماحول جي عڪاسي ڪندڙ - تنهن ڪري مون هيءَ ڪافي متفرق ڪلام جي آخر ۾ ڪافي ١٧١ طور شامل رکي آهي ۽ بيت پڻ متفرق ڪلام جي شروعات ۾ شامل رکيا اٿم. جو منهنجي نظر ۾ مرتب پاران ڪلام ڪي سروار ترتيب ڏيڻ بعد باقي رهيل ڪلام، دوها، هدايتون ۽ ڪافيون، متفرق ڪلام ۾ شامل رکيون ويون آهن. جيئن تہ ”روجهن بابت بيت“ پڻ ڪنهن سر جو حصو نہ آهن، تنهن ڪري انهن بيتن کي پڻ ”متفرق ڪلام“ ۾ شامل رکڻ مناسب ڄاتم.

متفرق ڪلام جي آخر ۾ آيل ڪلام:

ان بابت آءٌ ايترو عرض ڪافي ٿو سمجهان تہ ”ڪلام“ شاعري جي ڪا صنف نہ آهي، بلڪ شاعريءَ جي هر صنف کي ڪلام سڏي / چئي سگهجي ٿو. تنهن ڪري رڳو عنوان ”ڪلام“ ڏيڻ درست نہ ٿيندو. ڪلام بجاءِ عنوان ڇا ڏجي يا هيءَ ڪلام شاعريءَ جي ڪهڙي صنف آهي، تنهن لاءِ ٻئي پاسي واجهائڻ بجاءِ رسالي مان ئي مثال ڪڇجي:

* ڪافي جو ٿلهہ: مون کي ميڙين الله، سگهو آئي الله، وو ميان ٻاروچا!

بند: انهن ڪارڻ ڪاڪيون وجهان وچاٿا،
سانول پنهنجو سرتيون، سَوَ ۾ سچاٿا.

هن ’ڪافيءَ ۾ ٻهرين سٽ، ڪافيءَ جو ٿلهہ آهي ۽ هڪ ٻئي سان هم ڪافيہ ٻہ سٽون ڪافيءَ جا بند آهن، يعني هر بند جي آخري سٽ، ٿلهہ سا هم ڪافيہ هجڻ بجاءِ بند جي ٻهرين سٽ سان هم ڪافيہ آهي. اهڙي طرح هن ”ڪلام“ کي ”ڪافي“ عنوان ڏيڻ لاءِ اهوئي سبب ڪافي آهي. تنهنڪري ”ڪلام“ کي ”ڪافي“ عنوان ڏنو اٿم.

آخر ۾ ڪجهہ گذارشون

پهرين گذارش: سچل جي ڪلام کي نيئن سر چنڊي ڇاڻي ۽ سنواري پيش ڪرڻ لاءِ سچل چيئر يا ڪنهن سرڪاري ادبي اداري کي اهو ڪم پنهنجي هٿ ڪٽڻ گهرجي تہ جيئن سچل جو ڪلام سنورجي عام پڙهندڙن اڳيان پيش ٿي سگهي.

ٻي گذارش: مون پنهنجي سمجهہ موجب ”رسالو سچل سرمست“ (سنڌي ڪلام) کي سنوارڻ لاءِ جا ڪوشش ورتي آهي سا لايائتي آهي يا نہ، تنهنجي فيصلي جو حق آءٌ پڙهندڙن کي ڏيان ٿو. رسالي ۾ موجود عربي عبارتن ۽ فارسي

* ڏسو. سسئي، داستان ٦، ڪافي ٦.

شعر جي معنيٰ ۽ شرح پڻ رسالي ۾ موجود نہ هئي، ان لاءِ رسالي جي آخر ۾ عبارتن جي معنيٰ ۽ شرح ڏيان ٿو تہ جيئن عام پڑهندڙن لاءِ شعر جو مقصد سمجهڻ ۾ آساني رهي.

ٿورا: آءٌ ٿورائتو آهيان، اداري روشني پبلڪيشن ڪنڊيارو جو جنهن مون کي هي موقعو ميسر ڪري ڏنو ۽ انهن دوستن جو پڻ جن کان مون کي وقت بہ وقت مفيد مشورا ملندا رهيا، وڏيڪ ٿورا محترم مولوي محمد قاسم سومري صاحب جا، جن جي مهربانيءَ سواءِ رسالي ۾ ڪم آيل قرآني آيتن، حديثن، عرب بزرگن جي قولن ۽ فارسي شعر جي معنيٰ ڏيڻ (جا رسالي جي آخر ۾ ڏنل آهي) مون لاءِ ناممڪن نہ ڪٿي، پر مشڪل ضرور هو. گهڻا ٿورا پائينڊس انهن دوستن جا، جي پنهنجي قيمتي راين کان مون کي آگاهي ڏيندا رهندا.

گل محمد تنيو
بابن شاهہ محلہ
ڪنڊيارو

Gul Hayat Institute

عرض حال

هر نقش که برتختهء هستي پيداست،
اين صورت آن کس است کين نقش آراست:
درياى کهن که مي زند موج نو،
موجش خوانند و في الحقيقت درياست!

1952ع جي آخر ڌاري حڪم ٿيو ته سرمست جو ڪلام گڏ ڪري، هڪ سال اندر، سرڪار کي ڏيان. خيال ڪيم ته نه ايتري فرصت آهي نه فراست، جو انهيءَ تصوف جي اٿاهه ساگر کي تاليف ڪري سگهان؛ ليڪن قبوليت ڏيڻ کان پوءِ پنتي موٽڻ به مصلحتاً مناسب نه ڄاتو ويو. شروعات جا ٻه يا ٽي مهينا ته فقط بزرگ جي ڪلام هٿ ڪرڻ ۾ گذري ويا. انهيءَ وچ ۾ سندس ڪلام جو مطالعو به ٿيندو رهيو، پر جيئن جيئن سندس ڪلام کي پڙهندو ويس، تيئن تيئن دل ڦاسندي ويئي. تان جو "اٿندي، ويهندي، گهمندي، تو کي ساهه سنياري" وارو ڪم ٿي ويو. ڪن ڪن جاين تي جيڪڏهن ڪنهن تصوف جي لِڪَ کي سمجهي نٿي سگهيس، ته روح جي بغاوت ٿي محسوس ڪيم. اهڙيءَ الجهن جو احوال ڪنهن سان ڪري به نٿي سگهيس. آخر فيصلو ڪيم ته تصوف تي جي ڪتاب هٿ اچي سگهن، تن کي پڙهي پوءِ سرمست کي هٿ لايان. بدقسمتيءَ سان، ڪنهن سنڌي بزرگ جو تصوف تي لکيل ڪتاب هٿ نه اچي سگهيو. اڙدوءَ وارن "همه از اوست" تي ته گهڻو ئي لکيو آهي، ليڪن "همه اوست" جي مستيءَ ڀري دنيا ڏي منهن به ڪين ڪيو اٿن. آخر شيخ اڪبر جو ڪتاب "فصوص" هٿ چڙهيو. شيخ اڪبر جو "فصوص" ڪنهن مون جهڙي "هيچمدان"، جي سمجهه کان گهڻو مٿي لکيل آهي: يا ته پڙهندڙن کي سمجهه ۾ نه ايندو، ۽ جي ايندو ته مست ڪري ڇڏيندو. تصوف جي خاص اصطلاحن جون معنائون به معمولي لغتن ۾ ڪين ٿي لڀيون: مثلاً "وجود" ڇاهي، "ممڪن" ڇاهي، "علم سينه" ڇاهي، ته "علم سفينه" ڇاهي! خيال ڪيم، جي "فصوص" جي

اصطلاحن جي معنيٰ سمجھ ۾ نہ آئي، تہ "ھمہ اوست" جي عميق تائين ڪين وڃي سگھبو؛ ۽ جي اِھا بنيادي ڳالھ سمجھ ۾ نہ آئي تہ سرمست جو ڪلام سمجھڻ غير ممڪن آھي. جيڪڏھن ڇڙو مومل راڻي جو قصو پڙھي ۽ زباني لذت وٺڻي آھي تہ **حفيظ تيوڻي** تي ئي ڪفايت ڪجي، ۽ سرمست جي محبت واري مچ کان پري ئي رھڻ ۾ عافيت آھي. جڏھن معاملو انھيءَ حد تي اچي پھتو، تہ اُنھيءَ سبب الاسباب ھڪ اھڙو ڪتاب عنايت ڪرايو، جو لکيل بہ ھڪ سنڌي بزرگ جو ھو، ۽ جنھن ۾ بحث بہ فقط تصوف جي اصطلاحن جي سمجھاڻيءَ تي ٿيل ھو. ميان عبدالرحمان جي انھيءَ ڪتاب پڙھڻ کان پوءِ، ڪجھ ھمت بہ آئي ۽ ڪجھ سرمست جي سمجھ بہ آئي آھستي آھستي، سندس ڪلام لکي پورو ڪيم.

پنھنجي سمجھ آھر، تصوف جي پيچيدگين کي، سرمست جي ڪلام جي پس منظر ۾، سمجھائڻ جي ڪوشش ڪئي اٿم. جيڪڏھن ڪي غلطيون ڪيون اٿم ۽ ضرور ڪيون ھونديم تہ اھي سڀ منھنجي ناقص فھم جون سمجھيون وڃن، جو تہ سچل تہ سچ ئي چيو ھوندو.

سرمست جي سنڌي ڪلام جا ڇپيل سمورا نسخا ھٿ ڪيم. مرزا عليٰ قلي بيگ وارو نسخو (پنھنجي جلدن ۾) ، پوڪرداس وارو نسخو، ھريسنگھ وارو نسخو، آغا غلام نبيءَ وارو نسخو، نماڻي فقير وارو نسخو. بزرگ جي پراڻن دستخط نسخن مان ڪو بہ ھٿ نہ اچي سگھيو: سندن درگاھ تي بہ ڪو اھڙو نسخو رکيل ڪين آھي، جنھن مان مدد ملي سگھي ھا. فقير نظر محمد مرحوم شڪارپوريءَ جي پوين وٽ بہ جيڪي دستخط ڪتاب رکيل آھن، انھن ۾ بہ ڪو ڇڙو سرمست جو ڪلام نہ آھي: گھڻن ئي ٻين بزرگن جو ڪلام ھڪ جاءِ تي سھيڙيو ويو آھي، اتان جيڪي بيت يا ڪافيون اھڙيون ھٿ لڳيون جي ٻين نسخن ۾ درج ٿيل نہ ھيون، سي بہ لکرائي ھٿ ڪيم. صفر فقير درازائيءَ شڪارپوريءَ وٽ جيڪو سرمست جو سھيڙيل ڪلام ھو، سو بہ ورتم. انھن سيني نسخن سان ڀيٽ ڪرڻ بعد، ھيءُ نسخو تيار ڪري، ميان محمد صديق پنوھيءَ صاف نويس کان لکرائي، پيش ڪريان ٿو.

مقدمي تيار ڪرڻ ۾ مون کي ڪن تصوف جي ڪتابن مان مدد ملي، جن مان ڪي هي آهن: فصوص الحڪم، نظريہء توحيد، مڪتوبات امام رباني، تصوف اسلام، فلسفہء فقراء، علم تصوف، ڪلمة الحق، وغيره.

سچل سرمست جو زمانو سنڌي شاعريءَ جو هڪ اهڙو ارتقائي دور هو، جنهن ۾ سنڌي شاعريءَ بہ پنهنجو پاسو ورائڻ تي گهريو. چناچہ، "وائيءَ" جي جاءِ "ڪافيءَ" اچي ورتي هئي. ٿورو گهڻو غزل جو بہ رواج پئجي چڪو هو؛ زبان بہ پنهنجو روپ ڦيرائي رهي هئي؛ پٿائيءَ واري زماني جا ڪيئي لفظ متروڪ ٿي چڪا هئا. وڏي ڳالهہ تہ تخيل جي اونهائي گهٽبي ٿي ويئي، ۽ زبان جي چسڪي تي وڌيڪ زور ٿي ڏنو ويو. ظاهر آهي تہ اهڙي زماني ۾، جيڪڏهن گهر گهر نہ، تہ ڪم از ڪم ڳوٺ ڳوٺ ۾ تہ ڪو نہ ڪو شاعر هوندو ئي هوندو!

تنهنڪري، سرمست جي همعصرن جي فهرست ڏيڻ بہ ڪو آسان ڪم نہ آهي. يوسف فقير، صديق فقير، شاهن فقير، غلام علي فقير، خليفو ڪرم الله، خليفو گل محمد، آخوند عزيز الله، دلپت، وغيره انهيءَ زماني جا شاعر هئا، پر ڇاڪاڻ تہ سرمست جي لاٽين پنهنجي هئي، تنهن ڪري اسين جيڪر انهن کي "همعصر" تہ چئون، ليڪن "همسر" شاعر ڪين چئي سگهون.

سرمست جو ڪلام تمام گهڻو هو، جو زماني جي خورد برد هيٺ هيٺ اچي ويو. تنهن کان پوءِ بہ جيڪي ڪجهہ هن وقت بہ سنڌي دنيا ۾ موجود آهي، سو بہ ايترو آهي جو ٻئي ڪنهن هڪ شاعر جو ايترو موجود نہ آهي: مثلاً، "سچل جو سنڌي رسالو"، جنهن ۾ سنڌي ۽ سرائڪي ڏوهيڙا، ٽيهہ اکريون، ڪافيون ۽ جهولڻا درج ٿيل آهن؛ "ديوان آشڪارا"، "راز نامو" ۽ "رهبر نامو" سمورو فارسي ڪلام آهي؛ "قتل نامو"، "گداز نامو" ۽ "تار نامو"، ٿيئي محبت جي نهايت باريڪ نقشن جا بياض آهن.

هر آن معنی کہ شد از ذوق پیدا،
کجا تعبیر لفظی یابد او را!

عثمان علي انصاري

مقدمو

فقير عبدالوهاب عرف سچيڏنو رح

ميان عبدالوهاب ولد ميان صلاح الدين ولد ميان صاحبڏنو فاروقي، سن 1152هجري مطابق 1739 ع ۾، رياست خيرپور جي گنبت تعلقي جي هڪ ننڍي ڳوٺ، درازن، ۾ پيدا ٿيو. والدين ۽ سندس پيا بزرگ کيس پيار مان "سچيڏنو" سڏيندا هئا. جنهن جو مخفف "سچو" پنهنجي سنڌي شعر ۾ تخلص قبول ڪيائين.

ميان صلاح الدين جي وفات کان پوءِ، صغير سنيءَ ۾ ئي پنهنجي چاچي، سهري ۽ مرشد، ميان عبدالحق جي زير نظر پرورش ورتائين. چوڏهن سالن جي عمر ۾، فارغ التحصيل ٿيو. نهايت درجي ذهين ۽ قبول صورت هو. شروعات زندگيءَ ۾، روزي، نماز ۽ شريعت جي مڙني احڪامن جو نهايت پابند هو. تَن آراميءَ جو خيال بہ دل ۾ ڪين ايندو هوس. ايتريقدر جو حياتيءَ ۾ ڪڏهن کٽ تي نہ سمهيو. راڳ ۽ سماع جو شوق هوندو هوس، جو شوق اڳتي هلي سندس مستيءَ جو پيش خيمو ثابت ٿيو، ۽ ننڍپڻ جو "سچيڏنو" سنڌي دنيا ۾ "سرمست" ٿي نروار ٿيو.

جيئن دنيا جي هر بزرگ هستيءَ جي حياتيءَ جي احوال سان، خوش اعتقادي، سوين اهڙا واقعا وابستہ ڪندي آئي آهي، جي شايد عقل سليم قبول نہ ڪري، تيئن اسان جي سرمست بابت بہ ڪيئي روايتون مشهور ٿي ويون، ۽ اڃا بہ ٿينديون ٿيون رهن، جن جو بيان ڪرڻ نہ اسان جي مقصد ۾ داخل آهي، ۽ نہ سنڌين جي معلومات ۾ ڪو معقول اضافو ڪري سگهندو، تنهن ڪري اسان ان کان پرهيز ٿا ڪريون. جنهن بزرگ هستيءَ پاڻ پنهنجي لاءِ هيئنئين ريت فرمايو آهي، تنهن جي عقيدن لاءِ جيڪڏهن اسين ڪو بہ قطعي فيصلو ڏينداسين تہ "ننديو منهن، وڏي ڳالهہ" ٿي پوندي. پاڻ فرمائين ٿا تہ:

ڪو مومن چوي، ڪو ڪافر چوي، ڪو جاهل نالو ظاهر چوي،
ڪو شاعر چوي، ڪو ساحر چوي:"آءٌ جوئي آهيان سوئي آهيان."

ڪو مُلا چوي، ڪو قاضي چوي، ڪو مفتي چوي، ڪو غازي چوي،
ڪو روزيدار نمازي چوي: "آءٌ جو ئي آهيان سوئي آهيان."

ڪو رَد چوي، ڪو بَد چوي، ڪو بيديني بيحد چوي،
ڪو مشرڪ پيي ملحد چوي: "آءٌ جو ئي آهيان سوئي آهيان."

سندن شبيهہ، قد، بدن، وغيره لاءِ بہ ڪو مستند احوال ڪونهي؛ البت ڪن سندن سوانح نگارن لکيو آهي تہ "سچل سائينءَ جو قد وچولو، رنگ صفا، پيشاني ڪليل ۽ پهڪندڙ، ۽ وار ڏگها هئا، مٿي تي سائي رنگ جو تاج پائيندو هو ۽ بدن تي اڇو چولو."

فقير سچيڏني کي، انهيءَ زماني جي وڏ گهراڻن ٻارن کي جا تعليم ملي سگهندي هئي، سا ملي؛ ۽ ڇاڪاڻ تہ پاڻ نهايت فهيم طبع جو مالڪ هو، تنهنڪري ان وقت جي تعليم مان پورو پورو فائدو ورتائين. پاڻ قرآن شريف جو حافظ بہ هو: فارسيءَ جو ايترو علم هوس، جو سندس فارسي ڪلام جو پورو ديوان، هز هائينس مير علي مراد خان ٽالپر پڙهرائي پڌرو ڪيو، جو "ديوان آشڪارا" جي نالي سان مشهور آهي.

سنڌ جي هن دلير صوفي بزرگ، 14 رمضان شريف 1242 هجري، مطابق سال 1826ع ، جي هن دنيا کان موڪلايو.

فقير سچيڏني جي سنڌي ڪلام ۾ اهي سڀ صفتون موجود آهن، جي هڪ بلند پايہ شاعر جي ڪلام ۾ هجڻ گهرجن. سندس ڪلام، سر تا سر، "همہ اوست" جي رنگ ۾ رڱيل آهي. پاڻ انهيءَ ڏس ۾ ايڏي تہ طبيعت جي جولاني ڏيکاري اٿن، جو "وحدت الوجود" جي ڪنهن بہ ٻئي وڪيل کي اهڙن واضح لفظن ۾ انهيءَ موضوع تي ڪجهہ چوڻ جي جرات نہ ٿي آهي. حقيقت هيءَ آهي تہ سرمست پنهنجي ڪلام ۾ "همہ اوست" کي ايتري تہ جاءِ ڏني آهي، جو ٻئي ڪنهن بہ موضوع لاءِ وٽس گنجائش ئي ڪا نہ رهي آهي. ڇا ڪافين ۾، ڇا ڏوهيڙن ۾ "تو هي تو" جو نعرو پيو ٿو ٻڌجي. ائين ٿو معلوم ٿئي جڻ بزرگ کي اِهو ئي هڪ پيغام ڏنل هو، جو مزا وٺي وٺي

Gul Hayat Institute

ڏنو اٿس. اسان بہ تنهنڪري سندس قافيہ،رديف، تشبيهات، محاڪات، وغيره کي ڇڏي، سمورو بحث سندس "وحدت الوجود" جي پيغام تي ڪنداسين، جيئن سنڌي دانن کي واضح طرح ڏسڻ ۾ اچي، تہ اسان جي بزرگن "وحدت الوجود" ۽ "وحدت الشهود" جي نظرين مان ڪهڙو قبول فرمائي، پنهنجن کي تلقين ڪئي، تہ هو بہ ائين ڪن.

ظاهر هجي تہ سچل سرمست نہ فقط سنڌي زبان جو هڪ نهايت بلند پايي جو شاعر هو، نہ فقط اسلاميات جو ڄاڻو هو، پر هو هڪ صاحب ڪيف و حال بزرگ بہ هو. سندس ڪلام کي زبان جي نقطي نظر سان سمجهڻ تہ ڪا وڏي ڳالهہ نہ آهي؛ هر هڪ سنڌي ڪيس سمجهي سگهي ٿو، ڇاڪاڻ تہ نهايت سليس زبان ڪم آندي اٿائين (شڪوي جا طالب، زبان جي شڪوي جو خيال رکندا آهن: مستن جي مستي ڪنهن بہ قسم جي وڏائيءَ جي متحمل نہ ٿيندي آهي) ليڪن اقليم سخن جي هن تاجدار جي قلبي مستين ۽ وجداني تجلين کي سمجهڻ لاءِ، جِتي سمجهائي بہ گهرجي، تصوف جو پس منظر بہ گهرجي، ۽ انهيءَ سان گڏ ذوق سليم بہ گهرجي. تڏهن وڃي ڪو پڙهندڙ انهيءَ حقيقت تائين پهچي، جنهن لاءِ پاڻ فرمايو اٿن تہ "سَچ تا مَرد چوَن، ڪنهن کي وٽي نہ وٽي"! پڙهندڙ جيڪڏهن سندس تشبيهہ، استعاري، تصريح، يا ڪنايي تي اٽڪي بيهي رهيو، تہ عروس معنيٰ تائين سندس پهچ محال آهي؛ ۽ اسان جيڪڏهن سندس بيان ۽ بدايع جي وصفن تي ويهي بحث ڪيوسين، يا سندس فصاحت ۽ بلاغت جي گلڪارين جي ذڪر کي ڇيڙيوسين، تہ اهو ممڪن آهي جو پڙهندڙن لاءِ سندن دماغي عياشي جو سامان ضرور پيداڪري وجهنداسين، پر اسان جو اهو مقصد فوت ٿي ويندو، جنهن مقصد سان اسان سرمست جي هن سدا بهار چمن کي سنڌي دنيا سان روشناس ڪرائڻ ٿا گهرون.

سنڌ جي ادبي دنيا جو هيءُ ٿئ هڪ روشن ستارو آهي، جنهن کي زاهدن جو هڪ ٽولو تحسين جي خراج ڏيڻ ۾ بخيلي ڪندو رهيو آهي، ڇو تہ سندن اعتقادن کي سچل جي هھڙن بيتن کان ٺيس لڳندي رهي آهي:

"مُلا مار مَ مون، مان سبق پڙهان ڪين سچڻ ڏسان!"

قبول ڪيو سين تہ سَو مان اڪثر پڙهندڙ اهڙا هوندا، جن جي تخيل جو پرواز ايترو متي نٿو وڃي سگهي، جو سچل جي هڪ سٽَ جي معنوي بلنديءَ تائين پهچن؛ مثلاً فرمايو اٿن، "آهي ڪل شيءِ سو هادي، واندي غيرڪنون هيءَ واديَ"؛ سرمست جي انهي واديءَ کي غير ڪؤن واندو سمجهڻ لاءِ بہ "شرط اول قدم آنست ڪہ مجنون باشي" ليڪن سچل جي ڪلام ۾ جي ادبي خصوصيات آهن يا پاڻ جيڪي سنڌي محاورا ۽ ترڪيبون استعمال ڪيون اٿن، تن جو داد نہ ڏيڻ بہ ادب جي مذهب موجب "گناهہ" آهي. مارئيءَ جو قصو سنڌ جي مڙني شاعرن بيان ڪيو آهي، جن ۾ پتائيءَ جو درجو نهايت بلند آهي؛ پر نهايت ساديءَ ۽ جادو پريءَ زبان سان،عمر کي راضي ڪري هن کان مارئيءَ جي جند ڇڏائڻ، سرمست جو حصو هو. مارئي تي چويس:

" اڄ جوڙي وينا جهنگ ۾، جهانگي جهوپـڙيون؛
ڏي نہ ڏوٿيـڙن کي، تـون لائق لوپـڙيون؛
راجا روپـڙيـون، گهـرين رکن ڪينـڪي!"

پوئينءَ سٽ تي خيال فرمايو تہ جنهن ۾ ايڏي نصيحت آميز طنز آهي، تنهن جو، دانهن ڪرڻ کان سواءِ، ڪو بيو داد بہ ڏيئي ٿو سگهجي ڇا؟ سچل جا اهي سڌا سادا لفظ جي پنهنجن بيتن ۾ ائين جڙيا اٿس جيئن منڊيءَ ۾ ٽڪ، سي زوريءَ دل ۾ جاءِ ڪندا ٿا وڃن، ۽ دل تي گهري تہ اکيون بند ڪري، انهن لفظن جي جادوءَ جو وينو مزو وٺجي:

"هتِ ڏسان ڏوٿيـڙَن جـون، وينـي واٿــڙيـون؛
هُتَ پـوَن پنهـوارن تــي، مِتيـون مـــاٿــڙيـون؛
ياد اُتي جون مون پـيون، ڇـوهـون ڇاٿـڙيون؛
توڙي چار ڪُندان لوئيءَ جون، هتِ ڦاڪين ڦاٿـڙيـون؛
تان پي وجان اوڏهين، جتي ڪِنوٽيـون ڪاٿــڙيـون؛
مون کي لُوهن لاٿڙيون، تن سانگن سنـڌيون سـومـــرا!"

سچل جي مٿين بيت پڙهڻ سان جا غربت جي تصوير اکين آڏو اچي ٿي بيهي، سا پنهنجو جواب پاڻ آهي. لفظن جي تصغيريت پنهنجي سموريءَ نزاڪت سان دل ۾ گهڙندي ٿي وڃي؛ مثلاً، ساڳي شَي جڏهن گاهہ تي پئي

تہ ماتَ ٿي؛ ۽ جڏھن مارئيءَ جي مِسڪين مارن تي پيئي، جي بنا ڪنھن اجھي جي پَٽَ تي پيا آھن، تہ اُڪيرَ جي عمق ان کي ”مِنيون ماڙيون“ ڪري ڇڏيو! اھڙين جاين تي ھڪ شاعر جو ڪلام بَشَري حدن ڪان نڪري معجزانہ بلنديءَ تي ٿو وڃي پھچي ۽ سچل جي ڪلام ۾، سندس ھر بيت ھڪ ادبي معجزي جو درجو ٿو رکي. بحث جي ڊگھي ٿي وڃڻ جي خوف کان، اسين وڌيڪ مثال نٿا ڏيون، ۽ ھڪ پويون مثال سندس روماني شعر جي لاثاني ھجڻ جو پيش ڪري اسين سندس پيغام ڏي تا ورون. لکنئو جي نوابي دربار ۾ مشاعرو ٿو ٿئي، جنھن ۾ ڪاريھر نانگ جي تشبيھہ جو قيد رکيو ويو آھي. شاھي عطيات حاصل ڪرڻ خاطر، درباري شاعرن خوب پنھنجي طبيعت جون جولانيون ٿي ڏيکاريون. آخر ۾، نواب صاحب ھي شعر اول نمبر ۾ رکيو:

”خيالِ گيسو ميں آج کي شب جو دل ھمارا الجھہ رھا ھے،
کھاں سے لايا ھے يا الاھي يہ گھر ميں کالي بلا لگا کر!“

سچل وٽ نہ ڪو مشاعرو ھو، نہ ڪنھن جي عطيات جو آسرو، ۽ نہ وري ڪو ”طرح“ جو قيد ھو. پنھنجي ليکي جذبات جو اظھار ڪيو اٿس، ۽ خوب ڪيو اٿس:

”چَلي چلي وال سُھٽي ڀي، چاڙ بَشيھرَ ڪالي،
طرح ڪيھي اِھي دلبر مُنھن تّي، سخت بَلا ئين پالي!“

مطلب تہ سچل سرمت کي، خدا وندِ ڪريم، سنڌ جي صاحب ڪمال شاعرن ۾ ھڪ نھايت بلند مقام عطا ڪيو ھو. سندس ھر ھڪ بيت، نظم يا ڪافيءَ مان تخيل جي پاڪيزگي ۽ بيان جي سونھن پئي ٿي چمڪي. تنقيد ڪرڻ وارن ھيءَ بہ ھڪ قسم جي رسم ڪري ڇڏي آھي تہ شاعر جي ڪلام مان ڪجھہ انتخاب پيش ڪيو وڃي؛ ليڪن اسان جو خيال آھي تہ ادبي اخلاقيات موجب اِھو جائز نہ آھي جو پڙھندڙن جي پسنديءَ تي بہ مؤلف ڏاڙو ھڻندو رھي، ۽ ذوق جي پرک پوئتي رھجي وڃي: تنھن ڪري اسين ڪو انتخاب بہ نٿا ڏيون، جيئن پڙھندڙ پنھنجي چونڊ پاڻ ڪري. چو تہ

فڪـر ھـر ڪس بقـدر ھمت اوست.

2

سچل کي صحيح معنيٰ ۾ سمجھڻ لاءِ جيئن اسين متي چئي آيا آهيون. اِهو اشد ضروري آهي تہ سندس ڪلام جو پس منظر، سندس نگاهہ جي بلندي، سندس دل جي تڙپ، ۽ سندس ڪيف جي حالت، پڙهندڙن کي اول معلوم ڪرائي وڃي. اِهو بہ ضروري آهي تہ پڙهندڙن کي خبر هجي تہ جو پيغام سچل پنهنجي ڪلام جي وسيلي ڏني ٿو، تنهن پيغام جا ٻڌڻ وارا ڪهڙي خمير جا ٺهيل آهن. واضح رهي تہ سنڌي طبيعت، تصوف جو اثر ايتريقدر قبوليو هو، جو اڄ بہ مشرق جي دنيا ۾ ڪو ٻيو ملڪ سندس مقابلي ۾ نٿو اچي سگهي. پيري مريديءَ جي هن واديءَ ۾، جتي ڪيئي اڻ سهندڙ بدعتون بہ رائج ٿي چڪيون هيون ۽ ڪيترن ئي درگاهن جي دڪانن تي ”استخوان فروشي“ بہ چالو هئي، اتي ڪيترن ئي بزرگن وٽ، معرفت جو فيض بہ عام هو، جنهن مان انهيءَ پار جا پانڌيڙا بہ پِي ڍؤ ڪندا هئا. ”رب العالمين“ جي مخلوق کي وحدت جي نگاهہ سان ڏسڻ وارن معرفت جي مالڪن، مومن ۽ ڪافر يا مسلم ۽ هندوءَ جو فرق يڪ قلم مٽائي ڇڏيو هو: جو تہ سندن هستيون هميشہ اهڙي غير فطري امتياز کان مٿي رهيون. انهن حق جي عاشقن، پنهنجي قول ۽ فعل سان، هڪ اهڙي هم آهنگ معاشرت سنڌ ۾ پيدا ڪري وڌي هئي، جنهن جو نظير، ”ٻن قومن جي نظريي“ رکڻ وارن هند و پاڪستان جي ٻين صوبن ۾، پيدا ٿي ڪين سگهيو هو. سنڌي بزرگن جي انهيءَ مساوات جيڪي سياسي يا مذهبي نتيجا پيدا ڪيا، تن جهڙا نتيجا ٻين صوبن جا مسلمان پيدا ڪري نہ سگهيا. مثلاً، سنڌ جو هندو، ڪنهن نہ ڪنهن مسلمان بزرگ جو مريد هو. پر، اهو موضوع ڇاڪاڻ تہ اسان جي دائري ۾ نٿو اچي، تنهن ڪري اسين فقط ادبي نتيجن کي ٿا وٺون: سرمست رحہ فقط مسلمانن جو هيرو نہ هو، پر سنڌ جا هندو بہ ڪين عزت ۽ فخر سان پنهنجو رهبر قبول ڪندا رهيا.

سرمست جي ڪلام ۾ تصوف جون بي حساب اهڙيون تجليون موجود

Gul Hayat Institute

آهن، جي مسلمانن سان گڏ غير مسلمن جي دلين تي بہ حڪومت ڪنديون ٿيون رهن، جي سندس ڪلام مان لساني لذتن کان سواءِ روحاني تاثرات بہ وٺندا رهيا آهن.

سچل جي ڪلام جي هڪ خاص خصوصيت هيءَ آهي تہ هو صاحب مدهوشيءَ ۾ هوش جون ڳالهيون ڪندو ٿو رهي ۽ هوش ۾ مدهوشيءَ جا راڳ آلاپيندو ٿو رهي. پنهنجي ڪلام جي زور تي، پڙهندڙ يا ٻڌندڙ کي ياد ڏياريندو ٿو رهي تہ مسلمان ۽ غير مسلم، امير ۽ غريب جو فرق، يا ازين قسم بيا فرق، سيئي انسانيت جي وهمن جي ڪار فرمائيءَ جو نتيجو آهن: نہ تہ ظاهر ۽ باطن، انهيءَ "واحد حقيقت" جا بہ پهلو آهن:

"ڪافر مؤمن صورت سائي، جانب ڏس ڏنو هي جائي؛
فَنَا ينما تو لوا آيت آئي يَسمع يبُصر تي هيڪڙائي؛
سوئي بندو سوئي مولائي، اِنِيٓ اَنَا اللهُ آگاهي؛
هئڙي صورت سَڀ سُيائي، سوئي هيت بسوئي بالائي"

'اين و آن'، جو فرق فقط انساني نگاهہ جو قصور آهي. سرمست جيڪي ڏٺو، سو چيائين، ۽ جيڪي چيائين سو عيني مشاهدي کان پوءِ چيائين. سندس زبان ۽ نگاهہ ۾ ڪوئي فرق ڪونهي؛ چوتہ ٻنهي قوتن تي قابض، هڪ ئي حقيقت آهي. "يَسمَعُ يُبصِرُ آهي هِڪائي."

سرمست جو انهيءَ عقيدي تي ايمان آهي تہ محبت جو بنياد، روحن جي اتحاد تي ٻڌل آهي: عاشق ۽ معشوق جو روح، ٻہ شيون نہ آهن. انهيءَ عقيدي کي، يڻائي رح واري فرمودي موجب، پنهنجي ڪلام ۾ انتهائي لطافت سان نباهيو اٿس. مثلاً، سسئيءَ جو پنهونءَ جي تلاش ۾ جبل جهاڳڻ، حيران ۽ سرگردان ٿيڻ کي، حقيقت کان بيخبري ۽ عرفان نفس کان غفلت جو نتيجو قبول ڪيو اٿس ۽ جڏهن 'نائي نيڻ نهارڻ' سان 'پاڻ ۾ ديرو دوست جو' تي ڏسي، تہ ساڳي سسئي پاڻ تي قبول ڪري تہ:

"سسئي جام پنهون هڪ هوتان، ڪامڻِ جانبُ ڳوليو جوتان؛

ساڳي پاڻ پنهون هئي سوتان،سچو دَستُ دُوئِيءَ کان ڏوتان.“

سچل فقيرجي انهيءَ انداز بيان ۾ ڇاڪاڻ ته تصوف جي فلسفي سان گڏ عاشقانه مستي جو به ڪافي جلوو موجود آهي، تنهن ڪري سندس ڪلام کي انهيءَ پس منظر ۾ سمجهڻ ۽ سمجهائڻ به آسان ڪم نه آهي. ”ڪشف ۽ شهود“ جون ڳالهيون به فقط ڪشف ۽ شهود سان ئي سمجهه ۾ اينديون، ۽ حافظ شيرازيءَ ڪين چيو هو ته:

«گر نکته دان عشقی، خوش بشنو این حکایت!»

اچو ته تصوف جي سمجهڻ جي ڪوشش ڪريون ته ”تصوف“ ڇا آهي. جدا جدا وقتن تي، پنهنجي پنهنجي فڪر موجب، تصوف بابت صوفي بزرگن مختلف رايا ڏنا آهن. هر هڪ بزرگ، پنهنجي پنهنجي مشاهدي جي تصوير پيش ڪئي آهي؛ ڪن بزرگن جي خيال موجب، تصوف نه علم آهي ۽ نه وڏن جي رسم جو نالو آهي؛ بلڪ اولياء الله جي برگزيده اخلاقن ۽ سندن زندگيءَ جي طريقي جو نالو آهي. ڪن جو خيال آهي ته جيڪڏهن ڪنهن انسان کي پنهنجي نفس جي چنبي مان نجات ملي، ۽ هو خلق جي نظرن ۾ فاني ٿي وڃي، ۽ خالق وٽ وڃي بقا حاصل ڪري، ته هو پورو صوفي آهي. ڪن جو فرمودو آهي ته شريعت جي روح کي تصوف ٿو ڪوٺيو وڃي؛ ڪي ٿا چون ته نفس کي مارڻ ۽ اندر اجارڻ جي معنيٰ آهي تصوف؛ مطلب ته ”علم“ ۽ ”مستيءَ“ جي فرق ڪري، ڪيترائي مختلف تعبير ٿيندا رهيا آهن. پر، جيڪڏهن انهن تاويلن کي پاسيرو ڪري حقيقت تي غور ڪبو، ته تصوف جو ماحصل، ڪجهه نه ڪجهه ، ضرور سمجهه ۾ اچي ويندو. انسان پنهنجي خدا داد قوت ن کان ڪم وٺي، پنهنجي دل کي حقيقت جو آئينو بڻائي، ۽ ظاهر کان اڳيرو هلي، باطن جو رازدار بڻجي سگهي ٿو. کيس اول پنهنجي نفس کي سمجهڻ جو موقعو ملندو،۽ بعد ۾ جمال ذات ۽ ڪمال صفات جو مشاهدو. انهيءَ پار جو پانديئڙو، جڏهن پنهنجي مقصد جي تلاش ۾، فڪر جي اٿاهه سمنڊ جي غواصي ٿو شروع ڪري، ته سندس پهرين منزل تن جي تسين ۽ زهد جي منزل ٿي ٿئي.

”ڪَنڌِ اونـڌي اوريـج، انـئني پـهَرَ عَجيبَ ڪي؛
اَچَن اوجـاڳَن ۾، عـينـا اوجـاريـج؛
اَصلوَن ڪِينَ ڪَهيج، ظاهِرُ هِنَ زبان سان.“

انهيءَ نفس ڪشيءَ جي اوٽ ۾، جي گمراهہ ڪندڙ وَر وَڪڙ تا ڪيس آڏو اچن، تن مان لنگهڻو ٿو پويس؛ پر جسماني خواهشات کي جڏهين مردانگيءَ جي عزم سان روڪيندي اڳتي ٿو وڌي، تہ آهستي آهستي روحِ جون پرڪيف لذتون ڪيس پاڻ کان بيخبر ڪنديون ٿيون وڃن. تان جو مٿس مستي ڇائنجي ٿي وڃي؛ قدم قدم تي پاڻ کي هڪ نئينءَ ۽ خوبصورت مَنزل تي داخل ٿيندو ٿو محسوس ڪري؛ ۽ هر منزل جا نوان نوان مشاهدات مٿس اثر ڪندا تا رهن: ڪٿي گونا گون بيروني تجليون ٿو ڏسي، تہ ڪٿي ”بيچون و بي چگون“ اندروني ڪيفيتون ٿو محسوس ڪري، ۽ هر هڪ منزل تي جو ڪجهہ ڏسي ٿو يا محسوس ٿو ڪري، ان مان پنهنجي همت ۽ قوت آهر بهره ياب ٿيندو ٿو رهي. جي سندس ظرف ننڍڙو آهي، يا جي سندس طبيعت جو قناعتن ڏي لاڙو آهي، تہ اهڙيءَ ڪنهن هڪ ئي منزل جي مشاهدن کي اصل ۽ آخرين حقيقت سمجهي، اتي ويهي ٿو رهي، ۽ پنهنجي زبان مان اهو ڪجهہ چوندو ٿو رهي، جو مقامي ڪيفيت جو اظهار تہ ضرور آهي، ليڪن حقيقي معرفت اڃا پري اٿس:

«چون نديدند حقيقت، ره افسانه زدند.»

ٻيءَ صورت ۾، جيڪڏهن ظرف بہ وڏو آهي، همت بہ ڪافي آهي، موهبت الاهي بہ شامل حال آهي، ۽ تائيد رباني جي رهنمائي بہ حاصل آهي، تہ منزلن جي پٺيان منزلون لتاڙيندو، تجليات ۽ ڪيفيات جو مشاهدو ۽ حظ حاصل ڪندو، حق جي راهہ جو مجاهد ۽ طريقت جي واٽ جو سالڪ، آخر هڪ اهڙي بلند مقام تي وڃي ٿو رسي، جتان ڪيس اهو ڪجهہ ٿو ڏيکارجي، جو ٻين کي نصيب نٿو ٿئي:

”جيڪي ڏٺو سو مون ڏٺو، اَرياڻي اوهان ڇا ڏٺو!“

سالڪن جي انهيءَ نفس ڪشيءَ جي جا تصوير اسان جي سرمسَت

Gul Hayat Institute

ڪڏي آهي، تنهن تي به هڪ نظر وجهي ڏسو: فرمائي ٿو،

" اَلْفَقِيرُ لا يَحتَاجُ اِلا الَي اللهِ، ٻيو ڏنائون ٻَنِ؛
ٻئي جهان ڦٽا ڪيو، تا تئين جهان وڃن؛
وتن ويڳاڻا ورهه ۾، ننڊ نه ڪن؛
راتيون ڏينهان روح ۾، چَپُ نه ڪو چورنِ؛
مَن عَرَفَ رَبَّهُ ڪَل لِسَانُهُ، ٻڌي زبان انهن؛
نشي تن کي "نانهه" ڪيو، موروڻ "مان، نه چون؛
مولي جي محبت ۾، ڪيا ٿيا وتن؛
سُڏڪا سيئي سوز جا، پنيءَ رات پرن؛
"هر آن سِري ڪه با محبوب دارند
خبر نبود ڪراماً ڪاتبين را، سِرُ اهو سانين؛
نهائينءَ ڪان نيهڙو، سڪيو ساميئڙن؛
مچ مچايو من ۾، ٻاڦ نه ٻهر وجهن؛
عينا سندن اوجاريون، آچن اوجاڳن؛
آنئي پهر عجيب کي، ڪنڌ اونڌي اورن؛
اَلصبرُ مِفتاح الفَرَح، صبر صابرن؛
بغضي موحد وحدتي، اهڙا پيي آهن؛
ڪرڪن ڪنجهن ڪين ڪي، چڻ پار وهانءَ وڃن؛
رت منجهاروڻ پانهنجي، وضو وير ڪرن؛
ايءَ نماز عشق جي، تختَون پوءِ پڙهن؛
جي محبت وڏا مامري، سي ڪيئن مڙس مڙن؛
هٿي درد دهيون ڪيا، سنڌي سپيرين؛
ڪڏهن اڇا ڪپڙا، يار نه ڪنهن يڪن؛
مٿي پيرين برهنہ، ايڏو سور سهن؛
پريتو پروانن جان، ڪاهيو تت پون؛
پنيڙ باهه عشق جي، سپورن سڙن؛
ڪامي، لهسي، لوسجي، لائق لعل ٿين."

انهن بر گزيده هستين لاءِ ئي ارشاد ٿيو هو تہ " اَلذِين جَاهَدو فِينَا لَنَهدِينهُم سُبلَنا" (جي اسان لاءِ تڪليفون ٽا سهن ۽ مجاهدا ٽا ڪن، اسان انهن کي نين نين راهن تي ٽا وٺي وڃون.)

Gul Hayat Institute

مٿين ٻن مقامات تي منزل انداز ٿيڻ، ۽ انهن جي عليحده عليحده مشاهدي مان جو نتيجو اهو نڪتو، جو اسلامي دنيا جا صوفي ٻن ٽولن ۾ ورهائجي ويا، جن مان هر هڪ ٽولو پنهنجي دعوي جو بنياد "ڪشف ۽ شهود" تي ٿو رکي. ٻنهي ٽولن جي دعوائن مان ڪهڙي دعوي "حق" آهي، ۽ ڪهڙي "حقيقت" آهي، اهو فيصلو پڙهندڙ پاڻ ڪن: اسان هتي سندن منزلن جي بيان بعد، فقط سندن عقيدن جو بيان ڪرڻ مناسب ٿا سمجهون.

شيخ اڪبر محي الدين ابن عربي، پنهنجي "ڪشف ۽ شهود" جي دعوي تي ۽ ڪن آيات ڪريمہ جي سَنَدن تي، وڏيءَ حجت ۽ اصرار سان چوي ٿو تہ هيءَ ڪائنات، پنهنجين سمورين رنگينين؛ انهن جي ارتقائي اير ڦير سان، خالق اعظم کان ڪو علحدو وجود نٿي رکي: اصل ۽ بنيادي وجود، فقط باري تعاليٰ جل شانه جو وجود آهي. ڪائنات ۾ جيڪي ڪجهہ ڏسي سگهجي ٿو، يا ٻڌي سگهجي ٿو، يا سمجهي سگهجي ٿو، سو سڀ انهيءَ هڪ وجود جي جدا جدا تجليات جو پرتو آهي: جيڪڏهن انسانيت ان کي ڪجهہ ٻيو ٿي سمجهي تہ اها سندس نظر ۽ سمجهہ جي ڪوتاهي؛ آهي: نہ تہ حقيقت هن کان سواءِ ٻي ڪانهي تہ "لا مَوجُود اِلا الله" انهيءَ نظريي جو اصطلاحي نالو "وحدة الوجود" آهي. اسلامي صوفين جو ٻيو ٽولو، ڪائنات جي مٿئين تعبير کي نہ فقط سخت لفظن ۾ ننديو ٿو، پر اهڙي عقيدي رکڻ وارن کي "ملحد" ۽ "زنديق" جي لفظن سان ٿو ياد ڪري. انهيءَ ٻئي ٽولي وارن جو چوڻ آهي تہ خالق ۽ مخلوق جي وجود کي "هڪ وجود" قبول ڪرڻ، حقيقت ۽ شريعت جي خلاف آهي. سندن چوڻ آهي تہ اسلامي تعليمات، جن جي بنياد تي اسان جو دين ٻڌل آهي، ۽ جنهن کي عام فهم زبان ۾ "شريعت" ٿو چيو وڃي، تنهن موجب خالق ۽ مخلوق جا "ٻہ وجود" آهن. هڪ "وجود امڪاني" ۽ ٻيو "وجود وجوبي" جنهنَ ٻہ سالڪ کي، جيڪڏهن ڪنهن مقام يا منزل تي ڪي روحاني وارداتون پيش اچن ٿيون ، تہ انهن کي هرو ڀرو "لا مَوجُد اِلا الله" جو رنگ ڏيڻ، سندس سمجهہ جو قصور آهي: مقامي ڪيفيات ۾ محو ٿي وڃڻ ڪري، سالڪ جي نگاهہ، "خالق" ۽ "مخلوق" جو جدا جدا

وجود قبول ڪرڻ جي بدران،هڪ ئي حقيقت تي قبول ڪري، جو سندس نگاهہ جو ڏوڪو آهي. انهيءَ ٽولي جي مٿي ڄاڻايل نظريي جو اصطلاحي نالو ”وحدة الشهود“ آهي.

اسين هاڻي انهن ٻنهي نظرين جو گڏ و گڏ ذڪر ڪنداسين، تان تہ پڙهندڙ چٽيءَ طرح تفاوت سمجهي سگهي.

3
حقيقة الوجود

محي الدين ابن عربي، ڇهين صدي هجريءَ (628-560)جو هڪ نهايت مشهور مفڪر بزرگ هو، جنهن کي سندس صوفيانہ فلسفي جي ڪري ”شيخ اڪبر“ سڏيندا هئا. اسپين ۾ پيدا ٿيو هو؛ ابتدائي تعليم وطن ۾ پوري ڪري، سير ۽ سياحت جي خيال سان ٻاهر نڪتو. مصر ۽ شام ۾ ڪجهہ وقت گذارڻ بعد، دمشق ۾ اچي مستقل طرح سڪونت اختيار ڪيائين: اتي ئي گذاري ويو ۽ اتي ئي سندس مزار آهي. شيخ اڪبر ئي اهو پهريون بزرگ آهي، جنهن تصوف جي هن خاص نظريي کي پنهنجو علمي موضوع بڻائي ڪتاب لکيا، جن ۾ دليلن سان ثابت ڪيائين تہ ڪائنات ۽ ڪائنات جي خالق جو ”وجود“ هڪ ئي آهي- ٻہ نہ آهن. شيخ اڪبر کان اڳ، ڪنهن بہ صوفي بزرگ ”وحدة الوجود“ جي نظريي کي نہ تہ موضوع بحث بڻايو هو، ۽ نہ ڪڏهن انهيءَ جي تائيد يا ترديد ۾ لبڪشائي ڪئي هئي. البت، بعضي بزرگن جا ڪي ڪي اهڙا جملا مشهور هئا، جن مان ”وحدة الوجود“ جو خال پيدا ٿيندو هو؛ پر اهي فقط نعرن جي صورت ۾ هئا. مثلاً، حضرت بايزيد بسطامي رح جو قول ”سُبحَانِي مَا اَعظَمَ شَاني“ ، يا منصور حلاج جي دعويٰ ”اَنَاالحق“: ليڪن اهي ڇڙا نعرا ئي هئا، جن تي ڪنهن خاص طريقي جو بنياد قائم نٿي ٿي سگهيو. ڪنهن بہ مسلڪ جو بنياد جيڪڏهن مذهبي يا عقلي دليلن تي نٿو ٻڌايو وڃي، تہ انسانيت جي لاءِ ان

Gul Hayat Institute

۾ ڪا بہ ڪشش نٿي پيدا ٿي سگهي. ڇاڪاڻ اٿي ڪائڻ وارو انسان، سطحيات جي ڪڏ هرو پرو ڪين پوندو آهي. شيخ اڪبر جڏهن ’پنهنجي ڪشف ڪي حقيقت جو رنگ، ڏيئي، هڪ خاص نظريو پيش ڪيو ۽ ان جي تائيد ۾ ڪتاب لکيا ۽ باقاعدي ”وحدة الوجود“ جي تبليغ شروع ڪئي، تہ علمائن جو ٽولو زبان سان سندس عقيدن جي ترديد ڪرڻ لڳو. البتہ تحريري ترديد گهڻو دير سان شروع ٿي، ۽ جيئن شيخ اڪبر جي نظريي، پنهنجي جدت جي زور تي، اسلامي دنيا ۾ نهايت جلد ۽ نهايت گهڻي قبوليت حاصل ڪئي ، تيئن سندس مخالفن بہ نهايت جلد هوا جو رخ ڦيري وڌو. حضرت مجدد الف ثاني شيخ احمد سرهندي رح، ”وحدة الوجود“ جي مقابلي ۾ ”وحدت الشهود“ جو نظريو پيش ڪيو. ياد رهي تہ ”وحدة الوجود“ جو نظريو ڇهين صديءَ ۾ پيش ڪيو ويو هو، ۽ پنج سو سال کو بہ ٻيو نظريو ميدان ۾ ڪين آيو هو: حضرت مجدد الف ثانيءَ، يارهين صدي هجري ۾ پنهنجو نظريو دنيا جي اڳيان آندو. شيخ احمد پنهنجي ڪشفي حالات ڪي پنهنجي وحدة الشهود جي نظريي جو بنياد، بڻايو، ۽ پنهنجين ڪيترين ئي تصنيفن ۾، ان تي بحث ڪيو آهي– ۽ نهايت مدلل بحث ڪيو آهي. جڏهن شيخ احمد پنهنجو نظريو دنيا جي اڳيان پيش ڪيو، تہ اسلامي دنيا جي مفڪرن ۾، هڪ صديءَ تائين، ٻنهي نظرين جي وچ ۾ گهڻي ديکان ديکي هلي. ٻنهي ڌرين جي وڪيلن ۾، پنهنجي پنهنجي نظرين جي وڪالت ڪندي، نهايت گرما گرم بحث مباحثا ٿيندا رهيا. زباني بہ ۽ تحريري بہ؛ پر اهي مباحثا ڪنهن بہ فيصلي تي پهچڻ کانسواءِ ختم ٿي ويا. انگريزن جي هندوستان فتح ڪرڻ کان پوءِ تہ تصوف جو رهيو کهيو مشغلو بہ باقي فقط پيري مريديءَ جي رسمي صورت اختيار ڪري، فقط ڪن صوفي بزرگن جي درگاهن جي زينت وڃي بڻيو.انهن ٻنهي نظرين جي دليلن ۾ جا علميت ۽ تخيل جي اونهائي هئي، جا تصوف جي فلسفي جي جان هئي، سا ڪن پراڻن ڪتابن کانسواءِ، علمي دنيا کان هوندئن ٻنهہ موڪلائي وئي. نتيجو هي نڪتو تہ سنڌ جي ٻن تابناڪ ستارن، يعني سيد عبداللطيف رح ۽ ميان عبدالوهاب رح، کي سمجهڻ وارو بہ ڪونہ رهيو.

Gul Hayat Institute

اسان جا اهي ٻئي بزرگ صوفي، شيخ اڪبر جي اسڪول سان تعلق تا رکن، ۽ پنهنجي خيالات ۽ راين ۾ شيخ اڪبر جا همرنگ آهن- يعني خالق ۽ مخلوق ۾ عينيت جا قائل آهن. مثلاً، سندن چوڻ آهي تہ "سسئي" ۽ "پنهون" ٻئي "وجود واحد" جو ظهور آهن، ۽ ظاهر بين نگاهن کي ٻہ تا ڏيکارجن، ليڪن حقيقت بين نگاهن کي هڪ. البتہ اسان جي ٻنهي سنڌي بزرگن جي اظهار ۾ فرق آهي: عبداللطيف رحہ پنهنجي لطيف پيرايي ۾ تو اظهار ڪري، ۽ سرمست جيَ لفظن مان مستي پئي ٽي ٽپڪي. مثلاًساڳي ڳالهہ ڀٽائي رح هن ريت ٿو فرمائي:

"ڪاڏي ڪاهيان ڪرهو، چوڏس ڇتاڻو،
منجهين ڪاڪ ڪڪوري، منجهين لڏاڻو،
راڻو ئي راڻو، ريءَ راڻي ٻيو ناهہ ڪي."

– ۽ فقير سچيڏنو رحہ وري هيئن ٿو فرمائي:

"'تو، مان' وچي وچ مون، تہ ڪي پاڻ پسن:
'عابد' ۽ 'معبود' سو هڪ نگاهہ ڏسن؛
پاڻ پڙهي، پاڻ ٻهي، پاڻ ئي سجدو ڪن؛
پاڻ مڙيو ئي پاڻ ٿيو، نوڙي نوڙت ڪن؛
'ڪافر مومن هڪ ٿيو' پلا تا پائن؛
سوئي فلڪ، سوئي ملڪ، سو ئي آدمن؛
سوئي احد، سوئي احمد، سوئي هڪ سمجهن؛
نانءَ، ڪنن اڪين جا، وچوڻ ئي وَڃَن؛
عين عليم ڪليم ٿيو، قادر قدرتن؛
هي مڙيو ئي وصفان، اندر آدمن؛
هِت آدم مون الله ٿيو، ٻيا سپ شڪَ پَڇَن؛
اصل الله مون آدمي، ثابت صورتن."

شيخ اڪبر پنهنجي "وحدة الوجود" جي خيال تي ايڏو تہ مضبوطيءَ سان قائم رهيو، جو دنيا جو ٻيو ڪوبہ نظريو وٽس انهيءَ لائق بہ نہ هو جو ان تي غور ڪيو وڃي. سندس چوڻ هو تہ اسلامي عقيدن جو اولين بنياد آهي

"توحيد"، ۽ جيڪڏهن "وجود" جي مرتبي ۾ دوئيءَ کي داخل ڪيو ويو. يعني تہ بہ وجود قبول ڪيا ويا- تہ "توحيد" جون پاڙون ڪپجي وينديون. ساري ڪائنات "وجود واحد" مان پيدا ٿي ۽ "وجود واحد" پيدا ڪئي: ڇو تہ هڪ "مخفي خزاني" کي عالم آشڪار ڪرڻو هو، تنهنڪري "ذات" پاڻ کي "سفات" ۾ ظاهر ڪَرَڻ قبول فرمايو، ۽ هيءَ ساري ڪائنات ٿي. هن ساريءَ ڪائنات ۾ جو ڪجهہ بہ موجود آهي، انهيءَ هڪ ئي آفتاب جا شعاع آهن، انهيءَ هڪ ئي نور جَون تجليون آهن. "موجود" ، حقيقت ۾ اها هڪ ئي "ذات" آهي، ۽ باقي موجودات انهيءَ "ذات" کان ڪو جدا وجود نٿيون رکن: جيئن لهريون، حُباب، موجوڻ ۽ ڪُن، سمنڊ جي پاڻيءَ کان جدا ڪا بہ حقيقت نٿا رکن.

"آءٌ اصل پاڻي آهيان، ڪيئن ٿا سمنڊ سڏن:
نانءُ مٿم ناحق جا رکيا الاجي ڪَن؟"
(سچل)

تيئن، هي تمام مخلوق، انهيءَ "وجود واحد" جي مختلف صفات جا مختلف روپ ۽ مظاهرا آهن. مخلوق جو "اصل" اهائي هڪ ذات آهي، جنهن مان سيئي نڪتا بہ آهن ۽ واپس بہ انهيءَ ۾ ويندا- جيئن هن فرمودي مان ظاهر آهي تہ "كُل شَيءٍ يَرجَعُ اِلٰي اَصلِه وَ اِلَيهِ تُرجَعون".

انسان ۽ خدا جي وچ ۾ جا نسبت آهي،تنهن کي شيخ اڪبر "عينيت" يا "قرب" تو قبولي، ۽ چوي ٿو تہ اِنهيءَ 'قرب' جي معنيٰ، "نَحنُ اَقربُ اِليهِ مِن حَبل الوَرِيدِ" (اسان شهہ رڳ کان بہ انهن کي وڌيڪ ويجها آهيون) جي آيت ڪريمه ۾ خداوند ڪريم خود سمجهائي آهي. شيخ اڪبر جو چَوَڻ هو تہ صفات کي ڇڏي، انساني ظاهري صورتَ بابت بہ حديث شريف آهي تہ "اِنَ اللهَ خَلَق آدَمَ عَليٰ صورَتهِ"- يعني تہ بيشڪ آدم کي الله تعاليٰ پنهنجي صورتَ تي پيدا ڪيو: انهيءَ جي معنيٰ تہ انسان ۾ خدا جي صورت ۽ فطرت جون صفتون موجود آهن. "فِطرَتُ اللهِ التِي فَطَرَ النَاسَ عَلَيهَا" (قرآن). حقيقت ۾ اِهي خدا جون صفتون ئي آهن، جي انسان جو روپ وٺي ظاهر

ٿيون؛ تنهنڪري تہ چيو ويو تہ ”مَن عَرَفَ نَفسه فقَد عَرَفَ رَبه“ – ”جنهن پنهنجي نفس (حقيقت) کي سمجهيو، بيشڪ انهيءَ پنهنجي رب کي سڃاتو“.

شيخ اڪبر، اڃا بہ اڳيرو هلي چوي ٿو تہ خداوند ڪريم جو راز بہ فقط انهيءَ هستيءَ کي ڇئي سگهبو، جا ”وجود اڪبر“ سان تعلق رکندي هوندي- جي نہ تہ ”اَلانسانُ سِري و انَا سِرہ“ (انسان منهنجو راز آهي، مان انسان جو راز آهيان) کي ڪا معنيٰ ئي ڪانهي. اهڙيءَ طرح، شيخ اڪبر ويو آهي سَندون ڏيندو ۽ پنهنجي نظريي کي مضبوط بڻائيندو. ميان عبدالوهاب رحہ بہ جاءِ جاءِ تي اِهو ئي آواز آلاپيندو ٿو رهي؛ مثلاً،

”پنهنجِي ’ذات‘ لِڪائي، ڪيئن بِي ذات سڏايان؛
اعليٰ اعظم شان جي، نوبت نِينهن وَڄايان؛
منصوري جي موجَ ۾، ٿو ’اَنَاالحَق‘ الايان.“

ٻيءَ جاءِ تي چوي ٿو:

”ڪاٿي سڄل، ڪاٿي ذات سَڄَل جي، ساروئي سِر آهي؛
موج درياء حباب ڪڙا ڪيا، ڇاڻڇ ڪو شڪ ناهي؛
عاشق، عشق، معشوق اهو ئي، ڏانءُ ڏاڍوڪيو ڏاهي؛
پنهنجي پاڻ پَسائڻ ڪارڻ، ناهہ لڪين ٿو ناهي؛
اُهو اندر اُهو ٻاهر: ڪيئن چوان ائين ناهي؟“

”ذات صفات هڪائي آهي، پول نہ وِڄهين پولي؛
سوئي اندر سوئي ٻاهر، سوئي تنهنجَي چولي؛
تو ۾، مون ۾، هن ۾، هر جا، سَچ ’سچو‘ ٿو ٻولي.“

”طَبل وڄائج وحدِت وارو، غازي ڇڏ گدائي؛
هيڏي هوڏي تون ئي آهين، ڪانهي جاءِ جدائي؛
’الاِنسَانُ سِري وَ اَنَا سِرہ، آهين خاص خدائي؛
بَرَ بَحَر تنهنجو ’سچا‘ آهي سير سدائي.“

Gul Hayat Institute

”باسِ اِهائِي بات اسان جي، غازي غير نہ آهين؛
خام خيال هي ٻانهپَ وارو ’لا‘ ۾ لاشڪ لا هين؛
”مَن عَرَفَ نَفسه‘، فَقَد عَرَفَ رَبه، ٿاهہَ کھڙا ٻيا ناهين؛
”سَچا سَچ اِشارو اِهو، ڪاڏي ڪوڙا ڪاهين؟“

”صورت سپ انسان جي، اُتي عشق اصل؛
’خلقَ آدَمَ عَلیٰ صورَته‘، جزو جهڙو ڪُل؛
’الانسانُ سِري وَ اَنَا سِره‘، سچ ’سچا‘ پيو سُل؛
ڀول نہ ٻي تون ڀل، هِتي هُتي هڪ اُتِي.“

”ڪنهن جي ڪارڻ تي ڪرين، هارِي ڙي هاءِ هاءِ؛
سوئي ڏسندڙ، سوئي سڻندڙ، پاڻهين ڳالهيون ڳاءِ؛
سارا ڏونگر ڏورئين، ڪا ڪِي ڙي ڪنهن لاءِ؛
’سچو‘ وڏو ساهہ ڪون، ڪير چوي تا ناءِ؟“

”جيڪي هُيَڙس جيڏيون، ساڳي آءٌ تيو؛
پاڻهي پُنهل آهيان، ڄاڻو ڪو نہ پيو؛
ظاهر منهنجي ذات ڪي، ڪينچن پاڻ ڪيو؛
’سچو‘ سارو سچ ٿيو، وِڇون وِرهہ ويو.“

مطلب تہ سرمست جو سارو شعر ”لا مَوجُودَ اِلا الله“ سان معمور آهي. جيڪڏهن شيخ اڪبر ٿو چوي تہ ’خلق ۽ خالق جي وچ ۾ جيڪڏهن ڪو فرق آهي، تہ فقط اعتباري فرق آهي، حقيقت ۾ جو خالق آهي اهو ئي خلق آهي ۽ جو خلق آهي سو ئي خالق آهي‘ تہ ميان عبدالوهاب بہ هيئن ٿو چوي:

”پاڻ پنهنجو پاڻهي، صورتَ مَنجهہ سُڃاڻ؛
الله الله چو چوين، پاڻ ئي الله جاڻ؛
تون ئي ٻڌندڙ، تون ئي ڏسندڙ، شاهد آ قرآن؛
ناهي شڪ گمان، ’سچو‘ سائين هيڪڙو.“

Gul Hayat Institute

4

وَحدَت الشهود

جيئن متي چئي آيا آهيون تہ شيخ اڪبر جي نظريي، ”وحدَ ة الوجود“ ، جي مُقابلي ۾، پنجن صدين تائين ٻيو ڪوبہ نظريو ڪنهن بہ سندس مخالف دنيا جي اڳيان ڪين پيش ڪيو- باوجود انهيءَ جي ڪيترا علماء ”وحدة الوجود“ جا قائل ڪين هئا؛ انهن مان ڪن توحيد وجوديءَ جي خلاف ترديدي بيان بہ ڏنا، ۽ ڪن وري ڪتاب لکي اهو ثابت ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي تہ ”وحدة الوجود“ جو نظريو اسلامي اصولن جي خلاف آهي- پر مقابل نظريو، مجدد الف ثاني حضرت شيخ احمد رحہ سرهنديءَ ئي، يارهين صديءَ ۾ دنيا جي اڳيان رکيو.

شيخ احمد، حضرت عمر رضہ جي اولاد مان هو. 971هہ ۾ بمقام ”سرهند“ ۾ پيدا ٿيو ، جنهن شهرجو پهريون نالو ’سهرند‘ آهي. شيخ احمد، ابتدائي تعليم پنهنجي گهر ۾ ورتي. قرآن شريف جو حافظ هو، بعد ۾ دهليءَ ۽ آگري ۾ وڃي پڙهيو. شهنشاهہ جهانگير پنهنجي وڏي وزير آصف جاہ جي چوَڻ تي قيد ڪرائي گواليار روانو ڪري ڇڏيس، جتي ٻہ سال نظر بند هو. بعد ۾، بادشاهہ سان ڪن شرطن تي ٺاهہ ٿيس ۽ قيد مان بہ آزاد ٿيو، پر ڇهن سالن بعد وفات ڪيائين. اسان هيٺ انهن ٻنهي نظرين جي اصولي اختلافن جو آمهون سامهون بيان ڪريون ٿا، جيئن پڙهندڙن کي صاف معلوم ٿئي تہ شيخ اڪبر جو نظريو، شيخ احمد جي نظريي کان ڪيترو پري ٿو هليو وڃي.

Gul Hayat Institute

وحَدة الوجود

1- ڪائنات جي مخلوق، عين صفات باري آهي، ۽ صفات نالو آهي ذات باري جي تجليات جو؛ تنهنڪري خالق ۽ مخلوق، بنيادي اعتبار سان، هڪ شيءِ آهن، ۽ اول آخر هڪ ٿي ويندي.

2- "عدم" کي "وجود" جو لباس پهرائي نٿو سگهجي، ۽ جا شي "وجود" وٺيو بيٺي آهي، انهيءَ جو "معدوم" ٿيڻ حقيقت جو بدلجي وڃڻ ٿيندو، تنهنڪري غير ممڪن آهي؛ ڇو تہ حقيقت بدلجي نٿي سگهي. الله جل شانہ' کان سواءِ سموري مخلوق کي "ممڪن" جو نالو ڏنو ويو آهي: "ممڪن" ڪڏهن بہ "عدم" مان وجود ۾ نٿو اچي سگهي: ڇو تہ "عدم" جو ضد آهي "وجود"، تنهنڪري "ممڪن" جيڪڏهن "وجود" ۾ آيو، تہ ضرور "ذات" مان وجود ورتو هوندائين، تنهنڪري ڪڏهن بہ معدوم نٿو ٿي سگهي.

3- انسان جو وجود، چاڪاڻ تہ اعتباري وجود آهي، تنهنڪري انسان کان جا بہ عمل جي گهُرَ ڪئي وئي آهي، سا بہ اعتباري هجڻ گهُرجي، ۽ نہ حقيقي.

وحَدة الشهود

1- خالق ۽ مخلوق بہ جدا حقيقتون آهن، جي نہ اڳ ڪڏهن هڪ هئا ۽ نہ آئندي ڪڏهن هنن جي هڪ ٿيڻ جو امڪان آهي.

2- "ممڪنات" کي الله تعاليٰ "عدم" مان، پنهنجي قدرت جي زور تي وجود ۾ آندو، ۽ وري جڏهن بہ مرضي پويس تہ هر "ممڪن" کي "عدم" جي اونداهيءَ ۾ فنا ڪري سگهي ٿو. ذات باريءَ "ممڪن" کي "پاڻ" مان وجود ۾ ڪين آندو، بلڪ سندس "صفات" جڏهن "عدم" تي پنهنجيون تجليون وڌيون تہ "صفات" جي تجلين ۽ "عدم" جي گڏجڻ مان "ممڪن" وجود ۾ آيو.

3- انساني وجود، خالق اڪبر جي وجود کان هڪ جدا شي آهي ۽ الله جي قدرت جو مظاهرو آهي، تنهنڪري شرعي احڪامن جي عملي تقاضا، حقيقي بنيادن تي هوندي، ۽ نہ اعتباري.

Gul Hayat Institute

4- الله جلّ شانه' هڪ مخفي خزانو هو، جنهن پاڻ کي ظاهر ڪرڻ لاءِ اهي سمورا روپ، حدون ۽ حالات قبول ڪيا، جن سان پوري ڪائنات پريل آهي.

5- حقيقي توحيد تہ فقط اها آهي جو وجود اڪبر کان سواءِ ٻيو ڪو بہ وجود قبول نہ ڪيو وڃي- چا عرش تي، چا فرش تي.

6- اِهو "وحدة الوجود" جو ئي اثر هو، جو "ممڪن" (بندو) "امڪان" جون حدون لتاڙي، قاب قوسين تائين "واجب"جي ويجهو وڃي پهتو؛ جي نہ تہ جيئن "عدم" "وجود" جي نور کان محروم آهي، تيئن "ممڪن" بہ قاب قوسين تائين ڪين پهچي سگهي ها. پر، اها حقيقت آهي تہ ائين ٿيو: ۽ پستيءَ کان بلنديءَ تائين چڙهائي – جنهن کي "معراج" ٿو چيو وڃي– آئندي بہ "ممڪن" کي ميسر ٿي سگهي ٿي؛: "وجود" ۽ "ممڪن" جي وچ ۾ جي حجابات آهن، سي دور ٿي سگهن ٿا، دوئي مٽجي سگهي ٿي، ۽ حقيقت جو نور انسان جي اندر پيدا ٿي سگهي ٿو.

4- اَللهُ غَنِيُّ عَنِ الْعَالَمِينَ - يعني الله جل شانہ ڪنهن بہ لحاظ سان (چاهي اهو پنهنجي ظهور جو لحاظ هجي) مخلوق جو محتاج نہ آهي، بلڪ مخلوق هن جو محتاج آهي؛ چو تہ صمديت حقيقي فقط ڪيس حاصل آهي.

5- حقيقي توحيد هيءَ آهي تہ ذات ۽ صفات باريءَ کي ڪنهن بہ شريڪ کان پاڪ سمجهيو وڃي، ۽ ان کي مخلوق کان قطعاً هڪ علحدو وجود قبول ڪيو وڃي.

6- اِهوغلط آهي تہ "ممڪن" "امڪان" جون حدون لتاڙي، "وجود" تائين وڃي پهتو، جنهن کي معراج ٿو چئجي: "ممڪن"، "امڪان" جي حدن اندر ئي رهيو؛ لهو جيڪي ڪجهہ ٿيو، سو "امڪان"جو معراج نہ هو، بلڪ "عبديت" جو ڪمال هو: معراج تي وڃڻ وارو "عينيت" جي حجت جي آسري تي نہ، بلڪ "عبديت" جي وسيلي اوج تي پهتو، ۽ معراج تي پهچائڻ واري بہ، ڪنهن رشتي يا ناتي جي اثرن کان پاڪ رهي، پنهنجي ڪامل عبد کي "اين و آن" جو سير ڪرايو؛ ۽ اتي بہ "عبد" ۽ "معبود" جو امتياز قائم رکيو. "سُبحَانَ الذِي آسريٰ بِعَبدہِ لَيلاً

Gul Hayat Institute

ايتريقدر جو انسان "اِني آنَا اللهُ" جي دعويٰ ڪري.

7- الله تعاليٰ، آسمان ۽ زمين جو نور آهي. انهيءَ آفتاب وجود جي نور، پنهنجي شعاع سان، ڪائنات کي وجود جو هڪ رنگين گلدستو بڻايو. جيڪڏهن سندس ضيا مرڪز ڏي موٽ ڪائي، ته هن رنگ برنگي دنيا جو ڪو نشان به نه رهي. تنهنڪري جن هستين جون نگاهون ظاهر ۽ باطن کي ڏسي ٿيون سگهن، ۽ جي "وجود" جي رازن کان واقف آهن، تن کي تصوير جي ٻنهي طرفن جي ڄاڻ آهي: اهي آئينو به ڏسن ٿا ۽ جنهن جو پرتو آئيني ۾ آهي، تنهن کي به ڏسن ٿا، ۽ سمجهن ٿا ته حقيقت هڪ ئي آهي. حضرت علي رضہ جو فرمودو هو ته "لَو ڪشفَ الغِطَآءُ مَا از ددت يَقِيناً" - يعني ته جيڪڏهن ڪائنات جي ظاهري نيرنگين جا حجابات پري ٿي وڃن، ته به اسرار جي راز دارن جي يقين ۽ عرفان ۾ ڪوئي فرق نظر نه ايندو. معرفت ڪڏهن به خارجي وسيلن جي مدد سان هٿ نه ايندي آهي، بلڪ "صفات" هميشه "ذات" تائين پهچڻ

مِنَ المَسجِدِ الحَرامِ اِلَي المَسجِدِ الاَقصيٰ" (پاڪ آهي اُها ذات جا پنهنجي بندي کي راتون رات مسجد الحرام کان مسجد الاقصيٰ تائين وٺي وئي).

7- "ذات واجب" يقيناً آسمان ۽ زمين جو نور آهي، ليڪن آسمان ۽ زمين ته نور نه آهن! اِهي گهڻي ۾ گهڻو ته ظلمت آهن، جو ته جي نور هجن ها ته "نور"جو عڪس "نور" تي نه پوندو آهي: روشني روشنيءَ کي ڪين قبول ڪندي آهي: ڏينهن جو ڪو به ڏيئو ڪين ٻاريندو: تنهنڪري نور جي لطافت کي قبول ڪرڻ لاءِ ظلمت جي ڪثافت گهرجي.

جيڪڏهن "ذات" پنهنجو "نور" واپس وٺي ته گهڻي ۾ گهڻو تمام "ممڪنات" "ظلمت" ۾ وري گم ٿي ويندا، پر اهي "حقيقت واحده" ۾ ڇو وڃي ملن؟

"ممڪن" ڪڏهن به پنهنجي "امڪان" جي حدن کان ٻاهر نٿو نڪري سگهي. "عرفان ربي" ڪو به "ممڪن" پنهنجي ڪوشش سان حاصل نٿو ڪري سگهي، سواءِ انهيءَ حالت جي جو خدا وند ڪريم خود ان کي پنهنجي معرفت عطا فرمائي- ۽ اهو ئي صحيح مطلب آهي. عَرَفتُ رَبي بربِي" جو

Gul Hayat Institute

۾ رهبري ڪندي ٿي رهي. ”ظاهر“ ئي ”باطن“ جو ڏس ڏيئي سگهي ٿو- جيئن چيو ويو ته ”عَرَفتُ ربي بِربِي“ (رب کي، رب جي وسيلي سان ڄاتم). هڪ درخت جو پيدا ٿو ٿئي ۽ وڌي ٿو، جنهن مان ٽاريون ٽيون نڪرن، گل ٿا پيدا ٿين، ۽ بارآور ٿو ٿئي، اهو درخت ”هُوَ عينها“ وانگر پنهنجي ٻج کان ڪو جدا وجود ٿو رکي ڇا؟ ۽ جيئن اِهو درخت، آخر سميٽجي،پنهنجي صل(ٻج) جي صورت ٿو وٺي اختيار ڪري، تيئن ”انسان“ به آخر ”ذات واحد“ ۾ ٿو گم ٿي وڃي: ”وَ اِليهِ تُرجَع الأمُورُ“ جو اِهو ئي مطلب آهي.

حضرت علي رضہ جن جي قول جو اهو مطلب نہ آهي جو ”وحدة الوجود“ وارن ورتو آهي. ”لوڪشف... الخ“ جو مطلب آهي تہ عينيت جي حجابن دور ٿيڻ کان پوءِ بہ يقين ۾ ڪا واڌ ڪا نہ ٿي سگهندي.

8- ”نَحنُ اَقرَبُ اِليهِ مِن حَبلِ الوَرِيدِ.“ جا هسنتي، شهہ رڳ جي ويجهو آهي، سائي انسان جي هستيءَ جو مرڪز بہ آهي. اها ئي قوت، انسان جي رڳ ۾ سمايل آهي. تنهن ڪري جيئن جيئن انسان جو روح، عارضي ڪثافت کان پاڪ ٿيندو ٿو وڃي، تيئن تيئن ظاهري حجابات بہ هٽندا ٿا وڃن. تجليات، چو طرف ٿيون نظر اچن؛ اين و آن جو فرق نٿو رهي، ”دوئي“ ختم ٿي ٿي وڃي: انهيءَ منزلَ تي عارف دعوىٰ ٿو ڪري تہ ”سُبحانِي مَا اعظَمَ شَانِي.

8- ”قُرب“ جو مفهوم ”ممڪن“ ۽ ”ممڪن“ جي وچ ۾ قبول ڪري ٿو سگهجي، ليڪن ”واجب“ ۽ ”ممڪن“ جي وچ ۾ ”قُرب“ جو صحيح اندازو مشڪل آهي.

Gul Hayat Institute

”وجود“ ۽ ”شهود“ جا پئي نظريا متي ڏنا ويا. انهن نظرين جي اختلاف، اسلامي دنيا ۾ ايڏي تہ شدت اختيار ڪئي، جو انهن جي اختلاف سمجهڻ کانسواءِ، تصوف جو سمجهڻ نهايت مشڪل ٿي پيو. تنهن کان سواءِ، جيڪڏهن انهن نظرين جي موافقت ۽ مخالفت ۾ فقط علمي دليل ڏنا وڃن ها، تہ شايد معاملو ايڏيءَ حد تائين نہ وڃي ها. پر، چاڪاڻ تہ ٻنهي ڌرين پنهنجي حق تي هجڻ جي دعوىٰ ”ڪشف ۽ شهود“ تي رکي ۽ قرآن ڪريم جي تاويلن ڪرڻ ۾ بہ هڪ ٻئي کان پري هليا ويا تہ معاملو نازڪ صورت اختيار ڪري ويو: تان جو هڪڙا ٻين کي ”مُلحد“ ۽ ”زنديق“ چوڻ لڳا، ۽ ٻيا وري ڪين ڪورين، مدعي، وغيره سڏڻ لڳا.

ڪن بزرگن، جي پاڻ ظاهري علم ۽ باطني ڪشف سان آراستہ هئا، انهن ٻنهي ڌرين جي نظرين ۾ تطبيق ۽ هم آهنگيءَ جي ڪوشش ڪئي، ۽ ڪجهہ هڪڙن کي سوري، ڪجهہ ٻين کي پَرِيرو ڪري، هڪ درمياني واٽ پيدا ڪرڻ ۾ ڪامياب بہ ٿيا- خصوصاً، شاهہ ولي الله صاحب دهلوي. ليڪن، اِها درمياني واٽ فقط لفظن جي اير ڦير سان پيدا ڪئي وئي هئي، جنهن اعتراض ڪرڻ وارن کي ڪجهہ وقت لاءِ خاموش ضرور ڪيو، پر چاڪاڻ تہ بنيادي اختلاف اجا قائم هئا، تنهنڪري قلبي سڪون ڪنهن کي بہ نصيب نہ ٿيو.

هن نهايت اهم مسئلي کي ”ڪيف ۽ وجد“ وارن جي نگاهہ سان ڏسڻ جو موقعو اسان کي نصيب ڪين ٿيو آهي. البت، پنهنجي ناقص عقلي دليلن سان ۽ پنهنجي صوفي بزرگن جي قولن مان جيڪي ڪجهہ سمجهہ ۾ آيو آهي، سو ناظرين جي اڳيان حاضر آهي: چو تہ جيستائين ”علم“ پنهنجا سبب ڏيندو ايندو، اختلاف پيدا ٿيندا رهندا: ۽ جيستائين ”اختلاف“ موجود هوندا، تيستائين ”حقيقت“ تي حجاب باقي رهندا.

Gul Hayat Institute

5

پنهي طرفن جي حجتن جي مطالعي بعد، جا تصوير اسان جي ذهن ۾ اچي بيٺي آهي، سا به اسين هيٺ ڏيون ٿا.

جيڪڏهن انسان کي فقط هڪ عنصر يعني "جسم" ڏيئي پيدا ڪيو وڃي ها، ته کيس ڪو وجود ئي نه هجي ها؛ ڇو ته "جسم" پيدا ٿيل آهي "عدم محض" مان، ۽ "عدم محض" کي "وجود" نٿو ٿي سگهي؛ ۽ جيڪڏهن انسان کي پيدا ڪيو وڃي ها ٻئي عنصر يعني "روح" مان، ته کيس "ظهور" نصيب نه ٿئي ها؛ ڇو ته "روح" پيدائش آهي "نور" جي ، ۽ "نور" جو "ظهور" ممڪن نه آهي- جيئن الله تعاليٰ جو "ظهور" "امڪان" جي حد اندر نٿو اچي سگهي. تنهنڪري انساني وجود ٻن جدا عنصرن جي دلچسپ آميزش جو نتيجو آهي: جسماني ۽ روحاني - سندس جسماني خصي کي "مادي"، "ممڪن" ۽ "فاني" ٿو چيو وڃي. شڪل، صورت ۽ ساخت ۾ انسان ٻئي مخلوق کان نرالو آهي؛ ليڪن انسان، پنهنجي ضرورتن جي خيال سان، باقي جاندار مخلوق کان نيارو نه آهي: مثلاً کائڻ، پيئڻ يا ٻين ضروري حاجتن ۾ يا پنهنجي جنسي خواهشات ۾، ٻئي مخلوق کان مٿي نه آهي. زماني جا حادثا، گرمي سردي، وغيره به جهڙا ٻين تي اثر انداز آهن، تهڙا انسان تي به اثر ٿا رکن.سندس انهيءَ حصي جي ڪنهن به صورت جي ڪا به نسبت "ذات" سان نٿي ٿي سگهي، ۽ انهيءَ صورتَ ۾ کيس ذاتِ واحد جي "صفات" جو آئينو به ڪين ٿو چئي سگهجي.

انساني وجود جو ٻيو مگر وڌيڪ اهميت رکندڙ جزو، جنهن کيس "اشرَف المخلوقات" جو لقب ڏياريو ۽ باقي مخلوق کان ممتاز بڻايو، ۽ جنهن جو "ذات واحد" سان سڌو واسطو آهي، سو آهي "روح". اهو انساني روح ئي آهي، جو "ذات الاهيءَ" سان تعلق پيو رکي ٿو، ۽ "صفات الاهيءَ" جو پَرتَوگير به آهي. چنانچه قرآن مجيد ۾، الله تبارڪ و تعاليٰ، ڪيترين ئي جاين تي ، انساني "روح" بابت هڪ خاص انداز ۾ ذڪر فرمايو آهي: مثلاً ارشاد

Gul Hayat Institute

آهي تہ "من روحي" يا "مِن روحنا". تنهن کان سواءِ، الاهي ارشادات، "روح" ۽ "جسم" جي وچ ۾ ايڏو تہ فرق پيدا ڪري وڌو آهي، جو معرفت جي طالب کي، پنهنجي طريقت جي واٽ وٺڻ ۾، ڪا بہ دشواري نٿي ڏيکارجي. الله جل شانه، هن ساريءَ ڪائنات کي ٻن حصن ۾ ٿو ورهائي: "اَلاَ لَهُ الخَلقُ وَ الاَمرُ"– يعني تہ "عالم خلق" ۽ "عالم امر" جو جدا ذڪر ٿو ٿئي ۽ "عالم خلق" (جسم) کي "عالم امر" (روح) جي حڪم هيٺ ٿو رکيو وڃي؛ بلڪ "جسم" جي ايجاد ئي انهيءَ مطلب سان ڪئي وئي تہ "روح" جي اطاعت ۾ رهي– يعني تہ جسم "مڪان" آهي تہ روح "مَڪين" آهي. "روح" جو تعلق خداوند ڪريم جي "ذات ۽ صفات" سان ايترو گهڻو ٿو ڏيکاريو وڃي ۽ ايترو ويجهو ٿو سمجهايو وڃي، جو "روح" جي حقيقت بہ خداوند ڪريم جي حقيقت وانگر، انساني عقل، فهم ۽ ادراڪ کان مٿي ٿي وڃي ٿي، ۽ فرمان ٿو ٿئي تہ "قُلِ الرُوحُ مِن اَمرِ رَبي وَمآ اُو تِيتُم مِنَ العِلمِ الا قَلِيلاً". جنهن مان ظاهر آهي تہ انساني عقل، "روح" جي صحيح علم هٿ ڪرڻ جي وسعت نٿو ساري. بعد ازان، حضرت صديق اڪبر رضہ جو مشهور عارفانہ قول آهي تہ عجز جو اقرار ئي خداوند ڪريم جي صحيح معرفت آهي: "پاڪ آهي اها ذات جنهن مخلوق لاءِ پاڻ تائين پهچڻ جي، سوا عجز جي، ٻي ڪا راهہ ئي نہ پيدا ڪئي". مٿئين بحث کي ذهن نشين ڪرڻ کان پوءِ، "وَ فِي اَنفُسِكُم اَفَلاَ تُبصِرُونَ" ۽ "مَن عَرَفَ نَفسه فَقَد عَرَفَ رَبَه" جو پورو پورو مفهوم سمجهڻ مشڪل نہ آهي: ٻنهي ۾ "معرفت" جو مقام انساني "روح" کي قبول ڪيو ويو آهي، جنهن سان انساني جسم کي شامل نہ ڪيو ويو آهي. حضرت آدم عليه السلام کي، خداوند ڪريم پنهنجو خليفو قبول فرمائي، ڪنيس هڪ نهايت بلند منصب ڏنو، ۽ فرشتن ملائڪن بلڪ ساريءَ ڪائنات کي حڪم ڪيو تہ آدم کي سجدو ڪن. ظاهر آهي تہ انهيءَ "سجوديت" ۾ آدم جي جسم جي ڪا حيثيت تہ ضرور هئي، ۽ سوال پيدا ٿو ٿئي تہ سجدي جو حڪم، آدم جي "جسم" لاءِ بہ هو يا فقط آدم جي "روح" لاءِ هو؟ انهيءَ باري ۾ جيڪڏهن قرآن مجيد خود ڪا وضاحت نہ ڪري ها تہ البت اختلاف

Gul Hayat Institute

جي گنجائش پيدا ٿي سگهي ها، پر جن واضح لفظن ۾ قرآن مجيد انهيءَ راز تانِ پردو هٽايو آهي، سي انسانيت جي رهبريءَ لاءِ ڪافي آهن: جيئن تہ "نَفَختُ فِيه مِن رُوحِي فَقَعُو له سٰجدينَ" يعني الله جل شانه، تمام مخلوقات کي خطاب ڪندي فرمايو تہ 'جڏهن آدم جي "جسم" ۾ مان پنهنجو "روح" ڦوڪيان، تہ اوهين سڀ ان جي اڳيان سجدي ۾ جهڪي پئو' انهيءَ مانِ هي مطلب نڪتو تہ ملائڪن وغيره جو سجدو انهيءَ وقت واجب ٿيو. جڏهن آدم جي "جسم" ۾"روح" آيو. بعد ازان، انهيءَ الاهي حڪم مان هي بہ ثابت ٿيو تہ انساني روح فرشتن وغيره جي روح کان وڌيڪ مڪرم قبول ڪيو ويو، ڇو تہ "ساجد" ۽ "مسجود" جو امتياز ظاهر ڪيو ويو. تنهن کان سواءِ، ٻئي مخلوق کي هي بہ واضح لفظن ۾ ٻڌايو ويو تہ انسان ۾ جو روح آهي سو خدا جي روح مان آهي. اڃا بہ اڳتي هلي، حڪم ٿو ٿئي تہ"لَقَد کَرَّ مَنا بَنِي آدَمَ" (اسان آدم جي اولاد کي مڪرم بنايو) ۽ اهو اعلان، نهايت مبالغي جي صيغي ۾ آيو آهي، جنهن آدم کي سندس جسم سوڌو باقي مخلوق کان مٿي وڃي بيهاريو. خدا وند ڪريم جي مٿئين فرمان (مان پنهنجي روح مان جڏهن آدم جي جسم ۾ ڦوڪيان تہ اوهان سيئي -فرشتا- ان جي اڳيان سجدي ۾ جهڪي پئو) ٻڌڻ کان پوءِ، فرشتا جن کي پنهنجي عبادت ۽ ذات پاڪ جي تقرب تي ناز هو، سي آدم جو صحيح مقام سمجهي نہ سگهيا، ۽ کين ضرورت محسوس ٿي تہ خدا وند ڪريم کان پڇن تہ 'سائين، هي جو اول اوهان جو حڪم هو تہ اوهان جي ذات پاڪ کان سواءِ ٻي ڪا بہ هستي سجدي جي لائق نہ آهي، سو حڪم هينئر ڇو ٿو ڦيرايو وڃي' چنانچہ انهيءَ سلسلي ۾، رب العزت ۽ فرشتن جي وچ ۾ جا گفتگو هلي، تنهن جو تفصيل قرآن مجيد ۾ ڪيترن ئي جاين تي ملي ٿو.انهيءَ مان ثابت ٿو ٿئي تہ فرشتن کي نہ فقط آدم جي مرتبي جو اندازو نہ هو، پر کين پنهنجي مقام جي بہ پوري ڄاڻ ڪين هئي. هوڏانهن،آدم پاڻ کي "مسجود" ڏسي قطعاً حيران نہ ٿيو ۽ نہ تعجب ڪاڏائين- ڇو تہ الله جي هن نبيءَ تي الله ۽ غير الله جي سامهون سجدي ٿيڻ جو مفهوم اڳي ئي ظاهر ٿي چڪو هو. سندس فطري ۽ لدني علم مٿس

ظاهر ڪيو هو تہ اِهو سجدو سندس ”غير الله“ جي حيثيت ۾ نہ هو. اتي، آدم ڏنو تہ پاڻ فرشتن جي انتهائي درجي کان گهٽو متي ۽ خدا معلوم ڪيترو متي هليو ويو، جنهن مقام جي بلنديءَ جي ڄاڻ بہ قيامت تائين فرشتن کي ڪين پئجي سگهندي. اهڙي اشرف مقام تي پهچڻ کان پوءِ جيڪڏهن انسان ”اَنَاالحَقُّ“ جو نعرو بلند ڪيو، تہ چندان تعجب جي ڳالهہ بہ تي ڇا؟ جتي ذات پاڪ سندس محبوب تي ڇُڪي ۽ پاڻ ذات پاڪ جو محبوب قبوليو ويو، پوءِ جي اتي چيائين تہ :

”من نمی گویم «اناالحق» یار مي گوید بگو،
چون نگویم، چون مرا دلدار می گوید بگو؛
آنچه نتوان گفت اندر صومعهء با زاهدان،
بی تحاشا برسرِ بازار مي گوید بگو“–

تہ انهيءَ دعويٰ مان فقط هيءُ ثابت ڪرڻ تي گهرياڻين تہ ڪيس پنهنجي مرتبي جي ڄاڻ آهي.

انساني وجود جي انهن متي ڄاڻايلن ٻن جزن ۽ انهن جي حيثيتن کي اڳيان رکڻ بعد، مسلمان صوفين جي وچ ۾ ”وجود“ ۽ ”شهود“ جا اختلاف سمجهڻ ڪا مشڪل ڳالهہ ڪين ٿيندي. ”وحَدة الوجود“ جي سالڪن يڪسوئي اختيار ڪري، تَنَ کي تَسِنيا ڏيئي، پنهنجون نفساني خواهشون ماري، دنيا جي رنگينين کان اکيون بند ڪري، فقط ”عالم امر“ تي نگاهہ رکي، الله جل شانه جي ذات ۽ صفات جي معرفت هَٿ ڪرڻ لاءِ، پنهنجي ”روح“ کي وسيلو بڻايو؛ پوءِ جڏهن الاهي فيض ڪين حاصل ٿيو، ذات ۽ صفات جون تجليون سندن ”روح“ کي منور ڪنديون رهيون، تہ ڪين ”حقيقت“ جو مشاهدو ماڻڻ نصيب ٿيو- ۽ ائين ٿيڻو بہ هو؛ ڇو تہ انساني ”روح“ جو سڌو تعلق ”ذات“ پاڪ سان آهي. جڏهن الاهي تجليات ۽ ڪيفيات، براهِ راست، روح کي حاصل بہ ٿي ٿي سگهيون، ۽ هيون بہ ڪنهن تغير يا فنا ٿيڻ کان متي، ۽ ”ذات“ پاڪ ۽ ”روح“ جي وچ ۾ بنا ڪنهن ٻئي

وسيلي جي ملي بہ تي سگهيون، تہ انهن سالڪن پنهنجي انساني جسم کي وساري بلڪ فنا ڪري ڇڏيو؛ چو تہ اها ضرورت محسوس نہ ڪيائون نہ "جسم" کي بہ وسيلو بڻائن. ڀٽائيءَ ڪين فرمايو آهي تہ "گهڙو ڀڳو تان گهوريو، ڀڃي تان مَ گهڙي"،چو تہ گهڙو هڪ اهڙو وسيلو هو، جنهن جي معرفت محبوب تائين پهچڻ محال هوس؛ تڏهن وري تو ڀٽائي نصيحت ڪريس تہ "پاڻ مَ ڪڇ پاڻ سين، ريءَ وسيلي وڃ؛ ڀيلو ڀيري ڀڄُ، اُڪَنَڊ ڪڻ عميقَ ۾".

"وجودي" سالڪن جو سمورو زور، "روح" جي قوتن کي مضبوطُ ۽ پاڪيزه بڻائڻ تي ڄميو رهيو.نتيجو هي نڪتو تہ سندن ڪشف جو سفر پنهنجي روح کان شروع ٿيو، ۽ سالڪ "عالم امر" جو سير ڪندو رهيو. انهيءَ سموري سير ۾، بلڪ منزل تائين، سالڪ جي جسم جو، يا جسماني خواهشات جو، يا جن تڪليفن کان جسم ڪيٻائيندو آهي انهن جو، هن سان ڪو بہ واسطو نہ رهيو.

"نَڪو آدم آتَهين، نڪو جِسم جان؛
نڪا جزا جاءِ تَهين، نہ سُرت جو سامان؛
نَڪو قدر، نَڪو جَبر، نا خوشي نا ارمان؛
بيخبريءَ جو بيان، 'سچل' ڪندين ڪيترو؟"

حقيقتاً، انهن "وجودي" سالڪن پنهنجي جسم کي، ۽ جسم جي ترغيبن کي "نفس"ڪري ڪوٺيو ۽ اُن جي مشابهت ڪتي سان ڏنائون، ۽ شروع کان وٺي انهيءَ لاءِ پنهنجي دل ۾ نفرت پيدا ڪندا رهيا؛ چو تہ سندن چَوَڻ هو تہ اهو نفس ڪين "عينيت"جي مشاهدي کان پري رکندو ايندو؛ جيئن سَچَل هڪ هنڌ چيو،

"نفس ميڏي دي اينوين شڪل جيوين ڪُتا گُلر ڪالا؛
نِت نِت ڪاوي،نِت نِت ڪوڪي، مَنگي نَرم نوالا؛
اسين رانجهو هڪ ٿيو سي، ميان 'سچو' ٿيا نفس ميڏي دا منهن ڪالا."

هوڏانهن "شهودي" صوفيءَ، "مَاخلَقتَ هذا باطِلاً" جي بنيادي ارشاد کي پنهنجي آڏو رکي، هي اصول قبول ڪيو تہ "عرفان حق" حاصل ڪرڻ لاءِ روح سان گڏ جسم جي ترقي بہ ضروري آهي- يعني "امر"ءِ "خلق"، جي بئي مظاهرا آهن "ذات" ءِ "قدرت" جا، تن ٻنهي جو گڏو گڏ سفر ڪرڻ ضروري آهي، نہ تہ "عينيت" اڌوري رهجي ويندي. سندن انهيءَ مسلڪ جو نتيجو هِي نڪتو تہ جڏهن سالڪ کي رباني تجليات نصيب ٿيون، تہ هن ڏٺو تہ "معبود" سان گڏ "عبد" بہ آهي: نوراني روشنيءَ ۾ ڪيس خالق ءِ مخلوق جا ٻہ وجود نظر آيا.

مطلب تہ "توحيد وجودي" بہ عين عرفان آهي، تہ "توحيد شهودي" بہ عين عرفان آهي- جنهن کي جيڪا واٽ نصيب ٿئي!

جيئن اسين مٿي چئي آيا آهيون ، سَچَل فقير "وجودي" نظريي جو صوفي درويش هو، تنهن ڪري سندس ڪلام کي انهيءَ پس منظر ۾ پڙهبو تہ سندس روحاني تجليات جو مزو بہ وٺي سگهبو- ٻيءَ صورت ۾ سندس سلايل ڳُـرَ سمجهڻ نهايت مشڪل آهن.

"تـون" هِـي سـان "تون" هِـي لِـيـن،
"مـون" لـيـان "تـو" سـان.

Gul Hayat Institute

رسالو سچل سرمست

(سنڌي ڪلام)

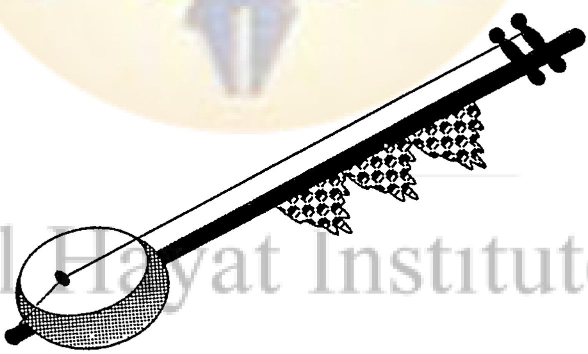

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

وحدت نامو

اول ساراهہ ڪر سبحان جي، موليٰ جو ملڪن؛
مڙيائي محضوض ڪيا، ڏسو ڏيهہ ڏٿين؛
ڪي ڪامل ڪُرسيءَ تي چڙهي، وَہ وَہ وعظ ڪن؛
ڪي ڪاتب ڪتابن جا، سوين سبق ڏين؛
ڪي مسئلا مسائل ڪيون، ناميان نبيرن؛
ڪي پڙهيا پاڻ پروجهہ سان، پڙهيون پڙهائن؛
ڪي وردن وظيفن ۾، شاغل روز رهن؛
ڏسيون وائسيون ورق ڪي، وريون ورائن؛
سِڪَ سچيءَ ڪَون ڪو نڪو، سبق سُورِ سِڪن؛
اکر لِکن نہ دل تي، تا ڪاغذَ ڪارا ڪَن؛
مَسُ ڪاريءَ جان مَنَ ڪي، تا ڪاري ڪارو ڪَن؛
مُدعا جنهن ٿئي ڳالهہ ۾، تنهن ويجهو ڪِين وڃَن؛
جو فرمودو واحدَ جو، تاڏي ڪَنُ نہ ڪَن؛
«وَفِي اَنفُسِكُم اَفَلاَ تُبصِرُونَ»، هِن ويسهہ نہ وسهن؛
بِين مَعنائن ۾، ڪا هَت ڪَيون ڪَهن؛
اِهو فِڪر فائِدو نہ ڪري، توڙئون ڪي تَن؛
فڪر ڪَن نہ فنا جو، تا بقا ڪي نہ پَچَن؛
هي آتي حيران ٿيا، اوڳا ۾ اڪَرَن؛
معنيٰ تن جي طرح سان، هڪڙي ٻي چوَن؛
پڙهيو سمجهيون علمَ تي، عمل نہ آڻن؛
«مَن تَعلَمّ العلم لِلمُنَاظَرَة وَالمُكَابَرَةُ" اَهي منافق مَرن؛
هينئَون مِٽيءَ جي پسي، تا پاڻ ئي لِڪائن؛

Gul Hayat Institute

آهي آفتاب اَبَر ۾، پَرَ لائق ڪِين لَهَن؛
منجهايو ماڻهن کي، ماضين مَذهبن؛
محڪم ماڻهن کي ڪيو، تن جي زنجيرن؛
هُون حديثن ڪِينَڪِي، نہ ۾ آيتن؛
ميجن تن کي ڪِين، تيو ملا تا مَيَن؛
سي سوگها سيئي ڪيا، نامراد نِيَرن؛
اکيا اکين وڌڙا، توڙؤن ٿي ڏسُ تن؛
بِرهَ جي بَئِبان ڪؤن پاسي اوءِ پَوَن؛
سي پَسڻَ ڪؤن پري ٿيا، ڪين پَساءِ پَسَن؛
محبت جي مهراڻ مؤن، جي مُلا چاش چکَن؛
تہ ڪنز قدوري ڪافيا، لهرن ۾ لوڙهن؛
ڪن سلام صرف کي، هوند نَحو نہ نِهارن؛
پرکَ لاءِ تنهن ڳالهہ جي، باس نٿا باسن؛
آهي رهيا اِتهين، مَٿي ڪِين چڙهن؛
ڪيئي آهن قالَ ۾، باتيون بَس نہ ڪَن؛
ڪي وجي رسيا حالَ کي، ڪي بيٺا باڏائن؛
ڪي لَنگهي هليا حال ڪؤن، نڪِي قال ڪهَن؛
ڪي دنيا جي طلبَ ۾، هنيا حرص حَجن؛
"طالِبُ الدّنيَا مؤنث"، محبت ناهي تَن؛
ڪي ڪوڏيا عقبيٰ جا، ٿيا، هنيا لئہ حورن؛
"طالِبُ العقبيٰ مُخنث ،" مڙس سي نہ چئجن؛
عاشق جي الله جا، سي سائين سيبائن؛
"لاَ مَوجودَ اِلاّ الله"، حاضر ڪيون وتن؛
"طالِبُ المولٰي مُذَڪر"، هن رسايا رمزن؛
ٻَئي جهان ڦٽا ڪيو، ٽئا ٽئي جهان وڃَن؛
اَصلؤن ٿِي اختيار ڪيو، فقر فقيرن؛
"اَلفَقرُ خَزِينَةٌ مِن خَزائِنِ اللهِ" بعضن کي بخشن؛

Gul Hayat Institute

"اَلفَقيرُ لاَ يَحتاجَ اِلَي اللهِ"، ٻيون ڏنائون ٻن؛
"اَلفَقرُ فَخري ولفقر مِني"، اِئين آتو عجيبن؛
وَتَن ويڳاڻا وِرهہ ۾ نيڻين نِنڊ نہ ڪَن؛
راتو ڏينهان روحَ ۾، چَپ نہ ڪو چورن؛
"مَن عَرَفَ رَبہ ڪَل لِسانہُ"، ٻَڌِي زبان اُنهن؛
نَشي تن کي "نانهہ" ڪيو، مورئون "مان" نہ چَوَن؛
"قُل کُلٌ مِن عِندِاللهِ" اِهو ڪيائون ڪَن؛
"وَالقَدر خَيرَہ وَشرَہ مِنَ اللهِ تَعَالىٰ"، سڀ اوڏاهون ڄاڻن؛
مولىٰ جي محبتَ ۾، ڪِيا ٿيا وَتَن؛
سَڌ ڪا سَيَئِي سوز جا، ٻنهِين راتِ ٻَرن؛
آديسي اَرمانَ ۾، گهوماتيا گهُمن؛
ڪِين رئَڻَ ڪَوَن اَن جيون، اکيون اوڪارن،
"هرآن سِري که با محبوب دارند، خبر نبودکراماً کاتبين را سِر اهو سائين؛
هَيهات هَيهاتَ، اِها عادت آداسن؛
پنهنجيءَ پَر ۾ پاڻَ کي، ٿا پَرتَئون پَڇائن؛
نِهائينءَ ڪَوَن نِينهڙو سکيو سامِيڙن؛
مَچ مَچايو مَنَ ۾، ٻاڦ نہ ٻَهر وجهن؛
عاشقَ مَتَوَن آگ جي، اولارا ڏين؛
طالب جي ئِي حَق جا، طَلَب نہ ٻِئي ڇڏن؛
عينان سندين اوجاريون، اڇن اوجاڳن؛
انئي ٻهرَ عجيبَ کي، ڪَنڌ اونڌي اورن؛
ڪا ساعت هَڌِ نہ سنرا، اُنهين ري آهِن؛
ظاهِر سي ئي زبان سان، ٻيو تاڪين ڪَهَن؛
مامن سان ماڻهن کي، سالڪ سمجهائن؛
صُم بُکمَ سڪوت ۾، اڳيون ٻئي عامن؛
"عينَها باڪيةٌ و قُلو بُها ذاڪِرٌ"، اهو ذڪر چوَن؛
"عَينَهَا تَنَامُ وَلاَ تَنَامُ قُلو بُهَا" دل طرف دوسَن؛

آئي آڏو عـامَ جي، اڳهين ڪا نـہ ڪَهَن؛
"اِنّ اَولِيـائِي تَحتَ قَـبَائِي"، لائق لعل لِڪن؛
"الصّبرُ مفـتَاحُ الـفَرَحِ"، صبـر صابـرن؛
بعضي موحد وحـدتـي، اهـڙا پِـي آهـن؛
مـسـت ڪـئِين منصـور جان، سـوريءَ سِـرَ سَـٽِـن؛
مـحـبت ۾ مـخمـور تـيـا، ڪـامـل ڪـوڏَ ڪُسَن؛
ڪُرڪَن ڪِنجهن ڪِينڪِي، چڻ پار وِهانءَ وڃَن؛
رتَ منجهارُون پـانـهنجي، وضو وِيـر ڪَرن؛
اِيءَ نماز عشق جِي، ٿهؤن پـوءِ پڙهـن؛
جـي مـحـبت وِڌا مـامـري، سـي ڪـيـئـن مُڙس مُڙَن؛
سوريءَ آتي صابري، ڪـيون چيچ چڙهـن؛
تَحتون تـريءَ تي رکيون، صادق سِرَ ڏِين؛
ڪـن سِرَ صدقِي دوست تَون، پِيا پـهـ ڪين پُڇن؛
نِينهن نـهوڙيا نـڪِـٽيان، جنـهـن پِرَ ڪـاپڙين؛
هِـٽي درد دهيـون ڪـيا، سنديُ سپـيـرين؛
ڪـڏهـن اچا ڪـپِـڙا ڏِار نـہ ڪـنـهن ڏِڪـن؛
منهن ميرا مَٿي ٿـيرا، اهـڙيون طرحان تن؛
ڪـائي تن جي ڪـا نـڪـا، جَڙي لِيڙَ لِـڱـن؛
مـٿـين پـيـرين بـرهنـہ، ايـڏا سـور سَـهَن؛
پرتيو پـروانـن جان، ڪـاهيـو تِـتِ پَـوَن؛
پَـنـيـڙ بـاهـہ عشقَ جي، سـپورن سَـڙَن؛
ڪامِي لَهـسي لُوسجـي، لائـق لـعـل تـين؛
آوڙي عام نـہ آن ڪي، جي سِينڌائِي سچڻ؛
اَچو پَون آڙاهـَ ۾، سِرَ جو سانـگ نـہ ڪَن؛
ڏِچو ڪـنـهـن جِس جهوپڙا، آڏا ڪـين اڏن؛
اوڏنهن وٺ متان پَوي، گـنـگـهر اِي گهـارن؛

ري پِريان تن ڪين ٻيون، ڳالهيون ڪَس لڳن؛
ڏاڍا ڦٽ فراقَ جا، تن جي چت چاڪن؛
ورهه وڏي واڍوڙ ڪيا، رويو رت رئن؛
”مُو توا قَبلَ اَن تَمُوۡ توۡا“، ائين مَن مارِن؛
آهي مَرَڻ ڪون اڳي مُئا، ”مان“ ڪي ڪين مَجن؛
دشمن دوستَ هڪ ڪيون، گودڙيا گڏجن؛
ان جي آڪين آگم سِتيا، ٻوندان بس نہ ڪَن؛
سِرُ ڏيو سَنو پرا، وَتِي ورهه وَنن؛
”تَرڪُ الدنيا سُنة طَلَبُ الَمولي فرۡضۡ“ هو دِل ڌَرنِ؛
سو يون ڇڏيون سُڪَڙا، گوندرَ گذران؛
جوڳي جانبَ ڪاڻ ٿيا، مثل مَستانن؛
اَبتر ڪيائون پاڻ کي، پَسَڻَ لئہ پِرين؛
هاءِ وِڃايو حالڙو، ويتر ويچارن؛
”هو مشتاق علي لقاءِ الله“، ائين محظوظ رهن؛
کي فِنا فراق ڪيا، ڪي مليا محبوبن؛
آهِ لقاءُ لطيفَ جو، عيدون عاشقن؛
محبت جي مڪان ڪوُن، لاهوتي لنگهن؛
واديءَ ۾ وحدتَ جي، دانهہ پيير ڌَرنِ؛
”تون- مان“ وڃي وڃ مون، تہ ڪِي پاڻ پَسَن؛
شڪ يقين آتي ويو، برابر ڇَون؛
هادي مريد هڪ ٿيو، تفاوت نہ ڪن؛
عابد ۽ معبود سو، هڪ نگاهہ پَسَن؛
پاڻ پڙهي پاڻ ٻِهي، پاڻ ئي سجدو ڪن؛
”پاڻ“ مڙيوئي ”پاڻ“ ٿيو، نِوڙي نِوڙَتَ ڪَن؛
پاڻ آتي، پاڻ ويهي، پاڻ رموز رکن؛
ٻَر جهہ مِڙيوئي ”پاڻ“ ٿيو، غير نہ پَسائن؛

Gul Hayat Institute

كافر مومن هڪ ٿيو، پلا ٿا پـائـن؛
سوئي فَلَڪ سوئِي مَلَڪ، سـوئي آدمـن؛
سوئي اَحمد سوئِي علي، سوئِي هڪ سَمجهن؛
نـانـوَ، ڪَنَ اَڪِين جا، وچون ئِي وجَن؛
بازيون بازيگر ڏِسِي، اِنهيءَ يَتِ يَـلَـن؛
تان اڪيون، ڪَن، زبان سي، ٻوليون ٿيون ٻولن؛
اسين آهيون آدمي، بيحـد مَـون بشـرن؛
ناتہ مِڙيوئِي پاڻ ٿيو، سميع بصير ڏسـن؛
عين عـلـيـم ڪـلـيـم ٿيو، قـادر قدرتن؛
هـي مـڙيـون ئـي وصـفـان، انْدر آدمـن؛
هـي مِڙيوئي حق ٿيو، ٻيا باقي ڇا ٻچن؛
وصـفـن انهـن سـاڻ، اصـل آدمـي سـڏن؛
هِت آدمَ مون الله ٿيو، ٻيا سڀ شڪ پَچن؛
اصل الله مَون آدمـي، ثـابـت صـورتـن؛
مورتَ صورتَ هڪ ٿئي، ڏسج دل نـيـڻن؛
سـوئي ڏسڻ وارو، سـو مـنـظـور مَجـن؛
خالي ڪا نہ جاءِ ٿي، بنا محبوبن؛
سڀ ڪنهن هنڌين سپرين، ڇا جي جاءِ خسن؛
ڪاٿـئـيـن پٽرٽيون پٽ جون، ڪاٿئين دلقاڪن؛
ڪاٿئين جامازر جا، ڪاٿئين پشمينا پَهرن؛
ڪاٿئين سَناسِن ۾، ڪاٿئين مَنجهہ مَلن؛
ڪاٿئين معرڪن ۾، ڪاٿئين منجهہ ڪُنڊن؛
ڪـاٿـئين مَـسـيـتـن ۾، ڪـاٿـئين ۾ دائرن؛
ڪاٿئين رهن تقوي ۾، ڪـاٿـئين ۾ ناچن؛
ڪاٿئين تماشن ۾، ڪاٿئين ساجن ۾ سيرن؛
”خَلَقَ الاَشياءَ فَهُوَ عَينُهَا“، منجهہ عربيءَ ائين چون؛
پاڻ چوندڙ، پاڻ ٻڌندڙ، پاڻ ئي ۾ ٻولن؛

سمونڊ سر گردان ٿيو، پيو ۾ عَجَبن؛
”آءٌ اصل پاڻي آهيان، ڪيئن سمونڊ سڏن؛
نانو مٿم ناحق جا، رکيا الاجي ڪَن!؟“
جي رسيا وچي وصالَ کي،سي چوُرنگ پار پَسَن؛
اول ڪفر پوءِ مَجَڻ، پوءِ تان مَنجهه ڪُفرن؛
پر ڪفر مسلماني هڪ ٿِي، مڙِيوئي مَجن؛
نفيءَ مؤن اثبات ٿيو، پيا سڀ ”لا“ ٿِيَن؛
مرشد ڪامل هادي منهنجو، دائم درازن؛
عارف عبدالحق آهي، صوفي صاف سَيَن؛
هُئي شالَ چراغ سو روز شبان روشن؛
عارف جي اولاد کي، دعا سڀ ڪَرِن؛
حيرت ۾ هميشه سي، غازي سڀ هُئن؛
عشق منجهه الوت هُئَن، سيئي صاحبن؛
تا گهڻين طرحين نوڙا، مٿي ”نانهه“ رکن؛
ڏيو روشن تن جو، تائين قيامتن؛
اُجرائي آفتاب کان، هادي شال هُئن؛
اَظهر هُئن دارَين ۾، برکت پنجتن؛
هوئن خليفا غوث جا، سي روشن ڪانئن هُئن؛
قائم مَسند تن جي، حَرمت خير سندن؛
”سچو“ سگ انهن جو، سندن درواڙن؛
ڪَلمو چئو نبيءَ تي، تا چئو ڪان ڇِڙين.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

وحدت

داستان پهريون

١
اول پيري پَچُ، جي بَندَ خيالاتَ جا؛
تَنهِن پڄاڻا وَڃُ، حَلاّ جِي حيرتَ ۾.

٢
هِيءَ نہ واتَ هُئاءِ جي، آهي نڪا تَقليدَ؛
تَحقيقاً توحيدَ، آهي راهَ رسُولَ جِي.

٣
هِڪُ سَفَر ساعَتَ، ٻيو سَفر سالَ جو؛
پهريون تا راحتَ، پويون تا پوءِ رَهيو.

٤
جي تو ادب آهہ، تا بَنداڻَن ٻَڌِي وَڏين؛
ڪَلَ نَہ پيَرَءِ ڪاءِ، اُصولِي اِسرار جي.

٥
پُٺيءَ جَڃَ نہ جِلُ، مَنجهہ تَماشي نہ پَوين؛
گهوٽُ ڪَري تون پاڻ ڪي، ڪَر هَنگامان هُلُ؛
پولِ نَہ ٻئي ڪَنهِن پُلُ، وَنِج حالُ حَلاجَ جو.

٦
پُٺيءَ جَڃَ نَہ جِل، تون ڪَر پاڻ ڪي گهوٽُ؛
مَردَ نہ هِتَئُون موٽُ، پٺيءَ لائي جَڃڙي.

Gul Hayat Institute

٧
جَڏهن وِهين فڪر ۾، خاموڪري خيال؛
تَڏهن فرق وارا فِي الحالُ، بَندَ بَڌنديءَ وچَ ۾.

٨
حُڪم هَلي تو جَنهن سان، سو ڪر پيدا پاڻ؛
صورت سا سجاڻ، مُنهن ڪَري مورتَ ڪي.

٩
"تون"هي سان "تون" ليين، "مان" لِيان"تو" سان؛
"تون"، "هي"، "آءٌ" سَيِهين، "لا"۾ موجودات ٿي.

١٠
جي تو جاتو "پاڻ" تہ "آءٌ" ٻيو ڪو آهيان؛
ڪَنديءَ غَرق گمان، ڳِهلا انهيءَ ڳالهہ ۾.

١١
اَدبُ اَتئي اوٿ، اِوٿِ تہ اڳاهون ٿِئين؛
مار نغاري چوٽَ، عاشِقَ "اَنَاالحق" جِي.

١٢
جي فِڪر ڪَوُن فارغ ٿيا، ٿيا دنيا کان دور؛
هوندا سي حضور، آءٌ ڳرهيون ڳالهڙيون.

Gul Hayat Institute

١٣
بيرنگيءَ مَون رنگ، پَسو جو پيدا ٿئو؛
ظاهِرَ ۾ پئو زَنگ، موسيٰ ۽ فرعونَ جو.

١٤
تون جا پائين مَوجَ، سا مڙيائي مِهراڻ ٿي؛
هِي اُنهن جا اوجَ، جَن سنبَت سوريءَ پار ڏي.

١٥
دِين ڪُفر دِل دام، ڏج مڙيوئِي موج ۾؛
تنهن کان پوءِ حُڪامُ، هَر ڪنهن هَنڌ تنهنجو هَلي.

١٦
جاڏي ڪياڙي، سجدو تاڏي نہ ٿئي؛
جاڏي مُهاڙِي، سجدو تِت صحيح ٿيو.

١٧
ظاهِر ڪَڪَرُ آنءِ، مِينهَن توئِي باطن ۾؛
پاڻُ اُهوئي پانءِ، جنهن وَسي سان وَسَ ٿئي.

١٨
سوزُ گُدازُ ۽ غَمُ، مِڙيوئي معافي ٿيو؛
مار دَمامين دَمُ، عاشِقَ "اناالحقَ" جو.

١٩
جي ادب کان نِڳِئا، سي ئي ٿيا اللهُ؛
هُن وڃايو راهُ، هو هاڃي ۾ هڃِي وِيا.

٢٠
تون تاڪاتي آنءِ، پاڻُ اَول لهُ پانهنجو؛
جيلهان بِئي نانءِ، پَئين تيلهان تفاوَت ۾.

٢١
جانُ نہ تفاوتُ، عبد ۽ اللهَ جو؛
هو آهي اَمرُت، هِي پِي ڏور نہ آن ڪوُن.

٢٢
الله جاڻُ نہ هن ڪي، هِي مِڙوئي حَقُ؛
ناهي شبهو شَڪُ، جو مَعلوم ٿيو مرشِدَ ڪوُن.

Gul Hayat Institute

٢٣

معلوم ٿِي مرشدَ کوَن، ٻي جا ڳُجهِي ڳالهہ؛
هِن جِي چاهہ مجالَ، "هو" لِيي "هُنَ" سين.

٢٤

هِي تا مور نہ وَڃُو، چئو وجي ڪاڏي؟
"هوُ" "هِي"، هِڪُ ڪري، مورک ڇڏِ ماڏي.

٢٥

جهڙو ڀائِيندين، "پاڻُ" پَنهنجو پاڻهين؛
تِهڙو ئِي ٿِيندين، هُت ٻِي ساڻ يقين جي.

٢٦

جيڪي آهي هِتِ، هُت پِي آهو ئِي اُتِئِي؛
پَج اهائي پِتِ، تان تون اهو ئي رَهين.

٢٧

جِهڙو آهين تِهڙو هوندين، فانِي ٿيندين ڇا؟
سُڌ پنهنجي سِر جي، ڪامِلَ پِيرَءِ ڪا؛
ڳالهہ نہ سمجهيئي سَا، آوازي "انَاالحَقَ" جِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

پيو ڪو چاڙهڻ مَحض گناه،
هر ڪنهِن صورت آپ الله.

ڪِتي گدا گدائِي والا، ڪِتي شهنشاه.
دونهان ڏيک متان ڪو ڀولي، اولي آبر ماه.
”وَنَفَختُ فِيهِ مِن رُوحِي“ آهي، سَهِي ڪر سباه.
”خَلَق الاشيَاءَ وَ هُوَ عَينُها“، اِهو قول گواه.
صورت منجهه ”سچوءَ“ جي، ڀولي پاڻ ئي بيپرواه.

ڪافي ٢

عاشق ڏِسڻ ۾ آيو، محبوب گل سَناسِي؛
عبرت عجب عجائب، اسرار رنگ عباسِي.

برهي جِي اک ٻِيني، ڪائي مثال چيني؛
توڙي رنگون رنگيِني، چينيءَ جي مَٽ نہ ڪاسي.
گِل آب جاءِ جاتي، محبوب راز تاتي؛
عاشِق ڏِسڻ ڪوئِن ڪاتي، رَهندو پتنگ پياسي.
”صورت“ ۾ جاءِ ”دَمَ“ جِي، ”دَمَ“ ريءَ نہ ”صورتِ“ ڪمَ جِي؛
دَمَ ۾ جا لذت غَمَ جِي، وه واه ڳالهہ خاصي.
ابليس جِي وڏائِي، هَر سانس تي سوائي؛
جِيوَڻ تہ دَم ڀلائِي، نہ تہ تحت نَحس ناسِي.
ثابت ”سچل“ سچاري، يارن جي ياد ياري؛
وحدت جنِين وساري، تَنِ تَنَ مِٿي اٿاسِي.

Gul Hayat Institute

* ڪافي ٣

هُتِ تان ڪير هُياسِ، ميان وو!
هِتِ ٿي ڪير آيس، نہ ڄاڻان!

نانءُ ٻئو هُتِ هو منهنجو، هِتِ ٻئي نانءَ ٿِياس.
اڇڻ نہ هو هِت منهنجو، پَر ڪَنهِن تا خواهش ڪَنياس.
هُتِ هُيَسُ معشوقيءَ ۾، هِت عاشِق ٿي آياس.
هيءَ هَي هُئي هُت ڪا نَڪا، هِت مَنجهہ پروڙ پياس.
”سچو“ سارو، وو، سَچ ٿيو، وچون ”آءٌ“ وياس.

Gul Hayat Institute

* ڪافي ٣، اڳتي حقيقت، داستان پهريون ۾ ڪافي ٢١ طور شامل ٿيل آهي، ساڳي ڪافي رسالي ۾ ٻہ ڀيرا شامل ڪرڻ جو سبب اهو معمولي وڏاءُ معلوم ٿو ٿئي، جو عام طور تي سنڌ جي بزرگن جي درگاهن تي عام ڳائيندڙ يا سندن معتقد راڳي فقير طرز ناهڻ / ڳائڻ دوران ڪري ويندا آهن.
مثال طور هن ڪافيءَ جو ٿلهہ آهي:

هُت تا ڪير هياس، ميان وو، هِت ٿي ڪير آيس، نہ ڄاڻان!

جڏهن تہ حقيقت، داستان پهريون جي ڪافي ٢١ جو ٿلهہ آهي:
هِت تا ڪير هياس، پلو ميان، ٿي آيس ڪير، نہ ڄاڻان!
ياَ بندن ۾ رڳو اڌ دم ڪان پوءِ ”سائين الا“ جي معمولي وڏاءُ سواءِ ٻنهي ڪافين ۾ در اصل ٻيو ڪوبہ فرق ڪونهي.

ڪافي ۴

ميلو ٿيندئي، ميلو ٿيندئي، نينهڙو لايُو،
جُڙيا جانِي، مون سان ميلو ٿيندئي!

"وهُو مَعَڪُم" چيو وصالون، وري سو وره وسايُو.
"وَنَحنُ اَقرَبُ" پاڻ اُتيوئي، موتِي تا بِرهُ بَچايُوَ.
"اسين تو سان، تون اسان سان"، پاڻَ پرِين فَرمايُوَ.
زلفان ڪوليوَ خيال اسان جي، ڏاڍو ڪو ستم سَهايُوَ.
ڪري امارو اڳيون اسان جي، تيرن ساڻ تَپايُوَ.
راند روئڻ جِي سِڪِئين "سَچو" ري، ڏاڍوڪو پور پرايُوَ!

ڪافي ۵

آءٌ تا پيڙس اُتي، جِتِ جاءِ اَدب جِي ناهي.

نادانن ناداني اَهي، بيهڻ اُتي بُتي.
وحدت جو پيو باز جتي، مو مرغ ادب جو اُتي.
وهم خيال وڃايا غيري، خيال هڪڙي ڳُتي؛
سر ڪٽايو، سو ڪيئن موٽي، ويڙو جو شرط اُتي؛
"سچو" سَچ آهي اِهوئي، وسريءَ نِي پَنج سُتي.

ڪافي ٦

نانءُ اِهوئِي، اِهوئي نانونَ وَارو، صورتَ مورتَ سائي وو.
اِسم خاني وِچوُن اِسما، اِهو ڏسُ هادِيءَ جو جانِي، وو.

آهِ تَعجب اِهو جو، ڪَر لوڪان ذاتِي لِڪائِي، وو.
گاهي طاعَت گاهي عبادت، سَجدو سَهو سَهائِي، وو.
بِئي پارون تان ڏئي ڏيکاري، اوڙَڪ خَلق مُنجهائِي، وو.
"سچوءَ" سهي ڪَئي اِها سَيائِي جا بازِي يار بنائِي، وو!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

آءُ، ادا سالڪَ، سهي ڪر تون طلسمات کي؛
پَچُ دوئي تا ڪل پويئي، دور ڪر درجات کي.

سِر اهو سارو سٽائج، ڪَن نہ ڏي ڪرامات کي؛
ظاهر ٿئين تا "ذات"مون، پر سمجھ تون تہ "صِفات" کي.

غازي نہ پائج غير تون، هن محض موجودات کي؛
سِر سنڄ، هِن سِر ۾، ڏي مُنهن نہ ٻـي مصلحات ڪـي.

بـي اعتباريءَ سان ڪرين، هَر هَر نفي اثبـات کـي؛
اثبات ڪوُن اڳنان لنگهي؛ ڪَر تَـم تون طـاعات کـي.

ٿون ڪيئن وٺي ويهي رهين، هَي هاءِ حڪايات کي؛
ڳالهين مَنجهوُن تان ڪِين ٿئي، پَچ اوٺ عزيٰ لات کي.

"سچو" روئين چو هيـترو، بس ڪر هن برسات کي؛
تَصديعَ تون چو ٿو ڏئين، محبوت جي محلات کـي.

ڪافي ٨

ڳالهہ سَهِي ڪَيَم ساري، ٻَڙي جيڏيون، يارَ جي، وو:
پلو جيڏيـون، هـوءِ... هـوءِ... هـوءِ...!

جي مون وسَهو جيڏيون، آءُ اهو آهيان آري.
پوءِ پَروڙَڻ پاڻهنجي، لاتِـي خَلقَ خواري.
پاڻ ڪري ٿو پاڻَ کي، يارُ زوراور زاري.
"سچُو" ري سِر پانهنجي، بِرهُ ڪَيائوُن بـاري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

هو سو سڄڻ مُون، ساڻ،
جنهن جي ڪارڻ مُون تي پوتيون پتايون!

"وَهُوَ مَعَكُمۡ اَينمَا كُنتمۡ"، آهي سنَدس اُهڃاڻ-
جنهن جي ڪارڻ، مون تي فالون وِجهايون!
سَدا مون وٽ سپرين، مُحب ناهي مِهمان-
جنهن جي ڪارڻ، مون تي واتون پُڇايون!
آهڙيءَ اوڏائِيءَ ۾، ڪو نہ پِيو مُون چاڻُ-
جنهن جي ڪارڻ، مون تي راتيون لنگهايون!
هيڏي هوڏي تي ڏنم، ڪِينَ پَروڙيم پاڻ-
جنهن جي ڪارڻ، مون تي وِرهون وَسايون!
پري پِڄُ نہ پنڌڙا، "سَچو" تون پاڻ سُڃاڻ-
جنهن جي ڪارڻ، مون تي ميڙيون سَنباهيون!

*ڪافي ١٠

هيڏي هوڏي نہ نِهار،
تُنهنجي ويڙهي سو تہ يار وَسي ٿو!

ساڻ سدا آهي تان تنهنجي، پريِن نہ آهي ٻي پار.
قولهي لَهج، پاڻَ مَون، چو تو وَڃين وٽڪار.
"وَفِي انفسِكُم افَلاَ تُبصِرُوَن" وِيجهو ڪِيمَ وسار.
پرِيَنِ نہ پُڄج پَنڌڙا، تُون "سچو" پاڻُ سَنيار.

* هيءَ ڪافي ١٠ شاڳي ئي وحدت، داستان ٻيو ۾ ڪافي ٣ طور شامل ٿيل آهي، فرق رڳو ايترو آهي تہ هِت آيل ڪافيءَ ۾ "بند ٣" اضافي آيل آهي، تنهنڪري هِن ڪافيءَ کي ئي مڪمل سمجهڻ کپي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

اُهو ويو هاٽي ڪاڏي، جِنهن "سچوُ" سو نانءُ سڏايو!

مُڪڙيءَ مَنجهوُن ، نِي وي ميان، ٿيوگل پيدا، وي ميان،
مُنهَن ڪري پيٺو ماڏي.
سُڌ نہ پئِي، نِـي وي ميان، طَرفَ اُنهي جي، وي ميان،
جان جُٺـو ويو جاڏي.
اهو هـلي ٿو، نـي وي ميان، اهو چلي ٿو، وي ميـان،
گوشو ڪيو وچي ڪاڏي!
ڏيهہُ ڏاڏاڻو، نِي وي ميان، اڳَہُ ڏنو سي، وي ميان،
پَـلـٽَ ڪَـئي پڙ ڏاڏي!
نانءُ "سچوءَ" جو، ني وي ميان، ويو اوڏاهين، وي ميان
طَلَب ويئِي پـي تـاڻـي.

ڪافي ١٢

پـولِ نَـ بـئـي ڪَنهِـن پَـلَ،
تـون تـہ آدَم نـاهيين.

لِڪو ٿـو لاتِيُون ڪَرين، جيئن بـاغَ اَندَر بُلبُلُ.
مَلَڪن ٿـي سجدا ڪيا، واه مِـٺـي تنهـنجو مُـلُ!
ڪير ٿِپائي، ڪير ڪُـڏائي، شـاهہ بنا دُلـدُلُ.
اَحـد مَـنجهـاروُن عَبـد سـڏايءِ، هُئين تا پاڻ اصلُ.
"سَچَل" چَوِي سَچَ ٿي آئين، ڪونهي تنهـنجو ٿـلُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣

آهيان آءُ اِسرارُ،
جيڏيون مون کي ڪير پانيو ٿيون!

ڪَنُ نہ ڏيان ڪيچَ ڏي، پَنيورئن بيزارُ.
ڇڏي بادشاهِي پانهِنجي، ڪِيَڙُم هِتِ شِڪار.
آيُس هِنَ عالَمَ ۾، باري چاڙهي بارُ.
آڻيو صِدقَ يقين سان، اديون ڙي اعتبارُ.
نوري ناري ناهيان، آهيان ربُ جبارُ.
مُرشِدَ پانهو نہ چيو، تون "سچو" آهين سَردارُ.

ڪافي ١۴

پَنهِنجي ذاتِ لِڪائي، ڪِيئن ٻي ذاتِ سڏايان!

ظاهِر ڪَريان ذاتِ کي، تا هي بُتَ ٻَچايان.
منصُوريءَ جي مَوجَ ۾، تو "اناالحَقُ" الآيان.
واديءَ ۾ وَحدتَ جي گهوري سِرُ گهُمايان.
"اعليٰ اعظم شانَ" جي نوبَتَ نيهَن وَڄايان.
ظاهِرُ باطِنِ هِڪڙو، آءُ تا حُڪم هَلايان.
"سَچُو" سارو سَچُ ٿِيو، حِڪمت هِيءَ چَلايان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥

اوهين سَــيــئي چونڊ چاڻـو،
نـانءُ مَتِـم آهي ڪـهـڙو!

اِسم اصَل ڪـون وِرهَ وَڌايـو، صـورتَ هِـيءَ سُجاڻــو.
پاڻِيءَ منجَهون پارو ٿيو پيدا، واهُ عجب ڪوئي واڻو.
شاهُ جهانِ جو پانـهـون ٿي، ڪَرَ وائيءَ هِنَ وِڪاڻــو.
ڏِسِي تَماشو اِهو سو سارو، وَتي تان پاڻَ ويڳاڻــو.
نـانءُ وارو، سڻو ري سَرتيون، ٿيو هتِ ڪِيئَن نماڻو:
مَستيءَ واري ساڪَ نَہ سلجي، "سَچُو" تون ٿِيءُ سياڻو.

ڪافي ١٦

آهــي بــي نــام و نــشــان،
سِرِ اِنهيءَ جـو نـاهي امڪان.
طرحِين طَرح پوشاڪان پهريئين، ڪُل يَوم هُوَ فِي شان.
ظاهِـر ذاتِ صفات سهــي ڪَـر، سِري سِرِهُ الانـسان.
منصـوري آهـي راهُ اِهـوئي، جوشَ تنـهـين ۾ آ جـولان.
غَرض گداگر يارَ اچي ٿو، ناتہ "سَچُو" سارو ئي سلطان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

پاڻَ پرين آهو آهي،
متان پينر پولو پانيو.

جنَهن تي آهي تنهن تي آهي، نانءُ ٻئي تي ناهي.
پاڻُ پَنهنجو سَهي ڪَيوسين، ڪيچ وَڃُون ڪِيئَن ڪاهي.
هِيئَن تَنهن جو اوهِين نہ ڄاڻو، ڇَوَ تَڏهن ٻئو ڇاهي؟
"سَچو" سارِي صورت آهائي، لوڏا لَڪَن جا لاهي.

ڪافي ١٨

تاڏي مُنهَن نہ پيو، ڙي مُنهنجو،
جاڏي لوڪُ لڙي تو.

جيڪو هُتَّرُس جيڏيون، ساڳو آءُ ٿيو.
پاڻَ ٿي پُنهلُ آهيان، ڄاڻو ڪونَ ٻيو.
ظاهِرُ مُنهنجي ذاتِ ڪي، ڪيچن پاڻَ ڪيو.
"سچو" سارو سَچُ ٿيو، وِڇوُن وِرهُ وِيو.

ڪافي ١٩

اُتي پيو وَڃي خيال منهنجو، جتي دَمَ قَدمَ جي جاءِ نہ آءِ.

لا مَڪانَ مَون لهر لَڙهِي، جَنهن مَتي سَڀ هُوءِ هاءِ.
وحدتَ جي درياءَ مَنجهاروُن، تون پِي وَڃِي موجَ مَناءِ.
ٻِرهَ توتي بادَلُ آندو، "اَنَا الحق" جي هڪَل سڻاءِ.
قَطرو پاڻُ نَہ ڀانئِج عاشِقَ، ساروئِي تون بَحر سَڏاءِ.
ٻَئي جهان هِڪو ڪَر ڄاڻين، جلوو تنهنجو جاءِ بجاءِ.
"سچو" آهِين سِرُ سُبحانِي، ظاهِر جو تُون نانءُ وِڃاءِ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٠

پاڻ ڪي يارُ نہ ڄاتوم، پينر ڀُلي آهيان.

ٻُڌيَس ٻيائِيءَ ۾، جو پاڻ نہ سُڃاتوم.
موڳائِيءَ جي مونجهہَ ۾، تي ورهُ وسايوم.
اَتَڻُ ويهَڻ پانهنجو، هِي پينَر تي پانيوم.
خاص مُناري خاڪ جي، سو سَرتيُون سمايوم.
ڏِسَڻ ٻُڌڻ هِڪڙو، هي ڪاڏنهُن الايوم.
"يُنطِقُ" واريءَ رمزَ ۾، هِي سِرُ سَلايوم.
نالو آدَمَ جو رکي، هِن حيرتَ هلايوم.
نانءَ مَنجهؤن نانهہِ تِي، هِت "سچو" تي آيوم.

ڪافي ٢١

ڪَجو اوهين ويساه،

سَرتيون، مُنهنجي ڳالهہِ سچيءَ تي!

آيو ڪنهِن تا ڳالهہ ڪَون: شهود ۾ شاه.
لَڌم هِهڙي هوتَ جو، ريجهائي مون راه.
جوئي هدايت ۾، سوئِي آهي گمراهُ.
احد احمد هِڪڙو، آهي پاڻَ الله.
ساڳيون اَتوَ پاڻ سو، جِئو جو آرواح.
"سچو" سچيءَ ڳالهہ ۾، ڪَهڙو ڪَيُم گناه؟

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٢

سپ ڪنهن ويڙهي تون وسين، ڪونہ آهي ٻيو تو ري!

چاڻي هِيئن چاتوم، توکي سانولَ سڃاتوم،
هر جا آهين تون حاطي.
هَرجا حاضر "تون" موٽي ڪهڙي آهي" مُون"،
هادِي ڪَڍُ حِجاب ڪي.
ڪاتئين قاضِي ٿئين، ويهِي ناحق فتويٰ ڏئين،
سوريءَ تي منصور جي.
موٽِي ٿئين منصور، ڪَيئي مُلَن جو منڪور،
شاهد ٿي ٻيهين شَرَع تي.
"اَنالحَق" آواز هِي، تا سارو تنهنجو راز،
ظاهِر ڪَيئي ٻيهي زمين تي.
سرمد تي اَسرارَ، ڪَيءِ عالم تي اِظهار،
وري وِڌءِ شور شهرَ ڪي.
هي سَڀ ڪَم سنداءِ، آهن جاني جاءِ بجاءِ،
جيڪي ڪرين تون سو تي.
حاضر ناظر تون، باطن ظاهِر تون،
تُنهنجو هُل هَنگام هي.
اُيريو اَفتابُ، جهلَيو تارَن هَڏِ نَہ تابُ،
گوشا ويا ٿِي گم سي.
"سچو" يَجُ گمانُ، تي حيرتَ ۾ حيرانُ،
جو مولا مُون ٻانهون تي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٣

آحوال عشق لائي،
"سِر سِرهُ" ٻُلائي.

سِسِي شيخ عطار جِي، تو چوٽئين چِلائي.
ذَنـوَ تماشو تيغَ جو، ڪُوين ڪَند ڪَپائي.
دينَ ڪُفرَ مَون نِڪري، تو "آنَالحَق" آلائي.
واديءَ ۾ وحدتَ جي، ڪوڙين سِرَ گنوائي.
"سَچوءَ"ڪي تنهِن صِفَت ۾، سائين مانَ سڏائي!

ڪافي ٢٤

رانجهو چاڪَ تي آيو،
نہ چاڻان ڪهڙيءَ ڳالِهہ ڳڻ.

پِدَر وِجهِي پاڻ کي، لالَن پاڻ لِڪايو.
بَنگلي ۾ آدمَ جي، ساجَنُ پاڻ سَمايو.
سوئِي چَوندڙ، سوئِي ٻُڌندڙ، ڪيائِين ڪو نہ َڪِنايو.
"مَاراءيتُ شيئَاً اِلا ورأيتُ اللّهَ فِيهِ" فائِق ائِين فرمايو.
"لو ڪَفَ الغِطاء مَا زدتّ يقيناً، حيدر هِي رنگُ لايو.
مَاٽهوءَ جي مَظهَر ۾، آئي سو نِيهنَ نِوايو.
"سچوءَ" جي صِفَت ۾، الله اِئين الايو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٥

نانوَن حَق چيايو، پلو جيڏيون، وو... هوءِ، هوءِ، هوءِ!

هِنيڙي کي حيرتَ، يار وي، آهي آهائِي.
لَهرن بحَرُ لِڪايو.
هِنيَڙي سان لائين، يار وي، رمز اِهائي -
هاديءَ هِيئن سمجهايو.
جان جسم جِي، يار وي، ڏيئي ڏيکاري-
لِڪ لِڪوٽي ٿي آيو.
رنگَ بيرنگَ ۾، يار وي، طرحين طرحين.
يار "سچوءَ" رنگ لايو.

Gul Hayat Institute

داستان ٻيو

١

اول گمراهي، آهي رباني راه ۾؛
تنهان پوءِ همراهي، آهي هيءَ هدايت جي.

٢

جي اول هدايت، تحقيقاً ڄاڻيج تون؛
زياده ضلالت، آهي انهيءَ وچ ۾.

٣

قدر هدايت جو، آهي ۾ ضلالت؛
جي ضلالت نه هئي، تا ڪاٿي هدايت؟

٤

جي تو نه تجريد، تا آئين نه تفريد ۾؛
ڪاٿي ٿي توحيد، ڪاٿي بيهڻ تانهنجو!

٥

جتي ماڻهن ميڙ آهه، اتي تني ناهيان؛
سڀئي سنباهيان، پٺيءَ شاهه حلاج جي.

٦

جي مڃن تا آدمي، سي نه مڃان مان؛
ڪوئي آهيان آن، جو ٻانهو ڪنهن جو نه ٿيان.

٧

پسي پت پليوس، تا آءٌ آدمي آهيان؛
وچان جان ويوس، ته ساڳيو سائين آهيان.

Gul Hayat Institute

٨

بيائِي پانَهَپ چِڏِ، آءُ تون اَحديَت ۾؛
لَحموُن دَمَوُن لَڏِ، تا پاڪائِي پاڪُ ٿِئي.

٩

آچِيا اَول آهه، پوءِ تِڪَت جو پنڌڙو؛
جڏهن تِڪت جاءِ، وڏ تـڏهِن اَن حَد ڪي.

١٠

فِراقاءُ فَرَقُ، شالَ نه پوي جيڏيون؛
مون ڪي آهه مَرَڪُ، سَدا سوزُ پِرين جو.

١١

جَهڙو پانيَم پاڻ ڪي تَهڙو آهيان آنءُ؛
باقِي رهيو نانءُ، "سَچو" مون صاحِبَ جو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ذاتيءَ مَنجهہ ذاتِ ڇُپائي،
بازِي جا يارَ بنائِي!

هاديءَ حقيقت حالَ جِي، مون کي ساري سُڻائِي.
سَيڪَنهن ۾ سَجڻَنِ، نوبت نينهن وڄائِي.
ڪاٿئين "انا الحق" جي، تن چوٽ تہ چَلائِي.
"انا احمَد بلا مِيم"، اِها مَعنيٰ مِڙيائِي.
ڪاٿئين مَسيِتن ۾، ٿيو خاصو خدائي.
موتِي مَڙهين وِچ ۾، تَنهِن مالهان ڦيرائِي.
ڪاٿئين وٽ نہ وارَ جِي، ٿِي ڪاٿئين جُدائِي.
ڪاٿئين مَٿي تَخت جي، ڪاٿِئين گدائِي.
اندر ٻاهر هڪڙو، آهي صورتَ سَيائِي.
ڳالِهہ نہ سَمجهڻ جهڙِي، پر سَيا سَمجهائِي:
ڪافِر مومِن هِڪڙو، "سچو" ٻوڙج، ٻيائِي؛

ڪافي ٢

سيَ ڪَنهِن پارِ پرينءَ جو پَر تو، خوابون عينُ ڪلايو:

Gul Hayat Institute

وحدتَ مون، ور، ڪَثرتَ ڪِيائين، رَنگيءَ رنگ رَچايو:
تو مان جي پَردي مَون ٻاهر، سرتِيُون چو نہ سِڏايو:
طرحين طَرح پوشاڪان پَهري، لالن پاڻ لِڪايو:
هِي سَي حُسن هَاديءَ جو آهي، پيئنر ڪِيمَ پُلايو:
پاڻ ڳجهو ڪِيائين پَترائِيءَ ۾، هِيءُ تَنهِن هنر هَلايو:
"سَچيڏني" جي صورتَ ۾ تَنهِن، اِهڙِي رمَز رلايو.

* ڪافي ٣

هيڏي هوڏي نہ نهار، تنهنجي ويڙهي سو تان يار وَسي ٿو.

سانڍ سدا آهي تان تنهنجي، پرين نہ آهي ٻي پار.
ڦولهي لهج پاڻ مَون، چو ٿو وَڃين وٽ ڪار.
پرينءَ نہ پڇج پَندڙا، تون "سَچو" پاڻ سَنيار:

ڪافي ٣

ناهي ٻاروچو ڪو ٻيو، آهي اهو جو مان روز ڏِسان ٿي!

وِيئي هُيَڙس وَاتَ تي، اچي وسيلو ٿيو:
ماڙيءَ مَنجهہ مَعشوقُ ڏٺوسِين، لالن پائي لِيو:
دريءَ مَنجهون ديدَ ڏٺيسُون، لالن پاتو لِيو:
جَتَن ڪَج جتَن جو، سڳَ سَبب سان ٿِيو:
صحِي سُجاتَم سُپرين، يار يقينوءَن ٿيو:
"خَلَق الاشيَاَءَ وَهُوَعَينُهَا"، شَڪ وچَون ٻِيو ويو:
ڪٽِي وجان آءُ خوشِيءَ سان، سَرتيُون جي سُنهن ڏيو:
سَير ساروئِي صُورَتين، پاڻَ قريبَن ڪيو:
يارَ "سچل" تون صحيح ڪر ڄاڻج، ڪيو خمارن ڪيو.

Gul Hayat Institute

* هيءَ ڪافي ٣، در اصل هِن ڪان اڳ ساڳي ئي وحدت جي داستان پهريون ۾ ڪافي ١٠ طور شامل ٿيل آهي. فرق رڳو اِهو آهي تہ هِت ڪافي ٣ ۾ بند ۴: "و في انفسكم افلا تبصرون" ويجهو ڪيم وسار. ڏنل نہ آهي، تنهنڪري هيءَ ڪافي واتوءَ اٽپوري سمجهڻ کپي.

ڪافي ۴

حاجي حَجُ اچُ ڪيوسي، ڪعبو مُنهَن محبوبَ جو.

هاڻ حاصل سَرتيون، اڪبر حَج ٿيوسي.
ٿيو قَبوليت مُنهنجو، جيڪو عرضُ چَيوسي.
هِيءَ تَنُ طَوافِي ٿيو، وچوَن غيرُ ويوسي.
هاريون ڙي حَرمين ڏي، سَندن نامُ نِيوسي.
اُنِهيءَ پاجهُون ناه ڪو، اِهو احرامُ پَٿوسي.
اهو ڪَعبو اهو قبلو، "سَچو" ڏسُ ڏيوسي.

ڪافي ۵

تو ڪِيئن وڃايو پاڻُ، ڳولي لِهج پاڻ کي!

پاڻ وڃايو نَہ لهين، يَجي شَڪ گمان!
آخر ڳَنڍيُئي گهرَ ۾، ميان سوئِي گهرُ سُڃاڻ.
مَڪَڻُ اڪر هِيڪڙو، ميان سوئِي ڪِيرُ سنياڻ.
آهين ناهين آهہ سَيوئي، آهہ نڪو اُهڃاڻ.
ڇا جي ڏينلو، ڇا جي لِيندو، صورت وچ سُڃاڻ.
"سَچو" تي سَچُ آئيو، ماڳُ اِنهِيءَ مِهمانُ.

ڪافي ٦

Gul Hayat Institute

سَيڪنهن صورتَ ۾ سِرِّين، سَرتيون ڙي، ساري ڳالِه سَلِيائُون.

ڏيو ٻاري سِجَ کي، ڪاتي ڪِينَ ڏناٿوُن.
ساڻ روشِنِيءَ سِجَ جي، پُرجهِي سِجُ پسيائوَن.
وحدتَ ڪثرتَ هِڪڙي، جيئن مِينهَن قَڙيون موراٿُون.
"سَچوءَ" سندي نانءَ ۾، اِهڙيءَ طَرحَ اُتائون.

ڪافي ٧

جيئَن سِجُ اَهي پريشان، سوئي ڳولي سِجَ کي.

مَچِلي جيئي آبَ سان، آب پڇي طغيان.
تارو پڇي نجَم کي، موجَ پُڇي مِهراڻ.
ڦـڙي پُڇي مِينهَن کي، شاهُ ڳولي سلطان.
هو مڙيئِي پاڻَ ٿِيو، ڪير ٿِيا حيران!
”سچوءَ“ جي صفت ۾، اِهو باريءَ ڪيو بيان.

ڪافي ٨

صورتَ سَي سلطان، پاڻ ڏسڻ آيو پَنهنجو تَماشو!

ڪاٿئين حَنبل، شافِعي، ڪاٿئِين مالِڪ، نعمان؛
ڪاٿئِين پَنِي پوٿيون، ڪاٿئِين پڙهي قرآن؛
ڪاٿئين اَنَاالحق چَوي، ڪاٿئِين ڦيرائي فرمان؛
ڪاٿئين طفوليّت ۾، ڪاٿئين پيرُ جوان؛
ڪاٿئِين مِير وزير ٿيو، ڪاٿئِين ٿِيو دربان.
ڪاٿئِين احمد بلاميمي، ڪاٿئِين هَنو مان؛
”سچُو“ پيو صَبرَ ۾، هوءِ حَيرتَ ۾ حَيران!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

بانهون يانءِ مَ ياڻ،
توهين مالِڪ مُلڪَ جو!

"لاَ خَير فِي عَبدِي" اِهو اَتئي آهياڻ:
ياڻ پنهنجو پاڻهِين، صورت مَنجهِ سُجاڻ:
تون ئي جاڻندڙ سَيَڪِي ميان، تِئين ڪِيئن اَجاڻ:
اَللهُ الله چو چَوين، ياڻ ئي الله جاڻ:
"سَچو" سائِين هِڪڙو، ناهي شَڪ گمان.

ڪافي ١٠

آءٌ پُنهون پاڻ آهيان،
ڪاڪِيون مُنجان قاصِد ڪاڏي!

اِها صورتَ سَمجهِي ڏنِيَم، ساٿِي ٻِيا ڪيئَن سَنباهِيان.
ڳالِهه ٻَري هُئي، ٿِي پئِي اوري، ڪيڏي سي ڪانگ اڏايان.
مُدعا مَطلب هو مڙيوئِي، پوٽِيون سي ڪيهُون پَٽايان.
سُڌِ پَئِي مون سِر انهيءَ جِي، ڪيچ ڀنيور ڪي يايان.
"سچوءَ" مَنجهَون تيو سچُ پيدا، ڪيهون ڪوڙيون ڳالهيون ڳايان!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

مون سان تون آهين آهين،
ڪڏهن ڪيئن ڪڏهن ڪيئن!

اسان نماڻن تون سُهڻا سائين، هَت هَٿڪون مٿان لاهين،
آءُ ڪَنيزڪ، تون تان سائين، سگهه نه تنهن سان ڪو ساهين ساهين.
ڪڏهن آرامي ڪرين اسان کي، ڪڏهن بچين ٿو باهين باهين.
ڪڏهن منصوري دمُ اناالحق، ڪڏهن ڏسين ٿو ڦاهين ڦاهين.
حاضر ناظر آهين اسان سان، ڪيئن چوان تان ناهين ناهين.
استغفرُ الله ڳالهه اهائي، جو ڪُجهه مون سان تون ناهين ناهين.
"سچو"جي عاشقُ آهين اسان جو، ٿيِ نه دردَ جون دانهين دانهين.

ڪافي ١٢

تو ۾ تَندُ تنوار،
ٻُڌين نٿي ٻوڙي، الا!

ڳالهه اهائي ناهي سَلڻَ جي، خرچين سَو لکَ هزارَ.
ساٿيڙن، ميان، ڪيا هي سنڌڙا، لاهي سَپ ميارَ.
دم غنيمَت جا هِت آهِن، ڏينهَن دنيا ۾ چار.
"سَچلُ" آکي عِشق مَنجهارئن، تڳان ٿُنهنجيءَ تار.

ڪافي ١٣

مَحبوب ڳولي ڏسُ مَـنَ ۾،
مَـنَ ۾ تـون، ڏسُ دل ۾ تـون.

واهَ ڪاريگر سازُ بَنايُئي، ”ڪُن فَيَڪُون“ جي ڪُنَ ۾.
بـي فـائِـدو بازار گهُمين تـو، گُـلَ ڦُـلَ بـاغَ بَـدنَ ۾.
چوريءَ چوريءَ سيَـر ڪَرين تـو، ڏُنهنجو چاند چِمَنَ ۾.
”سَچلَ“، سائين صَحي ڪَر جاتم، يار گڏيو ڪَکَ پَنَ ۾.

ڪافي ١۴

مون ساري سُڃاتِي، بـازي بازيگر جِي!

مَسـتِيءَ مَون مَنصـورَ جو، ڏِئِين جي جَمـاعِـتي؛
سورهيہ باسِجِ سِرَتي، تون ڪُسَڻ جِي ڪَاتِـي؛
غيـرُ نہَ آڻِـجِ وِچَ ۾، آهِـين ظـاهِـر تـون ذاتِـي؛
مَتان پِـائِين پاڻ کي، تون ”سَچُو“ صـفـاتِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥

پاڻ سُڃاڻڻ آيو، ڙي، سڄڻ پاڻ سڃاڻڻ آيو،
ڪَم نہ هُيَڙس ڪو بيو!

پاڻون جاڻِي پاڻ سان، هِت لَون تا لائِڻ آيو.
عَرش مَنجهارؤن اَلهِي، هِت ورهٔ وسائِڻ آيو.
سوليءَ تِي مَنصُور تِـي، هِت سِر سَلائِڻ آيو.
مِصرَ جي بازار ۾، هتِ مُلھ وڪامڻ آيو.
"سچو" ري سنسارَ ۾، هتِ پير گهمائڻ آيو.

ڪافي ١٦

توڙي پُٺيءَ لَڳي سارو جڳُ، تان پِي چا ٿيو-
ناهي مَجتا ۾ مَطلبُ.

نَفِي سِري خفي اخفا، توڙي جاري ٿِيئي قلب.
ڳالِهيَن ڪِئي ڪِين ٿِئي، مَنصوري مَنصَب.
ڪاڻ تماشي ڪِيتَرا، پُڇن پار عَرب.
ڪَري ڏيکارين ڪيترو، عالَمَ ڪي بہ عَجب.
نَفلَ نمازان وردَ وَظيفا، اِهو ڪوڙ ڪَسبَ.
دائرا دَعوتَ جا قرين، ڪَرين تَسخِيرات طَلب.
باجهون عِشقَ اللهَ جي، "سچو" ٿِئي نہ سَبب.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

چَئون ميان عشقا ڪِيئَن، ٿون سَوين سيلَ بنائِين تو!
يا ٿون آهِين ذاتِ ديوانو، جو ڪيڏا نـاه نهائِين تو.

ڪاٿئين مُلا قاضِي ٿون، ڪاٿِين سَيد سڏائين تو.
ڪاٿئين مُغ برهمڻ تون، ڪاٿئين بانگ ٻڌائين تو.
ڪاٿِين مُنهن ۾ محراب، ڪَاٿئين تِلڪ لائِين تو.
ڪاٿئين تسبيجان تون سورين، ڪاٿِين جٽيان پائين تو.
ڪاٿئين پيرين آهِين پيادو، ڪاٿِين بور بَچائِين تو.
ڪاٿئين منبر واعِظي، ڪاٿَين پوٿيون پَنائِين تو.
ڪاٿِئن زربفت قبائون، ڪاٿِين لِيڙا لڙڪائين تو.
ڪاٿئين ڏيئِي شرعي فتوىٰ، ڪاٿئين مَنصُور مارائين تو.
ڪاٿئين هَنومان ڪوٺائِين، ڪاٿِين ڏهيسر ڏسائين تو.
ڪاٿِئين تئِين رام يا سيتا، ڪاٿِئين لِڇمڻ لڪائِين تو.
ڪاٿِئين نمرود ابراهيم ٿي، ڪيئي بيڪ بنائين تو.
ڪاٿئِين ٿي فرعون يا موسىٰ، سي صورت ۾ سَمائين تو.
ڪاٿِئين ٿي بادشاه مُلڪ جو، سارو ديس دٻائين تو.
ڪاٿئين ٿئين غرض گداگر، ڪاٿئين ٺوليون ٺڪائين تو.
ڪاٿِئين مفتي تون" خدائي "، ڪاٿئين"اَنَاالحق"فرمائين تو.

Gul Hayat Institute

حقيقت

داستان پهريون

١

هُو پِـي ڪِينَ اڇِٽـو، هِـي پِـي ڪِينَ وِيو؛
نَفيءَ ۾ اثبات ڪَوُن، پَرِي خيال پِيو؛
”سچو“ سَچُ ٿِيو، بِي بانَهپ بولِي ناهِ ڪا.

٢

”سَچُو“ سارو سَچُ ٿِيو، مَنجهان ڪَثرتَ ڪُلُ؛
الَف مَوُن آدَم ٿيو، ڪَرِي هنگامون هُلُ؛
هِندو موُمِن سو ٿِيو، پول نَہ پئي ڪَنهِن پَلُ؛
”خَلَقَ الاشيآء فَهُوَ عَينُهَا“ اِهو آڻ عَمَلُ؛
تِج گلابِي گُلُ، مَرُ مارِ نِئِي مَنصُورَ جان.

٣

قلبِيءَ ۾ نہ قرارُ، آهي عاشِقَن ڪي؛
روحيءَ لڪَ رُلايا، نہ نفيءَ نفع دارُ؛
سِريءَ سَوَ وِڄايا، خَفِيءَ ڪيا خوارُ؛
اِپَرَ اِخفا ناهِ ڪو، طالِبَ ڪي تَڪرارُ؛
رِيءَ پَروڙڻ پانهنجي، آهِ شيطانن شِڪارُ؛
”سَچُو“هِي سَنسار، سارو پاڻَ سَهِي ڪَرِين.

٤

سائرَ مَنجهہ سَهسَ، گهيڙا گهڙڻ آئِا؛
ڪوسِرُ سِيٽاهِيو ڪَئِي، ماني ڪَوُن مَسَ؛
”سَچو“ لنگهي لس، شَرط وَڃِي پيو شَهہ ۾.

٥
اچي اوَتڙياءُ، گهڙيس گهوري جندڙي؛
چڙهيَس ڏاڍي چاهَ مَوُن، مَستِي، مَوجَ مَتاءُ؛
تَڙَ لهِي ترِياءُ، شَرط لنگهي پيس شَهه ۾.

٦
جي وَجِي شَهَہ پِيا، مُشڪل موئڻ تن جو؛
چا تانگهي چا تارِ ۾، ٻڏي پَوَن ٻيا؛
جي وِچؤن پاڻ ويا، سي پاڻ ئي پاڙي تِيا.

٧
گهڙَن جي گهيڙاءُ، تانگهو عِشقَ تَن جو؛
جن ڪي عشقَ عَليل ڪيو، سي ايندِيون اوَتَڙاءُ؛
جي سُورَ چِڪَنديُون سِباءُ، ميهَرُ سي ماٺِينديُون.

٨
اسان پرِين وِچَ ۾، وَهي تو دَرياهُ؛
آهي ڪونَ آسان جو، هاديءَ ري هَمراهُ؛
سُپيريان توُن سَاهُ،"سچوءَ" تان صَدقي ڪِيو.

٩
ڏاها ڏورِيون پَنڌ، متان پائين پرِيَن جو؛
حَبِيباڻو هَنڌ، وجِي ڏِسِج اکڙيَن سان.

١٠
پرين مُنهنجا پَارِ، تون ڪِيئن هِت ويلا ڪَرين؟
قاصِد قَريبَن ڏي، دوڙَڻُ تو درڪارِ؛
ڏسِي وَرج سِگهڙو، دوساڻي دَربارِ؛
لڳِي اتَم لونءَ جِي، عَجِيبَن سان عَارِ؛
ڏاترَ مُون ڏيکار، صورتَ سانگِيڙن جِي!

Gul Hayat Institute

١١

آسـان پـرين وچ ۾، دور وهـي دَريـاءُ؛
ڇوليُون ڇـران ٿي ڪري، پيو وِڇَي واءُ؛
سُڻي آهان آءُ، ميان هن مُشتاقَ جون!

١٢

اسـان پـرين وچ ۾، ڄـرُ وهـي جـاري؛
هڪُ ڪڙڪو ڪُنَن جو پوي، پيون وِيريُون ٿي واري؛
هُت ساڄن جا ساري، سا ڌَهلي ڪِينَ دَرياءُ ڳنوئن.

١٣

مُون تـان توڏي موڪلي، لِکِي ڪِتـابَتَ؛
ڏکن جي هِنَ ڳالهڙيءَ، مُنجهائي مَصلحتَ؛
ڪِيو فنا فرض سُنتَ، سِڪَ توهان جيءُ سپريَم.

١٤

ڇَـري ڇـري مَ ڇئـو، ڇَريـو آهـي لـوڪُ؛
جو ڇَرئي لَڏو ٿوڪُ، سو "سَچُو" آهِ نَ سپ ڪنهن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

سالِڪ راهَ سُڃاڻِي، پاڻُ نَظر ۾ آڻِين،

جاءِ نَظَر جِي آهِين اصلَ ڪَوُن، يارَ يَقيناً ڄاڻِي،
پاڻُ وڃائِج نُور نَظَر ۾، تہَ وسرئِي ٻِي آڪاڻِي،
فنا ڪوُن اڳِي بَقا نہَ ڏِيندين، جِيئَن پارو ۾ پاڻِي،
صورتَ مَنجهان ڏِي ٻي صورتَ، وِڇُون گَرد اڏاڻي،
هادِيءَ حقيقتَ هيءَ سَمجهائِي، "سَچو" ساههَ سيباڻِي.

ڪافي ٢

لَوُن اڳِي پاڻُ لاَ پِيَو، ناتہ مون ڪي ڪَل نہ هوئِي،

اصلَ لاڪوُن عِشق لائِڻَ جِي، ڳالِهہ اِها خوش آيَوَ،
دَردَ فِراقِ جي ڏِنيو امانت، اِها سانَولَ سيبايوَ،
عَرشَ ڪَرسِيءَ جا ڪِين قبولِي، اها اسان ڏي هوت هَلاَيَوَ،
ڳالِهہ پُرجهَڻُ جهڙي نا هُئي، پاڻُ سَڄَڻُ سَمجهايَوَ،
ڏينهَن اَنهيءَ جي، يارَ "سَچوءَ" کون، سچي ڳالِهہ سَلايَوَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

تُنهنجو دَردُ اصلَ کؤن اِختيار ڪَيوسين، ميان،
تُنهنجي سُخن سَچَن اُتي اِعتبار ڪَيوسين، ميان؛

ڪِي تا پُڇَن پرينءَ کي، ڪُرسِيءَ يَا عَرشَ اُتي،
تُنهنجن اِڪِن مَنجهان سُهٽا اِسرار ڏٺوسين، ميان؛

ڪي تا تابع تجليّ يا شُعلِي نوري يارو،
اسان صورتَ هِن ۾ تاديدارُ ڏٺوسين، ميان؛

تنهنجو حُسن بِنَهي جهانين، يار سَچڻ سَهِي ڪيوسين،
تُنهنجي سچيءَ ڳالِهہ هِنَ تي اِقرار ڪيوسين، ميان؛

هو جو ڪَيَڙوَ مون سان، سو پانهنجو وعدو پاڙيو،
سِر ساهُ صدقي صدبار ڪيوسين، ميان؛

”سَچو“ سَگ دروازه اَهي، روز اَزلَ کؤن، ميان،
تو پيرَ عبدالحَق جو پيزار ڪيوسين، ميان؛

ڪافي ۴

وِڄي اکيون ڪاتي لايئي،
حالَ حقِيقتَ جي سان؛

فِڪر اِنهِيءَ ۾ ميان تِي فنا تون، پاڻ پَنهنجو پايئي.
اِهڙيون ڳالهيون سُڻ ري عاشِقَ، بسارو سو عشق وڌايئي؛
محبت وارو دل جي اندر، ڏايو ڪو مَچ مَچايئي؛
ڪَنيئي پَلڪ ۾ پاڻهي ، پُولي ڪَنهن نہ پُلايئي؛
جي تِئين عاشِق يار ”سچو“ ري، اِئين سو عِشقُ ڪمَايُئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

ڪَـلَ نہَ پَـونَـدي ڪـائِـي،
عَـجَـب جيهي اسرارُ انهِيءَ جي.

هُئي حَلاجَ ذرو سُدَ سِرَجِي، تَنهِن سِسِي کوڏَ کَپائي؛
لاهـي حِجابُ حـجابُ وڌائِين، هِيءَ حِرفَتَ يـارَ هَلائِي؛
"سَچو" سوئِي صاحب آهِين، پر سڀ ۾ ذات سَمـائِي.

ڪافي ٦

جِهڙو هـيءُ عجائب آهـِ،
نـاهـي عجب ٻيو ڪو اِهڙو:

هيڏي هوڏي نہ ڏسين، مُنهَن پاٽيءَ ۾ پاءِ،
پوءِ تـصـور هـن ۾، ٻي بـازي ڪـا نہ بـنـاءِ؛
اڪيون ٻَئي جي ڏسين، هـادي آهـي هَر جـاءِ؛
"سَچوءَ" سارو سچُ چيو، هيءُ رمز دل ئـي سـان لاءِ.

ڪافي ٧

اِهــو ڏاهـيـون ڏَس آهــِ،
ســانـول اِتـي وسـي ٿـو:

ڦولهي لَـهج پاڻ موُن، پَـري نہ پـيـرا پـاءِ،
دائِـم آهـي دوستَ جِي، تُـنـهـنجي جيءَ ۾ جاءِ،
ڪَنـهِن جي ڪـارڻ ٿِي ڪَريـن، هـاري ڙي هـاءِ هـاءِ،
سوئِي ڏسندڙ ، سوئِي سُڻندڙ ، پاڻَ ئي ڳالهيون ڳاءِ،
سارا ڏونگر ڏورئين، ڪـاڪِي ڙي ڪَنـهِن لاءِ؟
"سَچو" وڏو سـاهـَ ڪَـوُن، ڪـير چَوي تـا نـاءِ!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

هِي چَـڏيـج هـو وڻـيـج،
مـتان ڪا بِي ڳالِهہ پُـڇـيـج.

ڏئيءَ واري دامَ ڪَڙُن، پِهريون طالِبَ پاڻ ڪَٽِيج.
مُرشِدَ جِيئَن فَرمائِيو، واقف سو تان ڏَسُ وَٺيج،
سِر سَهِي ڪَرِ پانهنجو، ٻئا آڏاٽا ڪيِم آڏيج،
لاري لڱُ نہَ ڪَنهِن ٻِئي، عاشِقَ اِنهيءَ پَنڌ پئيج،
ويسَهُ واريءَ واٽ تي، ”سچو“ ڙي ٿون سِر سَٽيج.

ڪافي ٩

پاڙهين پاروُن يارَ، قاصِدُ مون ڏي اَڄُ آيو!

اَچَــڻَ سَنـدي اُن جــي، اَٿِي ويــا آزارَ،
ٿورو ڪيڏو تَن لايو.

ڏنا دلاسا دل کـبـي، رهـبـر راتَ هـزارَ،
سَنڌن روحَ جو رايو.

هيڏي هـوڏي نـہَ وجي، اَچج ۾ اِعـتـبـار،
محبت مِڙيوئِي مايو.

اَچڻ جا مَحبوبَ ڪَيا، پَڪا قولَ قَرارَ،
”سچو“ توڏي هُٿَنِ سَعيو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠

پِلِي ڪَري آئـين، هِت تُـون گهُـرجـين يـارَا!

هِت تُنهنجِي گهُرَ گهٽِي هُئِي، دوست مِٺا دلدارَا!
جاڏي تـاڏي جَلوو تُـنهـنجو، عَجب تُنهنجا چَمڪارَ.
هِي پِي، هـو پِي هِڪُ، ديسُ تنهنجو، ڇَئِين ڪُنڊين چوڌار.
اچِي ٿئين هِڪُ "سَچوءَ" سان، لاهـي ٻـيائِيءَ بـارَ.

ڪافي ١١

عاشِق مَرندا ڪِينڪِي، رهندا ڪِينَ مَڪانَ ۾.

ديواني درياءَ جو، پِيتئون پيالو پُر ڪَري،
اَجر مَنجهه اَمر ٿيا، اهـي گَڏيـا ڪِـينَ جهانَ ۾.
غيبَ ۾ جي غَرق ٿِيا، تَن گهاءَ گَـردَن ۾ لڳا،
ٻولِي ٻولن تا ٻِي نڪا، اَهـي رَهن "الاَمـانَ" ۾.
ڪيئِي پَڙهندي سالَ ٿيا، روزا نمازون نَفل نِي،
تَن ڪُنـَن ڪَلَ ڪانـ ڪا، باطـونَ جي بيانَ ۾.
ڇِين ولايت گهر ڪَري، گهڙِي گهارن ڪِينَڪِي،
پَسَن هـادِي حَق کي، رهـن تـا بئـبـانَ ۾.
هَردم آهـي دم دوستَ ڏي، اهي سُوُنهن تا سَرانجام ۾،
سو "سچوءَ" کي ئي مليو، هي گُـر اچَي تـ گِيانَ ۾.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢

ڪِيئن وساري تو ويهون ويهون،
پِريان سَندي پارَ جِي، وومِيان.

ساهہَ سَنيون تان يادِ ڪَيُون، سي اَهِن عجائبَ جيهون جيهون.
کهڙيين ڳالهيين عاشِقِ اسان کي، ٽَڪَ ٽوراپا تو ڏيهون ڏيهون.
اِهي عتابَ تون رکين تو ڪيها، پڪي اسان جڙي پيهون پيهون.
هِنَ پچاڙُن مَتان آسان تي، ڳالهيُن رکين تَون ايهون ايهون.
”سچو“ اسان جو تون، اسين تنهنجا ڳالهيون ڪرين پيون ڪيهون ڪيهون!

ڪافي ١٣

اَءُ ڪانگا ڪَر ڳالِ.
اَهِن ڪيهيون اسان جيون ڳالهيون.

مون سان ڪَري جي ڪالَهہ وئين، اُهي تان وعدا پال.
هِنَ غريب سان پِرين گَڏائِج، بِرهَ ڪِيسَ بيحال.
هيڏي اچڻ جِي هُئِي اُنهن کي، ڪا تان قيل مقال.
ٻاجهہ پَويئي وي ٻاروچا، نِج نِماڻي نَال.
ياد ڪَرن تا هُتِ توئي کي، وجهہُ نہَ جيءُ جَنجالُ.
”فَاذڪُرونِي اذڪُرڪُم“، پَئِين ٿُون ڪيهي خيال.
قولَ پِرينءَ ڪَيا جي تو سان، سي تا سَڀ بَحال.
دل بَدَل آهي توءِ پِريَن جِي، ”سچو“ ٿُون پاڻُ سَنڀال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١۴

پاڻَ پُنهون آءٌ آهِيان،
اڙي ڀينَر ٻِلِي ناهِيان.

ٽيو ٽيون مُنڪِر ڳالِهہ اِنهيءَ ڪؤن، ڇَو تڏهِن ٻيو ڇا هِيان؟
ڪيچ پنيور ٻي وسنوَ اسان جي، ڪهڙي طَرف آءٌ ڪاهيان؟
هَر ڪو ڇَوي تا سَهسِين عاشِقَ، نانءُ پاڻَ ئِي تؤن لاهِيان،
هِت هُت آهي صورتَ منهنجِي، ٻاهِہ نہ ڪو ٻيو ناهِيَن،
پُنهنجو پاڻَ ئِي سان يارَ "سَچو" ڙي نِينهُن اِهو ئي لايان.

ڪافي ١۵

مَحبوبُ مِٺو آهي مَنَ ۾،
معشوق مِٺو آهي مَنَ ۾!

بيفائِدو بازار گهُمين ڇو، اُتئي بُلبُل باغَ بَدَن ۾؛
ٻِيائِيءَ سان تو ٻاهر ڳولين، نہ ٿئي بـَرَ بَحرَ ۽ بَنَ ۾؛
ڇِهرا ڇوريءَ ڇليو ڏسين ڇو، اُتئي سو چاند چَمَنَ ۾؛
زلفَ زنجِيرَ ڪُئن زاهِدَ پَڳا، اهي ظاهِر پَرَستَ ظن ۾؛
عاشِق سَوين احوالَ ۾، آڪِن اَنَاحَق" اَنَ ۾؛
سَت زيورَ سِينگارَ ڪَري ٿِي، دوست اَيو درسَنَ ۾؛
"ڪُل يَومٍ، هُوَ فِي شَانٍ"، اَيو ورنهہ هر ڪَنهِن ون ۾؛
دلبَرَ ديرو دائم دل تي، ڇو ديکين درپَن ۾؛
ڪري تو آهُون ڪِينُ سُٺي تو، اتئي قدسِي ڪلام ڪنَ ۾؛
مُرشد ڪامِل سانولُ سُپرين، اَيو صاف صَحَن ۾؛
فيض "فاروقِي" فاتَقَ بَخشيو، فهماي هِنَ فَنَ ۾.

ڪافي ١٦

سِگھَڙي لهج سَنيالَ،
هادي هِنَ جي حالَ جِي،

ڪوتَھ ڪَريو قالَ کي، آٿي ۾ آحوالَ:
سگھو موٽِج سُپرين، توريءَ ڪَيَم ڪَشالَ:
فنا ڪَريو فِراقَ کي، ويجھو ڪريو وِصال:
گھٽا لايوَ ڏينهڙا، ماريَس هِنَ مِثالَ:
آوهان باجهوَن سُپرين، هِهڙا ٿِيڙم حال:
اڱڻ هِنَ جي آءُ تون، "سچوءَ" مَج سوال.

ڪافي ١٧

زاري پينَر زاري،
اڳيئن عَجيبَن جي آهي اسان جي!

روز اَزل کَئُن عاشقَن جِي، سُوريءَ تي هسواري،
شاھ مَنصور حلاج حُسَينِي، سُوري کِيئن سينگاري.
هِيءَ ٿئي گُم آهو ٿئي ظاهِر، چُپ چُپان چوڌاري.
"سچو" ساھ سِري کر صدقي، سَرسُ وٺين سَرداري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٨

تو دوستيءَ جو دمُ هڻين، پَر ڪِيئن ڪُسِي قُربان ٿئين.

مَهَند مَنصُوريءَ جي ٿون، مَنجهہ مَعرڪي مَردان ٿئين.
وري صحِي "اَنـَا سِره" تَنهِن اسم مَؤن انـسـان ٿـئين.
جي تو پوي سُڌِ سور جي، حيرتَ انهيءَ حيران ٿـئين.
نعرو "اَنَاالـحَـقُ" جو هڻِي، تِـي مرد سـر ميـدان ٿـئين.
جي دم سُچاڻين پانـهـنجو، ٿُون دين، تـون ايمـان ٿـئين.
هِي پَنڌ سو پُـرزا ٿـئي، جي نينـهن جـو نيـشـان ٿـئين.
"سچو" يَڪايَڪ، يَڪ ٿئين، تون شمع، تون پـروان ٿـئين.

ڪافي ١٩

مين ماهِي دي لَڳِ مـاري،

ماري آئون قِر جياري.

چَونديَس پيش پِرينءَ جي، حـال حَقِيـقتَ سـاري.
جا نالو وٺَندي نِينهَن جو، تَنهن کي اِيندي شَهَر نِڪاري.
دم نـَ رهـنـدي دوستَ ري، شوقَ سَندو شِڪـاري.
مَستَن کي مـحبَتَ جي، آهـي گِچيءَ ۾ گـاري.
جي اَول مـاريـو پوءِ جيـارن، تَـنين گَڏ قطـاري.
چڱِي ڀِيَڙس چِت ۾، دوسـتَ ڏنـي دلـداري.
"سچيڏني" کي عِشق جي، صاحِب ڏي سَرداري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٠

عاشِقَ ڪَيئَي اُداسِي،
وهَ واهه ڳالِهہ خاصِي.

لَئِن لَئِن مَنجهہ روز ازل ڪنئِن، آهي وِرهہ اوهان جي واسِي.
”عشق نار احتِرق“سٽِي اشارتَ، هيءَ دل تاڪِينَ هِراسِي.
هيڏي هوڏي ڪين وياسي، بات اِها اسان باسِي.
برههَ اوهان جي ڪِيو بيراڳِي، ”سچو“ رنگ سَناسِي.

* ڪافي ٢١

هُت تا ڪير هُياس، پَلو ميان، تِي آيس ڪير، نہ چاٽان.

نانءُ ٻيو هُت هو منهنجو، سائين الا، هِت ٻئي نانءُ ٿياس.
اڄڻ نہ هو هِت مُنهنجو، سائين الا، پَرَڪنهن تا خواهش ڪنياس.
هُت هُيَس مَعشوقيءَ ۾، سائين الا، هِت عاشِق ٿِي آياس.
هَي هَي هُئِي ڪانہ ڪا، سائين الا، هِت مَنجهہ پَروڙ پياس.
”سَچو“ سارو سَچ ٿيو، سائين الا، وچَوَن ’آءٌ‘ وياس.

Gul Hayat Institute

* هيءَ ڪافي ٢١، پوئتي وحدت، داستان پهريون ۾ ڪافي ٣ طور شامل ٿيل آهي. وڌيڪ تفصيل لاءِ ڏسو صفحو 64 فٽ نوٽ.

داستان پيو

١

جي اچين تا اچُ، نہ تہ هِت پُورَن پَچاڙيو؛

محبتَ باريو مَچُ، سِيني مُنجھہ "سَچوءَ" جي.

٢

ڪِيم مَهِينا لاءِ، اَءُ پَلا پُلِي آهِيان؛

اچِي اکَڙيُون ڪَٽِي، "سَچوءَ" کي سَرچاءِ؛

جانِي جوڙيَم جاءِ، تو لڳِ اکَڙيَن ۾.

٣

چَشمَن جِيءَ چمَڪارَ، ساھہ مُنهنجو سوگهو ڪِيو؛

ويهي واٽڙيَن تي، رُئان زارو زار؛

هوت آچج هيڪار، اکڙ آسروند جي.

۴

مات ڪريان تان مُشرڪ ٿيان، ڪُچان تہ ڪافر؛

اِنهيءَ وائيءَ وَرُ، ڪو سَمجهي "سَچيڏنو" چوي.

۵

روئَڻ ڪان نہ رهن، اَيَل اِهي اکِيُون؛

سيڪنهن ويل وهَن ، اٿن اٿر اوهِيرن جا.

٦

لَحظو نہ لاهِين، بارَ مَٿَن بَرسات جا؛

اکين کي آهِين، اٿر اوهِيرن جا.

٧
بادلَ وارا بارَ، چشمَن تي چڙهيا؛
رئن زارو زار، اُتن اُٺر اوهيرن جا.

٨
آئي نِي مُند مِينهَن، اَهي اکڙين کي؛
رئن راتو ڏينهن، اُتن اُٺر اوهيرن جا.

٩
آهِ اِها ئِي تاتِ، اَگم اکڙين کي؛
ڏينهنَ آئن رات، اُتن اُٺر اوهيرن جا.

١٠
اَگم اکڙين کي، سدائين آهِين؛
سي ڪِيئن اوڳائِين، جن کي اُٺر اوهيرن جا.

١١
اکِين کي اَگمَ، هِن سَدائين سَرتيون؛
گوندر گڏيون غَمَ، اُٺن اُٺر اوهيرن جا.

١٢
لايون پِرت پَسن، آئون اَگم اکِن ميڙيا؛
سي تان ڪِيئن نَ وسَن، جن کي اُٺر اوهيرن جا.

١٣
ڏسن ۽ رئَن، اِها عادت اکين کي؛
سي سرهِون شالَ هُئن، جن کي اُٺر اوهِيرن جا.

١٤
آهي ريجهه رئڻ، آيَل اکڙين کي؛
هُئي تَن هُئڻ، جن کي اُٺر اوهِيرن جا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آءُ تہ ’مان‘ ’تون‘ وَڃي، يار،
بِي ڳالھ ڪَرِ مَ ڪائِي.

ڳجهِي ڳالھ هاديءَ واري دل تي دائِم،
فراموش ٿِي ٻي وروبهن وائِي.
بَحَر تي جا لهَر لڳي ٿي،
آسان پاڻ بازي اصل ڪئِن بَنائِي.
آهي هُوءِ حيرَت هَو جِي جِسم تي،
حَرفُ حَقَ جو اُهي صورتَ سَيائي.
لُٽو جهڙُ جو هو نَظرَ ۾، ظاهِر ٿيو سِڄُ،
تِي آڄُ سرا سَر سَهائِي.
آهي ”سَچو“ سَچُ تحقيقَ ڄاڻين،
جنَهِن مَست ماريو دمُ خدائِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢

سچا سي سخن هاديءَ جا، يارو، اچ ياد آياسي،
تَنِهن ڏينهَن لاڪُون اچ تائين، اُهي بَرچشم چاياسي.

ڪَيوَ تان قولُ سائِين هي، مِڙن آڏو پَڪو مون سان،
هونداسين دمبَدم تو سان، اِنهيءَ وعدي وٺاياسي.

ڏيو هِي تن طاعَت ۾، گَڏيو هِي جان جانان سان،
پَري جاڻيجو پاڻِيءَ کي، لاڙي هِن يارَ لاياسي.

روزا ڪيئي، نفل نِمازان، توڙي سَو ورد وظيفا،
سَڀيئِي لکِڀَ ظاهِر آهن، سبق ساڃن پَڙهَاسي.

پَئو جي خيال خاصي ۾، سڄاڻو پانهنجِي صورتَ،
بڌي، بولي ڏسي ٿو ڪير، فڪرَ ٻيا سي ڦَلاياسي.

وِيئو مَنجھ بادشھ محلي، بولي ٿو ڪِيئن اُهي بوليُون،
اُهو بادشاه آهو بنگلو، نہ ٻي ٻولي پُلاياسي.

جيڪي ڪيا دوستن مون سان، اُهي ڳڻ تان نہ وسَرن ٿا،
هُئا ڳڏ جي حبيبن سان، چڱا سي دمَ لنگهاياسي.

شڪر الحمدلله ٿو پڙهان لکَ بار شڪرانا،
اُهي پيهي پَکي آيا، جَنِين لءِ پَنڌَ پُڄاياسي.

"سَچو" سگ آهي دروازي ازل جي روز سائِن جو،
پَنهنجو سي ڪِيئن ڇڏيندا هي، توڙي عيَبن اُناياسي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

چو ڪَرين تو ارمان،
جيڪي آهين سوئِي ٿيندين!

اُتر اُيَر اولَهہ ڏکڻ، سَر زمِين چا آهو آسمان.
پاڻون جاڻِي پيرَ گهُمايئِي، ٿي صورتَ ۾ انسان.
اُنڻ ويهڻ جاڻ اِهو ئِي آهي، "ڪُلَ يَومِ هُوَ فِي شَان".
"ڪُلُ شَيءٍ يَرجَعُ اِليٰ اَصلِه" قادرَ ٿيو فرمان،
هاديءَ حقيقَتَ هِيءَ پُر جهائِي، "سَچو" تون سُلطان.

ڪافي ۴

بِرهہ جي بازار،
جيڪا ڏسڻ اِيندي.

جيڪا جو ڏسَندي تجلو تُنهِجو، وهَندي سا ڪِينَ قرار؛
سودو جا ڪندي سِرَ جو، وهَندي سا ڪِينَ قرار؛
چَوسُولَ اندر سُرخِيءَ مائِل، تيز گهُمي تلوار؛
جي ڪَنهن چَمڪو ڏٺو تُنهنجو، سا سِرُ ڏيندي سَردار؛
"سچو" اِنهيءَ سيرَ ۾، آهي ڪُسڻَ جي ڪار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۵

پانهنجا وعدا پاڙيا، سانولَ سائِينءَ!

هو جي ڪِيائون اصل اسان سان، سي قولَ تہ يار وساريا؛
ڏينهن اُهي مون ڪَڏن تا نہ وسرن، جي مون گڏ گُذارِيا؛
سُخن سَچائِيءَ يارَ سَجڻ جا، سي هِنَ ساهہَ سنياريا؛
اُنهن ڪارڻ شَهر بَحر هي، مون تان نِتُ نِهاريا؛
دوستُ "سَچوءَ" جا دور هٿا جي، سي واليءَ هِت ورايا.

ڪافي ٦

جو ٿو ڳولين يار، سو تان تو ۾ آهي!

ڏونگر ڪيڏا ڏورئين، ڇو تون ڪني لاءِ؟
هيڏي هوڏي نہ وڃين، پاڻَ ئي ۾ مُنهن پاءِ؛
دل واري خاني ۾، سَنڌي جانبَ جاءِ؛
اِهڙيءَ اوڏائِيءَ جي، ”سَچو“ ڪَلَ نہ ڪاءِ.

ڪافي ٧

سَل سوداگَرَ يارَ، ڙي مِيان،
ڪَهڙي ديسوُن آئين آئين؟

ظاهِر ٿئين ٿون وو آچي زمينَ تي، ڪَٿي ڪَٿوريءَ بارَ؛
هَلِي آتا هُونّ وو آچي اِتاهين، هَنجين سو پُوتَئي هَارَ؛
طَرحين طَرحين وو آچي ڪَيَئي هِت، صورتَ جا سِينگارَ؛
شاهہ آهين وو يا تہ گُماشتو، لايَئي ڪَيَ قَطارَ؛
آچي پِياسي ووسَڻُ ”سَچو“ ڙي، شوقُن مَنجهہ شُمارَ.

ڪافي ٨

جهلَيو جَن تي حالُ،
اُنَهن کي آءُ ڪِيئن نہ سُڃاڻا!

مَڃِن ماضِي ڪيِنَڪِي، نَڪو اِستقبال؛
لِڪو ناهي لوڪَ کوُن، اُنهن جو احوال؛
جي مُون پُڇِيو جيڏيُون، آهي وِرهہ وصال؛
ووءِ ووءِ پاجهوُن تن کي نڪو قيل نہ قال؛
”سچوءَ“ سُڃاتو تن کي، جن کي عِشقُ ڪَمال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

مُون کي عِبرتَ آهي، اَهڙي حالَ جي،
هاريون حيرتَ آهي اِنهيءَ ڳالِهہ جِي:

ڪاٿَئِن ڏاڍو، ڪاٿَئِن هِيٺو، ڪاٿَئِن جوڙ جڻيا تو پائي:
ڪاٿَئِن ڪوري، ڪاٿَئِن موچِي، ڪاٿَئِن سيد سڏائي:
ڪاٿَئِن تارڪُ، ڪاٿَئِن سارقُ، ڪاٿَئِن مڪ مِلائي:
ڪاٿَئِن شاهِي، ڪاٿَئِن سپاهِي، ڪاٿَئِن حُڪم هَلائي:
ڪاٿَئِن ڪافِر، ڪاٿَئِن مومِن، ڪاٿَئِن سوريءَ سِرُ هَلائي:
ڪاٿَئِن گسائين، ڪاٿَئِن سَنياسِي، ڪاٿَئِن بُتَ بَنائي:
ڪاٿَئِن سامِي، ڪاٿَئِن اِنعامِي، ڪاٿَئِن تِلڪ لڳائي:
ڪاٿَئِن قادر، ڪاٿَئِن نادر، ڪاٿَئِن ”سَچو“ نانءُ سڏائي!

ڪافي ١٠

پريَن سانَ پَتِ پَري، ڙي جيڏيون، منهنجي!

دعا ڪَريجو جيڏيون، وِري سو هوتُ وري:
ڏونگَر مُون ڏورائِيو، سَندي ذوق ذري:
سَهي سُڃاتم پاڻَ کَڻِ، پُنهون ناهي پَري:
تو ڪِئن سَري سپرين، توريءَ مون ناسَري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

وٺي خَبَر خاطو آيو، خَيرصَلاحَ جي مُون ڏي.

پارِ پنيورَ جي اڄُ صُبحاڻي، تان هو تڏهن ڪي سَعيو.
طرف تنهنجي آهِ اصلَ ڪَڻ، روحَ سندن جو رايو.
نينهَن جي نيايَن جَڻُ اسان ڪي، محبَن ساڻ ملايو.
ٿيان قربانِي اَءُ تَنين تَوَن، جَن تان نينهَن نِباهيو.
اِيندئِي اُهي جن جي ڪارڻ، ويٺي تو ورهه وسايو.
پيو پرينءَ وٽِ، هاڻي تُنهنجو، "سَچو" ڙي پَنڌُ سَجايو.

ڪافي ١٢

جَن لائِي توڙِ نِباهِي، اَءُ صَدقي وڃان تَن تَوَن!

شَابس اَهي اڪَڙين ڪي، جن وٺي دل ورائي.
يلي ياڇِي پِريَن ڏنهن، اڄُ اسان ڏي اَئِي.
راتو ڏينهان آهي ئي، واتِ اُنهن جي وائِي.
ڏيهاڙي ڏسَڻ سان، مَحبت اَگ مَچائِي.
ووءِ ووءِ وائِي واتَ ۾، "سچوءَ" آهي سَدائِي.

ڪافي ١٣

Gul Hayat Institute

سُهڻي سَجَڻَ سان نِينهڙو لايوسي!

وردَ پَڙهِيَم تي وچَ ۾، اَديون ڙي، آڏو عَشق آيو سي.
سَڀ وساريئين ڳالهيون ڏسڻ سان، اديون ڙي، ڏايو پُور پرايوسي.
ٻَن وجهي بيون ڳالهڙيون، اديون ڙي، ڳـلـيءَ ڳـلـيءَ يارُ ڳايوسي.
اول وقت عَجيب جي، اديون ڙي، اِنَهيءَ گهُورَ گهايو سي.
"سَچوءَ" سَوَ مبارڪان، اديون ڙي، چاهڻ سرَ تي چايوسي.

ڪافي ۱۴

شوريدن ڪوئن حال،
پيچ وچي پوءِ هنوءِ ۾.

مجلس وچ آن جي، تان ڏسني خاص خيال.
آگهه لهج آن جي، تان تو وڻ ٿَڻ آهي وصال.
ورقَ وسارج وچَ جا، تا فارغ ٿئين في الحال.
عقل اُڇلج آبَ ۾، تا بِرهُ ڪَرئي بيحال.
جي تون وسهين ويسلا، هي ”سچوءَ“ سَچ سوال.

ڪافي ۱۵

ساري ڏيهه نَ ڏي ڙي،
پانهنجي دل سَمجهه سَنڀالين.

ڳالهه پُڇين جي پِرينءَ جي، حَرف حالئي جا هِي ڙي.
اُچل نَ نِڪر پِترَ جان، نِينهُن پاڻَ ئِي سان ني ڙي.
هاريُون، انهيءَ حالَ جو، قُرب سُڃاڻن ڪي ڙي.
پاٺهين آهِن پَڌرا، ”سچو“ سالِڪَ سي ڙي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦

ٿنهنجي حُسن ماريا، سُوريءَ سي سنياريا، اِنهيءَ ڳالهہ ڳاريا،
-هـزاريـن هـزار!

آهـي يارَ آيا، نيزن جي نِوايا، نِيئي سِر سَـلايـا،
تنهين تو اڳهار.
جَنهِين موج آئي، تَنهين سَڌِ سَيائِي، ڪيهي ڳالـهہ ڪـائـي،
لنگهيا شهسوار.
ڪَمـر جا ٻَڌائون، وري نا ڇوڙيـائـون، نَـئِـي سِـر ڏنــائـون،
لاٿائون مِيَار.
مَڃَڻ هَٿ هٿي سي، اِها ڳالِهہ ڳـٿي سي، تَريءَ سِر ڪٺي سي،
ڪيائون نِثار.
جن موجن چڙهيا سي، لهرن لڙهيا سي، "اَنَالحَق" پڙهياسي،
ڪنيا هُن خُمار.
هِي نعرو هنيائون، "اَنَاالحَقُ" پَڙهيـائـون، نَئِي سِر سلِيائـون،
ٿيا گم غبار.
مَي جا پيتـائـون، هي سِهرا ڳـتائون، وڏي وڪ وڌائـون،
ٻاڙيائون قرار.
پهلوانَ پاسـي، نہ ٿيندا ڪَڏهان سي، اِهـا بـاتِ پـاسـي،
هَليا حُڪمدار.
مُلڪان مُلڪَ ۾، مَلڪَ ۽ فَلڪَ ۾، سـٿـو سـيِ خلقَ ۾،
پَئِي هِيءَ پَچارَ.
منهنجهوَن حُبَ هلياسي، مَاري چوٽَ چلياسي، وجي رنگ رلياسي،
تَنهِين هِي تَنوار.
اِهـا اعـتـبـاري، سوري جَن سـواري، عـجب خوشـي خُـمـاري،
ڪُنن جي قطارَ.
نِشانا ڪوڙيائون، مَنهن نامُوڙيـائـون، ٻـئِي هَٿَ ٻڌائـون،
ڪُٺا قـُربدار.

Gul Hayat Institute

ٿِي مَنصورَ مَستِي، ڪيئن گــُم هَستِي، هَنياڻِين دو دستِيءَ،
تپش جي تَرار.
تي شِبليءَ شابِس آءِ، سُورن جي سَراپاءِ، پڪيائين لِڱن لاءِ،
وجو دوّن وسار.
مُلا سو قاضي، ڪـڙي ڪيائون بـازي، منجهـن گُنوُ غـازي،
ڪـڙا ها جونجهار.
هنيئين پير جَنهن تي، ڏنئين سِرُ پِڀي تنهن تي، نـ سُڌ هي سين تي،
تِئين سَچُ سچار.
"سچو" سِڪَ تَنهِين جي، جذب جاءِ جَنهِين جي، نـ پرواهـ ڪنهين جي،
رکي نِي سنيار.
ويي سِر پيچاڻون، "آنــا الحـق" واڻــون، اهــو سِر سُڃاڻـون،
آڻيو اِعتبار.
هنيائين هَڪل هيءَ، وئي تان شڪل هيءَ، نـ حاجت عقل هيءَ،
جَليا جلوه دار.
ڏنئون مُنهن مَتاري، نـ ڪاڙي نهاري، ستيو سِر سچاري،
دليون دوستدار.
سچي ڳالهـ ڪيائين، نـ ڪوڙي چيائين، نِباهي نينهن نيائين،
ڪارڻ هڪ نظار.
باهـِن ۾ وڌائـون، پوءِ لهـرين لوڙهيائون، "اَنَا الحق" ٻڌائون،
تي هَي هي هونگار.
پِـي بغداد سارو، مڙيو بَهت پارو، منجهـن نَر نعرو،
هٿي هوشدار.
"سچو" عشق اينديي، اچي ذاتڻ ڏينديي، "مـن و مـا" نـيـنـدئي،
ڪنـدئي گل بهار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

هٿئون پيتو مون تان پير مُغان جي، جام شرابون شوري.

دَور ڪارائي دل ڪي ٿو، چشمان ڪيف ڪَڪوري؛
اصل ڪؤن منصور جو اُنهيءَ، ڪاٽيو ڪنڌ ڪوري؛
نشي منجهه نواز ٿي، گهوريون هي سر گهوري؛
جنهن ساقيءَ سُرڪُ پياريو، اڱ ڪيئن پُڇان تنهنجي ٿوري؛
پنهان ڪيائين پاڻ ڪي، چِت "سچوءَ" جو چوري.

ڪافي ١٨

مون ڪي آهن ياد،
مِٺيون تنهنجيون ڳالهيون ڳالهيون!

هي نماڻي ڏوهن هاٿِي، دوست پهچائين داد؛
پرين پنهنجي پار جو، عشق ڪرين امداد؛
"سچو" آهي اوهان جو، تَنهن جي دوست ڪريو دل شاد.

ڪافي ١٩

مين ماري،
محبت تنهنجي، ميان!

ورتم دڳ درد جو، تنهن سڀ ڪا واٽ وساري؛
گِلا ۽ غيبت جي، سِر تي ڪنيم ڪاري؛
چنڊ آيري آئيو، ويئي سڀ آنڌاري؛
مِڙني مِٺياڻن ۾، نِينهن ڪئي نِرواري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٠

جا چوڻ جيهي ناهه،
سائي ڪيئن چوان؟

ڳجهي آهي ڳالهڙي، ڪنهن ڪل نہ آهي ڪاءِ؛
اوڏي ناهي پَروڙ ڪي، ويجهي نہ ويساهہ؛
هُئَڙي سُڌ حلاج ڪي، تنهن سِسي ڪوڏ ڪپاءِ؛
پوڻ آهي اونهن ۾، جتي هوءِ هواءِ؛
”سچو“ سر نہ سَلڻ جو، سو تان سپ منجهاءِ.

ڪافي ٢١

جنهن دل تي آهي جوش،
سا دل سورن سان سنري.

اَءُ هڏ گهوري اُن توُن، جنهن تي جوش خروش؛
ڳالهہ ڳرهڻ ڪهڙي، خلق اڳوُن خاموش؛
اثر اهي عشق جا، اول وڃائي هوش؛
سالڪ سڪ نہ سرها، گوندر ڏي ڪن گوش؛
”خَلَقَ الانسَانَ عَلي صوُرتِه“ پادشاهي پوش؛
”سچو“ سوريءَ وڃاڻا جي، مَي ۾ ٿيا مدهوش.

Gul Hayat Institute

سسئي

داستان پهريون

١

ناهي ويچاريءَ وَسُ، جو ڪَري مات پَئِي رَهي؛
ڪَنهِين ڇَن نہ ڇڏيوم، سندو گورَنِ گَسُ؛
ڏونگر منجهان ڏَسُ، پوندم هوت پنهونءَ جو.

٢

وَيُم لالَنُ لوءِ، هِيءَ اَٿاسِي نند ۾؛
پُلِيءَ هيئَن نہ پانئيو، پيو پروڙڻُ پوءِ؛
هوتُ وَٺِم جي هوءِ، تا سُک گذاريون ڏينهڙا.

٣

منهن ڏيئي آيام، جبل جهاڳڻ ڪيچ جا؛
طعنا تهمتَ لوڪ جا، سِر چَڱا چايام؛
پَت پَلِيءَ پايام، سِهرا سُور پِريَنِ جا.

٤

هيءَ نِماڻِي نال، سنگت نِجُو ساٿيو!
ايندي پُنيءَ آن جي، جيهي تيهي حال؛
هِن ڳوليندڙ جي ڳالهہ، ڪا هئَي هوتياڻِن ۾؟

٥

رُئڻ زارو زار، راتو ڏينهان آهہ مون؛
ڪوڙي ڪان قريبُ ويو، هِنيڙي مَنجهہ هزار؛
هن گولہءَ جي گُفتار، ڪا ٻُڌيَوَ ٻاروچن ۾؟

Gul Hayat Institute

٦

وڃڻ ذوق ضرور، هِن ڪاهِل آهي ڪيچ ڏي،
ڏسان شال اکين سان، هوتاڻو حُضُور،
منهنجو ڪو مَذڪور، ٻُڌوَ ٻاروچن ۾؟

٧

سرتيون سڪ سبيل، اندر منجهہ عجيب جِي،
راتو ڏينهان ٿي ڪريان، زاريون منجهان زِيلَ،
هن ڪمينيءَ جي قِيلَ، ڪا هئي هوتياڻن ۾؟

٨

پرين ڏيئي پور، ويا ويچاريءَ کي؛
تنهن دنيا جو دُور ڪيو، سيو شوق شعور؛
هن مُئيءَ جو مذڪور، ڪو ٻُڌوَ ٻاروچن ۾؟

٩

ريءَ ڪر تنهن گولي، آهيان اَرياڻيءَ جي؛
جو ڏنائون ڏِيل کي، سو جهليم ۾ جهولي؛
هن ٻانهيءَ جي ٻولي، ڪا ٻُڌيوَ ٻاروچن ۾؟

١٠

ساريون پڇي ساٿَ، سنديون ڪيچن خبرون؛
هيڏي اچڻ جي هئي، ڪيچيڙن کي ڪا تہ؛
منهنجي پِيي مَصلحات، ڪا ٻُڌيوَ ٻاروچن ۾؟

١١

لَڪين ڏيئي لَت، پاڻ ئي ڪريان پڌرو؛
سارو وندر ووڙيان، جيڏيون ڪارڻ جت؛
منهنجي ڪا مَصلِحَتَ، هئي هوتياڻن ۾؟

Gul Hayat Institute

۱۲
ڪري ساڻ سوال، تہ ڪيچن جي ڪا ڪَلِ ڏيو:
جا ڇڏيائون ڇِپرين، موٽڻ تنهن مجال:
هَي هَي آرياڻيءَ ري، ههڙا تيڙم حال:
سندي هِن سنپال، ڪا هئي هوتياڻين ۾؟

۱۳
راتو ڏينهان رَت، اوتڻ آيم اُن ري:
آيل عشق عليل ۾، شال نہ پوي قطُ:
جبل سي جهاڳي وجي، جيڏيون ڏسان جَتُ:
هِن مُئيءَ جو مَتُ، پوي مذڪور پرين ۾.

۱۴
اثر ڪيو افسوس، مُئيءَ جي مِرُن ڪي:
جُودَ تنهين جي جوش، سارو روح رتيون ڪيون.

۱۵
گوندر گذاريام، سي تان پلا ڏينهڙا:
سي ڪنهن ساعت سپرين، تي صحي ساريام:
هي ڪشالا ڪاريام، ساعت هڪ سمهڻ جي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ڏونگر آهي ني ڏَسُ، ميان، هاريون منهنجي هوت جو.

هلان تہ هلڻ نہ ٿئي، ناهہ ُويچاريءَ جو وَس؛
راتيون رهڻ روهہَ ۾، ڪاڪِيون آهي ڪس؛
ڪِيڙو عشق عجيب جي، هنيڙي منجهہ هَنبَسُ؛
آهي عجيبن جي، ”سچو“ سِڪ سَرس.

ڪافي ٢

منهنجو پانڌيڙا پرينءَ کي، ڏيج هي نياپو-

ڏيئي باهہ پنيور کي، هيءَ ڪيچ ڪندي ڪاپو؛
اصل لاڪُون آهي، منهنجو ساڻن سياپو؛
آهي اوهان جو سپرين، هن چوريءَ تي چاپو؛
منهنجو مِحبوبن کَي پيو ڏيج نہ ڏوراپو؛
سدا آهين ”سچوءَ“ کي، تون جيءَ جو جياپو.

ڪافي ٣

پري ٿين نہ شال، پرين پاڙيچا پرڏيهي!

ساڻن ٿيس نہ سنگتي، هَي هَي ههڙي حالِ،
جَتن ڪِيڙم جيڏيون، جتِ سانَ مون جال،
دوستن بنا ديس ۾، جيئڻ منجهہ جنجال،
ڪنهن در ڏيان دانهڙي، هو جيَ کُهي ويڙم ڪال،
ڪوڙين ڪَيَڙم ڪيترا، انهن ڪاڻ ڪشال،
سبي ئي ”سچو“ آئيا، جن لڳ وجهايم فال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

پينر هي پنيور، آسين چڏي ويندا سون!

وس نہ آهيان پانهنجي، پلو ميان، پورن ڪيڙو پور،
- هِت رتي نہ رهندا سون.
جاءِ عقل جي ناهہ ڪا، پلو ميان، عشق ڏيکاريو هت زور،
- آهي وٺي ويندا سون.
پورهيو ڪنديس پرَ جو، پلو ميان، چڏي پيو تڪَ تورُ،
- آسين جا ڪي جيندا سون.
ڪاڪيُون وَجي ڪيچَ ۾، پلو ميان، لاهي هِنئين جو هورُ،
- ڏُڪَ ڏوراپا ڏيندا سوُن.
"سَچو" ڏٺي سَجڻَن، پلو ميان، شوقَ مَچايو شورُ،
- تَن جي پکي پَهنداسوُن.

ڪافي ۵

Gul Hayat Institute

اَهي ويچاري ڪا وَس، ميان، توکي معلوم مِڙيوئي!

ويٺي آهيان واٽ تي، گولِي ڪَجو گَس، ميان.
سارو وِندرُ ووڙيان، ڏاها ٿنهنجي ڏَس، ميان.
ماڻهو شَهر پَنيورَ جا، رُوحَ نہ آچَن رَس، ميان.
"سَچو"پوءِ پِريَن ڪَڻ، آهي پَنيوران بَس، ميان.

ڪافي ٦

ڳوٺ ساري جون ڳليون ڳليُون، وو، نِتُ ڏِسَڻ مون کي آئيون.

رَت روئڻ کون اهي اکڙيون، ڪين سي جهلجَن جهليون جهليرن.
ڪيچڙن جُون وَري قطارون، هيڏي ٻڌيونسين هليون هليون.
سي نہ وسرَن ڳالهيون اهي ، يارَ سَجَڻ جي تو سِليوں سليوں.
چاڙهيئي اسان تي دردَ فِراقَ جون، چُوهہ ڏاڍي مون چِليون چِليون.
روز ازل کون ڪيوَ" سَچوءَ" سان، يارَ يَلا، ڪيئي پِليون پِليون.

ڪافي ٧

هوت اچ هت هاڻين، پنهنجا ڏک ڏسيندس، ميان.

دوست اوهانجِڙي آهيان، ميان، سائين لڳ سُڃاڻين،
-پاڻ گوليَن گڏيندس، ميان.

تون تان صاحب سُپرين، ميان، هيءَ نانءَ نماڻي،
-توکي سائين سڏيندس، ميان.

پَکا پکن ساموهان، ميان ، آرياڻي مون آئي،
-توکي اوڏا اڏيندس، ميان.

پُنيءَ لڳس تانهنجي، ميان، حُبَ مَنجهون هوتياڻي،
-آءُ کا پاندُ ڇڏيندس، ميان!

سچو اُوتي سپرين، ميان، پنبڻن مان پاڻي،
-ڏک ڏوراپا ڏيندس، ميان

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

هوتَ پرين هڪواري، مُون کي اچي ملِج، ميان!

ڏونگر ڏورَڻ موّن نہ ٿٿي، ميان الا، آءُ اوري تون اَري.
ڳچيءَ پائي ڪپڙو، ميان الا، زور ڪرينـدس زاري.
جا اوهانجڙي ڪونجي، ميان الا، ساتو ڪيئن وساري؟
هيجوّن ڪنيم سر تي، ميان الا، بارُ برهہ جو ڀاري.
ويئي ڏسان واٽڙي، ميان الا، مونجهہ اُوهان جي ماري.
"سچوءَ" سندو سچٽا، ميان الا، ٿيو فراقُ فراري.

ڪافي ٩

اَيَس آءٌ ڪي اُوڏِي، جهاڳيا مون تـان جبل جـالَ!

جي مون وِسَهو جيڏيون، آهيان ڪيچن جي آءٌ ڪوڏِي.
حُب جنهن کي هوت جي، درد نہ ٻئي ڪَنهِن توڏي.
ڪيئن ڪريان آءٌ ڪاڪيون، هوتَ منهنجو سو هوڏِي.
دَردُ جنهين کي دوست جو، لَڪَن سَانا لوڏِي.
سيڻن خاطر سڻ "سچو" ڙي، گاهہُ ڪنديس ٻَڌي گوڏِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠

وِيَڙا جي وٽڪار، اچا وري ايندا سي!

ڪي ڏينهن پهچڻ ڪيچ ۾، قصد ڪندا ڪوهيار،
-اسين ڪاڏي نہ ويندا سي.

پوءِ منهن رکي جيڏيون، پاٽوڻ جاٽِي هِن پار،
-آسين ڪاڏي نہ ٿيندا سي.

آيا جاٽي سپرين، جيءَ نِي پيڙو جار،
-نيهن نيبَهہ نيندا سي.

هاٽي "سچو" مون ڪوئن وسري، ڪَتڻ واري ڪار،
-اسين جا ڪِي جيندا سي.

ڪافي ١١

اُهي ڪهڙي طرف ويام، آءٌ ڳوٺ رَهِيس سَپ ڳولي!

عشق تہ عاشقن جا، ميان، اڱهين ٿي ٻڌام،
-هاٽي ٽُوليءَ مَون سو ٽولي.

ڪوڪان چڙهي ڪوهہَ تي، ميان ڪيچئڙن ڪيام،
-هاٽي چوليءَ مَون سو چولي.

ڏوريندي مون ڏونگرين، ميان، سرتيون سال ٿيام،
-هاٽي رمز لڏي مون رولي.

"سچَل" آءٌ تان ناهيان، ميان، ساري سڌ ٻيام،
-اِتي پاڻ ٻاروچل ٻولي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢

واڄ ونـدر جي ڪـو ڏسـي، وو ڏسـي، مون ڪـي جـيڏيون!

سپريان جي ساٿ جا، آهيون سو عاشق اسي، وو اسي.
سُڌ تنهن ڪي سُور جي، جام پنهون جا پسي، وو پسي.
وهان ڪيئن پنيور ۾، خانُ ويو دل ڪسي، وو ڪسي.
پريان سندي پار ڏهون، مان ڪو رهبر رسي، وو رسي.
هيڪند ٿيان جي هوت سان، هينئڙو منهنجو هسي، وو هسي.
سِر "سچوءَ" جي سانوڻ وانگر، برهه جو بادل وسي، وو وسي.

ڪافي ١٣

ناهه ويچاريءَ جو وس نِي، توکي معلوم مڙيوئي، ميان!

آهي هِن ڪميٽيءَ کي، ميان، ڏونگر سندو ڏس نِي.
چڏي ڏونگر ڏاڪڙو، ميان، ويڙهي اسان جي وس، نِي
حالُ هِن جو هيٺو، ميان، پاڻ پنهون اچي پس، ني.
باروچاڻي جاتِ ۾، ميان، تون سانول آهين سرس، نِي.

ڪافي ١٤

Gul Hayat Institute

مون وٽ هو مهمان، پلو جيڏيون، اجا ڪالهه قافلو!

اُتم اوٺارن جو، ميان، آيل ڙي ارمان.
ڏئي ڏکيءَ کي ويا، سورن جو سامان.
جتن سندي جات لءِ، هَي هَي هيءَ حيران.
ڪندي وجي ڪيچ ۾، هيءَ برهه جو بہ بيان.

ڪافي ١٥

صدقي صدقي هي سِر، ميان، آهي ڪوهيارل توئن صدقي!

ڪافَ ڪشالا ڪيچ جا، ظاهر پُجهَن ٿا زر، ميان.
جبل گهايا جوش مؤن، گهائي ڪِيڙُوَ گهرُ، ميان.
محبت جي ميدان ۾، گهيڙ ڏسي وڃي گهڙ، ميان.
ويهڻ مون ڪي وِهُ ٿيو، ترسان هڏ نہ ترُ، ميان.
جيڏيون جانب جت لئہ، پَئي پَئي وَتي هِيءُ بِرُ، ميان.
حبيباڻي هنج ۾، ڪِيهہَ ڪريَ وڃي ڪرُ، ميان.
"سچو" سچيءَ سڪ مَون، فاقو ڏِسي نا ڦرُ، ميان.

ڪافي ١٦

يار تون سان منهنجي زاري، آهي سوَلڪ واري، ميان!

وندر جي وٽن ۾، واجهہ وجهي ويچاري،
-سا تان محبت ماري.
هي تا حال حقير جو، آچي ڏس آري،
-ڪَنيَم برهہ باري.
آزل لاڪوَن آهِي ئي، يار تو سان منهنجي ياري،
-پاتم گِچيءَ ڳاري.
سور تُنهنجا سپرين، چُڪِيءَ ڪي چوڏاري،
-وجهج گهوٽ نہ گهاري.
آهي هَٿِ حبيب جي، ڳالهہ "سچوءَ" جي ساري،
-ڪندا نِي پوئواري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

پورهيت پاٽيءَ يوئِي، خان پاروچار ٽُنهنجي!

حاضر خدمت اچِي اوهان جي، حال چوندس روئي؛
ساٿي اسان جي سُڌ لهڻ لءِ، ڪڏهن نہ مُڪو ڪوئي؛
قولُ ڪيو هوءِ هوت اسان سان، سائِين پورو ڪر سوئي؛
ڪيئن وساري وهان اوهان ڪي، ڪَئِي تا هيڙي توئي؛
طوطي جي ٻچيءَ سوَ سَلامن، ”سچوءَ“ مُڪا پُڻ پُوئي.

ڪافي ١٨*

هوت ڏهِين هاٽي آيُون، مان ڏي خوشخبران جي!

اچِي اڏيون اوڏڙيون، جاءِ ٽُنهِنجَڙيءَ جايون.
چڏي شهر پنپور ڪي، پير وري ايڏنهن پايون.
ٽيون چِيارن جيڏيون، اِهي ويچاريءَ ڪي وايون.
”سچوءَ“ سَنديون دانهِڙيون، دوست وري ورنايون.

ڪافي ١٩

ڙي جيڏيون، هاٽي هوت ويا جي، وو، سي موٽي مانَ اچن!

دعا ڪريجو جيڏيون، پَري نہ هوتَ وڃن؛
سِگها موٽن پوئتي، اچي ويڙهي هِن وسن؛
وڃي ڪيچ وٽن ۾، پورهياٽِت پُچَن؛
ڪيچي ڪميٽيءَ جي هُت، ڪَچي شآل نہ ڪَن؛
”سچو“ آصلوئن آهي، سرتيون سَگ سندن.

* هيءَ ڪافي ١٨، مترفق ڪلام ۾ ڪافي ٩٠ طور شامل ٿيل آهي. وڌيڪ تفصيل لاءِ ڏسو صفحو 64 فٽ نوٽ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٠

يارَ ساٿيو، ڙي ميان، يار پانڌيو ڙي ميان...

پلو ڙي ميان، ڪيچن جي ،وو، ڪلَ مون ڪي ڪائي ڏيجو.
هيءَ نماڻي، وو، ورَ وڪاڻي ميان، نال نباهي نيجو.
ڪيم وساريو مُئي نہ ماريو، ميان، ڇوري تان مَ ڇڏيجو.
ڏيو دلاسا ڪڏهن ايندا، ميان، لوڪوُن تان نہ لڏيجو.
آءٌ اوهانجِڙي اصل آهيان، گولِي ساڻ گڏيجو.
جنهن ويلي، وو، هلو اِتاهون، "سچو" ناںءُ سَڏيجو.

Gul Hayat Institute

داستان پيو

١
ڪوڙيين قرباني، ٿيان هوت پنهونءَ تان،
ساهه سِري صدقي ڪريان، سندن مهماني،
هي جوين جواني، تي اَجائي گذري.

٢
جبل جالون جال، سو مون ڏورڻ نه ٿئي،
وڏا وڻ وٽڪار جا، ڪافن ڪوهه ڪشال،
هي مون ڏسي حال، پاروچو پاجهه ڪري.

٣
پاجهه پاروچا ڪر، مون تَرُ ٽيليو نه ٿئي،
ويچاريءَ جي ور، ڪر بلوچا بَئبان ۾.

۴
اُچ آري جام، ڪو مُنهن موڙهيءَ جو ڪرين،
مون ڪؤن مير مُدامَ، هي ٽر ٽيليو نه ٿئي.

۵
آءُ تون پنهون يار، ڏسي حال حقير جو،
هن نماڻيءَ نِڪار، هي ٽر ٽيليو نه ٿئي.

٦
هِن دم آري آءُ، ناهيم حال هلڻ جو،
مِون نماڻيءَ ڪانءُ، هي ٽر ٽيليو نه ٿئي.

٧
ڏيهه سندو ٽيو ڏور، رهبر ٿيءُ رڃَن ۾،
مون ويچاريءَ مُور، هي ٽر ٽيليو نه ٿئي.

Gul Hayat Institute

٨
چپر تا مَ چڙهين، آءُ هوتياڻي جَتَ ۾،
هن ڪميڻيءَ ڪڍين، هني تر تيليو نہ تئي.

٩
هَتان ويل ويام، ڪاڪِيون هاڻي ڪيئن ڪريان؟
تيلڻ تر تِيام، هاڻي هوتياڻِن لءِ.

١٠
جي هئي ڪميڻيءَ ڪَل، تا صبح وينلو ساٿڙو،
تان مون تنهن مهل، پُرزا پُرزا پاڻُ ڪيو.

١١
هَي هَي ڪارڻ هوت، ڏونگر ڏورڻ آئيا،
ميان تائين موتَ، وِءِ وِءِ تان نہ وساريان.

١٢
وِءِ وِءِ تان مَ وسار، متان ماٺ ڪري وهين،
تيو پِرُ تنهين پار، جاتي بيو ناهِ ڪي.

١٣
ڪيم وساري ويهُہ، وِءِ وِءِ ڪر وندر ۾،
پچڻ ڪارڻ پرينءَ جي، پاڙي پاڙي پيهُہ،
ڏيهہ - ڏڻيءَ جو ڏيهہ، حاصل ٿئي جَت سين.

١٤
متان وهين ماٺ ۾، منجهہ جلديءَ جُل،
هتي ويهہ نہ، هل، تان ڪِي پچين پنڌ ڪي.

١٥
ويهُ نہ وساريج، متان ماٺ ڪري وهين،
قولُ آهو پاڙيج، هو جو ڪِيڙئي هوت سان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ويجها شال رهن، ميان، ڏور لايا جن ڏينهڙا!

سگها منهنجي سپرين، پکي مان پَهن،
وڏا طالع تَن جا، جَن جي راڄ رهن،
هِن منهنجي حال جي، سِگهڙي سُڌ لهن،
طعنا ڏيو تَن جا، ڏاهيون سي ڏَهن،
"سچو" صدقي تن تَوَن، جي تا ڪيچ ڪهن.

ڪافي ٢

ڙِي جيڏيون، آءٌ تان پيو نہ ڪندي،
منهنجو پيچ پُنهل سان آهي!

آءٌ جنهين جي آهيان، سو تان مِهَر نہ لاهي!
ڪيو ڪميڻيءَ هوت سجڻ سان، سگڻ سِياپو ساهي.
هٿ وجي پَئِي هوت جي، وَس نماڻيءَ ناهي.
سوال "سچوءَ" جو اهو آهي، نِينهُن سَندن نيباهي.

ڪافي ٣

هوندي سي پرسائِن ساڻ، جيڏيون،
هِيءَ پورهيو بَندِي وجي ڪيچ ڪندي.

ڪالهہ ڪالهوڻي سپرين، اجا مون وٽ مهمان.
لڳي ڪاڻَن ڪيچ جي، پُرزا ڪنديس پاڻ.
آئن، اوٺارَن تَوَن، آءٌ ڪا ڪيون ڙي قربان.
هٿي ويَڙو نڪري، باروچو مون پاڻ.
ويهڻ مون ڪي وِهڻ ٿيو، چِيتڪ ڪيڙس چاڻ.
"سچو" سوز فراق جو، ڏئي ويَڙم ڏاڻ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

پينر هيئن نہ پايون، تہ هوتَ ڪندا هِهڙي!

عشق تا آتش جهڙو، لالن وجن لايُون.
ڏينديس باروچن ريءَ، پنيور کي باهيُون.
سَرتِن سڌ نہ سور جي، هي تَن وجن تا تايُون.
ڏِئون ڏين ٿيون ڏِيلَ کي، سنديون جتن جايُون.
"سچو" وجن ساڻڙو، چُپ چُپاتِيون چايُون.

ڪافي ۵

آءَ اڪڻ منهنجي آري، تو کي صاحب ساريان ٿي!

ونر جي نِي وٺنم، ميان الا، هوتَ مِلج هڪ واري،
توکي گهٽونهاريان ٿي.

پرين وِڙڻ وو، پانهنجي، ميان الا،دوست ڏيو دلداري،
- سارو ڏينهن سَنياريان ٿي.

دوست اوهان جي، وو، نرد سان، ميان الا، ڳچيءَ پائي ڳاري،
- سارو روهہ رئاريان ٿي.

ڪڏهن ايندين،وو، تون پرين، ميان الا، "سچوءَ"ڪج ستاري،
- هت هنجون ني هاريان ٿي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

مون ڪي هوتن هاڻي، ڪوٺي پنهنجو ڪيو!

جَتَ ڳهٽا پيا جڳ ۾ سائين، مُنهنجو هوت آرياڻي،
- ڪنديس ڪو نہ پيو.
لڪين پُڇن پرينءَ ڪي آءٌ تا ڪير نماڻي،
- سندن نيتهن نيو.
جيهِي تيهِي در دوستن جي، عاشق هُيءَ اڳهاڻي،
- سارو ڪم ٿيو.
ڪيائون ڪناري پانهنجي، هيءَ تا پاڻون ڄاڻي،
- جڏو جيءَ جِيو.
پرين ڪيو پانهنجو، سچو سڳڻ سچاڻي،
- وڃئِن ورهہ ويو.

ڪافي ٧

پرين نہ چِڏج ٻئي پار،ساري تنهنجيون ڳالهيون رڳان آءٌ!

اڳڻ آسَروندَ جي،والي ايندين ڪهڙي وار؟
ماري هِن مشتاق کي، ڪانڌ نہ وڃ ڪوهيار.
آهين جنهينَ تون آسرو، سا ويچاري نہ وسار.
نماڻيءَ جي نِجهُري، آءٌ ڳهڙي هڪ ڳهار.
ڪيئي "سچوءَ" سان واعدا، سي پرورلءِ تون پار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

شال اوڏاهون ايندا، وٺي خاصيون خبران، خبران!

مون هن نماڻيءَ کي،اچا دلاسا ڏيندا،
پرين پاڻهين پاڻ ٻسان، هيءَ گولِي گڏيندا.

محبت مون مسڪين سان، شال نباهي نيندا،
ڏک سک پائي سپرين، هن ڏکيءَ سان ٿيندا.

ڪيچي ڪڏهن ڪينڪي، هيءَ ڇپَر ڇڏيندا،
جيڪي اڳيون پويون، بديون سڀ بخشيندا.

پَڪا پَکن ساهمون، آڻي اوڏا اَڏيندا،
پاجهہ پريا پاجهہ موئن،ڪري ”سچو“ سڏيندا.

ڪافي ٩

نٿي وٺي ڳالهہ ڪا ٻي، ڙي جيڏيون، مون کي نٿي وٺي!

اَءُ نہ ڪنديس، وي،اهڙي،پلو ميان،
ڪيچن جا مون سان ڪي.
اُوهان مِڙن ۾، وي ، مست جو ٿيڙس،
پيالو عشق جو پي.
اوهين مڙيئي، وي، عقل واريون،
اَءُ جو بيراڳڻ ٿي.
”سچوءَ“ پچاڻا، وي، سپرين، پلو ميان،
ڪوه ڪنديس هِت ڪي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠

اصل اسانجِڙو آهي، ننگ ٻاروچل توتي!
ڇڏڻ مناسب ناهي، ننگ ٻاروچل توتي!

هيءَ ڪنيزڪ ملھ خريدڻ، سگهه نٿي ڪو ساهي.
ذرڙو جنهن کي ذوق تنهنجي جو، ڇپَر تنهن کي ڇاهي.
جيئن هلائين تيئن هلان ٿي، ڏور وڏي تو ڏاهي.
هيءَ پاڇاٽي پرين سان پرتيو، باب سنديو توڙي ناهي.
جيهي تيهي يار اوهان جي، ڇڏڻ لائق ناهي،
ٿرين برين يار ٽڪيءَ کي، رس ڪوهيارل ڪاهي.
ساهه "سچوءَ" جو در تنهنجي ڏانهن، هٿ نه آسرو لاهي.

ڪافي ١١

حال هلڻ جو مون ناهي، آءٌ تان ڪيچ پهچان ڪيئن؟

ناتو نماڻيءَ جو، اصل توسان آهي،
- هيءَ هوت نه ڇڏج هيئن.
تون تان صاحب سپرين، سگهه نٿي ڪو ساهي،
- ڪر جاني وٽيئي جيئن.
پسي حال حقير جو، آءٌ ڪوهيارل ڪاهي،
- ڪر "سچو" پنهنجي سيئن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢

مـتـان ڏورانـو ڪو ڏيو، ڙي سـاٿيو!

هـيءَ ڪنيزڪ مُلهہ خريدڻ، ڪين هٿون مون ٿيو.
حـرف اسـان تـي آهـ اصل جو، وقـت ويسَر ۾ ويـو.
پلئي پائي مَديون، پـيش پنهونءَ جي هـي پيو.
”سـچو“ ڪوئي پانهنجو، پـاڻ قريبن ڪـيو.

ڪافي ١٣

اديون ڙي آهيان، ٻانهي سا ٻاروچن جـي!

ڏکيا سکيا ڏينهڙا، شال لالن سـاڻ لنگهايان.
هنيڙي کي هـن جيڏيون، ڪـهڙا سور سلايان.
ونـدر سـنـديءَ واٽ تـي، چاهَون سِر چَلايـان.
ويهـان آءٌ ڪـيئن ويسَلِي، ويندا چو نہ ورايان.
ڪيهي پئي تان ڪـيچ ڏٺن ڏي، ”سـچو“ ميڙ سنيايان!

ڪافي ١٤

ويهـي آءٌ ڪوهُ ڪـندي، جيڏيون ڙي پنيور ۾!

چونديس حال حبيب کي، ڳچيءَ پائي گـَندي.
ڪُني سا ڪيڏي وجي، جا برهہ تنهنجي بندي.
جيهي تيهي حال آهيان، ”سچو“ صاحب سندي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۵

چڙي هوتَ حُجت، ميان ڙي، ٿيس آءٌ نانءِ نماڻي!

اچي مون کي ڪينڪي، چڙي لوڪ لذت، ميان.
وڏو آهي مامري، مون کي تان محبت، ميان.
ويا نِڏر ڪان نڪري، اوڻِي رات اُچٽ، ميان.
سوُرَ تُنهنجا سپرين، رڳائِي راحَت، ميان.
مون کي ٿيلڻ ائيا، پيرن سان پَربَت، مُيان.
"سچو" سِڪ اوهان جي، واڳيو ۾ وحدت، ميان.

ڪافي ۱٦

ٻانهي ٻاروچل جي آهيان، وي آهيان!

پريان سندي پار ڏنهن، آسرو هڏ نہ لاهيان، وي لاهيان.
صورت وارا سپرين، آءٌ نِماڻي چاهيان، وي چاهيان.
هوُ تان سائين، آءٌ تان گولِي، سگهان نہ ساڻن ساهيان، وي ساهيان.
ڏينهن لنگهيم هِت ڪيترا، ڪيچ وڃڻ ڏي ڪاهيان، وي ڪاهيان.
هُئڻ "سچوءَ" جو آهي تنهين سان، اُنهن ٻاجهون ناهيان، وي ناهيان.

ڪافي ۱۷

Gul Hayat Institute

ڙي جيڏيون هاڻي شال ٿئي، منهنجو پاڙو پرينءَ سان!

مان مُئِي تان گهوري، جاني شال جِئي.
هِنَ تان پُورُ پرائيو، هاريون هوت وئِي.
ٻاروچي ڪا ٻاجهہ ڀَئي، هِيءَ تا نالِ نئِي.
سارو مطلب مون ٿِئو، پُنِيءَ هوت پئي.
شال "سچوءَ" کي سپرين، ڏوراپو نہ ڏئي.

ڪافي ١٨

آءُ ڪيچ ڪندِي، وڃي پورهيو پرينءَ سان، ڙي جيڏيون!

جيهي تيهي يارَ سڄڻ جِي، چڱي توڙي مَندِي.
آءٌ تَنِين جِي آهيان، بِرهہَ جَنِين جِي بَندي.
چوندِيَس حالُ حبيب کي، ڳچيءَ پاڻي گندي.
اڻ مُلهہ بانهي آهي، سيَ پَر سائِن سَندي.
"سچو" ساريائِي دلڙي، رَمزَ تَنِين جي رندي.

ڪافي ١٩

ڙي جيڏيون، آءٌ تان حالُ پُنهل سان ڪندي!

اصل لاڪون آهيان سائين، بَلوچاڻي بَندي.
وَسُ ناهم وارَ جو سائين، آهيان سائِن سَندي.
ڪَندي وڃِي ڪيچ ۾، دانهون سي درد مَندِي.
سُڌ لهنداسي وري، بِرهہَ جَنِين جي نِي بَندي.
"سچو" اڳئون سڄڻين، ڳچيءَ پائي گندي.

ڪافي ٢٠

سارو ڏينهن روان ري، هيس جيڪي هوت پنهونءَ سان وعده.

پُڌڻ وارو ناهہ ڪو، جنهن کي حال چوان، ري.
قاصد اچي ڪو اوڏاهون، پيرين تَنهن پَوان، ري.
ڏکايو تان ڏيل کي، اڏيون اج اوهان، ري.
اُنهن ڀاڄهون سَرتيون، نِت نِت سورَ نوان، ري.
ماريوَن محبوبن جي، طلب ناهي توهان، ري.
غرض نہ رکان لوڪ جو، هِڪُ سائين هُئَڻ سَوان، ري.
"سچو" ڀاڄهون سوزَ جي، پيون لاتيون ڪين لَوان، ري.

Gul Hayat Institute

داستان ٽيون

١

ڏکن مَنجهان سُک، مُون تا لَڌا جيڏيون؛
ڏورينديءَ کي ڏُک، سُونهان ٿيڙا سَڄڻان.

٢

هَنِ سَهانگا سُک، جي ساري عالم آئيا؛
ڏور مهانگا ڏک، جي ورتا وِرهه وارئين.

٣

سينڌيون جي سُکن، تنين گوندر گهوريا،
ڏنم ڪاڻ ڏکن، هي سِرُ سارو سَتِ ۾.

٤

سُکِيون ڪوه پُڇن، سنديون ڏکن خبران؟
سي هِن وهاڻءِ وچن، ڏِيل ڏکايل جن جا.

٥

ڏکيون پُڇن ڏک، سکيون پڇن سکڙا؛
هن کي حاصل جو ٿيو، جيکي منجهان جُکَ؛
نيهن وارن جي نُکَ، لِڳي لوريءَ وارئين.

٦

گوندر ڪيئن گهوريان، جنهن ڪيَس سينڌيَ سڄڻين؛
جاڻ تِڪ پئي توريان، تان ڏک موچارا سُک کوُن.

٧

جي گوندر گوشِ نہ ڪن، کُهہ پيون سي سرتيون؛
جَن سنگت ساڻ سُکن، سي پاڻون هوتَ پري ڪيون.

٨

گوندر گهمي جي لهان، تان سُک سَوين ساڙيان؛
آءٌ پُڻ ڪيئن پاڙيان، ڏک سکن سان سرتيون.

٩

جنين گبوندر گوشُ، آءٌ گهٽو تَنِ نهاريان؛
جال اُنهن ۾ جوش، سدا آهي سرتيون.

١٠

جي سارو پُڇان لوڪ، تا گوندر وارو نہ لهان،
هيڙو پيَلو توڪُ، ڪهين پاڳ پرائيو.

١١

گوندر ڏينهن گذار، جان تون جئين جِندڙا،
سوئي عهد پار، جوئي ڪَيُي پرينءَ سان.

١٢

سُکن واريون سَوَ، ڪا ڪا ورهُ وارئي،
ترت انهيءَ کان تَوَ پڳيون آتڻ واريون.

١٣

آتَڻ واريون آئيون، تيون آتَڻُ اُجارين؛
جي گوندر گذارين، آتَڻُ تن اُوک تيو.

١٤

سارو لوڪ سُکن، پوءِ رهايو پرينءَ کوئن؛
ڏسو واهَ ڏکن، هوتُ وهاريو هنج ۾!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

سرتيون منهنجو ساهہ، هاڙهي سي هوت وٺي ويا!

ڪو نہ ڪميٺيءَ جو ٿئي، هاديءَ ري همراهہ.
پينر شهر پنيور ۾، آٿيندن الله.
هَنڌٿون جنهين هوت ويا، روئي چمان سو راهہ.
پرڏيهين تي ناهہ ڪو، وريتيون ويساهہ.
آهي رفيق رُڃن ۾، سندو سوز سپاهہ.
ناهيم ٻئي ڪنهن لوڪ جو، پاڙيچون پرواهہ.
معاف "سچوءَ" کي سي ڪندا، جيڪو ڏوهہ گناهہ.

ڪافي ٢

آچي ڪو نہ ايڏاهون، ماٺهو شهر پنيور ۾!

منهن ڪري اُنهينءَ پار ڏي، ميان، وينئي ڪيم الاهُون.
ڏسي حال حقير جو، ميان، اچن مانَ اڳاهُون.
ڪو پَلُ پاڇاٽيءَ ڪوِن، پَري تي نہ پَراهُون.
تَر تَڪائي آهيان، ميان، پَڪا آڏج اوراهُو ن.
سٽِي موت "سچوءَ" جون، ميان، آرياٽي آهُون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

وٺي باروچي ٻولي، سدا تان ساهہ منهنجي کي.

هُئي پناهہ ۾ يار سڄڻ جي، باروچي جي ٽولِي.
باروچاٽي ذات جي، گولن جي آهيان گولِي.
ڪاڪيون ويندس ڪيچ ڏي، ڏونگر پايان ڏولِي.
"سچو" سامَ اُنهيءَ جي، آهيان عيبن اولِي.

ڪافي ۴

ڪي ايندا، هيڏي ايندا، آلو، وهنيان پاروچا؟
ساٿي مون کي سچ چوءِ، دوست دلاسو ڪو ڏيندا:
هوندا ڪي مون وٽ هميشه، وري ڪي پوئتي ويندا:
هيڪَندَ شهر ڀنڀور ۾، ساڻ تَڪِيءَ اچي ٿيندا:
پاروچا سي پاجهہ پَئِي، آءٌ چڱي ڪي چيندا:
سورَ "سچوءَ" جا سرتيون، نال پنهنجي ڪي نِيندا؟

ڪافي ۵

اڙي جيڏيون، مون کي چو ٿيون پرينءَ ڏنهَن جهليو!

ويهان ڪيئن ڀنڀور ۾، جو روحُ اُنهن سان رليو.
ساٿن ٿيندس سنگتي، جو هوت هاڙي ڏي هليو.
پِريان سندي پارَ ڏنهن، پاڙيچُون نا پَليو.
سچڻ سارو پانهنجو، سِر "سچوءَ" ڪي سَليو.

ڪافي ٦

پانڌي، دلاسو ڏي مون، ايندا آرياڻي ڪي اوڏا!

آڏيءَ رات چو، وو، ڪيائون سانياهو، حال ڪيا ٿَن هي مون،
- ويا تا تِرڪي توڏا.
ڪيو قبول، وو، پنهونءَ ڪارڻ، ڏک سوين نِي سي مون،
- لڪ ڏئي لڪ لوڏا.
محبت ڪوڻ تان مُنهَن نہ موڙيان، پرزا ٿيان هِت جي مون،
- گسي وجن توڙي گوڏا.
سر تان صدقي، وو، آهہ "سچوءَ" جو، ڪاڪيون چَون هِت ڪي مون،
- درد ڏيندو سو توڏا.

ڪافي ٧

آءُ وڃان تو توءِن گهوري گهوري، ميان!

ڏونگر رهيس ڏاڪڙا، تنهنجي ڪارڻ ڏوري ڏوري.
تو ٽڪائي، وي، آهيان، اَڇ اَرياڻيءَ تون اوري اوري.
پـلا هن پنيور ۾، تِر نہ رهنديس توري توري.
مون کي وڏو مون پرين، جهٽڪ اوهانجڙيءَ جهوري جهوري.
"سچوءَ" جوني سپرين، هنيڙو نيو هي هوري هوري.

ڪافي ٨

پيو ڪَير حامي منهنجو تيندو، لکي پارو چَل پاجهون!

درد منديءَ جي دل انهيءَ کي، پاڻون دلاسو ڏيندو.
ڪين ڇڏيندو ڇپرين، سوئي نال نِماڻي نيندو.
اڪـڙين سان سَيئي ڏسنديون، اڳڻ اَرياڻيءَ سو ايندو.
پاڻ پنهنجو يار پيارل، ساڻ غريبِ گڏيندو.
ڏنگاين ڏي ڪين ڏسندو، بديون تان بخشيندو.
مِهَر پنهنجيءَ ساڻ ڪنهن ڏهاڙي، "سچو" سو نانءُ سَڏيندو.

ڪافي ٩

Gul Hayat Institute

آءُ ويندي پُنهل جي پار، ميان، تَڪِيس ڪِين تَرن ۾!

مون مَن گڏي گوندرين، ڪيچي تِيَم قرار.
ذات جتن جي جيڏيون، جيءُ وڏو آهي جار.
ڪندي وڃي ڪيچ ڏي، ڪنيزاڻي ڪار.
آهي ڪاڻ قريب جي، وڃڻ مون وٽڪار.
پُرڻ اتم پند ۾، دوست پُنيءَ دڙڪار.
سارو ڪم "سچوءَ" جو آهي، اُنهن جي اِختيار.

ڪافي ١٠

اڄ اهو ساڳي مون سڄاتو، آهي ٻڙيون ٻاروچو!

اصل لاڳُون آهي اُنهن سان، هن نماڻيءَ جو ناتو.
اچي ڏنم اوچتو، پيچُ جَنهن مُون سان پاتو.
ڦِريس ڦيريدار جان، چاڻ نہ مون هيئن چاتو.
لٿو لحظي هڪ ۾، اديون ڙي اوراتو.
صدقو "سچو" تَنهِن اُتون، عشق جنهِن سان تو لاتو.

ڪافي ١١

وڃي ڏيهہ پرين، ڙي ساٿيو، منهنجو ڏيجو سنيهو!

اوهان ٻاجهون سُپرين، ڏکيا ڏينهن لنگهن.
ويٺا ڏسون واٽڙيُن، اڱڻ ماڻ اچن.
ڪو نہ ورندي ٿو ڏئي، وندر جي ڀي وڃن.
ڏکيا آهي ڏينهڙا، جي پاسي ڪان پرين.
ڀينر شهر ڀنيور ۾، شال ڀيرو ڪن.
ويچاريءَ نہ وساريو، جا لڳي ساڻ لڪن.
جيهو تيهو آهي ٿي، "سچو" سگ سندن.

ڪافي ١٢

ڪيچن جي ڪَيَ ڪاهِ، متان ويهين ڪِين وساري!

ڏسنديںءَ ڏونگر چوٽِئين، بَلوچاڻي ٻاه.
ڦولِج ڀاڻ فقير ٿي، وندر جي وٽراه.
ساري شهر ڀنيور جا، لاڳاپا سڀ لاهِ.
متان ويهين مات ڪري، ڏونگر ڏورج ڏاهِ.
عرض وڃي ڪر روبرو، ٻيا ساٿي ڪِيم سَنياهِ.
ٻانهي تج ٻروچ جي، ڪو تون سَگَ نہ ساهِ.
روح رهي هِت هوت ريءَ، "سچو" ڪنهن نہ صَلاح.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣

پيو ڪير پڇي تو حال منهنجو، خان پاروچل پاجهون!

توريءَ آهيان يار سڄڻ، ميان، اداسي آهنجو.
جَنهين ڪَنهين سان پيچ پاتوسين، غرض رکي سو نہ ڪنهن جو.
خيال اسان ڏي آهي جنهن جو، آءُ پِي سو آهيان تنهنجو.
آسان جاتو صحيح سڃاتو، عاشق آهين تون آسان جو.
دروُن پيهي پاڻ پُڇَندو، آهين "سچو" تون ڪِي سَهنجو.

ڪافي ١۴

اکَڙيُن اِسرارُ،مون کي ڪو جو ڪيو، ميان!

آنهن تان ڏيکاريو، ڪاڪيون ڙي ڪوهيار.
تِنهين ڏهاڙي ڪيو، بِرهہ بي اختيار.
ڏونگر تو ڏورائي، چشمن جو چمڪار.
ناز نيڻن جو سَرتيون، ووڙائي وٽڪار.
سوز سڄڻ جو سرَتيون، "سچوءَ" کي سينگار.

ڪافي ١٥

يار پُنهلَ پيغامي، ڪڏهن مُڪو ڪو نہ مون ڏي!

Gul Hayat Institute

روز ازل ڪوُن يارَ اوهان کي، منهنجو ساهہ سلامِي.
اوهين نہ ايندؤ آسين ايندا سي، اِها آسان جي انجامي.
پرين ڏِسجو وڙَ پنهنَجي ڏي، آهن عيب اسان ۾.
جان جُتي، جانِ ڪِي، ٿيندي نہ طلب تمامي.
ڳالهيون اوهان جون ٻارنٓ ٻارن، وِيندِيون سي ڪين وسامي.
ڏيئِي اسان کي قٽ فراق جا، ٿئين تون يار آرامي.
درَ اوهان جي جِي يارَ "سچوءَ" تان، مَجِي آهي غلامي

ڪافي ١٦

پوءِ هت ڪيئن ڪندي، پاجهون يار جي آءٌ!

پيرين پَوندي پرينءَ جي، ڳچيءَ پائي ڳَندي.
وَهي ٿي واڪا ڪيون، نيڻن مَنجهوئن نَدي.
سڀ پَر سَنديَن آهيان، چَڱي توڙي مَندي.
دل "سچوءَ" جي سَرتيون، بِرهہَ تَهِين جِي بِندي.

ڪافي ١٧

آءٌ وري تون تان ويهہُ، سجڻ آءٌ تان تنهنجڙي آهيان!

آهون عاشق جون سٽي، چڙ پرين پَرڏيهہُ.
پکي پاچياٽين جي ميان، آءٌ پرين تون پيهہُ.
اَصل لاڪون آهي ٿي،هِي ڏاها تنهنجڙو ڏيهہ.
"سچو" جوني سپرين، آءٌ ساري ساٽيهہ.

ڪافي ١٨

ڳولن جي آءٌ ڳولِي،
خان باروچا تنهنجي!

آءٌ نہ ڪنديس ڪڏهين، پانهپ ريءَ ٻولِي.
سَڌ اچي لهہ سِگهڙي، آهيان سا عيبن اولِي.
هِن ڏُهارڻ جهڙي ڪا، لهندين ڳوڻن مون مس ڳولِي.
نانءَ سائينءَ جي يار سجڻ ڙي، ڪر "سچوءَ"سان سولِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٩

ساٿ سلامت آيو، پکي پاروچَل جو.

ڏينهن فراق جا لنگهيا اسان توں، مولىٰ سو محب ملايو.
ميلاپي جو مِهر پئي تان، والىءَ ورق ورايو.
وَڙَ پنهنجي ڏي پاڻ ڏنائون، ويڙهو هي يار وسايو.
ميرا لاهي اچا ڪياسي، هوتن تان نيهن نباهيو.
ڏيو مبارڪان سيئي ”سچوءَ“ کي، جو سورن اچ سِڏايو.

Gul Hayat Institute

داستان چوٿون

١

مَتان وساريـن، ووءِ ووءِ ڪَر ونـدرَ ۾؛
جـي گـونـدر گذارين، سي تو چڱا ڏينهڙا.

٢

چڱو گوندر غَمُ، جي مون پچو جِيڏيون؛
مَنجهہ ڪشالي ڪَمُ، آهي وِرهہَ وارئين.

٣

گوندر آهي غَرضُ، جي مُون سٺو سَرتيون؛
فنا سپ فَـرضُ، ڪري سو سـُنتَ سـين.

۴

گونـدر جن گـُذاريو، ڪاٿوُن سي لـَهان؟
هـڪـڙي رات رهـان ، وجـي وِرهہ وارئين.

۵

گونـدر جَن گـذاريو، ڪاٿوُن لهان سـي؟
حال پنهنجو هي، وجـي ڏسيان ڏکَن وارئين.

٦

گـوندر جـن گـذاريو، آءٌ تـَنِين گـولـي؛
هِنيَڙي ۾ هـولـي، هـونـدي ڏکـن وارئـين.

٧

گـونـدر جن گـذاريـو، سُورَ پُچَن سي ئـي؛
پِـرهہ جِي پيئِي، تـَنين مَـتي ماٿـڙي.

Gul Hayat Institute

٨

گوندر جن گذاريو، پيهي سي پُچان:
اُنهن لَڳ لُڇان، گهٽو آءُ اُباڙڪي.

٩

گوندر جن گذاريو، آءُ پڪي تن پيهي:
وٺانئن ويهي، وٺان واسُ وِرهه جو.

١٠

گوندر جن گذاريو، آءُ تَنين گهوري:
سدا مون جهوري، آهي ورهه وارئين.

١١

گوندر جن گذاريو، مُنهن تَنين مَشعَلَ،
ڪا مون پوي ڪِل، اُنهن جي افسوس جي.

١٢

گوندر جن گذاريو، مُنهن تَنِين مَهتاب،
سنديون نِيهَن نواب، آهن ورهه واريون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آڏو مانَ اچن، وو، ڏسي منهنجو حال - پَلو!

هو جي ڪيڙم ڪاف ۾، ڪوڪان پوَنِ ڪَن.
ڪيچڙن جا ڪاڪِيون، تان رهبر واٽ رسن.
خبران ڏکن سنديون، اڳيون پاڻ پچن.
پاروچان پاجهه پئي، چڱي آءُ چون.
پنڌ ڪريندي پرينءَ ڏي، مَرُ پُرزا پيرَ ٿين.
"سچو" پنهنجي ساٿ سان، نماڻي بہ نِينَ.

ڪافي ٢

آءٌ بانهِن جي سا بانهي، آهيان عيبدار، ميان!

عمر سچيائي ڪوڙ ڪمايَم، بخش اهو مون کي جاني.
روز ازل کؤن ابد تائين، آهي ڳچيءَ منهنجي ڳاني.
ڏوهہ ڏنگايون ڏس نہ منهنجيون، محب ڪرين مهرباني.
ڪيئن "سچوءَ" جي دل سا دلبر، دوست ڪَيو ديواني.

ڪافي ٣

مون کي نال نئين ، نِي، اِهو ڪيچِيڙن جو قافلو، ميان!
اڳڻ شال اچي،نِي، اهو سپرينءَ جو ساٿڙو، ميان!

پنيءَ هوت پنهونءَ جي، ميان، هلڻ سان هنئين،نِي.
پُچاٽان پرين جي، ميان، جِند ڪيئن جئين، نِي.
وڏي باجهہ بروچ کي،ميان، اتي چوَن اِئين، نِي.
"سچو" چون سُڌير ٿي، پلو، پوندي مَهر مِئين، نِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

مانَ اڄن آهي ڪائُون، مُئي ويا جي ماري!

سپريان ريءَ سرتيون، آهيان اُباڻي آئُون،
-ويهان سي ڪيئن وساري.

پرين ڏِس، وو، پاڻ ڏي،ميان، آهيان ڏهارڻ آئون،
-نِيندا سي نال قطاري.

اڄي اسان وٽ سپرين، ميان، اديون ڙي شال اوڏاهون،
-مانَ ڪو ڏينهن گذاري.

آيا قاصد ڪيچ جا، ميان، اِئين سو مون کي اُتائون،
-يارُ سڄڻ توکي ساري.

آڏيءَ رات اُٿي ڪري، ميان، جَتَ ويا هُئم جائون،
-تائون سا نِتُ نهاري.

هاري تو سان هوءِ جي،ميان، ڪي جي قول ڪيائون،
-پرين آهي سپ پاري.

ويهين وساري وو اِتهين، ميان، هيءَ نِڪار چِيائون،
"سچو" دوست سَنياري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۵

ڏايو جدائيءَ جَلُ، ميان، ووءِ، ووءِ، ووءِ،
-مون وٺئُون هوتَ مَ هَلُ.

اڄي ويهُ اڪِن ۾، پاسي تيءَ نہ پَلُ.
ڪيچ وٽن ڪم کهڙو، ڳالهہ سانول اِها سَلُ.
مُئي ڪان منهنجا پرين، چوريءَ يارَ نہ چَلُ.
ڪري ڪَشالا ڪاف ۾ لدم ڪوهيارل.
"سچوءَ" جي ني ساهہ سان، هُيا سي رلمَل.

ڪافي ٦

ڪندي سا ڪيئن قرار، جيڏيون،
جنهن جو جيئڙو جَتَن سان!

وِرهه وارن ڪي سرتيون،ويجهو آهي وٽڪار.
ٻَـڙيون، پـاروچَـل جـو، نيـهُن لڳـم نـروار.

مـحبت ڳِـڌي نـه لـَيـي،خـرچـين لک هـزار.
ڏسنديس اکڙين سان، ڪاڪيون ڙي ڪوهيار.
چِڏي لاڳاپا لوڪ جا، عشـق ڪيـم اِخـتيـار.
سـدا آهـي "سچـوءَ" ڪـي، پـينر بـرهه بهـار.

ڪافي ٧

هلانَ پنهلَ تـو سـاڻ،
ساڻ هلي تنهنجي گولي گذاريندس.

چُلـي پِيَس چِپـريـن، سَـگَ تـه تـوئـي سـاڻ.
ڪوجهي ڪاري هان تنهنجي، پنهل پاڻ سجاڻ.
تـوري تـوريـندؤ ڪيـترو، محبت وارو مـاڻ.
تـوڙ نباهـج تـون ڏٺـي، سهـڻـا "سچـل" سـاڻ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

ڳالهيون ڳڻَ تنهنجا يار سَچڻ، مون کي روز رئارن تا!

سِرَ تي سوز فراق جا، باري چاڙهيئي بار، سچڻ،
- ايڏانهن نيڻ نهارن تا.

منهنجو اندر اڌَ ڪيو، جانب تنهنجي جارَ، سچڻ،
- مون کي ماٺا تنهنجا مارن تا.

پرين پاڙج پانهنجا، جي ڪَيَڙءِ قول قرار، سَچڻ،
- منهنجو جيءُ جيارن تا.

ماٺهو شهر ڀنڀور جا، مِهٽا لک هزار، سچڻ،
- مون کي ڏيهہَ ڪوُنَ ڏيارن تا.

قاصد چون، وو، ڪيچ جا، تو هُت سار سنيار، سچڻ،
توکي "سچو" پاڻ سنڀارن تا.

ڪافي ٩ *

ڪنهن کي حال چوان هي،
آديون ڙي، واويلا، وو!

ڏيرن ڏيئي ڇڏيا، منوِڻي سور نوانَ هي.
مهٽا محبوبن جا، ڏنا پاڻ اوهان هي.
سڱن اتي سرتيون، ڏيان نہ سورَ سنوان هي.

---

* هيءَ ڪافي ٩، سسئي، داستان ٧ ۾ ڪافي ١٣ طور شامل ٿيل آهي. هِت ڪافيءَ ۾ آخري بند: "سڱن اتي سرتيون، ڏيانِ نہ سوُر سنوان هي" آهي. جڏهن تہ سسئي، داستان ٧ ۾ ڪافي ١٣ ۾ هيءُ بند شامل نہ آهي ۽ ان ڪافي ۾ شامل آخري بند:

"سچو سرواڻن کي، وڃي پيرين پوان، هي حال چوان!"

هن ڪافي ۾ شامل نہ آهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠

مون کي دوست ڏنيون دلداريون،
جِيَس آءٌ تان،ني، وو جيڏيون!

پاجھ پاروچا تو پوي، سٽِي ضعيفِ جون زاريون.
سئيون سيپئي سچٽن، عاجزِ جون آريون.
لتا فلڪ فراق جا، آءٌ تا گڏ گذاريون.
توکي تان تِرَ جيترو، وار نہ وساريون.
سي ئي "سچو" آئيا، جن لءِ جهُونگاريون.

ڪافي ١١

مون کي محب ويو ماري،
ڪنهن در ڏيان هيءَ دانهڙي!

سوزُ تُنهنجو سُپرين، ڪوڪان تو ڪاري.
هوت نماڻيءَ هِنَ کي، ويهہُ نہ وساري.
نيو پورهيت پاڻ سان، پنهنجي ڪَڍَ قطاري.
ويو پاروچو نڪري، عاشق هيءَ آزاري.
راتو ڏينهان سُپرين، "سچو" سَگ سنياري.

ڪافي ١٢

مون کي آذر ڏي،ميان، سُهڻا ساتيڙا، ڙي!

وجي چئج پرينءَ کي، حال منهنجو هي.
پريان سندي پار ڏهُون، قاصد اچن ڪي.
وعدا پاڙج پانهنجا، جاني ڪِيڙءِ جي.
هو جي ڪَيَو ڳالهڙيون، ساهہ نہ وسرن سي.
"سچو" سنگت پانهنجي، نانوَ ڏٺيءَ جي ني.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣

ڏونگر ڇو ٿو ڏڪائين، پير پيادين جا، ميان !

پنڌ ڪَرن جي هوت پنهونءَ ڏي، تَن ڇو روهَه رهائين.
اِهو ڏوراپو ٿيندءِ اوڏاهين، ڇو طالِبَ ٿو ترسائين.
هيئن تو گهرجي عاشقن سان، ميان ڪا مدد ڪرائين.
ڪَرڪو ٿورو سگَ ”سچوءَ“ سان، مُحبَن سانُ ملائين.

Gul Hayat Institute

داستان پنجون

١

ڪيچوءَ آيو قافلو مون ڪَر پُڇيائون؛
ڪَرمَ ڳُڻيائون، هن مون نِماڻيءَ تي.

٢

ڪيچوءَ اُچي ڪافلو، مون وٽ ٿيو مِهمان؛
"سچل" ساري ساٿ جو، هو آرياڻي اڳوان؛
موليٰ مهربان، نِذر نماڻيءَ تي ٿيو.

٣

ڪيچوءَ آيو قافلو، رات موچاريءَ روءِ؛
مڙيوئي خوشبوءِ، ٿيو سارو شهر پنيور جو.

٤

ڪيچوءَ آيو قافلو، ڪٿي ڪٿوريءَ بار؛
هر ڪَنهِن هَنڌ هُبڪارَ، ڪِيئين سارو شهر پنيور جو.

٥

ڪيچوءَ آيو قافلو، روءِ موچاريءَ رات؛
سنديءَ جَتَن جاتِ، واسيو شهر پنيور کي.

٦

ڪيچوءَ آيو قافلو، ڪٿي عطر عنبيرُ؛
تنهن سَرهائيءَ تاثير، ڪيو ساري شهَر پنيور کي.

٧

ڪيچوءَ آيو قافلو، ڪٿوري ڪٿبي؛
تنهن جي هُبَ هٽي واسيو شهر پنيور کي.

٨

ڪيچوءَ آيو قافلو، خوب ٿيس خوشحال؛
چڱو ٿِيَڙم حالُ، پَسَڻ ساٿ پرينءَ جي.

Gul Hayat Institute

٩

ڪيچوئن آيو قافلو، پينڙ منجھ پنيور؛
هيءَ ڪميٽي ڪمزور، پر پرينءَ پنهنجو وڙ ڪيو.

١٠

ڪيچيڙن مون ڪالهه، دم دم دلاسا ڏنا؛
هَيَ هَي منهنجي حال، جي ويهي هِت وساريان.

١١

شال نه وسرين هوتَ، پيو سيو مون وسري؛
مون ڪي تائين موت، هئين اکڙين ۾.

١٢

ويَم نڪري قافلو، آءٌ متي راهه رهي؛
پاروچا پَهي، هِت تي ورهَ وسائيان.

١٣

ويم نڪري قافلو، هاڻي ڪيئن ڪريان؟
ويني ڏک ڏريان، پرين ريءَ پرڏيهه ۾.

١٤

ويم نڪري قافلو ڏايو ڏيئي ڏک؛
ويني ساريان سک، جو هِيڪَند هيس هوت سان.

١٥

ويم نڪري قافلو، ڪائي نه پيئي ڪَل،
سيني اندر سَل، اتم آريءَ چام جا.

١٦

ويم نڪري قافلو، آديون آڏيءَ رات؛
پاروچاڻي ذات،ڏسان شال اکين سان.

١٧

ويم نڪري قافلو، ڪَل نه مون پيئي؛
حال سندم هيئي، مانَ بُڌي پاروچو وري.

Gul Hayat Institute

١٨

ويم نکري قافلو، آءُ متي راھ رھياس؛
جيڏيون آءُ جِياس، جي مُنھن ٻاروچي ڏسان.

١٩

ويم نکري قافلو، آيل،چُپ چُپات؛
ٻاروچاٽي ذات، مانَ مون سين ڪوڙ ڪري.

٢٠

ويمِ نکري قافلو، آءُ پيرين پيادي؛
تئي مُون شادي،جي منھن ٻاروچي ڏسان.

٢١

ويم نکري قافلو، آءُ پُڻ ڪٽان پيرَ؛
ڏک ڏيئي ويا ڏيرَ، مانَ ٻاروچو ٻاجھ ڪري.

٢٢

ويئي ورھ وسائيان، ڪانڌَ، اچي لھ ڪَل؛
جانِي تنھنجي جَل، منھنجو آندر اڌ ڪيو.

٢٣

منھنجو آندر اڌ ڪيو، فَنا ھِن فراق؛
مري تي مُشتاق، ڪا ڪر ور ولھيءَ جي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱

مون ڏي واڳ ورائيندا، سرتيون، سِگهَڙا پيلڙا ڪوهيارا!

پَڪا پَڪن سامهون، اوري آٿي آڏيندا.
پينر هن پنيور جا، وري ياڻ وسائيندا.
سيئي ڏسنديون سرتيون، روندي هوت ڪلائيندا.
پاڇياٽيءَ جا پاٿهين، پَڪا پاڻ پُڇائيندا.
سور "سچو" ڙي، هوت سان،هِيءَ غريب گڏائيندا.

ڪافي ۲

آءُ هلي ڏس حال، منهنجو باروچل ڙي، ميان!

راتو ڏينهان روح ۾، تنهنجو خاص خيالُ.
آوهان باجهون سپرين، ساعت پايان سالُ.
مون تا نماٽيءَ سان، ڪر پلائي پالُ.
سارڻ سِڪَڻُ آن جو، مون ڪي مِلڪِ آئون مالُ.
مرشد سارو مَجيو،"سچوءَ"جو بہ سوالُ.

ڪافي ۳

پڇُون ڪِينَ پرن،ميان،حال منهنجي جون خبران،
ساٿيو ڙي، پانڌيو ڙي!

آهي باجهہ بروچ ڪي، متي مَعذورن، ميان.
ساهہ سِڪي تو جن لءِ، سي مون ڪي سارن، ميان.
هِن دم دلاسا ڏنا، سرتيون مون ساٿن، ميان.
تون هِت کهڙيءَ ڳالهہ ۾، تو هُت ياد ڪرن، ميان.
تون جنين جي آسري، سي تو ڪتي ڇڏنِ،ميان.
"سچو" سَنگت پانهنجي،مانَ غريبِ گڏنِ، ميان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

ڪيچي ويڙم ڪالهہ،اءُ تي ورهہ وسايان!

مانَ نماڻيءَ هِن جي، سِگهي لهَن سنيال.
پينر آهي پَنيورَ ۾،جِيَڻ منجهہ جنجال.
جَن لءِ ڏونگر ڏوريان، سي ٿي ڏسان شالَ.
اءُ پيادي نہ پُڄان، ڏايا ڪافَ ڪشالَ.
مون جِياريو جيڏيون، سَندن خوابَ خيالَ.
ساڻ ”سچوءَ“ ڪَنِ سُپرين، پَلائيءَ جا پالَ.

* ڪافي ۵

باروچي لَوُن لائِي، وو مِيان، ڪوهياري لوُن لائِي!

ڳالهہ نہ ڳَرهڻ جهڙي، ڏاڍي سُورَ سَلائي.
سرتيون مون سان سورَ ۾، پينر ڪا نا پائِي.
هِيرَ وٺي سا هانوَ کي، ڏانهُن عَجِيبن آئِي.
سِر ڏيوڻ سچڻ کي،”سچو“ آهي سَچائِي.

Gul Hayat Institute

* هيءَ ڪافي ۵، متفرق ڪلام ۾ ڪافي ۱۳۲ طور پڻ شامل ٿيل آهي.

ڪافي ٦

اهي ڪاڪيون ڪوهيارا،
اڄُ اڱڻ منهنجي آيا!

پيهي پاڻهي آئيا، جَن ڏور تي ڏسايو:
هَٿوئن جَنِين هنيڙو، اَديون مون تي ڪَسايو:
جَن جي ڪارڻ جيڏيون، مون تي پانڌي پُڇايا.

هُيس جَنِين ڪاڻِ آءٌ، اَيَل اُباڻون:
دل ۾ درد منديءَ جي، وڏو ورهُ وڏائون:
پوٽيون پٽايم جَن لءِ، اَهي مَوليٰ مِلايا.

وعدا پانهنجا سرتيون، اهي پاڻهي پاڙيائون:
نِماڻيءَ جي نجهري، اَچي پَڪا اَڏيائون
اُنهن ڪارڻ ڪاڪِيون، مون تي وِرهہ وَسايا.

ڪَرم ڪيائون پانهنجو، هاڻي حال ڏسي هيئي:
وائِي فلڪ فراق جي، هاڻي وچوَن ئي ويئي:
"سچو" گڏيو سَڄڻا، جنهن تي ڪانگ اُڏايا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

مُڪا دلاسا ڏيئي، ري سڄڻ مُون ڏي!

دوستن دلداريون ڏنيون، حال ڏسي تان هيئي.
پَسي عيب اسان جا، مِهَر پنهونءَ ڪي پيئي.
وريو ورق وصال جو، وائي هِجر جي ويئي.
ماريون ملاقات جا، وس ڪيا هم ڪيئي.
"سچو" سي ئي آئيا، جيءَ گهُريا هم جيئي.

ڪافي ٨

آهي منهنجو سَڱَ، تان پُنهَل توئي ساڻ!

آءُ اوري تون وڃ نہ پري، ساهہ وٺي وڃ ساڻ.
هوت جي ني هلڻ جو، ڪو نہ پيم آهڃاڻ.
چُلي پيس چيرين، سڱَ پنهل تنهنجي ساڻ.
لڳو آهي دل کي، پاروچل تنهنجو پاڻ.
سِر "سچوءَ" جو يار اوهان تَوِن، ڪوڙين ٿئي قُرباڻ.

ڪافي ٩

جنهن جي آهيان عشق انلوهي، تنهن پاروچي کي پاڄهہ پوي!
آءُ حال چونديس روئي، تَنهن ڪوهيارل کي ڪَهَل پوي!

سا نہ ڇڏيجو ڇپرين، جا لعَلن تو سان لوئي.
پريان سَندي پار ڏنهُن،قاصِد اچي ڪوئي.
سوئي ايندم سپُرين، جانب جيءَ جو جوئي.
پورهيو ڪنديس پرينءَ جو، ڳچيءَ پائي اوئي.
سَمَر ٿيڙم سَڄ جا، حُبَ توئي سان هوئي.
اکيون عجيبن ڏي، بيٺيون جهُڙ جهوئي.
"سچو" سَڱ اوهان جو، پور وڏا جنهن پُوئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠

آءُ اوهان تَون گهوري،اڙي ڪيچيو، ساڻ نيجو!

راتو ڏيهان روح کي، آهي اوهان جي جهوري - اڙي ڪيچيو!
دائِم وڌيوَ دل کي، هِن ڏکَن جي ڏوري - اڙي ڪيچيو!
ويهان ويهَڻ نہ ٿئي، ڏايي سا لا يوَ لوري - اڙي ڪيچيو!
ڪرڻ مناسب ناهي تان، ساڻ ضَعِيفن زوري - اڙي ڪيچيو!

ڪافي ١١

مون کي هيئن نہ ڇَپَر ڇَڏ،ميان، اڙي پلو پُنهَل يار!

پرين پاڇياٽي پانهنجي، گوليِ گولِن گڏ، ميان.
تون تا صاحب سُپرين، هيءَ ڏهارڻ ڏڏ، ميان.
آءٌ اوهان جي آهيان، هُوَن هُوَن هڏ، ميان.
ٿنهنجي صاحب سُپرين، شال نہ سِڪان سڏ، ميان.
جايون جانبَ پانهنجيون، اڱڙين ۾آڏِ، ميان.

*٭ ڪافي ١٢

ڪنڌي، آءٌ ڪوهہ رهِي رهِي، جيڏيون هِت هوتَن ريءَ.
آندر ورهہ وٺاڻ ڪَيا،لوُن لوُن مَنجهہ لَهِي لَهِي.
ڇڏي شَهر پنيورَ کي، ويندئس ڪيچ ڪَهِي ڪَهِي.
ڪونهي مُنهنجو ڪوهيارلَ ريءَ، سرتيون هِت سَهِي سهِي.
قول پاڙيندو نِي پانهنجا، ٻاروچَل ٻهِي ٻَهي.
"سچو" ڳڏيم ساٿ جا، پنڌن منجهہ ٻَهي ٻَهي.

ڪافي ١٣

آءٌ ڪِي تان اوڏي اَئِي، جهاڳيا مون سي جَبل جالَ.

سَل ساتِي، "ڪيچ ڪاتي تيو"، ڪَلَ الله لَڳِڏي تون ڪائِي.
اوني ادا ڙي ٻَڌيئي ڪا، وري ورڻ جِي هيڏي وائي.
شهر پنيور ڏي پيرو ڪندا ڪو، ڏايي اسان سان هوتَ لائي.
اڱڻ تنهنجي،سڻ" سچو" ڙي، ميان، جانِي اَچي ٿورات جائي.

---

* هيءَ ڪافي ١٢، متفرق ڪلام ۾ ڪافي ١١٨ طور شامل ٿيل آهي. وڌيڪ تفصيل لاءِ ڏسو صفحو ٦٤ فٽ نوٽ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١۴

ٻانهڻ ڙي ٻَرڏيهِي، نـاهـي ايـذائِـڻُ تـوڪـي:
نـاهــي واجب ٻرڏيهــي،ادا،اِيـذائـڻ تـوڪــي!

ڏيندءِ ڏوراپو يار اسان جو، وٽ توئي جي ويهي.
پير ڦيهين ٿو نِتَ نماڻيءَ جا، ڳالهہ ڪريان ٻي ڪيهي!
هيءُ اميد، وو، هيُي نہ تو ڏنهن، جبل ڪيئي مون سان جيهي.
جيهي ڪندين ڪوهہ! اسان سان، ڳالهہ ڪنديس هُت تيهي.
"سچو" سجاتو سنگ توئي ڪي،آهي عادت تو ايهي.

ڪافي ١٥

حيلا ڪيم هزارين، مانَ نِڪَن مون وٽ رات.

ڪَرهہ قطاري هليا، ٻودا ٻلاٽي ٻرپات.
آءُ سُتي هو هُليا، توڏن جي ڪيوڻ تـات.
سورَ ڏنائون سوڪڙيون، ڏک ڏنائون ڏات.
ٻرين ساري موڪِلي، ڏانهن "سچو" سوغات.

Gul Hayat Institute

داستان ڇهون

١

مون ڪان ٿئي نہ پنڌ، آري ڄام اچيج تون؛
هاٿي ڏي مون هنڌ، پاڻ ئي ڏاري سُپرين.

٢

آريءَ جي اچڻ جو، روز نهاريان راهُ؛
اٿيندس اللهُ، مون سِرُ صدقي ڪيو.

٣

آري اچين شالَ، نماڻيءَ جي نِجُهري؛
هِيءَ مون ڏسي حالَ، ڪرين غور غريب جو.

٤

ڳهٽا ڏينهن ٿيا، مون ڏوريندي ڏونگرين؛
جي مون سڌ ڪيا، سي ٻُڌي ٻاروچا ورين.

٥

ٻڌي ٻاروچا ورين، هِنَ عاجز جئن آهُون؛
درد ڀَري دانهُون، ڪري ڙِي، ڪافن ۾.

٦

جي مُنهُن ٻاروچي ڏسان، تا سَيَئي ٿينَم سڪَ؛
ڏور ٿين مون ڏکَ، پَسَڻ ساڻ پرينءَ جي.

٧

ڪر ٻاروچا ٻاجهہ، هِن مون نماڻيءَ تي؛
ويٺي وجهان واجهہ، اوهان جي اچڻ لءِ.

٨

مون هَٿان پيئي، ڏوهہُ نہ مٿن ڪو ڏيان،
حال چوان هيئِي، هَلي هوتياڻِين ڪي.

Gul Hayat Institute

٩

هن ڏکيءَ کان ڏيرَ، وڄهي وِٿِ وڏي ويا؛
ڏورڻ هاڻي آئيا، سرتيون سَڀ سُميرَ؛
پُڇِي لهان پيرَ، آيَلَ اوٺارن جا.

١٠

اٿي ويا اوٺارَ، ڪٿي سات سويلَ جو؛
هاڻي آديون، آئيا، ڏورڻ مون ڏونگار؛
ٻيا پي هوت هزار، منهنجو پيچ پُنهونءَ سان.

١١

منهنجو پيچ پنهونءَ سان، اَزل لاڪون آهه؛
هاڻي ويهڻ چاهه، پينَرُ هن پنيور ۾؟

١٢

ڪريان ڪوهه پنيور ۾، پنهونءَ پُڄاڻاءَ؛
سوز چکايو ساءُ، ويهَڻ مون وهُ ٿيو.

١٣

ڪريان ڪوهه پنيور ۾، ور بنا ويهي؛
جيهي جي تيهي، آءٌ تان سندن آهيان.

١٤

ڪريان ڪوهه پنيور ۾، پُڄاڻا پرين؛
وارُ نه سي ويهَن، جَنِين مَٿي مامرو.

Gul Hayat Institute

١٥

ڪوهُ ڪريان پنيور ۾، هاريُون بِنا هوت؛
مون تان تائين موت، ووءِ ووءِ هَڏِ نه وِسري.

١٦

گولِن گڏ گذرانُ، ڪاڪيون، ڪنديس ڪيچ ۾؛
آريءَ تئي ارمانُ،مانَ ڏسي حالُ حقِير جو.

١٧

چگّي پنهونءَ چِت، سدا آهي سَرتيون؛
هوت بنا مون هِت، ڪريان ڪوهُ پنيور ڪي؟

١٨

شالِ نہ وسرين تون، لوڪ سَپوئي وسري؛
مطلب اِهو مون، جو پاڻُون پَري نہ ڪرين.

١٩

ورَ مَ وساريج، هيءَ تان سنديَوَ آهرِ؛
وڃي ڪيچ وٽن ۾، هيءَ سَترَ ساريج؛
تيتَر مَ ماريج، جيتر توکي نہ مِڙان.

٢٠

ساري شَهر پنيور جي، چڏي لوڪ لذت؛
تو ريءَ ڏئي ڪو نہ ڪو، ماڻهو عام عِزت؛
ٿئي ساهہ صِحَت، جي بيهَر پاروچا اچين.

٢١

ڪيو ڪميٽيءَ ڪَچُ، جو سُتي سَويلي رهي؛
اُنهيءَ جي افسوس سين، ڪيو مَحبت مَچ؛
پنهون چامَ پَرچُ، ناميا نِماٽيءَ سان.

٢٢

ٿيون هِن هَتّاءِ، ڪيئي مُورائون مَنديُون؛
پنهون ڏسي پاڻ ڏي، اَسَڻُ منهنجي آءُ؛
سانول توريءَ ساءُ، اچي ماڻهن ڪِين پنيور جي.

٢٣

پُنهون پُنهون ٿي ڪريان،آءٌ پڻ پنهون پاڻ؛
اُديون ٿِيس اڇاڻ، جو ڪين پروڙيم پاڻ کي.

Gul Hayat Institute

٢۴

جان پروڙيم پاڻ کي، تا آءٌ پنهون آهيان؛
ڪنهين طرف ڪاهيان، جو طرف مڙئي 'تُم' ٿيا.

٢۵

پيهي پروڙيوم، تان پنهون پاڻ ئي آهيان؛
پاڻ ئي منجهان پاڻ کي، هيءُ پڙلاءُ پيوم؛
صحيح ڪن ڪيوم، تہ غير گمان اٿي ويا.

٢٦

"سچو" ڪج صبرُ، متئي خيال ڪڙو رهين؛
ڪِينو ۽ ڪِبر، پري ڪرين پاڻ ڪوَن.

٢٧

چَٽَ ڏني چُٽڪي، سورن سَرسُ سُميرَ ۾؛
سا سَچلي "سچيڏنو" چوي، چُوهہ منجهون چٽڪي؛
جا لڳي منجهہ لٽڪي، تنهن سان حمايت هوت جي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ڪيچئڙن جي ڪاڻ، جيڏيون منهنجو جيئڙو جهِجي ٿو!

پريان سندي پار ڏنهَن، الله اوني آڻ.
چڏي شهر ڀنڀور کي، هاڙهي ويندي هاڻ.
روئڻ ڪؤن جهلن سي ئي، رئن اکڙيون اڪاڻ.
جيءُ وڌائون جار ۾، ٻاروچاڻي ٻاڻ.
سِگهو ايندو سُپرين، ڀينر منهنجي ڀاڻ.
"سچو" اڄ تان آهيان، پريان جي پَرياڻ.

ڪافي ٢

اوڏانهون جي اچن، ڙي جيڏيون، انهن اڄ ڪيئن نہ سجاڻان!

پريان سندي پار جيون، ڪيهون ڳالهيون ڪن.
مون هن نماڻيءَ کي، دلاسا تا ڏين.
ساهہ منهنجو سرتيون، نيو نياڻن.
هي بُت بيراڳي ڪيو، ڪاڪيون ڪيچيڙن.
"سچو" چونہ سُڏيرُ تين تو هُت پاڻ پچن.

ڪافي ٣

پچي پاهڻ ٿي پاسي، مٿان ڏايو ڏک پويئي!

پنهونءَ سندي پار ڏي، اسين تان پنڌ پياسي،
- ترس اهو مانَ ٿئيئي

چو ٿو سمهين پير مٿيءَ جا، اڳَهين نيهن نياسي،
- ڏک ويا ڏير ڏئي.

سڻ ڙي ڏونگر حال "سچوءَ" جو، ونڌر جي اسين وياسي،
- چَڳيان پاڻ ئي هوت چوي ئي.

Gul Hayat Instutute

ڪافي ۴

دوست دلاسو ڏجي، ڏاها ڏکوين.

اَول لائي پوءِ نہ چنجي، پرت نباهي نِجي.
پُرجهي ڏسج پرين پانهنجو، هيئن نہ ڪا پِل ڪجي.
ڳالهيون تنهنجيون يار پاروچا، راتو ڏينهان هِن هِجي.
وره وارن سان يار ڏهاڙي،ڏک پائي اَچي تجي.
قاصد ايڏنهن جا چَون اِئين مون، هوت اِينڊءِ اَچ اِجهي.
ڏنگاين ڏي ڏس نہ منهنجي، سڀ اوهان ڪوءَن تو سِجهي.
اَچڻ ڪارڻ هوت اوهان جي، ”سچو“ فالان وينو وجهي.

ڪافي ۵

ونڊر آءٌ ويندياس، وٺي اهو سوز سڄڻ جو
وٺي اهو پور پريءَ جو!

پيرن آتي پرَجي، ڳوڙها ڳاڙيندياس.
ڪاڻ ڪوهيارلَ ڪاڪيون، جهولا جهليندياس.
آهُن ۽ دانهن سان، ڪَرڳَل ڳاڙيندياس.
پاجهون پاروچل جي، ساٿيهُ سارينڊياس.
پنهون وٺي تان پاڻ سان، آڏيون آٽيندياس.
پاڻ پنهنجو پورَ موءَن، چُنجن چاڙهيندياس.
سِر پنهنجو سرتيون، گهوريون گهوريندياس.
وٺي مَهار مَيَن جي، لوءِ ڏي لاڙيندياس.
”سچو“ پاجهون سوز جي، پيا ورق وارينڊياس.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

مون کي ميڙين الله،
سِگهو آڻي الله،
وو مِيان پاروچا!

اُنهن ڪارڻ ڪاڪيون، وجهان وچاٽا،
سانول پنهنجو سرتيون سَوَ ۾ سُڃاڻا.

پيهر شهر پنيور ۾ آڻين الاهِي،
پيرين پئي تن کي ٿيون پاڻ ئي صلاحي.

اوڏنهن آڏيءَ رات جا ڪانگل اڏايان،
جي پَري آهيان تن کوُن تان پِي سنڌين سڏايان.

ڪڏهن مُکو کون کو پرين پيغامي،
اَصل لاکوُن اَن جو آهي ساهُ تہ سلامي.

ڪڏهن ايندم سُپرين، تي پوتيون پٽايان،
"سَچو" سوالن سان اُهي ويندا ورايان.

ڪافي ٧

جي وٺي حُب وچن، ڙي، انهن کي ڪيئن نہ سُڃاڻا!

چڏي لاڳاپا لوڪ جا، پرِيان .پند پون.
ڏونگر سي ڏوريندِيون، محبت جن کي مَن.
آيل عاشقن جون، ڪوڪان پيڙم ڪَن.
آديون هن ارواح کي، تاسِف ڏنو تَن.
"سچو" صدقي اُن تان، جي وٺي درد وچن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

متان ڏوراپو ڪو ڏيو، ڙي ساٿيو، مون ڪي!
هيءَ ڪنيزڪ مُلهه خريدڻ، ڪيئن مَٿئون مون ٿيو.
حَرف اسان تي آهي اَصل ڪوَن، ويسر ۾ وِيو.
"سچوءَ" ڪوٺي پانهنجو، پاڻ قريبَن ڪيو.

ڪافي ٩

منهنجو سڱ نہ سِياپو، ڪاڪيون ڪيچ ڏٺين سان!

هِتوَن هَلِي اُتهين، آءُ نہ ڪنديس، ڙي، ڪاپو.
پانهي خانِ بروچ جِي، تِيَس لاهي لاڳاپو.
شال نہ ڏکيءَ کي ڏين، ڪنهن ڏوهوَن ڏوراپو.
جيڏيون هِنَ مُئيءَ جو، آهي جانب جياپو.
"سچو" سجڻ سان ڪندو، منهنجو موليٰ ميلاپو.

ڪافي ١٠

يا پيلي ڙي، متان مون کي هِت ڇڏين!

هِيءَ نماڻي عشق اوهان سان،
هِيءَ محب پيلي ڙي، پاڻ غريب سان گڏين.
ڪنهن در ڏينديَس دانهڙي،
پيارا پرين پيلي ڙي، آٽي پکا اوري اَڏين.
لَهہ "سچوءَ" جي، وو، سَدَ سجڻ سائين،
ساجهر سويلي ڙي، يار ايندين تون ڪَڏين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

ڪنهن لـڳ ڏونگر ڏوريان، جيڏيون ڙي،
محب آهي منهنجي مَن، ميان.

”وفي أنفُسكم أفَلاَ تُبصِرون“، ڪاڪيون ڪَجو هي ڪن.
اسين توسان.پَري تون قولين، اولانيا هي اچن.
پـاڻ سنـيـالـج پانهنجو، پرين اِئين چَون.
اِهـڙيءَ اوڏائـيءَ ۾، ورهِـي مِينـهـن وسَـن.
”سچو“ سي ئـي پَري پِـيـا، جُدا چـانـو جَـن.

ڪافي ١٢

مون ڪي ماريو مونجهاري، ووءِ ووءِ،
سانگِي مون سي ئي ڪيا.

سوزُ تنهنجو سُپرين، هِت ڪوڪان ٿو ڪاري.
اُنهيءَ ٻاجهُون سرتيون، هيءَ گـونـدرَ گَذاري.
ڏايي ذات جتن جِي، جـي عـاشـق ويا آزاري.
ونـدر جـي وٹـن ۾، ٿـي ڪـيـچـي نـهـاري.
”سـچـو“ سـپريـنءَ ڪـي، تـون ويـهـُ نـ وسـاري.

ڪافي ١٣

Gul Hayat Institute

گولِي مانَ سڏين، اُنهن جي نِي آهيان، جيڏيون ڙي!

پـڪـا پـڪـن سـامـهـون، اوري مـانَ اَڏيـن.
آريـجـا عـاجِز ڪـي، چـِپَر تـان نـ چـڏيـن.
ٻاروچان تـا ٻاجهـ پـئي، گـولـي سـاڻ گـڏيـن.
هُونِ هـمـيشـ مـون پرين، لحظي تـان نـ لڏين.
اصـل لاڪـون آهـيـان، هِـنـئين آئـڻ هـڏيـن.
اڻ مُلهِ ٻانهي آهيان، ”سـچـو“ پاڻ سَـنـديـن.

ڪافي ۱۴

هِتوئن اُتي تنهنجا هوتَ ويا، تون تان پيي نہ ڪوشش ڪَرين!

پيرَ پُٺِن تون نہ ڪٽي، ٻُڌيون سي ڳالهيون ڪرين.
توکي تان ترسائِيو، پاڇياٽي، پَندَ پَرئين.
اُتي ڪر پنڌ پهاڙ جا، متان تون پوئتي ورين.
"سچو" پُڇج سُپرين، ميان، متان تون تان ئرين.

ڪافي ۱۵

پنهنجو ڪيو، مي تان پنهنجو ڪيو، مون کي يار پنهل کُوٺي!

دوست گڏيو دلجاءِ تي، وڇوڙ ستارو وڇوڙو ويو.
آڏر تي ارواح کي، جِڏيون ڙي، منهنجو جيئڙو جيو.
رهجي اچي يار سان ، ڏاهيون ڙي، اهو ڏسڙو ڏيو.
اڳِـرَڻ آسَروند جي اچي، ميان، لالن پاتو لِيو.
ساهہ "سچوءَ" جو سرتيون،نيڻن سندي ناز نِيو.

ڪافي ۱٦

ٻانَهن جي آءٌ ٻانهي آهيان،
ٻاروچي جي ذات جي!

ڪيم جهليو مون جيڏيون، دوسن جي ديوانِي آهيان.
آءٌ ڪنيزڪ مُلهہ خريدڻ، شاهَن جي ڪا شانِي آهيان؟
آئن اوئارن توَن، ڪوڙين آءٌ قربانِي آهيان.
جي مون پُڇيوجيڏيون، سورن ۾ سامانـي آهيان.
پُڇو "سچوءَ" ڪوَن سرتيون، محبن جي مستانِي آهيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

توريءَ ڳالهڙيون ڪنهن سان ڪنديَس، اءُ وَرَ واڳ ورائي!

واٽ نہ وندر جي لهان، وڏيس مونجهہَ مُنجهائي.
سِڪَ تنهنجي سُپرين، ڏونگر تي ڏورائي.
هيڪاندي هيءَ حَبَ ۾، ويٺي ورهہ وسائي.
طعنن شهر ڀنڀور جي، وڌم تَنُ تپائي.
جيهو تيهو سُپرين، "سچو" سَندُوَ سڏائي.

ڪافي ١٨

ٻاروچا ٻئيوَ ٻاجهہ، ڇپَر مون ڪي هيئن نہ ڇڏيجو!

مهرَ نہ لاهيو مون پرين، مَتان هِن محتاجَ.
آهي هن عاجز جي، تو تي لالَن لاجَ.
هِيءَ ٻُنيءَ ٻئي تنهنجي، مَنجهوَن ساري راجَ.
ڳچيءَ پائي ڪَپڙو، اُت ڪريان ايلاجَ.
پورهيو ڪنديَس پِرت جو، هَتين ڪنديس هاجَ.
گهوريان گهوٽ اوهان تان، سڀ مَڏيون ۽ ماجَ.
اوهان جي تہ اچڻ لءِ، "سچو" وجهي ٿو واجهہَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٩

هيءَ نماڻي نالِ، نِجو، ادا ڙي، اوٺيو!

هي ڪميٺي ڪُوڙي، بِرهہَ ڪئي بيحال.
ٻُنيءَ اِيندي آنهن جي، جيهي تيهي حال.
پرين نيندا پاڻ سان، ٻَلا ٻنهنجي ٻال.
اوهان ٻاجهون سپرين، جيئڻ آهي جنجال.
ٻاروچا تان ٻاجهہَ ٻئي، "سچو" سگ سنيال.

ڪافي ٢٠

ٻاروچا ميان،هيئن نہ ڇڏيو، هيءَ نِيو نِماڻِي ساڻ!

سُڏِ تَهين ڪي سوز انهِيءَ جي، جنهن لڳو ٻاروچاڻو ٻاڻ.
ٻانهي گولي تانهن جِي، پنهون پاڻُ سڃاڻُ.
پرين ڏسج پاڻ ڏي، آهيان آءٌ اڃاڻ.
بخش ”سچوءَ“ کي سپرين، سندو نِيهَن نياڻ.

Gul Hayat Institute

داستان ستون

١

توڙي ماڙ نہ مُون، سُڻ منهنجا سپرم:
مون کي گهُرجين تون، لوڪ رُنو ئي گهوريو.

٢

عُمر اَجائِي گذري، وهِي اُيَم هِيءَ:
اَءُ سَباجها سُپرين، پَروَرَ ڪارڻ پِي:
جيئڻ ڪونهي جِي، ڪا وَرَ ويچاريءَ وَرِ ڪيو.

٣

عُمر اَجائِي گذري، اَچا تِيا اِظهار:
زاريون ڪَيو سُپرم، رُئان زارو زار:
مَتِم آهي مَيارَ،هوتَنِ حَرَف نہ هيڪڙو.

٤

عمر اَجائِي گذري، ڪارن مَتيو رنگُ:
مون نهارڻُ نہ ثئي، سانوَلَ سارو سَنگُ:
هِن نِماڻِيءَ جو نَنگُ، آهِ اُوهان تي سپرين.

٥

عمر اَجائِي گذري، ڪَئِي جويَنَ جاڙَ:
بالا هِنِ بِلورَ جا، چِئَنِي طرفين چاڙَ:
باروچَل جي ٻاڙَ، مون کي روهين رولِيو.

٦

عمر اجائِي گذري، هوتَ نہ گڏيَس اَن:
اهڙي ئِي احوال جي، ووءِ ووءِ آهي مانَ:
ٿئي نہ ميلو جان، تان ساهُ نہ وجي سَرَتيون.

Gul Hayat Institute

٧

عمر اجائي گذري، ههڙو ٿيَڙم حالُ؛
ڪَنهن سڻايان سرتيون، اندر جو احوالُ؛
آرياڻي الحالُ، ڪندو غور غريبِ جو.

٨

مَتي راهـ رَنجُور، ويچاري واڪا ڪَري؛
سِگهِي ويندي نِڪري، هوتِياڻين حضور؛
موتي هَڏِ نـ مُور، پَسَڻ ريءَ پرينءَ جي.

٩

جان مون مِلان هوتَ، تيسين تائين نـ مَران؛
مادر تائين موتَ، اِهو اَتمَ آسرو.

١٠

وندر جي وٽَن ۾، ڪَري واڪا ويچاري؛
جا مَحبوبن ماري،تَنهِنجو موٽڻ مَسَ ٿئي.

١١

وندر جي ئي وٽن ۾، زور ڪَري زاري؛
ڇڏي ويا ڇَپَرين، توبِڻ هِيءَ ڏاري؛
هِڪ واچوڙا واتَ تي، ٻي وسي ٿِي واري؛
بِرهـُ آهي باري، هَي هَي هوتياڻِن جو.

١٢

وندر جي ئي وٽن ۾، زور ڪَري زاريُون؛
نِيلا نيرَ اکين مان، هاڙهي ويس هاريُون؛
اديون آريءَ جام جا، ويا روڏا رئاريون؛
هِنَ مُئِيءَ کي ماريون، هوت وڃن تا نِڪريا.

١٣

وَڃِي ڪيچ وٽن ۾، تئين ڪوهيارَل قرار؛
يا ڪٽِي مُئِيءَ کي مارِ، يا پرين ني تون پاڻ سان.

Gul Hayat Institute

۱۴

وڃي ڪيچ وٽن ۾، تِنئين سانولَ سُڪِ؛
هِيءَ ڏڪوئي ڏکِ، وجهي گوندر ۾ وئين.

۱۵

وڃي ڪيچ وٽن ۾، تون خاصا ٿين خوشحالُ؛
هِتِ هِيءَ نِماڻيءَ حالُ، مانَ وَري ڪووڙُ ڪَرين.

۱٦

وڃي ڪيچَ وٽن ۾، ڪامل تِنئين قرارِ؛
ويچاريِ مَ وسار،جا آجهي آهي آنهِنجي.

۱۷

وڃي ڪيچ وٽن ۾، تنئين جانب جاءِ؛
هُو جي اوري ڪيچَ ڪُئِن،سي مون لڪَ لنگهاءِ؛
پنهنجو پاڻ پساءِ، نا تہ ٿي دوست دمُ ڏيان.

۱۸

ڪاڪيون ڪيچ وٽن مَوِّن، هِيرَ اچي جا هِيِ؛
پاڙيچون! سان پِي، هِنَ مون کي آچ ملائيو.

۱۹

ڪاڪيون ڪيچ وٽن ڏنهن، هي جو واءُ وريو؛
سندو ساهہَ سَريو،مطلب سارو مَنَ جو.

۲۰

ڪاڪيون ڪيچ وٽن ڏنهن، وري واءُ وريوم؛
سارو ڪاڄُ سَريوم، چڙهاٽي ڳَڏيَس هوت کي.

۲۱

هو جا ڪيچ وٽن کي، وڃي لڳي واءِ؛
سا وري شهر پنيور ۾، اچي سرد هواءِ؛
جانب تنهين جاءِ،سا جيءَ اُنهيءَ سان هلي.

Gul Hayat Institute

٢٢

هو جو ڪيچ وڻن مون، اچي واءُ وري:
سو مون کي محبوبن جي، ڏئي خبر ڪري:
وڃان تام مري، جان پاروچي منهن ڏسان.

٢٣

هو جو ڪيچ وڻن مون، وريو اچي واءُ:
ماريون تنهن مٿاءُ، هيءُ سرُ ڪريان صدقي.

٢٤

هو جو ڪيچ وڻ مون، واءُ تہ آڻي واسَ:
هيءُ سرُ سارو ساسُ، ڪوڙين قرباني ڪريان.

٢٥

هو جا ڪيچ وڻن مون، هاريون اچي هيرَ:
ٿئي صحت منجهہ سرير، ڏور وڃن مون ڏڪڙا.

٢٦

هو جا ڪيچ وڻن مون، هاريون هير اچي:
تنهن سان من مچي، محبت ۾ محبوب جي.

٢٧

هو جا ڪيچ وڻن مون، اچي هير هلي:
سا پينر آهي پلي، جنهن سان ساهُ سڌير ٿئي.

٢٨

هو جا ڪيچ وڻن مون، تي هير اچي هاٽي:
تنهن آرياٽي آٽي، جنڻ مون سان اچ ملائيو.

٢٩

هو جا ڪيچ وڻن مون، اچي هيرَ هلي:
تنهن ساري ڳالهہ سلي، پرين سندي پارَ جي.

٣٠

هو جا ڪيچ وڻن مون، لڳي تيز تنوارَ:
سندي پرين پارَ، تنهن ڏنا دلاسا دل کي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

نِينهَن نِهوڙي آهيان، هاڻي جيڏيون ڪاڏي وڃان!

پنڌ پري ٿيو پرينءَ جو، عشق اَلارو اڃانِ.
ڪَتڻ وتڻ نہ ٿئي،چرخو ڦيرائي پڇان.
پِريَن نايُون َپت ۾، عشق سنديون سَي چِڃان.
موٽڻ واري ڪڏهين، "سچو" نہ مَصلحت مَڃان.

ڪافي ٢

هئان ٻاروچي نال، وو نال،َپلڪُ نہ پري پِرينءَ کؤن!

ورهيہ ويڙم گذري، هَي هَي هڙي حال، وو حال.
ساڃنَ تنهنجي سوز جي، ڪريان ڪنهن سان ڳالهہ، وو ڳالهہ.
ٿي گذاريان ڏينهڙا، تنهنجي خاص خيال، وو خيال.
پُنيءَ لڳل پانهنجي، پنهون سائي پال، وو پال.
ساهہ "سچوءَ" جو صدقي، آهي اُتون آل، وو آل.

ڪافي ٣

گوليءَ جي گفتار، ٻُڌيوَ ٻاروچَن ۾ ڪا!

ڪُتا ڪانَ قريب جا، هِنيَڙي منجهہ هزار.
آءٌ پيادي نا پُڃان، سارو ساٿ سُوار.
اُنهن ڪارڻ آئيو، رئڻ زارو زار.
لڌم پير پنهونءَ جو، منجهوءَن گرد غبار.
اڇي شال پنيور ۾، ٻاروچو پيهار.
پاٿوءَن ٻانهي پانهنجي، دوست نہ ڪجو ڌار.
ڪَن"سچوءَ" ڏي سچ جِي، مَجَهوءَن، نِينهَن نهار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

يار لڳي آءُ هَلندي تو سان، وو،

رهنديس ڪِيئن پنيور ۾.

پاءِ رڪاب پرينءَ جي، هَي هَي هاريون هوسان.
پائي مَندڙا پورَ مَوَن، راهن تي روسان.
اَوهان ٻاجهون سپرين، چاهي مُنهنجو لوءِ سان.
سورن سهرا سِرَ تي،پارئون تنهنجي پوسان.
"سچو" ساعَتَ نہ رهي، دم ٻَاجهون دوسان.

ڪافي ۵

گولن جي آءُ گولي، ٻاروچاڻي ذات جي!

سمجهي سگهان ڪينڪي، ٻاروچي جي ٻولي.
عبث آءُ پِي ناهيان، ڳالهہ ڪَيَس ڪنهن ڳولي.
ڪري ڪوهيارل ويو، هنيڙي اندر هولي.
روئي اُنهن واسطي، چِڪَ ڪيم هيءَ چولي
"سچو" صدقي تن تَوُن، جِندُ جَنهِين هِت گهولي.

ڪافي ٦

اڙي الو الو، منهنجي يار سَجَڻ جو، سات سلامت آئيو!

اَڄُ سي اڱڻ آئِيا، مون جن لءِ وِرهہ وسايو.
اُهي ڳڻ مسافر هِنِ ڳڏيا، مون جن لءِ پَنڌِ پُڇايو.
ڏيئي دلاسا دل ڪي، تن ريهي روح رڇايو.
حال ٻُڌائي اَڇي سي ٿيا، جن تان چيٽڪ لايو.
وريتيون وصالَ جو، هاڻ واليءَ وَرق ورايو.
"سچوءَ" کي ڙِي سرتيون، اهو مولئٰ مُحب مِلايو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

سنديوَ سار سنڀال، يار مون کي آهي، منهنجا ميان!

مون هُون ڏورڻ نہ ڏٺيا، الا، آهن ڪاف ڪَشال.
اُوهان پاڇهون سُپرين، جيڻ منجهہ جنجال.
ڪريو فنا فراق کي، وجهان واجهہ وصال.
پاجهہ پاروچا تو پيوي، ههڙا ٿيڙم حال.
راتو ڏينهان روح ۾، جَڪان لاءِ جمال.
سِڪ "سچوءَ" کي سُپرين، آهي جِي ۾ تنهنجي جال.

ڪافي ٨

تون اَءُ ڙي قاصد اَءُ، ميان،
ڪا خبر ڏيهوَن کِيئن جي!

پرين سندي پار جو، ڪو لهي اَڄ سماءُ، ميان.
منهنجو ٿئي هِت ڪينڪي، پاجهوَن هوت هلاءُ، ميان.
ملڻ پاجهون دوست جي، ڪندو ورهہ وڏاءُ، ميان.
"سچو" سمجهين ڪينڪي، اهو اَٿئي ڪو لقاءُ، ميان.

ڪافي ٩

Gul Hayat Institute

اَءُ تان صدقي اُن توَن،جي آيا پُنهل جي پار!

مُڪم نياپا نينهن جا، هوتن ڏنهن هزارَ.
محبت محبوبن جِي ڪئي، هنيڙي ۾ هُشڪار.
وجي ڏسنديس اکڙين سان، ورڻ سندا وڻڪار.
سِڪ "سچوءَ" کي سرتيون، ڪيا اندر ۾ الغار.

ڪافي ١٠

اوڏانهن آئين ڪانگل ادا، لنوَن تون چَڱي اچ لات ڪا،
ڪِي هُت هئي محبوب ڪي، مشتاق جي مصلحات ڪا؟

هيڏي اچڻ جي ڪا هُين، ڏي تون مون کي تسلات ڪا،
مون هن نماڻيءَ وٽ اتي، رهندا اچي هِت رات ڪا؟

ٻي تان هوندي هيٺي ادا، ظاهر نہ جهڙيم ذات ڪا،
پيغام مون ڏنهن پرت جا، ساتي آندوَ سوغات ڪا!

شب روز عاشق رئڻ ۾، جاڻن نہ هڏ ٻي بات ڪا،
جاني جدائيءَ جيهڙي، آهي نہ ٻي آفات ڪا!

هيڪند هئڻ جي هوت سان، سائين ڪندم ساعات ڪا،
دلبر ٻاجهون هڪدم "سچو"، بيهي اُها برسات ڪا؟

ڪافي ١١

عشق اول آزمائي، ڪاڪيون ڪيچن جُو ميان!

سِر تي سهج، وو، سور سڻاٽا، ٻاروچو ٻولائي.
صحيح ملندم هوت حقاني، راڻولُ مون رولائي.
عاشق صادق سڻ "سچيڏنا"، پول نہ ڪنهن پولائي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢

سانول، سوين ڳُڻَ تنهنجا تيِ ساريان!

هُاِن منهنجي هنيڙي اندرِ، سي تا ڪيئن وساريان.
واٽان اچڻ جون، وو، تانهنجون ويٺي سي نت نهاريان.
اوهان ٻاجهون سُپرين گوندر ڏينهن گذاريان.
جهُري جهوريءَ ۾ پيو، هينڙو ني هيڪاريان.
"سچو" سگ در تنهنجي جو، تنهنجي ڪيڏَ قطاريان.

ڪافي ١٣*

ڪنهن ڪي هي حال چوان اُديون ڙي، واءِ ويلا جو!

ڏيرن ڏيئي ڇڏيا، موتي سور نوان - هي حال چوان!
مهٽا محبوبن جا، ڏنا پاڻ اوهان - هي حال چوان!
"سچو" سِرواڻن ڪي، وجي پيرين پوان - هي حال چوان!

Gul Hayat Institute

* هيءَ ڪافي ١٣، سسئي، داستان چوٿون ۾ ڪافي ٩ طور اڳ ئي شامل ٿيل آهي. هن ڪافيءَ جو آخري بند "سچو سرواڻن ڪي، وجي پيرين پوان، هي حال چوان!" ان ڪافي ۾ آخري بند طور شامل ٿيل نہ آهي. اهڙي طرح ٻئي ڪافيون اڻ پوريون آهن.

ڪافي ۱۴

عشق تنهنجي ماري آهيان، اءُ اچي ڏي دوست دلاسو دل کي!

سگهه نه ساريان پنڌ ڪرڻ جي، پلو ميان، ڪيچ وڃڻ ڏي ڪيئن ڪاهيان!
آءٌ تان ٻانهي تون تان سائين، سَگَ نه پيو ڪو ساهيان!
ڪم اچي جي هي سر تنهنجي، ميان، تان ٻيي نابر ناهيان!
آءٌ اڻ سونهين سونهين ناهيان،ڪاڏي ڪُرهَل ڪاهيان!
هوت ڪرين ٿو هھڙيون، ميان،آسَر هَڏ نه لاهيان!
اگڻ آءٌ تون يار پيارا، سڀ پلايون ٿي پانيان!
ورهه اوهان جي ڪيئي ولوٽيا، "سچو" چوي آءٌ چاهيان!

ڪافي ۱۵

دل ناهي سا منهنجي وسَ، ڙي جيڏيون، ڪيئن ڪريان!

انهن اکڙين ڪي، ناهي ڏسڻ ڪوئن بس،
- ڙي جيڏيون، ڪيئن ڪريان!
اصل لاڪون آهيان، پاڙيچون پروس،
- ڙي جيڏيون، ڪيئن ڪريان!
ڪاڪيون آهي نه عام سان، روح هنهنجڙو رس،
- ڙي جيڏيون، ڪيئن ڪريان!
پاجهون ويڙهي دوست جي، ٻي ڳالهه نه لڳي ڪس،
- ڙي جيڏيون ، ڪيئن ڪريان!
ساهه "سچوءَ" جو سرتيون، دوست وٺي ڪيو وس،
- ڙي جيڏيون، ڪيئن ڪريان!

Gul Hayat Institute

داستان اٺون

١

مارڳُ مٿاهون ٿيو، مارڳ چڙهي ڪيرَ؟
سا ُپچي ساٿ سويرَ، جائِي مارڳَ تي مري.

٢

جي تون مارڳَ تي مرين، وڏا طالع تو،
سانولُ ساڳي سو، مٿان تو هٿ ڏئي.

٣

مَلهِي مارڳ منُ، تان تون تنين جي ٿئين؛
جبل هار نہ جرُ، ارتو اڱڙين مون.

٤

مارڳ جي مُئينءَ، تان هُئينءَ هوتياڻين هنجَ ۾؛
وجي ڪيچ سُئينءَ، تان ويچاريءَ وسُ ڪيو.

٥

مارڳ مرن جي، ورتنين ڪي ويڇڙو؛
هُي هَي هوتن ڪي، ٿئي ارمان انهن جو.

٦

مارڳ مرڻ آهہ، گهوريو جيڻ جيڏيون؛
پير نہ پوئيون پاءِ، عاشقَ مرُ اڳي ٿئين.

٧

مارڳ آهہ مرڻ، جيڏيون هن جيڻ ڪون؛
وس ويچاريءَ ايترو، ڪوڪان ڪانڌ ڪرڻ؛
پاروچا پُرڻ، ٿيو ڪم ڪوهيار جو.

Gul Hayat Institute

٨

مارڳ مران شال، دعا ڪريجو جيڏيون؛
هوت هھڙي حال، مانَ مٿان مون هٿ ڏئي.

٩

مٿي راھ رئان گھڻو، ڪا مون لھن ڪل؛
ماڙيون سڀ محل، ويٺي ورھ وسائيان.

١٠

مٿي راھ رئان گھڻو، آءٌ اوٺارن ڪاڻ؛
هاريون ايندم هاڻ، ڏک ڪيندم ڏيل مون.

١١

مٿي راھ رئان گھڻو، آءٌ تنهن لَعلَن لڳِ؛
جَتَ پيا پيي جَڳِ، منھنجو پيچ پنهونءَ سين.

١٢

مٿي راھ رئان گھڻو، ڪارڻ ڪيچيڙن؛
سِگھا شال اچن،ڪَرن غور غريب جو.

١٣

مٿي راھ رئان گھڻو، ڪارڻ ڪوهياري؛
مُٺيءَ ڪي ماري، وڃ م منھنجا سُپرين.

١۴

سَچو بَڌي سندرو، لَڪين ڪندي لوچَ؛
بَڙيون لڳ بروچ،مٿي راھ رئان گھڻو.

١۵

اديون آريچن جي، ڪافون پونديم ڪل؛
ڪارڻ ڪوهيارل، مٿي راھ رئان گھڻو.

١٦

هُو سياڻا سُپرين، عاجز هيءَ اچاڻ؛
آءٌ ڪوهياري ڪاڻ، مٿي راھ رئان گھڻو.

Gul Hayat Institute

١٧

هوندي هوتياڻن جي، هيءَ ويچاري وڳ؛
آءٌ تنهن لالن لڳ، متي راهه رئان گهٽو.

١٨

اندر آڳ عشق جي، ويو پاروچو ٻاري؛
ڪارڻ ڪوهياري، متي راهه رئان گهٽو.

١٩

ڪاف ڪشالا ڪيترا، ٿڪيءَ مون نه ٿين؛
جيڏيون ڪاڻ جتن، متي راهه رئان گهٽو.

٢٠

ڪاف ڪشالا ڪيترا، ڪڏهن مون نه ڪيا؛
وتون هوت ويا، ڪٽني سات سويل جو.

٢١

ڪاف ڪشالا ڪيترا، ڀچن مون نه هٿاءَ؛
آچ آرياڻي آءَ، تي وسيلو وٽ ڪپارم.

٢٢

ڪاف ڪشالا ڪيترا، پري آهن پنڌ؛
رويون چمان رند، آيل اوٺارن جا.

٢٣

ڪاف ڪشالا ڪيترا، ڀارڳ آهه منزل؛
آهه ڪوهيارل ڪل، ٻانڀيا نماڻن جي.

٢٤

ڪاف ڪشالا ڪيترا، هزارين فرسنگ؛
نهاري ڏي ننگ، ڪرور ويچاريءَ جي.

٢٥

ڪاف ڪشالا ڪيترا، ڪوڙين آهن ڪوهه؛
مون ڪون جهاڳڻ نه ٿين، رڪون ڏايا روهه؛
تنهنجي پڄان توهه، نا تہ ناهم حال هلڻ جو.

Gul Hayat Institute

٢٦
ڪاف ڪشالا ڪيترا، آهن جال جبل؛
لهه ڪميڻيءَ ڪَل، ٻاروچا ٻاجهه ڪري.

٢٧
ڪاف ڪشالا ڪيترا، دقت اوڻ تصديع؛
آچي پَهچ پِيي، مون هن نماڻيءَ تي.

٢٨
ڪاف ڪشالا ڪيترا، ڪڍهن ڪين ڪيام؛
سلهاڙي سات سان، ڪٽي هوت ويام؛
ووڙڻ وڻ پيام، قسمت سانگي ڪيچ جا.

٢٩
ڪاف ڪشالا ڪيترا، مارگ مڻاهون؛
چوريءَ ڪي چيرين، چڙي وئين چاهون؟
توڪي ڪري سپرين، دردمند دانهون؛
تون اچج اَڳاهون، ناته تي دوست دم ڏيان!

٣٠
ڪاف ڪشالا ڪيترا، جِتِ جانارن جايون؛
غفائن غارن ۾، اُتِ بيحد بلايون؛
ماندِيءَ ڪي مارڻ لءِ،نڪتيون نِنايون؛
مون سِرتي سهايون، سڀ اَريءَ سندي عشق ۾.

٣١
ڪاف ڪشالا ڪيترا، بَر وڏا بئبان؛
لانگها هِڪُ لڪَن جا، ٻيا ڪوهن ۾ ڪُهدان؛
اڳيان ڏينَم ڪينڪي، هلڻ هي حيوان؛
آءٌ آرياڻي اڳوان،ترُ نه مون تيلهيو تئي.

Gul Hayat Institute

٣٢

ڪشالي موٽن ڪمُ، ٿوري ڏينهن موٽن ٿئي؛
ســـوز ڳـداز ۽ غـم، رهـبـر ٿيـنـدو راهـ ۾.

٣٣

قدر منجهه ڪشال، مون تان لڌو جيڏيون؛
وڏي وِٿ وصال، يڪسان يڪايڪ ڪـوٽن.

٣٤

موٽي آيس ماٺ ۾، تان ڪيو شوق شڪار؛
هَي هـن نماڻــيءَ ڪـي، ووڙڻ ٿيـو وڻـڪـار؛
طلب سين تڪرار، ڪشـالي مـوٽن ڪم ٿيـو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

پاروُن تان پريَنِ، جيڏيون، اچن اهي اولانيا.

تيلهان ترسين تار ۾، جيلهان محبت ناهي من.
ڪيئن چانگار چڙن جي، ڪوڙي پيڙء ڪن؟
سڪ سچي جن ساهه ڪي، سي تاروُن نا ترسن.
ڪين اسان ڪوُن آنهنجون، ڳالهيون ٿيون وسرن.
آءُ اسان جي پار ڏي، پيون تا ڏيئي پن.
عشق "سچو" جَن آهيئي، سي تان روءِ رَسَن.

ڪافي ٢

ڪاڪيون مون ڏي ڪالهه، دلبر لِکيا دلاسا!

اِيندا اَڱڻ سي تانهنجي، جَن لءِ سِڪينءَ ٿي سال.
هاريون! هجر فراق جو، واريو ورق وصال.
سَرهو ٿيڙو ساهڙ مون، لاتوُن ڪُل ڪَشال.
ڪَرم ڪيائون پانهنجو، مُنهنجي نِي چاهي مجال.
تِرُ نه ماندو تون ٿِئين، لَهندءِ "سَچو" سنڀال.

ڪافي ٣

دیوانی ھِن جي دل ڪَيَوَ ڪِو دوست دلاسو ڏيو!

تو ٻاجهَون سانول سائين، چئو ڪير ڪو پُڇنلو پيو؟
توهون الاجي ڪيئن سائين، سو واعدو وسري ويو؟
گهُرجي سعيو تَنهن جو گهٽو، جو پيش اوهان جي پيو.
ڪنهن ڪي ڏيان هِيءَ دانهڙي،هَي بِرهه بيراڳي ڪيو.
هَي هَي نِي ههڙو حالڙو، اَي يار تان توريءَ ٿيو.
هِيءَ ساهه منهنجي سَرير مون، هَي تان تنهنجي نازن نِيو.
نِجهري نِماڻيءَ جي اَچي، هڪ ڏينهن پاءِ لالن لِيو.
ڪيو ڪالهه هادي قول تو،مِڙني اڳيان مون سان اِهو.
هوندس "سچو" توساڻ آءٌ، تو پِير 'عبدالحق' چيو.

ڪافي ۴

عشق اکين نيئي لايو، مَستانن محبوبن سان!

سِر متي مون سَرتيون، وِرهي مينهن وسايو.
البت ويندیس اوڏهين، پَلُ ٻاڙيچون نہ پايو.
آءٌ ڪيئن ويهان ماٺ ڪري، سورن هٿ سِجهايو.
جا سيبايَوَ سَرتيون، ڳالهه اُهائي ڳايو.
حاصل آه حبيب جو، "سچوءَ" تي سڀ سايو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

مون کي مِهڻا ڏئي، مَرُ ڪا پارُوَنُ پرينءَ جي!
هيءَ تا حبيبن ري، پيالا زهر ڻِي پئي،
ڏوڙو ڏک مون پرائيو، هَي دوست جي وئي.
روز پرينءَ جي پار ڏي،مون کي نينهن ٿو نئي.
ساروئي کم "سچو" ٿيو، ٻُڌيءَ دوست جي پِئي.

ڪافي ٦

پائي ڏوهہ پنهنجي اندر ۾،آءٌ دوست تو در آئيان!

راتو ڏينهان پنهنجي روح ۾، تنهنجا سوين ڳڻ ڳائيان.
ڏٺ ڏوراپو ٻُڌي،آءٌ پلوَ توکي پائيان.
زاريون ضعيفيءَ مون ڪري، پرين توکي پرچائيان.
جا تو پٽي پيزار جي،سا کهہ لِڱن کي لائيان.
سڀ ڳالهہ پنهنجي سِرَ جي، توکي "سچو" سمجهائيان.

ڪافي ٧

وڃي شال ڏسان،پنهون، تنهنجو ڪيچ واليءَ وسايو!

آديون اوٺارن کي، آيل، رتيءَ منجهہ رسان.
ڪاڪيون ڪوهيارل کي،آيل، پُڃي شال پسان.
وندر جي واٽن تي، آيل، گوڏن پر گسان.
هاريون هوتياڻن جي، آيل، ويڙهي منجهہ وسان.
وڃي ڪيچ وٽن ۾،آيل، هوتن ساڻ هسان.
"سچو"سپيرين سان، آيل، ڪنديس چاهہ چَسان.

Gul Hayat Institute

٭ ڪافي ۸

ٿيون ورڻ جون وايون، يار سانگيڙي جون!

هت پانڌيءَ جي، پارؤن پرينءَ جي، اهي سي خبران آيون.
ڪُونجان هزارين ڪيچ وٽن ڏهون، اسان ڏي يار اُڏايون.
اڳڻ اُهوئي اسان پرين جو، شل جدا نہ هونديون جايون.
ڪيئي ڪتابتان پنهنجي اَچڻ جون، مون ڏي سي هوت هلايون.
ناهن ڳالهيون هي ڳَر هَڻ جهڙيون، "سچو" ري سوز سَلايون.

ڪافي ۹

هاٺي ڪنهن سان ڳَرهيان ڳالهہ، هاريون، پنهنجي حال جي!

پرين نيندا پاڻ سان، پيئر، پنهنجي پال.
ڪرڻ عرض عجيب ڪي، منهنجي ڇاهي مجال.
ڪندي پورهيو ڪيچ ۾، جي نين نماڻي نال.

ڪافي ۱۰

منهنجي ساهہ سڄڻ ڪي ساريو،
مون ڪي ڳالهہ تنهين جي ڳاريو،
هوءِ هوءِ هوءِ!

آديون آرياڻن جي، وڃي توڏن تونگِ تنواريو.
مون من گڏي گوندرين، ڪيڇي ڪيچ قراريو.
هِيڙن هوتاڻن ڪي، وريئيون نہ وساريو.
جيءَ سَچوءَ جو سرتيون، سندن عشق اُجاريو.

---

* هيءَ ڪافي ۸، سسئي داستان ناڻون ۾ ڪافي ۴ طور شامل ٿيل آهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

چَپَر تا نہ چڙهيندين، پلوڙي، پنهل يار!

پاڻ سڃاڻي پانهنجو، گولي ساڻ گڏيندين.
اگڻ آسروند جي، آرياڻي تو ايندين.
اهو اتم آسرو، نال نماڻي نِيندين.
پڪا پڪن سامهون، اوري شال اڏيندين.
سڪ ۾ سور "سچوءَ" کي، بلوچا، بخشيندين.

ڪافي ١٢

گهوريو هيٺ تہ پنهيور، مون سڱَ پاروچن سان!

مَرَڪُ تان معذور ڪي، سندو هوتن هور.
راتيان رئان وڏڦڙا، ڏينهن ساروئي ڏور.
آهي آرياڻيءَ جو، ديوانيءَ کي دور.
سچو ڳالهہ اُنهيءَ جي، شوق مچايو شور.

ڪافي ١٣

ديس اسان جڙي آيو،
پڙيون، پاروچو؛
مولا سو آڻ ملايو!

اُچڻ پاروچي جيءَ ڪل نہ اُن کي، تيلهان ٿيون ورهہ وسايو.
ويڙهي اوهان جي وسي پاروچو، پري چو پنڌ پڇايو؟
اڱڻ اوهان جي آهي سدائين، گهوري تان پاڻ گهمايو.
آءٌ نماڻي عيبن هاڻي، پاڻ پريءَ پرچايو.
پنڌ ويٺي يار "سچوءَ" جو، ڪيو سو هوتَ سَجايو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١۴

آچن تا پرين آچن تا،

سِل ڪي ساتي، آچن تا؟

طرف اسان جي هين تياري، پَهـَ اچا ڪي پَچن تا؟
اديون آتش عشق جا، من ۾ مچ مچن تا.
پَسڻَ ڪارڻ پرينءَ جي، نينهَن وارا هِت نَچَن تا.
”سچو“ سُورهيه ڪيترا، رنگ انهيءَ ۾ رچن تا.

ڪافي ١۵

اها ڳالهه سچڻ تنهنجي،ڪنهن سان آءٌ تان ڪريان؟

اوهان ڀاڄهون سپرين، ويٺي هِت ڏکڙا ڏريان.
هي سِرُ سارو ساهه سان،آڏو تنهنجي دوست ڌريان.
وِرهـَ اوهان جي هت وساريا، ڀاڃائن ڪي پنڌڙا پَريان.
دوست اوهان رِيءَ ديس انهيءَ ۾، سورن جا ٿي سڏڪا ڀريان.
”سچو“ چوي سپرين، تنهنجي صورت رِيءَ ويٺي سور ترِيان.

ڪافي ١٦

Gul Hayat Institute

منهنجو هوت پنهونءَ سان،نينهڙو لڳو!

پَرو ڀيڙم ڀاڻ مون، ڀينر ڙي منهنجو ڀول ڀڳو.
ڀيائيءَ جو بند ڀيو، ڪاڪيون ٽوڙيو عشقَ ٽڳو.
مون ڪي اوڏنهن آئيو، سرتيون سندبو وِرهه وڳو.
پرين ”سچو“ آهي پاڻ سان، جيئن سئيءَ منجهه سڳو.

داستان نائون

١

باري برهہ بلوچ جو، رڳوئِي راحت؛
ساريان سا ساعت، جا فيڪندَ هُيَس هوت سان.

٢

باري برهہ بلوچ جو،آهِ مَتِم مَحڪَم؛
سندو دوستيءَ دمُ، ڇڏيان نہ ڇن ڪهين.

٣

باري برهہ بلوچ جو، آهِ نسورو نورُ؛
راتو ڏينهان روح ۾، مُحبَن جو مَذڪورُ؛
وڃڻ آهہ ضرور، ڪاڪِيون ڪيچيڙن ڏي.

۴

باري برهہ بلوچ جو، هِيڻن جو همراهہ؛
روح مَنجهارون راهہ، ڪاڪِيون ڏسي ڪيچ جو.

۵

باري برهہ بلوچ جو، سَدا مُون شامل؛
ڪيچ ڏٺي ڪامل، مون ڪي پورَ پَسائِيو.

٦

باري برهہ بلوچ جو، اونداهيءَ اوجَرُ؛
ساٿي آهہ سَيَر،سو نہ ڇڏيندو ڇَپَرين.

٧

باري برهہ بلوچ جو، اديون سِر آيوم؛
چاهُون چُمي تنهن کي، چشمن تي چايوم؛
وِرهہ وسايوم،نِينهُن پنهنجي نِجهري.

Gul Hayat Institute

٨

باري برهہ بلوچ جو، تَنَ کي تَقويت؛
سنڌيءَ سورَ صِفَت، پُڇين نہ پَر کَهين.

٩

باري برهہ بلوچ جو، هاريون هِدايَتَ؛
کَندو کفايَتَ، پاڻون چاڙِي پَند ۾.

١٠

باري برهہ بلوچ جو، سارو سعادَتَ؛
هيٺن حمايتَ، کاکِيون آهي کاف ۾.

١١

پِرِيان سَندي پارَ ڏي، پَنڌعجائِبُ آهہ؛
گهوري سِرُ گهُماءِ، متي در دوسَن جي.

١٢

پَنڌ عجائِب پرينءَ جو، سَندو پيرَنِ ناءِ؛
هِنئين ساڻ هَلاءِ، پاڻ پَنهنجو پرينءَ ڏي.

١٣

پنڌ عجائب پرينءَ جو، آهہ هلڻ سان حال؛
نکا قيل مقال، بي نا جُڙي اتهين.

١٤

پنڌ عجائب پرينءَ جو، خاصو ساڻُ خيال؛
فِکر سان في الحال، وڃي پسنديںءَ پرينءَ کي.

١٥

پنڌ عجائب پرينءَ جو، سِسِي پيرَ کرڻ؛
اِنهينءَ ڏيان ڌ رڻ، آهي قدم کيچ ڏي.

١٦

پَنڌ عجائِب پرينءَ جو، ”مان“ سان کين هلي،
سائِي چاهہ چَلي، جنهن ”مان“ ڇڏي وچ ۾.

Gul Hayat Institute

١٧

پَنڌ عجائِب پرينءَ جو، هلڻ هڪ نظر؛
پاڙيچي ڪنهن پَرَ، اهو خيال ڪڙو رهي.

١٨

پُنيءَ هوت پنهونءَ جي، هيءَ ويچاري ويندي؛
سڄڻن نہ سيندي، آءٌ تان آهيان جيڏيون.

١٩

پُنيءَ هوت پنهونءَ جي، هيءَ ويندي ويچاري؛
ضَعيف زاري، ڪندي در دوستن جي.

٢٠

پُنيءَ هوت پنهونءَ جي، ماڙهي ڪي هلنديون؛
سور وجي سَلنديون، ڪَشالا ڪافن جا.

٢١

پُنيءَ هوت پنهونءَ جي، ماڙهي هلنديون سي؛
جتّن اُتون جي، سِرُ ڪرينديون صدقي.

٢٢

روئي هارج رَتُ، هَي هَي هوتياڻن لءِ؛
تنهن پوءِ جيڪس جتُ، مٿان تو هٿ ڏئي.

٢٣

راهين هارج رَتُ، ڪاڪي ڪيچيڙن لءِ؛
هو جو ڏونگر ڏاڪڙو، ماري پُڇج مَتُ؛
ڏاڍيون مهتان مِير جون، جهلي ڪج جهَتُ؛
تہ پاڻون چاڻي جَتُ، تئي رفيق رُڄن ۾.

٢٤

اُهي زورئون زور، جي تو محبت من ۾؛
ڏونگر ڏوريون ڏور، هوڙن هوتياڻن لءِ.

Gul Hayat Institute

٢٥

هَنجون رتُ هاريج، تان روهن كي رهسو ٿئي؛
وار نہ وساريج، هھڙن هوتياڻن كي.

٢٦

هاريون نہ هارين، آرتو اكڙين مَوَن؛
تون كيئن وسارين، هھڙن هوتياڻن كي؟

٢٧

آهي روح رتِي، مون سين مون پرينَ جي؛
هٿان لَكَ لتِي، هھڙن هوتياڻن لءِ.

٢٨

آهي كا نہ اَنكَ، آيل، عِشق وارئين؛
هٿان لتي لكَ، هھڙن هوتياڻن لءِ.

٢٩

وڙيندي وٺكار، پَڏي سَندرو سچ جو؛
پند اڙانگا پَبَ جا، قايو نہ كوهيار؛
آهي رئَڻ زارو زار، هھڙن هوتياڻن لءِ.

٣٠

گولِن گڏ گَڏيان، پاڻ پنهنجو كيچ ۾؛
پَلَوَ تان نہ ڇڏيان، هَهڙن هوتياڻن جو.

٣١

گولِئين گَڏيندي، پاڻ كميٽي كيچ ۾؛
كنهن ڇَنِ نہ ڇڏيندي، هَهڙن هوتياڻن كي.

٣٢

گولئين گڏيندياس، پورهئي كارڻ پاڻ كي؛
پنهنجي تان پرينءَ كي، "سائين" سَڏيندياس؛
كنهن ڇَنِ نہ ڇڏيندياس، هِهڙن هوتياڻن كي.

Gul Hayat Institute

٣٣

هاريون تيس نہ هيئن، جو ننڍ نماڻيءَ نہ ڪئي؛
تيان پيرايو تَن جي، جَت ويڙم جيئن؛
ڪاڪِيون ڙي آءٌ ڪيئن، هِيڙو هوتَ وساريان؟

٣٤

سَوين ڳُڻَ سندانَ،مان تِي ساريان سَرتيون؛
سِگها تيندا سُپرين،مون تي مهربانُ؛
ويهان ڪيئن مات ڪري، جيءَ متي جَولانَ؛
آءٌ ڪيئن ۾ آرمانَ، هِيڙو هوتُ وساريان؟

٣٥

موتِي ايندُم شال، ٻاروچو ٻاجهہَ پئِي؛
اَتَم آريچن ري، جيئَڻ منجهہ جَنجالَ؛
هَي هَي منهنجي حال، هيڙو هوت وساريان.

٣٦

جان جان يَڪا يَڪ نہ ٿيان، تان تان مات نہ مُون؛
”چِرا“ ۽ ”چُون“، برابرَ ’بي چوَن‘ ٿئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

پُڇيون ڪي پريَن، حالَ منهنجي جيُون خبران، ساٿيو ڙي!

ساهه سِڪي ٿو جن ڪي، مون ڪي ڪِي سارِنِ؟
هِنِ دم دلاسا ڏنا، سَرتيون ساٿيڙنِ.
تون هِت ڪهڙيءَ ڳالهه ۾، هو هُت ياد ڪَرِن.
آهين جَنين جي آسري، سي تو ڪاءِ ڇڏن.
"سچو" سَنگتِ پانهنجي، مانَ غريب گَنڍنِ.

ڪافي ٢

پَسَڻَ ڪارڻ پريَنءَ جي، ڪيا اَڱڻَ اَکڙيَن!

مِلَڻ لاءِ محبوب جي، ٿيون راتو ڏينهن وسَن.
جهُورَ نه لَهي جهڙَ جِي، ٿي ڪڏهين ويڳاڻ.
سدا ساوڻ تَن ڪي، بوندان بس نه ڪَن.
"سچو" سُپرين لاءِ ٿيون، جهوريءَ منجهه جهڄَن.

ڪافي ٣

بِرهه بيراڳي ڪيو ڙي جيڏيون، مون ڪي درد ديوانو ڪيو!

پُڇو ڪيم طبيب پيا،مون ڪي نِينهَن سو نِيو.
هاريون اَڇي اوڇتو، پُور پريَن جو پيو.
آندوهه عشق عجيب جو آهي، ڏکيءَ ڪي نِي ڏيو.
جو آمُرَ اوراڻو ڏنو، سو تان ساڳِي ٿيو.
سَرتيون باجهوُن سوز جي، آهي جُٿِن گاڏون جيو.
راتو ڏينهان روحَ ڪي، خيال ڪيو هِنِ ڪِيو.
"سچو" باقِي سَچُ ٿيو، غير وچوُن تان ويو.

Gul Hayat Institute

٭ ڪافي ۴

تيون ورَڻ جيون وايون، يا سانگيڙي جون!

هَت پانڌِن جي پارؤن پرين جي، اِهي سي خبران آيون.
ڪونجان هزارين ڪيچ وِڻن لنهن، اهي سي دوست اُڏايون.
اگڻ اهو ئِي اسان پرين جو، جدا نہ هونديون جائون.
ڪِئي ڪتابتان پنهنجي اَچڻ جون، مون ڏي هوت هَلايون.
ناهِن ڳالهيون هي ڳرهَڻ جهڙيون، "سچو" سي سوز سلايون.

ڪافي ۵

گهٽا وچي ڏينهڙا لايا، يارَ پياري، ميان!

آءُ ڙي پانڌي ڪَلَ ڪائِي ڏي، هُئن اچڻ جا سبعيا؟
اُنهن ڪارڻ راتو ڏينهان، مون تي وِرهہ وسايا.
ڏينهن انهيءَ ڏي ڏسان ڏهاڙيون، هُن تي ڪانگ اُڏايا.
يار مسافر موليٰ مهر سان، ساڻ غريب گڏايا.
ٿورا تَن جا "سچو" سنيارين، جي اِجهي چَون اَج آيا.

ڪافي ٦

حال منهنجو ڪو نہ هو، جيڏيون ڙي، پنهنجو ڪرم ڪيائون!

معاف ڪيائون منديون، ڏوهَن ڏي نہ ڏنائون.
جيڪو حال احوال هو سائين، پاڻ ڦاڻ پُڇيائون.
پاڻ پنهنجو پاڻهين، ساڻ غريب گڏيائون.
"سچوءَ" کي ڪيئي سرتيون، تي دلاسا ڏنائون.

---

* هيءَ ڪافي ۴، سسئي، داستان اٺون ۾ اڳ ئي ڪافي ۸ طور شامل ٿيل آهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۷

گھوري گھوري گھوري، وو ميان،
جند سڄڻ تو تان گھوري!

راتو ڏينهان، وو،آهي اوهان جي،سائين، جهوري جهوري.
ڳچيءَ وڌيوَ عجب جيهي، سهڻا، ڏوري ڏوري.
تَندُ نہ جاڻان، وو، ڪنهين هيءَ، سُهڻا، چوري چوري.
دل ڪسيائي، وو، لٽ نيتيائِي، حاڪم، زوري زوري.
اول آسانِي ڳالھ تي پوءِ ڪيڙءِ، سائين، ڳوري ڳوري.
”سچوءَ“ لايوسَڃَ منجهاروَن، لالن، لوري لوري.

ڪافي ۸ *

ڙي جيڏيون، هاڻي گھوريو هوتن ري، سارو شهر پنيور !

لاهيندا، وو،لُطف مان، ميان، هن ڏکيءَ ڪوَن ڏور.
هي هالاڻي آن جي، شعلو وڌڙو شور.
منت نہ منهنجي موٽيا، زاري آهي نہ زور.
درسن ساڻ دفعي ٿيندو، سندو هنيڙي هور.
”سچو“ سندين راھ تي، هڪ جفا پيو جور.

* هيءَ ڪافي ۸، متفرق ڪلام ۾ ڪافي ۱۲۲ طور شامل ٿيل آهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

آج هوتن ريءَ هِت هاڻ، پيا ڪير لهن مون ساران!

قاصد ڪيچ وڃن ڏنهن، آڻت سِگهڙو آڻ،
- تي روزو جهايان قاران.
وِجهان وِجاڻا ڪيترا، قريبن جي ڪاڻ،
- يار ملن شل ياران.
آيون اِنهيءَ پار ڏهون، اديون ڪُرڪاڻ،
- ڪونجن جون پي قطاران.
سَنجهي صبح سرتيون، ميان پاروچي جي پاڻ،
- آهِن "سچو" ڪي سنياران.

ڪافي ١٠

ڏک وڏو وئين ڏيئي ڏيئي، وو، يار سجڻ اَڄ مون کي!

اوهان باجهون يار پيارل، حال اسان جڙو هيئي هيئي.
پرين ڏسيجو وڙ پانهنجي ڏي، اسان هٿئون جي پيئي پيئي.
ياد ڪريجو ڏينهن آهي ئي، ڳالهيون ڪيوَ ڳڏ ڪيئي ڪيئي.
هو جي ڪيون ڳالهيون تو ئي سان، نينهن "سچوءَ" ري سيئي سيئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

ڪالهہ، اسان تو ڪيون ڪيون، يار سجڻ، ڳجهيون ڳالهيون!

ٿين پراٿيون ڪينڪي، نِت سي آهن نَيون نَيون.
رهيون آهن روح ۾، چڱيون اوهان جي چَيون چَيون.
ڪين وسرن ساهَ ڪوئن، آهي تان پاڙڻ پَيون پَيون.
مٺيون ڳالهيون تانهنجيون، هن "سچوءَ" ساهَ سَنيون سَنيون.

ڪافي ١٢

تون تہ پاڻهي تو سائين ڄاڻــي،
ڪيهو حال ڇوان تو کي هاڻي!

دل ديواني ڪِي اسانجي، مُحب اوهان جي ماڻي.
ڏوهن ڏي ڏس ڪين اسان جي، سائين تون پاڻ سڃاڻي.
دردمنديءَ جي دل تو ئي سان، اڪِن اڙائي آڻي.
ڪڏهن اسان وٽ ايندين دلبر، ويڻي وڃهان ويڃاڻي.
سوال "سچوءَ" جو آهي اهو ئي، تنهنجو عشق نہ شال اُڪاڻي.

ڪافي ١٣*

آءٌ آريــاڻــي اوري، آءٌ دامــن لڳــڙي آهيـان!

سِرُ پنهـنجو سُپرين، گهَرون آيَس گهـوري.
هِـيءَ ڪميڻِي ڪينڪِي، ڏونگر سگهـي ڏوري.
ڪا جا تَندُ طلب جِي، ڇِتِ وئين تـون ڇوري.
نيو پاڇياڻي پاڻ سـان، تِرُ نہ رهـي تـو ري.
"سچو" سَگ اوهـان جو، ڪيئن پُڇي تنهـنجي ٽوري؟

* هيءَ ڪافي ١٣، متفرق ڪلام ۾ ڪافي ١٠٧ طور شامل ٿيل آهي. تفصيل لاءِ ڏسو صفحو 64 ڦٽ نوٽ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۴

ڏِس ڪهڙيون ڦيريون پائي، اِهو لِڪ لِڪوڙي يارُ سڄڻ!

غمزي هن غيرت ٿي، جو عشق لڳن سان لائي.
علِم عقل ويو اڏري، عين عشق جي آئي.
طَبل پيا سڀ تم ٿيا، جڏهن نوبتَ نِينهن وڃائي.
نحو صرف ويو وسري، جاتي پاڻ خيال ڪُپائي.
رَمز پنهنجي راز جي، تو "سچوءَ" کي سمجهائي.

ڪافي ۱۵

اڙي مهر پئي، مون کي يار سَڄڻ، دارون ڪو دل جو ڏئي!

قدر پيو مون کي ڪاڪيون، ني ور ور، ويچن وِئي.
آٿر منهنجي درد جو اديون، شال طبيبن ٿئي.
ورهيه ويڙا گذري، هِن عاشق آهون ڪِئي.
وِرهه وهايم جيڏيون، پوئتان پُرجهڻ پئي.
بُکي ڏين جي باجهه جي، تان جِيءُ "سچوءَ" جو جِئي.

ڪافي ۱٦

آهه علاجُ نه ڪوئِي،
هِن اَڪن ماري آهيان!

ڪنهن کي سَليان سَرتيون، حال اِهو ئي روئِي.
ڦَڪِيون بُکيون لکين هزارين، ڪيون طَبيبان توئِي.
ناحَق پڌين پَٽِيون، ڪل نه حاذقَ هوئِي.
ويچ وڻِي وڄ واٽ اِهائي، سانولُ اِيندم سوئِي.
دست سڄڻ جي دارون آهي، "سچو" يار سَيوئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

نِينهُن ڏاڍي سان لايوسي، آءُ تان هاڻي ڪيئن ڪريان؟

عشق سَوَلو سَرتيون، هُت سَيَر پايوسي.
جو ڏنائون جيڏيون، سو تان پَلءِ پايوسي.
پُڇي آسان جا پَڪڙا، اديون، اِجهو آيوسي.
پينئَر شهر پنيور جي، هِت طَعنَ تايوسي.
سوئِي ”سچو“ سِر تي، هاڻي چُمي چايوسي.

ڪافي ١٨

منهنجو هينئڙو هوتن ساڻ،
ڪهڙي ڪريان ٻي آءٌ تان ڳالهڙي!

وندُرَ سنديءَ واٽ تي، پُرزا ڪنديَس پاڻُ.
آچِي لڳو مون اوچتو، پاروچي جو ٻاڻُ.
دعا ڪريجو جيڏيون، شالَ موٽي مُئيءَ جو ماڻُ.
ويڙو درد فراقِ جو، ڏيئِي ڏکيءَ کي ڏاڻُ.
اگڻ ايندو تانهنجي، ”سچو“ سو سَرواڻُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٩

ڪالهہ آسان وٽ ويهِي ويهِي، وو يار سڄڻ، ڪَيَو ڳالهيون!

سي نہ وسرن ساهہ منهنجي کي،
ڳالهہ ڪريان ڀِي ڪيهِي ڪيهِي!
ڀِھَر ڀاروچا ڀاجهہَ ڀَئِي تون،
آءُ ڀڪي هِن ڀيهِي ڀيهِي!
ڏينهن ڀہ تي چار دوست اسان جي،
رَمزُن سان دل ريهِي ريهِي!
هُج هميشہ يارَا سان وٽُ،
پرين نہ تِج پَر ڏيهِي ڏيهِي!
ڪيو بيراڳي ڏينهن تنهن لاڪوُن،
دوست "سچوءَ" جي ويهِي ويهِي.

ڪافي ٢٠

يار چڱي تو تان مون سان لائي،
ڙي دلـبـر، لائِــــي!

دوست دلاسي جي درد مندن ڏي، مُج ڪتابَتَ ڪائِي.
تنهنجي آچڻ جي يار پرين ڙي، هِتِ وري تـي وائـي وائِـي.
جا وٺيوَ دل پنهنجيءَ کي، ڪيوَ سانول سائي سائِـي.
خبر خوشيءَ جي پاروُن اوهان جي، اَج اسان وٽ آئِي آئي.
حال ڏسي ڪري يارَ "سچوءَ" سان، تيءُ اچي ڏکَ پائي پائِـي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢١

اِجهي آيا، ڪِلي ڳڏيا سي، جن جي ڪارڻ پانڌي پُڇياسي!

فلڪ فِراقي ڏينهن ڏهيلا، اهي سي ئي وسري وياسي.
پاڻوڻ جاڻي، سي پيهي آيا، جن جي ڪارڻ ڇِلا ڪياسي.
اسان پانيو تان آرام ٿيو سي، ناز نيڻن جي ناڳهہ نِياسي.
جيئن وٽي ڪين تيئن ڪرن سي، وس پرين جي وجي پياسي.
ويڙهي اسان جي ”سچو“ آيا سي، طرف جنهين جي قاصد ڪيياسي.

ڪافي ٢٢

متان تون مون ڪي ڇڏين،
سُونهان ڙي سڄڻ جا!

محبوبن سانَ نانءُ ڏٺيءُ جي، نيئي غريب ڪي ڳڏين.
نٿو جاڻان ڏينهن اهوئي، ٿيندو الاجي ڪڏين.
جڏهن تون حاظر ٿئين حضورين، نانءُ ”سچو“ ڪري سڏين.

ڪافي ٢٣

ڪاڻ اچڻ تنهنجي ڪندي آءٌ، هِتِ حيلا هزارين وي!

پرچ پرين ڏِس پاڻ ڏي، بِرهہ اوهان جي بندي آءٌ،
- وري مان نهارين وي.
پَرچِي اڳڻ آءُ تون، پايان ڳچيءَ منجهہ ڳندي آءٌ،
- يار ڳڏ ڳذارين وي.
جيهي تيهي هوت اوهانَ جي، چڱي سا توڙي منـدي آءٌ،
- سا تون چو ٿو وسارين وي.
اوهان باجهون سُپرين، نيٹوڻ وهايان ندي آءٌ،
پيو ”سچو“ پنارين وي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٤

آهي صبح انجام، پرين، تنهنجي ڀَلا پار ڏي!

آسان ڪنيو تان تنهنجو، سِرَ تي ڪُل ڪمامُ.
دانهون ڪري درد مؤن، بِرهُ نہ ڪر بدنامُ.
جي تون ڀُڇين ڳالهڙي، طلب نہ ڪَج تمامُ.
اڳڻ اچن تا تانهنجي، عاشق ڪر آرامُ.
"سچو" سَيو تانهنجو، ڪَيوسي قبول ڪلامُ.

ڪافي ٢٥

ناهي ويچاري سا وَس، هِيءَ تا بيوس آهي، ميان!

پرين پنهنجي پارَ جو ڏاهبا ڪو پَهُ ڏَس،
- تنهنجي ڪَس، نِي، آهي، ميان.
اول آخر آهي ئِي، رانول منهنجِي رَس،
- تنهنجي وس، نِي، آهي، ميان.
اوهان باجهون سُپرين، ڳالهيون نہ اچن ڪَس،
- روحَ رَس نہ آهي، ميان.
ڀُڄَاڻا پرين جي، آهي پنيورَ ڪوَن بَس،
- سو تان جَس نہ آهي، ميان.
ساڻ "سچوءَ" تون سُپرين، هوتَ ڳالهائِج هَس،
- پيو ڪو جَس نہ آهي، ميان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٦

هوتَ اسان وٽ اِيندا،
وِٽي نال ٻِي نيندا!

سَوَ دلاسا سَرتيون، هِنَ ڏکيءَ کي ڏيندا،
- گوليِ پاڻ گڏيندا.
پَڪا پاچياڻِن جي، اوڏا آڻِ اُڏيندا.
- ڇوري تان نہ ڇڏيندا.
جانچي ڏسجو جيڏيون، هِڪَ ٿڪِيءَ سان ٿيندا،
- وري پوءِ نہ ويندا.
پَسِي حال حقيرِ جو، بَديون تان بخشيندا،
- "سچو" نانوُ سڏيندا.

ڪافي ٢٧

جِي آئِين، پِلِي آئين، ڪيچي ڏٺوَ ڪالهہَ ڪاتي!

سِڱهو سِڱهو تون ڏيج سَنهيا، ڏينهن گهٽا ڇو لائين.
ٿورا لائين ٿو هِن ٿڪيءَ تي، پير اڳڻ جو تون پائين.
پاڻُ توئِي توئن ڪريان قربانِي، جو ڳالهہ سچڻ جي ٿو ڳائين.
طَرفوئن تنهنجي هِيءَ نماڻِي، سَبَ پِلائِي ٿِي پائين.
ڏيهہُ سجڻ جو ڏسيون ڏهاڙيون، "سچو" ٿو ڪانگَ اڏائين.

Gul Hayat Institute

داستانُ ڏھون

١

ڪيچيڙا ڪالھہ ويا، مان تي اگھڻ نھاريان؛
ساريو سپرين کي؛ ھنجون آءٌ ھاريان؛
گوندر گذاريان، ھَي ھَي سارا ڏينھڙا.

٢

ڪيچيڙا ڪالھہ ويا، پوءِ تي اگھڻ نِھاريام،
ڪين لھان ڪاٿئين، وڏيءَ ويل ويام؛
وجي ٿاڪ ٿيام، ڪاڪيو ڪيچ وٺن ۾.

٣

ڪيچيڙا ڪالھہ ويا، تنگ اُنن تاٿي؛
ھوتن ريءَ ھاٿي، اگھڻ نِھاري نہ سگھان.

٤

ڪيچيڙا ڪالھہ ويا، اجا مون وٺاءِ؛
پرين پچاٿاءِ، اگھڻ ڏسي نہ سگھان.

٥

ڪيچيڙا ڪالھہ ويا، جات اَولي جَتَ؛
ھَي ھَي ھٿان ھٿ، اگھڻ ڏسي نہ سگھان.

٦

ڪيچيڙا ڪالھہ ويا، تون تي اگھڻ نھاريين،
ٻڏي ٻاروچن لءِ، رت ھنجون ھاريين،
ساريون سنياريين، ٻاروچاڻي جاتِ کي.

٧

ويئي ڪيچيڙا ڪالھہ،تون اڄ تي پيرَ نِھارئين؛
ھو لنگھي لَڪَ سنوان ٿيا، تو ھتِ ھڙا حال؛
ڪنڊِئي سارَ سنيالَ، وڃي ڪيچ وٽن ۾.

Gul Hayat Institute

٨

ڪري ڏمرُ ڏيرِ، آئي آڏيءَ رات ويا؛
تون ڪٺين وقت صبوح جي، پيرائِنِ جان پير؛
هو پُڪيو ساٿُ سوير، وڃي ڪيچَ وٽن ۾.

٩

جان جان تِيَرِّسِ جاڳ، تان ساٿَ سَويلو لَڏيو؛
اَرتو اوٺي اَڪيون، موٺيون ڏسي ماڳ؛
وَرُ وَرائي واڳَ، مانَ نماڻيءَ جي نِجهَري!

١٠

اڱڻ ساڱي اوءِ، پَر ڪيچن ڪي ڪاتون لهان؟
ڏيئي ڦَٽ فِراق جا، پورهيتَ چڙيون پوءِ؛
هاڻي راهُن مَٽي روءِ، سڏ ڪريندي ساٿ ڪي.

١١

وڃي ڪيچَ وٽن ۾، مَنَ ڪَرن نماڻي ياد؛
آندهُون آزاد، ڪندا ڪميٽيءَ.

١٢

وڃي ڪيچ وٽن ۾، ياد ڪرن مون مانَ؛
انهيءَ ۾ ارمان، ساه وڃي تو سرتيون.

١٣

وڃي ڪيچ وٽن ۾، مانَ پڇن پورهيت؛
تہ هُئي نماڻي هِتِ، پاڻي ۽ ڍوئي پانهنجي.

١٤

وڃي ڪيچ وٽن ۾، مانَ پورهياتِ پُڇن؛
اِئين پاڻ چون، تہ ويچاري ويجهي ڪريو.

١٥

وڃي ڪيچ وٽن ۾، ڪنهن ساعت سنڀارين؛
مانَ وري نهارين، پينر شهر پنپور ڏي.

Gul Hayat Institute

١٦

وڃي ڪيچ وڻن ۾، پُڻ تيندي پورهيتِ؛
جَتُ منهنجو جِتِ، آءُ اُت گولي تي گذاريان.

١٧

ڪري پورهيائِت پانهنجي، مانَ وني نانءُ سڏين؛
گوُلِنِ گڏ گڏين، ڪَنِ پاٹيءُ پوئِي پانهنجي.

١٨

پورهيت جام پنهونءَ جي، اصلَ ڪوَن آئين؛
تون گولِن سندي گولڙي، هو سندءِ تيا سائين؛
ڪاپو ڪمائين، ڪُلو ساري ڪيچ جو.

١٩

پورهيات پنهونءَ جي، هيءُ اصل لاڪون آهر؛
تِي ڪاپائِتِ ڪيچ ۾، ويندي لالن لاءِ؛
ساهہ نہ اچن ساءِ، هي ماڻهو شهر پنيور جاٗ.

٢٠

هيءُ پورهيائِتِ پنهونءَ جي،اصلَ ڪوَن آهي؛
سَگَہَ نہ ڪا ساهي، بڙيون، باروچَن سين!

٢١

چوتِ چڙهي چانگارَ، ڪندي ڪيچيڙن ڪي؛
پوندي ڪَن قريب جي، گوليءُ جِي گفتار؛
باروچا پيهارَ،ڪندا پيرو شهر پنيور ۾.

٢٢

ڪوهِ چڙهي ڪوهيارلَ ڪي، ڪا جا ڪُوڪ ڪيام؛
ڳوڙها جي ڳَلَن توَن، ڳَڙَن جيئن ڳاريام؛
اِهي سڏڙا، ”سچيڏنو“ چوي، باروچَل ٻُڌام؛
گونَدرَ غمَ ويام، جڏهن تيس هيڪاندي هوت سان!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آءُ ڪانگا ڪا ڪر، ڙي، مون سان هَر هَر پيوڪر، ڙي،
-مِٺي ڳالھ پرينءَ جي!

ڏاها ڏنوءِ ڪِي وجِي، آهي پرين ڪهڙيءَ پَر، ڙي؟
ڪِي حال پڇيائون هِن جو، ڪا ڪندا ويچاريءَ وَر، ڙي؟
مُحبن جي ميلاپ جِي، ڪا ڪندين پيٽِي پَر، ڙي؟
آءُ تويِي توُن صَدقي، هوئين دوساٽي دَر،ڙي.
پِريان سندي پار جِي، آهي سِڪ "سچوءَ" کي سَر، ڙي.

ڪافي ٢

ڪالھ قاصِدَ اوڏاهون آيا: چي، جاني اِيندءِ اَڄ جاِئِي!

اَسين تان اوڏاهون اَڄ آياسي، هُئن اَڇڻ جا سَعيا.
- ڪيچ هئِي هيءَ وائِي.
سِڪين سارين جن کي، وو ميان، والِيءَ پوءِ وَرايا.
- اڄي تيندءِ ڏکَ پائي.
ڏينهن گهٽا تو هوت پنهونءَ ري، وِرهِي مينهن وسايا.
- آئي اُڏاهون وادائِي.
اِجهي اِيندءِ سپرين، وو ميان، ڏينهن گهٽا جنَ لايَا.
- ڪَلَ نہ پونڌءِ ڪائِي.
"سچو" سِڪندي سال تيا، وو ميان، ڏکيا مون ڏينهن لنگهايا.
- وجي هِيءَ عُمر اجائِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

ڙي ساٿيو، منهنجي يار جي، ڪا ڳالهه اَچي مون سان ڪَريو!

آهي آرامِي ڪِي يار اسان جو، ٻُڌي سا ووءِ ووءِ وَريو؟
جيءُ هيڪَندَ ٿِيان هوت سان، تا ڪاج سيو مون سَريو!
ٻيهَرَ مون سان ڪيچ ڏي، ڪِي وڪان ٻ تي چو نہ پَريو!
ڏوٿ ڏوراپو يار سڄڻ تي، مَتان ڪِو پانڌِ پَو ڏَريو.
سوز "سچوءَ" جو سَگَ سُڻُ سان، ڳوڙها سو ڳاري ڳَريو.

ڪافي ۴

وڃي پَڪا پُڇائيج، تون ساٿِي ڙي، سڄڻ يار جا!

هِي تان حال حَقيرِ جو، وڃي سارو سڻائيج.
هِي نياپو نينهن جو، وڃي پانڌي پَهُچائيج.
پانڌ ڳڇيءَ ۾ يار ڪِي، پارؤن. مون پائيج.
ٻِهَر ٻاروچا وري، وو، اَچي وِرهه وسائيج.
"سچوءَ" ڏي ڪوڻ سُپريِنءَ ڪِي چڱو چوائيج.

ڪافي ۵

مون کي نيڻ تا نِيَنِ، هَر هَر حبيب ڏي!

دل جوش ۾ خروش، اڪِيوِنِ روز رت رُئَن.
شُڪر آهه خداء جو، دِيدان ديدار ڪَرَن.
پاروٌن يار لَک هزار، مون کي مِيهَڻا ڏيَن.
سِرَ تي "سچوءَ" سي سَهايا، پينر پَلِي چَوَن.

ڪافي ٦

رهبَر اِئين چَون، اَج اگڻ تنهنجي اِيندا!

ٿون ڪيئن وسارين تَن کي، جي تو گهٽو پُڇَن.
در تنهنجي دوست اُهي ئي، اڄ تا اِجهي اَچَن.
پَکا پانورَ ڪَٽِي ڪري، اوڏا تنهنجي اَڏن.
"سچوءَ" سندي حالَ جِي، ساري خبر لَهَن.

ڪافي ٧

داروَن نہ پيو ڏئين، اَهي طبيبُ عشق منهنجو!

ڊبليون داروءَ سنديون، موتي نال چو نِئين؟
ڳالهہ اِهائي عاشقن جِي، هيءَ لاءِ سان هِنئين.
اوڏنهَن اولانيو آئِيو، چو ويجَ ڏي وئين؟
رک "سچو" ڙي سوز سيني ۾، تان تون 'سچو' ٿئين.

ڪافي ٨

ياد اهي مون کي اَيُون، ڪيئي ڳجهيون جي ڳالهڙيون!

اُوهان جي بہ اَچڻ جون، ٿيون وري هِت وايون.
درد منديءَ جي دل کي دلبر، ورهہُ وچين ڪيئن لايون؟
نانءُ سائينءَ جي سهڻا سائين، چِٽُ نہ وڃ مون تان چايون.
اَءُ نہ ڏينهڙا ڳڻ ڳذاريون، هِت وينا ورهہُ وسايون.
ڏوهَن "سچوءَ" جي ڏي نہ ڏسو، جو هِت تا سَندوَ سڏايون.

ڪافي ۹

دوستَ کي دانهون سڻي،مَنَ مِهَر ڪا مون ڏنهَن پوي!

دردمندن جي دَرَ اُتي، ٿو ڪانگِ لاڪِيڻو لَوي.
پيغامَ پرين پارَ جا، چَشمن اُتي ويهو چَوي.
عاشق آهي اُڪنديو گهڻو، ٿو راند روئڻ جي رَوي.
سِرَ پَرِ اسين ايڏنهن اَچون، يا ڪي اوري ايندءُ اوهي؟
"سچو" سَدا سِڪَ سوز ڪوَن، پيو ماڻ محبت جو مَوي.

ڪافي ۱۰

مُحبِنِ مُڪَا مون ڏي وري، اڄ ڏوٺ ڏوراپا ڏئِي!

سڻي سَنِيها يارَ جا، بولي بَڌيَم بانهون ٻڌِي.
دل ديري ڏي دوست جي، وهندو اِنهيءَ ويلي وئِي.
مون کي وساريو ڪيئن اَڻئي، مون پرت توئي سان پئِي.
تنهنجي اسان جي وچَن، ڏس ڏينهن ويا گذري ڪئي.
مون تان ڪيون تو ساڻ جي، سانيڃ "سچو" ڳالهيون سئِي.

ڪافي ۱۱

اڄُ اَڱڻِ اِجهي اَيَم، پَرديسي گڏيم، ميان!

پَيهي پکي آئيا، لنوَ جنِين سان لايَم.
ڪوڙين قاصِد ڪيترا، هوتن پار هَلايَم.
پُڇِيم جَن لءِ پَنڌڙا، سي واليءَ پوءِ ورايَم.
اُنهن ڪارڻ سرتيون، بسِرَ تي سورَ سهايَم.
سيئِي "سچو" آئيا، جَن لءِ ڪانگَ اُڏايَم.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢

ناهي ڏوراپو ڪو ڏيڻ اوهان کي، يار تو سان مُنهنجي زاري!

روز اَزل کؤن چاڙهيئِي اسان تي، بارُ برهہ جو باري.
جاتي ڪاتي صاحبَ ساريان، يارَ اوهان جِي ياري.
راتو ڏيهان ڳالهہ اَوهان جِي، بِي وائِي مون تہ وساري.
درد منديءَ سان، ڪنهن ڏينهن دلبر، ڪر ڪا وروهَن واري.
حال اَحوالَ جِي آهي اوهان کي، سُڌ "سچوءَ" جي ساري.

ڪافي ١٣

آءٌ تنهنجي، سارو عالم ڄاڻي، يار چڱيَ تو تان لائِي، وو.

گهوريو پرين پرديس اوهان تؤن، ڪَر اَچڻ جِي وائِي، وو.
اَندر اَسان جي يار سڄڻ وي، سَنَدِيوَ سِڪ سَمائِي، وو.
طرف اسان جي شالَ اوهان جِي، ٿئي ورڻ جي وائِي، وو.
مِهڻا ڏئي ٿو لوڪ مِڙيوئِي، دوست تو تؤن دل چائِي، وو.
شالَ "سچوءَ" جِي يار پيارا، لهين تان سُڌ سُپائِي، وو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤

آءٌ بانهِي تُون سائين، وي،
پاتم پاندُ ڳچيءَ ۾ ڪپڙو!

طرفؤن تنهنجي يار پيارل، ڪانگ اَچن مَن ڪائِين، وو.
نانءُ مولا جي مهرَ پَوَئي ڪا، ٿورا مون تي لائِين، وو.
روز ازل کؤن تنهنجڙي آهيان، غير نہ مون کي پائِين، وو.
هڪڙي ساعت اڱڻ "سچوءَ" جي، پير مُبارڪ پائِين، وو.

ڪافي ١٥

اُهي اڱڻ منهنجي آيا، وو، جَن ڪاڻ سي پيرَ پُڇايَم تي!

پَڪي اَسان جي پيهي آيا، ڏينهن گهٽا جن لايا، وو
- جن ڪاڻ سي پوٿيون پَنايم تي.
جن لهِ روز نهاريم راهان، مولا سي محب ملايا، وو
- جن ڪاڻ سي ساٿي سَنيايم تي.
هِنَ غريب کي گڏ نِيَڻ جا، ڪيا سي سجڻ سَعيا، وو
- جن ڪاڻ سي ڪانگ اڏايم تي.
ڏينهن فِراقِي لَنگهيا اسان تون، روئندا دوست کِلايا، وو
- جن ڪاڻ سي ڏکڙا لنگهايم تي.
رهيا آهن روح منهنجي تي، فائِقَ جا فرمايا، وو
- جن عشق جا سبق پڙهايم تي.
دل "سچيڏني" جي تي اصلوُن، هاديءَ حُڪَم هَلايا، وو
- جن ڪاڻ سي وِرهه وسايم تي.

ڪافي ١٦

ڪڏهن اَلاجي ايندين، پيهي پُڇڻ پنهون يارَ!

پاڻ پنهنجو پاڙهي، ساڻ غريب گڏيندين.
پَڪا پَکن سامُهان، اوري شالَ آڏيندين.
اِهو آتم آسرو، چَپَر تان نہ چَڏيندين.
سگ پانهنجي در جو، "سچو" تانوُ سڏيندين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

اِهي ڏوراپا ڏيئي، موٽِي مُڪا يارَ مون ڏي!

هوءَ جا ڳالهڙي ڪالهہ ڪئي سون، ڪِيئن وسري تو وُيئي.
اَسان پاجهون، سُڻ ڙي سائين، ڏينهن گذاريوَ ڪيئِي؟
کهڙن ڳالهين ۾ تون تان آهين، پِرت منهنجي تو سان پيئِي.
چئِي مُنجين تو هَٿِ پانڌن جي، تہ حال اسان هِتِ هيئِي.
ڏوهہ گُناهہ، وُو، تنهنجا بَخشا، ”سچو“ ڙي، يارَ سَيِيئِي.

ڪافي ١٨

مون کي مُرڪڻ سان تون، ڪِيئن ماري وئين!

ڪَيئِي پُچندي پانهنجي، موٽِي ڏوراپو ٿو مون کي ڏِئين.
آءٌ اِيلازڻ دوستَ توئِي کي، يارَ وجي اِتي يا ڪِي تِئين.
آءٌ مُئِي تان گهوري جانِي، سدائين سو تون تان جِئين!
کهڙين ڳالهيين يار سچڻ وي، هِيءَ نماڻِي نال نہ نِئين.
آهي ”سچو“ جئن يار توئِي سان، هُج تنهن سان تون پِي تِئين.

ڪافي ١٩

آءٌ وري تون تان ويهہُ، سچڻ،
آءٌ تان تنهنجِڙي آهيان!

آهون عاشقن جون سُٽي، چِڏِ پرين تون پرڏيهہُ.
پَڳن باباڻن ۾، آءٌ پِرين تون پيهہُ.
اصل لاڪون آهي، هِيءُ ڏاها تنهنجو ڏيهہُ.
”سچو“ چوي سُپرين، آءٌ سارءِ ساٽيهہُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٠

گھوري جانيءَ ري جدائِي،

گڏ گھاريون، هوءِ هوءِ هوءِ!

معلوم توکي پرين، سائين سا ڳالھ سيائِي.
شالَ ڪَنن سان نہ سُڻان، تنهنجي وڃڻ جي وائِي!
تو سان ڇنڻ ڪارڻ تان، يار نہ مون لَڙھ لائي.
بَن وچوڙي جيَ شاهِي دلبَر، وَر سان گڏ گدائِي.
ساڻ "سچوءَ" هو ميان سِپرين، سائين تون گڏ سدائِي.

ڪافي ٢١

اهي ٻڙيون، ٻاروچا! اڄ اڱڻ مُنهنجي ايندا!

هيءَ شريڪت ڪا ڪندي، اَڙي سرتيون، سائن ساڻ،
ناهيان ثانياڻِي تن جي، جا پُرجهي ڏنم پاڻ،
- ٻانهِي ڪري پانهنجِي، اُهي صاحب سڏيندا.

اَٿي ويني تانهنجيون، هن واتيون ورونهان،
ڏين سَپيئي سرتيون، مون کي لڪين تيون لوهان،
- اِهوِ اُتم آسرو، گولِي گڏ ٻِي گڏيندا.

ڪِينَ جُون مون کي خبران، اٿي پانڌيءَ پھچايون،
هيون هوتن سنديون، هيڏي وَرَڻ جون وايون،
- "سچوءَ" جن جو آهين، سي ڇَن نہ ڇڏيندا.

ڪافي ٢٢

وڃي ڪا مِنت ڪري،
منهنجي يار ڪي، وو!

هو سدائين سان مُون، پرين نہ وڃ پَري.
حال نماڻيءَ جو ڏسي، وري سو پوءِ وَري.
وٺي ڪا دامن دوستَ جي، اڪيون تان آب پَري.
ساريو توکي سُپَرين، هِت مَريضِ مَري.
رُسَڻ نہ تن سان، جن ريءَ ”سچو“ نہ ساهہ سَري.

ڪافي ٢٣

لَٿي هَلاڪي هاڻي، دوست وسي مُنهنجي ويڙهي!
ڪوٺي ڪَيَو پانهنجي، پرين پاڻُون جاڻي.
ناحق اوتيم هوت ريءَ، پنبڙين مان پاڻي.
سي ئي آيا هُيَس جنين لاءِ، جيڏيون ڙي، جوڳياڻي.
وٺي وِيهاريوَن ويجهڙو، ”سچو“ سو سَڳُ سُڃاڻي.

Gul Hayat Institute

داستان يارهون

١

اَڻ مُلهي آهيان، پانهي پاروچن جي:
سپ چِپَرُ ڇايان، آهَن ۽ دانهَن سين.

٢

هَي وجي هي قافلو، ڇپاتِي ڇايُون:
مُنهن ڏئي آيون، آهُون دانهون عِشقَ جون.

٣

رات لهي ويا ريجُ، نماڻيءَ کان نکري:
ڪاڪيون هاڻي ڪيئن ڪريان، جو ڪاڏي تيڙم ڪيچ:
پَرَ پيو پنهونءَ سان پيچُ، سو اتي رهڻ نہ ڏئي.

٤

سَهي جان نہ سُتينءَ، جو ڪُڙڪ ٻُڌي ڪَڙڪي وچين:
ڇِتيان ڇانگنِ جون ٻُڌي، تون ڪُوڙي ڪين اُٿين:
غافل هِڏ ڳُتينءَ، سبِ پَرِ "سچيڏنو" چَوي.

٥

پاندين ڪوُن پُڇي، ٿي پَهَرَ، پرينءَ جا پيچرا:
سَهلي "سچيڏنو" چوي، هيءَ لالَن لاءِ لُڇي:
ڪنهن سان ڪين ڪُڇي، اُتس ووءِ ووءِ وائي وات ۾.

٦

چاڙهيون لاهِيون ڇُنج جِيون، ڪوڙين آهِن ڪوهَ:
ڏئي مهتان محبت وارئين، چِپَرُ ڏاڍي چوهَ:
ناگهہ نِستِ نينهن ڪي، تا رئارن روهَ:
اَچي منجهہ آندوهَ، مَتان تون ماندي ٿِئين.

٧

لاکون لاکين لڪَ، نبيرڻ نہ ٿيا:
ڪوڙين آهِن ڪيترا، راهُن اُتي رڪ:
هَي هَي ڪارڻ حق، هِي سارو ڏونگر ڏوريان.

٨

روئِي هاريان رَتَ، ووءِ ووءِ واتَڙين تي:
جيڏيون ڪارڻ جَتَ، سارو وندر ووڙيان.

٩

اُچج آرياڻِي، تون وري شهر پنيور ۾:
آن ري اڪَڙينَ موُن، تو پِرتِ وهي پاڻِي:
هوت اُچِي هاڻِي، هيءَ نالائق نوازيو.

١٠

هوت نہ ڇڏيو هِتِ، نِيو پورهيتِ پاڻ سان:
تو ريءَ ٻي ڪا چِتِ، ڪانهي ڪميڻيءَ کي.

١١

عمر اجائي گذري، ڪارڻ مِٺي رُوءِ:
خام منهنجي خوءِ، ڪَر وَر ويچاريءَ جِي.

١٢

جَتَ موچاريِ جاتِ، چڱي جاتِ جَتن جِي:
وائِي تن جِي وات، سدا اُتم سرتيون.

١٣

پورهيائِتِ پنهونءَ جي،آهي اصل ڪوُن هِي:
جيڏيون جَتَن ري، ويني ورِهہُ وسائيان.

١٤

آهي ڪو نہ غرض، محبوبن کي منهنجو:
ڏيڻ سِرُ قرضُ، ”سچو“ سندن سَٿِ ۾.

Gul Hayat Institute

١٥

لوهي لاغرضي، سُپيريان جِي سارَ؛
مارڻ لءِ مُشتاق جي، آهي محبن کي مرضي؛
سِر ڏيڻ تنهن سَتِ ۾، آهي فقيرن فرضِي؛
ڪڏهان ڪو قرضي، "سچو" نازڪَ تنهنجي ناءَ جو.

١٦

پيس تنهنجي پيچ، پنهون ڪين ڇڏيج مون؛
بانهي ڪري پانهنجي، وجي بانيڻ کي ويچ؛
مَر ڪميڻي ڪيچ.پورهيو بانهِن جان ڪري.

١٧

روئِي ڏنو رنگ، ڪو جو ڪامِڻِ ڪوهـَ کي؛
سو شَمه شَفَق سان ٿيو، سُرخيان سارو سنگ؛
منهنجو نينهن نِسَنگ، پيو سموُرو سُڪوتَ ۾.

١٨

اُتي ڪمر بند، لوچ، تـ لَهين سُپرين؛
هوتاڻِن جو هنڌ، ڏسيئِ اَکڙينِ سان.

١٩

مِلي مارڳَ جي مرين، ٿئي قدر ڪيچيڙن؛
تورو وڏو تَنِ، تنهنجي اَچڻ جو ٿئي.

٢٠

مِهَر مَ لاهـِ مٿام، آءُ اوهان جي آهيان؛
جي ڪامِل سَڏَ ڪَيام، سي بُڌي باروچا ورين.

٢١

بانيڻ جِي باڪار، بُڌي باروچو آئيو؛
ورَ وسارج ڪينڪي، جا واقف نـ وٺڪارَ؛
سِگهڙي لهج سنيار، سائينءَ لڳ "سچو" چوي.

Gul Hayat Institute

٢٢

سَرواڻن مـون سـاڻ، ڀَلوئن ڀَلائِـي ڪَئـي؛
جن جاڳايـوجوش کـي، آءُ اُنـن قـربـاڻ؛
ٻاروچاڻو ٻاڻ، تڏهن لوئن لوئن منجهہ لڳي ويو.

٢٣

ڀـڀنَر هِـن ڀنيـور ۾، منهنجـو ڪـارِ نہ ڪـمُ؛
اُتـم اَريءَ جـام سـان، دوسـتـيءَ وارو سمُ؛
مـاڻهـن ليکي غمُ، پر سُک "سچو" تو ڀانئيان.

٢٤

ڪيچيـڙن مـون ڪالهہ، آچـا وڙ وڏا ڪـيا؛
اُن جي ڪارڻ ڪاڪيون، ڪنديس ڪافَ ڪَشال؛
هَي هَي هِن جي حال، جو هـهڙا هوت وساريان.

٢٥

عمـر اجائِـي گـذري، هَـي هَـي هـهڙي حالَ؛
تـائين آ ج نـہ مـون ٿئِي، سَندي هـوت سنيـال؛
مــون ڪـان پُـڇن ڪينـڪـي، ڪـافَن جا ڪَشالَ؛
پنهنجي قربَ ڪمالَ، ڪا وَر ويچاريءَ جِـي ڪريو.

٢٦

عمـر اجائـي گـذري، هـهــڙا حـال ٿيام؛
چُپ چپـاتـيءَ سـرتيون، وٺوئن هـوت ويـام؛
هـو جـي ڏونگر ڏاڪـڙا، ڦـولـڻ سَـيِ پـيـام؛
آج صـبـح ايـندام، ڪـندا ور ويـچاريءَ جِي.

٢٧

ونـدر ۾ ويـهان، ڦـولـن پـيـون پـريـنءَ کـي؛
نـالِ جَـنين نيهـان، هـوت تنِين جي هـنـجَ ۾.

Gul Hayat Institute

٢٨

پَرتُ هوت پنهونءَ کي، آٿي عشق ڪيو:
"سچو" سَگَّ تيو، هڙن هوتياڻن سين.

٢٩

مِهر مَ متان لاهه،مون تان نماڻيءَ توڻ:
هِيءَ ڏکوئي ڏاهِ، اَڻ مُلهه آهي آنهنجي.

٣٠

مِهَرمَ لاه متام،آءٌ اوهان جي آهيان:
جي ڪامل سڏ ڪيام، سي بُڌي پاروچا ورين.

٣١

جيهي تيهي حال سين، پاڻُ وجهڻ مون پنڌِ:
روئي پَبوڻ رند، پنيءَ جام پنهونءَ جي.

٣٢

هَي هوتا تو سندي، اَوڙڻَ جهڙي ناهيان:
حال پسي مون هي، مان نماڻي نال نئين.

٣٣

ساٿُ سويلو سرتيون، وڏيءَ ويل ويوم:
وندر جي وڻن ۾، ڦولڻ هوتُ پيوم:
تيلهڻ تر تيوم، هاٿي هوتياڻن لءِ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

مون کي تنهنجي آهه، اَچڻ جو وڏو آسرو!

جوڙي چڏيم، وو، جائيون، ميان الا، لوُن لوُن ۾ تولاءِ!
اڱڻ آسروند جي، ميان الا، پير مبارڪُ پاءِ.
جڏهن ڪڏهن تو ڏسان، ميان الا، توکي جاءِ بجاءِ.
ڪين جُڙي پيو جِيءَ ۾، ميان الا، تُنهنجي سِڪ سواءِ.
تو گذاري گوندرين، ميان الا، "سچو" تُنهنجي ساءِ.

ڪافي ٢

لڳيءَ دل جو داروُن، ناهِ ڪو ٻولڻ پيارا!

عشق جون واٽان، ٻرن لاٽان، تنهن مؤن نڪرن درد جون چاٽان،
- پوءِ ٿيون پون هي پَچارا.
عاشق تا ڪن درد جون دانهان، عشقَ منجهاروُن اِهي آهان،
- رُئن آهي زارو زارا.
اَءُ تان ٻانهي، تون تان سائين، پاند ڳچيءَ وچ پلوءُ پائين،
- اچڻ جا ڪر قول قرارا.
ڳالهيون مون سان تو جي ڪيون، مور نہ مون کي وسري سي ويون،
- دم دم تنهنجي ياد آ يارا.
هيڪر مون کي جانِي جياريو، ڳالهِن تنهنجن ڳجهن ڳاريو،
- وصل جا ڪر وري وارا.
"سچو" تون تان تِيءَ نہ ماندو، پرين تنهنجو الله آندو،

ڪافي ٣

آڏيون ڙي آڄ آهـرِ،
آسان مُحبن جو ميلو!

دلبر سِڪندي ڏينهن ٿيا، سُپيريان جي ساءِ.
ڦَنا ڪيائون فراق کي، ٻُڌو جاءِ بجاءِ.
ڏڪ لنگهيا سُک آئيا، لڳڙي ٺنڍڙي واءِ.
جنهن ساعت گڏيا سُپرين، سا "سچو" ساعت سُهاءِ.

ڪافي ۴

ماريو هوتَ وڃَن الا، ڪنهن در ڏيان دانهڙي، پلو لو!

ڪاڪيون، ڪڏهن ڪينڪي، منهنجي مِنت مَڃن، الا.
پُنيءَ پيس جَن جي، سي پِي سورَ سَڃَن، الا.
دعا ڪَريجو جيڏيون، پيرو تان نہ پَڃن، الا.
اهو آتم آسرو، ڏيندا آب آڃَن، الا.
"سچو" سهمي ڪينڪي، روحُ تہ ڪانءَ رُڃَن، الا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

هُنَئَوَن هوتُ هَلي، ڙي، دوست دلاسو ڏيندو!

وجهج ڪم ڪريم تي، ٻي ڳولج ڪامَ ڳِلي،
- پاڻهين پُنيءَ تو ايندو.
پڪا پکن سامهان، تنهنجي ماڳ مِلي،
- اوڏا آڻي آڏيندو.
آچڻ سندي آن جي، ويندو روحُ رلي،
- تورو توريائيءَ ٿيندو.
جا ڳُجهي هوتن مَنَ ۾، سا ساڻِن ڳالهہ سَلي،
- پُنهل پاڻ سان نيندو.
مهرَ پنهنجيءَ سان تو پرين، اِنهيءَ پَت پِلِي،
- ڙي "سچو" ناڻ سَڏيندو.

ڪافي ٦

ذري ذري ڪَن چَشمان چُور،
نِين اسان ڪي ٿيون وَهلور!

تَن مَن سڀ تاراج ڪَرن ٿيون، ديدن جو آهي هي دستور.
خوني وتَن خيال پنهنجي سان، ڪَسِن شهزادن شَعور.
ناز نياز سان هِڪي واري، چاڙهن سولِيءَ تي مَنصُور.
ساڻ ڏسڻ جي مشتاقن سان، ڪَيفِي ڏاڍو ڪَن ڪَلُور.
"سچو" ڪير ويچارو آهي، وجهن ڦيري دل ڪَرِن فتُور.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

پاڙهي پئيوَ سُڌ سورن جي، وو، عِشق لڳيوَ جي اڏيون!

ساري خبر وجي تَن ڪؤن پُڇجو، جي ورهِ سڄڻ جي وڍيون.
ڪين لِڪن سي لوڪَ اڳيون، جي اَهِن ڏکَن جون ڏَتيون.
مُحب مسافِر ٿيا جَنين جا، ڪُوڪان اُهي لَڪ ڪنديون.
ورهَ ولوڙيا جي وهنديون تَن جي، نيڻؤن نِيرَ جون نديون.
پاروُن پِرين جي سٽو سيپئِي، لوڪُ پِلِي ڏي بَديون.
اڳيون پويون سي معافي ڪيون، تنهن محب "سچوءَ" جون مَديون.

ڪافي ٨

اوري اَڻ سي اوري، ڙي الله، جنين ڪاڻ سِڪيَس سال!

ڏسُ نہ مون کي ڪو ڏئي، ڏيهہ رهيس آءٌ تان ڏوري.
واٽَ جنهين کؤن لنگهيا، گهوري هِيءَ جندڙي گهوري.
هيڪند تون ڪر هوت جي، ساڻ ٿڪيءَ ڪنهن ٿوري.
ساهہ "سچو" جو تنهن ڏهاڙي، ريا چاڪَ وجهي چِتُ چوري.

ڪافي ٩

ڏينهن پُڇاڻؤن آئين پِلي آئين ڙي يارَ مُنهنجا!

اڱڻ اسان جي هوتَ پاروچا، پيرَ جي اَچ پائين - پِلِي پائين.
پَري اسان ڪؤن يار پرين ڙي، ڏينهن چولائين - ڪيئن لائين.
ڏوهہَ ڏنگايون يار سڄڻ ڙي، ڪيئن پِليءَ ڏنهن پانئين- چو پانئين.
هيئن نہ گهُرجي يار توکي، چِتُ چُڪيءَ تؤن تو چائين ڪيئن چائين.
عَرش ڪرسيءَ تؤن اُچي اُتاهين، مَن "سچوءَ" جي تون مائين - پِلي مائين.

ڪافي ١٠

ٿُنهنجي پانڌي پيغامَن، الا، منهنجو جيءُ جياريو!

هِي تان تَنُ توان ڪيو، اڙي سباڻِي سَلامَن.
تو تَوَن اَءُ قربان ٿيان، ڏنهن آئين عجيبن.
مَنهنجو چِت چَريو ڪيو، هِن نيهَن جي نياپن.
درد منديءَ جي دل کي، ڪيو قابو ڪلامَن.
ڪيائون ياد حقير کي، اُسرئي ايامن.
ڪَيئون مِهرُن پانهنجي، گوشُ ڏي غلامن.
مُنهنجو وِرهــُ وڌايو، ان جي انجامن.
جيهو تيهو آهي ئي، "سچو" سگ سندن.

ڪافي ١١

ڪري سانگ پرين وري آيم آهي، ڏينس آساڙي، الو الو!

وري وطن آئيا، پينر ٿيڙم ڀَلو ڀَلو.
پريَن اڳيوَن پيشوا، هاريون مون سان هَلو هَلو.
اَصلَ لاڪوَن آهي اُنهن سان روح منهنجي جو رَلو رَلو.
اُنهن ٻاجهوَن ٻاهِر ڪو، ڳولڻ مون کي ڳَلو ڳَلو.
سِر سجڻ جو لوڪ کي، ساهيڙيون نـ سَلو سَلو.
"سچو" سچيءَ سِڪ ۾، شال نـ پوندو ولو وَلو.

ڪافي ١٢

ناهي هِنَ درد جو دارون، توئِي وٽ يارَ طَبيبا!

تِرُ تفاوت درد نہ ڏينديءِ، چوڙين جا سِيرَ سَراروُن،
ڦَڪِي ڏيڻ سان هَي وِجي تو، هِنيڙو هاڻي هيڪاروُن،
سوز گداز، نِي وِي، غم فراقان، لائن تا قول قطاروُن،
دوا دردَ جِي سوئِي ڏيندو، جو ايندو پرين جي پاروُن
ناز پِرين جيون يار "سچوءَ" جي، هِن تان ساهہَ سنپاروُن.

ڪافي ١٣

منهنجو شرم سَيوئِي آهي، جيڏيون تان پير مُغان تـي!

وري ڏنائون پاڻ ڏي پاڙهين، نا تہ هئا حالَ اسان هـي،
اُهـي پاڙيائون پاڙهي پانهنجا، هو جي قول ڪيائون ڪي،
جَن پياريو پُر پيالـو، شالَ ساقي جِيَن سـي،
سَدا آهـي وسَن اسان وٽ، جانِي جِيءَ جا جي،
سِر "سچوءَ" ڪي ڏسيو ڏيهاڙيون، پنهنجي يار هَٿوُن ڏي،

ڪافي ١٤

ڏنِي ڏيکاري، ڙي ميان، صورتَ سُپرينءَ جِي،

حُسـن حُسـين جي ڪـارڻ، زاري، ڙي زاري،
ورتـم سـاري لوڪَ ڪوُن، پينر ڙي بـيـزاري،
مَحبت مـحـبوبن جـي، مون اَصل اِختياري،
چـوان حقيقت حال جي، هـيءَ سجڻ ڪي ساري،
هِت هُت ڪندا ڪاڪيون، اُهي مون سانُ موچاري،
"سچوءَ" سـدائـين گهُرجـي، يـارن جـي يـاري،

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥

ڏيئي مون ڏيکاري، لَڙي وريو ويو در توڻ دلبر!

ڏٺـم اَکـِڙين سـان، هـوءِ هـوءِ حسن هـزاري.
وسُ نـ هـِن جو ڪو هُيو، هـوشُ نـئين هَسواري.
دينَ ڪفر اسلام ڪوڻ، بِرهـَ ڪئِي بيـزارِي.
ڪنهن در ڏيان آءٌ دانهڙي، مونجهہ اِنهيءَ مون ماري.
سوز سَفيران لايون، هِن چُڪيءَ ڪي چوڏاري.
حاجت هن جِي نہ هئي، جا قاتِل فوجَ قراري.
گهٽيءَ مدت ڪان پوءِ آچي، دوست ڏني دلداري.
باسيائون تان بِرهـَ جي، ميان "سچوءَ" ڪي سَرداري.

ڪافي ١٦

پرين اوهان ڪوڻ پوءِ، هِت راتيون رهنديس ڪا؟
پُـنـيءَ اِينـدي تانهنـجـي، لالَ وري هِن لوءِ،
- پوءِ سورَ سهنديس ڪا؟
واعدا ويڙا وسري، هـوتَ ڪـيَـوَ جي هوءِ،
- بئي بول بَهنديس ڪا؟
پرين تنهنجي پار ڏنهن، قا صِد اچـي ڪـوءِ،
- وري هِت ويهنديس ڪا؟
سچو سِڪَ اوهان جي، هنيڙي ۾ هـوءِ هـوءِ،
- بئي ناهـَ نهنديس ڪا؟

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٧

مون ۾ عيب اَپارَ، سَڄَڻ ٿُنهنجي ٻانهڙي آهيان!

ٻانهن جي آءٌ ٻانِهي آهيان، ساري سڀ ڄمارَ.
هُئان هميشه هوتَ سان، شالَ نہ ٿيان ڌار.
هِي سِر صَدقي تو توئن، سِيسي ساڻ ڪپارَ.
اوڇَڻ ڪنديس اَڪيون، پٿر ڪنديس وارَ.
پاڻُ تو ئي تَوئن صَدقي، سِيسِي ساڻ ڪپار.
ساهَ "سچوءَ" جو سوگهو ڪِيڙو، رکي ياراڻو يارَ.

ڪافي ١٨

سو ڏاڍن جو آهي ڏيهہُ، جاتي نِينهڙو وو نيڻن لايو!

جاتي پُهچ نہ پَکيءَ جي ميان، سو سيڻن جو ساٿيهُ.
جي ٿِي وڃان در دوستن جي، ميان، چُمان پيرن ڪيهُ.
جي ڪوٺيو ڪُهن سُپرين، ميان، وڃي پَکڙي تَن جي پيهُ.
"سچو" عاشقُ جي آهين، ميان، وايوڙين وڃي ويهُ.

ڪافي ١٩

پلو، آءٌ تان يارَ سڄڻ جِي،ٻانِهي گولِي آهيان!

آءٌ نماڻِي عيبَن هاڻي، ڏوهَن ۾ آءٌ تان اولِي آهيان.
جيهِي تيهِي آهيان، ڙِي جيڏيون، جانب جِي آءٌ تا جهولِي آهيان.
پَلپَل پُڇَن حال مُنهنجڙو، ڳالهہ انهيءَ جي تان ڳولِي آهيان.
هيڏي هوڏي نہ وڃان، مُحبن جي آءٌ تان ٿولِي آهيان.
ڏِسُ "سچوءَ" ڏي سُپرين، نا تہ ڇپَر هِت چولِي آهيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٠

آديون آهي اَڄ آيا، ڏيهہ جَنين لءِ ٿي ڏوريان!

ڏيو مبارڪ سرتيون مون کي، مولا سي مُحب مِلايا،
- چرخو ڪيهو آءٌ چوريان؟
در پيهي سي، وو، آئيا، سائين الا، جَن لءِ مون وِرهہ وسايا،
- پاڻُ مَتانئن گهوريان!
پَر ڏيهہِ ويا ها، وو، مون پرين، واليءَ سي پوءِ ورايا،
- تَڪِ ڪيها پيا توريان؟
"سچو" اتي، وو، دوستُ گَڏيوسي، ڏينهن گهٽا جَنهن لايا،
- ونڊر ڪنهن لءِ ووڙيان.

ڪافي ٢١

پينر ڙي بيوس، وڃي آءٌ پَئيان!

وس نہ آهيان پانهنجي، واڪو ڪيم بيوَس،
- مين ديوانڙي ٿئيان.
لوڪُ ساروئِي سرتيون، روحَ نہ اُڇي رَس،
- حالـؤن هُـڻ مين چَئيان.
مَڄُ ڏايو مون سِر آئيو، ڪوئِي نہ اَچي ڪَس،
- قابو عَشق ڪئيان.
بِرهہ واري باتِ ڪوئن، "سچو" نہ ڪَري بَس،
- مِهٽا ڏين سَنئيان.

Gul Hayat Institute

جهولڻو

(سسئي ۽ پنهون ۽ بابت)

١- سَرتيون سڀ ٽِيَس صلاحِ،
هوتان راهہ َ وٺي پيام راهِي،
چو تينءَ ڪَيِ تَنِين جي ڪاهِي،
ڏونگر ڪيم ڏَسائج، ڏاهِي،
جَبَ ۾ ڪون ڪَندُئِي همراهِي،
تڏهن چَپ ڪرڻ تو چاهِي،
پَر هو اِهڙو امر اِلاهِي:
پيا سڀ ويهہ ُتون وهَم وساري.

٢- چي ڙي،مون سان مُور مَ ٽيو مَصلحاتِي،
ثابت سِڪَ رهي ڪا ساتِي،
هاريون هي جا آهي حياتِي،
تن ڪي روهہ رسان ٿِي راتِي،
پائِيندِيس جهَر تَتي جهَنگ جهاتِي،
چاجي چجي پوي مون ڇاتِي،
ڪنديس وڙ سَنديَن ويلا تِي،
اِينديس ساڻ وٺي يَڙ ياتِي:
ڏسنديُون ۽ هوت مِڙئِي هِڪواري.

٣- چي ڙي، ويهہ ُ وسار وڃَڻ جي وائِي،
توسان لَعلَن جنهن لَوَن لائِي،
ٿُنهنجِي دل ڪيٿَن تَنهَن تائِي،
سو اڄ جاڙَ ڪري ويو ۽ جائِي،
ڏيئي ڪَن بُڌج تون بائِي،
بوهن پاس نہ بوڙج ٻاهِي،
سُرت صلاحَ تون سَمجهج سائِي،
اِها ڳالهہ اَمرَ ۾ آئِي:
ڏونگرُ ڏورُن ئِي ڏهڪاري

۴- اَيَل، اَڻَ مُلهِي جا اَهي،
سا ڪيئن سَگَھان سچڻ سان ساهي،
پيو تا ناهہ نہ هرگز تاهي،
ڏاين ساڻُ شَريڪتَ ناهي،
جا پَئي سي لاڳاپا لاهي،
ڇَپَر ڇوهہ اَڳيانئُس ڇاهي،
ڪيڇن ڪَڏَ اُها مَرُ ڪَاهي،
ڪٽنڊي گام تہ پُڇندي ڪاهي:
محض اُنهيءَ ڪي مِيرُ نہ ماري.

۵- ڇي ڙي، رَهہَ روين ٿِي روڙي،
آڏو پيينگ ٻُجهي ٿي پَوڙي،
هيبَت هول هراست هَوڙي،
ڪامِڻ ناهِين اسان ڪي ڪوڙي،
ٿون تَنهن ديس مَ وَڃج ٻوڙي،
پَرڏيهيءَ جي پُٺِ مَ پوڙي،
ٿرَ ۾ ترسَ اَٿئي ٿڪَ ٿوڙي:
هِتِ تا ڪانَ گهڙي هِڪ گهاري.

٦- اَن دل آرياڻِيءَ سان اَٽڪي،
مان جا ريجهہَ اَديون تَنهن وٽڪي،
هَني هَي گهوري تا هِنَ گهَٽڪي،
رهنديَس ڪِين هِجَر ۾ هٽڪي،
جانبَ ڪاڻ نہَ جاڳيَس جهٽ ڪي،
پِنيءَ ويلَ وجان مَرُ لَٽڪي،
ڪنهن جي فَهم نہ هَتڪا ڦَتڪي،
هاٿي سِرِ توڙين مون سَٽڪي:
هِنَ ڪي ڪا مَ هَلَڻ ڪوڻ ڪاري.

٧- چي ڙي، سڀ پَر سڄَ چُلي ٿِي چاڙِي،
پُرجهج پَبَ نہ اَٿيئي پاڙِي،
وسهج تو دل جَنهن سان واڙِي،
سَسئي سو تان ٿِيُئي نہ ساٿي،
ناحق تانگهہ تنهين ڏي تاڙِي،
چو ڪيءَ خواب ڪٽِيءِ تو ڪاٽي،
ڪيئن ٿِي اَبُ اکين ۾ آٽِي،
جِيلا ڪَرمَ هلڻَ جا هاٽي:
پُڄنديءَ بام پَسِي بَرُ باري.

٨- جيڏيون جبلَ چَوَ تيون جيئِي،
ساجهُر سَنگَ لتاڙيان سيئِي،
گهوريان گهوٽ بِنا گهرُ هيئِي،
سائِي وَسَ وَتانئم ويئِي،
رهندَمُ روحُ نہ هِت تَن ريئِي،
وينڙم دوست دلاسا ڏيئِي،
هِيءَ تان پَلوَ پُنهونءَ جي پيئِي،
هُن تان ڪامِڻَ ڪيڙس ڪيئِي:
نِياڻُونس وَرُ وني ويساري.

٩- چي ڙي، گهورين ڪاڻ، جنين جي ڳهَرڙا،
اَٿئي تَن اَڙانگا اَرڙا،
آڏو تاڪُ نہ ڏينديءَ ٿَرڙا،
ٿِينديءَ زور مَٿي تو ذرڙا،
بيدل بَس ڪَرائينديءَ بَرڙا،
اوجهڙ ڪوهہَ اَٿئي سي ڪَرڙا،
گهائي پيرَ ڪائيبڊي ڪرڙا:
سگهنديءَ نارِ نہ وَرُ نِهاري.

Gul Hayat Institute

١٠- ثابت ڳالھ سٹو ھُيءَ ساري،
جبل واٽ نہ جيڏيون جاري،
پَرَ پِي برھ جنھين سان باري،
سا ھَڏِ ماڏي مور نہ مَاري،
ڇا جي وَر وِنگا وَڏَ وارٰي،
تايِي درد منديءَ ڏَھڌاري،
توڙي ڪوھ ڪري تو ڪاري،
ڪندو پاڻ پنھون پوءِ واري:
تا پڻ سَرسُ سِڪائِي ساري.

١١- جيڏيَن ڪَيَس وراٽِين جوڙي،
ھُت تو روھ رڙندا روڙي،
تَنھن جو تابُ نہ سگھندي توڙي،
آڏون مِير مَيائِي موڙي،
رائو ريگَ ٿرَن ڪوُن توڙي،
سگھنديڻ پيرُ نہ ڪَرِ ڳَل کوڙي،
تون تان لعلُ لَھين ڪِيئن ووڙي،
ڪَنھن جي ڪَامَ ڪَمر ڇَڏ ڇوڙي:
بيا تِي ماڳ مِرون ڇوڏاري.

١٢- جيڏيون جَتُ مُنھنجو آھي جائِين،
اَءُ تان ويندِيَس اَج تَنھن تائِين،
اَھيان ٻانھي آن جي اَن ئِين،
پاٿوَن گھٽ پينر تِي پائِين،
آن ڪي پَلوَ ڳچيءَ ۾ پائين،
دَمُ دَمُ دُرس ڪريج دعائين،
مون ڪي سَڄڻ ميڙيين سائِين،
ڪيچيڙن ڪي پَھچان ڪائِين:
بِرھ جي باھ ٻَھون ويا ٻاري.

Gul Hayat Institute

۱۳- چي ڙي، آڏو لَسَ بَگهيڙَ ڪَن لوڙا،
تَن ڪوَن ڪَنَ ٻَئي تين ٻوڙا،
چوهئون چِپُر چِني تو چوڙا،
تاتي تاڪَ ٽَڪَر جا توڙا،
سَهمناڪَ سُنڊا سي سوڙها،
ڏيوَن مارَ مَٿي ڏين موڙا،
سي ٿِي ڏُرت ڏورَڙ جا ڏوڙا،
ڏينٽيو ڏنگَ هٿَن تا ڏوڙا،
آهِن هاڙي مَنجهه هَزاري.

۱۴- چي ڙي، چا جي مَستُ مِرون هنئن مارا،
چُرڙين نانگَ چُرَن چوڌارا،
سي ٿي ورهه اڳيون ويچارا،
هٿندا شينهَن ڏسي شوڪارا،
هو جي هاڙي مَنجهه هاڪارا،
سَرتيون سَنگ نهاريان سارا،
ڪيا جُڪ جانب جي جيءَ جارا:
وَرَسان ڪانه ايندي ڪا واري.

۱۵- چي ڙي،هُيَڙَئي جي جَتَن جِي جا ڪا،
توکي سَمجهه پيئِي چَوَ سا ڪا،
ويَڙَئِي نازِ نهوڙي ناقا،
ڏونگَر ڪين اَٿئي ڪي ڏاڪا،
لوهي لَس وجهندئِي لاڪا،
چِپوَن چُوهه لنگهنديءَ جهاڪا،
آڏو فَلڪ فِڪِر آهِن فاقا،
ونگَن وِچ واسينگَن واڪا:
هُت توپُ وِجهي پاتاري.

Gul Hayat Institute

١٦- ڪاڪيون ڪامَ ٽِڪي هُت ڪانِي،
جاڏي جَتَ وَٺي ويس جانِي،
سورج آهي نہ تن جو ٿانِي،
تاڏي ٿُرتُ وڃان آءٌ تانِي،
ڇا جي پَبِ نہ هوندس پاڻي،
ڇَپَر ڇوھہ اڳيانٺس ڇاني،
توڙي بِرھہ وِڄايس ٻانِي،
لوچون ڪِين ڪنديَس سالانِي:
اِهو عَرض اَٿوَ اِظهاري.

١٧- جَلَدوَن جَت وٺي وِيئي جوري،
پوري چو نہ پِرينءَ تَنهن پوري،
گادر هاڻ مَحَل گهَر گهوري،
ڏونگر ڏرڙ سَگهِين ڪِيئن ڏوري،
عاجِز عام ٿينديِي، هِت اوري،
ٿَرَ جي پِنڌ نہ ٿَڪيئن ٿوري،
تن کي نوڙَ سَري ٿِي توري،
وڃهہ مَ جِيَ پَلا ڪَنهن جهوري:
مَرنديءَ گامَ ڪنيو ڪوڪاري.

١٨- چي ڙي، بيحد ڪِيم کِهو ٻيون ٻاتِيون،
چو ٿيون لَسَ لوايو لاتِيون،
ڪَنهن کي ڪَنڌ نہ اِينديون ڪاتِيون،
رهنديَس روز نہ اِتي راتِيون،
وينديَس سِڪ سَڄڻ جِي ساتيون،
ڏاتَرُ ڏِس جو ڏينڌُم ڏاتِيون،
پائِيندس جالَ جَبَل ۾ جهَاتِيون،
مُحبن هَس اِهي مَصلحاتون:
هَلِي آ مَردِ ساڻ اُماري.

۱۹- ڪامڻ مِنَت ڪَريون ڪَنهن ڪيهِي،
سي جَتَ جاڙَ ڪري ويئِي جيهِي،
ڪِيَڙي پُرجهہ نہ تو ﭘﭙ ﭘﻴﻬي،
ڪا ڪَر ڪاهہ تِنين ﭘُﺖ تيهي،
تون تان نِينهَن نسوري نيهي،
ووڙج وَرُمَ وِرچج ويهِي،
ڪيائين دُرس ديوانِي ديهِي،
آول عِشق نِشانِي اِيهِي:
تَڙقَڙزاتِ ڏينهان تڪراري.

۲۰- ڪيچين ڪَڏَ لڳِي هوءَ ڪَهڪني،
پهريين پُور تَڪر سان تَهڪي،
ڪامِڻ ڪوهہ ڏسِي نا ڏهڪي،
اُتِي روحَ نہ تنهن جي رَهڪي،
توڙي پير ڦِٽَس پَﭙ ڦَهڪي،
تان پِي نارِ نہ بالڪل نَهڪي،
توڙڻ ڪِين تنهين هَڏ تَهڪي،
آوجان عاشق اهڙي اَهڪي:
ڏونگر سپ وڏائين ڏاري.

۲۱- توڙي جهڪَ جهڪي ڪَئي جهولي،
ﭙِي تان ﭙولي هَڏِ نہ ﭙولي،
ڦيريون ڏئي، ﭘِرين ڪي ڦولي،
چوهڙن پاٽ چِپَرَ ڪني چولي،
گورَن رَند ڏسِي سِرُ گهولِي،
ﮘَڙَ ﮘَڙَ ﮘوڙها ﮘاريو ﮘولي،
ڏونگر ڏرڙ ڏڪوئِي ڏولي،
قادر شال قريبَن ڪولي:
ڪنلو گام ٿڪَر ڳوڻ ٿاري.

Gul Hayat Institute

٢٢- پهريون ڪانءُ پهاڙَ پُڇيائين،
هِت ڪي وينا هوت هَنڌائين؟
هَر هِر توکي سُرت سڻائين،
ڪي هئا رات توئِي وٽ سائين؟
ڪَر ڳَل الله لَڳَ اَلائين،
پيو هَڏ سور نہ سَنگ سليائين،
مون ڪي مُحبن ساڻ مِلائين:
عاشَقِ هَي هَي ويا آزاري.

٢٣- پوءِ تا تيڙس جبل جوابِي،
پِنيءَ ليلَ لنگهيا بشتابِي،
ساڳيين سارو ساٿ ثوابِي،
سي سيِ هئڙا گُل گُلابِي،
وڃندا وِيڙا رات ربابِي،
اصلوءَ اَڙينگ هئا اَعرابِي،
توسان ڪِيائون خام خرابِي،
اوني عن هئا عاذابِي:
هتوئن ڪاهہ اَڙاهہ اَنڌاري.

٢٤- ڏونگر ڏَسُ چُڪيءَ چَڏ ڏيئي،
تو وٽ رات تنين ڪا پيئي؟
آهہ هي وَسَ تنين ڪوئن ويئي،
ڪِي تان لنگهيو ساٿ سنجهيئي؟
هاڻي حال سَڄ مون هيئي،
ويَڙس ڏک وڏو هي ڏيئي،
هُو هئا ڏايا سُپرين سيئي،
جانب آهن منهنجا جيئي:
ماري آهہ ويا آتاري.

Gul Hayat Institute

٢٥- حَجر چِيَس آهي هِنيڙي هاري،
جي تون محبوبن جي ماري،
آهي عشقِ سَندءِ آزاري،
وجهج ڳَلِ ڳچيءَ کا ڳاري،
مون کي تِر نہ کج تَڪراري،
پُٺِنِ ڪاهہ نہ تيءَ قراري،
اَٿئي بِرهہ بلوچي باري،
يَڪدِل ڪانئن مَنگج ياري:
وينديءِ عشق نہ هڏ اوتاري.

٢٦- ڏونگر ڏيرن ڏي ڏس ڪوئي،
اَوڙي روحَ نہ ٻيو رسُ ڪوئي،
ناهي ويچاريءَ جو وَسُ ڪوئي،
لاهي ڪو نہ ٻيو ڪَسُ ڪوئي،
ناهي جانبَ جو جَسُ ڪوئي،
ڪُٺي غَم ڏِسِي ڪَس ڪوئي،
خاطِر منجهہ نہ پيس خس ڪوئي،
وٺي درد ڦِري ڏس ڪوئي:
ٻيٺِي عِشق منجهوڻ اوساري.

٢٧- ڇُڪيءَ چوٽ وٺي ورچاتي،
وِيڙا وِرهہ توئي سان واتي،
آندي عِشق تڏهن اورهاتي،
ڪُٺل ڪيچ وِجج ڪنڌ ڪاتي،
پيٺئي زهر منجهوڻ گهٽ ڳهاتي،
توکي آندو عشق آڳاتي،
ڳولج جامُ پنهونءَ گهر گهاتي،
هَي هَي لَعلَن ويو لوهاتي:
هُئڙي جن جي هِيءَ اَجهاري.

Gul Hayat Institute

۲۸- هَي هَي ماري عشق اَميران،
وِٺي وِرهه وَڪيل، وَزيران،
توڙوَن هيئن لِکيون تقديران،
پانهن هٿ ٿيون تقصيران،
ڏاڍيون عشق سنديون تڙ پيڙان،
پُنيءَ منهنجي بِره بَهيران،
هَلن هُت نَڪي تدبيران،
مون سان سنڌين سوز سفيران:
ورٺئي ورهُ ڪنهين وَڄاري.

۲۹- اَول بابين برهه پَڙهيائين،
تنهن پوءِ سورن منڊ سَڙيائين،
سَسئي ساڻُ فِراق ڦَڙيائين،
اَصلوَن ڪيچن ساڻ ڪَڙيائين،
جَڙان جيءَ ۾ جال جَڙيائين،
تيلهان مٿي روهه رَڙيائين،
مَحبت منجهه مريض مَڙهيائين،
توڙوَن غير خيالَ تَڙيائين:
پيئي هَت بِرهه هاڪاري.

۳۰- هيءَ دل لالَنُ وِيَڙس لُٽي،
وِڌس باڻَ بِروچ جِي ٻُٽي،
وَرَڪوَن شالَ فقير نه ڦُٽي،
ڏُنگر ڏک چَريءَ کي چُٽي،
ڪيائين ڪيچن منزل ڪُٽي،
اَنديُس عِشق گهٽيري گهُٽي،
مٿو پيرَ ڪرايون ڪُٽي:
هَي هَي ڪيو ٿِي سَا هونگاري.

Gul Hayat Institute

٣١- ورَ جا وِرهه پياريَس وِٽي،
توڙي سسئي سورنَ سٽي،
تَنهن دل ڏانهن نہ مُحبن مٽي،
چوکو عشق نہ آهي چٽي،
سُورن سوز کِلڻ گوئن کٽي،
مُحبت کانءَ نہ گهايل گهٽي،
سسئي سوزَ فِراق جي ڦٽي،
پائين پَٻُ پَٽولا پَٽي:
روئي ڦوڙائِي جان ڦوهاري.

٣٢- لونِي بَک متي تي لَٽي،
ٻوڙي تيزَ منجهاروُن تَتِي،
محبت مَنِ تنهين جي مَتِي،
وجي کيچ وِرهه مون وَتِي،
گهوري گامَ گهٽيري گهَتِي،
ڏکَ جي چِتِ هنيائونس چَتِي،
روئي ريتِ تنهين سپ رَتِي،
جاٽي پَب سَيو هکَ پَتِي:
عاشِق عِشقَ منجهوُن اُچنگاري.

٣٣- هَرٽيوُن کِيرُ پيارڻ آيس،
کِرهَڙ دانهن کري سَپ کانيَس،
کوکن ساڻ چِپَر سپ چانيَس،
ڏونگر ڏکَ منجهارؤن گهايَس،
چُلنگيون عشقَ ڏکن پُٺ لايَس،
ڳالهيون کيچ کيچيڙن ڳايَس،
بَر کي بِرهون بازر پايَس:
حِجَر ڳاريَس ساڻ هوکاري.

Gul Hayat Institute

۳۴- هَي هَي هوتُ ڪري وِيس هولِي،
تنهن محبت باروچي جي ٻولِيَ،
ڏونگر ڇُٻؤن پاين ڏولِي،
ڪوهيارَل جي ٻانهي گولِي،
ساٿي پَٻِ پرينءَ جي ڦولِي،
تَنهن تا جانبَ تان جِند گهولِي،
روئِي ڪيائين ڇَپَر ڇولِي،
سَنگ جي راهه ڪيائونس سولي:
نيندس ڪيچي نالِ قطارِي.

۳۵- منجهوءَن نِيهن هنيائين نعرو،
سُٽندي سير سڙي ويو سارو،
منَ ۾ محبت وِڌس مارو،
ڪيائين واري اَتي وارو،
اَندرؤن عشق ڏِنس اوٻارو،
ڏيئِي مَٿي سَنگ سَرارو،
ڪائين مانَ ڏسان ڪوهيارو،
محبت ريءَ آهي مُنهن ڪارو:
"سچيڏنا" ڪون سنپارِي.

۳۶- مٿي روهه چيائين روئِي،
هيءَ ڪَلَ ڪوهيارلَ ڏئي خوئِي،
عاشقِ تنهنجي عشق اندوهِي،
محبت مَنجهه هَلاڪِي هوئِي،
لڳِي لالَن تا لَڙهه توئِي،
توڙؤن سُورَ وِڌائين پوئِي،
ساٿِي تيَس "سچيڏنا" سوئِي،
جانبُ آهيس جِيءَ جو جوئِي،
قابِرُ ڳڏُ تَنهين سان ڪاري.

Gul Hayat Institute

٣٧- هيءَ جا هنيڙي تي حيرانِي،
محبت مادُ ڪَئي مَستانِي،
دلبر ڪاڻ هُئي ديوانِي،
باقِي نِيهُن رهيُس نِيشانِي،
ڪيَڙي فوج فِراق جي فانِي،
ڪيائين ساهه سَرير قربانِي،
گَدُبُس شالَ جَبَل ۾ جانِي،
تَيندُس رَحم اُتَس رحمانِي:
اَئِي هيئُڙن نِينهن نغارِي.

٣٨- محبت محبوبن جي ماري،
ڪا جا باهه پاروچلَ پاري،
ڳالهين ڪيچيڙن جي ڳاري،
ڪيائين جانِبَ تَوَن جِندُ واري،
منجهوَن ذوقَ چيائين زاري،
هيءَ دل آهي سچڻ تَوَن واري،
ڪُوڪان ڪوهه ڪري ڪوهياري،
توڙي وِرهه ڪئي ويچاري:
راتيان ڏينهان گهنگهر گهاري.

٣٩- متي روهه ڏسو سا رَمڪِي،
ڪا جا عِشقَ چَڪايَس چَمڪِي،
ڏسِي سُجَ نه دم پر دهمڪِي،
محبت مُور نه ڪامِڻ ڪَم ڪِي،
گوندر وِچ گُذاري غَمڪِي،
هاديءَ جانبَ سان نئين جَمڪِي،
تنهن تا تانگهه نه تِر هڪُ تَمڪِي،
متس وڃ وِرهه جي چَمڪِي:
تنهن جي شور وِڌي شوڪاري.

Gul Hayat Institute

۴۰- چڙهندي چُنج نہ عاشق اَڙڪِي،
ڪا جا فوجَ متائنس ڪڙڪِي،
لڳِي لعلَ پُنتيءَ سان لڙڪِي،
لڳيس باهہ برهہ جي پڙڪِي،
جو هَر جوشَ سَجَڻ جي جهَڙڪِي،
رنجيءَ روهہ اُتوئن جا رَڙڪِي،
سارو سَنگُ پيو سَپ سڙڪِي،
ٿڪرُ سي پيو تان تَڙڪِي:
اهڙو سوز هلِي سينگاري

۴۱- جانِبَ ڪاڻِ چڙيائين جايُون،
فوجان عِشقَ اڳيانئس آيُون،
ڪلان ڪوهَ سَنديَس ڪَهڪايُون،
سيئي وِرهہ وِساريَس وايُون
وجي خاڪَ لِڳن ڪي لايُون،
تنهن جي سوزَ چَپَر سي چايُون،
روئِي روهِ ڏنائين رايُون،
پيان پب چڙهي جَڻ پايون:
اهڙو عشق هَلي اختياري.

۴۲- چَپَرُ ڪان چڙي سا چوري،
جنهن تان گهوٽَ اُتوئن جِندُ گهوري،
جا ڪِي پورَ پرين جي پوري،
هيڪَل هوتُ نِهاري هوري،
ڳولي تَنين جنين تَر ٿوري،
لُوئن لُوئن قابو لڳيس لوري،
هُئڙس جهورَ برابر جهوري،
تنهن جي هٿ سڄڻ جي ٿوري:
اِنهيءَ ڳالهہ وِڌي سا ڳاري.

Gul Hayat Institute

۴۳- آهي ريءَ عجيبَ اُپائون،
اَچي شالَ کوهيارل ڪاڻون،
جنهن سان لوهِ لَڏيون هُم لائون،
هَي هَي جَت وَني ويا جاڻون،
تنهن تان ڏَس پُڇي ڦِي تاڻون،
ننڊر هيءَ جا نال نہ نِياڻون،
تنهن جِيون زِيلان هُت سَياڻون،
هِهڙس ڏونگَر حال ڏنائون:
ويچاري ڦِي تونگِ تنواري.

۴۴- موتي چاهہ پرينءَ جي چائِي،
تَنهن کا ڳالهہ محبت ڳائِي،
چَپَر سَيِ ڪيائين چائِي،
ڏاڍيءَ تِکَ تَنهين جي تائِي،
”ويجهي آيس“ هُنَڙس وائِي،
روئِي روهہ ڏنائين رائِي،
گهِتِن منجهہ قلم گهُمائِي،
تان تان اوڏي وَسئون آئِي:
آيَس مُحبُ اڳيون منهن پاري.

۴۵- ڪُونجن هَت مُڪائين روئِي،
دانهن ڏوکہ منجهاروُن ڏيئِي،
سا تان کَنِ سَجَڻ جي پيئِي،
آتي هليا هوت هَنِڌ يئِي،
جانبَ جِيءَ گهُريا هَسِ جيئِي،
آيس سَجَڻ پاڻَ سنجهيئِي،
جن جي ڪاڻ ويچاري ويئِي،
وجي ڪيچ اُها ڳل پيئِي:
پنهون پرِيَن گڏيو غم ٽاري.

Gul Hayat Institute

۴٦- سسئي چامُ پنهون هڪُ هو تان،
ڪامڻ جانب ڳوليو جو تان،
ساڳي پاڻ پنهون هئي سو تان،
پچي هيءَ ڳجهارت ڪو تان،
چاجي ڪاڻ ڪَرين تِي ووءِ تان،
چَپَر ڳولي تِي سا چو تان،
"سچو" دَست دوئِيءَ ڪانِ ڌوتان،
ساڄَنُ ڪيئن صَحِي ڪَيو توُ تان:
پَر جي عشق اُچي اوجاري.

۴٧- آهي "ڪُل شيءٍ" سو هادي،
"خلَق الاَشياءَ" ڪوُن آبادي،
"وَهُوَ عَينُها" تِي آزادي،
واندِي غير ڪَنوُن هيءَ وادي،
لَتا شڪ شُبها تِي شادي،
"سِري سِره" تِي اِمدادِي،
جنهن ڪي سَمجهہ تنهين کي تَعدي،
سوئِي مَرد نہ آهي مادي:
سَي وِچ صورتَ يارَ پياري.

۴٨- پَنهنجِي پاڻَ ڪري تو وائِي،
تنهن تان ڳالهہ اها ڳالهائِي،
ڪافر مؤمن صورَتَ سائِي،
انهيءَ رَمزَ ڏنائين رائِي،
جانبَ ڏسُ ڏنو هي جائِي،
"فَاَ ينَمَا توَ لوا" آيتَ آئِي،
تيڙو اَڄُ بَهاني يائِي،
اَحمد وحي هِڪو هِڪ هئائِي:
'احمد' 'اَحد' هُئا اِسراري.

Gul Hayat Institute

۴۹- "عَرفتُ رَبِي بِرَبِي" آيت آئِي،
نوبت " اَنَاالحَق" وجائِي،
"اعظَمُ شَانِي" رَمز رلائِي،
کيَڙي "لَو کَشَفَ" اُجرائِي،
"يَسمَعُ يُبصِرُ" آهي هِڪڙائِي،
"بِلاميم اَحمدُ" اِها وائِي،
"اِني اَنَا الله" اَگاهِي،
هُئَڙي صُورت هِڪ سيائِي،
سوئي بندو سو مولائِي،
سوئِي هيٺ سو بالائِي:
عالَم الله مونْ اِظهاري.

۵۰- ظاهِر سِجُ تہ سڀ ڪنهن جائِين،
هيءَ ڀي رَمز تون دل سان لائِين،
تون تان آئينو تي آئِين،
پنهنجو پاڻ ئِي ۾ مُنهن پائِين،
"مَين" کي چوڙ تہ ٿِيون "سائِيں"،
ڀولو مور نہ هن ۾ ڀائِين،
توکي صَحِبي سَچ سڻائِين،
ڪا شَي ناهي بنا حق ڪائِين،
"ڪُلُ شَيءٍ ناطقٌ بالحق" ڳالھ اِهائي ڳائِين:
هَر جا پاڻَ غَنِي گفتاري.

Gul Hayat Institute

نوري

داستان پهريون

١

تون سَمو سردار، اَءُ ميئي مهاڻي آهيان؛
تنهنجيءَ شفقت مِهر جو،اَهي ڪو نہ شمارُ؛
گنديءَ گاندَر گهر ڪان، ڪيو ساري عالم عارُ؛
مٿي تَنهن مَدارُ، تو ساريءَ ڪينجهر رکيو.

٢

تون سَمو سائين، اَءُ ميئي مُهاڻِي آهيان؛
مون لَج رهائين، جو پَلِء لڳيس تانهنجي.

٣

اَءُ ميئي مُهاڻِي، تون سَمو ساري سَر جو؛
قرب منهنجو ڪهڙو، جاڻيو تو جاڻِي؛
ڪارِي سرِ ڪنيم ٿي، ڇيِيءَ ڪِڪِيءَ هاڻِي؛
راجا تنهنجي راضَ سان، ٿيس راڻِنِ جي راڻِي؛
تو سَما سِيباڻِي، نہ تہ هيس بيهودي بڇڙي.

Gul Hayat Institute

۴

ڪلسا ڪلوري، ڪِنَ ڪالورا ڪينجهرين؛
پيهي وچي پَن ۾، ڪَنِ ٻَڪين ٻُوري؛
روز تنِي، کي راوَ ڏنهن، ٿيا چانور آئون چُوري؛
جي هيون اڏوبَند ۾، سي ڪن ڪپڙا قصوري؛
هيٺ مَـٿي تَن تي، ڀڪيون سنالان سموري؛
واسِيا وتَن ويسَ ۾، هُيَن ڪـُـهنبي ڪـتُوري؛
ڇيڇيءَ ڪِڪيءَ تارِ جي، سي آپَر عَطوري؛
تِـي مُلڪين مِشهوري، سَمي جي سُهاڳ جِي.

۵

پيرَ آئون مُنهن نِيرا، پاٽيءَ پوندا جَنِ هئا؛
سي اڄ پَڌيو وتن سِرَتي، چاهہ منجهوَنِ چِيرا؛
ماڻڪَ موتي مُنهَن تي، هٿ تَـنهين هيرا؛
ڪاتَ سيئِي ڪِيرا، سُگهَڙ سَمي جامَ جا.

٦

وَهين وَهلَ لـَپيوُن، تي پيٽَ پاريا تنِ پانهنجا؛
ڏنيون ڏَٿ ڏَپَ جون، تي جهَبيرن جهپيوُن؛
ڪِڪيءَ خاطِر ڏَٻيريون، ڏٻَن منجهہ ڏپيوَن؛
جي ڪائِن پَٻرِ پَپيون، سي چُوريءَ تي چَريون ٿيون.

Gul Hayat Institute

٧

جي جهاڳيون وتَن جهاڳَ، ميئون ڪارڻِ قوتِ جي؛
سي اعليٰ درجي آنديون، سَمي جي سُهاڳَ؛
مَنچر مَهاوچ ۾، ڪَن رنگيليون راڳَ؛
هُـئا حال جنين جا هِـهڙا، تَن تي پلي ڪيا پاڳَ؛
ڪينجهَر پن ڪنڌين جِي، تي هٿ اُنهن جي واڳَ،
هِيرا ۽ ياقوت ٻيا، اَڄ اُنهن وٽ آجهاڳَ.
ٻيا پِري لَڪين لاڳَ، تنهن ڏَلين کي ڏيئي چڏيا.

٨

بيحد پيگوڙيون، هُين ٻولِ نہ ڪنهن ٻونديون؛
ناپي ڏٿ آئون ڏٻَ جون، ڪن خرارين ڪوڙيون؛
ٻُوريءَ ڦرها ڦَريون، اڇن ملاحيون موڙيون؛
جوڙون سڀ جوڙيون، چامَ تماچيءَ تن جون.

٩

ٻولِ نہ ڪنهن ٻونديون، پَر هُيون سَمي جي سهاڳَ تي؛
ڪينجهر سنديءَ ڪنڌئين، ڪَنَ ٿوريون آئون ٿونديون؛
ڇڪَ جيهون ڇونديون، ٿو چام وهاري وَٿِ ۾.

١٠

هُيون لگِين ليڙيون، مُنهن نہ موچاريون؛
سي ٿو چام وهاري وَٿِ ۾، ڪري ملاحن ميڙيون؛
تو پيگيون جوڙائي ڏئي، ٻَهگڻ تَن ٻيڙيون؛
وٺن ماڻڪ موتئين، تنهن ڪؤن جهَيون ۽ جهيڙيون؛
توڙي اِهڙيون اَويڙيون، تہ پيي سَمي چام سُهائيون.

١١

جَن تي پاليا پيٽَ، ڪُمنَ ڪالورَن سان؛
سي تا تيل ڦليل سان، تيون مَلائِن ميٽَ؛
چام جواهِر جي ڪري، تو اُنهن پارِ اُميت؛
ڪَئي لاکيٽي ليٽَ، سَمي مير مُهاڻن ڏي.

١٢

هئا وڏا جَن تي ويلَ، تي قوت مِلين،ڪِين ڪِي؛
خاصين سي خوراڪن تي، تان ڪَن مُهاڻيون ميلَ؛
مڙي جُهڙي پاڻ ۾، ڪن سيلابين سيلَ؛
پوءِ لاٿا چام لطف سان، زبونِن تؤن ذيلَ؛
تن سي تيلَ ڦليلَ، اڄ عطر ڳاڙهَ اوتيا.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

١٣

جَنهين اَڏوبَنڌِ، هُئي عُمر سَيائِي. اِهڙي؛
سي سَمي جي سهاڳ تي، آيون ڏاڍي آنڌِ؛
تنين جي طولان جيون، پيون هاڪان هنڌو هنڌِ؛
ڏِليون ڏوليين چڙهيون، پيرين پَوَن نہ پنڌِ؛
سَپ اَندامين سَنڌِ، جَڙيون جواهِر ۾.

١۴

چولِيون جَن چِڪِ هُيون، اَڄ ٿيون لالين لاٿُو،
جُتيون جَڙاٿُو، پايون وتَن پيرَ ۾.

١۵

نوريءَ نادر چامَ کي، ڪي چَڪايون چاٽيون؛
تنهن کي ڏِسڻ سان ڏياريون، ڪنهن ڦِڪَل ڦيراٽيون؛
وتانِ سو واٽيون، ٿو ڏئي ڏهاڙي اُن کي.

١٦

هون مَڪَ هِڪَ ٿُرارُ، چار ٿُرارا موتِئين؛
تنهن برابر نہ ڏيان، توڙي ڏين جال جَوهارُ؛
جو پلءِ پِيڙو هڙو، مهاڻِيءَ مَٽيارُ؛
تنهن مَرُڪينجهرَ پَرِ قرارُ، جنهن چارو چام ڪُلهي ڪنيو.

١٧

تارازيءَ جِي توري، مَڪ موتِنِ تي نہ ڏيان؛
پيٽا ٽيٽا نہ وٺان، ٿوري نہ ٿوري؛
گهوري آءٌ گهوري، جو چارو چام ڪُلهي کنيو.

١٨

مَڪَ برابر نہ ڪريان، ماڻِڪَ موتِنِ ساڻُ؛
سَمو چام سُڄاڻُ، جنهن چارو چام ڪُلهي ڪيو.

داستان ٻيو

١

مَٽي جَن مُوڙا، هئا چارين گندئين گودڙِئين،
بئنسر بئينان زر جا، تن جهاپا آئون جُهوڙا؛
جَن ٻانهين کُلهين کِين هو، تَن چُوڙِ نائين چوڙا؛
سمي جي سهاڳ سان، تن ننگن نپوڙا؛
کُوڙيون ۾ کوُڙا، سچا سميُ سپ ڪيا.

٢

رنگ ڪاري رويُون، هيون مڙني مَلاحَن جِيون؛
سي ڪنيون ڪارَن ۾ اَچن، دَرا ۾ دُويون؛
جِت بيحد بدبُويون، اُت الله عطر اوتيا.

٣

هڪ دَرا ٻي دُوءِ، پيون گوجان مارِن گانگَٽيون؛
تَن مون ڪِڪيءَ جِي آچي، برابر بدبوءِ؛
اچي مُشڪ عطر جي، آج منجهانئن خوشبوءِ؛
رنگ سوني جِيءَ رُوءِ، صورت انهين سُوهٽي.

٤

منهن مِٽيءَ ميريون هيون، بيهوديون بچڙيُون؛
گَهِڻ گَهِڻ نورِيءَ گَهِنگِرو، چِم چِم ٿيون چيريُون؛
سمي پاڻ سهاڳ ڏئِي، هِي جي هُنَ هيريون؛
لوهاٽِيون لوريون، پارسَ لڳي سون ٿيون.

Gul Hayat Institute

٥

پارس لڳي سون ٿيون، لوهاٽيون لوريون؛
جَهلَ جهڳڻَ کي ڪانہ ڪا، وَريون ۽ ويريون؛
محلين رَهن ميرَ جي، مُهاٽيون ميريون؛
سمي ڏنا سُهاڳ، کي، سَهجَ ۽ سيريون؛
ڪوجهن مان سهٽيون ٿيون، جهٽ پَٽ جهَبيريون؛
تماچيءَ تيريون، ڪينجهر جون ڪِنيون ڪٽِي.

٦

مُنهن مِٺيءَ ميرا، هئا بيهودا بچڙا؛
سمي جي سهاڳ تي، ٿيا گاندرَ گـُنيرا؛
ڏسو ڏهاڙي ڏئي، ٿئو در تنين ديرا؛
ساجهُر سويرا، ٿا کائِن طعام خوشيءَ سان.

٧

تَرڪو جَن تَريون، پيا ڪونئر ڪَڙهيون ڪَچ ۾؛
تَن اَڄ لَڙهان لَڙڪن موتئين، پيون سنديون سون سريون؛
زيور آئون پازيب پئا، زري ۽باف زريون؛
ڪِينجهُر پئي پـَريون، انهن کي انعام ٿيون.

٨

جَنين دُوءَ دَرا، ڪَچين ڪَمَ ۽ ڪُوٽيون؛
سي مٿي پيرين بَرهنہ، هئا گاندرَ سَيُ گـَرا؛
اُهي پاهان پاٽ پَرا، ٿيا سَمي جي سُهاڳ سان.

٩

جي ڪونئر پَرن ڪَمَ، تن ناتو ناپي سان هئو؛
تـَرِن جا تن تار ۾، ٿي رَوان ڪِيا رُم؛
پوءِ اڄي تماچيءَ جام جي، پئي در تنين جي ڏم؛
جي هئا گوشائت گـُم، سي پَلءِ لڳي پـَدرا ٿيا.

Gul Hayat Institute

١٠

ڀِهہَ ڏوڏا جَن ڏاڄُ، قوت جنين ڪُمَ ڪوٽيون؛
انهن جو احتياج، تو تماچِي ڪيڏو ڪيي.

١١

نہ ڪنهن روءِ نہ رنگ، هئا بيهودا ٻچڙا؛
اڄ پڻ انهن جي ٿيا، پيرن هيٺ پلنگ؛
مياڻيون معافي ٿيون، نہ ابوابَ نہ انگَ؛
پَٽُ اوڍين اڙٻنگ، سي سمي جي سُهاڳ تي.

١٢

پوءِ ڪِيُون لَسَ پَلا، تي مُهاڻن ماريا؛
لَکَ هزارين حاڪمين، تي ڪاڏا تَن ڳلا؛
ڪَڙهِيون جن ڪَنڌن تي،سي ٿيا لڳي ڀاڳ ڀَلا؛
دمڙي تَن نہ دَستَ ۾، هئا نهريل ڪين نَلا؛
اڄ مَيئن جي گهر مالَ جا، ٿيا ٿم ٿلا؛
پَر هُيڙي اکڙين ۾، ڪا جا مِيَيَ ڪَلا؛
ڪينجُهر گهمن لاڏڪِيون، ڪَيون رسَ رَلا؛
اَڳلا جي سَڳلا، سَمي نانوَ سُڃاڻبا.

١٣

حَريران ۽ حُلا، ڏنا ڄام تہ ڄارِن وارئين؛
جي هيون اڏو بنڌن ۾، تَن چوتِيون چُوڪُلا؛
ڪينجهُر سَنديءَ جاءِ تي، تن بنايا بَنگلا؛
اَڳلا جي سڳلا، تا سَمي نانو سُڃاڻبا.

Gul Hayat Institute

۱۴

ڪينجهَر سنڌيءَ ڪَنڌئين، رهن پريون جي پَيُور؛
تن ميئن متي آئيا، سالو ۽ سالُورَ؛
چڙهيو سا چوَڏول ۾، تي حُڪم هلائي حُورَ؛
راتو ڏينهان راءِ جا، تيا مَلاحين مَذڪور؛
سي حاضر منجهہ حضور، وهن تماچيءَ جامَ جي.

۱۵

تون سَمو سرتاجُ، آءُ ميئي مُهاڻي آهيان؛
لاٿئي پنهنجي لُطفَ سان، اسان ڪوُن احتياجُ؛
ڪينجهر سارو تو ڪَيو، مون ميءَ سندو محتاجُ؛
تنهنجو مون ڏنهن راج، مون ڪيهي ڪاڻ ڪُڙم جي.

۱٦

لانگوتيون لاشون، هيون وَهہَ وَهلَ جي وچ ۾؛
سي پلءِ لڳي پوءِ جامَ جي، ٿيون خوراڪين خاشيون؛
لَعلَن ياقوتن جون، وَتن ڪينهن ڪَماشون؛
جن پاسا هِريل پَنِ تي، تَن فرشين فَراشون؛
تا پيي تماچيءَ ڪيِ، ڪن طرحين تلاشون؛
روءِ هيون راشون، پَر سمي جام سُهاڻيون.

۱۷

هئا خامَ خسيسَ، ڪينجهَر سنڌيءَ ڪَنڌئين؛
سي موراڻوِ مَڇيءَ جا، هَمہ ڪُل حَريصَ؛
تڏيون تنوُريون تن ڪي، پاتاريون سپ پيسَ؛
جڏهن تِي تماچيءَ جِي، ميئَن سان مجليسَ؛
سي سون رُپي سرسا ٿيا، لٿن هڪ ٻئي جي هيسَ؛
واتين ڪري ٿو آن جِي، هرِ هر جامُ حديثَ؛
مهرَ آئون شفقت جي، ڏئي آنهن ڪي آسيِسَ،
تَن سان ڪير ڪَريندو ريسَ، جي سَمي جام سُهاڻيون.

Gul Hayat Institute

۱۸

جن واتين وَهہَ و هلَ، بانس آئِي تي بُچڙِي؛
تَـن ويهـاري وَتِ ۾، ڪيـا شـاهہ شغُـل؛
آهـي چـڙهيا پالـڪئين، آهـي سـيَ سَهَـلَ؛
جتـي جهَبيرن جهوپڙيون، تيا ماڙيون تِتِ مَحَلَ؛
سمـو چـامُ انگـلَ، اچـيـو اُنهـن سـان ڪَـري.

۱۹

چِچيءَ جِي هُـئي چَتَ، تي آئِي عـام خلقَ ڪي؛
وَهـِ وجـائـي وَهـَ ۾، ميئـي مـجائي نہ مَتَ؛
نوريِ چام تماچيءَ سان، ڪِلي چڙهِي هُئي ڪَتَ؛
سـرلاچـو سَـرپَـت، مَـلاحِڻ مشـرو يـڪيـا.

۲۰

جنِين ڦاتوڙيون هيون، گنـديـون گـودڙيُـون؛
تَن پيـريـون بافـتن جيُون، جُنگ ڏئِي جوڙيُون؛
اُچليو اُنـهن ڏي وجهـي، سـون رُپـو روڙيُـون؛
پانـوَ پـاسـي ميـيَ جي، ڦناتـان ڪـوڙيُون؛
گهوڙا ۽ گهوڙيون، تـو ويئـو ڏيهـاڙيـون ڏئـي.

Gul Hayat Institute

داستان ٿيون

١

نوريءَ کيو نازُ، ٿي ريجهائي راوَ کي،
نت نت چام نيازُ، تو اَچيو اُنهن جو کري.

٢

تون تماچي جامُ، آءُ ميئي مُهاڻي آهيان،
ڏنو تو آرامُ، کينجهر ٻن ڪنڌين کي.

٣

تنبوءَ جي طنابَ، اچ ڪُتي ڪينجهر ڪنڌئين؛
ناد وڄن تا نادري، ٻيا ٻي رودَ رَبابَ؛
جتي ڪِڪيءَ ڪوڙَ هئا، قيمنا تت ڪبابَ؛
وَتن مُهاڻا مستَ ٿيا، ماڇي بي مهابَ؛
تَن ٿَوَن سڀ حسابَ، موراڻين معاف ٿيا.

٤

پَلَئَ مون پاتوءِ، تون راجا لَڄَ رَهائيين؛
سَما سُڄاتوءِ، ڪاملَ پنهنجي قُرب کي.

Gul Hayat Institute

٥

ڏَٿُ جَنين ڏوڏا، پَهرڻ پاپوڙا تَنين؛
پيتا وَجن تن جا، گَبَ اندر گوڏا؛
سو پَڻن جي پينگهُن ۾، تن لالُ ڏئي لوڏا؛
اُهي آڻيون اوڏا، تو وير وهاري وَٽ ۾.

٦

ڪوجهيون رنگ ڪاريون، منهن نہ موچاريون آهـي؛
سي ڪيئو ڪالورن جيون، سِر ڪَٽن ڪاريون؛
ڪيئي ڪٽي اُن جيون، تـو تماچي آريون؛
سي اَج سالون ڏِڪِن سِرَ تي، کُلهين ڪِيناريون؛
زور چڙي زاريـون، تـو تماچي تَنِ کـي ڪري.

٧

لاڏڪيون لاڏ لـڏَن، ڪينجهر سنديءَ ڪَنڌئين؛
ڪاريون ٿِيون ڪڏَن، سَمـي جـيِ سهاڳ تـي.

٨

ڏِليُن کي ڏولئين، جامَ تماچـيءَ چاڙهيـو؛
لعـلان زمـردَ تَن ڏئي، تـو جواهِر جهـولئين؛
زريءَ ڪَلاباتَ جا، تَن چِڪَمَ تـي چولئين؛
چِٽڪـائي چولـئين، هيرا لَـکان لـڪـنـئين.

٩

هٿا لانگوٽِيا لُول، ڪوجها ڪنهين نہ ڪَم جا؛
تَـڏي مَـڏي ڪانَ تَن، سي ڪَن جهَروڪين جُهولَ؛
فَرش فُروشَ آئون غاليچا، تو ڏئي تَنين کي طُولَ؛
مَـڏيون مـال ڏسـي آهـي، غمزا هٿـن غُولَ؛
قَـدرُ تَـن کـي کهـڙو، جـي آهـن اولَـجَـلـولَ؛
پيـا اِهڙي منجهہ اُولَ، تِن چاريون چار وساريا.

١٠

ڪوئـر جَـن ڪـُڙهيون، هُيـون هميشـه هٿَ ۾؛
سي لوڙهـن جي لـَڙهہ لہ، تي لَڙِئي منجهہ لُڙهيون؛
جهُـڳَن جهل نـہ اُن جَـي، ڪـونـتلَن ڪُڙهيون؛
کي وَتَن چيڪ چُڙهيون، کي تازي طـَويلن ۾.

١١

هُيون لَسَ لانگوٽيون، پاٽِيءَ پوندي جن جيُون؛
تَن مِياٽيون معافِي ٿيون، بِي چَڙ سَيا چوٽيُون؛
اُن جون ڪٽي ڪيتريون، چام سَمو توٽيُون؛
جو ميئون ريجهائي راوَ کي، ماڻن سان موتيُون؛
ڪَريون جي ڪوٽيون، تہ پِيي پيون پلئہ چامَ جي.

١٢

تي پُڻ هُوءَ هُپيون، پورهيو ڪَندي پَن ۾؛
ليڙ نہ جن لِڱن تي، باهين ڪَنين پُٽيون؛
پَلئہ لڳي پوءِ چامَ جي، چِيهن ڪانءَ چِتيون؛
اُنهن لانگوٽِنِ لُٽيون؛ تي مُهران لَعلان لاڏ سين.

١٣

بيهودا بي اَب هئا، اڳي ڪينجهُرَ ڪنديُن؛
پَلئہ لڳي پوءِ چام جي، ٿيا تنهن جا جوڙَ جوابَ؛
بِيا سَڀ حرفَ حسابَ، مَلاحَن معافِي ٿيا.

١۴

پيرين اُگهاڙي جي گهُميون، تن لڳيون سَو سُتيون؛
ساڻ جڙاوَ جُتيون، تي ڏنيون تماچيءَ تن کي.

١۵

مُهاڻيءَ مَرڪُ، جان تماچي طَريلُ ٿيو؛
مَتي ميءِ گلابَ جو، تہ اوتي پاڻ عرقُ؛
ڪيائين ڪو نہ فَرقُ، پاڻ گَڏيائين گاندرين.

١٦

جَنِ مَون بُڇڙي باسَ، آئي تي عامَ کي؛
تن سان سَمي چامَ جا، ٿيا ايڏائي اِخلاصَ؛
تي عامَ نہ ڏٺو جن ڏي، سي ٿيا خاصاً خاصُ؛
عطر عَنبير ڪچور جا، اُهي وڳين ڏيَن واسَ؛
لَکين ڪن لباسَ، زريءَ آئون زَرباف جا.

Gul Hayat Institute

١٧

تون سمو سُلطان، اَءٌ ميئي مهاڻي آهيان؛
تون مون ڏئهن مِهربانُ، مون ڪيهي ڪاڻ ڪُرَم جِي.

١٨

ڪَييو ڪالوڙا، تي آنديئون آڏوبَند ۾؛
جن پيرين لِتَر ڪوڏ هو، سي ڪن جڙائو جوڙا؛
تن مُهران سون سَمو ڏئي، ٻيا رُپي جا روڙا؛
ڏيهن ۾ ڏوڙا، تئا سَمي جي سُهاڳَ سان.

١٩

ٿِي لانگوٿِين لوڙَ، ٻِيو ڍويو ساريءَ ڍَنڍَ ۾؛
ناپي ۽ ڏٿ ڏَپَ جا، آٿيو ڪَنِ آروڙَ؛
تتي مُشڪَ عطَر ٿيا، هئا جِتِ ڪِڪيءَ جا ڪوڙا؛
سي ڪن ڪِينارئين ڪپڙا، ٻيا جواهِرَ جوڙَ؛
مَتي ٻَندي موڙ، گهِڙيو تماچِي تَن ۾.

Gul Hayat Institute

داستان چوٿون

١

مَکَ برابر نہ ڏيان، توڙي پَرين موتئين ماڻ؛
جو مون ڪميٽيءَ ڪاڻ، چارو چامَ ڪُلهي ڪنيو.

٢

چامَ ڪنيو چارو، مُرڪِي مَلاحن جو؛
تيلهان مَکَ متي موتِنِ جي، ڏيان تِيٽو ترارو؛
سپي ڪينجهَر ڪنارو، مُهاڻن معافِي تيو.

٣

موتي متي مَکَ جي، وٺان نہ بِيٽا؛
پِري برابر نہ ڪريان، جي بيٽا ڪِي تِيٽا؛
آسين تا هِيٽا، پَر چارو چام ڪُلهي ڪنيو.

۴

مَکَ موتين تي نہ ڏيان؛ توڙي هُئَن ياتون پاتِ،
ڪوجهِي مان ڪَم ذات، پَر چارو چامَ ڪُلهي ڪنيو.

۵

پَلئي لڳِي آهيان، آهِيان آياٽِي،
سَمي سُجاٽِي؛ چارو چامَ ڪُلهي ڪنيو.

Gul Hayat Institute

٦

هئا تولا ڪين توٽَ، پر نادر جام نوازيا،
جَن ناپا لوڙهہ ڪَلور ٻيا، تي ڦَڪيائون ڦوٽَ؛
سي اڄ ڪِيا وَتَن خمارَ ۾، انئِي پَهرَ الوٽَ؛
ڪِينجهُر ٻن ڪنديُن ۾، ٿيا لانگوٽيا، لڪ لوٽَ؛
پينگهن آئون سُک اَسٽِين، ڪَن جَهپيرا جهُوٽَ،
هِڪُ ڪُلهين ڪونئر سئيل ڪَن، ٻيا منهن لائِن منهن سوُٽ؛
چِڇيءَ هاٽن چوٽَ، ڪيون مَرد مِياٽيون.

٧

جن تي ڦَڪيا ڦُٽَ، ٿيا ڪُلين قيمَن هيروان؛
اڄ تَن ڏُشالا سِرَ تي،ٻيون شالونِ بندَن ٻُٽَ؛
زمرد آئون ياقوت جِي، تي لَعلين هيرين لُٽَ؛
سَمي سپ معافِي ڪئِي، تَن ساٿِن تان سَٽ ڪُٽَ؛
لـَتـا ڏِيل اُنهن تون، ٻـي ڪَلِـي ٽِين چَرَ چِٽَ؛
عـيـبَ ڏسِي عامَن جا، ڪيائين ڪان اُپَٽَ؛
اُنهن جامُ اَکُتَ، موتي ماٿِڪَ تو ڏئي.

٨

هيث مٽي پوتِي، هئي ماڳين مهاٿِنِ رکي؛
پاٿيءَ پوندي تَن هُئي، چِڪَ جيهي چوتِي؛
اڄ گاندرِ سِرِ گلابَ جي، ٻي عطر عنبر اوتِي؛
مُنهن لَڳُس موتِي، تان جهولي ٿِي جواهِرَ ۾.

٩

جارو جام ڪٽي، تو مُرڪيو مَلاحن جو؛
زريءَ آئون زرباد لَئي، ٿِي چڳير چٽي؛
سَهجَون سون رُپا ڏِئي، ماٿِڪَ ميَ مَٽي؛
خِيما خوب قناتان، هيجَون تِتِ هَٽي؛
ڳاٿاتي نہ ڳٽي، ڏي جالَ جواهَر تَنِ کي.

Gul Hayat Institute

١٠

تماچِي طـُرا، تو سڏيـون پـڌائي اُن کـي؛
سـي شوق وَتن شِڪـار تـي، کنيـو زور زُرا؛
کُڏائِينِ کُرا، سي پنهي ڪِينجُهـر کَنـدئين.

١١

راتو ڏينهـان ڏِپَ، هـو مَرَڪ مَلاحن جو؛
تـي پـوڙيون وَهـ وَهل ۾، ڪئِي جَهپيرن جهِپَ؛
هو روز جَنين جي رِپَ، سـي اَج ڪُلين حلون هيروان.

١٢

مُهاڻِـيءَ جـي مـن ۾، نـ هـو گِپـرَبُ گـاءُ؛
نيـئـن سـان نازَ ڪري، ريجهايائين راءُ؛
سَمـو سَيِني ڪانءُ، وَني ويـنـي پـاڻ سـان.

١٣

هُئِي ويـنـي بـازر وچ ۾، هُئا هـٿ ڪِڪِيءَ هـاٿَس؛
دَرَن ڪـاڻ دُپـَن ۾، تـي پـَنَ وِڌا پـاٿَسِ؛
هُئـي مُهاڻِي ماٿَسِ، پر هِن سان ڪَرم ڪَريم ڪيو.

١٤

پيون پيـي چار چُري هَليون، پٽي دعويٰ دانايُون؛
"هلي تـ ڪِکيءَ کوڙ سان، گَـچ ڪِـي ڳالـهايُون؛
مضمون چا هي مَلاح جو، جنهن سان راءُ ڪـٽي رايُون!"
نوريءَ اڳيون نازَ مَون، جڏهن چِتِ اکيون چايُون؛
تڏهِن سـُهمجي سـايون، پولينديون پاتِيون ٿيُون.

Gul Hayat Institute

١٥

لـَـٽـو لانگـوٽـين جـي، پَڪـــي جـامُ جُلِـي؛
مَنَهـن مَنَهَـنِ پيون مَسندان، جهُڳي پاس جهُلِـي؛
مـــاڙِــڪَ ۾ موتئين، چـولِـي چـولِ چُـلِـــي؛
ڪِنجهرُ سپ ڪُلِي، جَڻ اَصلي؋ ڪنوئن آهڙو هـئو.

١٦

فـارغ ٿِـيَـن نـہ فِـراقَ کـون، ويجها ڪـين وصالَ؛
گـُم ٿِيڻ کـؤن گـم ٿِيا، نَڪـا سُـرت سـنيـال؛
اتي قِيل نـہ قـالَ، "سـچـو" صُمۜ بُڪـمۜ ٿـيـا.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

مــارئــي

داستان پهريون

١

ساريَم اَڄ سَنگهارَ، جن ڏٺي مون ڏينهن ٿيا؛
سي لَڪَ لَنگهي پيهِي ويا، پانورَ منجهه پَنهوار؛
هـَٽِـي وينا پَکـڙا، هُتِ سُـکِ تـي اَجَـڙوارَ؛
جن جي ساه سنيارَ، سي اَڄ پَنهوارَ پَـري ٿِـيا.

٢

اَڄا ڪالهُون ڪالهہَ، هُيس مارن گڏ مليـر ۾؛
سي ڏينهن وِيڙا گنري، جَڻ منجهہ خوابَ خيالَ؛
اڄ پرئين ڪنـڌئين پکـڙا، جـوڙي ويـنـا جـالَ؛
جن جي ساهَ سـنيال، سي اڄ پنهـوارَ پري ٿِـيا.

٣

تڏهن مُـکـئون جيکَر، مون ڏي خاصا خابَرو؛
لَـهَڻ سُڌ سَنگهارِ جِي، نَکو پانـڌِي پنيـاڻُـون؛
پَـر پَري شايد پنـهوارَ ويا، جو سُڌ نـہ لڌاڻُون؛
پَکا پانـورَ ڪَنـڌئين، نئـين هـيـجوُن هَنياڻُون؛
ڇڏي مُلڪ ملير وِيـا، هـُنَ تَـرِ تيلهـاڻُـوَن؛
اِئـين اُتاڻُون، تـہ هِت ڏَرُ ڏريجو ناهہ ڪــو.

Gul Hayat Institute

۴

ڪڏهن ڏيهہ ڏنام، تي ساعَتَ ساعَتَ سومرا؛
مــارو ڪــالهہ مليــر ۾، پَــر پَري اَڄ پيام؛
آهِــن ڪــينَ اُنهن ريءَ، اکــڙيــون ۾ آرام؛
سَدا وتن سِڪنديون، پَر سانيڻ سُورَ تيــام؛
سي پُٽ ڪين وِيام، جَن سان ڳَرهيم ڳالهڙيون.

۵

جــي هــونــد اُتيــئــي، هــئــا ماروئــڙا مليــر ۾؛
سُڌ لــڌائــون سِڳهــڙي، حــال بُــڌي هيــئِــي؛
پَــر ٿَــر چڙهي ويئي، جيڪُس وَسئن ويڙهيچن جي.

٦

پَنهــوارن پيــغامَ، جيــڪَــر مُــڪــا تَــڏهــين؛
پَــر مــون ڪان اَڄ پَري ٿيــا، ويــڙهــيچــا وريــامَ؛
تيلهان مون ڏي نہ آيا، ڏنهن سنگهارَن سلامَ؛
هئا مليــر مُدامَ، پر ڪو سانگِن آچي سانگُ پــيو.

٧

هِــيءَ وَس چــڏيائــون، هُــن وَسِ ويا واهڻين؛
پَــڪــا پانورَ ڪَنڌئيــن، نَــئيــن عُــمَــر آڏياڻون؛
پَنــي اوريــان پَڪــڙا، وجــي هُنَ ٿَــر هَنيــائــونَ؛
پانــوَرَ سَنديون ڪَنڌيون، وجي اُتي واسيائونَ؛
چــڏي مُــلــڪ مليــر جــو، ويــا ٿَريچــا تاڻُونَ؛
اُڪنــڊَ جــن آئــون، ســي اَڄ پنهوارَ پَري ٿيا.

Gul Hayat Institute

٨

ٽيا پنهوارَ پري، آءٌ ڪنِ ڪي ڏوراپا ڏيان؟
انهن پاڃهوُن مارُئِي، ٽِي مِيان هِت مَري؛
نئين قبَر ڪَري، ڪو اوڏي اباڻن ڪي.

٩

جي پيڪَن پوءِ پيامَ، سي تا ڏکيا ڏينهڙا؛
هِيئَن نہ پائڻُ ڪا هَيَم، تا ڪي هيئن ڪندامَ؛
پَرَ وڃِي ترِ ٽيام، سي سُڌ لَهندڙ سومرا!

١٠

پري ڏينهن پيانِ، جيڪَس سانگِن ڪو سانگُ پيو؛
پکا پانورَ ڪَنڌئين، ٽروئن ڏور ٽيان؛
هوند ڏوراپا ڏيان، پَرَ پَنهوار پري ٽيا!

١١

پَري ٽيم پنهوارَ، جَن وري وَرَڻُ نہ ٽيو؛
ڏيان ڏوراپا ڪَن ڪي، ٽيا سِهج ڪاڻِ سنگهارَ؛
عُمَر اُبائون آهِ مون، جو دم تَنهنئون ڏارَ؛
اُهي اَڄَڙوارَ، مانَ مِلائي مُون ڏِڻي!

١٢

پَرئين ٽَر پنهوارَ، جيڪَس وڏو وڃڻُ ڪري ويا،
ڪڏهن ايندم اوڏڙا، سومرا سنگهارَ،
رڻُ چڏي ريبار، مَن ڪَرن مهڙ مليرَ ڏي!

Gul Hayat Institute

۱۳
پانورَ پاس پيا، وڏا ڏوٽِنِ ڏينهَڙا؛
ٿانهر وجي ٿرَ ۾، ٿريچا ٿيا؛
لَنگهي ملڪ مَلير جو، ويڙهيچا ويا؛
عمَر ايڏي پَنڌ تي، ڪنهِين ٻسانگ نِيا؛
قادر شال ڪِيا، مون کي ويجها واهڻِين!

۱۴
اَتم سارَ سَنديِن، پَرَ اَڄ پنهوار پَري ٿِيا؛
مشڪل موٽَڻ تَن جو، جي هي لَڪَ لنگهِينِ؛
وري هيج ورينِ، جي سانگِنِ کَو سانگ پيو.

۱۵
جي لويُون يَڪي لوءِ، ڪڏهن اِيندا ها اَجڙي؛
اَڄ هٽي پَڪا پانورين، عمَر ويٺا اوءِ؛
تَن پنهوارن پوءِ، موتِي اَچڻ نہ ٿيو.

۱٦
جي هُوند اُنهِين جاءِ، هئا اَباٹا اوڏڙا؛
تہ هِنَئون اَڳي وَسَ ڪِيا، تَن منهنجي اَچڻ لاءِ؛
پَرَ اَتَن عِتاب نہ اَءِ، جي ٿوري ٿَرِ چَڙهِي ويا.

۱۷
جي اوڏا هوند هيام، ماروئڙا ملير ۾؛
تہ پڻ پيغامِ فراقَ جا، مارُنِ ڏَنهُن مُڪام؛
پَرَ پَرئين ٿَرِ ٿيام، ناهِ عِتاب اُنهِن تي.

۱۸
لنگهي مُلڪ مَلير جو، ويا پَرئِين ڏيهہِ پنهوار؛
تَن موٽي اچڻ جِي نہ ڪئِي، اَي سومرا سردار؛
هاٺي ساريو، هِتِ سَنگهار، ڳَچَ هِنياءَ ڳَريو پَون.

Gul Hayat Institute

١٩

چا هُون چَڏيائون، نہ چاڙهان مُلڪ ملير جو:
پَڪا پانورَ ڪَندئين، نَئين عمَر آڏيائون؛
اَنَئِي پَهَر اُباڙِڪِي، اُنهِنِ ري آئون:
ڪو موتي ڪاڙهون، مَنَ ماڙهو مُلڪَ ملير جو!

٢٠

اَڄ نہ حوضين هُوءِ، مارو نانهر ملير ۾:
ايندا هئا اَجڙي، ڪَليُون ڪَنيو ڪُوهِ؛
جيڪُس ميان پَرَ جُوءِ، اُهي ويا ويچارا واهَٽِين.

٢١

عمَر اَباڻي پارَ جي، فانِي ڪَيَس فِراق:
جي هُئا ريجاڙين رَهاڪَ، تَنِ تَرِ وجي ٽاڻا ڪيا.

٢٢

تي ڪَڏ ڪيَمُ ڪَنڌرانُ، جَنِين جهانگيئَڙَن سان:
ڪاٿي اَڄ اُهي ٿِيا، سومرا سُڄاڻُ:
ڪاٿي پيس آءُ اَڃِي، آهِ اِهوئِي اَرمانُ:
حَيرتَ ۾ حيران، آءُ اِنهِينءَ تان آهيان!

٢٣

مُون جاليو سان جَنِ، موٽِي تَن نہ پُڇيو:
حالَ هِنَ جون خَبران، پيون، هُوندن ڪَن:
پَڪا پانورَ ڪندئين، توڙِ هنيان اَڄ تَنِ؛
ڏيان ڏورايا ڪَنِ، جو سَنگهارِئي ساٿيهہ ٿيا.

Gul Hayat Institute

٢۴

جيڪس سنگھارَنِ، اُھو ڏيھ وڃي ويو:
وري ھيج وَرَن، جي سانگِن، ڪو سانگُ پيو.

٢۵

جيڪس سنگھارَن، وري وَرَڻ نہ ٿيو:
عُمَر اباڻن، ھُو اَڄ ڏيہُ وڃي وَيو.

٢٦

ويجھائِيءَ لَئہ وِجھُلان، سَنديءَ اَباڻن:
اُھي ھميش ھُئن، جي سُدَ لَھن سپ حالَ جِي.

٢٧

ڏينھَن اُتي جا ڪي، اَڄ اَچي مون ياد پيا:
پَھُون پنھوارن جون، صبح ويلي سي:
اَٿيا اَچن آبَ لءِ، مٿي آنھہ آھي:
ھئا اَڏل جھانگِي جي، تَن سانگن ڪو سانگِ پيو.

٢٨

آريُون اَباڻن ري، بِئا تان ڪٽندم ڪير؟
ھي جي ڳَھَ ڳِچيءَ جا، ظالمَ پانيان زيرِ:
سَنگھارنِ ساويرِ، مِلان شال ملير ۾!

٢٩

ايندم اَباڻا، ڏورِ لايا جَن ڏينھڙا،
ڪير سَھَندم سومرا، ري مارئڙن ماڻا؟
ھاڻي نہ جاڻان، تہ ڪا موٽي ملنديس مارئين.

Gul Hayat Institute

کافي ۱

سومرا سائين توکي، وو،

ڳالهيون چونديس اڄ حالَ جون، هوءِ هوءِ!

عمر اباڻي پارَ ڏي، ڪِرڙ ڪکوريا ڪي، وو.
کوڪَڙ چونديان کانڌَ سان، پٽ چڙهي پيکي، وو.
سِگَـرَ ڪِيـَن سقڙا، سَئِـين جا سيـکـي، وو.

* کافي ۲

جاليم جن سان تي، وو، تا مارو ڪيڻ ويا؛

هـوءِ هوءِ حالـڙو ڪنهن سان ڳرهيان!

پَکا پٽي اُتهـون ويـا، پَرئين پنـڌِ ڪٽـي.
راتـو ڏِينـهـان روح کـي، اوڏنـهن گهـُرَ گهـٽِي.
گهڙي جا هت گهاريان، سا ويـڙهيچن نـ وٽِي.
جهليان شالَ وجي اُن پَنهنجن جي بـ پٽِي.
مـون مـن ماندو مارئين، چاڻي هڪ ٽڻِي.
پکا پانـورَ ڪنـدئين، هـو ويـنا حالَ هٽـي.
جـدائيءَ ڳون جهانگيڙن جي منهنجي باب بٽِي.
"سچو" سنگهـارن جـا هِـت ويٺِي ڳـڻ ڳٽِي.

---

* سنڌي ادبي بورڊ ۽ سنڌي اديبن جي ڪوآپريٽو سوسائٽي طرفان ڇپيل ٽن ڇاپن ۾ ڪافي ۲ کان ڪافي ٦ تائين بيتن جي نمونن تي (۲) (۳) (۴) (۵) (٦) ڏنل آهن. جڏهن تہ ترتيب موجب ڪافين ” کي نمبر ڪافي ۲ ڪافي ۳ ڪافي ۴ ڪافي ۵ ڪافي ٦ هئڻ ڪپن. هن ڇاپي ۾ اِها درستگي ڪئي وئي آهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

ڪانگل ڏج سنيهڙا، مان ويراڳڻ آهيان!

اوهان ڀاڃهُون اَءُ گهٽيري، مَحلَن ۾ مُسجان.
قسمت قيد الماء جي ايرادي آهيان.
چانور چَا چورمان، آچِن نِت نوان.
ڏونرا پُسيون ڏيهَ جا، سارِيون هِت رئان.
زهر پيالا سوز جا، اوتيون اَءُ پيان.
اوهان ڀاڃهون سپرين، مَران اَءُ ڪِي جيان!
ڏکَن ڪارڻ ڏيهَ ۾، نِپايَس آوهان.
”سچو“ اَکڙين مَوُن، ميان، هاري رتُ رئان!

ڪافي ۴

متان منڌ مارُن تَون، وهين آسرو لاهي!

بَندُ تُنهنجي بابَ ۾، اَصلَ ڪوُن آهي.
سَگُ اسان جو سومَرا، چِنَڻ جيهو ناهي.
پِرين نِيندا پاڻ سان، سگِر ڏي ساهي.
نِيرَهِي جي نِينهَن جا ڪير سگهي لاهي.
رکج منهن ملير ڏي، ناه نہ ٻِيو ٻاهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

وري آءُ وطن، منهنجا ساريون نيڻَ سِڪَن،
-موٽ سلامت سپرين!

اڪڙيون اوهيرا ڪَري، واٽ ڏسيو وجهلَن.
پرينَ پرديسن لاءِ، جهوريءَ نيڻ جهِجَنِ.
عمر اَباڻي پارَ ڏي، وڄون ٿيون چمڪَن.
ميڙائي جا مِينهَڙا، ويجهو شال وَسَن.
الله آندا مون پرين، دارون درد مندن.
"سچل" سِڪَ سبيل ٿِي، پارئون جا پرِيَن.

ڪافي ٦

مون تان چيو تو اڳهين، نہ تون دل قاساءِ!

آهون دانهون چو ڪَرين، سَبَر سيڻ سَندا‌ءِ.
ڪُڇ ڪنهين سان ڪينڪي، بولِي بي نہ بڌاءِ.
وچڙيا ڳَـنڍ ڳڏي پرين، ڪو والي ورق وراءِ
ٿوري گهڻي ڏينهڙين، ڪندءِ ماڻ خداءِ.
سانگِي ويڙا سانگ تي، پنهنجي سانگِ سُئاءِ.
پاٽون جاڙِي پريت موئن، ڪوهہ ڪَرين هاءِ هاءِ.
"سچو" سُپرينءَ لاءِ، ڪوڙين ڪانگَ آڏاءِ.
تو پئي ساريو جن کي، تنِ پِي سِڪَ سنداءِ.

Gul Hayat Institute

داستان ڀيون

١

عمر اَباڻن ۾، لَتمَ لائون لالڙئين؛
کُهه موتِي مالهڙئين ،هارَ گهوريا هِن حالَ تون.

٢

جو ڏاڏاڻو ڏيهُ، مُونهوئن مور نہ وسري؛
سو ڏاتَرَ لَٽ ڏيکار مُون، سومرا ساڻيهُ؛
ريءُ پنهوارن پَرڏيهُ، هِيءُ مِڙيو ئِي ڀائيان.

٣

ڏيهہ ڏاڏاڻي، شل سِگهي ويندِيس سومرا؛
مون کي ماروئڙن ۾، چڏ عمر اُماڻي؛
ڏينهن گذري ڏکَ ۾، تو چاڻيندڙ چائي؛
سُکَ ڏکَ سنديون ڳالهڙيون، وجي اوريان آباڻي؛
نہ تہ سُڌ لهندڙ سِگهڙا، الله اُهي آئي؛
جو هُن ٻنا هاڻي، گهَڙي هِت نہ گهاريان.

Gul Hayat Institute

٤

وَس نہ وِساريايم، سُرها وَڻَ ساڻيهَ جا؛
آهي هيکَند ڏينهڙا، تي گُذِجي گذاريام؛
ياد کيون سي کيترو، سانگِي سنياريام؛
اوڏنهن آڏاريام، کَلَ لهڻ لئہ کانگڙا.

٥

جهڙِي هُيس مَلير ۾، جي هِت ٿيان نِهڙي؛
پَرَ ڳالهہ ڪَريان ڪهڙِي، جو قابو رهيس ڪوٽَ ۾.

٦

هُيس ڪير مليرِ ۾، هِت ٿِي آيَسِ ڪيرَ؟
جيڪُس پيڙمَ پيرَ، فقط لَڱِ فِراقَ جي؛

٧

ڪاٿي اَءٌ هُياسِ، ڪاٿي آيَسِ سومرا؟
هُتان هلي هِتِ آچي، پورَن منجهہ پياسِ؛
هنجن هابُ ڪِياسِ، وچوڙي جي ڏينهڙي.

٨

شال نہ رهن ڏورِ، هُئَن آباٽا اوڏڙا!
ميان تَن ريءَ مورُ مون هِت جالَڻُ نہ ٿئي.

٩

ڏوٿِي ڏورئون ڏورِ، عمر اَڄ مون ڪي ٿيا،
سُمهَڻ جاڳَڻ سورِ، مون گذارَڻ آئيو.

١٠

جڏهن اَءٌ چاياسِ، ڪنهن وٿِي، وِهَ جي نہ ڏني!
جڏهن سامايا‌سِ، تڏهن آيَس اوراٿَن ۾.

١١

هي سامائِجڻ گهوريو، جنهن بت ڪَيو بيروُن؛
وجي شبَلَ ويڙهيون، ڏِسان ڏوٿيَڙن جون.

١٢

ڏٿي ڏوٿيَڙن ڪي، گهٽا ڏينهن ٿيا؛
جالڻُ جُدائِيءَ ۾، جيڪي پَلَڪ پئا؛
سي وٺواند ويا، سارا سنگهارن ري.

Gul Hayat Institute

١٣

هُت تا لوءِ لَڇَن، سُٽِي ڳالھيون سومرا؛
پيھي ڪِئَن نہ پُڇن، جي ھُئَن اَباڻا اوڏڙا!

١۴

پاڙو پاڙي ساڻُ، سَلَ هُئان اَباڻن جي؛
پڪي تَن جي پاڻُ، آءُ تا سُڪيو پائِيان.

١۵

مون ڪي رَبُ رکي، سَل پَردي ساڻ پناهَ ۾!
تہ ھئان منجھہ پکي، عُمَر اَباڻن جي.

١٦

پَردي منجھہ پناهَ، مون کي رَبَ رکيج!
اُڪنب ھِن اَرواحَ، آھي اَباڻن جِي.

١٧

ڏِسي ڪيتَ ڪَٽِي، ويا ماروئَڙا ملير مَون؛
پَڪا پانورَ ڪنڌئين، وينا جالَ ھٽِي؛
اڳي پنھوارن پاڻ ۾، تي اِها ڳالِھہ ڳٽِي؛
ھِت رَتِي رھَڻ ناهِ ڪا، جاٽي ھِڪُ ڏِٽِي؛
جا عادت زور ظلم جي، ھيءَ حَمير وَٽِي؛
رَعيت جي رَنجڻ جي، تيس گھُر گھَٽِي؛
ھاڻ بَرسَر ھِيءَ بَٽِي، سنگھارن تي سومرا.

١٨

پَلَڪ نہ ٿيان پاسي، سَل عمر اَباڻَن کَوڻ!
گَڏ گَڏين ها سي، سين سان سي سومرا.

١٩

ڪاڏي اَچ رهــي، اَءُ ڪـــاڏي اَبـاڻـان؟
هـاڻـي نـہ جاڻان، تہ ڪا موٽي مِلنديس مارئين.

٢٠

اَچا نـہ آيـا، سنگهارا سـاڻـيهہ جا؛
ڏينهن جهَجها لايا، پـانورِ پنهـوارن پـاڻ ۾.

٢١

جيڪس نـہ آيـا، سنگهارا سـاڻيهہ تي!
نـہ تـہ ڪيتـن خابـرو، تـڏڙهـئـيـن هَلايـا،
تــن ڏيـنـهن وڏا لايا، وجي پانـورَ ڪنـڏئـين.

٢٢

وجـن تـامَ پـري، شل آباڻـن اوڏي هُئـان!
جـو سُڌِ لَهَن مون سِگهڙي، ذري منجهہ ذري؛
اکيون اَب پَـري، تي ويجهـائـيءَ لئـہ وجهُلان.

٢٣

بـيـوسِـي آهـيـان، هِـن مـاڙن ۾، مـارو!
وِسـاري ويهـي رهيوُ، جڻ منجهانئوَ ناهيان؛
لالـچ نـہ لاهـيـان، پَـسَـڻ پَـنهـوارَن جِي.

Gul Hayat Institute

٢٤

موٽِـي شال اَچـن، ماروئـڙا تـہ مَلـيـرَ ۾!
اَچڻ سندي تا ان جـي، ڪَـر پوي مـون ڪن؛
تـا سـيـيـئـي سڪ ٿين، گـونـدرَ وجـن گـُـذري.

٢٥

ڏوراپا ڏيئي، ڪنهن هَٿ مُنجان مارُئين؟
تہ وساري ويهي رهيَوَ، حال بہ ڏي هيئي؛
مِڙي اَچو مون گهرين، آهيو جهانگيڙا جيئي؛
جي آهيو اتي ئِي، تہ لهو سُڌِ سنگهار جِي.

٢٦

موتي ماروئڙن، سُڌِ نہ لڌي ساهَ جي؛
لاهي چڏيو دل ڪوڙن، اَڏيون اَباڻن؛
ڪنهن ڳُٺوڻن سنگهارن، جيڪَس ويڙس وِسري.

٢٧

ڪي ڏينهن هُيس قرار، مارُن گڏ مليرﷺ؛
درد نہ هو ڪو دِل کي، هُيس مِٽن ﷺ مختيار؛
ريءَ اَباڻن اَرِ، هاڻي ڪنديس ڪَن سان.

٢٨

آج ساريم سنگهاري، جَنَم لنگهايَم جَن سان؛
هيءَ وچوڙي تَن جي، ميان هِت ماري؛
عمر سيا مون سانگئين، ٿِي ڳَڏجي گذاري؛
منهنجي پار پنهوارَ جي، آهي تاڪون تياري؛
هاڻ لکي منجان مارئين، هيءَ حقيقت ساري؛
ڏينهن هيترا ڏوتيو، ڪِيئَن اوهان وِساري؟
جيڪَس ڏرئون هُئِي ڏاري، تيلهان ويَڙَوَ وِسري!

٢٩

منهنجي مَن ميان، هِن ڳالهيون ماروئڙن جون؛
ڏَٿ ڏاڏاڻي ڏيهہ جو، وچي خوشيئون هُتِ ڪِيان؛
ڪائِي ساعت سومرا، جهانگِن ري نہ جِيان؛
وچِي تر ٿِيان، شَلَ سَنگت سنگهارن جي.

Gul Hayat Institute

٣٠

ويجھا جڏھن ھُئام، ماروئڙا تہ ملير ۾؛
تڏھن ڳالھہ احوال جي، تَن ڪَنين ڪين وڌام؛
ھاڻ وڃِي ترِ ٿيام، اُھي سڌ لھندڙ سومرا.

٣١

ٿيا پنھوار پَري، آءُ ڏيان ڏوراپا ڪن ڪي؟
وَھندو شالَ وصالَ جو، ڪو پڻ واءُ وري؛
نَئي گڏ ڪري، سو مون ڪي ماروئڙن سان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

مارن ڏي اءُ وڃان وڃان! هادِي الله، الو پلو!

لاوان لهنديس ڪيت پنهنجي سان.

سرتيون ٿينديون مون ڇَجان ڇَجان.
ڪَڍ بندياڻي بند مؤن، ڪُرف ڪڙا ٿِي پَجان پَجان.
واٽَ جنهين ڪؤن سانگِي ايندا، سائِي واٽ مان وڃان وڃان.
"سچو" سائِل آهي اوهان جو، سِرُ سائينءَ اڳيون سَجان سجان.

ڪافي ٢

لَڄايان نہ لوئِي، وو.
عمر اَنديم جا اوڏانهون!

جي تا ملڪَ ملير ڏنهن، قاصِد اَچي ڪوئِي، وو.
سارو سنگهارَن ڏي، حال منجان روئِي، وو.
وڃهان بَرنديءَ باه ۾، شالون پَٽ سيوئِي، وو.
ڪِتِي ڪَنيَم ڪِيئَن جي، اَڌو بَنڌ جا هوئِي، وو.
اَنديم ڪٽِي ڪوهَ توڻن، آب پَري اوئِي، وو.
پِيَڻ ڪاڻ پنهوار جي، ڳلي مُون تان پوئِي، وو.
اهڙي اڳِي ڪنهن نہ ڪئي، جهڙي ڪيڙي توئِي، وو.
مون سان مدد ني ڪنلو، "سچو" صاحب سوئِي، وو.

ڪافي ٣

ويٺا منهنجيون ڳالهيون ڪن،
هُت ماروئڙا بہ ملير ۾!

عمر آنديئي مارئِي، تاسف ڏيئي تَن.
سَدا آهِن سومرا، مارو منهنجي مَن.
مون جيڏيون ملير ۾، چانگن پاسِ چَڙن.
چِڏي پانور ڪنديون، مَنهيون اوري آڏن.
"سچوءَ" جي سَريرَ ۾، ويڙهيچا تا وسن.

ڪافي ۴

غم ۾ ڪِيئن نہ گذاريان، اڏيون، تن وچڙن مون کي ڏينهن پيا!

ميان مُلڪَ ملير ڏي، ڪنيو نيڻ نِهاريان.
پَڪا پنهوارن جا، ساعِت ساعِت سنڀاريان.
راتيان ڏينهنان روح ۾، ساهيڙين کي ساريان.
وَسُ جي هوڪو منهنجو، ڳڌ هُنِ پاڻ قطاريان.
پَٽ پنهنجِي پاٽهين، پنهوارن سان پاڙيان.
ياد ڪيو سَي ڳالهيون، پنهنجو پاڻ تي ڳاريان.
موڪل ڏينم مٿين مِڙان، گهڙي هِت نہ گهاريان.
ٻَڪَر ٻاباڻن جا، ڇَهرائيءَ سان چاريان.
جي مون روحَ رڳن ۾، ويڙهيچا نہ وساريان.
ڄا لوئِي آنديَم لوءِ ڏنهن، عمر شال آجاريان.
حال پَسي هِيءُ پانهنجو، ماروئڙن لڳ ماريان.
پَٽَ پَٿيهَرَ گهوُريا، طولَ پايان تلواريان.
ڪَرَ لَهڻ لَئہ ڪانگَڙا، اوڏنهن روز اڏاريان.
"سچو" سنگهارن ڪَئن، هِي سِر هڏ نہ واريان.

ڪافي ۵

شالَ نہ وِسارين، مارو مون کي، شالَ نہ وِسارين،
-درد جنين جو آهي دل کي!

انئِي پَهر اوڏهون، نيڻَ تا نهارين.
پَهون پنوهَرَ پانهنجا ويجها وهارين.
جوڙُ اسان جا جهوپڙا، ماڙيون ٿيون مارين.
هَردم طلب جون تَن ۾ تارون تنوارين.
سنگهارن جون ساه کي ڳالهيون ٿيون ڳارين.
"سچو" سارين جن کي، سي پِيي تو سارين.

Gul Hayat Institute

داستان ٽيون

١

جهانگيـڙن لـئـہ جِـيءُ، هِـت عمر آهـ اُباڻكو:
نـئـِي گـڏائـج اُنَ سـان، حالَ منهـنـجو تا هـيءُ:
سـانـگيـڙن ۾ سُـيءُ، آهـ اَجا تـوڙِي تـانـهنجو.

٢

ڪـو نـہ وري آيـو، مـاٺـهـو مُـلـڪَ مـلـيـر جـو:
جـو ڪِيئن جون ڏئي خبران: سـاتِـي سَـوايـو:
ڏورائـيءُ ڏوٿِن جـي، هـيءُ مـون ڪي مُـنجهـايـو:
ميـان مـاڙوئـڙن جـي، هِـت طـعـن تـپـايـو:
ڪـر سـومـرا سـايـو، تـہ وڃـان ويـڙهـيـچـن ڏي.

٣

قـاصـد آيـو ڪـونـڪو، ۽ ڪـو نـہ لـڪـيـائـون خـط:
جـيـڪُـس هُـيـس ڪـيـنـڪـي، ريـگـسـتـانِـن رَتُ:
پـنـهـوارن پـاهَـتُ، تـيـلـهـان مـون سـان نـہ رکـيـو.

٤

قـاصِـد آيـو ڪـو نـہ، ريـگـسـتـانـي راجَ ڏهُـون:
جَـو تـو مـون ڪـي تـارِ ڪـيـو، سـومـرا ۾ سـونَ-
لـيـهـہ پـتـو روحَ ڪـي، هُـت هَـي هَـي جيـڪـس هـو نـہ!
چـيـهـون هِـتـي چـو نـہ، تِـيـان آهـڙن عـتـابـن سـان.

Gul Hayat Institute

٥

پنهوارن پيغامَ، اَڄ ڏئِي مُڪا مُون مڻين:
”ڪڏهن آيا ڪينڪِي، تو ڏنهن هِت سلام؛
”ڪائِي اتي محظوظ ٿئين، طرحين طرحين طعامَ؛
”پيرُون چوندئي پَٽَ جا، ٿي ڪڏهِن لاڙيو لامَ؛
”ڏسي عيش اِنعامَ، اَڄ اُهي ويلان وِيُڙَئي وسري!“

٦

پَري ٿين نہ شالَ، هُئن اوڏائِي اَچڙي!
اُتي ويني اَن جا، اَٿم خوابَ خيال؛
سدا سانگيڙن جِي، مون ڪي ساه سنيال؛
هِتِ مون ههڙا حال، هُتِ عِتاب اُنهن جا.

٧

عمر مون ڏي آئيا، اَباڻئون عتاب:
”ٿيئن اتي تون مارئي، ڪائِي خوش ڪبابَ“؛
هِت مون اکيون پنهنجيون، جهليون روئِي آبَ؛
جهوريَس هِن جواب، ويڙهيچن وساريو.

٨

مُنجن هِيئن چَيون، مون ڏي مارو سومرا:
”وڃي عمر ساڻ تو، ڳالهيون ڪالهہ ڪيون؛
”سي پرڻ پنهوارن ۾، پَتر هِتِ پيون؛
”اِهي پَچارون تانهنجون، ويڙهيچوُن نہ ويون؛
”ڪيتن هاڻ ڪنيون، پکيُون ملڪ ملير مَون.“

Gul Hayat Institute

٩

ڪو نئين نِياپو، منهنجو ماروئڙن ڏي:
”مون ڏي اَوهان موڪليو، ڏيئي ڏوراپو:
”تہ لوئِي لاهي سِر ڪَيئي سونَ رُپي ڇاپو؛
”مون ڪوُن وسري ڪين ويو، آهي جهڻ اُهو جهاپو؛
”اِينديَس سِگهي ايڏهين، لاهي لاڳاپو:
”موليٰ ميلاپو، ڪندو سِگهڙوسنگهارن سان.“

١٠

اَءُ پُڻ ڇا تہ چوان، موٽِي ماروئڙن ڪي!
”هَئي هَئي هِن جي حال ڄِي، ناهي ڪَل اوهان“:
هِت اُنهن ري سومرا، نِتُ نِتُ سورَ نوان؛
پَڪي شالَ پهان، مان وڃي پنهوارن جي.

١١

ڪٽي ساڻ ڪتِي، جا آنديم مُلڪَ ملير ڏنهن؛
سا اَڄ توڙِي تا سِر توُن، لَحظو ڪين لٽِي؛
لوئِيءَ سنديءَ لَڄَ ڪوُن، مون يڪيا پٽَ نہ ٽي؛
هِت سُورن آهہ سٽي، اَئين ٽيون ڏوراپا ڏيو!

١٢

ايڏانهين اِينديا،س، ڪنهن مهل موچاريءَ ماروئا!
جا لوئِي آنديم لوءِ ڏنهن، ساچن نہ ڇڏيندياس؛
توڙي تَهباران ٿيئي، تہَ بِر مور نہ مٽيندياس؛
اَچي ڏوتيڙن ڪي، آچا ڏوراپا ڏيندياس؛
تہ ڪيئن وساري ويهي رهيو، ٿوراهِين ٿيندياس؛
مَنَهيون،مَنَهَن سان اِتي، آٿي آڏيندياس؛
ڳاَلهيون ڳرهيندياس، سرتن سان ساٿيهہ ۾.

١٣

الله اَباڻن سان، مون کي گڏ ڪرئين!
جي ويا تَر پَرئين، سي موٽي اَڻ ملير ۾.

١۴

عمر آباڻن ري، آءٌ تان ڪوجھي آهيان؛
هيءَ لوئِي نہ لاهيان، جا آهہ نِشانِي اُن جِي.

١۵

جا اَباڻن ڏني، سا لوئِي هَڏ نہ لاهيان؛
ڪنديس ڪين ڪِني، وٺي ونديس ويڙهہ ڏي.

١٦

عمر ڏيهہ اَباڻي، مون چڱا ڏينهن گذاريا؛
هِت اَچِي هاڻي، پيو هِنيڙو هَلاڪت ۾.

١٧

عمر اَباڻوَن وچڙي، ڪنهن اعراضي آندياس؛
وڃي خوشيوَن ڪائيندياس، پَڪا پيرون پانهنجا.

١٨

ڪاڻِي پلڪَ پَري، شال عمر آباڻوَن نہ تيان!
ذري منجهہ ذري، هئَن پچندڙ حال جا.

١٩

جڏهن هُيس آباڻين، مَحل نہ ماڙيُون مون ڏٺا؛
لَٽي ۾ لاٽين، هيون پيهيون پنهوارن جون.

Gul Hayat Institute

٢٠

ڦـٽِـي ڦـوڙائِـي، آءٌ مِـيان مـاروئـڙن جـي؛
ڏنيون مون کي تو هـتي، آهن ماڙيون جوڙائي؛
ويـهــان وچ نـ انـهـين، ٻُـڙو ٻـوڙائـي؛
هِـن هنـڌن ۾ سـومـرا، تـو لکيـو لـوڙائـي؛
جنهن آندم توڙائي، پکن مَوَن تہ پنهوار جي.

٢١

ريگستاني راجَ جي، آءٌ ڳالهہ کريان کيهِي!
کَن پَچارون پاڻ ۾، سـي واريءَ تـي ويهـي،
تہ "ايـندي ماروئين مارئِي، شل پَکن ۾ پيهي"؛
اُکندَ مون ميلاپ جِي، آهہ جهانگن کي جيهي؛
منهنجي تن تيهِي، آهي سِڪ سنگهارن جِي.

٢٢

مان اُنهن کي ساريان، هـو ٻِـي سـارن مـون؛
جـي راضـي تـئين ٿون، ڏي موڪل ماروئڙن ڏي!

٢٣

مـان اَبـاڻـن سـاريـان، هـُت اَبـاڻـا سـارين،
واتـان نِـهـارين، منهنجـي اَچـڻ سـنـديون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

پَلپَل پونم پُور، عمر تن ماروئڙن جا.

دمدم منهنجي دل ۾، مارُن جا مذڪُور:
سرتيون سورن جا.
سانگيڙن کي سدا مان ساريان، هنيڙي هونم هُور،
پل پل پنهوارن جا.
منِ مَچائي "سچو" ويا سانگِي، دونهن جا دستور،
خاصَن ڪورن جا.

ڪافي ٢

پاڙيچون نِي پرين جو، مون کي پُور اڄ نِي پيو.

انتر جنتر مون تي، هَي نيهڙي نيو.
جيڪي چيو نجوميءَ، سو تا صحيح ٿيو.
چرخو پَجي چيهاڙيون، مون تي ڪاڪيون ڪَيو.
هِن جان تئي جميعت، لالَن جي پائي ليو.
ڪو ڏس اچي پريئن جو، هِن ڏاهه کي ڏيو.
جي در اچي سو دلبر، تا جِيءُ "سچوءَ" جو جيو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

مارو مون کي نہ وسارين، آهيان اُنهن جي! ميان.

درد جنين جو دل کي، ڪَرم سين اُڪارين.
اُٺ ئي پَهر اوڏهين، تا نيڻ نهارين.
هردم طَلَب جون تَن اندر، تارون تنوّارين.
"سچو" سارين جن کي، سي پي تو سارين.

ڪافي ۴

هلي ههڙي حال، ميان،
وڃي ڏوٿن کي ڏسان!

پيڪَن مون پهچائين، پلا پنهنجي پالِ.
منهنجو ماروئڙن ريءَ، جِيڻ آهي جنجال.
ههڙي وڇوڙي جي، ڪنهن سان ڳرهيان ڳالهه.
هئڻ سدا خوش سومرا، مارو پنهنجي مالِ.
”سچوءَ“ جي تہ سَرير ۾، مارن جِي آهي قالِ.

ڪافي ۵

ڏوٿن ڪوئن نہ ڏور، اَهيان جيڏيون،
آءٌ اوڏي ان کي! سائين الا.

ناهيان ٻاهر تن ڪوئن، ميان، هڪڙوئِي دم دور.
”اَلاِنسانُ سِرِي وَاَنَا سِرِهُ“، دوسن جو دستور.
هِي مڙيوئِي آهي تان، ميان، مارن جو مذڪور.
”سچو“ سا پُڇ ڳالهڙي، ميان، مارن جِي مَستور.

Gul Hayat Institute

داستان چوٿون

١

تون حمير هِئِي، آءٌ توُرياڻِين آهيان،
جا لوئي اَندمِ لوءِ ڏنهن، ويندِيس ساڻ وني؛
ڪڏهن تيندي ڪانڪا، مانهوئن شال مَنِي؛
ڪتابت قولن جي، مون ڏي پنهوارن پَٺي؛
هيءُ بندُ بندياڻِيءَ ڪي، هو لکيو رات چِٺِي؛
اَن سانگِن ڪاڻ سَنِي، مونِ مِڙيائِي سومرا.

٢

ڪو بِي خيال نہ هومِ، هُيس مارن ساڻ مليرِ ۾؛
جان وچوڙو سومرا، ڪوُن تريچن تيوم؛
قسمت قيد الماء جي، ڏَسي ڏور وڌوم؛
تڏهن وڏو قدر پيوم،هَي ”سچو“ هيڪاندِ جو.

٣

ويٺا ڳالهيون ڪَنِ، ماروئڙا مليرِ ۾:
تہ ”اِجها اِينذي مارئِي، وري هن وطنِ!“
ايذي اُڪنيل آهي، مُنهنجِي جا پُرڻ جَنِ؛
آءٌ سگهي سان تَنِ، وجي گڏ گذاريان!

Gul Hayat Institute

۴

قَرابتي ڪاتي تيا، آءٌ ڪاتي آئِي!
قسمت قيد ڪئي ڪيو، آءٌ ڪٿي جائِي!
آهي منهنجي روح کي، رِيءَ مارُن موڳائِي؛
آنئي پهرَ اُنهن جي، وات اَتم وائِي؛
گهڻي مدت مونجهہ ۾، مون پڻ لنگهائِي؛
مَنَ سِگهڙي سنگهارن جي، ڪل پوي ڪائِي!
تہ ڪي آهِن آرامي اُتهين، جهانگيڙا جائِي؛
ڪِي ويا مُلڪ ملير مَون، ڪري آجائِي؛
وڃي پانورَ ڪَندئين، ويتا وهٽائِي؛
اُتي تازا توانا ٿيا، ڏٿ ڏنوڙا ڪائِي؛
ڪر سومرا سائِي، جئن ٿِيَن آسودا آجڙي.

۵

جن گڏ گذاريوم، سي جَماندر سومرا؛
اُچي پَري پَيَس اُن ڪوڻ، مُونجهہ اِنهيءَ ماريوم؛
ساريو سنگهار جي، ڳالِهن هِت ڳاريوم؛
جو مارو محرم حال جو، سو پڻ سنپاريوم؛
ڏيهُ ڏاڏاڻو ڪڏهين، وار نہ وساريوم؛
نِتُ نِتُ نهاريوم، پَنهوارن جي پارَ ڏي.

Gul Hayat Institute

٦

اَج پڻ تِيمُ اُداسُ، هِي مَن مـاروئـڙن ڏي؛
کـر بنـدياڻي بنـد مَو، خـاونـدَ لڳ خلاصُ؛
جو مَٽي کيتَ ڏنارَکي، کا پلنگين ڏينديَس پاسُ؟
کو وجهہ صاحبَ سومرا، اُنهن سان اِخلاصُ؛
جو هو ويچارا واهَٽِين، تون کري ڏس قياسُ؛
زور تـنين تا نـاهِ کـو، لـوئِـي جن لباسُ؛
اَنئِي پهرَ اُنهن کـي، آهـي حَمِيـرن هِـراسُ؛
تاکُون تُنهنجي تـابَ کَئِن، سهمِيون اُتن سـاسُ؛
چاڙهيو لِڳين کِين تَنين، مـاسـي قَـدر مـاسُ؛
تعديون تَنين تي کَرين، جن تو هَوَن ٿئي مَواسُ؛
ويـڙهـيچا وٿـراهَ ۾، هُتِ وڻِ وڻِ وٿـن واسُ؛
پاءِ پنهوارَ پياسُ، آهـي راجا منهـنجي روح کي.

٧

چَئـي مُـکـائـون، هيئن ڏاڏاڻـي ڏيهہَ ڏنهـن،
تہ "جيکس" اِهي تو هُيون، مَنَ جون مُدعائون.
"تان وجـي پَلنگين پَـٿـرٽِئن، شَلَ چـڙهـان آءٌ،
تـو پُـڻ تيلهائون، هـاڻ ويا ويڙهـيچا وسِري!"

Gul Hayat Institute

٨

چڱيءَ طـرح چَئي، ٿي مُنجان ماروئڙن ڏي:
تہ "سُکين سـانگيـڙن کَـوَن، پـري آءٌ پَئِـي؛
"قسمت قيد الـماء جي، مون سان هِيئن کَئِي؛
وسري کيـنَ وئِي، سَنگـت سنگهـارن جِـي"

٩

ماروئـــڙا مانـدي، آءُ اوهـان ريءَ آهـيـان!
سُکيا اَئين ساٿيهہ ۾، هِت بَند رهـي بانـدي؛
هِت قسمت قيد الماء جي، هِيءَ اَچانَک آندي؛
آهيان اوهان جي ڳالِهہ کڻ، ويل نہ ڪنهن واندي؛
چڱي ٿِي چاندي، اِينديَس لوئِي وٺِي لوءِ ڏي.

١٠

قـاصِدُ اَجُ ڪوئِي، مَنَ اَچي مـاروئڙن ڏنهن!
تنهن تا چَوان حالـــڙو، سنارو سيوئِي؛
'ايڏنهُن آندي آهِ مون، لاڪيٽِي لـوئِـي؛
'سا وٺي وينديَس پاڻ سان، اَتم عهد اِهوئي؛
'سَرتِن سان روئِي، سِڪون لاهينديَس لوءِ ۾'.

١١

هِيءَ اُميد نہ هُئي، مون کي ماروئڙن ڏنهُن؛
جو ڪو نہ مُجندا مُون مٿين، پُڇَڻ ڪاڻ پَهي!
ڏنم هـڏنهِن ڏيهـہ ۾، نَڪـو ڳـوٺَ ڳـِهِي؛
هاٿي وائِي وائندي، اهـا سيـُمَ اَجُ صحِـي؛
تہ "اَنا مِينهن مليـر ۾، ويـڙا راج رهـِـي؛
"چڏي پانـورَ ڪـنـديـون، آيا هـيـٺ لـهِي؛
"جهجهو جهانگِن کي ٿيو، ڏِهيان ڏٿ ڏهِي؛
"ڪَييـو پـيـَن پـاڻ ۾، وڏيءَ مَهَلَ مَهِي"،
وينديَس ڪوڏِ ڪَهِي، آءُ پَکي پنهوارن جي.

١٢

سَنگهارن جي سِڪ، آهي منهنجي مَن:
شال سِگهوئِي سومرا، ڏسان ڏوتيڙن:
راتو ڏينهان ڪاڻ ٿِي، جهجان جَهانگِيڙَن:
پاٿهي پَنهوارن، اَڄ تا مون کي ياد ڪيو.

١٣

جهانگي جهڻ پياڪ، ناهِن شَربت هيروان:
ڳاڙهيو ڪاريون لوئيون، پهَرڻ تَن پوشاڪَ:
لاهي لوئيڙَن تان، الله لُڳِ اولاڪَ:
جو رکن هَڏنهن ڪانڪا، عُمر بِي اِملاڪَ:
ڪارڻ پرورَ پاڪَ، مون کي ميڙيين مارئين!

١٤

ڪيا ڪوِٽِن ڪيجَ، اَڄ ڏاڏاٽي ڏيهه ۾:
پر ماٽو مُاروئڙن ڏنهن، هَڏِ نه آيو هيجَ:
ڪالهه ڏنا هُئم اُپ ۾، اٽِڪ ۽ اٽيجَ:
اُنا مينهن مَلير ۾، ٿيا رڻَ سارائِي ريجَ:
چانگن سان چِڙي ڪري، ڪَن چَنن ۾ چيجَ:
آءُ پُڻ پِني پيجَ، ملنديَس ماروئڙن کي!

Gul Hayat Institute

١٥

هي وئي حالُ وجان، ميان ماروئڙن ڏي:
آهي اُميد اَجان، جو خوشِي ڪنديَس ڪيت سان.

١٦

مينهن وسندي مان، ويڙهيچن ويندياسِ؛
لوئِي ساڱين لوءِ جِي، نالِ وئِي نينديَاس؛
وجي ٿرِ ٿينندياسِ، ڏکَ سُکَ پائي سومرا.

١٧

ڏنارن کوُن ڏار، جي مون ڏينهن گذاريا؛
سي هئا قيامت جيهڙا، ميان سومرا سردارَ؛
الله ڪري اوڏڙا، "سچو" مَنَ سنگهارَ؛
تہ ڪريون ويهي ڳالهڙيون، هنيڙي جون هِڪوارَ؛
پَر پري ٿيم پنهوار، ڏيانِ ڏوراپا ڪَن ڪي!

١٨

جيڪي هُتِ هونديون، ساهيڙيون ساٿيھ ۾؛
سي پيرون چوندن پاڻ ۾، گڏ ڪيون گُونديون؛
ساريو مون کي سومرا، رات ڏينهان رونديون؛
بيون پيي چا چونديون، اَچا عُمر الاجي آجڙيون!

١٩

ريگستانِن رنگَ، جي تون پسين سومرا؛
تہ ميان ماروئڙن توُن، ظالِم لاهين زنگَ؛
جو تاڪون تنهنجي تابَ کوُن، جهانگِي واسِن جهَنگُ؛
نامِيا هي تون ننگُ، نيئي رسائين راڄ ۾.

٢٠

جي ريگستان رهيا، تُن سخت نہ ونج سومرا؛
جو تاڪون تنهنجي تابَ کوُن، چَنَن مَنجھ چِپيا؛
سي کي پَرئين وسِ وهيا، وسَ چائيتا واهٽين!

Gul Hayat Institute

٢١

ڪري ياد قلبُ، تو منهنجو ماروئڙن ڪي؛
جو ٿيان هيڪانـدي ٿَن سان، ٿـئي سائينءَ ڏنهُن سَبب!
ڪيِ بنديائي بند منؤن، تـ راضي هُئي رب؛
غازي لاهـ غَضَبُ، ڪَر مِهر ماروئڙن تي.

٢٢

رجُون ريگستانُ، جِت وطن ويڙهيچن جو؛
راحِم ٿي رکيج تون، ٿَن ماروئڙن جو مانُ؛
جهونن جهانگيڙن تي، ڪَر عمر تون اِحسانُ؛
تـ سارو جڳ جَهانُ، مَرُ تعريفان تنهنجيون ڪري.

٢٣

هيءَ خبر هاٿي، آئي ريگستاني راڄ ڏنهُن؛
تـ "انا مينهن ملير ۾، ٿيو پٺَنَ ۾ پاڻِي؛
گـُلَ ڦـُلَ گلزاريون ٿيا، رڻَ سڀ ريجاڻِي"؛
تون پِـِي صاحب سُجاڻي، موڪل ڏينم مِڙي مَران.

٢٤

مينهن وسندي مون ڏٺا، هي پڪا پنهوارن؛
ڳاڙهيون آچيون لوئيون، ڪيا سَهَجِ سَنگهارن؛
اُهي عام خلقَ ڪوئن، تا گوشي گذارن؛
منهنجي اَچَڻُ سنديون، تا واٽان نهارن؛
سانگيڙا ساٿيهـ ۾، پيا نِت نِت سَنيارن؛
هي ڳالِهيون ٿيون ڳارن، مون ڪي ماروئڙن جون.

Gul Hayat Institute

٢٥

مِينهن وسندي سومرا، اَڄ پُڻ پورَ پيا:
پَکا پَنهوارن جا، سي مون ياد ڪيا:
ڏني گهٽا ڏينهڙا، مون ٿريچن تيا:
وسِري تا نه ويا، ڪا ساعت منهنجي ساهَ ڪوئن.

٢٦

هِت ڏيهي ڏسان ڪونَ ڪو، جو ڏئي ڪيتَ خَبَر:
هِيءَ قابُو رهي ڪوٽَ ۾، اُنهن ريءَ عُمَر:
مَليران مَحضَرَ، ايندم اَجائِيءَ جا.

٢٧

مِينهن وسندي ياد مون، اَڄ مارُوئڙا آيا:
قيد الماءَ جا ڏينهڙا، سي مون لنگهايا:
موتي اَچڻ جا تِيَم، ڏي سنگهارن سايا:
اُهي مولَيٰ ملايا، جي پنهوار پَري تيا.

٢٨

ڪو جو وريو واءُ، اَڄ پڻ مُلڪ مَلير ڏنهن:
جَڻُ آيم اَباڻاءُ، ماڻهو موٽائِڻ جو.

٢٩

مون ڪي رات رسيون، ڏيه ڏاڏاڻُوَ خَبران:
”تہ ساٿيهہ سَپ سَرهو ٿيو، وچون واهَ وَسيون:
”اڃي ياد الله ٿو، ڦوڳُ ڦلار پَسيون:
”برابر بادل ڪَيون، مِني لوءِ لَسيون:
”ساول ڪائِي سبزيون، تِيون سَڄِيہ سَسِيون،
”ڳاڙهيون اَڇيون ڪاريون، لاهن غم گَسِيون:
”وُڙهيون ڪَسَ ڪَسِيُون، پُڻ آهِن تارِ تَرائِيون.“

Gul Hayat Institute

٣٠

رات وري آيا، ماروئڙا تہ مَلير ۾؛
جو لڌم خوابُ خوشِيءَ مون، ڄَڻ موليٰ مِلايا؛
وري وسايا، پلي پاڻَ پَٽَن جا.

٣١

وسَ چَري آيام، ماروئڙا ملير ۾؛
چِڏي پانورَ ڪَنديون، ويڙهيچا وريامَ؛
عُمر اُميد ٿيامَ، پَسَڻَ پنهوارن جِي.

٣٢

جي ڏوٿي هُيَم ڏور، سي واليءَ ڪَيَم ويجهڙا؛
هُئي جا پورن پُور، سا تا اَج من تَون لَنگهي.

٣٣

موٽيا پارِ مَلير، سانگيڙا سانگُ ڪَري؛
جَن جِي سِڪَ سَرير، سي ئي عُمَر آئيا.

٣٤

لَٿو قوڙائو، وريو ورق وصالَ جو؛
وري وطَن آئيا، ريگَ لنگهي رائو؛
"سَچُو" چَوي سائو، ٿيو موٽِي مُلڪ مَلير جو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ماروء ٿر ٿيام، پلو ميان وو، ڏيان ڏوراپا اڄ ڪَن ڪي!

سي پاريندِيَس پانهنجا، ميان، جي هُتِ قولَ ڪيام.
چڙي مُلڪ مَلير جو، پَرينءَ وس ويامَ.
گهوريا پَري ڏينهڙا، جي پنوهارڻ پيام.
سنگهارن جي اَچڻ جا، ميان "سَچو" سَنيها سُيام.

ڪافي ٢

روئان، زارو زار، يار،
مانَ مارُن ڪي ملان اڄ!

ڏيانِ ڏوراپا ڪن ڪي، پَري ٿِيَم پنوهارَ، يارَ.
وٺي ويڙا پاڻ سان، منهنجو ساهُ سَنگهار، يارَ
اهو اتم آسرو، ايندم اَجڙوار، يارَ.
ڪَندا مُهڙ مَلير ڏي، رڻ چڙي ريبار، يار.
سو دم گوندر گذري، جو دم اُن ريءَ ڏارَ، يار.
روئي رت اکين جا، جهونا ٿيا جهالار، يار.
وجي پُڌنديس اُتهين، سندي پنهوارن پُڪار، يار.
رکي ويڙهيچا ويا، مونهين سر مَيار، يار.
پيڪن مُون پَهُچائيين، سومرا سردار، يار.
راتو ڏينهان اوڏيهن، "سچوءَ" ساهَ سنيار، يار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

ساريان آءٌ تا لوءِ پنهنجي جون لويون،
عمر گهوريا هِي پَٽَ، پٽيهَرَ، ميان!

هُت ويڙهيچا، وو، ويتا ورهائن ڏيهاڙيون،
سي ڏونرن سنديون ڏويون.

سنگهارن ڏي سوز سنيها،
آءٌ تي روزُ مُنجان رويون.

ڪنڊيون ڪوڪَڙ سَنديون، ميان،
ڳچيءَ پائن تا هِت پيڪا پويون.

صبحَ سانجهيءَ ڪَٽَن خوشيءَ سان،
اُهي سي تا آب پَريون اويون.

پاندين پائِن پُسيون،ساڳن سِگر سَنگهارَ،
"سچو" سي سويون.

ڪافي ٤

گهوري هِيءَ جدائِي، اڙي ميان، پنوهارن باجهُون پُورَ پيا!

صبح ويلي ميان سومرا، الا سائين، خبر اها مون آئِي.
لنگهي مُلڪ مَلير جو، ويَڙئي ويڙه سَيَائِي.
پانورَ ڪنتئين ڪينڪي، وهندا ساعَت سائِي.
ڪنَين بُڌان ڪِينڪِي، وري اِها شَلَ وائِي.
ڏوتي پنهنجي ڏيهَ مَون، ڪَندا ڪيئن نِوائِي.
عمر اَباڻا ڏيهه ۾، سَرها هُونِ سَدائين.
موتِي نه وجَن اُوڏهِين، جن جِي سِڪَ سَمائِي.
هوءِ هوءِ هِن جي حالَ تي، پاڳيا ڪرن پَلائِي.
"سَچو" سندن ساٿَ ۾، ڪَري مَرُ تہ ڳبدائِي.

Gul Hayat Institute

داستان پنجون

١

جوڙي پڪا جُوءِ، اَچي ويٺا عُمرَ آجڙِي؛
سَدا سَنگهارن جِي، ٿي مَٿي حوضَن هوءِ؛
ٿيون گلزاريون گاهَن جيون، بِي خوب ڪُلِي خوشبوءِ؛
نَئِين رونق روءِ، ٿيو موٽِي مُلڪ مَلير جو.

٢

سدا هئن سُکيا، ماروئڙا تہ مَلير ۾؛
شَل نہ ڏينهن ڏکيا، اَچن آجَڙين تي!

٣

سدا سرَها هونِ، ماروئڙا تہ ملير ۾؛
مٿي پنهوارن پون، مِهَر جا شَل مِينهڙا!

۴

مِيان ماروئڙن تي، مِهران وسَن مِينهَن؛
شَل نہ ڏکِيا ڏينهن، اَچن آجَڙين تي!

۵

سدا سي ساٿيہ ۾، سُکيا هُئن سَنگهارَ؛
پکي مَنجهہ پنهوارَ، شَل هُئن هميشه سرَها!

٦

سائين سَنگهارن جو، رکج پَن پکيِ؛
ڪوئِي تا نہ لَکي، هُئَن سَدائين سرَها!

Gul Hayat Institute

٧
سنگهاري ساٿيهه، شَلَ هُئَن سَدائِين سَرها؛
وجَن نہ پَرٿيهه، خوش گذارن اُتَهين!

٨
ساٿيهه سنگهاري، سَرها آهِن سومَرا؛
ويڙهيون ۽ واري، مَحلا ماروئڙن جا.

٩
جاتِي واريءَ ٻنو، تاتي اَڏنِ پکَڙا؛
پاڳَين لَٿا پَوَ، سدا رهن او سَرها.

١٠
نِوڙن ۽ نُونديَن، مارو چارنِ مالَڙا؛
گوڙين ۽ کِونديَن، سَرها تِيَن ساهَ ۾.

١١
جڏهن کِنونِ کِنوٽِيون، وَسَن مينهن مَلير ۾؛
نونديون ۽ نِوڙيون، تاتا سوئِن تاريُون.

١٢
پاڳَيَن پَوَ لَٿا، جي وِيٺا پانورَ کَنڌئين،
اُتن مِينهن مَتا، اَجڙين عِيدان کيون.

١٣
وري وَسايو، مالِکَ مُلک ملير جو؛
سو اڳي کَوئِن اُجرو ٿِيو، سائو سَوايو؛
اَڳي اَگهايو، "سچوءَ" جو سوالُ کيو.

١٤
آهي سارَ سنيالَ، ميان ماروئڙن جي؛
هِتِ هِهڙا حالَ، هُت عِتابَ اُنهن جا!

Gul Hayat Institute

١٥

اللّٰه اوري آڻ، ماروئڙا مَلير جا؛
يا مُون کي ڪيي ڪوٽ مَون، نئين مُلڪ رَساڻ؛
پِرِچَندي وجي پاڻ، پهان پنهوارن جي!

١٦

آڻ اللّٰه اوري، ماروئڙا، مَلير جا؛
مون کي آندو اوچتو، هِت ظُلمَ جي زوري؛
آءُ تَنهن گهڙِيءَ تَوُن گهوري، جنهن هيڪاندِي هِڪُ تِيان.

١٧

جي ريگِستان رهن، تن کي سَخت نه ونج سومرا؛
جو تنهنجو زور ظلمَ جو، سانگِيَ ڪِينَ سَهَن؛
مَتان پَرينءَ وَسِ وِهَن، هو ويچارا واهِڻِي.

١٨

جِڏهن ويجها هُئام، ماروئڙا مَلير ۾؛
تڏهن ڳالهه اَحوال جي، تي تنهين ڪَن وِڌام؛
هاڻي وَڃِي ٿر ٿِيام، اُهي سِڌِ لَهَندڙ سومرا.

Gul Hayat Institute

١٩

ٿِيا پنهوارَ پري، آءٌ ڪنَهن کي ڏوراپا ڏيان؛
وهَندو شالَ وِصالَ جو، وارو ڪيوري؛
سونيئِي گڏ ڪري، مُئيءَ کي ماروئڙن سان.

٢٠

هُيَمَ جَن سان حالَ، سي اَڄ سنگهاري سِجڪاڻ ٿيا؛
عُمَرَ اُنهي پارَ جي، اُتَمَ سارَ سَنيپالَ؛
جو صبح اُٿي ساجهُرين، مارو چيڙن مالَ؛
پِيَسَ پَري پنوهارن ڳون، هَي جي ٿِيَم حالَ؛
آهي اُنهي ڪوٺَ ۾، جِيَڻُ مَنجهه جَنجالَ؛
سِگهَڙي وِجِي شالَ، پهان پکي پنهوارن جي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

هو جي ماروئڙا ٻيهرَ مانَ مِلن،
شالَ الله اوراهون ڪَنن، سانگي سانگ سَنن.

ويٺي آهيان وات تي، مَنَ اَچو حال پُڇَن.
پَڪا پَڪَنِ سامهون، اوري آٽي آڏنِ.
انهن ڪارڻ جيڏيون، منهنجيون اکيون رتُ رُئَن.
اَصل لاڪون آهي، ”سَچو“ سَگ سَندن.

ڪافي ٢

مارو اُهي مِليامَ، عُمر جامَ، وو،
طَلب جَنِين جي آهي تَن کي.

ڪَرَم ڪَيائون ڪيترا، ڏوتِي هت ڏنامَ.
هِت جنَهين کي، هُت پي تن کي پيو آرام.
پاڙِيائون سي پانهنجا، ميان، ڪَيئون جي انجام.
طالع وارا تن جي گنولن جا ٻ غلام.
ڪاڏهن ”سَچو“ سالڪان، ميان، ٿِئي طَلب تمام.

ڪافي ٣

ڏورايا ڏيئِي، ڪنهن هَٿ مُنجان، وو، ماروئين!

وساري ويهي رهيؤ، حال ٻُڌي هيئِي.
مِڙي اَچو مون ڳَري، آهِيو جهانگِيڙا جيئِي.
لَهو سُڌِ سَنگهار جِي، جي آهيو اَتيئِي.
”سچو“ سارِيَوَ ڪِين سا، جا ويڙهيچئون ويئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

راتِ مُڪَم روئِي،

ساري سلامَ سنگهارن ڏي.

اکيون اباڻي پار ڏي، بيٺيون جهُڙَ جهوئِي.
اَباڻَن جي آسري، لِيڙون تِيَم لوئِي.
وندن وِرچن پاڻ سين، ڏوئرن جِي ڏوئِي.
لِکِي ڪاغذ مُون وڌو، پَکيءَ کي پوئِي.
کي ڏينهن ڍويَم ڪيت سان، آبَ پَري اوئِي.
اَوهان ٻاجهوئن ڪونڪو، ڪَل لَهي ڪوئِي.
مارو ملندو مارئِي، "سَچَل" کي سوئِي.

Gul Hayat Institute

داستان ڇهون

١

ڇڱرَ چارڙيون، ٻيا ڪِرڙيُون ڦوڳَ ڦلارِيا،
سي سنگهارَيون ساڻيهہ ۾، وهَن وارڙيونُ،
تامان اتارڙيون، لاڙيون ڇنِ لاڪڙان.

٢

وَروتا ويرهيچن جا، اِهي موتئين مالهڙيون؛
رَس نہ اچن روح کي، تالهہ ۾ تالَهڙيون؛
سَنگهارنِ جون سومرا، ڇَگيون چالڙيون؛
جو فَجُر ڦوڪي سَنديون،ڪن دانهہَ دالڙيون؛
وَرُ سي لويون لاڪَ جون، ٻَن شالان شالڙيون؛
آئي پَهر آهن اکيون، منهنجيون عُمر آلڙيون؛
ڪامل تنهنجي ڪوٽ ۾، وجهان فلَڪين فالڙيون؛
شال سڻندو سو ڏڻي، مون نِڌر نالڙيون؛
وجي ڳجهيون ڳالهڙيون، ڪنديَس سَرتن سان ساڻيهہ ۾!

٣

هِت ڏسان ڏوتِيڙن جيُون، وِيني واتڙيون؛
هتِ پَون پنوهارن تي ، مِنِيون مانڙيون؛
ياد اتي جون مون پيون، چوهَون چاتڙيون؛
توڙي چار ڪندان لوئيءَ جون، هِت ڦاڪين ڦاتڙيون؛
تان پِيي وجان اوڏهين، جتي ڪِنوڻيون ڪاتڙيون؛
مون ڪي لُوهِن لاتڙيون، تَن لالن سَنديون سومرا.

Gul Hayat Institute

۴

ڀُور پُڇاڻون ڀيَر ڪَن، ڀَھون ڀيرڙيون؛
ڇاڻِن چوندن سي چڙھيو، ڏئِي ڦيرڙيون؛
پانوَ پيرڙيون، ڪن تماشا تِڪُن جا.

۵

ھُت گھُمَن ڏوتِي ڏٿَ لئَ، ڪَيون تولا تولڙئين؛
ڇاڻِن لنب اَئون مَڪٽِي، جھَلي جھولَڙئين؛
پيِھَن پَڇائن مانيؤن، ڦوڪي ڦولَڙئين؛
تون عمر اولَڙئين، ڪَري ھُت ڇڏيج مون.

٦

ھُت ريت تہ آڏو بَندِ، ڪَن لويون لاڪَڙيون؛
مَشَر مارُئَڙن جيون، سَچيون ساڪَڙيون؛
وَتِين تورنِ ڪينڪِي، مَڱڻ ماڪَڙيون؛
اَجان ڦَتَن باڪَڙيون، تہ ڪڙا آھن ڪوھَ تي.

٧

آجان ڪِنونِ ڪِنوِڻيُون، تہ سانگيُن ساھہ پوي؛
وَسي تَر تارِ ڪَن، نَيون ۾ نُوڙيون؛
جاتي ھُئَن جوڙيون، تاتِي اَجڙي آرامِ تيا.

٨

آج جوڙي وينا جھَنگَ ۾، جھانگِي جھوپڙيون؛
ڏي نہ ڏوتيڙن ڪي، لائِقَ لوپَڙيون؛
راجا روپڙيون، گھَرين رڪن ڪينڪِي.

Gul Hayat Institute

٩

هُت ڏِيــنَ مــارو ڏاجَ ۾، چــاڙِــي چــارَڙيُــون:
پـَيـون آهِن سپ کي، اُهي ويڙهيـون وارَڙيـون:
سي چُـونـڊن پـيـون پـِرهـ جو، نائــي ڏارڙيون:
وِجهَن گـونـدنِ سَنـديـون، ڳچيءَ ڳارڙيـون:
پـوءِ کنيو کارڙيُون، وَڃَن لوئـڙياريـون لـوءِ ڏي.

١٠

مون ڪَون وِسَرن ڪِينَڪِي، اُهِي عُمرَ ويلڙيُون:
چاريَم وڏي چاهـ مَون، تـي چيـلا ۽ چيلڙيُون:
تي ڪـيڏيَمِ ڪـيلـَڙيون، سَرتِن سان سـاٿيهـ ۾.

١١

اوس آڏنِ سـومـرا، چـوڏاري چَـوُنـــرا:
تَــن ۾ سـانيي رڳـن سامـهان، ڏٺ ٻهون ڏونرا:
ڏڳَ رکـي ڏؤنـرا، صـبـح ڪـائِـن خـوش ٿِــي.

١٢

ڪـَرين چـو ڪِـلان، سـانگِيڙن تــي سـومـرا!
سـارِهـَ سـو تِن تـي، لاهـ ڏوڪـان آئـون ڏهـلان:
هـي جي مَـوتَن جون مَهلان، ٿِي مَحلـن مَنجهـ گذاريان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ڪاڏي ويَڙا، وو، پرين پاڙيچا!

جاڏي هَليا، تَهدِل تاڏي، هَلُ تون هِنيڙا، وو.
محبن مون سين عَجَب جيها، ڪيئي ڳُرڻِ ڪيڙا، وو.
گوندر گاڏائون ڏينهڙا، هِت جالڻ جيئڙا، وو.
هِن اَجايا اُنهن ٻاجهون، جي پلڪ پيڙا، وو.
”سَچوءَ“ سَندا سانوَل ٻاجهون، هي حال هَي تيڙا، وو.

ڪافي ٢

اُئين هَلِي هِن جاءِ، وي،
هِڪ ساعت ڪارڻ تون سانگِيڙا!

ڪا گهَڙي نيباهُ نہ جاڻج، پيچ نہ تَنهن سان پاءِ، وي.
”الدُنيَا سَاعَةٌ“ اِهو نُڪتو دل سان تون لاءِ، وي.
جاڏنهن آئين تون وڻجارا، وري وڃڻ اوڏنهن آءِ، وي.
دنيا ۾ دَمَ ڪيئي گذاريئي، ”سچو“ سجڻ جي ساءِ، وي.

ڪافي ٣

Gul Hayat Institute

اوڏاهون آيا، مون ڏي عتابَ آباڻن جا.

هي ڏيهُ ويَڙءِ وِسري، اِتي ڏينهن وڃي تو لايا.
ياد اسان کي ڪِين ڪيڙئي، منجهائبرءَ مايا.
ڏينهن اسان ريءَ گذري، ويَڙئي سڀ آجايا.
گهٽا مينهن مَليرَ ڏي، والِيءَ وري وَسايا.
تُنهنجي ڏسڻ لئہ، هِت سانگِي سِڪايا.
سائينءَ ”سَچو“ سِگهڙا، مون کي مارو مِلايا.

داستان سنون

١

مون جاليو سان جَن، موتِي تَن نہ پُڇيو؛
حال هِن جون خَبران، پَيون هونديِن کَنِ؛
تان پِيِي مارو مَنِ، وارُ نہ ڪَڍنهن وِسَريا!

٢

توڙي هو نہ پُڇن، آءٌ گهڻو پُڇان تَن کي؛
عُمَر آءٌ مَچُڻ، تَن کوُن وِچان وِسري!

٣

تي پُڻ وَساياِم، ڪَڏهن مارُئِين مينهڙا؛
سي ڏينهن ڏاڏاڻي ڏيهہَ جا، اَڄ ياد عُمرِ آيام؛
هِت پنهوارن رِيءَ پاڻ کي، ڪيها لقَب لايام؛
هِن لحظي لَنگهايامِ، شال اِهي اَوَسر ڏينهڙا.

٤

اِهي اَوسر ڏينهڙا، هِت جالڻ آيم جالَ؛
گَتيرا خوش حالَ، هُت ميان هون مليرِم!

Gul Hayat Institute

٥

اَڄ سنگهاري ساريا، مون مينهَن وَسندي سومرا؛
ڳوڙها ڳاڻاٽي بنا، هِن هَنجُنِ مَون هاريا؛
ياد ڪَريندي تن کي، پارڻَ جَڻُ پاريا؛
هِتِ "سَچوءَ" سَنَياريا، هُت سنيارَ "سَچوءَ" جِي!

٦

ساريم اَڄُ سَنگهارَ، مِينهن وسندي سومَرا؛
جيڪي ڏينهن هُئاسي گَڏُ مِ، دَم نہ ٿياسي ڏار؛
ڪاتي اَڄُ اَسين ٿيا، ڪاتي اَجڙوارَ؛
وڌو قِسمت قيد الماءَ جي، پَري ڪان پَنوهارَ؛
تيلهان مون اَڄُ اَئيو، روئڻ زارو زارَ؛
پَلپَل هِت پَچارَ، هُتِ بہ سانگيڙن جِي!

٧

ڪَڏهن سانگِن ساڻُ، تي گَڏُ وسايَم مِينهڙا؛
اَڄُ قِسمت قيد الماءَ جي، پيو هِيءُ پَرياڻُ؛
هِت ڪَريان پُرزا پاڻُ، پَرتي لوئِيءَ جي لَڄَ مران.

٨

وِسري ڪِينَ وڄان، مِيان ماروئڙن ڳوٺ؛
وسِرڻ سَنديون ڳالهڙيون، مُورڙِن تا نہ مَڄان؛
آهي اميد اَڄان، پڪي مَنجهہ پَنهوار جي.

Gul Hayat Institute

٩

شَالَ نہ وِسارينِ، هُئان يادِ انهن کي؛
عُمر اَباڻن جيون، ڳالهيون تيون ڳارين؛
ساهہ رڳون سارين، مَن پَهچان پنهوارن کي.

١٠

لويون رنگا رنگ، ڪَن ساهيڙيُون ساٿيهہ ۾؛
سي آساوريُون اڳريون، عُمَر پَهرِن اَنگ؛
تاڪون تنهنجي تابَ ڪون، جهانگي پيئا جهنگ؛
هِن ويچارا واهَڻِي، تن ڪي وٺُ نہ تنگ؛
سي ڪِيئَن ڏِيَن پيرُ پلنگ، حال جني جا هِهڙا!

١١

پَئي جيءَ جَنجال ۾، ساٿيهہ سنياريُون؛
وسِرن اُهي ڪين ڪي، جي مَهلان موچاريُون؛
پَر قسمت قيد الماءَ جي، ڪَيون هي ڪاريُون؛
ڪاتي اڄُ آءَ تيس، ڪاتي سَنگهاريُون؛
اوڏنهن نِهاريُون، وڃان سا وهلور ڏِي!

١٢

عُمَر شالَ نہ لائِيان، لَقَب لوئَڙئين؛
پاڻي پِيَن پَتَ ۾، آبُون اوئَڙئين؛
ڏوئَرا ڏوئَڙئين، ونڊن ورهائِن پاڻ ۾.

١٣

شالَ نہ لَقَب سومرا، لوئَڙئين لايان؛
پَٽ مَٽي هيءَ لوئِي، مُور نہ مَٽايان؛
جا ڪَتِي ڪيتَ ڏنارَ جي، پِلِي سا پايان؛
مَري مَلهايان، سارو مُلڪُ مَلِيرَ جو.

١٤

عُمَر اَچا ڪَپڙا، ڪاٽياريُون ڪَن ڪِيئَن؟
جهڙي آيَسِ جِيئَن، شَل تِهڙي مارُن ڏي وڃان!

Gul Hayat Institute

١٥

ڪِيئن ڪاٽياريون ڪَن، ڪَپڙا اَڇا عُمَر چام؟
تِين پَنهوارين پَٽ ۾، مِهٽي هابُ مُدامَ؛
آهيان سومرا تو سامَ، تہ لوئِيءَ جي لَڄَ رهي.

١٦

هِن لوئِيءَ جي لاڄَ، شالَ رهجي آڇي سومرا؛
تہ مَرُ پُڌي خوش تِين، ريگستاني راڄَ؛
سا نہ ڪائي ڪاڄ، جا قيد ڪَئِي تو ڪوٽَ ۾.

١٧

توڙيُ لوئِي هِت ڇِجي، وڃِي تَهباران ٿئي،
تہ پِي پهنديَس پَنهوارن جي، عُمَر پاڻِ پِڄِي؛
جهَانگِن لاءِ جِهجِي، مان آئَ مُئِي تِي آهِيان.

١٨

توڙي هوءِ ڇِنِي، تا پي لوءِ لوئِيءَ سان وڃان؛
آڇِي عُمَر ڪوٽ ۾، ڪَنديَس ڪِين ڪِنِي؛
سائِي ساندِيَم ساهہ سان، جا ڏاڏائَن ڏِنِي؛
اُها نينديَس پاڻِ پِنِي، مِينهن وَسندي سومَرا.

١٩

اَبَر ٿِيا ۾ آپَ، ۽ واءُ لَڳو اوپارَ جو؛
"سَچو" چوي ٿيا سومرا، چَڱا سانگِن سَپَ؛
پَر چِت اَندرَ ۾ چُپَ، اَٿن تنهنجي زورَ ظُلم جا!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

اِهي نِياپا ڪو نيئِي، منهنجا مارُن ڏئي!

اَچڻ اَوهان جي وسَ وڏائِي، ڪوڙين سي ڪِيَڙم ڪيئِي.
ڏکَ ڏوراپا ٿا منجو اسان ڏي، حالَ آسانِ هِت هيئِي.
قسِمت ڪو جو قلَم وَهايو، پَري اوهان کَون پيئِي.
لوءِ اوهان جي ڏنهُن لوئِي جا آنديم، لِيڙان هِت ٿِي ويئِي.
ڳالهيون سنَگهارن جون سڻ "سچو" ري، ساهَ سِيباٽيُم سيئِي.

ڪافي ٢

ڪانگڙا قريبن جا، توکي ڪالهہ اُڏايو ڪَن،
وَتُون وِيڙهيچن !

آسَروندي آهيان، مَن ڪو پيرو ڪَن،
وَتُون ويڙهيچن!

پَڪا پَڪَن سامهون، اوڏا مانَ آڏِن،
وَتُون ويڙهيچن!

"سَچوءَ" جي بہ سَرير ۾، دونهان روز دگَن،
وَتُون ويڙهيچن!

ڪافي ٣

اِهي اولانبا آيا،
مون ڏي مارُن جا، ميان!

ڏيهہ ڏاڏاڻو ڪِيئَن وِساريئِي، ڏينهَن اِتي تو لايا.
کَهڙيين ڳالهيين ويڙهيچن ڏنهُن، مُنهن ڦيريئِي ماٰيا.
پَهَر پنهوارن ريءَ ڪِيئَن ٿِي گهارين، عُمَر ساڻ آجايا.
ٿنهنجي ڪارڻ راتو ڏينهان، سانگِي سي هِت سِڪايا.
وَسُ نہ مُنهنجو سڻ "سَچو" ري، ڏکيا مون ڏينهن لنگهايا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

آيَم راتِ عتابَ،

ڏاڍا سخت سنگهارن ڏنهَن!

مون کي عُمَرِ ماريو، جهانگيرن جي جوابَ.
”وينيءَ اِتي مارئِي، ڪانئي خوب ڪبابَ“.
هِت سارو ڏيهه ڏکائيو، عُمَر جي تِکَ تابَ.
موليٰ تا معافِي ڪيا، ”سچو“ سڀ حِسابَ.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

مومل راڻو

داستان پهريون

١

آءُ راڻا ڏي رَنگُ، مومِل ڪاڪ ڪَنڌن ڪي؛
لاهيِج لڱِ خداءِ جي، ڏرو پُرزو زنگُ؛
ناَمِيان پاڙج ننگُ، مهڙي هاب مَتان ڪَرين!

٢

مومَل مِهڙي هابُ، راڻا ڪر نہ راءَ تون!
جوئِن ڪي جوابُ، مرد نہ ڏين مينڌَرا.

٣

مون ڪي مِهڙي هابُ، ڪَيُئي ميان مينڌار؛
ڪَر نہ خان خرابُ، ڪامِل ڪاڪ ڪنڌيَن ڪي.

٤

هِڪَ جُوءِ بِي جوءِ، مرد نہ چِڏن مينڌرا؛
تو پُڻ پرين پوءِ، ڪوهُ لچايو ڪاڪ ڪي!

٥

هِڪَ جُوءِ بِي جوءِ، چِڏن ڪِين جوانَ؛
اُهي پِرِي انسانَ، جي ننگن تي نِثارُ ٿيا.

Gul Hayat Institute

٦

آءُ راڻا رَنگَ لاءِ، موتي ڪاڪ ڪنڌن ڪي؛
ناميان ناءِ خداءِ جي، پير وري هِت پاءِ؛
سوڍا سَنديئِي ساءِ، آءُ ويٺي ڪانگَ اُڏايان.

٧

آءُ راڻا رکُ رازُ، مون هِن نماڻيءَ سان؛
توکي ڪريان ڪيترو، ناميان نَر نِيازُ؛
جو تي ڪَيَرَم نازُ، تَنهن مِهڻي هابُ ڪري چڏيو.

٨

مون تَوِن مِهڻو لاهه، مولِيٰ ڪارڻ مينڌار؛
تون تا صاحبُ آهيين، هيءَ ڏوهارڻ ڏاهه؛
توڙي ٿِيس بيراهِ، تہ پِي ڳَل تنهنجي آهيان!

٩

ڏي ڪو رنگَ وري، ڪامل ڪاڪ ڪَنڌِن ڪي؛
مُنهن ڏيکارج مينڌار، وجان تا نہ مَري؛
بَخِشج ذوقَ ذري، مِهڻي هاب مَتان ڪَرين.

١٠

چَڙهنديسانءِ چِکي، نہ تہ مُنهن ڏيکارج مينڌار؛
اَندو' مون کي هِتهين، ڪَنهِن لارَ لِکي؛
چاڙهيو مون کي ڏاگهہَ تي، تُنهنجي عِشق تکي؛
مَرُ ہيو ڪو سِرُ سِکي، اُنهيءَ جي اولاڪ جو.

١١

هِي جو ٿِيَڻو هو، سو اکرُ ميٽِيندو ڪونڪو؛
هِيرو زهرُ زبانَ سان، هِن ڳالهيين ڪِيڻو هو؛
نا تہ پاٽُئوُن پهڻو هو، مون کي زير زمين جي.

Gul Hayat Institute

١٢

ڏکَ نہ ڏيٺو هو، تہ مون کي ميان مينڌرا؛
ناميان پنهنجي تَنگَ کي، تہ نيبه نِيٺو هو؛
زهر پيالو پُر کري، مون کي تڏهن پيٽو هو؛
جي نہ جِيٺو هو، مان ڪوُن هِنَ مِهٽي وري.

١٣

سوڍل سِڪائِي، آءُ پُٽ گهٽو آهيان؛
راتو ڏينهان تانهنجِي، واتِ مون کي وائي؛
ڪَر اُها ڪائِي، جو ڪارَنهِ لهي ڪاڪ توُن.

١۴

ميان آءُ ماري، ڏايي ڏنوَ ڏهاڳَ جي؛
مِهٽي هاب مَتان ڪرين، تہ ڪاڪِ نہ تئي ڪاري؛
ڪر سوڍَلَ سَتاري، ڏوهَن ڏي نہ ڏِسيج تون!

١٥

آءُ سوڍا ڪر سَچُ، لاهي مُون توُن هِي مِيهٽو؛
جهيڙو جهڳڙو نِڪري، مون مَنَ اندران مَچُ؛
الله ڪارڻِ اچُ، ماڳَ وسائِج مينڌرا!

١٦

اچين جي اوطاقَ، مُنهنجي ميان مينڌرا؛
تہ عيبن ڪوُن اَجي ٿيان، ڪوجهي ٿئي نہ ڪاڪَ؛
هيرَ اِها هيراڪَ، مَتان مَتئين مينڌرا.

١٧

موتَڻُ مَرڪ نہ تنهنجو، هو سوڍَلَ سياڻا؛
وسائِج وِلهيءَ جا، پينگَ پِيَلَ پاڻا؛
پَري ڪري پاڻا، مون کي ماريئي مينڌرا.

Gul Hayat Institute

١٨

آتَڻ اُجھائي هَلِي، پِريَن پُڄاڻو.
ڪِين گھتايو گھوٽَ سان، پِرتِ هِن پاڻو؛
ظاهر زالاڻو، پر باطن بِرهه بلي هُيو.

١٩

ڪاتِيءَ ريءَ ڪُهي ڇڏيو، راڻا تنهنجي رنَجَ؛
سُڪوءَن ۽ سَهنج، سويا ساڻ ڪَٽين وئين.

٢٠

سويا هِن سَرَيءَ جو، لَهِي وڃ سَماءُ؛
ويرن وڏو وڃ ۾، آهي ويرُ وڏاءُ،
مون تي لڳندو ڪونڪو، پيارا پاڻيءَ پاءُ؛
هيڪَر هيڏي آءُ، ته پِيرولي پَڌر ٿئي.

٢١

ڍولِيا تولئه ڍَٿَ ۾، آءُ وتان ويڳاڻِي؛
راتيو ڏينهان اوتيان، پنبِڻيُن مان پاڻِي؛
لَتا مون لِيڙون ٿيا، هيءَ پوتي پُراڻِي؛
ته به راڻي جي راڻِي، سرتيون سَڏن ساڻيهه ۾!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آءُ تا روز روئان ساريون،
سويا ٿنهنجيون، وو، ڳالهڙيون ڪيتريون!

ٻُڌي ورج، وَلها، زور منهنجيون زاريون.
سِڪَ سَنديَوَ ڪَيون، جِيءَ اندر جاريون.
راڻا رُسَڻ تانهنجي، ڪُوڪان هِت ڪاريون.
ويٺِي ڳَرهيان ڳالهڙيون، هَنجون هِت هاريون.
جيڪي جايون جِيءُ ۾، وِره تنهنجي واريون.
"سَچو" سَهندا سپرين، عاجِز جِيون آريون.

ڪافي ٢

حالَ منهنجي هاءِ هاءِ،
تو ريءَ لَهَن هِي ڏينهڙا!

آهي هن احوال تي، وَلها تان واءِ واءِ.
دوستَ تنهنجي ديسَ جي، اُڪَند اسان کي آهِ.
ڏِسيو ڏهاڙِي روئان، جاني ٿنهنجي جاءِ.
ڪاڪ نہ لڳي ڪَس مون، سويلَ تنهنجي ساءِ.
سويا سَتاري ڪري، پيرَ اڱَڻ مون پاءِ.
درد مَندن جون دانهڙيون، والِيءَ لَڳِ ورناءِ.
سوالَ "سچوءَ" جا سپرين، تون لالَن دل سان لاءِ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

مينڌرا، آءُ ميان، هِت وِيني ڪانگَ اُڏايان!

تو سارِيندي سُپرين، هِت سويا ساهُ ڏيان.
راڻا رتي راز جي، ڪا جا آهي هِيان.
ڪامِلَ ڪَنڌيءَ ڪاڪ جي، آءُ جاني ڪيئن جِيان.
شال اوهان جو اڳتي، "سچو" نِيهن نِيان.

ڪافي ۴

راڻي سندو رازُ، مون سان ڪيڏوئِي آهي!

ڪاڪيون اُڏو ڪانڌ جي، نٿو وٺي نازُ.
بانهان بانهِن جان بَڌي، ڪَرڻ نت نيازُ.
هي هي آهي حُسن جو، ماريُون، غَمُ غمازُ.
"سچو" پرِيائِڻُ پِرينءَ جو، آهي ساڻُ ايلازُ.

ڪافي ۵

مون ڪي تنهنجي سارَ سنيار، وو،

ڇڏ رساما تون، آءُ منهنجا يارَ، وي!

ڏوهُ نہ ڪوئي نو ڏيان، آهي مون ئِي سِر مَيارَ.
سِڪَ سوراخان مون ڪيا، هِينئڙي مَنجهہِ هزارَ.
موٽُ مَران تي مينڌرا، بِرهي چاڙهيئي بارَ.
ويني ڪري ڪاڪ ۾، هيءَ ويچاري ويچارَ.
"سچو" سي ئِي آئِيا، جي دلَ گهُريا دلدارَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

منهنجو سوڍلَ سارئِي ساه وو،

راڻا رُسامَن سان مارئِي!

ويـنِـي ڪَـڙهـان ڪـاڪِ تـي، آڻـيـنـدوءِ الله.
هِـن مُئِـيءَ جو مينترا، تو کي ڪيهـو پَرواهُ.
سنـدو آچڻ تانهنجي، روز نهـاريـان راهُ.
گهَـڙي اوهان جِي تِي گهُران، چت اوهان جو چاهُ.
مِهـر مَتو تو ناهِ ڪو، جيڪُس منهنجو بَخت سياهُ.
ڪـوڏئـون قـُرباني ڪري، ”سچو“ ساهُ پَسَاهُ.

ڪافي ٧

پئِي پيش پريـنءَ ڪي پـاڻَ،

آءٌ چونديَس هَلِي حالُ هي!

تو تَوَن آهـي مينـترا، ڪـاڪ سـارِي قـُربان.
دل کـي ديـوانـو ڪيـو، پهچڻ تنهنجي پـاڻَ.
نامِيـان ڏِسِج ننـگَ ڏي، آءٌ تـا تِيَـس آجاڻَ.
آندم هـيـٺِ عتابَ جي، مون کي پنهنجيءَ چاڻَ.
”سچوءَ“ سَنـدي ساهـَ کي، تـانگهـ ايڏاهِين تاڻَ.

ڪافي ٨

مون کي ڪانڌَ بنا هيءَ ڪاڪ،

ڪوڙي آهـي، نِي وو، ڪاڪيون!

سوڍلَ ٻاجهون سرتيون، هـيءَ مَري تي مُشتاق.
منهـنجو ساه سُڌير ٿئي، اَچي جي اوطـاق.
سَڦـري آهـي سـونَ کَوَن،خاصِي ڀَٽَ جي خاڪ.
سُڌ اَچِي لَهـُ تَنهن جِي، جا چُور ڪَئِي چوطاق.
وِجهـي ويـچـاريءَ ويـو، اَديـون ڙي اولاڪ.
تَـنُ ”سچوءَ“ جو عِشق اوهان جي، چِيري ڪَيَڙو چاڪ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

آءُ تا ڏيهاڙيون زارو زارُ، ساريو روئان تي هت ڳالهڙيون،
گهٽيون گهٽيون!

ڪڏهن هئڙوَ سپرين، پا چياٽيءَ سان پيارُ.
ڪامِلَ آهيان ڪاڪِ ڪوُن، تو بِنا بيزارُ.
اِيندو هئين اَڌ رات جو، ڪاهي ڪَرَهُ سوارُ.
ماري مون کي مينڌرا، وَلها هِيءُ ويچارُ.
وَسي تنهنجِي ورهَ جو، بادل هِت بِسيارُ.
ڏِسي وڏ وڙائِي تانهنجِي، هو ڏکِيءَ کي ڏهڪارُ.
"سچو" سگ اوهان جو، تهن ڏي نيڻَ ڪٽو نِروارُ.

ڪافي ١٠

وَلها وري آءُ،
مون ڪوُن موٽ نہ مينڌرا!

ميان مون سَان نہ مَتين، سويل بِسائين ساءُ.
رکي شريڪت شانِ سان، هيءَ ڪميٺِي ڪاءُ.
هو جو آچي يِتَ ڏنهُن، وَٽي اُهو مون واءُ.
هَي هَي هِن جي حالَ جو، لَهہ سائيِنءَ لگِ سَماءُ.
"سچو" ڪندا سي سِگهڙو، پاٿوُن جاٽِي پَرچاءُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

اَڙِي جيڏيُون منهنجِوجيئڙو، وٺيو سَجَڻ وجي!

چَرخي مُنا تاڙيون، پينَر سَيڪائِي پَجي.
درد منديءَ جِي دل اهائِي، مَت نہ ڪَنهنجَڙي مَجي.
طَرف تُنهنجي يارَ "سَچُو" ري، سوز نہ پنهنجڙو سَجي.

داستان ٻيو

١

ڪاڪِ پُڇندا ڪاپڙي، ويا آڏو ٻَنڌ؛
وڃي رسيا اُنَ هَنڌ، جت "مون تون" آهي ڪانڪا.

٢

ڪاڪ پُڇندا ڪاپڙي، وڏيءَ ويلَ وِيا؛
لُڏاڻون لَنگهي ڪري، ڪنهن پَرئين پَنڌ پيا؛
اُتي ڪاڪِ ٿِيا، جِتي "مون ٿون" هَنڌنهن ناهِ ڪا.

٣

لَنگهيا لُڏاڻو، اَئون ڪاڪِ ڇَڏيائون پوءِ تي؛
تاتي وڃي رَسيا، جاتي مومَل نہ راڻو؛
نَڪا مَسجد تَڪيو، اَت نَڪو تِڪاڻو،
تاتي ٿِيَن ٿاڻو، جِتي "مُون تُون" ناهِ ڪا.

٤

ڪاڪِ لُڏاڻو لَنگهيا، آج لاهوتي لال؛
اوري هَنڌ نہ اَٽِڪيا، ٿِيا پرئين خيالَ؛
حدون پَچي هليا، جن ڪي حَد پَچائي حالَ،
تن سُرت نہ ڪا سَنڀال، وڃي ويجها ٿيا وصالَ ڪي.

٥

ڪاڪِ نہ ويا ڪاپڙي، نَڪي لُڏاڻي؛
نَڪي ڍريا ڍَٽَ تي، جِتي رنگ رڪيو راڻي؛
اُهي مِڙئي نابود ٿيا، تَن سامِن ساماڻي؛
ٿاڪِ ٿيا ٿاڻي، جاتي "مون تون" ناه ڪا.

Gul Hayat Institute

٦

هيءَ ڏوهارڻ ڏاهِ، تون ڀوليو ساري ڀٿَ جو؛
ڪامِلَ تِڪو ڪاڪِ تي، چڙهِي ڪر هَلُ ڪاهِ؛
ڪاٽيون ڪَنڌيُون ڪاڪِ جِيون، ڀِي لَڳي باغَن باهه؛
اِهو مُون تَوِن مِهٽو لاهِ، ڪا مِهر ڀَوِيئِي مينترا.

٧

چڱي ڳالهہ چَوانءِ، ساسُڻ مَيَان مينترا:
”آءٌ تنهنجڙِي آهيان، تون منهنجَڙو آنءِ،
”هيءَ نِڌر تنهنجي نانءِ، آهي وڪاڻِي وَلها.“

٨

ولها وڪاڻِي، آءٌ درِ تنهنجي آهِيان؛
تُنهنجي ڏسَ ڏهاڳَ ڪئي، هيءَ نامِيا نماڻِي؛
هيءَ مَرئِي ٿي هاڻِي، تنهن مُنهن ڏيکارج مينڌرا.

٩

مومَلَ ماڻڻ هليا، ڪاپڙِي ڪَل دارَ؛
وچ ۾ آتش دودَ جا، آيَن بهت بُخارَ؛
ڪي سڙِيا تنهن سوزان ۾، ڪي نَر چَليا نِروارَ؛
ماڙِي ڏسي پَنِيلِيا، خود ڳوئن خَبردارَ؛
ڪي ويا ماڙيءَ ڳوِن نِڪري، پرت نہ جِت پَچارَ؛
نَڪا صورتَ اُتهين، نڪا تارَ تنوارَ؛
نَڪو ڏسڻ وار هو، نڪا سُرتِ سَنيارَ؛
تَن تي چَڙهِي آئيا، بيخُوديءَ جا بارَ؛
ڪين ڏٺائون ڪاٿهين، روءِ نَڪا رُخسارَ؛
”الآنَ ڪَمَا ڪَانَ“ تَحقِيقاً تَڪرارَ؛
لَٽا شورَ شُمار، هَمَہ تا حَقُ ٿيو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

تو ڏي هيَن ڪا تياري،

اِجهي اَڄُ سي اِيندِي، ميان!

رکج وڏو آسرو، جي تونَ محبت ماري،
اُهي نال نہ نيندِي، ميان.
آچي اگَڻ تانهنجي، ڏيندِي سي دلداري،
سَنوان طالِع ٿيندِي، ميان.
وڻي گهَڻي يارَ کي، زور نہ زياده زاري،
وري پوءِ نہ ويندِي، ميان.
آهي هَٿِ حَبيب جي، ڳالهہ ”سچوءَ“ جِي ساري،
ڏايا ڏاڻ سي ڏيندِي، ميان.

ڪافي ٢

هيڏي آڇَڻ جِي آهہ، ڙِي، پانڌي يارَ پِرينءَ کي!

پِريان رِيءَ پَرديسَ ۾، آهي اَسان سان هاءِ هاءِ، ڙي.
وِهَڻ ڪارَڻ يار سَڄَڻ جي، چِت ۾ جوڙيَم جاءِ، ڙي.
پوٿيون هِت پٿايان، لَڪين لالَن لاءِ، ڙي.
سِڪ سَڄَڻ جي ساهَ ۾، ساڻِي تا نہ سَماءِ ڙي.
سالَ ”سچوءَ“ کي آهي ٿي، دوسن جِي واءِ واءِ، ڙي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

رويو حالُ چوان، الا! جي اُوئِي آيَم اوڏاهون!

پايو پانڌُ ڳچيءَ ۾، آءٌ پيرين تَن پَوان.
سَرتيون اِنهيءَ سوزَ جِي، ناهي سُڌ اوهان.
سُکن مَتي ڪينڪِي، آءٌ مَتيان سورَ سَنوان.
سَجَڻ سَجَڻ تِي ڪريان، پيون لاتيون ڪِين لَوان.
جوشَ تَنهن جا جان ۾، مون ڪي آهِن نِتُ نَوان.
"سچو" اڪڙين مان تِيا، ريلا رتَ روان.

ڪافي ۴

پِرين مُنهنجي اڱڻ، الله توڪي آڻيندو!

اَچڻ سَندي اُن جي تيندئون واڌايون، مبارڪَ جَڳُ ڏيندو.
وري وسائج پنهنجيون جايون، ٿورو مون تي لڪَ تيندو.
پَلو پنهنجا هٿڙا ڪري پلايون، لِڱين مون لائيندو.
خَبران ڪِيئن جون اسان ڏسي اَيون، توکي پِرين ساڻ نيندو.
ويو فِراق ڦَنا تي وصلَ تيون وايون، "سچو" نانوَ سَڏيندو.

ڪافي ۵

آئين سو ڳالهه سُڻائين،
وَنهيا ڪانڳل، تون پَلي آئين!

خط جو آندوئِي يارَ سَجَڻ ڏهون، هلِي سو نال پَڙهيائين.
آءٌ تہ جوڙيئين جاءِ اکين ۾، آچ اوڏاهون آئين.
سِگهڙو سِگهڙو آءٌ اسان ڏنهُن، ڏينهن گهڻا چو لائين.
آچو آچو تون چو نہ اَچين تو، محرم راز رلائين.
نانوَ الله جي يارَ "سچوءَ" ڪي، محبن ساڻ مِلائين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

وعدو ڪِيئن وساريُوَ،
ڀَلا سائين، ڪيئي ڳالهيون ڳالهيون!

اَسان نماڻن سان يارَ پيارا، ڪو ڏينهن مانَ گذاريُوَ.
ڏکَ ڏيئي وئين اڳي ڪوئن اڳرا، وري نہ پوءِ نهاريُوَ.
هيڏانهن هوڏنهن ڇني اسان کي، پنهنجيءَ ڪَيءَ قطاريُو.
آتڻ چَرخو ويٺي چوريم، ڏيئي سو عِشق اُڏاريُوَ.
سپ ڪنهن ساعت سانول سائِين، ”سچوءَ“هِت سَنپاريُوَ.

ڪافي ٧

جو تون پير پَري آئين،
تنهنجي توري هڪ نَتي پُڇان... الا، ميان!

عاشقَ هِتي لکين هزارين، لَئون اسان تو لائين.
عَيب آسان ۾ آهن اَپارين، اِهي پَلا ڪيو تو پائين.
ڏوهَ ڏنگايُون ڏسي اسان جون، چِتَ نہ آسان تؤن چائين.
راتو ڏينهان يارَ اوهان جا، ڳُڻَ ”سَچُو“ تو ڳائين.

ڪافي ٨

اَڙي اَلو اَلو، رانولَ آيو راڄَ ۾!

Gul Hayat Institute

ويَڙا سورَ سنڌو ڪري، اَڄُ پينَر ڀِيَڙم پَلو.
جنهن ساعت گڏيا سُپرين، سا ساعت ڪنهن نہ سَلو.
ڳالهہ نہ ڪريو ڪا ٻِي، هاريون اَوهين هَلو.
ڏهاڙي ڏسڻ ڪوئن، وارُ نہ پَوندو وَلو.
اَصل آهي انهن سان، روحَ منهنجي جو رَلو.
”سچو“ گڏيو سَڄڻِ، ڪَرَن لَڳو ڪَلو.

جهولڻو

جاني آءُ ڙي جاني ، ميان،
آءُ تا روز پُڇان ٿي پانديوُن.

تنهنجي اچڻ ڪاڻ هت، پوڻيون ٿي پٽايان،
سُنجهي صبح سَرتيون، ٿي پانديِ پُڇايان،
ڏاها تنهنجي ڏيهہَ ڏي، ٿي ڪانگلَ اڏايان.

پرين تُنهنجي پارَ ڏنهَن اچي قاصد جي ڪوئِي،
حالُ سڻايان پانهنجو تَنهن رهَبر کي روئِي،
جانِي جال اسان جي هاڻي هجر ۾ هوئِي.

دلبَرَ تنهنجي ديس ڏي ٿِي ڏسان ڏيهاڙيون،
نانءُ تنهنجو سُپرين آسين وَس نہ وساريون،
ڳچيءَ پائِي ڪپڙو زور ڪريان ٿي زارَيون.

اُٿي ويئي اوتيان آءُ پنبڻين مان پاڻِي،
اچي ڏِسج سپرين تون حال منهنجو هاڻِي،
درد مَنديءَ جي دل ۾، تنهنجي سِڪَ تا سامائِي.

تاڪوَن سَجَڻ تانهنجِي هِينڙي حيرانِي،
ڏيئِي ڏکيءَ کي وئين تون نيهن نہ نِشانِي،
سدا ”سچو“ آهي،ميان، تُنهنجي ڳچيءَ ۾ ڳانِي.

Gul Hayat Institute

سنڌي پورب

١

گـَنگا کانءُ گـُـذرُ، آهـي ڪنِيـن ڪاپڙِينِ جو؛
ڪـڏهن لوڪ نہ لـَڌيا، سدا تـَن سـَفـرُ؛
آهـــي نـــامُ مـَـشـَـرُ، اُنهـن اڌوتـِـيـن جـو.

٢

جـوڳـي آهـن جي، گـوش گـنگا ڏي تـَـن جـو؛
آهِـن ڪـوڏيا ڪـاتَ جا، پـُـڻ ڪـاپـَڙي ڪـي؛
سِـرُ سنبـاهِـن سـي، جـنـيـن نـاتو نـاٿَ سـان.

٣

جوڳِـي جاُل ڏنامَ، پـر ڪـو ڪـبو لـَيي ڪـاپـڙي؛
هــي ويـهـي وسـتِـن ۾ ويـا، هنو نـہ لـوڪِ لـَڌيـامَ؛
تـنـيـن ڪـاڻ ٿِـيام، هـَي هـَي هِـهـڙا حـالـَڙا.

٤

جوڳِي جالَ بُجهَن، پر ڪو نہ لهان ڪو ڪاپڙي؛
تن ڳـُـٽـُن پَرِيَن جِيون ڳالهڙيون، ٿيون ”سچل“ ساهَ سُجهَن؛
لـوڪـِ نہ بـئي لـُجهـنِ، بِـگـَـر نالي نـاٿَ جـي.

٥

جوڳـن اوري جُوءِ، جي لـوڪـان لعل لِـڪي ويـا؛
لاهــوتِــي لـنگهـي وجِـي، حـُـر پـيـا ۾ هـُـوءِ؛
راسِـخَ روبـروءِ، وجِـي نـامِـيـا ٿـيـڙا نـاٿَ جـي.

---

* مرتب پاران ”بيت سنڌي پورب جا“ جي عنوان هيٺ آيل ڪلام ۾ بيتن سان گڏ ڪافيون پڻ شامل هيون. جڏهن تہ عنوان مان اهو ظاهر ٿئي ٿو تہ هن عنوان هيٺ ڪلام ۾ صرف بيت ئي ڏنل آهن، ان ڪري باقي سُرن وانگر هِت بيتن ۽ ڪافين سان ”سنڌي پورب“ عنوان نہ ڪي اچي ٿو.

٦

جوڳِي آهِن جالَ، پر لاهوتِي لنگهي ويا؛
هني مِڻ مِڻ ڪَنِ مَٿِيَن سين، هو ڪڙا متي خيالَ؛
سي لانگوٽيا لالَ، پينَر پاڳِ ملن مُون.

٧

لوڪين لاهوتِي، ڪنهين پَر نہ پِرِيِيا؛
سي پنهنجو رکِي پور ويا سالِڪَ ثابوتِي؛
اُهي اديءَ آدوَتِي، نانگا ويَڙم نِڪري.

٨

ڪري لنگهيا لوڪَ موءِن، لاهوتِي لوڙا؛
گهوڙا ڙي گهوڙا، جو مون من مستانو ٿيو.

٩

پُورب چِڏي پوءِ، آدوتِي اَڳي تيا؛
ويا اُڪنديا اڳِنان، نہ ڪنهن لَڙيا لوءِ؛
رِجائي رتُ روءِ، ويٺي واتَڙيَن تي.

١٠

جوڳِي جالبَوَن جالَ، پر لاهوتِي لنگهي ويا؛
هو هَلي ويَڙا حالَ ۾، هي قابو متي قالَ؛
هَي هَي مُنهنجي حالَ، جو حالُ نہ پيو هَتِ مُون.

Gul Hayat Institute

١١

جوڳَن هِت جايون، جي هُنَ لوءِ لِڪي ويا؛
تپش تيش تَن ڪي، وجَن لاهوتِي لايُون؛
ووءِ ووءِ واتِ وِجهي ويا، ويَراڳِي وائِيُون؛
آدوتِن آيُون، خَبران ڪاتِي ڪَسَڻ جِيون.

١٢

جوڳِن آهہ نہ جنگِ، هِن سُلوڪِي سيپَ سان؛
جيجان هن جهانَ ۾، هِن طُريلا تَنگِ؛
ڪنهن جي رتا رنگِ، ماڻِڪَ مُنهن مَشعلان.

١٣

لاهوتِي هِنَ لوءِ، آيلِ آهن اڄُ پِي؛
ووءِ ووءِ اجان پَوندِي، پوربيَن جِي پوءِ؛
اِنِ ڪاپَڙِيَن ڪي ڪوءِ، سَڳَر مَنجهہ صبَحِي ڪري.

١٤

لاهوتِي مَون لوڪَ، تورا ڪري لنگهيا؛
سدا سامِيَڙن تي، محبتَ وسي موڪ؛
سي زائِر منجهون ذوقَ، ڪَنڌُ ڏيَن تا ڪاتَ تي.

١٥

ڪاپَڙِي مون ڪالهہ، اجان ڏنا ڏيهَ ۾؛
هَي هَي منهنجي حالَ، جو ساڻن ٿِيَس نہ سبنگتِي.

١٦

هُو جي ڏنا ڏيهِ، ڪالهہ اَجان مون ڪاپَڙي؛
سي اَڄُ لنگهيا لوءِ مَون، دانَهہ چِڏي ڏيهہِ؛
هاريُون هُوءِ هَڏيهہِ، موتَن ڪِين مَڪانَ تي.

١٧

پُورب پَنڌُ نہ آهہ، ڪڏهن ڪاپڙيَن ڪي؛
چِت ماڻهن ميڙاڪو ٿئي، سا جُوني جوڳِين جاءِ؛
سامِي سِرَ سواءِ، سودو ڪن نہ ڪو بيو.

١٨

پُورب آهہ نہ پَنڌُ، ڪڏنهن ڪاپَڙِيَن ڪي؛
سي ڏيندا ويراڳِي وجِي، ڪاتَنِ مٿي ڪَنڌُ؛
هوءِ سَندنِ هَنڌُ، جو لَڙ ڳڏجِي لَعل ٿِيا.

Gul Hayat Institute

١٩

پُورب رکِي پيرُ، کَن پُڄَ پَراهين پندَ ڄِي؛
ٻيو کو وڃي اتهين کاپَڙين ريءَ کيرُ؛
جنهن کي ڦِکَلُ نہ ڦيرُ، کندُ ڏيندو سو کاتَ تي.

٢٠

پُورب پند نہ کن، کنهين ويلي کاپَڙي؛
کوڙِ کَپائڻ کندَ جو، توڙئن آهي تَن؛
”سچل“ سدا سامهون، آڏي اَڏوتَن؛
سي وڃِي کاتِ ڏينِ، گَردنون کنيو عار ۾.

٢١

جاڏي پُورب پندُ، تاڏي آءُ نہ وڃڻو؛
هي هِنن جو هندُ، منهنجو هندُ هِنگلاج ۾.

٢٢

پُورب پُڇيائون، پَر پيرُ رکيائون پَرنان؛
اوريان پَريان پندڙا، سي لَس لنگهيائون؛
اِئين اُتيائون، تہ کُرَ آسين نہ گڏيا.

٢٣

پُورب کانءُ پري، نانگنِ نظر آهہ تا؛
نِگهہ وجهن ناتَ تي، پريَون پير پَري؛
مَنجهوئن ذوقَ ذري، کُرَ گَڏيا وڃِي گودڙيا.

٢٤

پُورب پَير ڏرن، کَن وِڃَتَ پارهين پند
تي؛ قدم رکي کاتَ تي، کندُ قربان کَرن؛
کوڏوئن کاپَڙن، ”سچل“ سِرِ صدقي کيو.

٢٥
متي ڪاتَ قَدمُ، ڪاڪيون ڪاپڙيَن جو؛
سنسو ميٺي سروپ ۾، ”سچل“ ٿيا سي سَمُ؛
سدا ساميڙن جو، دَمامين سان دَمُ؛
آديسي عَدمُ، ٿيا نالي اَندر ناٿَ جي.

٢٦
ويا هَتَوَن ويهي، اَچا ڪالهہ ڪالهوٽي ڪاپڙي؛
اَيل آدوتِن جي، ڳالهہ ڪريان ڪيهي؛
”سچل“ ساري سڪ مان، ڳاروڙي ڳيهي؛
پُوربَ ۾ پيهي، وڃي واصِل ٿيا وصالَ ڪي.

٢٧
هَي هَي ڪالهہ هِتاءِ، اَچان لاهوتِي لنگهيا؛
ڪونَ وڃڻ جو مون ڏنو، ساميَڙنِ سَماءِ؛
تا ڪو ٻَوي پِرياءِ، مَن لاهوتِن جو لوءِ مؤن.

٢٨
ويا لاهوتِي لالَ، لورا ڪري لوءِ مَوَن؛
ڳالهہ نہ ڳَرهَڻ جَهڙي، مگر مُنهن مَشعال؛
هَي هَي هِهڙي حالَ، ساريون سي سڏَ مَران.

٢٩
جو پَنڌ جوڳيڙن جو، سو آدوتِن اَجاءِ؛
ڳنگا ۽ ڳرنار ڏي، جوڳن پَنڌ جُڳاءِ؛
پنڌ اُنهين ڳوَن پَرنان، آدوتِن ڪي آءِ؛
تان تان ٿِين نہ جاءِ، جان جان ريجهَنِ نہ رامَ سان.

Gul Hayat Institute

٣٠

ڪوڙين قربانِي، آءٌ تا ڪاپَڙين تَوْن؛
ڏيئي ويا جي ڏيل کي، هَي هَيٰ حيرانِي؛
ماريون مِهمانِي، آءٌ تا سِرُ ڪَريندِيس صَدقو.

٣١

ڪري لورا لنگهيا، هَي آڏوتي اَجُ،
مون هَئون اَمان پَج، جو آءٌ بہ ويندِيَس اُن سين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آءٌ ڪوڙين ڀيان قربان، جوڳيڙن جي جات تون!

ڪاڪيون ڪاپڙين جو، ڏايو آهي مون ارمان.
آيل آدوتن جو، آهي گنگا ۾ گذران.
نانگن سندي ڳالهڙي، هت پورب ۾ پروان.
"سچو" ناٿ نهارين چوتو، بئي هنڌ ڀي ٿون مهمان.

ڪافي ٢

ساڳي مون تا سچاتو،
اهو جيڏيون يار منهنجو!

اصل لاڪوئن آهي انهيءَ سان، هن نماڻيءَ جو ناتو.
تـ ڪوٿي ڪري جوڳي ايندم، چاڻ نـ هيئن مون چاتو.
ڏسي صورت ساري سهٽي، عشق انهيءَ سان مون لاتو.
هيءَ نماڻي عيبن هاڻي، پيچ پاٺهي ٿن پاتو.
سهو "سچو" ري ڏسي آسان جي، چت نـ دلبر چاتو.

ڪافي ٣

جيجان زلفن واري،

انهيءَ ساميءَ من موهيو!

باه برہ جي اندر آسان جي، ويو سو ڀهڳڻ ڀاري.
هجر فراق ٻيي وو يار اسان کي، ڪوڪان تو هت ڪاري.
جوڳي ڪيڙوُ جيءَ اسان جو، مونجهہ اهو تو ماري.
اچڻ سنديون يار اوهان جون، "سچو" واٽان نت نهاري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

ماري ويو ڪالهہ رات،
سونهن پريو سو تا ساميڙو!

راتو ڏينهان روح ڪي، طَلبَ تَنهن جي تات.
ڪينَ سُجاتم سرتيون، تا ڪهڙي آهي ذات.
سور نہ جهلڻ جهڙو، هاريون ڙي هيهات.
اَنئي پهر تنهن جِي وائِي، ”سَچوءَ“ ڪي آهي وات.

ڪافي ۵

جو هوم ورونهن وارو،
جيجارِ ڳڏيم سو تا جوڳيڙو!

اَڳينءَ پوئِينءَ ڳالهہ جو، خيالُ سَليائين سارو.
سُورن جي سوغات سان، آيو اوڏانهُن وڻجارو.
پَسڻ سان پيدا ٿيو، سيني مَنجهہ ستارو.
صورتَ تنهن جِي سڦِري، مَشعل مُنهن موچارو.
جُڙِي وينو جان ۾، بِرهہ اُنهيءَ جو بارو.
آهي ”سچوءَ“ جو سرتيون، اِهو اڪين جو اُجارو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

ڪهڙي ڳالِهيوَن يارَ، ڪِيتُئِي بيراڳِي اسان ڪي!

درد منديءَ جي دل تي، باري چاڙهيئي بار.
اَصل ڪَون آرام وڃايا، جانِي تنهنجي جار.
مون ڪي يار جدائيءَ ماريو، آءٌ روئان زارو زار.
ڪيئِي داناءَ ديوانا ڪِيَڙا، تنهنجي حُسن هزار.
غمزي ساڻُ غلام ڪياسي، ”سَچو“ ري سردار.

ڪافي ٧

هَي هَي هِن حالَ ۾ وي،
سَگَر تيس نہ سامِيڙن جي!

منهنجو آهي ڪم ڪاپڙين ۾، نا تہ جوڳي آهن جال.
ويمَ ويساهي نڪري، اُهي رات لانگوٽيا لالَ.
ڳوليان ڦوليان واٽڙين تي، جي ڪُهي ويڙم ڪالهہ.
ڪاٽَ اُتي ڪَنڌ آڻ ڪَپاوڻ، لاهي جيءَ جنجالَ.
منجهہ گوداوريءَ من گڏجن، جن جا خواب خيالَ.
راتو ڏينهان آهي هوتن جي، "سچو" ساهَ سنڀالَ.

ڪافي ٨

اُڏر پَکيڙا پار پرينءَ جي،خبر مون آڻي ڏئين، لا!

ڪِين ڏٺِي سي سُپرين، واٽ تا ڪنهن ٻيءَ وئين.
پاڙي ويهي پرين جي، وجِي تون واقف ٿِئين.
سُڌ سيائِي مون ڏئين، جڏهن پاڻِي اَڪين جو پئين.
سوز "سچوءَ جو پاڻَ سان، ادا ڙي نازڪ نِئين.

ڪافي ٩

Gul Hayat Institute

عاشِقُ ڪِيئنُ ڪِيتُڻِي اُداسِي، وهواه ڳالهہ خاصِي!

روز ازل ڪوڻ لوڻ لوڻ منهنجي، واءَ ورهَ جي واسِي.
دلڙي اسان جي سُهڻا سائين، پهريون ڪِئي پياسِي.
هيڏي هوڏي ڪين وياسي، باسَ اِها اَسان باسِي.
بيخوديءَ مون باغ بهاران، خوديءَ ڪانءَ خلاصِي.
بِره آنجي ڪيو بيراڳِي، "سچو" رنگ سنياسِي.

Gul Hayat Institute

سارنگ

داستان پهريون

١

مون ۾ آهين تون، تو ۾ آهيان مان؛
بجلِي بادل سان، آهي جيئن سُپرم.

٢

سارنگ سندا ساتَ، سرتيون سائِڻَ آئيون؛
ڦيريو راڳن ٺاٺَ، وِڄُن ويس وَس ڪيا.

٣

پورب سندي پار جا، ڪڪر ڪارونيار،
وِڄُن ۾ وَڄڻ سان، چڙهن تا چوڏار؛
اُڀي ڪي آبِيندي، لنڏئون سِنڌڙِيءَ سار؛
ساوا ٿيا سَنگهار، موليٰ سَنديءَ مِهرَ سان.

٤

موليٰ سَنديءَ مِهَر سان، ساوا ٿيا سَنگهار؛
ڏَلهي چڏيو ڏَٿ سان، ڏوٿيين ڏِيار؛
ترايون تجل جون، ٿيون تارون تار؛
سَو راهين سنوارَ، صاحب سَٺائي ڪَئِي.

Gul Hayat Institute

٥

ٻـهـ ٻَهـ ڪـنـدا آيـا، پيهـر ٻـڪَروالَ؛
ڪـڪـرن جي ڪڙڪاٽَ ڪان، ويا ٿهِـي مالَ؛
آهـُن ۾ اچِـي پئِـي، چونگن سـنـدي چالَ؛
منـدائـتـي منـدل ڪـيـا، جـر اُنـا جـالَ؛
پَـلـر سـان پُسِـي پـيـا، پنهـوارن پَلالَ؛
جهَرِي پيون جهوپيون، جهانگيڙن اَجهَالَ؛
نَنگو ڪَـج نـ نِـتر ڪـي، نِمـاڻـن نَـنگ پـالَ!
جَنِ جا هِـهڙا حالَ، تـن پَـرور پَـت رکـيـج تـون!

٦

مِـهـرَ سَـنـدا مِينهَن، شـاهـ وسـائِين شَـلَ!
جهَـريَـلَ منهنجي جهوپِـڙي، بنا جهَـلي جهـلَ؛
ڪاهِلِ تي ڪَهَـلَ، ڪندين شالَ ڪريمَ تُون!

٧

وِجُــن وِڪَ وَڏائِــي، وَسَـڻَ وَسُ ڪِيــو؛
وَجَـڻ واچـا واهـ ڪـيـا، پَـلَـر پـوءِ پِلِتيو،
"سَـچا" سـائو ٿِيو، سِيڪـو سـارنـگ آئـي.

٨

نازڪ سـندو نِينهَـن، آهـي اِئـين جيـڏيـون؛
پـنهنجي رائِي ريـج ڪَري، جيئن ساوڻ مِينهَن؛
راز رکي تـو ريهـَن، مَـن ۾ محـبـوبـيءَ جـو.

٩

راتـاڪـو ريهـَن سـان، رِڻَ ڪـيـائـين ريـجَ؛
پَـتـَن مـثان پَـلِـٽيون، هِـيـرون مَـنجهان هـيـجَ؛
بَرن ۾ بهارَ ڪـئِـي، گـلـزاريءَ جـي گـيـجَ؛
"سَـچل" سـارنـگ سـيـجَ، سـونهين سـاوڪ وچَ ۾.

Gul Hayat Institute

١٠
سارنگَ رنگَ ڪيا، پوپاڙيءَ پَٽَن تي؛
ٻَڪَر باٻاڻن جا، پَلَر پِي ڍيا؛
ڏيهان ڏرت ويا، موليٰ سنڌيءَ مِهرَ سان.

١١
عالم کي آگاهه، سارنگ ڪندو آئيو؛
ڳُڙَ جيئن گوڙيون ڪَري، ڪاهيون اچي ڪاهه؛
وايوءَ سان وارا ڪري، ڦاهيو اچي ڦاهه؛
وَسايائِين وڏَ ڦڙو، واٽن تي واهه واهه؛
گلزاريون ۽ گاهه، پَٽَن تي پدرا ٿيا.

١٢
اَڄ پڻ پُوربَ پارَ ڏي، ڪَڪَر ڪَڪوريا؛
سارنگَ سُرَ سُرائتا، ساجهري سوريا؛
سُر منڊل ۽ سارنگيون، چَنگ چگا چوريا؛
آيَ اُتي اوريا، طَبَلَ تارون تيج سان.

١٣
وسِي پيو وڏَ ڦڙو، پِنيون پِٽَ پَريون؛
پَٽاريون پِٽَن تان، وٽاٽين وريون؛
کِيرن جون کَريون، چاڏيين ڏنئون چاهه مان.

١٤
چاڏيين ڏنئون چاهَ مان، کيرن جون کَريون؛
وهائينديون سي آئيون، ٿَڻَن مان ٽريون؛
پَٽاريون پريون، آيون وسائي وڏَ ڦڙا.

١٥
والي وسائيج، دردمنديءَ جو ديس،
پِرين مون پرديس، اُني اِيندم اوڏڙا!

Gul Hayat Institute

١٦

مُندون موتِي آئيون، جهڙ جهجها جوتيون؛
پَلرَ ساڻ پُر ٿيا، پوٺا ۽ پوئيون؛
پَسِي مِينهن مهر جا، ميهيُون اَجُ موتيون؛
چَريو اچن چوتيون، وٿاڻين ولر ڪيو.

١٧

والي وري تون، وطن تي وسَ ڪرين؛
مِينهن وسندي مون، سڄڻ ساريم سپرين!

١٨

ديسا ديس وسِي پيا، رحمتَ جا درياه؛
گلزاريون ۽ گاه، پوٺن تي پٽرا ٿيا.

١٩

سارنگ سعي ۾ آئِي، "سچل" سستِي ڇڏ؛
متان ايندءِ اوچتو، هاڻ نہ مُڙندءِ هَڏِ؛
اجهاپِي ڪا اَڏ، وسَڻ ڪان اَڳي وڃي.

٢٠

سارنگ سارِي رات، رٽن متي ريج ڪيا؛
پَکن پرڙا سوئيا، پره ڦٽِيءَ پريات؛
پَٽَن تي پٽرا ٿيا، گَلَ ڦَلَ پاتون پاتِ؛
وائِي سپ ڪنهن وات، "سچل" سارنگ ساڻ جِي.

٢١

سارنگ صبح آئيو، گوڙيون ڪري گاجَ؛
هاري هَليا هاجَ، ڪُڙمين هَر ڪُلهي ڪيا.

٢٢

پينر نا پانئيو، تہ بوندنِ ڪَئي آ بَس؛
اِجهوڙِي آئيو، وري ويتر وترو.

Gul Hayat Institute

۲۳

اکين آب وهائِيو، سرتيون ساري راتِ؛
وهائِن وڏ ڦڙو، پرچن نا پرياتِ؛
پينر کان بَرساتِ، اکين اوتڻ سکيو.

۲۴

هڪ وسَڻ پيو وچَڻ، تيون لَهي پيو سِيءُ؛
جهوري وڌئين جهوپيون، ڇَن وڌائين ڇِيءُ؛
رئن جو رتّن ۾، واهَ وسيلو تِيءُ؛
حال جنين جو هيءُ، تَن پَرور رک پناهَ ۾!

۲۵

اول آندي آئِي، پوياں جهڙ جهَجهو؛
نکو اولو آسرو، نکو اوٺَ اَجهو؛
ڏهيلين ڏجهو، تَنْ پرورَ رک پناهَ ۾!

۲٦

اول آبدي آئِي، پوْيان تي بِرساتِ؛
رعد جي رڙين ۾، پيٺي نہ هُئِي باتِ؛
ويچارين ورن جي، وائِي هُيَڙي واتِ؛
مٿان وسَڻ هينان چِڪڻ، سيءُ مُيون سپ رات؛
پرهہ ڦٽي پرِيات، ڪٽڪان ڪانڊين گَنڌيون.

Gul Hayat Institute

۲۷

اَڄ پوربَ پار ڏي، ڪَڪَرَن ڪِييا ڪوڙَ؛
صبح ويل سويلَ جو، سارنگ لاتِي سوڙَ؛
وڄن واڄا واه ڪيا، مينگهہ بَڌا اَڄُ موڙ؛
لوڪان لاتِي لوڙَ، موليٰ پنهنجي مهر سان.

٢٨

اُتَــرَان اوري، بــادل بَــرسِــي آئِـيـا؛
سُـرَ سُريلا سـوز جا، سارنگ تـو سـوري؛
گهـوري مـان گهوري، اجهـو اگڻ آئِــيـا.

٢٩

اُتـران اوري، ڪئِـي چمڪٽي چَمڪـات؛
اُتـان ڪـيـائـين اوچتِـي، لس ٻـيلـي تي لاٿَ؛
منڌلَ تيا مَـڪـرانَ تـي، گـوڙن جا گـڙگـاٽَ؛
ڪَـڪَرن مٿان ڪيچ جي، ڦـڙڪِي ڪـاڏا ڦاٽـا؛
وري ورتئون واٽَ، "سچل" سـائـي سنڌ جي.

٣٠

سچلَ سائِـي سنڌ جِـي، وري ورتـائـون واٽَ؛
جهڙ ڦـڙ جهڙِي آئِي، جهـڙِـڪـو ڏيئِـي جهاٽَ؛
وسِـي پِـيـا وڏَ ڦـڙا، گهـيـڙ پُسـائـي گهـاٽَ؛
لاٿِـي اَج اُسـاٽَ، سـارنـگ سـنـگهـارنَ جِـي.

٣١

ســارنـگ آيـو صـبـرِ ۾، بـونـدن ڪئِي بَس؛
رنگـا رنـگِي رسِ، قـزح ڪَـدي نـيـل تـي.

Gul Hayat Institute

هير رانجهو

داستان پهريون

١

چڏي ملڪيت مال، رانجهو رڻ چڙهي هليو،
قسمت ڪيس ڪنگال، نہ تہ حاڪم هو هزار جو.

٢

حاڪم تخت هزار جو، قسمت ڪيو ڪنگال؛
مسڪينيءَ جو مردَ کي، خطرو نڪو خيال؛
محبت مستانو ڪري، هڙو ڪِيَڙس حال؛
پُڇي جهنگ سيال، حُب نہ تخت هزار جِي.

٣

مالڪ اُنهيءَ مُلڪ جو، رانجهن مان راجو؛
الفت ڪان عطا تيو، ڏکن جو ڏاجو؛
عشق ڪيَم آجو، دنيا جي ڪُلَ دردَ کان.

٤

مالڪ تخت هزار جو، رانجهو آءٌ راجا؛
ڪانِي مون کي قلب ۾، قربَ هئين ڪاجا؛
ڏکن جا ڏاجا، لکيا هُيَم لوح ۾.

Gul Hayat Institute

٥

شاهِي هُيم شان، دلبر پنهنجي ديسَ ۾؛
اُتان آيس اوچتو، ڪڏِي سوون جو سامان؛
ڇا منجهاروئن ڇا ٿِي آيس، اهوڃ اتم آرمان؛
حيرت ۾ حيران، مون کي هِير هِتي ڪيو.

٦

رانجهو هُيس راڄ، مالڪ پنهنجي ملڪ جو؛
اديون عِشق انڌو ڪيو، پَيَڙم ڪِين سَماءُ؛
گهورن ڪيَم گهاءُ، هِتِي آچِي هِيَر جي.

٧

آچڻ اوکو مون هُيو، هاريون آندم هِير؛
پنهنجي لِکِئي پاڻَ کي، پاڙڻ پَئي تقديرَ؛
ڪانه هلي تدبير، قسمت قيدالماءُ سان.

٨

جوڳِيا ويسَ ڊِڪِي، لاٿم سڀ لباسُ؛
پَٽ پٽيهرَ بافتا، نپٽ ڪيم ناسُ؛
ڪيو نينهن تِراسُ، دنيا جي درد ڪان.

٩

مون کي ماڻ ڪيو، چوچڪ ڏيءَ چريو؛
عقل هوش نيو، منهنجو محبت وارئين.

١٠

چوچڪ ڏيءَ چَريو، مون کي ڪيو ماڻ؛
پَيَڙم ڪونه سماءُ، آيل عشق انڌو ڪيو.

١١

شاه هزاري هوت کي، محبت ڪيو ميهارُ؛
عاشقن کي عارُ، کهڙو آهه قريبَ کان.

١٢

مور نه محبت کان مُڙان، هتي اچِي هاڻ؛
ڪاڻ ڪنين جي ڪاڻ، ڳئون چاريندس ڳوٺ جون.

١٣

ڳئون چاريندس ڳوٺ جون، ڪاڻ ڪنين جي ڪاڻ؛
اِها روح رهاڻ، مَنَ پِيي ميلي محب سان.

١٤

ڪاڻ ڪنين جي ڪاڻ، ڳليين ٿِيس ڳنوارُ؛
مَن مون ملي يارُ، لهَنَ ڏولا ڏيل جا.

١٥

نورنگ ندورو، ڪيڙو وجهان ڪوهَ؛
رانجهو منهنجي روحَ، سدا وسي ٿو سرتيون.

١٦

ڪيڙي نا ميڙي، موليٰ مون کي جيڏيون؛
جهَنگ سڄو جهيڙي، ته به رانجهن منهنجي روحَ ۾.

١٧

ڪيڙو وجهان ڪوهِ، نورنگ ندورو؛
دل اٽم ديرو، هزاريءَ جي هوت جو.

١٨

واحدَ شالَ وجهين، چڱي چوچڪ چت؛
پَرور رکين پٽِ، سدا سِڪَ وارئين!

Gul Hayat Institute

١٩

ريجهي روح رانجهي سان، کيڙو ڪَپڙتالُ؛
وِڏؤن وجهي وچ ۾، چوچڪ ڏسُ چنڊالُ؛
مادر مِهڻا ڏئي جهجهاٽ، جهيڙي جهنگ سيالُ؛
مٺو مون مِهوالُ، مون کان مور نہ وسري.

٢٠

هَر هَر ويٺو هِير جي، رانجهو ڏسي راهَ؛
ويٺو وجائي وَنجهلِي، چاهون تي چناهَ؛
سانڍيو وتي ساهَ، "سچل" سور سڄڻ جا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

جو جوڳي زلفن وارو،
سو سامِي موڻ تا ڪين سُڃاتو!

ڳَل ڪئي ڪفنِي دست پَهوڙا، مشَعل مُنهن مُوچارو.
انگ ڀڀوت بنائي آيو، ٻيڪ پئي وڌارو.
ٻئي لباسَ ڪو رانجهو اِيندو، چڏي تخت هزارو.
سببَ اِنهيءَ ڪوُن ڪين سُڃاتم، ماريو مُئيءَ لئه وارو.
"سچو" سُڃاتو رانجهو آهي، جڏهن جمال سَليائين سارو.

ڪافي ٢

جو اکڻ پيهي اَڄ آيو،
سو سامِي مون تا صحيح سُڃاتو!

بيراڳيءَ جو ٻيڪ ڪري، تنهن ڪيڏو هنر هلايو!
سَر جهنّائون جوڳِن واريون، تنهن لِڱين ٻسمو لايو.
مُرليءَ مست آواز اُنهيءَ جي، منهنجو روح ريجهايو.
رانجهو تخت هزاري وارو، موليٰ آڻي مِلايو.
عطر عبير اِنهيءَ جي ڪارڻ، مون تا مُشڪ مَلايو.
پياري هِيِ سِر پاڻون چاڙي، "سچوءَ" ڪي سمجهايو.

Gul Hayat Institute

داستان پيو

١

لوڏي ڪَيِيائون لوءِ مان، رانجهَنُ رمزدار؛
جاڻي هليو جان تي، جوڳن جو جنسار؛
مُرلِي مَٺيادار، چوريون وتي چاهَ مان.

٢

الستِي آواز ڪو، منهنجي ڪَن پيو؛
هِردي اندر هِيرَ جي، آهي ڪونه ٻيو؛
مُرليءَ مست ڪيو، جوڳيڙن جي جيڏيون.

٣

ڪاريهَر قتِيلَ، گودين وڏا گودڙئي؛
مَنڊيو وتي مَنڊن سان، نانگ نسورا نِيلَ،
رانجهَن جي رسِيلَ، مُرلِيءَ مستانا ڪيا.

۴

مُرلِيءَ تي تنهن مَردَ جي، ڪنيا ڪاريهرن ڪَرَ؛
ٻِرَ ڇڏي ٻاهر ٿيا، نِيلا نِڪري نَرَ؛
زهري منجهه زهَر، جوڳيڙي جهَلي وتا.

۵

جن ڪي آڏيون اوچتي، ڪاٽيو ڪاريهَر؛
تَن جي خاص خَبَرَ، جاڇيو جوڳيڙن ڪان.

٦

جاچيو جوڳيَڙن ڪان، تن جي خبر خاصُ؛
نانگن ڪيا ناسُ، سِنگهَڻ سان سَوَن مٿي.

٧

ٻِرَ مان ٻاهر نڪري، ڪاري ڪنيا ڪَرَ؛
ڏَرُ اِنهيءَ جي ڏَرَ، جهِين ڏَرُ نہ ڏيهہَ ۾.

Gul Hayat Institute

٨

سَپ سُجاتئون کِين کِي، جوڳن ماري جکَ؛
جَنِين سِنگهيو کَکَ، سَياڳا سي ئِي ٿِيا.

٩

کُنڌلَ کَنَن ۾ وجهي، خان چڏي خاني؛
جوڳيسَرُ جاني، راوِيءَ طرف رَوِي هليو.

١٠

راوِيءَ طرف رَويو، جوڳيسَرُ جوان؛
هيڪَرَ هِيرَ اَکِيرَ ۾، مَرد ٿيو مستان؛
سورن جو سامان، ”سچل“ ساڻ کڻِي هليو.

١١

چڏي چاه چنابَ جو، راوِيءَ ڏانهن رويو؛
مُرليون سُرليون، ونجهَليون وڄائيندو ويو؛
ٿانيڪو ٿيو، سو نانگو نورنگ پُر ۾.

١٢

جوڳي آيو جوءِ ۾، مَرڪٽو مَٽدار؛
مرلي مستانا کيا، جنهن جي لک هزار؛
کاريهر کَرَدار، نِيلا ناڻَ نوائِيا.

١٣

مُنڊَڙا مَڙهي، جوڳِي آيو جوءِ ۾؛
پڙهيو سو پڙهي، مَنڊَڙا محبوبن تي.

١٤

ٿُنبيون تَن تَٽي، جوڳِي آيو جوءِ ۾؛
کنهِن جي قُربَ کٽي، رانجهو روليو رُڃَ ۾.

Gul Hayat Institute

١٥

نيڻِيءَ نورنگَ پور ۾، ويهڻ وهڻُ ٿيو:
ڏوراپا نہ ڏيو، جنهنجو چاهہُ چناهہَ سان.

١٦

نيڻِيءَ نورنگ پور ۾، ويهڻ ٿيو وهڻُ:
قسمَت ڪاريا ڪمَڙا، مانيٰءَ لڳو منهہُ:
ورهَيُن ڪَيي وهہُ، ورهہَ سنڌيٰ واسِينگ جو.

١٧

هاريءَ ٻڌي هيرَ، مُرلِيءَ ڪَئي مَڱڻُ:
"سچو" وسري ڪِين ڪِي، ويچاريءَ وَچَنَ:
لانگوٽيءَ لَڳڻُ، لِکيو جنهن جو لوحَ ۾.

١٨

هُتي ڪير هُيس، هِتي آهيان ڪيرُ!
سالم اهو سيرُ، "سچل" سِڪَ ڪَرائِيو.

Gul Hayat Institute

ڪافي

آءُ اسانجڙي ديري،
توکي گھڻو ساريان ٿي،
ناتہ مُحب مَران ٿي.

تون تا ميڏا، مين تا تيڏي، ڪُهرِ گهتان سپ ڪيڙي،
هِت گهُنگهَر گهاريان ٿي.
اَگڻ ساڏي آءُ پيارلَ،لهرِ پوَن سپ جهيڙي،
تولئہ هَنجُون هاريان ٿي.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

جوڳي

داستان پهريون

١

ڏوٿيءَ منجهه ڏيانُ، آهي آڏوتن جو؛
گُم تي گرگم گودڙيا، ڪن گروڙي گيان؛
اَصل ڪنان اَشنانُ، گنگا جمنا تَن جو.

٢

پورب پَنڌ نه وڃٽا، گِرناري گمنام؛
ويچاري تي وات تي، ڪَرن ڪين وسرام؛
سيني ۾ سَنگرامَ، سَچا سَنياسن جي.

٣

پوربَ سندا پيرَ، لاهوتي لَٽي ويا؛
گِرناري گَنير، سَچا گَنم گَر گيات ۾.

٤

ورلو ويراڳي، ڳِياني، ڏٺم گودڙيو؛
پُليا ڏٺم پيرَ ۾، يوڳِي ۽ ياڳِي؛
طالبُ تياڳِي، لکن ۾ ڪو هيڪڙو.

٥

جوڳين جتائون، جوڙي جوڙيون جان تي؛
چَمتا ٻڌي چيلهه سان، ٽُنيون ٽَٽيائون؛
جَنجيرن سان جهان تي، ڪِشتا ڪَڙيائون؛
گروڙي گائون، پورب پنڌ پُڇي ويا.

Gul Hayat Institute

٦
جوڳي ڀاتون ڀات، پَر منهنجو آدوتِن سان:
سَفر ويا سِاجهري رهيا رڳي رات:
طلبَ تنين جي تات، راتيان ڏينهان روح کي.

٧
آهِن اَکيچارَ، اَنتر مُک آدوتَ:
پورب سي نہ پُريا، نہ ڪِي ڪَن پرچارَ:
اُنَ ئي پهڙ اَچَ ۾، رهن سي گُم گار:
سَچَل سَنسڪار، سَنسا تِن وڃائيا.

٨
اَچا آدوتِي، آهَن اَکيچارَ:
اُوديا آهنڪار، پَچِي جن پورا ڪيا.

٩
ڪاپَڙي ڪَن قاڙَ، اَيل اَچ لنگهي ويا:
مَست ڪري ويا مَن کي، مُرلين سان مٺيارَ:
تَن جوڳيڙن جي جاڙَ، مون کان مُئي نہ وسري.

١٠
ڪاپڙي قَنديلَ، ڪنيو گهُمن گودڙيا:
چَبَت ڪري چبَن ۾، وتن ڪاريهرَ قَتيِلَ:
مُندبن مُرلين سان اُهي، آدوتي اَصيلَ:
”سچل“ سِڪ سَبيل، جيءَ ۾ جوڳيئڙن جِي.

١١
لاتِي لاهوتِين، ڏرم جي ڏوٽِي:
پَنبِ جي پوٽِي، ساڙي سنياسِي هليا.

١٢
جهونا ڳڙه جي جوءِ ۾، جوڳين جوڳُ اَجوڳُ:
يوڳين يوڳُ اَيوڳُ، پاڻُ وڃائي پانهنجو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

محبت جي مَي ماريو، ڙي مون کي،
ڪاڪيون ڪنهن سان ورهُ وراهِيان!

عقل علم سڀ ڇوڙ ڏنو سڀ، عشق ڏنو اولارو.
اکيان ڪول تہ ظاهر ڏيکين سير سڄڻ جو سارو.
پُرجهي پير ايڏاهِين پايو، هوت آتوَ هاڪارو.
محبت مون منصُور وجهايو، ڳچيءَ جي وچ ڳارو.
سَنبرُ ”سچيڏنا“ ڇوڙ سانباها، ورهَ ڪيو جان وارو.

ڪافي ٢

ياڪِي ٿيو يار اَسان ڪوئن، دل نِماڻِيءَ جِي ڪَسي!

ويني ڏِسان واٽ اوهان جي، مانَ ڪو رهبر رسّي!
اَچڻ هِن جو يار ايڏاهين، ـ ڏيهہ سنڌِي ڪِو ڏسي!
سِر ”سچوءَ“ جي يار سدائِين، ورهَ جو مِينهڙو وسي.

ڪافي ٣

ڳالهيون ڳارن ٿِيون، ميان، دل کي دوستن جون، ميان!

ياد اَچن جي ڳالهيون، اُهي ڪوڪان ڪارنِ ٿيون.
هو جي ڪيائون ڳُجهہ ۾، اُهي مامان مارن ٿيون.
ڳُٽن واريون ڳالهڙيون، آهي بارڻ بارن ٿيون.
پَسَڻَ ڪارڻ اکڙيون، صاحب سارن ٿيون.
پاڻِيءَ ڳاڏون رتَ جان، هنجون هارن ٿيون.
اکيون ڏسَن نہ غير کي، واحد وارن ٿيون.
”سچو“ اُهي ڳالهڙيون، نِت مون کي مارن ٿيون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

تنهنجِي آهيان آءٌ، پنهنجي ڪري ڄاڻ!

جاڏي تاڏي توهين دلبر، ڪاڏي ڪاهيان آءٌ،
هوندس اوهان ساڻ.

آءٌ ڪنيزڪ تون تا سائِين، سَڱ نہ ساهيان آءٌ،
چيٽڪ ڪَيس اُڄاڻ.

سِڪن ڪيئِي تولئہ سانولَ هِڪ تا چاهيان آءٌ،
صدقي ڪيمُ پاڻ.

تو هئون ٻاهر سُڻُ "سچو" ري،ڪنهن دم ناهيان آءٌ،
پنهنجو جهَلج ٻاڻ.

ڪافي ۵

تنهنجي ڪارڻ ڪاريو،

هوءِ هوءِ هولِيَڙو!

ڪنهن سان ڪريان سُپرين، تنهنجين ڳالهين ڳاريو.
ڪنهن در ڏيان دانهڙِي، تنهنجي محبت ماريو.
آڳ عِشق جي اَندر اسان جي، ڏايو ٻارڻ ٻاريو.
آءٌ اوهانجڙي آهيان، والِي ڪِيم وساريو.
ٻاڻئون ٻاسي نہ ڪريو، سڱ "سچو" پنهنجو ساريو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

سُهڻا توکي ڪيهو هاڻِي هاڻِي،
ڏوراپو ڏيان، پلو مَن موهڻا؟

وس ويچاريءَ جو ناه اَصل ڪون، تون پرين پاڻهين چاڻِي.
اَندر منهنجي وو آهي اوهان جِي، ڏاڍِي سا سِڪ ساماڻِي.
اَوهان باجِهون ويٺي اوتيان، پنبڻين مان پاڻِي.
"سچو" اَوهان جو آهي اَصل ڪُئن، پنهنجو سو سگ سُڃاڻِي.

ڪافي ٧

چو ٿو چڏين چو تو چڏين، مون کي هاڻِي،
آءٌ تا تُنهنجڙِي آهيان!

پاڻُ پنهنجو پاڻهين، ساڻُ غريبن گَڏين.
پڪا پکن سامُهان، اوري سي دلبر آڏين.
"سچو" نهاري واتڙيون، ايندين صاحب ڪڏهين.

ڪافي ٨

رهجِي اچي منهنجِي يارَ، توسان!

آءٌ چا چاڻان عشق منجهارئن، بِرهي والڙا بار.
طرف ٻئي ڪنهين خيال نه پانيان، آهي سدائين يار.
هوندين هميشه گڏ اسان سان، تيڻن وهايم نار.
پانهن "سچوءَ" جِي سُهڻا سائين، پرتِي اَٿئي سردار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

تون تا ڪڏهن ايندين، يار،
تنهنجي روز نهاريان راه!

سِرَ تي چاڙهيا سُپرين، بِرهَ تنهنجي جا بارَ.
راتو ڏينهان روح کي، تنهنجي سارَ سنيارَ.
وهَن تا واڪا ڪَيو، نيڻن سَندا نارَ.
آءٌ تا هڪڙو ناهيان، تنهنجا عاشقَ لکَ هزارَ.
سورَ سَندءِ ميان سُپرين، مون کي ڪوهِ هڻن قهارَ.
پِرين پارج پانهنجا، جي ڪيئي قولَ قرار.
ڏوهُ ڏيان ٻئي ڪنهن کي، آهي مون ئي سِر مَيارَ.
اندر منهنجو اڌ ڪيو، جاڻي اِنهيءَ جارَ.
اٺ ئي پهَر ٿي وڃي، تُنهنجي تَند تنوار.
مُئيءَ کي ماري اِنهين، تون وئين ڏنهن وڪارَ.
"سچو" سَگ اوهان جو، ٿو روئي زار و زار.

جهولڻو ١

ساٿي ساري سَنيها، چئج پُنهونءَ کي
بيراڳي آهيان، وو!

حالُ ڏسيو ٿو جو وڃين، سارو عرض ڪَرين، وو،
دلاسو ڪو دوست ڏنهن، وٺي جلد ورين، وو.

ڪارو ڪَج نہ ڪيچ کي، ڇپَر تا نہ ڇڏين، وو،
پانهي جاڙي پانهنجي، گولن ساٿُ گڏين، وو.

تو سان عمر گذاريان، جان کي هِت هَئان، وو،
ڳالهين تنهنجن ڳاري آهيان، جان ٿي رت روئان، وو.

ڏوريندي مون ڏونگرين، گهٽا ڏينهن ٿيا، وو:
پڌا هوندا هوتَ تو، جي "سچوءَ" سَڏَ ڪيا، وو.

Gul Hayat Institute

مالڪوس

داستان پهريون

١

لُوڏيندي لامون، ڏاهو ڏار چڙهيو چوي،
’آندو اُتم پاڻ سان، نينهن پَريو نامو،
’توڏي ساريو سڄڻان، ڪَيم راتيان روانو،
’پڙهي پروانو، مون کي جلد جواب ڏي!‘

٢

ڪانگل آيم اَڄُ، پريان سَندي پارَ ڏهُن؛
ڳالهيون ڪيائين سڄڻان، سي روح ٻُڌي ڪيو رڄُ؛
پَڪيءَ ڪيو نا پَڄُ، ظاهر ڪيائين زبان سان.

٣

ڏاهو اَڄ ڏسو، جي ويڙهي ويڳاڻو وتي؛
پورن مَنجهئون پانهنجي، ٿو ڏئي حالَ حِصو؛
سَرتيون سُورَ سَٽِي ڪري، هِنَ خيالؤن ڪِين ڪِسو؛
ڪو قريبَن قِصو، تنهن سيڪاري موڪليو.

٤

ڪيون وکاڻيون واتِ، اجُ ڏاهي ڏارَ چڙهِي ڪَري؛
سُڻُ سان ڪي سَرتيين، لڳِي چُپُ چُپاتِ؛
اَتَڻ واريون آتهين، لوڻياٽيون سان لات؛
روئن ساري راتِ، هَي هَي سو ڪانگو ڪيون.

Gul Hayat Institute

۵

گهٽا ڏينهن لڳاءِ، چاهون ڪانگ قريب جا؟
ڪي دم آڏو دوست جي، پَلِي ڪري پَڳاءِ؛
هاٽي ڪِي تا تَنُ تڳاءِ، متان جهوريءَ منجهہ جهڄي مران.

٦

وات ڪري وائِي، اَڄُ پُڻ ڪانگ قريبَ جو؛
ڪِي جو چيائين چُهنبَ سان، تنهن لَڄ ڏاڍي لائِي؛
اندرَ ڪي اَئِي، جَڻ جَرَ چِيري سنڌڙي.

٧

لَئِي لامَ لَتو، ڪِي جو ڪانگ قريب جو؛
تنهن لاڪيٽِي جي لاتِ جو، پَوي ڪونہ پتو؛
ڪاڪِيون ڪِيئَن ڪَتو، پَر آڻَ سُوريون آهيو!

٨

ڪيهي ڪَمَئون ڪانگڙو، اَڄ تو ويڙهي مَنجهہ وتي؛
پَسِي تنهن جو حالڙو، ڪاڪيون ڪامَ ڪتي؛
تنهن جي لات لتي، تو جيءَ ڪي جياپو ٿئي.

٩

اَڄ لاتيون ڪانگ لَتِيون، سي ڪي سٺو سرتيون؛
جو ڪَهَڻ سان ڪُهيو وجهي، ويڙهي منجهہ وتِيون؛
سنديون راز رتيون، تو پُڻ ڪري پڌريون.

١٠

رويو روَيو رتَ، تِي پکيءَ پارانيا ڏئي.
تہ ’پيرين وجهانءِ گهِنگهرو، سي چمڪائيندو وتُ؛
’ڪيئن وِٺي خطَ، سِگهڙو ساٿيڙا ورين!‘

Gul Hayat Institute

١١

جو تو ڪانگ چوي، سو سُٺيجو سَرتيون؛
وڏيءَ ويل صبحَ جو، تو چڙهيو لامَ لَوي؛
اُلڪي ۾ نہ آهي، آتڻ، ڪُٽون اِتهون.

١٢

ڏاهو چڙهِي ڏار تي، تو ڏئي ڏوراپا؛
پڏرا ڪري نہ پرينءَ جا، اهو نازڪ نياپا؛
آٿيو اوراپا، ڳالهيون ڳوريءَ ڪي چوي.

١٣

ترُ نہ هڪ توڙي، اَجُ لامين لاڪيٽو لَئي؛
ويٺو آهہ وڳوڙجِي، ڪنين ڪي ڪوڙي؛
ڳالهہ ڪرڻ ڪان ڪاڪيون، مُنهن گهٽو موڙي؛
پَر پنهنجا توڙي، چڪيون ڏئي تو چهنب سان.

١٤

سٺيجو سوئِي، جيڪي چوي ڪانگڙو؛
هئين سان هنڌائجو، سرتيون سيوئِي؛
ڪنڊيون ڪُندن سان وِجهان، پڪيءَ ڪي پوئِي؛
جانب ڏنهـَن جوئي، آٿي نياپا نينهن جا.

Gul Hayat Institute

١٥

اَءُ ڪانگل ڪائِين، تا توتي عطر اوتيان؛
اَڄَڻ باجهون تانهنجي، آهيان اباڻڪ آئِين؛
ڏاها گهٽا ڏينهڙا، متان تون لائِين؛
پير اڱڻ پائِين، تہ منهنجو ساهہ سڌير ٿئي.

١٦

ڪانگل آيم ڪالهہ، وٺِي سنيها سَڄڻان؛
محبت ريءَ مقالَ، ڪانہ ڪيائين ڪڏهين.

١٧

ڪي جو ڪانگ ڏسِي، ڪالهہ اوڏاهون آئيو؛
پيُس هنياءَ ڦِسِي، ڳالهيون ڪندي سَڄڻين.

١٨

مالهان موتين جون وجهان، پَڪيءَ ڪي پوئِي؛
پِيرين سونا گهِنگهُرو، تا تئي سوايو سوئِي؛
سينڌو سيڪوئِي، مَرُ تَنهين جو نہ تئي!

١٩

پَڪيءَ سندا پَر، ڪريان مُرصع موتيين؛
جو آڻي عجيبن ڏنهَن، ڏئي خوب خَبرَ؛
پينر ڙِي مون پَر، شال وينو ڪري وائِيون!

٢٠

سنيها جي سڄڻان، سي ساري ڏنائِين،
اِئين آنائين، تہ 'پاڻ' نہ آڻِج وچ ۾.'

٢١

آڏا اِيندو تيءَ، وٺِي سُڪَ سنيهڙا؛
جاءِ ئي تي مون جيءَ، ڏاها جڏهن ڏسانءِ تو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ڪالهہ جو ڪانگ اُڏاڻي،
پلو، ڪيئن وئيہ پريَن وٽ؟

گهڻي تو سان ڪا ڪَئي، اڳيون يارَ سِياڻي.
پرينءَ ڪِي تا پُڇيو، ڏيج دلاسو هاڻي.
ساري مون کي ڏيج سَنيها، الله ڪارڻ اَڻي.
پرين سنڌي پارَ ڏي، عاشِق چو نہ اُماڻِي.
ائين اُڏامي اوڏهُون، ”سچو“ ساهَ سيباڻي.

ڪافي ٢

لڱن وڃِي ڪيڱَن لايَم، پرين نہ جاڻم پَرديسي!

پُرجهُيم ڪين سَهيلون،
تيلهان آڏو ڏک آيم.

ڏينهَن گذريا غم تنهن جي ۾.
ڳالهہ جنهن جِي تي ڳايَم.

دانهون فريادون ڪَريان،
چو سِڪ ”سچو“ سيبايَم!

Gul Hayat Institute

ڪافي ۳

لـوَن مـون سان جـا لايَـوَ،
يــارَ، ويــڙهـي هِن ويهِي!

دردمنديءَ جِي دِلڙي، دلبر گهوٽَ اکين سان گهايَوَ-
ڳالهہ ڪَريان ٻـِي ڪيهِي.

مُشتاقَن ڪي محب مارين ٿو، تَڪَ اِهائي آيَوَ-
جيهِي وٽيَوَ ڪَيَوَ تيهِي.

ڳالهہ اِنهيءَ جِي سَڌ نہ مون ڪي، پاڻ پـرين پُر جهايُوَ-
رمـز ڳُجهِـيءَ دل ريهِي.

پاروُن پنهنجي ڪيئي قــاصدَ، هِن ڏي هـوتَ هـلايَوَ-
ڏيهہ ڳَـڏيا جَڻَ ڏيهِـي.

دل "سچوءَ" جِي دلبر سائين، ديدن ساڻ دتاريَوَ-
نِيهَن اوهانجڙي نيهِي.

ڪافي ۴

ڪيئِي ڏک جا ڏينهڙا لنگهايم،
سُڻ تون مُنهنجا سائين!

ڳالهيون ڪندي مون ڪيئِي سِرَ تي ڏک جا مينهڙا وسايَم.
پرين اوهان جي پار جا، تـي ڏهاڙي پـنـڌڙا پُـچايم.
سِڪ اوهان جي سُپرين، ميان، سارا ئِي سورَ سَلايَم.
"سچل" سي ئِي آئيا، جَن لَـئي فالان روز وجهايَـم.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

تون تا پنهنجو پاڻ پَساءِ،
شوقُ تنهنجو مون کي يار شتابي.

اَچي اکڙين ۾، جوڙي ويهڄ جاءِ.
ناميا نانوَ ڏٽيءَ جي، پيرَ آسان وٽ پاءِ.
اَڳي پوءِ پِيي آسرو، هوت آسان کي آهہِ.
اَڄُ پِيي واٽَ نِهاريان، لالن تنهنجي لاءِ.
آءُ اڱڻَ آسروند جي، "سچوءَ" ڪيم سِڪاءِ.

ڪافي ٦

هوتَ ڏنئِي هيڏي اِيندا،
ڪيئن ساٿِي، مون کي سَچُ چئو!

هُتئون پَتِي پَکڙا، هِت ڪي آٿِي آڏيندا!
پنهنجي وڙئن پاڻَ سان، هيءَ غريب گڏيندا.
ڏکَ پائِي سي سُپرين، توريائيءَ سان ٿيندا.
درد مند جي دل تي، دانهہ دستَ ڏريندا.
ڏوڙا طِالَعِ مون ٿِين، جڏهن "سچو" نانوُ سڏيندا.

ڪافي ٧

يارَ پانڌي، ڙي ميان،
مِير ساٿِي، ڙي ميان،
ڪيچيڙا، پيليڙا، ڪڏهن اسان وٽ اِيندا!

هوندا اسان وٽ يارَ هميشہ، ڪِي ڏکَ ڏيئي پوءِ ويندا؟
اِهو اتم آسرو، چوري تا نہ ڇڏيندا.
صاحب پنهنجي ساٿَ سان، هيءَ غَريب گڏيندا.
پَکا پنهنجا، چئو ڙي ساٿِي، ڪِي هِت عَجيب آڏيندا؟
"سچو" توکي سُپرين، پاڻ اچي هَٿُ ڏيندا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

تون آهين صاحب صورتَ جو، هِي آهه غلام تنهنجو:
آهي ذوقُ شوقُ سُهڻا، مون کي مُدامُ تنهنجو.

جي آهن اصل اوهان جا، سي نا وسارجو، ميان،
مون تي آهي مُقرر، سائِين سلامُ تنهنجو.

راتو ڏينهان روئڻ ۾، هنيَڙو اُداسُ هُيَڙو،
رهبر آڻي رساڻيو، پِريَم پيامُ تنهنجو:

'دلگير تون متان ٿئين ڪر دور درد کي، ميان،
'اول آخر اسان وٽ، هوندو مَقام تنهنجو.

'رد ڪر فنا فِڪر کي، اُميدوار ٿِي رهه،
'هِت هُت يقين ڄاڻج، آهيان اِمام تنهنجو.

'تون آهين اَصل اُسان جو، آهيون اسين سي تنهنجا،
'آهي قبول ڪُلي "سچو" ڪلامُ تنهنجو.'

ڪافي ٩

ڏي دلاسو دوست هن کي، اَصل تنهنجو آهه، ميان!

هِت ٿِي گُذاريان ڏينهڙا، سانولَ اوهان جي ساءِ، ميان،
غصو نَڪر غمناڪ سان، نا تہ حالَ هِنَ هاءِ هاءِ، ميان.

دلبر اوهان جي در بنا، جاڻي نہ مُون ٻِي جاءِ، ميان،
جنهن کي نہ تنهنجي دوستي، آهي اُنهيءَ واءِ واءِ، ميان.

ڏسِي اسان جو حالڙو، تون پير اسان وٽ پاءِ، ميان،
پاڇِي وٺي هيءَ پانهنجو، لالَن پنهنجي ڳل لاءِ، ميان.

مطلب اهو محبوبِ ڪر، طالب نہ هيئن تَرساءِ، ميان،
آهي دم اسان ديدارَ جو، ڪنهن وار تون ورساءِ، ميان.

راتو ڏينهان هُو تا تنهنجِيون، ڳالهيون وينو هِت ڳاءِ، ميان،
نيڻ ڪڻُ نالي ڏٺيءَ جي، هِي سگ "سچو" سَرچاءِ، ميان.

Gul Hayat Institute

داستان پيو

١

پينَر ڪِيئن پِنو، هِي جو نامو نيهَن جو؟
جيڪس خُمار ڏنو، هُو جو آيس عَجِيبَن ڏنهَن.

٢

پڙهندي پرزو پرينءَ جو، پَلو ڪِيئن پِنوس؟
جيڪس خُما رڏنوس، هُو جو آيس عجيبن ڏنهَن.

٣

روئِـي زارو زارُ، پنو لِکِيَس پريَنءَ ڏي،
ڏِنس خَطَ خمارُ، اَولِـيءَ عبارَت ۾.

٤

آٿي عبارتَ، اَجا لِکڻ لَڳِي پِرينءَ ڏي؛
روئندي پَريون رتَ، اوتڻ بَئِي اکِيون.

٥

عبارت آٿي، اجا لکڻ لڳي پِرينءَ ڏي؛
دِيدن درداٿي، اَچِي اوتيا اُتَهِين.

Gul Hayat Institute

٦

نِيهُن منَجهوَنِ نامي، معلوم ٿيو محبوب کي،
تہ بہ پانڌي پيغامي، وِرهُ وڌائڻ آئيو.

٧

آيو اوڏاهُون، اَج ساٿِي سلامن سان؛
ماريون ڙي مان هون، اها ويل نہ وسري.

٨

نامو راتِ نيو، قاصد پار قَريب جي؛
پورن مَنجھ پيو، هُت واچِيندڙ ورق جو.

٩

جاروُن لکيم، جو، ڪاغذ قريبن ڏي،
حقيقت جا حال جِي، واچِڻ وينو ڪو؛
پڙهندي پِنو سو، تنهن کي اَنديون آئيون.

١٠

عريضو آڻِي، ڏنو قاصد قَريبَن جو؛
هن ويلي هاڻِي، هِيءُ سِر ڪَريان صدقو.

١١

نامو نيندي ئي، قاصد واتَ ڪِري پيو،
تنهَن ويلي ويندي ئي، ورهَ وڪوڙيو نڪٽيان.

١٢

پڙهندي پرزو ئِي، واچِيندڙ وهلور ويو؛
لِڳين لَرزو ئِي، اَچِي پيس اوچتو.

١٣

قاصِدُ ايندي ئي، پيو شوڪارن ۾؛
نياپا ڏيندي ئي، ساٿِيءَ ساهُ مَٿي ويو.

١٤

نامو سارو نِيهَن، جو پُڻ لِکيو سَڄُڻين؛
رات برابر ڏِينهَن، مون کي گوندر گذري.

Gul Hayat Institute

١٥

ڪا جا ڪتابَتَ، لِکِجِي آئِي پِربنءَ ڏَنهُن،
"سَچو" سا ثابت، مون هون واچَڻ بہ َ ٽِئِي.

١٦

پَنِي ۾ پيغامَ، ڪِي لِکي مُڪا سَڄڻين،
سِي نہ سَمجهن عامَ، جِي آهن منَجهہ اشارتان.

١٧

ڪِي جو لِکيائون، پِني مَنجهہ پِريت جو،
اُهو پَسِي آئون، بيخود ٿِيَڙس سَرتيون.

١٨

ساڻِي ٿِي سونهون، واچِيندو وَرَق ڪِي،
سو مَنجهہ مطالِع مون هون، خوني خط پِرينءَ جو.

١٩

لِکيُون لَسَ لَڙهان، ساجَن سَلامَن جون،
اهو پُرزو پاڻ پَڙهان، پُڌايان نہ بِين کي.

٢٠

مُنجان ڪِيئَن لِکِي، ڪِتابت قريبَ ڏي؛
متان ساڻِي واتَ سِکِي، پڌائِي بِين کي.

Gul Hayat Institute

٢١

مون ڏنهن اَڄ لِکِي، جانيءَ جدائيءَ مَوَن،
ڪَئُون ترار تکِي، هِڻِي ڪتابَت قريبَ جِي.

٢٢

لَـڙهـان لَـسَ لِکيون، پِرينءَ پيغامن جون؛
سـپي رقيب سِکيُـون، تـو بِـدائِـپي بَـپِنِ کــپي!

٢٣

رَت اکين رويـو، تِـپي سـاتِـپيءَ سَنيـهـڙا ڏئـپي؛
نَهـريـون نـچـويـو، جارؤن جَـرُ هـاري گهـٽـو.

٢۴

نِـچـوئِـيـنـدي نُنهَـن، تِـپي پـاٽـپي کَـڍِي پـٽرو؛
وجهي ساتِيءَ سُنهَن، تہ ’تون ڏيج سِجدو سَجڻين.‘

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

ڪوڙي ڪَيئي ڳالهه پنهنجي،
ڪالهه ڪانگا جا چَيئي مون ڪي!

جيڪُس ڪِين ڪِي ٿر وئين تون،
واتَ ڏسِي مُوتيين آهنجِي.

عجيبن جي آڏو وري تو،
ڪَچِي ڪَئِي سا ڪنهن جي!

وري برابر وٿون اوڏانهين،
سائِين ڪندو شالَ سَهنجِي.

تنهن ڪي سوئِي توڙ رساٽِي،
وني جو دامَن ڪنهن جِي.

اَصل لاڪُون "سچوءَ" سَيائِي،
طاعت مَچِي آهي تُنهنجِي.

ڪافي ٢

پرينءَ هِي پيغامَ، ساري ساٿيا ڏيجو!

Gul Hayat Institute

پانهون ٻڌِي يارَ سَجڻ ڪي، ڏيجو سڀ سَوَ سَلام!
'ڪڏهن ڪندؤ پارِ اَسان جي، اَچڻ جا اَنجام!'
'درِ اوهان جي يارَ رَسڻ رِيءَ، ٿِئي نہ طلب تمام.
'شوقَ اَوهان جي شورُ مَچايو، ڪياسين هُل هَنگام.
'جيهو تيهو آهي اَصل ڪؤن، "سچو" سو گولو غلام.'

ڪافي ٣

آءٌ اصلَ ڪوُن جو آهيان، گولو غلام تنهنجو!

مون سان وعدو ڪَيَڙئي ويهي، ڪالهہ پڪي هنَ پيهي،
ناهيان ڏور اوهان گوُن ڏيهِي، ڪن لايان ڪلام تُنهنجو.

تنهن ڏينهن لاڪون اَچُ تائين، منهنجو ساهُ سِڪي تو سائِين،
پيو اوچتو هَنڌائِين، هن دل ڪي دام تنهنجو.

چڱ سڀ لاڳاپا لاهي، اِهو وچڻ تہ واجب ناهي،
اِهو فرض اسان تي آهي، سجدو سلامُ تنهنجو.

ڏاڍا خوني نيڻ خماريئي، سي ڏاڙي ڪارڻ ڏاريئي،
نيڻَن سان مُلڪَ ماريئِي، هرجا حُڪام تنهنجو.

اَئِي سائينءَ ڏهون وراٿِي، پيا خيال ويا اُڪاٿِي،
تون تہ سرور نبي سُڃاٿِي، ”سچو“ ، آهي امامُ تُنهنجو.

ڪافي ۴

اَڄ تا خبران آيون آيون، دوست اَوهان جي ديسئون!

وري وسائيندو سِگهڙو،
جانِي سو پنهنجيون جايون جايون.
تہ ڪَرَ ويندين نِڪري،
هيئَن پُلي ڪينَ پانيون پانيون.
ڏکَ وڏوئِي ڏيلَ منهنجي ڪي،
وئِين تون لالن لايُون لايُون.
راتو ڏينهان روحَ پنهنجي سان،
ڳالهيون سنديوَ تا ڳايون ڳايُون.
اَچڻ اوهان جي جُون، طَرَف ”سچوءَ“
جي، شالَ وري ٿِين وايون وايون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

منهنجي اکِهين لڳي، نہ تہ هاٹي لڳي،
دل، اَلو اَلو، تنهن يارَ سان!

روز اَزل ڪوُن اکيون لايون سي، دوستَ مٺي دلدار سان.
ڪيئِي داناءَ ديوانا ڪيائِين، چشمن جي چَمڪارَ سان.
دوستَن جي در اَچي پيَس، اَصل سَچي اِعتبار سان.
جيڪِي ٿئي تو جوش وارن سان، سو نہ ٿئي هُشيارَ سان.
ناز نياز جي نيهَن وارن ڪي، تَڪ ڪيو تلوار سان.
سرُ "سچوءَ" ڪيو صدقي سائِين، عقل چَڏي اقرار سان.

ڪافي ٦

آهي اِنهن اکين ڪي، خاصو خمار تنهنجو!
وينو وٺي آهيان هِت، ڪاملَ قرار ٿنهنجو!

هِن ڪي اوهان جي ٻاجهون آهي نہ ماڻ ڪائِي،
هِي تا غريب آهي، اُميدوار تنهنجو.

"ٿِيءُ پاڻَ ڪان پَري تون" فرمائيو اوهان جو،
آهي جميل اَصل ڪوُن هي اعتبار تنهنجو.

هِنَ تي ڪَرم وڏو ڪيُوَ، جو درد دل بچايُوَ،
ساريان لطف سنياريان، ني بيشمار تنهنجو.

چاهَون ٿِيو اَوهان جو، دامن لڳي جو آهي،
"سچو" غلام چاٽي، جو داغدار تنهنجو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

لنگهي ويون ڪالهہ قطارون،
ڪونجڙين جون ڪيچ وٽن ڏنهُن، ميان!

ڪنديون ويون ڪيچَ ڏي،
ميان الا! طرحين طرحين تَنوارون.

ويچاريون، ميان الا، ولڙَ ڪيو وڙڪَن،
ڦٽيي تيون سي ڦارون.

ولَرين ڪونجَڙيون، ميان الا،
ڪنهن اندوهہَ اَڏاريون.

اُنهن جي افسوسَ جون، ميان الا،
پونديون ويون پچارون.

اُنَ ڳانا پتَ جا، ميان الا،
موتين مَڙهيون مَهارون.

”سچو“ هليو سوز ۾، ميان الا،
لاهِي لوڪَ مَيارون.

ڪافي ٨

ڳِلِي ڳِلِي مون تي ڳوِلِي ڳوِلِي،
يارَ سَجَڻ تنهنجي ڪارڻ!

چڏي لاڳاپا لوڪَ جا، اسان تا بانهپَ پولِي.
تيَس ديوانِي دوستَ اوهان لئہ، ڪري چيهاڙيون چولِي.
اچِي اَچانڪ اندر اسان جِي، حُبَ مچائِي هولِي.
اصل لاڪُون آهي اوهان جِي، هيءَ غريبِ سا گولِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

مون وٽ يارَ پيارا، آءُ تُون پاڻُ سُڄاڻِي!

حال مِڙيوئي معلوم توکي.
دنيا سا ڪوڙ کهاڻي- آءُ تون پاڻ سُڄاڻِي.

ڏينديَس ڳولي، در در ڳولي،
جانب ڪاڻِ جوڳياڻي- آءُ تون پاڻ سُڄاڻِي.

سِڪندي تو لئہ سُهڻل سائين،
روئندي سا رات وهاڻِي- آءُ تون پاڻ سُڄاڻِي.

"سَچَلُ" آکي سَهي ڪِيتو سي،
پِرتِ جي ناهہ پڄاڻي- آءُ تون پاڻ سُڄاڻِي.

Gul Hayat Institute

داستان ٿيون

١

ڪِي جو لِکيائين، سو مُلان وڃي واچيو:
هِڪ سِٽَ پڙهيائينُ، ٻِيءَ سٽَ سُڌڪن ۾ پيو.

٢

ڪِي جو مُحب لِکيو، سو مُلان واچڻ نہ آئيو:
پَر هُنَڙو اڳ سُکيو، جنهن مطالع نہ ڪيو.

٣

کوليو ڏئي خطُ، آيس جو عجيب ڏنهُن:
روئي اکين رت، ڪري مطالع من سان.

٤

پُرزو پڙهڻ آئيو، آتي مُلان مَسيت منجهاءُ:
سُورن سندو ساءُ، آيُس سَيڪنهن سِٽَ مَون.

٥

هِڪ سِٽَ پڙهيائين، تنهن ٻِي واچڻ نہ ڏني:
اِئين اُتائِين، تہ هيءَ جَر جيري نہ جهليان.

٦

نامي مَون نِروار، ٿِي هيءَ جَرَ جيري سَندي:
تنهن پَلڪ پڙهڻ وارَ، ٿيو سَڙِي ڪارو ڪنگرو.

٧

رقعي منجهان رازُ، مڙيوئِي معلوم ٿيو:
تنهين منجهہ نيازُ، طرحين طَرح لِکيو.

Gul Hayat Institute

٨

پھرينءِ سِٽ سَماءُ، ٽنو واچِينِدڙ ڪي؛
اُنھِيءِ خطَ منجھاءُ، چِيِيون چيري ڪيِيون.

٩

ڏِوڙو ڏک پيوس، پَنيِ جي پَڙھڻ سان؛
وچئون ساهُ ويوس، ھَي ھَي ڪندي ڪاڪيون.

١٠

جو نامَن منجھ لِکيو، سا ھُئي چيري جِي چَر؛
منجھَون سڀ شَھر، واچيندڙ ڪون لَيي.

١١

پَنو ڪيرُ پَڙھي، جو پُڻ مُڪو سچٽين؛
لکيو منجھ لَڙھي، متان ٻُڏندڙ ٻُڏِي مَري.

١٢

واچيو جنھن ورقُ، جو پُڻ لکيو سَچَٽين؛
سو چَڻ ٿيو غرقُ، دردن جي درياھ ۾.

١٣

سگھي ڪيرُ پڙھِي، ھو جو نامو نِيھَن جو؛
سِرئون سِر چڙھي، موجَ متو تنھن ناهِ ڪو.

١٤

وٺِي خطُ ھليو، ساٿِي سلامن جو؛
وچَ ئي منجھ جھليو، ورھَ ڪُوڙيو وات تي.

Gul Hayat Institute

١٥

وڻـي هلـيو خـطُ، پانـدي پـار پـريـنءَ جــي؛
روئـي روئي رتُ، تنهن هلندي حال وڃائيو.

١٦

آلو هُيڙو عشق جو، سو سـاٿـيءَ سـاڻ نِيـو؛
اُهو ڪامِي پاڻ پيو، جو هو خونِي خط پرينءَ جو.

١٧

هُن پانيو نـامو، پر شعلو هُـڱـڙو شـوقَ جـو؛
جِندُ سارو جامو، تنهن جو سڀ سڙِي پيو.

١٨

پـرِيَن ڏانهـ نيو، تنهن ڪو خط خَبَر جو؛
پڙهندي ڏسُ هِنيو، تنهن ڦڙڪندي ڦاٽِي پيو.

١٩

ڪو نـامو نيهَن نِـئين، پريان سندي پارَ ڏي؛
هَلِي ساڻ هِئيـن، مانَ اُنهن کي ارمان ٿِيئي!

٢٠

رهـبـر روانـو ٿيـو، پـريـان جي پارَ ڏي؛
شَل پهچي پَروانو، سلامت ڪي سَڄڻين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

اوري ڪانگل آءُ،
ڪِيئن جِي خبر ڏي ڪاءُ!

پريان سَندي پارَ جو، لهي اَڄُ سَماءُ.
ڳالهِن تنهُجِن مؤن سَرِيَر کي، اچي منهنجي ساءُ.
مُنهنجو ٿئي هِت ڪينڪِي، پاڇهون هوتَ هَلاءُ.
سُورَن ڪارڻ سُڻ ڙي ساڻِي، جيڪُس جَٺيم ماءُ.
”سچو“ دوستَن جي دَرَ جو، اَصلون آهه غريب گداءُ.

ڪافي ٢

اَڄ سَجَڻ پاڻ اِينديِ،
جَن لَئي نِهاريَئِي ٿي واٽان!

مَتان لاهين آسرو، حال پائِي اچي ٿِيندَئي.
عجيبن جي اچڻ جون، ماڻهو مُبارڪون ڏيندَئي.
پَڪا پَڪن سامُهان، آٿي دوست اَڏيندِي.
مَتان ماندي تون ٿِيئين،گوشي پاڻَ ڪَڍيندِي.
توکي جاڻِي پانهنجو، ”سَچو“ پاءُ سَڏيندئي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

پانڌِي پيغامَ پُهچاءِ، مُنهنجا محبن کي، ميان!

اَڪَڙين کي اصل ايڏنهن جو، وڏو اوسيڙو آهِ.
ڏاها وڃ ڏيهَ اُنهيءَ ڏي، جاتي جانِبَ جاءِ.
آداڙي ساٿِي پارَون اسان جي، پاندُ ڳچيءَ ۾ پاءِ.
راتو ڏينهان آهي ڏهاڙيون، هِنيَڙي کي هاءِ هاءِ.
دوستَن سَندي درَ جو، اَصلون "سچو" سگ سَڏاءِ.

ڪافي ۴

منهنجا واقفَ يارَ،
سدائِين تون جِيئندين!

راتو ڏِينهان روح منهنجي کي، تنهنجِي سارَ سَنيارَ.
تُحفو هِن کي آهي اهو ئِي، تنهن جي پيرن جِي پيزار.
اُچَرَ اوهان جي جِي ويٺا وِجهَايون، فقيرن کَون قار.
ڳالهيون سَنديُوَ ساريو، "سَچوءَ" کي اچي ٿِي اُچنگار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

ياد مون کي اُهي آيون، وو
يارَ ڪَيئِي ڳُجهيون جِي ڳالهڙيُون!

اوهان جي پِرِي، وو، اچَڻ جون، ٿيون وَرِي هِت وايون.
درد منديءَ جي، وو، دِل کي، وِرهَ وجي ڪِي لائيُون.
نانوَ سائِپنءَ جي سُهٽا سائين، چِتُ نہ وَڃُ مُون تان چايُون.
آءُ تا ڏِينهڙا ڪَڏ گذاريون، هِت وِيتا وِرهُ وَسايُون.
ڏوهَن "سچوءَ" جن ڏي نہ ڏسو، هِت تا سَندوَ سَڏايون.

ڪافي ٦

پورَ پِرينءَ جي هَي مارِيان،
عِشق سَجَڻَ جي چاڙهيان!

دوست بنا درمانديِ، دَمُ هِتي ڪِيئَن گهاريان.
سِرُ سَجَڻَ تون صدقي، واريو آءُ واريان.
ڳالهيون ڳُجهہَ اندرَ جون، آءُ پِرين سان پاڙيان.
سِگهو موٽِج سپرين، ڏهاڙيُون ويٺِي نهاريان.
محڪم محبت وِڌيوَن،جاڙيءَ مٿي جاريان.
هو جي ڪَيَم پاڻ سان، ڳالهين اُنهنِ ڳاريان.
مَجلِس محبوبَن جِي، ساعت ساعت ساريان.
"سچيڏنا" ساهڙَ رِيءَ، ڏَمَ مِڙيئِي ڏاريان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۷

ٻن جيَڻ مُنهنجو جيڏيون، سُڪَ ڪيها سَچَڻ رِيءِ!

سُکَن وڏيَس سَرتيون، آءُ پِرِيَن ڪانءُ پَري.
ڏُکَ ڇَگيرا دوستَ جا، جي قادر ڪَرم ڪَري.
سوئِي عاشق ڪونجي، جو محبت مَنجهِہ مري.
ڪاڪيون مون کي ڪِينڪِي، ٿي ساجَن ريءَ سَرَي.
جيڪا اَڏيون عشقَ جي، آئِي هيٺ آري.
تَنهن جان جُٿو قربان ڪَيو، زُدَون مَنجهہ ذري.
"سچو" سوز اُنهن جي، ٻاري منجهہ ٻَري.

ڪافي ۸

هوُت ڪڏهن هِت اِيندو؟
ڪَهڙُ ڪانگا ڪَل ڏي ڪا!

چئہ ڪِي ويهَندو هتهِين، ڪِي ساڻ نماڻي نيندو؟
هِيڪندِ اُچي هوتُ مُون، هِن ٿَڪيءَ سان ٿيندو.
پاڻُ پنهنجو سِپرين، ساڻ غَريبِ گَڏيندو.
پَڪا پاچاڻين کي، اوڏا يارُ آڏيندو.
هوتُ پنهنجا هَتڙا، هن ڏکيءَ کي ڏيندو.
سَنگَت پنهنجيءَ سِپرين، "سچوءَ" کي ٻہ سڏيندو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩

زار روئِي ڪيم زاري،
دوستَ ڙي توريءَ تا نہ سَري!

محبت تنهنجي، وو، ڪِيَس مستانِي، بارُ بِرهَ جو باري،
دوستَ ڙي چَوي لوڪ چَري.

هِن بنديءَ کي، وو، بخش بلوچا سائين، هوت اَچِي هڪ واري،
دوست ڙي سَنـدءِ ذوقَ ذري.

ميلائي لَـڳي، وو، محب اوهان جي، واجهہ وجهي ويچاري،
دوست ڙي وڃان تا مَ مَري.

آهي مِڙيوئِي، وو، توکي معلوم سائين، حال حقيقت ساري،
دوست ڙي وڃ مَ يـار وري.

جيڪِي آهين، وو، سو تا تون هين سائين، حڪم سندءِ آهي جارِي،
دوست ڙي پـيـَرَم خبَر ڪَري.

"سچو" آهي، وو، اوهان جو سائين، ڏجو تنهن دلداري،
دوست ڙي وڃن ڳَـجَ ڳَــَري.

Gul Hayat Institute

داستان چوٿون

١

ڪاغَذ لکي ڪالَ، مُکم جو محبوبَ ڏي:
ڳالهيون سنديون حالَ، ڏِينديون پڙهڻ مان پتريون.

٢

آيو راتِ رقمُ، مون ڏي محبوبن جو،
تہ 'دوستيءَ وارو دم، ڪڏهن تون نہ وسارئين.'

٣

لکيو موتي مُون، ڪاغذ قريبن ڏي،
'اٿَمَ تون هِي تون، ٻئي جو ناهم آسرو.'

۴

حَبِيبن ڏانهُن هيئن، اَديون لِکجي آئيو،
تہ ' تون مون سان جيئن، اَءُ تيئن تو سان آهيان.'

۵

نَئون لِکيو آيوم، پِريان سندي پار ڏنهن:
سو لُونءَ پَريو لايوم، وِٺي حال هيانوَ سان.

٦

جيڪر لِکي موڪليان، هَي خط هزارين:
پڙهي مانَ منهنجا پِرين، هِي سگ سنيارين:
شَل وار نہ وسارين، اِهو اٿم آسرو!

٧

لکي خط مُنجان، هِي پِريان سندي پارَ ڏي،
تہ 'منهنجون لک هُجان، توسان آهن تو جئين'.

Gul Hayat Institute

٨

پــانـــڌي پَهـچـائـي، ورُ عَـريضـو عجـيبَ ڏي؛
قـاصِـد ڪونچائي، متان سورَ وجهين ساهَ ڪي.

٩

چڱو ڪِيم تِکو، مون کي پارئون پريـنءَ جي؛
سـرتيون سـيِ سِـکو، جيڪر لائڻ لـُـونءَ ڙي.

١٠

لـيـلائيـنـدو آئـيـو، پـانـــڌي اَجُ پَـراءِ؛
ورتـس دردَ ڏراءِ، جـو مَـت وجـائـي اَئِـيــو.

١١

اَڳِيئون مُحب مَنِي، متان ڪا منهنجِي ڪَرين؛
وهـنـدو ورُ وني، سـاتِـي خـبـر ڪِـيـئنِ جِـي.

١٢

وجِي ڏيهـ ڏنـو، ڪِـي تو سـنـدو سـڄـڻـيـن!
چـڱـيءَ طرح چِنو، پانڌيِ ڏنـئِـي پِـريـنءَ کـي؟

١٣

سوزَ پري سِٽِ جا هُئِي، سا ساتِي ڪين سِکيو
تہ متان ڏئي لهَسَ لِکيو، جو پڙ مُڪو سڄڻين

١٤

سـنــدو رازَ رقعو، آيـو جو عجـيـبَ ڏنهُـن؛
سـا سِٽَ پڙهندي سَرتيـون، ڳالهائڻ چُڪو؛
عاشقَ جـي ارواح کـي، چـڻ لڳو تِيـر تُکو؛
مون ڏي مُحب مُڪو، چڻ ساتِي سلامَن جو.

١٥

حَـبـيـبَـن هـيـڪـارَ، آئـيـن وري مــوٽـئـيـن؛
بـابِـيـهَـلَ پـيـهـارَ، اَچي ويـهـ اَڪين تـي.

Gul Hayat Institute

١٦

وري ڪانگ وريو، پريان سندي پارَ ڏنهن؛
لامين لڳي لُونءَ جو، تنهن ڏايو سُر پريو؛
ڪاڪيون ڪنِ ڪريو، جو تو ڏئي سنيهو سَچّڻان.

١٧

سنيها ساري، منهنجا چَوي محبوبَ کي:
’پرين ٿنهنجي پارَ جي مدت مون ماري؛
’مُنج ڏهاڙي مون مٽين، اهو ڏاهو ڏياري؛
’مَرُ سِگهَڙو سَنياري، ڏئي سِڪ سَنِيهڙا.‘

١٨

سنيهو سان سُورَ، چَوي تو چهنبَ سان؛
پَون پاڙيچن پُور، بولي بُڌي تَنهن جِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

اَءُ ڪانگا ڪا پرين جي ڳالهہ ڪَر،
وعدو ڪَيُئِي ڪالهہ سو پَرحال ڪر!

ڪِيئن ڏنو تو دوست منهنجو ديس ۾،
خوش ڏنو هوئي يار ڪهڙي ويس ۾؟
سا خَبر مون سان وري في الحال ڪر.

ڪِي پُڇيائون خَبر منهنجي حالَ جِي،
ڪي ڪَيَئي آگاهہ هِن احوالَ جِي،
سو مون سان ڏاها اِهو اَحوال ڪَر.

هِت فراقَ آهي ماريو، مان پيو ڇا چوان،
سور منهنجي ساهَ کي نِت نِت نوان،
اَءُ ادا خاطر مُنهنجِي خوشحال ڪَر.

ڪِي اَڏاٿو هُئين پرينءَ جي پارَ ڏي،
ڪِي نياپا هِي نِيا هُئِي يار ڏي؟
ڪا مَدد مُنهنجِي ادا الحالِ ڪَر.

دوستن جي منجهہ حضور حاضر ٿئين،
زاغ زاريءَ مون نياپا هي نئين،
لڳ سائينءَ سارو، ”سچوءَ“ جو سوال ڪَر.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢

اي پرين ٿون پاڙ پنهنجا، قولَ جي تو ڪالهہ ڪيا!

مَنجهہ جدائِيءَ تانهنجي، هِت آسان هِي حال ڪيا.
مون تا مِلڻَ لئہ تانهنجي، ڪوڙين ڪهڙا تِي خيال ڪيا.
حالَ مُنهنجي ڪي ڏسي، ڪيئن پلا تو پالَ ڪيا.
سڏ "سچوءَ" سِڪ سوزَ مون، جانِي اوهان ڪي جالَ ڪيا.

ڪافي ٣

مُنهنجو هاڻي مونِ وٽ اِيندو، هاريون واقف حالَ جو!

ڪينَ چڙيندو چِپَرين، نال نِماڻي نيندو.
شالَ مقام مُئِيءَ جو، ٿر وچِي نِي ٿيندو.
درسن سندو دائما، ڏاڻ ڏکيءَ کي ڏيندو.
"سچو" پار پرينءَ جي، وره وارو ڪو ويندو.

ڪافي ٤

هِن غريب جو حالُ،
تو ڪي مَعلوم آهي!

صدقي ڪنديَس سِر سائِن تَون، پيو سڀ مِلڪ ۽ مالُ.
دوستَ اوهان ريءَ ديس ۾، جيَڻ آهي جنجالُ.
ڇَڏِي بُڌايان ڪيترو، آرياڻي اَحوالُ.
مَج "سَچوءَ" جو سپرين، سائينءَ لڳ سوالُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

پَرديسِي گَڏيا دوستَ لَڌو هِجر هلاڪِي،
آيا اڳڻ مُنهنجي، جن ڪيو هو فراقِي.

جَن ڪاڻِ سڪيَس سالَ، ويٺي واتڙين تي،
مُون ساڻ اَچِي پاڻ، ٿِيا محب ملاقِي.

پَرديس لَڳ مون تي، پانڌي روز پُڇايا،
مون ڪي ڪانه پئي خَبرَ، اچِي سي ٿيم اوطاقِي.

پيغامَ پَهريئون پانڌن هَٿ پاڻ مُڪائون ٿي،
هاڻي هِڪُ ٿيا مون سان، جي يارَ هئا ياڪِي.

آهي سَگ "سچو" دوست جي در جو اَصلَ کَون،
تنهن ڏيَڻ ڏوراپو، ناهي مَستُ ميثاقِي.

ڪافي ٦

تون تا وسين مُنهنجي مَن،
ميان تو کي ڇڏِي پڌايان ڇا!

هوتَ سنديَوَ آءٌ حاضرِي، پيون سي ڏنَڙم پَن.
مقصد منهنجو تون ٿِيئن، پيا ڪَعبي نيتَ ڪَن.
آءٌ گهٽو گهورِي تَن جِي،ڪيو سِرُ صدقي جِن.
عرضَ اِلاهُون عاجزن، ڪوهُ نه ڪرين ڪَن.
اَڪيَن عامُ نه اَوڙِي، تو کي جاڻِي ڏنو جَن.
آهي "سچوءَ" کي سدا، طَلَبَ توهان جِي تَن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

يارَ اسان کي تيون مارين،
تنهنجيون اَلغرضايون!

انهوَن دانهن تي، سائين هِي ڪميٽيون ڪارين.
باهيوَن تنهنجي بِرهَ جيون، بارڻ دل ۾ بارين.
ڪِيئَن جون ڏنئون خبران: "سچو" تو هُتِ سارين.

ڪافي ٨

جڏهن پِريَن پاتيم جهاتِي،
تڏهن حاجَت ناهي حج جي!

اچڻ ساڻ اُنهن جي يارو، عشقَ ڪئِي اثباتِي.
سڀ ڪُجھ ثيڙم حالَون محرم، وسريَم ذڪر ذاتِي.
چوريءَ چوريءَ يار سَجَڻ سان، ڏس "سچو" دل ڦاتِي.

ڪافي ٩

دوست ٿُنهنجي در جي، هيءَ ڳالھ آءٌ ڪنهن سان ڪريان!

چڏ پرين پَرڏيھُ تون، ميان، ڏکَ اوهان باجهوَن ڏريان.
دوستَ رھ هِن ديس ۾، ميان، سرُ منجهوَن سوَرن پَريان.
لَڪَ سَيَئي ويني لنگهيَس، ميان، پَوريم اوريان پَريان.
ساڻ چرخي چتَ جي، ميان، ورهَ جا ڌاڳا وريان.
سِرُ "سَچو" چَوي پانهنجو، ميان، دوست تو آڏو ڌريان.

Gul Hayat Institute

داستان پنجون

١

ڏار چڙهِي ڏاهِي، ڪِي جو چيو چُهنب سان؛
اِهو مون آهِي، اَندرُ ڙِي اَرواح ڪي.

٢

ڏاهو ڏار چڙهِي، لَسين تو لاتيون ڪري؛
ڪو نئون سبق پڙهي، اَج پڻ آيو اوڏنهُون.

٣

ڏاهو مَٿي ڏارَ، عجَب اَج لاتيون ڪري؛
تو "سچو" ڏئي سنيارَ، پريان سندي پارَ جِي.

٤

ڏاهو ڏار چڙهِي ڪري، ڪِي تو چهنب سان چوي؛
اَديون سَپ آهي، آهيو پُڌڻَ واريون.

٥

چهنبَ ساڻ چوي، ڪِي پيو ڪانگل ڪاڪيون؛
پورن مَنجهه پَوي، تو سَڻِي ساهُ سنهيڙو.

٦

مُحبن ڏنهن مَسين، اج پڻ ڪانگل آئيو؛
لاتيون واهَ لَسين، ڏاهو ڏار چڙهِي ڪري.

Gul Hayat Institute

٧

لاتيون ڪنديئِي، ڪانگو هيٺ ڪِري پيو؛
هَي هَي هَنديئِي، ساتيءَ ساه متي ويو!

٨

ڪَهيو هِيئن ڪانگي، آئون چيائين ڇهنبَ سان،
تہ 'سَچَڻ ڪنهن سانگي، وري اِينديءَ اُنهِين'

٩

ڇُهنب ساڻ چِئي، ڪاجا ڪانگل ڳالهڙي؛
ساري آتڻ ساںِ انهيءَ، ڪَهڙي ڏِسُ ڪَئِي؛
پُورن منجهہ پِئِي، سڀ ڪنهن آئٽ ڦتو ڪيو.

١٠

ڏاهي چڙهِي ڏارَ تي، ڪا جا لِتِي لاتِ؛
ڏک ڏنائين سڀ ڪي، وائِي آڻي واتِ؛
پَيون ۾ هيهاتِ، آتڻ واريون اُتهين.

١١

ڏاهو چڙهِي ڏارَ تي، ڪري هيءُ مذڪور،
سنيهَن ۾ سورُ، چوي ٿو ڇهنب سان.

١٢

سُٺو سنيِها سَرتيون، ٿو چڙهيو ڏارَ ڏئي؛
سارو ساهُ نئي، ٿو نازڪ نِياپَن سان.

١٣

ڏاهو ڏارَ متي چڙهيو، ٿو ڪري بِرهَ بيانُ،
آتڻ تي احسانُ، ڪري ڪلامن ساڻ ٿو.

١٤

ڏاهيون سڀ ڏسو، جو آيو ڪانگ قريبَ ڏنهَن؛
وجِي جان جٺو، نيو نيِاپَن ساڻ ٿو.

١٥

وتيون ۾ ويڙهيءَ ٿو ڪاريون ڪانگ وهائي؛
روحُ نئين ريڙهي، سپ ڪنهن جو سرتيون.

١٦

ريڙهيون روح نئين، پَسو سَپ جو پاڻ ڏي؛
سنيها جي سَڄَڻان، سي چڙهيو ڏار ڏئي؛
آتَڻ ۾ افسوس ٿيو، تنهن جي پيرَ پِئي؛
ڪَتي سگهي ڪانڪا، ڪَوَنَ وهلور وهي؛
کهڙِيءَ طرح ٿئي، وري سَنباهو سَرتئين!

١٧

ويس تَندُ ڇڃِي، پَهو پٽِ ڪري پيو؛
سُٽِي سَنيها نيهن جا، پئي جهوريءَ منجهه جهڃِي؛
اِنهيءَ پَتِ پڃِي، پيسَ روئندي ڪپڙا.

١٨

ويڙهي وتندي ئِي، ڪانگي قهر ڪمائيو؛
ڪاڪيون ڪتندي ئي، پيَم پورُ پريان جو.

١٩

صدقي ساهُ ڪريان، هِنَ ڪانگي تَون ڪاڪيون؛
جي ڏئي سنيها سَڄَڻان، سي سانيِي ساه ڏريان؛
پلي پيرَ پَريان، اُنَهيءَ ويلي اوڏهِين.

٢٠

آٿي ڪانگَ ڏنياس، ڪتابَت قَريبَ جِي؛
پَهو ڪتيندي پَت پِئِس، چوهون تَند چِتياس؛
پيچون پيچ تياس، روئندي چولي چِڪَ ۾.

Gul Hayat Institute

٢١

هَلِي ڪانگي هِڪَ، ڪا جا ڪَيس ڳالهڙي؛
تنهن مامَ ٻُڌڻ سان روئنديءَ، چولِي ڪيائين چڪَ؛
سَنيهي مَون سِڪَ، پاڻهي ڪيائين پَڌري.

٢٢

ڏاهي چڙهي ڏارَ تي، ڪا ٻولي هيءَ ٻولِي؛
سا ٻُڌي روئِي رتَ سان، چِڪَ تيس چولِي؛
جَڻ هنيڙي ۾ هولِي، تنهن آڻي هِندن جي هنئي.

٢٣

سَچَڻ ڏنهُن سَنيهڙَ، تنهن آڻي آتڻ ۾ ڏنا؛
جڻ ڏنائين سَين کي، چُريءَ پاجهون چيهڙَ؛
ڏک پَريائين ڏيهڙ، ماريون اِنهيءَ مام سان.

٢٤

سڻو سَنيهڙ سَيِي، ماريون مَحبوبن جا؛
لَڪن مَنجهڙ لَيِي، ڪا سُورائِتي سارَ سان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آءٌ تا ڪالهہ اُڏامِي، وڃي پَيَس پِرين وٽ!

هت قبوليم تَنهن جِي حلقه بگوش غلامِي.
مِهر مٿو ئِي ناهه ڪو، عاشقَ تِج تون آرامِي.
اصل لاڪُون اُن جو، هِي پاڇِي آهي پيغامِي.
ويَس برابر اوڏهِين، ويٺيس ڪين وسامِي.
مون ڪي ڪيائون پنهنجو، "سچو" يار سلامِي.

ڪافي ٢

ڪڏهن اِيندين هِڪُ ٽِيندين،
نِت نِهاريُون سنديَئِي واٽَڙيُون!

سانَولَ ڪنهين سانگَ سان، اگرٌ اسان جي اِيندين.
اِهو اٿئون آسرو، بَديون تا بخشِيندين.
ڪَنهين ڏينهن هِن ڏکيءَ کي، دوست دلاسو ڏيندين.
پرِين نيندين پاڻَ سان، ڇپَر تا نہ ڇڏيندين.
ٿوري گهٽِي ڏينهَڙي، گولِي ساڻ گڏيندين.
پَڪا پَڪن سامُهون، اوري آٿَي آڏيندين.
سو ڏينهَن ٽيندو ڪهَڙو، "سچو" ڪري سڏيندين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

مَنُ موهي منهنجا جانِي،
گهٽا لايَئي ڏينهڙا!

صورتَ تنهنجي سُپرين، مورت ڪئي مَستانِي.
پرين اوهان جي پارَ جو، گوندر ٿيو گُذرانِي.
روز اَزل کون ڏٺوَ اسان کي، نيهن پنهنجو نِشانِي.
اگڻ اسان جي آءُ پيارا، محب ڪريان مهمانِي.
پيرِيءَ جا "سچو" ڏينهن وسارج، ٿيئي جَمالُ جوانِي!

ڪافي ۴

يارَ سَجڻ ڪيئن سَرِي، تو کي اسان باجهون!

اسان نِماڻن ڏي سُهٽا سائِين، دوستَ نِهارج وري.
توکي قدر ناهي ڪو، پلو، چيٽڪ ڪيڙس چَري.
اَچِي "سَچوءَ" جِي ايڏهِين، سَندي درَ ذري.

ڪافي ۵

ياد سِوِن کي اَڄ پيون،
مِٺيون ڳالهيون سُهٽا تُنهنجِيون!

رهيون آهن روحَ منهنجي ۾، ڪين وسرِي سي ويون.
ويٺا ڏسون ٿا وات اوهان جي، دوستَ دلاسو ڪو ڏيون.
"سچو" آهي سَگ درَ تنهنجي جو، ميان نالِ نِباهي سو نيون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

مون سان تو ڪَيون ڪيون، سُهڻا اُهي ڳالِهيون ڳالِهيون!

سي نہ وڃن وسري، پلو ميان،
چڱيون اُوهان جي چَيون چَيون.
اوهان ٻاجهُون سُپرينُ، ميان،
نِيهن وهايون نَيون نَيون.
لِڪُون ڪيون سين لوڪَ ڳُون، پلو ميان،
پَدر اُهي اَڄُ پَيون پَيون.
ڳُجهيون سي ڳالهيون يارَ "سچوءَ" ڳُون،
ڪِين وسري سي ويُون ويُون.

ڪافي ٧

آءٌ تا تنهنجڙِي آهيان، يار مون کي چو تو ڇَڏين!

تون تا منهنجو آهينُ اَصل ڳُون، ڪنهن نہ ٻَئي در ڪاهيان،
هوتَ اِينديِن هِت ڪڏين.

آءٌ نماڻي عيبن هاڻِي، سَگَہَ نہ ساٿُوَ ساهيان،
پَڪا اوري آٿي آڏين.

توڙي سُجاڻِين توڙي نہ جاڻِين، لالچ تا ٻِي نہ لاهِيان،
ساڻ گولِيءَ پاڻ گَڏين.

آءٌ تا ٻانهي تون تا سائين، آءٌ غريب سا چاهيان،
نانءُ "سچو" ڪري سڏينُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

انهن جادوگر چشمن بيران ڪيو سين!
اِنهن نيڻن سندي نازن حيران ڪيو سين!

راتو ڏينهان دل کي هيءَ آهي پريشاني،
اُنهن غمزن ڳُجهن رمزن ديوان ڪيو سين.

هَي هَي هِيءَ فرياد وي يارو، ڪنهن کي سُڻايان،
خونِن هِن خمارن، مَستان ڪيو سين.

ميدانَ منجهہ ”سَچو“ تَهہ ذليون آيو آهي،
اِنهن تارن سَندي تِيرن نيشان ڪيو سين.

ڪافي ٩

زاريون ڪَيو زار زار، ميان،
ويني روئان، ٻَڙي جيڏيُون!

ڪيئن ڪريان ڪاڏي وڃان،
ياڪِي سو تيڙم يارُ، ميان.

راتو ڏينهان ڳالهہ اِنهيءَ جو،
جيڏيون ڙي جِيءَ کي جار، ميان.

پاتو اُتم لَڳ پِرينءَ جي،
ڳَلِ هَنجُن جو هارُ، ميان.

عاشقن کي سوز ”سچو“ ڙي،
آهي سَدا سِينگار، ميان.

داستان ڇهون

١
اَءُ ڪانگا ڪارون، تو سان ڪيان ڪيتريون؛
جو پَهچائين پيغامَ تو، پريان جي پارون؛
ڪي "سچوءُ" سنيارون، تو ڏاها ڏهاڙي ڏئين.

٢
ڪارون ڪِيئن نہ ڪريانس، جو تو ڏئي سَنيها سَچَٽان:
پُٺي پرَ پکيءُ جا، ساڻ جواهِرَ جَڙيانس:
موتين ۽ لَعلن سان، پينَر ڪنب پريانس:
پيرين دست ترپانس، جو آهه نياپا ڏيندڙ نيهَن جا.

٣
پَکِي سوئي پَرَ، تو اُتري پار پِرينءُ جي:
خوشيءَ جِي بہ خَبَرَ، ماںَ وٺي اَچي ڪا اُڏهون.

٤
چڙهيو لامَ لَنئي، اَج تو ڪانگل قريبَ جو:
سنِيها سَچَٽان، سي ڇهنب ساڻ ڇَٽي:
پورن منجهہ پَٽي، تو ساهُ منهنجو سَرتيون.

٥
چڙهيو لنئي لامَ، تو بوليون ٻاجهاريون ڪري:
ڏئي سَنيها سَچَٽان، تَريو مَتي تامَ:
ماريون ماري مامَ، جا تو ڏئي لِڪائي لوڪَ کون.

٦
پِريان جا پيغامَ، تو ڏئي مِڙيئي مامَ ۾:
سَوين مُنجَن سَلامَ، جو ڏاهو ڏاهَپَ سان ڏئي.

Gul Hayat Institute

٧
چپیو رهي چانیین، تـو ڏئـي سنیهـا سَچَّـان؛
آیـل اولانـیین، تـو ڳـالـهـائـي ڳُـجـهـ ۾.

٨
سِگهو اُڏامِي آءُ، تـون پَـکیَـڙا پِرينَ جـا؛
سڀ کنيِ کریان تانهنجا، ساڻ جواهر جَـڙاءُ؛
عِطر کـتـوري اوتیان، پیا مـاڻِـڪ تو مَـٿـاءُ؛
سـاري سنیهاءُ، ڪي آڻـي ڏيج عجیبَ جا.

٩
ماریون مام منجهي ڪِي تو تـُریو تاريءَ تي چَوي؛
سَچـڻ ڏانهَـن سنجهي، ڏاهـو ڏکـجِـي آئيـو.

١٠
آڻي ڪانگ ڏنـوس، ڪو عریضـو عجیب جو؛
پـیـنَـر سَپ پنوس، ڳـاریـنـدي ڳـوڙهن سـان.

١١
مون ڏي ڪالـهـ مُـڪـو، دلـبَـرَ دلاسَـن جـو؛
سـنـدو رازَ رقعـو، سـو پـڻ واچـیـو وهـسـان.

١٢
واچیندي ویاس، هـاریـون پنهـنـجي حـالَ ڳون؛
نـامـي تـنهن نِیـاس، پـاڻ لکیـو جو سَچّیَن.

١٣
ڪانگا ڪتابَتَ، ساري سـارج سـاهَ سان؛
اِهـا آمانَتَ، ٻئي ڪنهـن عـامَ نـ آڇـئـیـن.

١٤
ڪـتـرريءَ ۾ ڪَـنيِ، لـویان ـلاڪـیـڻـي سَيِـئِـي؛
جو ڳالهیـون ٻُڌي تـانهِـجـیـون، چِپَـرؤن وهـن چِـنَـيِ؛
تـا پُـڻ اُتـي تَـنـيِ، ویهـو تـو وایـون ڪـري.

١٥

آڄُ نہ انهيءَ ڏارَ، لامين لَنوين ڪانگڙو:
جيڪس پِرِيان پارَ، ڏسندي سو ڏڪَ پَريو.

١٦

زاغَ نہ تيءَ زبون، ونءُ اُڏامِي اوڏهين:
نہ تہ خاصو مُنهنجو خون، پوندو ڳچيءَ تانهنجي.

١٧

ڪاغذ قريبَن جو، اَڄ مون ڪي آئيو:
ساجن ڪيو سعيو، اَچڻ جو هن پارَ ڏي.

١٨

لِڪو ۾ لامين، تو لاڪِيٽو لاتيون ڪَري:
ٺهڪندو ٺامين، ڏئي سَنيهو سَڄَڻان.

١٩

چڙهيو مَٿي چانيَ، ايئن چوي ٿو جيڏيون:
'ڪج سِينَي ۾ سانيَ، ساري سَنيهن جِي.'

٢٠

ساري ڳالهہ سَچي، ڪانگي ڪئي قريبَ جِي:
ريهي دل رچِي، تنهن نازڪ نياپَن سان.

٢١

اَٽيو ڏنا ڪَر، ساٿِي يارَ سَنيهڙا:
منهنجي پارُن پَڪِيَڙا، وڃ دوسياٽي در:
جو سِڪَ آهي مون سَر، ميان محبوبَن جِي.

٢٢

ڏنا ڪَر آٿي، سدا سِڪَ سَنيهڙا:
هِينئڙو مون هاٿي، آهہ "سچو" سوداءُ ۾.

Gul Hayat Instutute

ڪافي ١

مانَ پرينءَ پَهچائي، هِي نياپو ڪو نيئِي!

ڳچِيءَ پائي ڪپڙو، پاچياٽي پَرچائي،
حال ڏسي وڃ هيئي.

پرين ڏسج پاڻ ڏي، چِتُ نہ وڃُ مون تَونِ چائي،
يارَ اسان ڪان پيئي.

الله ڪارڻ آءُ تون سائين، پانهي تِي پاڏائي،
بخش اسان کي پيئي.

اوهان پاجهون سُپرين،ويني سو ورهَ وسائي،
ڪانگ اڏائي ڪيئي.

در اوهان جي جو دلبر سائين، "سچو" تو سگ سڏائي،
بَڌِي پانهُون پيئِي.

ڪافي ٢

هِنيون هوتَن هٿ آهِي آهي،
ڪيرُ چوي تا ناهي ناهي!

فَهمُ فراستَ، عقل ارادتَ، نيهَن بِنا ناهِي ناهي.
مست ٿيا مخمور اتاهِين، ڪَل نہ پَئِي ڪنهن ڏاهي ڏاهي.
ڏوڙا طالِعَ ٿين اُنهن جا، يارُ جنِهان نون چاهي چاهي.
وسُ مِڙيوئِي يارَ سَجَڻ جو، هيءَ نماڻي چاهي چاهي.
سَڳَ سِياپو يارَ سَجَڻ سان، ڪير"سچيڏنا"ساهي ساهي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣

آءُ اسان وٽِ يارَ تون، آهي هِت اَسان جو حالُ هِي!

اُباڻِڪو آهِيان گهڻو توريءَ پِرين پرديسَ ۾،
آءُ مِڙيوئِي، معلومُ ڪر، عاشق سَندو اَحوالُ هِي.

آهِ اوسيڙو اوهان جو، شب روز اکڙين ۾ ميان،
جانِي سَندءِ مون جاڳندي، آهہ خواب ۾ بہ خيالُ هِي.

دوست ٿُنهنجي درَ اُتي، ڏونهين وجهي ويهِي رهان،
منهن ڏيکارج محب مون کي، نہ تہ آهہ ويهڻ هت وبال هِي.

درد مَند جي در پيهِي، آءُ دوستَ دل خوشحال ڪَر،
صدقي ڪريان سِرُ ساهَ سان، ڇا مِلڪ ۽ ٻيو مالُ هِي.

ويٺي نِهاريان واٽڙِي، تنهنجي اچڻَ جي لئہ ميان،
لَهُہ سُڌِ سَنديَم ساجن اچي، نہ تہ آهہ جِيڻ جنجال هي.

پاڻون پَري نہ ڪريو مون کي، ڪي دوستَ دلداريون ڏيو،
هوءِ تون سَدائِين ساڻ مون، آهي ”سچوءَ“ جو سوالُ هِي.

ڪافي ۴

آيو مُنهنجي گهر يار،
جنهن جي ڪارڻ مون تي ساٿي سَنيِايا!

در پيهي مون آئيو، اڄ دوست مِٺو دلدار.
سوئِي گڏيو سُپرين، هو جنهن جو جيءَ کي جار.
بالڪل ڪيائون پانهنجو، ڏنائون قول قرار.
معاف ڪيائون مِهَر سان، مون تي هُئو ميار.
”سچو“ سرهائِيءَ ۾، ڇڏ روئڻ زارو زارُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥

رات ِ پرينءَ ڪاتي پيئِي، اڙي ساڻي سُڌ ڏيجو!

پُڇاڻان پرينءَ جي، حالُ اَسان هِت هيئِي،
ساڻُ تَڪيءَ هِڪ تيجو!

پَسَڻ ڪارڻ پرينءَ جي، ڪانگ اُڏايم ڪيئي،
نالِ وني هيءَ نيجُو!

عرضُ آرياڻيءَ کي، نانءَ ڏڻيءَ هِي نيئِي،
بانهون بَڌِي چگّيا چيجو!

سچو" ياران ساٿيو، ڪين ڏوراپا ڏيئي،
پيرين پانديو وجي پيجو!

ڪافي ٦

دوست دلاسا ڏيئِي، ڏک ڏوڙو وري ڏيندئِي!

متان ويهين مان ڪري، يار سَڄَڻ سان تو پيئِي،
ساڻ نيڻن دل نيندئِي.

مون تا ڏٺا ڪيترا، مارياسي ڪَجلين ڪيئِي،
اَڄ صبح تو وٽ اِيندئِي.

"سچو" آڏو سَڄڻان، بانهون بڌي آءٌ بيئي،
سيءُ بديون بخشيندئِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧

هِيئَن مَ وِجُ تون ماريون، هوتَ نماڻيءَ ڪي، ميان!

سِڪ ٿنهنجيءَ سُپرين، ڪوڪان هِن ڪي ڪاريون!
پـرين پَري چو وجين، پارڻ دل ۾ پاريون؟
پاڄَهه پاروڇا تو پوي، سُڻي ضعيف جون زاريون.
جايون ساري جيءَ ۾، ورهه آوهان جي واريون.
ميان مشتاقن جون، سَهَهُ آرياڻي آريون.
سڪ اُتي تيو سُپرين، ڏک هِتي ڏيهاڙيون.
راتو ڏيهان تو روئي، "سچو" توکي ساريون.

ڪافي ٨

سَڄَڻَ ٿنهنجو بِرهه باري، اسان جي ساڻ تو ياري.
آءٌ تا پانهِي تون تا سائِين، پڏي پانهان ڪِيم زاري.

اَچانڪ لَنئَ جا تو لائِي، پئِي تا ڪَلَ نه مون ڪائِي،
وڻيئي جائِي ڪَيئِي سائِي، پاتِيسُون ڳَل ڳچيءَ ڳاري.

وڌو سين طلبَ ۾ توئِي، نه هو هِت حال مون ڪوئِي،
چوان هِي حال ڪنهن روئِي، معلوم آهي توکي ساري.

اَلانيِيون عشقَ جي لايون، ويون وسري سَيِئِي وايون،
اسان جي طرف ڏي آيون، ڪئِي سڀ لوڪَ بيزاري.

لِکان ڪيئن ڳالهه هِن دمَ جي، ڏاڍي آهي راهَ هِن غم جِي،
ملامَتَ ڪُل عالم جِي، اَسان تا اَصل اِختياري.

"سچو" ڪَر سَوَ شڪرانا، پُڇي تا بِرهُ بيگانا!
توڙي هِت سي ٿيا ديوانا، مليوسين دوست هِڪواري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۹

يارَ مرشِد تنهنجون ديدان،
مشتاقن کي مارنِ ڌِيون!

چڪي تہ هَٽن ٿيون چوهَ منجهاران،
ڪانُ ٻٽيءَ جو ٻَچائن ٿيون.

ڏسڻ سان ڏور وجهن ٿيون،
دام دلينِ جو ڏيائن ٿيون.

شهبازن جان ڪَرن ستونا،
گهورَ اُنهيءَ سان گهائِن ٿيون.

جاڏي چَڙهن تاڏي ٻِرهہ ٻُراقان،
پير رڪيب نہ پائن ٿيون.

”سچوءَ“ جهڙا سَوين هزارين،
ڪي ئِي ڪُرنش منجهہ ڪنبائِن ٿيون.

Gul Hayat Institute

داستان ستون

١
چڙهيو سَر چانيين، لَنوين جي لاتيون ڪري.
تہ 'سنيها سانيين، جي تا مُڪَئي سَڄڻان'.

٢
تڪيو تي تاريءَ، لَنوين جي لاتيون ڪري؛
ڏئي سان زاريءَ، اُيي سنيها سَڄڻان.

٣
پارانيا پويون، وجهي ڳوري ڳچيءَ ڪانگ جي؛
ڪيي آبُ اکين مان، نيهين نِچويون؛
لُڙڪن سان لويون، تي هئين لائيس هتڙا.

٤
چڙهيو ڏار ڏئي، سنيها جي سڄڻان؛
تو جَڙ روح رڳُن مَون، نياپن ساڻ نِئي؛
جٿو جاءِ تئي، سٿين پارانيا پِرينءَ جا.

٥
اَڄ ڪانگل آيو، ماٺ ڪندي مونجهہ مَون؛
سو تا منهنجي ساهَ کي، سرتيون سيبايو؛
هيڏي هَلايو، اڄُ محبوبن مِهر سان.

٦
اَڄ ڪانگا چئہ ڪِيئن، سَرها ڏنئي سُپرين؟
حالَ اسان هِت هِهڙا، ڪِي هُت پِي هُنّا هِيئن!
جهامَ ڏئي جهڙ جِيئن، تِيئن تِي اوتَ اکين جِي.

Gul Hayat Institute

٧

ڏاها ٿيءُ نہ ڏورِ، ويهہ مون کي ٿي ويجهڙو؛
ڪر ڪالهوڪي ڳالهڙي، جان هُئين رات حضور؛
دوستَ اڳين دستور، ڪِي تعظيمان توکي ڏنيون؟

٨

زاغ زبانون ڪيي، اِهائِي وائِي؛
’پِريان سندي پار جِي، آهہ تو کي واڌائي؛
’پچي حقيقت حالَ جِي، هُت ساجن سَيائِي؛
’تہ ڪِي عاشق خوش اسان جو، ڪَل ڏئين ڪائِي!‘
مون سان بيحد پلائِي، ڪَئي پرينءَ پارڻ تانهنجي.

٩

الله لڳ اُڏام، تون موتي محبوبن ڏي؛
وڃِي ڏيج پرينءَ کي، اِهو پاڃِيءَ جو پيغام؛
ڪريِ قدمن تي پَئي، سَوَ لَک ڏيج سلامَ؛
آهي اوهان ريءَ سپرين، هِت مِڙيوئِي ماتام؛
’اَچڻ جو اَنجام، ڪَر سِگهو طرف ”سچوءَ“ جي‘.

١٠

نا تہ مرِي ويندو هيءُ، الله لڳ اَچيج تون؛
تو تَون آهي هِن جو، جانِي صدقي جيءُ؛
لاهہِ فراق فقير ڪون، والِي ويجهو ٿيءُ؛
تون پڻ ان جو ٿيءُ، جو نوڪر تنهنجي نانوَ جو.

١١

سَيِئِي ڏيج ساري، سنيها کي سَڄڻان،
’اوهان پاجهونِ سپرين،هُت گوندرَ گذاري؛
’گهَڙِي نا گهاري، ميان محبوبن ري‘.

۱۲

پَڪِي سوئي پَرَ، اَڄ اَڏاڻو اوڏهِين؛
رسيو وڃي اُنهين، سو پانڌي منجهہ پَهَر:
اَڏو عجيبن جي، ڪيائين سڀ خَبَر:
'هُت عاشِقَ ڪي اَوهان بنا، هِنيڙي منجهہ حَشَر؛
'تو اوتي اکڙين مَون، باراني بَحَر؛
'هاڻي ڏيو دلاسو دلبر، متان عاشق اُت مَري وڃي'.

۱۳

ڏار چڙهيو ڏاهو، تو ڏئيم دلاسا دل کي،
تہ 'صبح سانباهو، هو اَچڻ جو عجيبَ کي'.

۱۴

پکيڙا پُويانءِ، لَڙهان موتين سَنديُون؛
اَءُ اَڏامِي اوڏڙو، تا جهوليءَ ۾ جهوليانءِ؛
سَيِّئي ڪنب ڪتوريءَ ۾، لاڪيٽان لويانءِ؛
پوءِ سارو سَمهويانءِ، هِڪ هِڪ ڪري هَتَن سان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

آيا ڏنوَ، آيا ڏنوُ، چئہ ڪي پانڌِي آيا!

پِرينءَ ڪي هِن پارَ ڏي، سَلِ ڪي ساٿِي سَعيا!
طرف اسان جي ڪَهُڙِي ڪانگَلَ، ها روح سندن جا رايا!
وري سگھو ميان ونءُ اوڏاهين، جو سُورن اَسين ستايا.
"سچو" ساري مِيان گهڻو سَنيارَم سَجَڻ پِي ڪي ئي سِڪايا.

ڪافي ٢

چَشمن يارَ جي مون تي، چئہ جا چوٽَ چلائي!

درد مندن جِيَ دل اِچانڪ، آٽي عشق آزائِي.
اَسان نماڻن تي روز ازل کُون، چَوَ، تَنهن جي حُسن هلائِي.
بِنهي اڪـڙين سيف ستم جِي، چَو جا آٽي چمڪائِي.
بَـڙچِي بِرهَ جِي سِيني اَندر، "سچو" هِن خيالُ ڪُپائِي.

ڪافي ٣

منهنجي زاري زاري، سُهڻا سائين تو سان!

معلوم توکي ڳالھہ اسان جي
  يارَ سجَڻ سا ساري ساري.
هِيءَ تا هيڻِي واءِ وهيڻِي،
  بِره اوهان جو باري باري.
دوستَ هِئين ۾ يار سمائين،
  گهوٽَ نہ وجهج گهارِي گهاري.
اصلَ لاڪون آهي اوهان سان،
  يار اسان جِي ياري ياري.
طرفون تنهنجي يار" سچوءَ" کي،
  آهہ ڳچيءَ ۾ ڳاري ڳاري.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

يارَ تو سان، ڪي تا ڏينهڙا لَنگهايَم!

راتيان ڏينهان سِر تي ڪيئي، ڏکَ جا مينهڙا وسايَم.
پُڄاڻا اوهان جي ڏاها، ڏايا سي پور پِرايَم.
سِڪ تنهنجي سُپرين، سارائِي سورَ سَلايَم.
پِرين تنهنجي پارَ جا، ڏيهاڙي سي پنڌڙا پُڄايَم.
"سچو" سي ٿي آيا جَن لئہ، ڦالان ٿي روز وجهايَم.

ڪافي ۵

ساٿِي منهنجي يارَ کي؛
ساري ڏيج سلام!

پرت منهنجي روز اَزل کان، توسان مُحب مُدام.
چئِي مَکا هُئُوَ يارَ سَڄَڻ، ميان، اَچڻ جا اَنجامَ.
اَوهان جي نِي يارَ اَچڻ جا، هُلَ پَون هَنگامَ.
"سچوءَ" جيها ڪيترا، تنهنجي در غُلامَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦

تو سان يارَ سچڻَ، منهنجي پِرت اصل کَون پيئي.

اصل اسان جو عشق توئي سان،
ڪوڙيين آهن ڳالهيون ڪيئِي.

ڪڏهن مُڪو - ڪونہ اسان ڏي،
ڏکين نياپو ڏيئِي.

اَسين توئِي سان هِڪ ٿينداسين،
وڇون وائِي هِجر جِي ويئي.

سي ئِي سانيج ڳالهيون اسان جون،
جانِي ڪيڙم تو سان جي ئِي.

جي ئِي ڪَيا هَم قولَ توئِي سبان،
"سچو" پاڙيندس سي ئِي.

ڪافي ٧

ويهي هِت ڪِيئن وساريِن؟
پِرين تو کي پاڻَ پُڇَن ٿا!

"جيهَو تيهو آهہ اسان جو"، چئہ جو دوستَ چَون ٿا.
ڪڏهن ماندو متان ٿئين تون، تنهنجي اڱڻ اچَن ٿا.
جڏهن تين تيون هُت پچاران، تڏهن هِت پورَ پَون ٿا.
پِرين تو کَون پَري نہ آهن، ويڙهي جَڻ تہ وسَن ٿا.
ماندو مَتان ٿين، خوش ٿِي"سچو"،هو اَڄُ گوش گذا،ن ٿا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

مانَ پرينَ ڪي پوي، ڪنِ فرياد آسان جي!

عشقَ جون ماريون سُٽو سَپيئِي،
اديون ڙِي ناهِيو اُوَي.
هن نماڻِيءَ جو يارَ سَڄَڻ کي،
حالُ وجي ڪو چَوي.
هِيءَ تا تَنِ رِيءَ راتو ڏينهان،
راند روئڻ جي روي.
در دوسَن جي ڪيئي آهن،
”سچوءَ“ جيها سَوي.

ڪافي ٩

ساڻِي تون يارَ مُنهنجي ڪي،
نيئِي پَهچاءِ سَنيهو هي!

تہ ”قيد الماء“ جي قسمت، وڌِي دوري تو ڳون مون کي.
”سي پاڙج واعدا پنهنجا، ڪيا هُيئي يارَ جانِي جي.
”ڪتابَن ۾ وڌم مُنهن تي، تہ تي خورسَندگي حاصل،
”لڳي دل اوچِتي توسان، وساري بِرهِ بي تي ٿي.
”مون کي تو تا فراقِي ڪيو، اِها فرياد ڪنهن کي ڏيان؟
”هو جي ڳالهيون ڪِيئي سانولَ“ سچوءَ“کي ياد آهن سي.

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

متفرق کلام

Gul Hayat Institute

Gul Hayat Institute

بيت سنڌي روجهن بابت

١
روجهُون رڻُ يادِ ڪيون، اُپيون رتُ رڱن؛
هر ڪنهن ويلَ هُڱن، اِهڙن اوراتن ۾.

٢
روجهُون رڻُ ڦِتو ڪري، لاهرِ لهي آيون؛
تِين تار نہ تَرايون، جو مُند نہ اُئن مِينهڙا.

٣
مُندين مِينهن اُئانِ، وري روجهُنِ رڻُ ڦِتو ڪيو؛
ڏولائي جا ڏينهڙا، گهٽا گهر ڏٺانِ؛
اُنهيءَ ڪُئن اَرمانِ، لحظي مَنجهہ لهي ويون.

۴
مُندين مينهُن پيونِ، تَرايون، تارِ ٿيون؛
وچڻُ مٿين ماٿرين، ٽاڪن تي ٿيونِ؛
وِسري ڪينَ ويونِ، سورڻُ ريجاڻِن جو.

۵
هنيَڙو چڱي هُتِ، ٿيون روانيون روجهون؛
ڏکيا اَوسَر ڏينهڙا، ٿيون گُذارنِ هِتِ؛
اَئي پَهر چِت، وطن تَن نہ وسري.

٦
رڻُ چڱي روجهُون، ڪا ڏس چِتائي هَليون؛
جيلهان مُند نہ اُئا مِينهڙا، تيلهان ٿيون ڪوجهون؛
لَڪَنِ جون لوجهُون، جَرين جالِڙَ هَليون.

---

* مرتب پاران "بيت سنڌي روجهن بابت"، "بيت سنڌي پورب جا" بعد آيل آهن، پر جيئن تہ سُرن جي ترتيب سان رکيل مواد کان سواءِ ٻيو سمورو ڪلام "متفرق ڪلام" واري حصي ۾ ڏنو ويو آهي ۽ هي بيت پڻ ڪنهن "سُر" سان لاڳاپيل نہ ڏيکاريا ويا آهن، تنهنڪري بيتن کي الڳ عنوان ڏئي "بيت سنڌي پورب جا" بعد رکيو اٿس، جنهن لاءِ مناسب اهو ڄاتم تہ هي بيت ان ئي عنوان سان "متفرق ڪلام" ۾ هِت شامل ڪجن.

Gul Hayat Institute

٧

ماتَر مينهن پيانِ، روجهان موتِي آئيون؛
اوسَر سَندا ڏينهڙا، وسري سپ ويانِ؛
تاٽا ٽَر تيانِ، ڦَتيون ڦوڙيون گَڏيون.

٨

جڏهن تيا ابَر، تڏهن روجهُن ڳاتَ متي کيا؛
موليٰ وچڙيون ميڙيون، جن تي گذاريا اوسَر؛
پهاڙيءَ جي پاندَ ۾، گڏجي ڪَن گُذر؛
تيون سيئي سَر، لَنگهيَن ڏکيا ڏينهڙا.

٩

جي ڦَتيون جي ڦوڙيون، اُني اچي گَڏ تيون؛
اوسَر ڪَيون هُيون، اورَنيون اوريون؛
لَکين ڪِروڙيون، رڻ سيوئي روجهيون.

١٠

روجهڙين اُتاءُ، لنگهيا اُوسَر ڏينهڙا؛
موليٰ آندا مِينهڙا، پنهنجي مهر مٿاءُ؛
جي هيون ويچاريون وِچڙيون، هڪڙيون پيَن ڪاءُ؛
ويُن ڏولُ وِچاءُ، اُني اچي گڏيُون.

١١

آسَروند آهين، روجهون راٽيون رڻ ۾؛
اُپيون پيون آپ ڏي، تيو وائِڙيون واجهائين؛
رڙيون ڪيو رڻ ۾، تيون بُوندون بَرسائين؛
تنهن ڪُند تيون ڪاهِين، جنهن ڪُندَ وَسَن مِينهڙا.

١٢

”سچو“ رک سَماءُ، تو ماٺو روجهن سبان گڏين؛
هاڻي صبر مَنجهِ ئي آءُ، ڪمائي پوري ڪري.

١٣
آيون وَس چڙي، جو مُندين اُتَن مينهڙا؛
موليٰ سندي مِهر آهـ، جي وچڙيون گڏ گَڏي؛
لٽيون لاهـَ لڏي، روجهون ريجاڻِن تي.

١٤
رڻَـئون روجهيون آيون، وين اوسَر ڏينهن؛
مندين اُتن مينهن، ڪيئون رُخ ريجان تي.

١٥
رڻئون آيون روجهون، جو سنياليائون ديسُ؛
مُندين اُتَن مينهڙا، وسري وين پرديسُ؛
جي هيون اُتي ريءَ اُديسُ، سي پڻ سرهيون ساهَ ۾.

١٦
جي اوسَر ڏسِي روجهيون، رڻَ چڙهي ويئيون؛
تن کي وچي اُتهَين، پَلڪان کي پيئون؛
پوءِ مُندين اُتن مينهڙا، سَبزيون سڀ ريئيون؛
ٻوَ واري ٻيئيون، ٻليون گاهَ گُلن تي.

١٧
رڻِ چڙهي روجهان، ويون وري ڪَٿُ ڪري؛
سَبز سِپٽيون آئون ساوڙيون، سَيڪا چاڪُ چَري؛
پُري آئيون پِيئي تي، پَهاڙئن پَري؛
وِيَن ڏولائي ڏينهڙا، سَيڪا پَلُ پَري؛
”سچو“ مون نہ سَري، ريءَ ميلائي سَجَڻين.

١٨
جي رڻ چَڙهيون روجهڙيون، ڪيون ڏولاون ڏکيون؛
جبلن سَندي جهولِئين، پرُ هيون ٻُکيون؛
ٿيون هاٽي سڀ سُکيون، جو مُندين اُتن مينهڙا.

Gul Hayat Institute

١٩

هِنيون لاهي هَليون، روجهان رڻُ چتاءِ؛
موتي مِهر موليٰ جي تين، جو اُنن مينهن مَتاءِ؛
ڏولائي جا ڏينهڙا، لاٿا پاڻَ خداءِ؛
وري پنهنجي ديس ڏي، وريون جاءِ بجاءِ؛
واري وسَ وساءِ، ڪا رازقَ روجهڙيَن تي.

٢٠

روجهون وڃي واٽَ، هليون ترايَن تل تي؛
گولاڙن جي گَس تان، چَٽن مِٽي مات؛
لاهي اُج اُسات، راهِي ٿيون رڻَ راهَ ڏي.

٢١

روجهون ريجاڻن تي، لنگهي لَس ويون؛
بوندون جت باران جون، پَهاڙين پيون؛
رڻَ ۾ سي رهيون، جن پنڌ نہ ڪيو پهاڙ جو.

٢٢

راهي ٿيون رڻ راه ڏي، لاهي اوستَ اُج؛
پهاڙيءَ مان پُجَ، روجهن ڪيا رجَ تي.

٢٣

راهِي ٿيون رڻ راه ڏي، لاهي اُج اُسات؛
اُچي وُٺُن اوچتو، وِڏ ڦڙو ۾ واٽَ؛
رعد جي رڙين تي، ٿهي ڏنائون ٽاٽَ؛
پُڳيون منجهه پهاٽَ، لَٽَن سِڪَ "سچو" چَوي.

٢٤

وڃي وٽَ پَهاڙَ جي، هليون منجهان هيجَ؛
رِسي مَٿي ريجَ، پانڌوڙيَن پيا ڪيا.

٢٥

رڻَ چڙهي روجهون ويون، ڏسي اوسَر ۾ اولا:
اُنا مينهن مِهر جا، مِهر ڪئي مَوليٰ:
روجهون ريجهيون، ڏسي ڪري ريجڪ رسيلا:
واحد وسيلا، پٽَن تي پِدرا ڪيا.

٢٦

روجهن زارو زار، آيي رنو رڻَ ۾:
رڙيون سُٺي رُلِيَن جون، سعيو ڪيو ستارَ:
ساري ساز سَرودَ سان، سارنگ لَڏين سارَ:
روجهن سباڻ رهاڻ لئہ، ڪِنوٽين ڪئي ڪيڪارَ:
ٺهي هليون ٺيلن تي، سُٺي گوڙ گجڪارَ:
وسي وسَ وڏي ڪئي، وسڻ جي وسڪارَ:
تانگهيون تارئون تار ٿيون، ترايون تلهارَ:
سَچي لَـڏڙي سارَ، سِگهي تن سڪَ وارئين.

٢٧

ڦوڙائي جون ڦَـٽيون، ڦوڳيون ٿيون ڦولهين:
آبر سندي آسَري، ٺَـڪَـرَ ٿيون ٺولهين:
ڳوليو ٿيون ڳولهين، ترايون تَر پَريون.

٢٨

”مُندائتا موٽيا“، روجهُون چَوَن روئِي:
”قسمتَ قيدالماءِ“ڪي، ڪونَ جهَلي ڪوئِي:
”سائين سِگهوئي، ڪَندو وسَ ولهِن تي!“

Gul Hayat Institute

۲۹

"منداڻتا موتيا،" روئِي چَون روجهون:
"ڪمينيون ڪوجهيون، قادرَ تنهنجيون آهيون!".

۳۰

پانڌوڙيون پهاڙَ جون، رڻين ڪوه رهن:
لوچي بسي لَهَن، جن "سچو" ڏٺو سندرو.

۳۱

ماٺر مٺاهان پنڌڙا، پانڌوڙيون پُرن:
سانگن مٿي سَرڙا، چَريو بسي چَرن:
وري ٿيون ورن، "سچل" سي ساٿيهہ ٿي.

۳۲

چڏي رڻ راهِي ٿِي، روهَن مٿي روجهہ:
پيلي پَئي پوجهہ، چَرڻ جِي تنهن چِت ۾.

۳۳

روهَن اَندر روجهڙيُون، ڪيون ڏڪيون ڏولاون:
"سچل" سي ساون، سُڪيون ڪيون سُڪديسَ ۾.

۳۴

پَلر پَهاڙين پَلٽيا، واحد ڪَين وسَ:
لنگهي ويون لَسَ، روجهون ريڃاڻَن ٿي.

Gul Hayat Institute

دوھا

شَيِ آھيان ڪاڪيون ڪهڙيِ، جا سمجھي نہ چاٽان!

بعضي پايان پُتلي، يا آھيان گُڏيءَ ڏور،
يا گوءِ آھيان ھٿيارَ جي، يا وانگيءَ وانگر زور.

يا تا محل آھيان، جنھن ۾ شہنشاہ،
پوليون ڪري ڪيتريون، ٿو درنئون داناہ.

يا تا گھوڙو آھيان، جو ھَلائي ھَسوار،
يا تا موج درياہَ جِي، جا پوڙي ٿي پاھار.

يا مِھنديءَ گل تا آھيان، جنھن اندر لالائِي،
يا آھيان گل گلاب جو، جنھن سِر ۾ سرھائي.

يا تا چشمو آھيان، جو اَبر پِريو آب،
تنھن ۾ سايو سج جو، يا پاڇوئي مَھتابُ.

يا تا پاڇوئي حق جو، آءٌ اصل ڪَون آھيان،
جنھن ۾ ڳالھہ ناہِ تا، سو پِي تا ناھيان.

ڳالھہ "سَچوءَ" تا سَمجھِي، ڪَون ھادِيءَ اِھائِي،
تا غير خدا جو ناھيين، آھين صاحب سدائي.

Gul Hayat Institute

هدايت ۱

رمزان سي هاديءَ جون، ميان، جيڪي چيائون مون کي سي سَلَڻ ناهن،
هوءِ هوءِ - ترپون آهن دل تي!

ڳالهيون ڪري ڳُجهه جون، تا صاحبَ سَمجهائِين،
"لاالہ" کَون اڳنان تا هادِي هلائين،
سَمجهڻ "سَمع بَصَر" جو تا فائِق فرمائِين.

"خوديون خاص نہ پائنجو هِي نِت نِت نمازان،
چاٹو پَلي ڳالهڙِي هِي سوز و گدازان،
اِتو 'انَا الحق' جا اِهي عِبرت آوازان."

هَي هَي هِڪڙِي ڏينهڙي، تا هادي اِئين چَون،
"جَن نہ سمجهِي هِت ڳالهڙِي سي سيَان گهٹو رون،
جَن سُجاتو هتهين، سي هُت پِي اِئين هُون."

"جيڪي پَليون ڳالهڙيون، اُنهن پُڇَڻ پَري آهہ،
ڪوڙا قصا ڪُهہ پئا يار - سُڃاڻ سَواءِ،
پرُ جهَڻ آهي پاڻ کي، بِي پَلي بات نہ ڪاءِ."

هاديءَ حقيقت جي، يار، موڻِي هيئن چيو:
"آقا آهي هيءُ ادا آهي ڪون بيو،
جي ئِي لنگهيا سَيَ کَون، يارُ مقصد تن ٿيو،
سائين ساڳيو سو اَٿو، جو وجودئن ويو."

هدايت ۲

مرشِدَ هادي رهنما، تا سَمجهائِن اِئين:

"هُو ٿون جاڻج پاڻ کي، متان هيءُ ٿئين،
"وحدت جي چوگان ۾، اِها گوءِ نئين،
"'سچو' ساڻ يقين جي، هِي حال ڏي هِئين."

هدايت ٣

هادي ويڙهي آيو، هاڻي سائينءَ هِيئن سمجهايو، والِي ويڙهي آيو!

”ڪڏهن ٿيو ڪونڪو، عاشقِن آرام، ميان،
رَاتو ڏينهان تن اُتي محبت جو ماتام، ميان.“

”خاڪَون هَلج خاص تي ڪر پاڻيءَ گَون پرواز، ميان،
چڙيءَ چَنبو ماريُئي، تي شاهِينءِ شهباز، ميان.“

”جيڪو اَصل آهي، ٿيو هاڻي سو سلطان، ميان،
گهوڙي چڙهندڙ گم ٿيو، پيو گهوڙو ۾ جولان، ميان.“

”گرد ڳجهو ڪيو طالبو، اهو گهوڙي جو هسوار، ميان،
گهوڙي وارو گم ٿيو، اُيريو گردغبار، ميان.“

”آيو بحر جوش ۾ تڏهن موج پَئي ٻاهار، ميان،
هَي هَي آيو نانءُ ۾، ٿيو ساوڻ جو سينگار، ميان.“

”لَڙَ منجهَون ٿيو اچو ڪارو، اَصل سو درياه، ميان،
بيحد رنگ گهڻا ٿيا ٻاهر، هرڪو ٿيو گمراه، ميان.“

”سانوڻ لٿو، هڪ ٿِي، تڏهن پاڻي موتيو پوءِ، ميان،
ڪارو اچو لڙ ٿيو، اهو سارو سمونبوءِ، ميان.“

”نانءَ لَهِي ويا ٻاهريان، اهو باقي رهيو نام، ميان،
ڪوران، ڪَسيان، واهڙان، هت ڪلي ٿيا گمنام، ميان.“

”هِت سَيِيئِي درياه ٿيو، ٻيو ڪوڙا لٿا نانءَ، ميان،
اولَ آخر هڪ ٿيو، وَيا وڃائون گنان، ميان.“

”اصل جيڪي هوس آءُ آهيان هِت پِي سو، ميان،
آخر ٿيندس وجي اُهو ئي، هڏ آهِيان ڪونہ ٻيو، ميان.“

Gul Hayat Institute

"اکيون اکڙين ۾ رکي، تون پنهنجو پاڻ سُجاڻ، ميان،
پوي نظر جت تانهنجي، تت پنهنجو چشم چال، ميان."

"اکيون اکڙين ۾ رکين، تا هِت هُت 'تون' هين 'آءٌ'، ميان،
جي خبر اکين جي لَهيين، تا تون نرالو نانءُ، ميان."

"اکين مون معلوم ٿئي اِهو صورت جو سينگار، ميان،
'سچو' سارو سچ ٿيو، ٻيو ناهي تفاوت وار، ميان."

Gul Hayat Institute

ڪافي ١

اَڄ تون اسان وٽ آءُ، تون ميَنهن والَ ميهارَ، ميان!

پاڻي اُپڙڻ نا ڏئي، هڪ ويريون ۾ پيو واءُ، ميان.
ڪارِي، ڪُن لَهريون لسان، دورَ وڏي درياءُ، ميان.
ساهَڙَ سببون تانهنجي، سَرتيون ڏين نہ ساءُ، ميان.
پِرين وڙئون پانهنجي، ”سچوءَ“ لَهہُ سماءُ، ميان.

ڪافي ٢

لُڙ وهي لوهاٽو، يارَ، وي!

سا ڪيئن ترسي تار ۾، جيءَ جنهين جهوراٽو.
ڪاهيو پوي ڪُن ۾، ڏِنس عشق اوراٽو.
ساهَڙ ٻاجهون ساهَ ڪي، ڪيو ورهَ ويڳاٽو.
سانولُ سدا آهِ مُون، اوهِين سيئِي ٿيون چاٽو.
پچندو اَچي پاٽَهين، ”سچل“ يارُ سِياٽو.

ڪافي ٣

آڪوڙِي! آءٌ ڪير آهيان، ذات نہ ڄاڻان ڪير!

سَهي ڪَري ڪين سگهان ٿو، پيئر پنهنجو پيرُ.
ڪاٿَئون ٿِي آءٌ ڪاٿي آيس، پرتَئون پاتم پيرُ.
ساڳيو ئي سو رانجهو آهيان، تنهن ۾ ڦندُ نہ ڦيرُ.
پاٽؤن ڄاٽي پر گهمايَم، سُرهو ڪَيَرَم سيرُ.
جوڳي ٿي ڪَرَ جوڳ پچايم، ڏاڍو ڪِيُم اَنڌيرُ.
مَڪي مَنجهہ مَسيت بڻايَم، جٽيو جيسلمير.
”سچو“ نانءُ تہ آهي منهنجو، هَڏِ نہ آهيان غير.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴

سائي ڙي ديسَ دلبر جا، سِگهو وڃ پار پرين جي؛
خبر ڪا خيرَ جي آڻين، آهي خوش خاص سو مَظهرِ!

پانڌِي پيغامَ هي ني تون، سنياري دوست کي ڏي تون،
ڳالهيون ڪر ياد پِي کي تون، آهينم تون دل گهريو دلبر.

عاشق ايڏهن نهاري ٿو، تو لئہ گوندرِ گذاري ٿو،
سَجَڻ تو سَرس ساري ٿو، اُوهان لڳ آهہِ مُنتظر.

زياده ٿو ڪري زاري، ڪيائين سَوَ ڳِچيءَ ڳاري،
مَ ڪج تنهن کون بيزاري، ڏسي ڏوهن سندو دفتر.

دردَ ۾ دل بَجانو ٿيو، اُتي يَڪدل يَگانو ٿيو،
وٺي نياپا روانو ٿيو، رسيو تاروءَ وجي رهبر:

اڳيون پِي باجهہَ هُت پيئي، وائي تا هجر جي ويئِي،
دلاسا دوست ڪيا ڪيئي، لِکڻ کون هِن اُهي باهر.

آهي سڀ خيال هِي منهنجو، اوڏنهن ويو حال هي منهنجو،
”سچُو“ ري سوالُ هي منهنجو، حضوريءَ ۾ ٿيو حاضر.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۵

تنهنجي چشمن چيٽڪ لايو،
آءٌ هاڻي ڪئن ڪريان!

ڪَلّ نہ مون کي ڪا هئي، عشق اَچانڪ آيو.
دل اسانجڙيءَ لعل لپيٽيو، رمزن جو رنگ لايو.
سدا گهُرجي ”سچوءَ“ کي، محبت جو نِي مايو.

ڪافي ٦

يارَ تئين وڃي ياڪي،
متان هيءَ وسارين، ميان!

پيو سَيو مون وسريو، برهُ رهيو هڪ باقي.
تنهنجي طالبَ آهيان، محبَ مون تا ميثاقي.
ڪم منهنجو ڪيچ ۾، هاڙهو سَيُ هَلاڪي.
لاهج پنهنجي لطفَ سان، گولِيءَ ڪون غمناڪِي.
ڪَر پاڇاڻي پنهنجي، ”سچُو“ هيءَ ڪساڪِي.

ڪافي ٧

هِيءَ غريب نماڻي،
ڪيئن بيراڳڻِ ڪَيَئَ!

معاف مدايون ڪَر تَنهين تَون، الهہ لڳ آرياڻي،
پيش اچي جا پَيَئَ.

بيٺِي آهيان يار انهيءَ تي، حُب منجهوئن هوتياڻِي،
ڳالهہ ڇُڪِيءَ جا چيئَ.

هڪ خيال نِي دل تي تنهنجو، تنهن ڪَيَس جوڳياڻِي،
خيال ٻيا سڀ ڪَنيئَ.

وعدن واري ڳالهہ اَسان سان، هوتَ ڪَيَءَ جا هاڻي،
ڪيئن وسري سا ويئَ.

ڏکَ ڏوراپا ڪهڙا توسان، پرين سا ڪيئَ پُڄاڻيءِ
نال نماڻِي نہ نِيَئَ.

پَري نوڪَ نيهَن جِي سائين، ”سچوءَ“ کي نِي سُڄاڻي،
هوت پَري جا هَنيَئَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨

عِشق اسان وٽ آءُ، اچي تو تا سانوڻ لايا!

چئنچل چيهل تي چوڌاري، مينهن رات ڪئي موچاري،
عزت لـڌي آسمان، پِرين اچي پير گهُمايا.

بوندَ بِرهَ جي بَرسي باري، جوشَ اکِيَن مون جَرَ تيا جاري،
بيحد تيا بارانَ، اصلَ ڪون واهَ وهايا.

گل ڦل گاهن ڪِئي گلزاري، مَجيائون سارنگ جي سرداري،
سَهسين تيا سامان، اَکين اچي اَگمَ لايا.

يار "سَچَل" چئي مُحب مِليا سي، بيشڪ دل جا دردَ لٿا سي،
شاهِي رکيائون شان، اچي تَن حُڪم هَلايا.

ڪافي ٩

عِشق پنهنجي جي خَبر جي ڪَنهن اَدا عاشِق آهي،
مُشرڪ ۽ مُرتَد آهي، توڙي اهو تارڪ آهي.

جو ٿيو گُم يار ۾، پاڻ ئِي ڪون لا تعلق آهي،
پانهنجي هُوئَئُون اُهو، هَر فعل ڪون فارق آهي.

ڪُفر ۽ اسلام ڪونِ، لاڙو انهِيءَ لاشڪ آهي،
رمزتا هِن راز جي، سمجهي سوئي سالِڪ آهي.

دائم دوئيءَ وارن نظرَ، هڪ خلق ٻيو خالق آهي،
اُپٽي جو عبرت جون اکيون، تنهن کي مڙيوئي مالڪ آهي.

جيئن هاديءَ فرمائيو، سوئي سَڀُو برحق آهي،
سو "سچوءَ" مُرشد سچو، جو پير عبدالحق آهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠

جيءَ آئيــن ٻَلي آئيــن تــون،
ڪنــهن منزل مــون پهچائيــن تون،

ٿو موٽي سِرُ وِڍائين تون!

سرمَدَ کي ڏيئي لَتَ کهائِي، سوريءَ تي مَنصور چڙهائِي،
شيخ عطار جو سِرُ وِڍائِي، هاٿي هيٺِ ڍي پِندَ پُڄائِين تون.

زڪريا ساڻُ ڪرتَ چِيرائِي، يوسف کي مَنجهہ کوهَ وجهائِي،
شمس مُلن جي هٿئون مارائِي، عاشِقَ تو آزمائِين تون.

جٺيو ڪفر صنعان وجهائِي، بُلي شاه کي ذبح ڪرائِي؛
جعفر کي درياء ٻوڙائِي، تن کي پار لنگهائِين تون.

گهاٽي ۾ بلاول پيڙائِي، عنايت ميدانَ مارائِي؛
ڪرمَل کي هِنَ حُڪم هِلائِي، قيروءَ ڪَنڌَ ڪَپائِين تون.

قاسِم دُرن ساڻ سَنائِي، موسيٰ کي ٻي سُهاڳَ وٺائِي،
اڪيداسَ تَعزير ڏِوائِي، سو اَڄُ ساڳيو آهِين تون.

"سچو" سَندءِ پِندَ پُڄائِي، گهوريو پنهنجو سِر گهُمائِي،
نِيهن واري ڳالِهہ ڳالهائِي، عاشق تي فرمائِين تون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١

حڪم تهنجو ٿو هلي، پَر ڏوهہ پاڻ ئي کي ڏيان!

آهي "فَعالٌ لمَا يُريدُ." نانءُ هِيءَ ڪاڏي نِيان؟
آهي "وَبي يَنطِقُ وَ يُبصِرُ"، تر نہ توريءَ جيان.
جاڏهن اچي ظاهر ٿئين، هَل هيجَ! مَون تاڏي هيان.
"يَرجِعُ اِليٰ اَصلِه" سڻُ مامَ هِيءَ مُون هان مِيان.
گمنام غمزي ۾ ڪرين، ساڳيو "سچو" سوئي ٿيان.

ڪافي ١٢

دِل چِپَن سان جي چِمين، پير مُغان جو آستان،
محبَت سچي محبوبَ جي، بانڪا وجي تون باس تان.

ڪي ڏينهن مون دلدار لئہ، ورد ۽ وظائف تي پڙهيا،
جڏهن عشق آرانيا ڏنا، ٿيون خود خدا جون خواستان.

جڏهن شوق مون شامل ٿيو، پيو خيال خاطر کون ويون،
هڪ واسطو تنهنجو رهيو، وسري ويون ٻيون واسطان.

راهون سيئي گمراهہ ٿيون، جي مون پچين تون ڳالهڙي،
ڪر ڳـُـنري پئي گوڙ ڪان، اَٿئي راهِ رب جي راستان.

رنگ روح ڪي جيڪو لڳو، دنيا ۽ عقبيٰ پٺ پـَـڳو،
غمزي تنهن گم ڪُل ڪيو، وهَواه ٻيا وسواس تان.

عشق جي ڙي جيڏيون، ناهي تماميت ادا،
چاهون چوائي ٿو گهڻو، هِي درد مون ڪي داستان.

”سچو“ سدا سِڪَ ۾ رهين، متان تون جهَلين روئٿيون اکيون،
هت درد وارن جي پرين، پاٺِين ڪرن تا پاس تان.

ڪافي ١٣

ڪَنهِن سان ڪَيَم نہ ڪَلَ،
جو سودو آندم پاڻَ سان.

سودو ڪَنهِن نہ پُڇيو، آيس ۾ مشڪل،
گران قيمت ڪون سَيَئي، موتيا تنهن مَهَل،
سودي ههڙي جي آتي، لاهن سبِ نقل،
ميڙون موڙن تي ڪري، عالمَ ڪَئي اُچلَ،
حال ڏسي تا هُنَ جو، جيڏِڙو منجهہ جَنجَل،
ڏوه نہ مون کي ڪِو ڏيو، پئي خَلقَ منجهہ خَلَلَ،
”سچوءَ“ سرفرازُ ڪِيو، آٿي سو عشقِ اُجهَل.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤

صحيح سڄاتوسي، هاڻي اَصل اسان جو تون آهين!

عاشقَ مَتان اوتيين، پنبڻيَن مون پاڻي.
ڪڏهن اسان جي ڳالهه ڪون، عذر مَتان ڪو آڻي.
عاشق مِني ڳالهه جي، ميان، وَري تا ڏين وراڻي.
ڏينهن ٿون نئين آهي سا ، ميان، ناهي سا پرت پُراڻي.
تن ۾ تنهنجي اصل اَسان جي، "سچو" ري سِڪَ سَماڻي.

ڪافي ١٥

آهيان اوهانجڙو آئين- دوست چوين ڪير آهين؟

پرين ڏسج تون پاڻَ ڏي، اَءُ پانهو تون سائين.
پنهنجي درئون سُپرين، پير منهنجي در پائين.
ڳچيءَ پائي ڪپڙو، ميان، پرينءَ ڪي پَرچائين.
اَءُ اوهانجڙو آهيان، چِت نہ مان تَون چائين.
ديدان ڪَڻُ تون مَتي الله لَڳ، ميان "سچوءَ" ڪي سَرچائين.

ڪافي ١٦

جيڏيون مون ڪي چو ٿيون جهليو،

ويندس پرينءَ جي پار!

Gul Hayat Institute

هُنَ يَرِ پيرا ٿي ڪريان، جو مون هُتِ روح رَليو.
ڏانهُن گهڻا ڏينهَڙا، مون ٿي عِشق آليو.
روح پريان جي پارَ ڏي، وٺي سا حُبَ هَليو.
پريان سندي پارَ ڏهون، پاڙيچيون نہ پَليو.
"سچوءَ" جوڙي سَرتيون، محبَتَ مَن مَليو.

ڪافي ١٧

منهنجو هنئڙو وڃي پيو، پرينءَ جي پار، وو!

سپيريان ڏي سرتيون، مون کي نيهڙي نيو.
ڳٽين ڳالهيين يارَ سڄڻ جي، سڀوڳهو ساه ڪيو.
پاٽون پائي اگڻ آسان جي، لالن شال ليو.
جڙ لڳي هيوَ جيڏيون، تہ ڪيئن مون ڏوه ڏيو؟
سپيران جي سڪَ ۾، مون سان ٻيلي ڪونہَ ٻيو.
سڳَ سڄڻ سان سگ "سچوءَ" جو، جيڏيون جيءُ ٿيو.

ڪافي ١٨

دل جا دلبر يار، سگهو سگهو ايندو رهين!

اسان نماڻن جي نانءَ سائينءَ جي، لهين تون سار سنڀار.
پار اوهان جي ڪيئي مڪاسين، قاصد سوَ هزار.
اوهان ٻاجهون يار پيارا، اَچن تا اوتار.
سي تون پاڙج پرين پانهنجا، ڪيوَ جي قول قرار.
هوءَ جا هيڙي مٿي منهنجي تي، ڪرين سا معاف ميار.
"سچو" اوهان لئہ يار سياڻا، روئي سو زارون زار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٩

پڇو نہ منهنجڙي ذات، جوئي آهيان سوئي آهيان!

اڃڻ آسان جو ٿيو اتاهين، جاتي ڏينهن نہ رات.
ظاهر آهِ زبانون منهنجي، "الاقرب" سندءِ ڪلمات.
"سچو" سر سهي ڪر پنهنجو، عشق منجهون عشقات.

ڪافي ٢٠

مڙس ٿي منصور چئہ، نہ تہ ڪيم چئہ منصور هان،
منصور جي منزل اتي، ڏايا تماچا تهمتان.

سگهہ نہ جي ساري سگهين، منهن رکين تنهن تي متان.
چو چوڪراٽيءَ ۾ پئِي، رانديون روين راتو ڏيهان.
احوال سڀ اسرار جو، سائين عشق کي آهي عيان.
ٿـڙڪو نڳيءَ ۾ ٿاه جو، ناحق ڪرين ٿو ناتوان.
هِن کي چيو هُن کي چوين، ”آهيان لاهوتي لاطمع“!
منصور جي تنهن ملڪ تي، آهن سدا ٺوڪان نوان.
سُڻ ”سچو“ تون سمجهہ رک، توکي چڱائي ٿو چوان.

ڪافي ٢١

وهيان وساريان ڪيئن، جيڏيون جي لنءُ لائي ويا!

گهوري چڏيم هي گهر جايون، بره ٻهيران پنيءَ لايون،
پيرہ نہ پوءِ ورايان، وري سنپاريان ڪيئن؟

شهر ڀنڀور ڪان ٿيم آزادي، ڪيچ ويندي ٿي ڏٺم شادي،
تنهن سان نينهن نباهيان، پوءِ نهاريان ڪيئن.

ٿي ٿي منهنجي دلڙي ديواني، محبت ڪيڙيس آءٌ مستاني،
در در ڦيريون پايان، هت گذاريان ڪيئن؟

پور پِرينءَ جي ڪئي پٿرائي، اوڙي پاڙي وچِّي وائي،
چاکي عِشق چِپايان، هُڻ گهر گهاريان ڪيئن.

ڪيچيڙن جي ڪم اَچان جي، رنگ - پِرِيَن جي رنگ رچان جي،
”سچو“ ري ڳُـڻ ڳايان، هي سرُ واريان ڪيئن.

ڪافي ٢٢

اوهين پنهنجو پاڻ آهيو- ننگَ نباهڻ وارا!

هيءَ نماڻي عيبَن هاڻي، هٿ مَٿئون مون نہ لاهيو،
- نيڻ وهايائِن نارا.

عاشق سندوَ آهن اُداسي، چاه مَنجهون سي چاهيو،
- جي ورہ ڪيا ويچارا.

ميلائي جو مشتاقن سان، تاهہ ڪو سِگهڙو ناهيو،
- مَر تا ڪرن نظارا.

اصل لاڪون آهن اوهان تي، پاڻ پرين نباهيو،
- ڪَم "سچوءَ" جا سارا.

ڪافي ٢٣

ٿي تون رهبر راهي، پِريان سندي پار ڏي.

ڏيهہ اُنهيءَ جي ساٿي تون سگهڙي، آءُ لهي آگاهي.
تِر نہ هڪڙو ترس اِتاهين، والي آهي تنهنجو واهي.
هِن نماڻيءَ سان نانءَ سائينءَ جي، ڪرين تون هيءَ همراهي.
درد اسان جي جِي اڳيان دوستن، ڏيندا هي نيڻ گواهي.
يار مسافر سگهو "سچوءَ" سان،آڻي تون ميڙ اِلاهي.

ڪافي ٢٤

Gul Hayat Institute

جاني جدائيءَ ماريو، ڏينهن ڏهلا سي گهوريا!

اُصل لاڪون آهيان اوهان جي، ويچاريءَ نہ وساريو.
نانءَ سائينءَ جي اسان نماڻن سان، اچي سو گڏ گذاريو.
مشتاقن ڏي مهر پئي تاءِ ڪٽي نيڻ نهاريو.
پري نہ پاڙون يار ڪريجو، پنهنجيءَ وَٽِ ويهاريو.
سَگ "سچو" آهي د ر تنهنجي جو، پنهنجي سو ڪَڍِ قطاريو.

ڪافي ٢٥

ٿورا ڪيڏا مون سان لايا، يار سانگيڙي، ميان!

جيئن چيوسي تيئن مچيائون، موتي نہ تن موٽايا.
چُپ چپاتي ويڙهي اسان جي، اَڄ اَچانڪ آيا.
دل سان لايم هو جي دلبر، سچا سخن فرمايا.
ڏکن سکن ڏي ڪين ڏنائون، توڙي عاشقَ تي آزمايا.
”سچو“ هئاسي اداسي جَن لئہ، سي موليٰ محب ملايا.

ڪافي ٢٦

اڄ جو جوڳي آيو، نانءُ تَنهن جو نہ ٿي ڄاڻان!

سر جهٽائون جوڳن واريون، لڳين تنهن بسمو لايو.
نري جوڳي، نري سنياسي، تنهن ساميءَ نانءُ سڏايو.
ذات اِنهيءَ جي نہ ٿي سڃاڻان، چندين پاڻ ڇُپايو.
ڪڏهن نہ ڏٺم ڏيهہ اِنهيءَ ۾، موليٰ سو آٽي مِلايو.
ڏسڻ سان تنهن جوڳيءَ جي، مون ڏايو پور پرايو.
سيرين بازارين گهڻ گهڻ گهنگهرو، ڇَم ڇَم تنهن ڇمڪايو.
سوئي ساڳيو رانجهَنُ هُيڙو، ”سچوءَ“ سِر سٽايو.

ڪافي ٢٧

هُتَئون هَلِي هِت آئين
ڪَرڻ واپار ڙي وڻجارا!

وچ بازار جي چوسُولَ وچ ۾، پڙيِ پرت جي پائين.
شاهَ پنهنجي سان وعلو جو ڪَيڙءِ، ڏينهن سمجهي چت لائين.
شاهوڪاريءَ جي ڪوٺي جا پاٽي، سا ويهج ڪيمَ وَسائين.
وٽج وره جو ٽٽي موتي لعَلان، ٻي گهور سا ڪِيمَ گهُمائين.
سودو سَچَ جو آهي ”سَچو“ هِي، ڪوڙَ ڪَنگڻ ڪَچ ڪائين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٢٨

حَج ڦِرِي ڪِيَم هَاڻي، ماريس تنهنجي ماڻي،
الله ڄاڻي!

تنهن ڏينهن لاڪُون يار اُوهان سان، لايو نِيهُن هِن نماڻي،
الله ڄاڻي!
وِيني ڏسان واٽ اوهان جِي، آءٌ پَلا هِن پاڻي،
الله ڄاڻي!
جيهي تيهي آهيان اوهان جي، سائين تون پاڻَ سڃاڻي،
الله ڄاڻي!
راتيان ڏينهان يار سَڄَڻ مِيان، تَن توئي ڏي تاڻي،
الله ڄاڻي!
ڏوڙا طالع تِيَن "سَچوءَ" جا، الله جي تو ڪي آڻي،
الله ڄاڻي!

ڪافي ٢٩

حال اُچي ڏس هاڻي، وَهي تو پنبڻيئون پاڻي،
پاڻَ ڄاڻين.

آءٌ ڪنيزڪ مُلهه خريدڻ، سائين تون پاڻُ سُڃاڻين،
پاڻَ ڄاڻين!
سُڌ لَهِج تون سِگهڙِي تنهن جي، جاني ڪِيَو جوڳياڻي،
پاڻَ ڄاڻين!
ڏيئِي ڏيڪاري پاڻ ڇُپايُو، پلي آها تو ڪي پاڻي،
پاڻ ڄاڻين!
روز ازل کون درَ تنهنجي تي، والِيءَ سا هِيءَ وڪاڻي،
پاڻي ڄاڻِ!
سيني اندر يارَ "سَچوءَ" جي، سِڪ بِسَندءِ ساماڻي،
پاڻَ ڄاڻين!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٠

مُـلـڪَ جا مالڪ بـيا هِن، تون وِچُون بيـئـين بـٽـي؛
هَي ڪَنهِـن هِن حالَ ۾، تـو ڪـي وڌو هَـستِيءَ هَـٽي.

سير لِلّٰهِ، سير باللّٰهِ، سـيـر مون اللّٰه گـهـر؛
سيـر في اللّٰه لاهـِ تون، خود ڪون وجي مَنزل ڪـٽِـي.

هِي جِيَڙ آهـ عاريـت، جـن جـو آهـي تـن ڪـي وٽـي؛
ڪَڍِ وچُون تـون پـاڻ ڪـي، اَنـدر بـا هر آهـي ڏٽـي.

آهين ا مانت پِيَن جي، تون آهـين ڪاتي ڪِينڪِي،
سِرُ هِيءُ سارو سـهـي ڪَر، ’هڪ بـِ ٿي‘ چو ٿـو ڇُٽين؟

انـسـان جو اولو ڪَري، سَوَ رَنـگَ ڪَريـن سَنسارَ ۾،
ساهـ ڪي هِيءَ ڳالهـڙي، وَهَ واهَ جا ”سَچُو“ وَٽِي.

ڪافي ٣١

ڪم نـ عـاشِقَ سو ڪرين، جِنَهن ۾ تنهنجِي تعريف ٿئي،
ڪَڻُ مـلامـت ڪـا مـتي، مَرُ ڏيـه تو طَعنا ڏئـي.

بِرهَ ۾ بَدنـام ٿـيءُ، ٻـيـو ڪِين ٿـئـي ڪَـسـبَن ڪِـئـي،
عشـق جي درياه جي، چولِي ڇِـڪـي مَرُ تو نِئـي.

پوءِ تا سـاري خبر دوسـت جي هِنَ پَـنـڌَ پِـئـي،
راه گم ڪر پانـهنجي، وَئون وڪَ نـ ڪنهِن ڀَهڳُڻ ٻئي.

پيچ حِجابان پِڌر پَئـ ءلوئـيـو تـوڪـي ڪـهـڙي لِـئـي،
چا ٿِيندو پوءِ تا ”سَچُو“، هَي هَي اِنهيءَ وره وئـي.

ڪافي ٣٢

سَلَ ڙي سوداگرَ، تون تا آئين وَڻي هِتِ سودو ڪهڙو؟

هُتَئون آڻي هِت ڪِيئن لڪايئہ، ڪَڻي مُشڪَ عطرَ؟
هوڪو هِتِ بيو ڪيهو گهُمايئہ، ڪَري تا گم گوهرَ؟
هِهڙي جوهرَ جي هِتي، ڪَنهِن سان نہ ڪَيئہ ڪا خَبَر.
پنهنجي اڳيون ڪَيئہ مِڙيوئِي، سارو مُلڪ مَشهر.
چاڪون تو تا شاه چِپائِي، هِيئن سا هَٿ مُهر.
لڪِي ڏنا تو ڪيترا، مُلَن ڪي مَحضَر.
لعلان لڪين ڪيون پٿريون، "سچو" وي سَرورَ.

ڪافي ٣٣

ڪيهي ڪَريان مهماني، يارُ اڱڻ منهنجي آيو!

دوست گڏيو دلجاءِ تي، هينئڙي لَتي حيراني.
هن وَڙَ لائق هوسِ نہ آءٌ، محبَ ڪَئي مهرباني.
مشڪل ڄا هُئي ڳالهہ اسان ڪي، آها ڪَيَئون آساني.
فضل ڪرم سان پاڻ بخشيائون، "سچوءَ" ڪي سُلطاني.

ڪافي ٣٤

نہ مان مريد نہ مان پير، ساري فقرَ جو فقير.

نہ مان حاڪم، نہ مان ظالم، آهيان اَمن جو امير.
نہ مان طاعتَ نہ مان تقويٰ، آهيان ورهَ جو وزير.
نہ مان گهُمڻ نہ مان گهَٽڻ، آهيان عِشق جو اسير.
نہ مان ڪُڇَڻ نہ مان پُڇَڻ، آهيان دوست لئہ دلگير.
"سَچوءَ" بَڌ محڪم سِرَ تي، محبت جو مَنديرُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٥

عاشق اکيون اُپٽي ڏسين، آهي مِڙيوئي يار، ميان.
ظاهر زباني ٿو ڪريان، عجبَ جيهو اِسرار، ميان.

اعتقاد فردا رکُ، اڄ دوست ٿيءُ اظهار، ميان.
جنهن کي پَسَڻُ هِت پرينءَ جو، هُت پِي تنهن ديدار، ميان.

سالِڪ سَهي ڪِي تا ڪَرين، صورت بسندو گلزار، ميان.
ٻانهون ٻَڌين چو ٻين کي، آهين تون سڀ سالار، ميان.

بلبل اول ڪر پاڻ کي، گهڻُ گهٽ سارو گلزار، ميان.
جي تون زليخان جان ٿئين، ساجن سَپو سنسار، ميان.

تون تا سچيءَ هِنَ ڳالهہ ڪون، عاشق نہ ڪر انڪار، ميان.
جيڪي چيو مُرشد تو ڪي، اَئيج اُتي اعتبار، ميان.

سروپا اُهو ساجن وسي، ٿي پاڻَ کون بيزار، ميان.
آهي وس "سَچو" سڀ يار جو، ناهہ ڪو اسان اختيار، ميان.

ڪافي ٣٦

عاشق جي اَحوال جي، تون ڪوهُ نہ پُڇين ڪَلَ؟

راتي ڪارڻ تِي روئي، محل چڙهي مومَل.
سُهڻِي گهڙي سِيرَ ۾، آئي عشق اجهلَ.
سَسئيءَ گونلر گهاريا، پُنهونءَ ريءَ هِت پَلَ.
ڪڏهين ٻُڌي ڪانڪا، جهانگيڙن تي جهلَ.
سِڪَ "سَچوءَ" کي سرتيون، ڪيا هينئڙي اندر هَلَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٣٧

ڙي جيڏيون، منهنجي يار سڄڻ سان زاري زاري!

هيءَ نماڻي عيبن هاڻي، بِره سَندن آهي باري باري.
حاضر ٿيندِيَس در دوستن جي، پائي ڳچيءَ سان ڳاري ڳاري.
پوءِ تہ ياڪي يارُ ٿيو سي، پهروين لائي ياري ياري.
هَتِ سڄڻ جي اَديون ڙي آهي، ڳالهہ "سچوءَ" جي ساري ساري.

ڪافي ٣٨

اگڻ آسانجڙي سائين، ڪَر يَلا تون پيرو!

نانءَ ڏٺيءَ جي دلبر سائين، پاند ڳچيءَ ۾ پائين،
- ڪَج فقير ڏي قيرو.

سدا سوُ لِڳ يار سڄڻ وي، جايون سي بنائين،
- وجهي منهنجي در ديرو.

حجت رکَڻ ساڻ اوهان جي، پولُ اِهو پولائين،
- ناهيم اِيڏو سو جيرو.

واڻَ اوهان جيءَ جو ڪَنئِيو، "سچوءَ" ڏينهن اُنهيءَ ڪان آچ تائين،
- پيراين جان پيرو.

ڪافي ٣٩

جي اوهين چاڻو، ڙي جيڏيون، آهي الله لوڪ سارو!

ڪاٿي آهي چُپ چُپاتيءَ، ڪاٿي ماري نعرو.
بيڪسيءَ ۾ ڪاٿي گذاري، ڪاٿي سو حڪمن وارو.
ڪاٿي شَرَع ۾ شور مَچائي، ڪاٿي ڳچيءَ ۾ ڳارو.
جاڏي ڏسو تا تاڏي آهي، سندس نِيهَن نظارو.
حقيقت جي حال ڳون، "سَچُو" ٿِيءَ نہ ويسارو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۰

لک ڪريان توڙي زاري، دوست چَوي ”تون کهڙو!“

هٿين پيي پَوان پيرين پيي پوان، پايان ڳچيءَ ڳاري.
آءٌ اُهائِي يار اوهان جي، تنهنجي محبت ماري.
روز اَلستان منهنجي آهي، يارَ اوهان سان ياري.
اسان يتيمن کي يارَ پيارا، ڏيج آڇي ڏيڪاري.
ورہ مَٿي تي ويٺِي وسايان، دوست ڏيو دلداري.
آءٌ اوهان تَون سُهڻا سائِين، واري وڃان لک واري.
توڙي سڃاڻي توڙي نہ ڄاڻين، دوست نہ آهيان ڌاري.
ڳَلِ اصل کَون آهي اوهان جي، ڳالھہ ”سچوءَ“ جي ساري.

ڪافي ۴۱

مون کي نہ وسار، پِريا، آءٌ تا تنهنجڙي آهيان!

نانءُ سائينءَ جي اسان نماڻن ڏي، ڪٽِي تون نينھُ نِهارَ.
پِرين وڙئون پانهنجي، گَڏ غريب گُذار.
ڪَيَوَ اسان سان جي يارَ پيارڙا، پنهنجا سي وعدا پار.
اگھُ اَسان جي سگهو ڪِي اِيندين، والي سو ڪهڙيءَ وار.
دَرَ پنهنجي جو دلبرَ سائين، ”سچو“ سو سگ سنيار.

ڪافي ۴۲

”دَعِ نَفسَڪَ وَ تَعَال“، اِتِي ڳُجهي اِها ڳالھہ.

خاڪِي جسم کَون ڪر جدائي، بَحرَ عَدَمَ جي ۾ جال.
خيال وجودي چو نہ وسارين، ڪرين ٻي قيلَ مَقالَ.
ڳالهيون ڪوڙيون سَت سِپيئي، پئہ تون خاص خيال.
ڪڏهن نہ ٿينديءَ حق سو حاصل، جي تو ٻُت بحال.
گرد غبار ۾ ڪاءُ نہ غوطا، ”سَچُو“ ري پاڻ سَنَيال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۳

آءُ تا گڏ گذاريون، وي، ڏکيا سي ٻکيا ڏينهڙا!

ڳالهيون ڪيئَہ جي ڪالهہ اسان سان،
ڪيئن تو يارَ وساريون.

ٻچيءَ پائي ڪپڙو سائين،
دوست ڪريان ٿِي زاريون.

راتو ڏينهان تو کي دلبر،
سانوَل وينا سارين.

اَچَڻ سَنديون تانهِنجون،
سائين واٽان نِت نِهاريون.

پرين پَنهنجو پاڻ سان،
"سچو" سو سگ سنياريون.

ڪافي ۴۴

آءُ ٻاروچَل ٻيلِي، مونجهہ تنهنجي آهيان ماري!

ناهي واجب رسڻ توئِي کي، تون گرو آءُ چيلِي،
سگَ نہ ٿِي کو ساهِيان.

عشق اوهان جي ڳون هوت ٻاروچا، ڪيئن ٿرن هيءَ تيلهِي،
نہ تہ چِپَرَ اڳيون چاهيان

سگهہَ نہ ساريان پَنڌَ ڪرڻ جي، تو بِن آهيان اَڪيلي،
ڪيچ وڃڻ ڪِيئن ڪاهيان.

وِڳِڙِي آهيان ورهَ تنهنجي ڳون، توڙي ڪِي ٻُورن پئلِي،
"سَچو" نہ آسڙَ لاهيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۵

ڏينديَسِ ڏوراپو، آءٌ وڃي وراڻو روبرو.

پريان سَندي پارَ ڏي، ڪو نئي نياپو.
اوهان ٻاجهون سَپرين، آءٌ ڪريان ٿِي ڪاپو.
سوڍل توئِي ساڻ آهه، مُنهنجو سڱ تہ سِياپو.

ڪافي ۴٦

منهنجو نيهُن وڌايو نازَ، نيڻن نيڻن جي ، ميان!

تيغان آهن يا تہ سِتم جون، تنهنجون اکيون ڪَجليون ڪاريون
الا سائين، يا تہ بَحرِي بازَ.

درد مند جي دلڙي دلبَرَ، ڏايي زور ساڻ آندي،
الا سائين، نيڻن منجهئن نياز.

مانَ پَون ڪِي ڪَن اوهان جي، اوهِڪي واري،
الا ميان، عاشقِ جا آواز.

ٻَيٌ ، ٻانهون ٻَڌي "سچو" وڄ، تون ساڻ يقيني،
الا ميان، درَ مٿي ڪارساز.

ڪافي ۴۷

ڪنهن ويلَ نہ ٿا وسارن، عاشقَ نہ تِج تون ماندو!

"نَحنُ اقرب"، اِها اشارت، ڳَڌ توئي سان گذارن.
اصل لاڪون طَرف تنهنجي، نِت نِت گهڻو نهارن.
جي تو اکنڊَ اُن جِي، سي پِي توئي کي سارن.
ڏينهن اِتهين چو ٿو لائين، تو هُت "سچو" سنيارن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۴۸

تنهنجي اَچڻ جون واٽڙيون، نِت نِت آيي تہ نهاريان.

لَنُ لِڪايو لوڪَ ڪَون، هَنجَ ۾ هنجون ٿِي هاريان.
سي ڳالهڙيون ڪنهن سان ڪريان، جيڪي سڄڻ ٿِي ساريان.
داغ تنهنجي درد جا، ڏيهہ ڪي تہ ڪيئن ڏيکاريان؟
”سچو“ چَوي سائين شوق تنهنجي ۾، ڪو دم ڪين وساريان.

ڪافي ۴۹

چڙ غصو غمناڪ سان، اچي مِل تہ مانڊائِي لهي.

سُڌِ سيا تو ڪي پرين، جيڪا وايوڙين سان وهي.
سور سيبائڻ جهڙو، پر جيءُ جُدائي نا سَهي.
پاٽون آيا هِن پور هي، ڪِي تو مُڪا پريَم پهي.
”سچو“ وهاريو وٽ ۾، هِي ناه تڏهين ڪو نهي.

ڪافي ۵۰

منهنجو ناهِ ڪوئي اِختيار، هَي يار وي!

مون تا سِر تي چائيو، باري بِرہَ جو بار -
هَي يارَ وي!
راتو ڏينهان تِيڏي ڪارڻ، روئڻ زارو زار -
هَي يار وي!
ڪيئن ڏنو تو سُپرين، جاني جيءُ ڪي جارُ-
هَي يار وي!
”سچو“ سارو سمجهين، عشقَ سندو اِسرار-
هَي يار وي!

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥١

تنهِين ڏينهن ڏِنائون، سباه منهنجو ساهڙ کي سرتيون.

دردمنديءَ جي دلڙي، نازن ساڻ نيائون.
هيڏي هوڏي نا ويو، سوگهو ساه کيائون.
سڻِي سنيها يار جا، عاشق ٽيڙيس آئون.
جيءُ وڏائُون جارِ ۾، ڪاڪيون تن ڪڏاهون.
ميهرَ سندي معرڪي، هيءَ غريب گڏيائون.
جِيءُ منهنجو جيڏيون، وِيرن منجِهه وڌائون.
”سَچوُ“ ڪيُ سرير مَون، ميڙي سڀ مدايون.

ڪافي ٥٢

جيءُ جون ڳالهيون ميون جن سان، هَي هَي سانگ چڙهي وياسي ئي!

ماريَس اِنهيءَ مامري، هيءَ پوءِ آنهن ڪان پيئي.
وٺي ويندِيَس اوڏهين، حال پنهنجڙو جو هِي ئي.
اِيندا، اتم آسرو، جيءُ گهُريا ٽي جي ئي.
مون ڏي مڪائون ڪيترا، ڏک ڏوراپا ڏيئي.
جيءُ وڏو آهي جار ۾، تَن نياپن نيئي.
”سچوُ“ سنيها بُڌِي تَن جا، بَڌ بانهون تون بيئي.

ڪافي٥٣

مان تان محبن کي، ڏيان ڪيها ڏوراپا!

ڪيئن شِرڪت آءُ ڪندي، سرتيون سان سائينِ!
آءُ نماڻي آهيان چا، ڪيئي سَوين سِڪن.
ڏوڙا طالع مون ٽين، جي ويڙهي هِنَ وسن.
ڏسِي حال حقير جو، اگهڻ مانَ اچن.
ڪين چڏيندا ڪڏهين، ”سچُو“ سگَ سبندن.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٤

مون کي ڏور چو ڏسن، سرتيون ديرو دوست جو.

جي مون سٽو سرتيون، هو سدا وچ وسن.
اکيون عجيبن کي، پل پل تيون پسن.
محب مشتاقن جي، تا ڪليون دل ڪسن.
”سچوٌ“سوزن واريون، وجي روءِ رَسن.

ڪافي ٥٥

اڄ اڱڻ اِجهي ايندم، سڪيا سانگي گڏيم شال!

ڏِسي حال حقير جو، سوَ دِلاسا ڏيندم،
هو جِي ڪُهِي ويژم ڪاله.

پنهنجي وڙون سپرين، حال پائِي اچي ٿيندم،
جَن لڳِ وجهايم فال.

لِکِي ساري لوڪ کون، گوشي پاڻ گڏيندم،
آهي ڪندا پلائي پال.

سڳ جنين جو سڏجي ”سَچُو“. سيئي سڏيندم،
جِيءُ جيءُ چونديس جال.

ڪافي ٥٦

هِينئن ڪانگ اڄ ڪِهِي ويو، اِينڊءَ صبح سَويلي.

ڳالهيون ڪري سَجَڻ جون، اڄ رات هِت رهي ويو.
هو حال منهنجي جو سَماءُ، هِنَ لوءِ مَون لهي ويو.
ڳالهيون ٻُڌي ڏکن جون، ٻولِي تَنهِين ٻهي ويو.
پرين جي پار آڏاٿو، ڪيئن سورَ هِي سَهي ويو.
”سَچو“ سجڻ مِلايئِين، هِنَ ٺاهَ تي ٺهي ويو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٥٧

وڻيوسين وهَ واه، پڙهندي پروانو پرينءَ جو!

اوڏا مينهَن ملهارَ ٿيا، گُل ڪِلن ۾ گاه.
سِپي ئي سڄڻ ٿيا سامهان، حال پائِي همراه.
محبت منهنجي مَن ۾، چوريءَ مچايو چاه.
سِڪ تا سڄڻن جي، اُجهايو آڙاهُ.
ديس ڇڏي پرديس ويا، دوست پرين داناه.
هوتن ڏانهن نہ هڪڙي، مهڙَ مڙئي مان ڏانهہ.
پرين جي پيغامَ ڪيو، آرامي اُرواح.
قاصدَ تو تان آءٌ ڪريان، هي سرُ صدقي ساه.
اگڻ اَسَروندن جي، اَڀيندونِ الله.
"سَچُو" چوي رب ميڙي، روز پُچان آءٌ راه.

ڪافي ٥٨

پانڌي آيم اڄ پيهي، پِريان سَندي، وو، پارَ جو!

ڏوٽ ڏوراپا ڏيئي مُڪائون،
تَن ڪئي ديواني ديهي.
"ڳالهيون آهي يارَ سَڄَڻ جون،
ڪيئن وِسارِيئي ويهي.
"جهڙيائِي آهي جيءَ تنهنجي سان،
هُت بہ گذري تِيهِي."
هوش "سَچوءَ" جو نِيو نِياپَن،
ڳالهہ ڪَريان ڀي ڪيهِي.

ڪافي ٥٩

پانڌيِ منهنجي يارَ کي، ساري چئج سَلامَ.

چئِي مُڪا هئا ڪيترا، مون پرتِ وارا پيغامِ.
اوهان جي ئِي اچڻ جا، هُلَ پوَن هنگامَ.
محبتَ منهنجي روز ازل کون، توسان مُحب مُدام.
"سَچُوءَ" جيها ڪيترا، دَرَ تُنهنجي تہ غُلام.
ڪڏهن ڪندين يارَ آسان ڏي، اچڻ جا انجام.
عشقَ اوهان جي شورُ مَچايو، هُل پوَن هنگام.
بانهي گولي يارَ سچڻ جي، مُلهہ خريد مُدام،
روز ازلَ کون"سَچُو" آهي، سائين سَنديوَ سام.

ڪافي ٦٠

هيئن اڄُ چئِي مُڪائون، 'عاشِق اچون تا ايڏنهن!'

هِنَ جيءَ جڏي ڪي جيڏيُون،آڌر وڏيُ ڏنائون.
"تُنهنجي ديس اسين اچون تا، عاشق نہ تِج اُبائون."
مون هن نماڻيءَ سان، ميان، ڪيڏا ڪرم ڪيائون.
"مطلب تُنهِنجو اَءُ آهيان، پيون چڏ مِڙئي مُدعائون."
دلاسي لئہ دردمندِ جي، قاصد "سَچُو" ڪيڀائون.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦١

اَج ڪِي صبح اچن تا، نروار چئو نجومي!

مون هِت نماڻِيءَ جو پرين، خال ڪِي پُڇَنَ تا.
هِن يارَ ڏي اچڻ جو، چئو ڪِي سجڻ چوَن تا؟
پرينَ آهن پنڌَ ۾، ڪِي ويڙهِي پنهنجي وَسَن تا؟
"سَچوءَ" جِي پِي سڌِ لَهڻ لئہ، قاصد هيڏي ڪَين تا؟

ڪافي ٦٢

دوستَ ڪي دانهون سڻِي، مَنَ مهرَ ڪا مون ڏنهن پَوي!

دردمَندِ جي دَرَ اُتي، تو ڪانگ لاڪيٽو لَوي.
پيغامَ پرين پارَ جا، چَشمن اُتي ويهون چَوي.
سِرَ پَري اَسين ايڏهن اچون، يا ڪِي اوري ايندؤ اُهِي.
"سَچو" آهي اُڪَندِيو گهڻو، تو راند روئڻ جي رَوي.

ڪافي ٦٣

ڳالهہ پنهنجي حال جي، توريءَ وجي ڪنهِن کي چوان؟

جوش تنهنجا جان ۾، نت نت آهن مون کي نوان.
ڪيئن جي پچان پوءِ ٿي خبر، پانڌي اول پيرين پوان.
پاڻون آيا هِن پور هي، ڪِي هِن مڪا مون ڏي اُوان؟
"سچو" مٿيان اءُ ڪينڪي، هي سور سڳن سان سنوان.

ڪافي ٦٤

مڪاسين قاصد ڪالهہ، اِجهي جاڻج آيا آيا!

آهي تياري ايڏنهن اسان جي، آهيون سو منجهہ خيال.
اُڪَندِ تنهنجي اُصل اسانِ جي، آهي سا جيءَ ۾ جان.
عاشق تو تي ڪَرم ڪيوسُي، سڻي سندءِ اَحوال.
پنهنجي لطف سان هاڻ لاٿاسين، تو تون ڪُل ڪَشالَ.
اچي لهون ٿا اِجها تنهنجڙي، "سچو" ري رات سنيال.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٦٥

آهي ھھڙو حال ويچاريءَ جو، سھڻا ڪر ڪو ڪرم ستاريءَ جو!

لئه پنھل جي ڪانگ اُڏايان، ڪونيو پوتيدار پٺايان،
وَرُوري ورَواريءَ جو.

حال ڏسي پنھنجو يال يلائج، پرَ پڇاڻو وره ورائج،
ڪج ٻيڙي دارون دک واريءَ جو.

درد فراق جا دونھان ٻڪَن ٿا، مَچ مگر ھن من مچن ٿا،
شل ورُوري ويچاريءَ جو.

سک "سچل" جي تو ڪي ساري، ڪيچي ايندم نرتُون نھاري،
ساه سڪي سک واريءَ جو.

ڪافي ٦٦

جيءَ نچ آيا، پلي ڪري آيا، ساٿي سڄڻ جي ڏيھه ڏنھن!

مون تا چاتو واٽ واھو، پر مون ڏي سي ھوت ھلايا.
ڏينھن پڇاڻو پانڌي پرين جا، ساڻ غريب گڏايا.
پاڻ مٿائن ڪريان قرباني، لڪين ٿورا جَنِ لايا.
اَول دلاسا ڏيٺي انھن ھي، پوءِ پيغام سڻايا.
طرف تنھنجي اھي عجيبن، سچا سخن فرمايا.
"اڻ ترڻ اھائي آھِ اسان ڪي، ڏکيا تو ڏينھن لنگھايا".
"پيا اسان وٽ ھاڻي تنھنجا، 'سچو' ڙي پنڌ سجايا".

Gul Hayat Institute

ڪِافي ٦٧

پانڌي اوڏاھون اَج آيو، پِريان سندي پار ڏنھن.

طرفان تنھنجي ھونِ اَچَڻ جو، ساٿ ڏٺِين ڪي سعيو
گھڻو پچن ھُت پرن توئي ڪي، گھمين تون ھِت اجايو.
آھه توئي ڏي سڻ ري عاشق، روح سَندن جو رايو.
پاچاڻيءَ جو ھنن پيغامن، وري سو وره وڌايو.
ٻڌي نياپا بانھون ٻڌي بئي، آٿي "سچوءَ" سر نوايو.

ڪافي ٦٨

آج اوڏاهون آيا، ڳڏيا سي قاصد مون کي!

وري ورڻ جا هئا پنيور ڏي، سات ڏٺين جا سعيا.
اَج صبح اَچي ويجها سي وهنَدء، ڏور جنين ڏينهن لايا.
گوشي گڏجي ڪندء سي ڳالهيون، جَن جا تو پنڌ پڇايا.
خيال سچوئي هيڏي هُئڙن، ڏکيا تو ڏينهن لنگهايا.
طرف تنهنجي اڱي پي رهبَر، ڪَئين تنهن هوتَ هلايا.
نِيهَن جا نياپا ڏنا جَنين هي، "سچو" سي ساهَ سيبايا.

ڪافي ٦٩

نوان نِياپا آيا، مون ڏي محبن جا، ميان!

قاصِدن، وو ميان، هيڏي اَچَڻ جا، روز سي رستا لايا.
طرف پنيور جي سُڻ تون عاشَق، پنهونءَ ٿي پند پڇايا.
تو تا طالب يار سچڻ ريءَ، گونتر ڏينهن گنوايا.
اگڻ تُنهنجي آج سي ايندا، تو جن لئه وره وَسايا.
جي ٿِي گذاريئه يار جانب ريءَ، اهي سي ڏينهن اجايا.
هئا پرين کي پار تنهنجي، ميان "سچُو" اَچڻ جا سعيا.

ڪافي ٧٠

اِهو نياپو آندو، پانڌيءَ پرينءَ جي پارَ ڏنهن.

اَهي تياري ايڏهن اسان جي، متان ٿئين تون ماندو.
عاشق توکي اَٿي آسان سان، حُب ڪندي هيڪاندو.
اسين ب اوڙڪ اِينداسي ايڏنهن، تيج نه وره کون واندو.
ملڻ محبن جو آهي اِهوئي، پرت جو پا چاندو.
طرفون آسان جي سُڻ "سچُو" وي، لاهِين تون سي سيانلو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧١

آءٌ آدا ڙي پانڌي، دوست دلاسو ڪو ڏنو؟

سڻُ تون ساٿي، آهيان، ادا، آءٌ محب بنا هت ماندي.
اڱڻ اسان جي ڪڏهن اِيندا، اِها خبر تو ڪا آندي.
دل اسان جي دوستن ٻاجهون، ناهي وره ڳون واندي.
سِگهڙِي ساٿِي ڙي مانَ ٿيان، ڪا هوتن سان هيڪاندي.
ساران سنيپاران "سچوُ" ري لهندي، آهين جَنين جي تون ٻاندي.

ڪافي ٧٢

منهنجو ڪِي هُت پچيائون، سچ چئه ادا ڙي ساٿيو؟

ڳوشي ويهي ڳڏ اوهان سان، منهنجي ڳالهه ڪا ڪيائون؟
سَليو سنيها ساڻ سلامن، هِنَ ڏاهَ ڏي ڏنائون؟
پيغامَ پرت وارا، چئو جيَ مون ڏي چيائون.
دلاسي جِي درد مندِ ڏي، ڪا اڄ خبر لکيائون؟
"سچوءَ" ڪاڻِ تا گهٽيرو، هِن ڏيهِ ٿي ڏنائون.

ڪافي ٧٣

سِگهڙِي پِريَن جي پار جِي، ڪانگا خبر ڪا مون ڏئين،
دوست جي ني ديس ڏي، ڪيئن ڪالهه تون اُڏري وئين!

اول اسان جي حال جا نازڪ نوان نياپا نِئين،
ساري سنيها سوز جا، هَي هَي سيئي لائج هِئين.

ماري ميان مشتاقِ کي، ڪيئن يارَ تون ياڪِي ٿئين،
ٻُورن مَنجهِين پرديس جي، ٻاجهون اوهان آهيون اِئين.

آءٌ جي مِئي تا گهوريس، جانِي سدائين تون جئين،
"سچو" سِڪي ساري توکي، تون پي تهين سان هو ائين.

ڪافي ٧٤

ڪانگي قريبن ڏنهن ، خبر آندي وٽي وهندو وري.

خط منجهون معلوم ٿي، ساري خبر ڪيئن جي ڪري.
"دوست دلاسا لکيا تا "تو اسان ريءَ ڪيئن سري"
"آءُ تا گهڻو تو ساريان، ڳالهيون ڪرين ڪهڙيون ڇري"
"سچو" تو سان آهي منهنجي، اها ذوق مون دل جي ذري.

ڪافي ٧٥

ڳالهه ڪريان ٻي ڪيهي، تنهنجي مڏگن ماري آهيان!

پرين وڙئون پانهنجي، ميان الا، آءُ پڪي هن پيهي.
پاڙي ساڻ پرين جي، ميان الا، وره وهايم ويهي.
پلئه لڳي پرين جي، ميان الا، جيهي سا آهي تيهي.
ڳالهه ڏسيائون سا تا ناهي، ميان الا، "سچو" سلڻ جيهي.

ڪافي ٧٦

ڪيهي چال چلي تو، اڙي جيڏيون يار منهنجو!

"وَ نَفَخۡتُ فِيهِ مِن رُّوحِي"، ساري ڳالهه سلي تو.
"اَنَا عَبۡدُهٗ وَ رَسُولُهٗ"، ملن گهر ملي تو.
ڪاٿئين تعظيمان ڏئي، ڪاٿئين ڪل ڪلي تو.
ڪاٿئين سڪيون سُپرين، ڪاٿئين جوشن منجهه جلي تو.
"سچو" سڀ ڪنهن صورتين، هنهڙي هلت هلي تو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٧٧

چاڪي ڏونگر ڏوريان، مَن وسي يار مُنهنجو!

پرين آهي پاڻ سان، تَڪَ ٻئا چو توريان؟
راتو ڏينهان روح ۾، آرياڻي تي اوريان.
سَڀ ڪنهن پارين سُپرين، آءُ ڳهٽوئي گهُوريان.
هوتَ هميشہ حاضري، وندر ڪنهن لڳ ووڙيان؟
"سچو" سچي ڳالهڙي، چِت اِهائي چوريان.

ڪافي ٧٨

هوت اَچي هَٿ ڏيندو، پَلو جيڏيون، مون مِن نماڻيءَ ڪي!

پرين وڙئون پانهنجي، ڇَپر تا نہ ڇڏيندو.
ڏسندو اڪڙين سان، نال نماڻِي نيندو.
پاڻون پاسي نہ ڪري، گولِي ساڻ گڏيندو.
پانڌن پچارون ڪيون، آرياڻي اَڄُ ايندو.
اڱڻ آسَروند جي، پَڪا پاڻ آڏيندو.
ڪيچن سندو قافلو، لوڻُون تا نہ لڏيندو.
ساجن سَنگت پانهنجيءَ، "سچو" شالَ سڏيندو.

ڪافي ٧٩

ڪيچ منهجڙو ڪَم، ني، آهي، پلو پينر ڙي!

ويا ڪيچيڙا نڪري، گوليءَ ڏيئي غم، ني.
دعا ڪريجو جيڏيون، جانِيءَ تيان جَم، ني.
ڪنهين چِنَ نہ ڇڏيان، دوستيءَ وارو دم، ني.
قيامَتَ تائين ڪينڪي، تيندي طلب تَم، ني.
پير نہ ڇڏيان پرينءَ جو، توڙي ٿئي چيهاڙيون چَم، ني.
جهڙ نہ پائنجو جيڏيون، اِهو اکين جو اَگمُ، ني.
سِڪئون "سچو" پرين ڏي، راتو ڏينهان رم، ني.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٠

توکي جاني نہ جڳائي تو، رُسَڻ نماڻين سان!

جيهِي تيهِي تانهنجي، آءٌ اصلَ ڳَون آهيان،
اوهان جي تا اچڻ جو، آسرَ هَڏِ نہ لاهيان،
سِرَ تي نينهُن فراقَ جا، هي مينهڙا وسائي تو.

پَري ڪر نہ پاڻ ڳَون،ڏي دلبَر دلاسو،
توري سَجهي ڪونڪو، مون کي پِرين پيو پاسو،
جيهي تيهي اصل ڳَون، هيءَ سَندَو سڏائي تو.

سڪن متي ڏکڙا، تي محب مَتايان،
غم خوشيءَ کان اڳَرو، آءٌ پليڙو پايان،
مُنهن مُقابل تانهجي، اهو گوندر ڳڏائي تو.

اڳڻ نماڻيءَ جي تون، اچ الله ڪاڻ،
هيڪر هوتَ ڪَريج تون، پيرو منهنجي پاڻ،
سوز تنهنجو سُپرين، هِت سانولَ سِجائي تو.

ونـي ويٺِي آهي اهو وعدو ويچاري،
ڳچيءَ پائي ڪپڙو، هيءَ ڪري تي زاري،
”سچو“ سگ اوهان جو، هِتِ پانڌي پُڇائي تو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨١

خبر ڪا مون ڏيو سا ٿيو، سائين، عجيبن جي اچڻ جِي!

ڪيچيڙن جو قافلو، وڇيڻ رات ويو.
اِئين نہ ڇڏيو ڇپَرين، هيءَ تا نال نِيو.
توڙي وِره وهاريو، ڪنديس ڪونہ بيو.
ونڊر سنديءَ وات تي، مون صدقي سِرُ ڪيو.
چِڏ ساها سنبر، ”سچو“ ڙي، جي تو پور پيو.

ڪافي ٨٢

جاني تو نہ جڳائي، رُسَڻ نِماڻيءَ سان!

دوست اوهان جي دَرَ تي، ويٺي وره وسائي.
باهر بانهِي تانهنجي، سانولَ هيءَ سڏائي.
آچڻ لاءِ اوهان جي، پانڌي روز پُڇائي.
فالان فلڪ فراق جون، وو، وَريتِن ڪان وڃهائي.
سُوال "سچوءَ" جو سپرين، عجز ساڻ اَگهائي.

ڪافي ٨٣

ڪنيو نينڻَ نِهار، ڙي ميان، پلو منهنجا يار ڙي ميان!

مون مَنُ ڳڌي گوندرين، ٿئين ڪيچ قرار.
ڏکيا سُکيا ڏينهڙا، گُذ غريب گذار.
دلبر پنهنجي دل گون، ويچارِي نہ وسار.
منهن نہ مون ٻئي پارَ ڏي، پنهنجي ڪَي قطار.
"سچو" آهين اسان جو، هنجون هَڏ نہ هار!"

ڪافي ٨۴

سِڪَ هُئي جنهن جي سِر، وو، دوست آيو اسان جي در!

پرين وَڙَئون پانهنجي، ڪَئي ويچاريءَ ڏي ور.
هيءَ سِرُ ڪريان صدقي، گهوٽ اچي مون گهَر.
ڏئم هِن آکين سان، پرين موچاريءَ پَرِ.
جاءِ ڪيائون جيءَ ۾، ٿهر يا هَڏ نہ ٿر.
قُربَ ڪارڻ سُڻَ "سچو" ري، ڪوشش ڪائي ڪَرِ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٥

ڏنو هِي پانڌيءَ پيغام: "تنهنجي اڱڻ اڄ يار اچي ٿو!

عاشق عجيبن جو، تو کي سَوَ لک آهي سَلام.
سڀ قبوليو سُپرينءَ، جيڪو ڪَيُوَ ڪلام.
پڪو آهي پرينءَ جو، تو سان اڄُ انجام.
روءِ نہ رت اکين مَون، عاشقَ ڪر آرام.
"سچو" گڏجن، پوءِ پيءِ،آهِ نہ طلب تمام.

ڪافي ٨٦

هوتَ پارئون مون کي هاٿي، ڏنا نِينهن نياپا هي.

هٿئون پَئي پانهنجي ميان، عذر پيا ڪيها آٿي.
اوتين کهڙيءَ ڳالهہ ڳون، پنبِٿين مَون پاٿي.
وينيءَ ڪيئن پنيورَ ۾، سُورَ هٿُئي جي ساٿِي.
"سچو" تو کي ساهَ ڳون، آهي اوڏو آرياٿِي.

ڪافي ٨٧

ڪيچؤن آيم ڪالهہ، سي تاسڻو سَنيها!

ڳالهيون ڪندي ڳڏريئِي، سوَراتيون توکي سالَ.
اڪنب اسان ڏي ڪانہ تو، ڏينهن اِتي جاليئي جال.
ڪنهن جي ڪارڻ تو ڪيا،لَڪَ روئِي سي لالَ!
ڪيَئي نہ قطري جيتري، ساعت هِڪ سنيالَ!
ٻڌي ڏوراپا مون ٿيو، جيَڻ منجهہ جنجالَ.
جن لئي ڏونگر ڏوريان، تن پِي هِهڙا حالَ.
سي سڀ تنهنجا اگهيا، جي ڪيئي ڪالَ ڪشالَ.
پڌندو پاروچو وري، "سچوءَ" جا پي سوالَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٨٨

مون ڪَر تا ڪِين پُڇيائون، هاڻي ڪانگل ڪَلَ ڪاڏي!

ڏوتَ ڏوراپا وو ڪيترا، ميان الا، سي سخت مڪائون،
- هِتِ حالَ اسان جا هي.

سگها ايندا وو سُپرين، ميان الا، ڪي تاپاڻ اتيائون،
- جڏو جيءُ جيارن جي.
ڏاها ڏيهہ وو پرين جي، ميان الا، آهيان اباڻڪو آئون،
- منهنجو هِي نياپو نِي.
طعنا طرفون وو تانهنجي، ميان الا، مِن ڏکِيءَ کي ڏنائون،
- سائين سي قبوليم سي.
سي نہ وِ سارج سُپرين، ميان الا، ساڻ "سَچوءَ" سَمجهائون،
- اهي قولَ ڪيا هي ڪِي.

ڪافي ٨٩

يار منهنجو يار، ڪَئِي ڪَئِي صورتَ سير ڪَري ٿو!

ڪاٿئين بُڍڙو پير ٿيو، ڪاٿئين ٻولي ٻار.
ڪاٿئين بيراڳي ڦِري، ڪاٿئين ڪَيَس قرارُ.
ڪاٿئين وظيفن ۾، ڪاٿئين خم خمار.
ڪاٿئين آهي بادشاه، ڪاٿئين چوبدار.
ڪاٿئين پيرين پند ڪري، ڪاٿئين گهوڙي جو هسوار.
ڪاٿئين 'احد' ٿيو 'احمد' 'ڪاٿئين' 'عبدالحق' اظهار.
آهي دلبَر دوست جو ، "سَچُو" سَپ سِينگارُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٠ *

ڳالھہ ڪَريان آءٌ ڪيهي، حالَ پنهنجي جي، ڙي جيڏيون!

ڪالھہ ڪالهوڻي سُپرين، ويا وٺئون مُون ويهي.
چڙي شهر پنيور ڪي، ويا پهاڙين پيهي.
ڪري پريشان ويا، درد منديءَ جي ديهي.
آءٌ اُنهن جي آهيان، جيهي جي تيهي.
مارڻ پوءِ جيارڻ، رَسمَ اُنهن جي ايهي.
"سچو" سوز فراق جا، بارَ ڪٽڻ ڪي نِيهي.

ڪافي ٩١

هوتَ ڏهون هاٿي آيُون، مون ڏي خوشخبران هي!

اُچي اڏيون تا اوڏڙيون، جارِ اُوهانجڙي جايون.
چڙي شهر پنيور ڪي، پير وري اِيڏي پايون.
تيون جيارن جيڏيون، اِهي ويچاريءَ ڪي وايون.
"سَچوءَ" سَنديون دانهڙيون، دوستَ وري وَرنايُون.

ڪافي ٩٢

هوتَ اوهان تي آءِ، ميان، سارو نَنگُ نِماڻِيءَ جو!

سائينءَ ڪارڻ سُپرين، پير. اڱڻ منهنجي پاءِ، ميان.
پرين وَڙَئُون پانهنجي، لڱن نماڻِيءَ سان لاءِ، ميان.
ماٺهو شهر پنيور جا، ساهَ نہ اچَن ساءِ، ميان.
ڏسنديس آءٌ اکڙين سان، جانبَ تنهنجڙي جاءِ، ميان.
ڪاريِ ڳڻن تانهنجي، "سَچوءَ" ڪي هاءِهاءِ، ميان.

---

* هيءَ ڪافي ٩٠، سسئي داستان پهريون ۾ ڪافي ١٨ طور اڳ بہ شامل ٿيل آهي. وڌيڪ تفصيل لاءِ ڏسو صفحو 64 فٽ نوٽ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٣

هوت اچڻ جي ڪا ڪَرِ ميان: پانڌي روز پُڇاپان ٿي!

راتو ڏينهان روحَ کي، سِڪَ اوهانجڙي سَرِ، ميان-
تو لئہ هِت ڪانگ اڏايان ٿي.

سِر توئِي تَون صَدَقي، گهوٽَ اچين جي گهَرِ، ميان-
گهُوريو پاڻُ گهُمايان ٿي.

ايندِيس اهڙي حالَ سان، دوستَ اوهانجڙي دَرِ، ميان-
ڳچيءَ پلئہ پايان ٿي.

پرين پارئون تانهنجي، تِي ويچاريءَ جي وَرِ، ميان -
ويني ڏکَ وسايان ٿي.

سارو مطلب مون تئي، پرين اچي ڪنهَنِ پَرِ، ميان -
هِت پوتيون پتايان ٿي.

"سَچوءَ" اتي سپرين، دست مُبارڪُ ڌَرِ، ميان -
سَنديوَ يار سڏايان ٿي.

ڪافي ٩٤

هِنيڙي ڳالهيون ياد، اَريءَ پاروچي جيون!

ويا ويساهي نِڪتوي، عشق ڏيئي اِمداد.
پينر پاجهون جيڏيُون، عُمر مڙيئي بَرباد.
دردمندن جي دلڙي، شالَ ڪندا سي شاد.
"سَچوءَ" سَندي سَرتيون، پُنِي سَڀ مُراد.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٥

آءُ ڪوهيارلَ ڪائِين، وري ويڙهو وسائِج، ميان!

ٻانهون ٻانهَن جان ٻڌي، ميان الا، ڀانڊ ڳچيءَ ۾ ٿي پائين -
مون تَوَن چت نہ چائج، ميان.

مونهَون مدايون ٿيڙيُون، ميان الا، تيَس اِيلازَڻ آئين -
پرين پاڻ پسائِج، ميان.

آءُ ڪنيزڪ تانهنجي، ميان الا، تون تا منهنجڙو سائين -
ٻيو عيب نہ لائِج، ميان.

ڏيئِي حالُ حلاجَ جو، ميان الا، "سَچوءَ" کيِ سمجهائِين -
سارو سِرُ سٽائج، ميان.

ڪافي ٩٦

آءُ اَچي رَهُ رات، يَلو منهنجا يارَ وي!

راتو ڏينهان روحَ کي، آهِ اوهانجِڙي تاتِ.
مَشر آهي مُلڪَن ۾، سَنڌيَوَ ڏاڍي ذاتِ.
اَچَڻ ريءَ اوهان جي آهي، هِينيڙي کي هيهات.
"سَچوءَ" کي تِنهن سِرّ جِي، ڪاڏهون ٿيندي ڏات.

ڪافي ٩٧

آءُ ويڙهي تون تا وس، وي،
يَلو، پُنهَلَ يار ميان!

پرين مون کي پانهنجو، ڏاها ڏي ڪو ڏَسُ، وي.
نِماڻِيءَ جو حالڙو، پريَم اَچي پَسُ، وي.
ڪاهي اِيندي ڪيچَ ڏي، گوليِ وڃي گس، وي.
پَوي پاڇياڻيءَ جو، تو کي مانَ تَرس، وي.
ويهڻ آهي پنيور ۾، بنا عشق عبث، وي.
سوز اوهان جو سُپرين، "سچوءَ" آهہ سرس، وي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ٩٨

آچي لايو ڪِيئن، سجڻ، تو تا نِينهن نماڻيءَ سان!

ماريَس انهيءَ مامِري، هوتَ ڪنڌين ڪو هيئن.
سا تا ڪيئي پانهنجي، جاني وٺيئِي جيئن.
جهڙي پنُهل تو ڪَئي، اَءُ پُڻ ڪريان تيئن!
ڪان وننديِ ڪڏهِين، نالو سَندو نيهَن.
وري وهاريو ويجهڙو، "سچو" پنهنجي سِيئن.

ڪافي ٩٩

اِهو ڏونگرُ ڏهاٽين، مون ڏوراپو تو ڏئي!

هاري هِهڙا هوت تون، ٿي ويجها وسارين.
هيڏي هوڏي ٿي گهمين، تون نال نہ نهارين.
پنيورئون بيزار ٿي، چي سانول سنپارين!
پاڻ "سچو" تون پاٿهين، وڃي ساڻن سڌهاڙين.

ڪافي ١٠٠

وسئون تا نہ وساريو، پلو يارَڙي،

اَءُ اوهانجڙي آهيان، پلو ميان!

سِڪائيءَ ڏي سُپرين، ڪٽي نيڻ نهار.
هيڏي نہ چڏين؛ پنهنجي ڪَيُ قطار.
تو ڪي ڏسان مون ڏَسين، پرين ڪهڙي پار.
"سچو" صَبر ۾ رهِي، گوندر ڏينهن گذار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠١

هُئِي نہ مون ڪَلَ ڪائِي، سِرُ اِنهيءَ جي ڙي جيڏيون!

اڳ نہ سُيَم ڪڏهين، هِيءَ وراٽي واري وائِي.
ڳالهہ نہ ڳرهڻ جهڙي، سائِيَن جا سمجهائِي،
ڏوهَ ثوابَ جي ڳالهڙي، سڀ ويساهَ وڃائِي.
سائِي حقيقت حالَ جي، سِر آچانڪ آئِي.
"سچو" سانيڃ ڳُالهڙي، پرينءَ جا پُرجهائِي.

ڪافي ١٠٢

رهبر روز بروز، آچن مون ڏي يار جا!

ڪنهن کي سَلِيان سَرتيون، سُپيريان جو سوز!
اَندر منجهہ عجيب جي، ڪَيڙو سِڪ سروز.
هيڪَند ڪارڻ تِي ڪريان، خاطر اندر خوض.
شال ڪنهين تي نہ ٿئي، سندو جانب جوز.
"سچو" اجهو آئِيو، اَرياٽي اِمروز.

ڪافي ١٠٣

طعنا سِرَ تِي سهندي آنَ،

سَرتيون ساري لوڪ جا!

پاجهون پاروچل جي، راتيون هِت ڪا رهندي آنَ.
ڪاف منجهارئون ڪاڪيون، لَعل لوري لهندي آنَ.
پَسڻ بنا پرينءَ جي، ٿاهہ نہ ٻئي ڪنهن نهندي آنَ.
پينر هِن پنيور ۾، ريءَ پاروچي نہ پهندي آنَ.
"سچو" سَچيءَ سِڪ ڳون، ڪيچين ڪَيَ ڪَهندي آنَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۰۴

دل جيون ڳالهيون، ميان، آءُ نا توسان اوريان!

ڳجهيون ڳالهيون ڪريان ڪَن سان، تَڪَ ويٺي تِي توريان.
سڳو تنهنجي سِڪ جو ميان، ساهه اَندر تي سوريان.
سڪ اوهان جي سَر تي ميان، ڏيهه ساروڻِي ڏوريان.
رَاتو ڏينهان ڪاڻ اوهان جيِ، چت ۾ چرخو چوريان.
اِڳڻ "سچوءَ" جي آءُ تون پيارا، پاڻ گهٽو ئِي گهوريان.

ڪافي ۱۰۵

هينئن نه مون کي مِاريو، اوڙڪ اوهانجڙي آهيان!

ٻانهِي آهيان وو تنهنجي ٻاروچا، پورهيت پنهنجي پاريو.
سڳ نه تي ڪو ساهيان.

اَسَرونديِ وو آهيان ميان، واڳ مُئيءَ ڏي واريو.
لالچ نه تي لاهيان.

ڏاڍا ڏونگر لَڪِيو، ميان، توهَ پنهنجي سان تاريو.
چِپَر اڳيون نا نه چاهيان.

آءُ اوهانجڙي وو آهيان ميان، وسئون ڪيم وساريو.
جوڙَ اوهان جڙي آهيان.

ٻسانول اِنهيءَ وو سڌ ۾ ميان، ڳالهين تنهنجِن ڳاريو.
ڪيچَ وڻن ڏي ڪاهيان.

آءُ اَڪنِيِ وو هوتَ اوهان جي، "سچو" ڪِي سانول ساريو.
ڳاهُ ٻِرهَ جو تي ڳاهيان.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٠٦

رهو مون وٽ رات، اَڄ پانديو پرينِ جا!

اَءُ اوهان تَون صدقي، جا وائي مِٺيَوَ وات.
پَسان اڪثرين سان، پاروچاڻي ذاتِ.
راتو ڏينهان روح ڪي، تن جِي آهي تاتِ.
هُئِي هميشه ساٿيو، "سچو" سَندوَ ساٿ.

ڪافي ١٠٧ *

تون اَءُ آرياڻي اوري،
تنهنجي دامن لڳڙي آهيان!

سِر پنهنجو سَرتيون، اَءُ گهَرئون آيَس گهوري.
ڪامِل ڪڏهن ڪينڪي، اَءُ ڏونگر سگهان ڏوري.
ڪا جا تندَ طلب جي، چِت وئين تون چوري.
نيو نماڻِي پاڻَ سان، تِرُ نه رهي هِت تو ري.
"سچو" سگ اوهان جو، ڪيئن پُڄي تنهنجي ٿوري.

ڪافي ١٠٨

مون کي تايو طبيبن، ميان،
بَن ٻُڪيون وجهان تَن جون!

نَظَر ساڻ نِهال ڪيو، هاريون حَبيبن، ميان.
آزارئون آزاد ڪيو، اچي عجيبن، ميان.
دل کي دلاسو ڏنو، ڪاڪيون قريبن، ميان.
ڏيندا. "سچو" سپرين، گوش پِي غريبن، ميان.

Gul Hayat Institute

* هيءَ ڪافي ١٠٧، سسئي، داستان نائون ۾ اڳ ئي ڪافي ١٣ طور اڳ شامل ٿيل آهي. تفصيل لاءِ ڏسو صفحو 64 ڦٽ نوٽ.

ڪافي ١٠٩

نينهن ڏاڍي سان لايو سي،
آءٌ تا هاڻي ڪيئن ڪريان!

عشق سَولو سَرتيون، هِت پينر پايوسي.
پُچي اسان جا پَڪَڙا، آڏيون اجهو آيو سي.
پينَر شهر پنيور جي، هِت طعنن تايوسي.
جو ڏنائون جيڏيون، سو پَلئَ پايوسي.
سوئِي "سچو" سِر تي، هاڻي چُمي چايوسي.

ڪافي ١١٠

اسين آهيون! چا اسين آهيون؟
بيلي، نٿا ڄاڻون، چا اسين آهيون!

ڏري باران برساتيون لايون، ڏري بَرن ٿيون وڏيون باهيون.
ڏري پڙهون تا نمازانِ روزا، ڏري لوچَ متي تَون لاهيون.
ڏري چئون تا "آهيون اسين ئي"، ڏري چئون تا "اصل ناهيون".
ڏري آرام آهي هِن دل کي، ڏري وهايون پيٽئون واهيون.
ڏري چئون تا "اسان پاڻ سُڃاتو"، ڏري چئون تا "اسين چاهيون".
"سچو" اصلئون سوئي آهين، ناهُ هتي بيو ڪيهو ناهيون!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١١

محبت مست مجنون ڪيا، ڪئين خاصا خماري، لو...

اصل کَون عاشقن آهي،متي سُوريءَ سواري، لو...
هِتئون مُنهن سا نہ موڙيندي، هوندي جا وره واري، لو...
سڻو جا مير محبت جي، ڪُنَن ڪي ڪوٺَ ڪاري، لو...
جنين کي جوشَ جاڳايو، تنين کهڙي تياري، لو...
چڏي هي عيش عالمَ جا، هليا سي هيڪ واري، لو...
پياسي هُوءِ حيرتَ ۾، چڏيئون سُڌ سارَ ساري، لو...
بره جي بابَ ڏس تن کي، سيا وائي وساري، لو...
سدا تن کي آ ساجَن جي، اچڻ جي انتظاري، لو...
"سچيڏنا" سَمجه کِي هتهين، مَتان ٿئين هُت مياري، لو...

ڪافي ١١٢

ڪڏهن آلاجي ايندا، يار سانگيڙا، ميان!

سِکهي اچڻ جون ڪانگ اسان کي، اچي واڌايون ڏيندا.
ڏيئي دلاسا دل منهنجيءَ کي، نال نماڻي نيندا.
اِهي اُميدان آهن اسان کي، هِڪُ ٽکِيءَ سان ٿيندا.
ڪين ڏسندا ڏوهہ اسان جا، بَديون سڀ بخشيندا.
آهي اوسيڙو اکڙين کي، گولِي ساڻ گڏيندا.
ڪيچَ وڻن کَون پَنّي پکڙا، آٿي هِتِ هوتَ آڏيندا.
جيهو تيهو "سچو" سَندن آ، پانهجو ڪينَ ڇڏيندا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١٣

سرتيون ڏيَن صلاحان، ’چت تون چرخي لائين‘ :
آءُ ڪتيان ڪِي ڪانگَ اڏايان!

راتيون ڏينهان روئان انهن لڳ، پرين جي تِيَم پَراهان.
دل جمعيت تڏهن ڪِي ٿيندِي، جڏهن اِيندا ڪي هوتَ اڳاهان.
اَديون اُنهيءَ جي ويٺي اچَڻ جون، روز نهاريان تِي راهان.
والِي ورائي وريِ پَنيور ڏي، سٹي اسان جون آهان.
ڪيون قبوليت سَيِئِي ”سَچُوءَ“ جون، سائين عَرضَ اِلاهان.

ڪافي ١١٤

آ اچِي ڏس حالُ مُهنجو، آءُ اچِي سُڻ عرض هي!

نينهَن تا مون ڪي نيو، طاقت نہ ڪاتَنِ ڪي رَهِي،
مشتاق جي مارڻ سَندو، آهي اوهان ڪي غَرض هي.

ڏاها وچِي پِئا چو پُڇان، مون تا پروڙي ڳالهڙِي،
درد بِيو مون ڪي نہ آهي، محب تنهنجو مَرض هِي.

دل ڪَسي مون ڪَون وئين، موٽي نہ آئين چا چوان،
سڌ لهو ساجَنَ اچِي، آهي اوهانِ تي قَرض هِي.

آءُ اچِي امام ٿِي، توتي آسان نِيتِي نماز،
سِرُ ڪَرڻ صدقي اوهان تَون، آهي ”سَچُوءَ“ تي فرض هي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١٥

هِڪي ڏهاڙي پير مغان، مون کي ڳالهہ ڳجهي فرمائي!

سَلَڻ جهڙي ناهي سا، جا آڻ پرين پُرجهائِي.
عامَ نہ مَجَن ان کي، جا صاحبن سَمجهائِي.
مَتَ منجهارئون مَئي جي، تنهن ساقيءَ سُرڪَ چکائِي.
پيالي مَون پرواز ٿيو، واهُ وئِي بِي وائــي.
’عبدَ‘ جاتو ٿي جنين، تن بازي هِت هارائي.
’حَقَ‘ کَون ’حق‘ نصيب ٿيو تي، مدعا ”سچوءَ“ سَنيائــي.

ڪافي ١١٦

هوتَ غريبِ نماڻي، اِتي ڪيئن وساريئي، ميان!

اڱڻ آسَروَند جي، آءُ تــون پــاڻـئون چاڻــي -
هـوت هَٿِـي چو ماريئي، ميان!

وندر جي وڻن ۾، حب منجـهَون هـوتياڻِـي -
مون تا گهڻو نهاريئي، ميان!

ٿورا گهڻا ڏينهڙا، هن عاجز سـان آريـاڻِـي -
مـانَ گَڏ گذاريئي، ميان!

اتي هَلي هيڪلِي، پرت منجهوئن پـاچـياڻِي -
جڏهـن سانول سارِيئِي، ميان!

چِڏي وئِين چِپَرين، ڪَيئي پُنهون چام پُچاڻِـي -
هِيءَ ڪيئن آزاريَـئِي، ميان!

”سچو“ سگ اوهان جو، سائِينءَ لَڳِ سُچاڻِي -
پنهنجي ڪَيَ قطاريئي، ميان!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١١٧

آءُ ڪا رهندِ هوتن رِيءَ، هُنديَس سانولَ ساڻ!

لَئن لَئن منجهه لڳي رهيو، پاروچي جو پاڻ.
وندر سنديءَ واٽ تي، پرزا ڪنديَس پاڻ.
ڏير ڏيئي ويا ڏکَ جو، هِن ڏکيءَ کي ڏاڻ.
درد منڊي دانهون ڪري، چيتڪ ڪيڙُس چاڻ.
مانَ اچي تئي ڪڏهين، هِنَ مُئيءَ جو مهماڻ.
"سچُو" سگ اوهان جو، سو تا پنهنجو ڄاڻ.

* ڪافي ١١٨

ڙي جيڏيون، هوتَن رِيءَ،
آءُ ڪنديَس ڪوه رهِي!

اندر وره وتاڻ ڪيائون، لَٺن لَٺن منجهه لهِي.
چِڏيَ شهر پنيور کي، هِيءَ ويندِي ڪيچ ڪهِي.
ڪونهي ڪوهيارلَ رِيءَ، سَرتيون هِت سَهي.
قول پاڙيندو پانهنجو، ڪَيو پاروچلَ پَهي.
"سچو" ڳڏيم ساٿيڙا، پَنڌَن منجهه پَهي.

ڪافي ١١٩

پرين نا پئي پار، ميان، جانبَ تنهنجي جان ۾، آخوند ري!

سبق ڏئين نه سور جو، ڪتابي نه ڪار.
حرف صحيح ڪر هيڪڙو، ورَقَ سيئِي وار.
نينهن وارن کي ناحقي، مُلا هيئن مَ مار.
راتو ڏينهان آهي توئي کي، ڪتابَن جي ڪار.
پاجهوَن نالي نينهَن جي، "سچو" سبق وسار.

---

* هيءَ ڪافي ١١٨، سسئي، داستان پنجون ۾ اڳ ئي ڪافي ١٢ طور شامل ٿيل آهي.

ڪافي ١٢٠

پرجهي پاڻ نـ چاڻان، ڪير آهيان، يارَ ڙي مـيان!

مورَتَ موڳائِي ڪئِي، صـورَتَ تا نـ سُـڃاڻان.
ڪَنهن تا ڳالهِيَئون، ڪاڪيون، تياسي هِـت نماڻا.
جان جـڻـو دل سـيوئي، آڏا تِـيَم آڏاڻـا.
ڏنم ڏاڍي ڏک سـان، عـشـق جـا اوراڻـا.
خام خيـالَ نِـي، ’سچوُ‘ ري، اِنهيءَ فِڪر آڏاڻا.

ڪافي ١٢١

اهـو بَر پِي بازر آهِـ، جتـي ديرو دوسـتَ جو!

ڏونگرُ ڏولِي پائيان، سـپـريان جي سـاءِ!
چُمنديس چِپَن سان ميان، سندِي جانب جاءِ.
محبت محبوبن جي، ڪاري هينيڙي ڪي هـاءِ هاءِ.
ويـنـي ڪـانگَ آڏايـان، لڪين لالن لاءِ.
مون ڪي ڪيچَ وَڃَڻ ۾، نيئي پانڌيڙا پَهچاءِ.
ساتِي سُپرين سـان، هـِيءَ گـداگر گـڏاءِ.
’سچوُ‘ سَـڄَـڻ ڪي ميان، پاند ڳچيءَ ۾ پاءِ.

ڪافي ١٢٢ *

ڙي جيڏيون، هاڻي گهوريو، هوتن رِيءَ سارو شهر پنيور!

لائينـدا وو لطـف سان، هِنَ ڏکيءَ ڪي ڏور.
هَيءِ هـا لاڻي آن جـي، شعلي وڏڙو شـور.
مِنت نـ منهنجيءَ موتيا، زاري نـ آهي زور.
دَرَسَن سـاڻ دفع ٿـيو، سندو هِنيـڙي هور.
”سچوُ“ سندن راهَ تي، هِڪَ جفا پيـو جـور.

---

* هيءَ ڪافي ١٢٢، سسئي داستان نائون ۾ ڪافي ٨ طور شامل ٿيل آهي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٢٣

حال معلوم تو کي هـي ٿِيو، آءٌ تا وسِ نہ وينياس!

پرين تنهنجي پار ڏي، قاصد مُنجان ڪيئِي -
ايڏانهن منهن ڪيو بيٺِياس.

ڇڏي وچ نہ ڇپَرين، مُنج دلاسا ڪي ڏيئـي -
تنهنجي محبت ماريـاس.

چئي پڌايان سرتين، هن سباجها سي ٿي -
آءٌ تـا وار نہ وسـريـاس.

پاڻئون پري نہ ڪرين، آءٌ پنيءَ اوهان جي پيئي -
تنـهـنجي پَکي نِي پينياس.

ساتِي ڏيج "سچوءَ" اِهي، نياپا تـون نيئِـي -
آءٌ تا گهـٽو اُڪـنـدياس.

ڪافي ١٢٤

منهنجو پَنڌڙو پَهـُ آهـي، پَلو سرتيون سـانولَ سـاڻ!

سو تا چِنڻ جيهو، اصل ڳُون نـاهـي -
اُهي سگ تہ پُنهونءَ ساڻ.

ايندو، اٿم آسَرو، آسَر هَڏ نہ لاهـي -
ٿِيندو مُئِيءَ جو مِهماڻ.

ڇڏي شهر پنيور کي، ڪيچ ويندي هيءَ ڪـاهـي -
لڳم باروچي جو باڻ.

* هِيءَ ڪَميِٽي ڪوڙِي، سگ ساٿن ساهي -
پر پرين ڏسندا پاڻ.

"سچو" جاڻ صحيح ڪري،توڙي باب سَڌن هِيءَ ناهي -
تہ پيي نيندا سباجها ساڻ.

---

* ڪافي نمبر ٦٦٥، سُر بروو، صفحو ٢١٠ "رسالو سچل سائين" مرتب علي قل بيگ.

Gul Hayat Institute

• * ڪافي ١٢٥

منصور سوريءَ تي چڙهيو، هر ڪنهن چيو تي واهه واهه،
عاشق اتي ئي سر ڏنو، اناالحق ٿيو سڀ ساهه ساهه.

_ عشق اچي نعرو هنيو، ٿيس سيائي باهه باهه،
نظر مون کي هادي آيو، ٿيو سوئي الا الله،

_ عاشقن سُرڪي جا پيتي، ٿي سيائي هوهوا،
منصور، شمس تبريز پارن، هٿ ڪيائن جاهه جاهه.

ويا سمنڊ ۾ ڏيئي ٽبي، سارو لڌائون سُڌ سماءُ،
الف سان جي گم هئا ٿيا، ڪُل شيءِ هرجاءِ جاءِ،

”سچو ڏسڻ سان سُرخ ٿيو ءِ تخت تي هو شاهه شاهه،
رچي اُتاهون لعل ٿيو، سارو اهو هو خود خداءِ.

Gul Hayat Institute

• ڪافي ١٢٥ کان ڪافي ١٢٩ تائين ٥ ڪافيون، علي قلي بيگ صاحب جن جي مرتب ڪيل ”رسالو سچل سائين“ تان ڪٽي هتي شامل ڪيون ويون آهن. ٻنهي رسالن کي پيٽڻ بعد اهي ڪافيون شامل ڪيون ويون آهن، جي رسالي ۾ اڳ موجود نہ هيون.

* پيروي، ڪافي ٨٢، صفحو ٧٨ ”رسالو سچل سائين“ مرتب: علي قلي بيگ.

* ڪافي ١٢٦

عشق لڳي تان ڪر آمين، نا منجهہ ڪفر نا منجهہ دين.

- ستون سورن جون ڪهڙيون پڙهين ٿو،
ورهہ نہ پُڇندئي وَلاَ الضالِينَ.

- ديد ڏسي ڪي ديد اڙائين،
نيهن نہ پُڇندئي نابين.

- جلوهہ عشق جو عرش ڪُرس تي،
سر زمين چا زير زمين.

- دل سان ذرو درد قبوليم،
ڪشف قبور ڪرامت ڪين.

- شُبها شڪ سيوئي لاٿم،
پاڻ سڃاڻ سان يقين.

- طالب ڪي تاويل گهرن تا،
ڪن تمنا تي تمڪين.

- هادي عبدالحق "سچوءَ" کي،
توڙون هئي تا ڪئي تلقين.

Gul Hayat Institute

* (سر آسا، ڪافي ٣ صفحو ٢٦، ايضا)

* ڪافي ١٢٧

ساروئي سر آهي، ڪاٿي سچل، ڪاٿي ذات سچل دي.

مؤج درياء حُباب ڪڙا ڪيا، چاڻج ڪو شڪ ناهي.
آهي اونهون اسرار الاهي، ڇا منجهاروئن ڇاهي.
پنهنجي پاڻ پسڻ جي ڪارڻ، ناهَ لکين تو ناهي.
عاشق، عشق، معشوق اهوئي، ڏانوُ ڏايو ڪيو ڏاهي.
”الا الله“ اثبات مڙوئي، ”لا“ ڪي ڇڏ تون لاهي.
”لي مع الله“ سمجهه اشارت، فيل لنگهيو منجهه پاهي.
واڻ اهائي وحدت واري، ڪامل ايندا ڪاهي.
سوئي اندر سوئي باهر، ڪئين چوان ائين ناهي.
ڳالهه ”سچل“ جي سالڪ سمجهن، لوڪ جي ليکي ڇاهي.

* * ڪافي ١٢٨

تون رَب ڏايو بي پرواه،
آءُ تا ٻچان تنهنجي ٻاء.

ذڪريا ڪرت وجهايئي، سِسِي ساه منجها.
هو مڪي جو ڪو ڏيو تنهن ڪي ڏنئي ڪين ڪهڪاءُ.
حسن ۽ حسين مارايئي، ڏئي جيءُ جفا.
ڪربل منجهه قتل ڪرايئي ترس نه پيڙئي ڪا.
ظلمي آهين، رحمي آهين، ڇا وڻئي سا واه.
”سچوءَ“ تيز تي سب هنئين، جيڪا رَبَ رضا.

---

* بروو، ڪافي -٤٤، صحو ١٤٩، ايضا).

** سر بلاولي، ڪافي ٨٨، صفحو ٥١، ”رسالو سچل سائين“ مرتب علي قلي بيگ.

Gul Hayat Institute

* ڪافي ١٢٩

ڪرن مڙيئي قتل عام،
پاڻ ڪريان جي پترو.

- جدا جماعت کان، آهيان پاڻ امام.
- دم نہ اڳيون دين ٿيو، ڪفر نڪو اسلام.
- فارغ هئڻ فرض ڪوئن، سُنتَ ڪي بہ سلام.
- ”سچوءَ“ آيو سچ ۾، ناهي حلال حرام.

ڪافي ١٣٠

ويندي تا وڻڪار،
جيڏيون هي لڳ هوت بلوچ جي.

ڪيئين وِهان هتهين، آهي منهنجو ڪم ڪوهيار.
**- ساه منهنجو سرتيون، آهي پرين جي پار.
هِيءَ دل ديواني ڪري، هو ٿيا پاڻ قرار.
جات جَتن جي جيڏيُون، جِيءَ وڏو آهي جار.
”سَچُو“ نہ وسار ساه ڪُون، دوستَن جي دربار.

ڪافي ١٣١

عين اٿو اِنسانُ، پول مَتان پلي ڪائي!

دَلقُ درويشِي، پهري آيو، صورت هِن سلطان.
آهي جَڳَ ۾، سڻو ڙِي جيڏيُون، صاحبَ جو سيلان.
ڏسِيِ تَماشو يارَ سَچَڻَ جو، هَر همَہ حيران.
واه عجائب جيهو ڪيائِين، ”سَچو“ ري سامان.

---

* پيروي، ڪافي ١٨٦، صفحو ٨٩، ايضا.

** ڪافي نمبر ٢٧٠، سُر بروو، صفحو ٢١١ ”رسالو سچل سائين“ مرتب علي قل بيگ.

* ڪافي ١٣٢

ٻاروچي لـوَن لائِي، مـيـان، ڪوهـيـاري لوَن لائِـي!

ڳالهہ نہ ڳرهڻ جهـڙي، ڏاڍي سـور سـلائِي.
سَرتيون مـون سـان سـورَ ۾، پيـنَر ڪـانهي پـائِي.
هِيرَ وٺي سـا هـانوَ کي، ڏنهن عجيـبـن آئـي.
سِرُ ڏيڻ سيٽن کي، "سَچُوءُ" آهـي سَچائِـي.

ڪافي١٣٣

صـحيح سُچاڻ ساري، خود آهـين وي خُدائِي!

لڪـين سِتـارا گم ٿـيـا، روزَ ڪَئِي روشنـائِي.
ڪوڙين قطرا ڪارونيارَ، ڪِي سَمونڊَ سَمائِي.
سُڌِ تنهـيـن سِرَ انهـيءَ جِي، مـٿي جنهـن جي آئِي.
تخت هَزارو اوري رهـيـو، پَري رهـي بُلـي شـاهـي.
"سَچُو" سَچِي ڳالهڙِي، پاڻَ پـرين پُـرجهـائي.

ڪافي ١٣٤

وَس ڪـا آهـي ويچاري! - هُئَڻ هِن جو هـوتَ، نـاهـي!

اُٺَن اُوٺارن توَن، سـائِين الا، صَدقـي آءُ سَوَ واري.
چايُم ڏاڍي چاهہ مَوَن، سـائـين الا، بِرهُ بـلـوچي بـاري.
هـيڏي هـوڏي جان ڏسـان، سـائين الا، اَندر ٻاهـر آري.
ٻانهون ٻانهن جان ٻـڌي، سـائيـن الا، زار ڪريان ٿي زاري.
"سچو" سهـي جي ڪرين، سـائيـن الا، حَق حقيقت ساري.

---

* هيءَ ڪافي ١٣٢، سُر سسئي داستان پنجون ۾ اڳ ڪافي ٥ طور اڳ پڻ شامل ٿيل آهي.

ڪافي ١٣٥

تون آءُ اسان وٽ يار: تنهنجي اچڻ ڪاڻ -
جيئڙو جُکي تو، ساهڙو سِڪي تو!

بَس نہ وَهڻ ڪَؤن ڪَرن، هي نيڻن سَندا نارَ.
ماٺ ڪندي ٿِي چاڙهيا، بِره اسان تي بار.
پرين پاڙج پانهنجا، جي ڪيئَي قولَ قرار.
چُمِي چَشمَن تي ڪَنيم، تنهنجو عشق آله توهار.
باه جيهو آءُ پائِيان، جو دمُ توهڪون ڏار.
راتو ڏينهان تانهنجي آهي، "سَچُوءَ" سار سنيار.

ڪافي ١٣٦

دردمندن جي دل جو، ميان، شوقِي وو يارُ شڪاري!

يار سُهڻي جون ڏسو ڏهاڙي، ڪَن ٿيون خون خماري.
سوز وارن ڪي سيني اندر، ماري قيبر ڪاري.
چشمان چوٽڪ ڏايو لائن، ڪجليان هَنِ قهاري.
بانهون سي يتيم اڳيون انهن جي، زاري سوَ لکَ زاري.
دل اسان جي وو لٽ نِيَن ٿيون، ٻَئِي چشمان چارِي.
پاٺان چاٺي ظاهِر ڪيائين، هوءِ هوءِ حُسن هزاري.
جِيءَ "سَچوءَ" جو جار وڌائون، ڏيئي پاڻ ڏيکاري.

ڪافي ١٣٧

سِگها اِيندا، سِگها ايندا، پانڌي پرين جا ڪِي تا!

سڪائِيءَ سان سرتيون الا، ڏکَ پائِي اچي ٿيندا، پِلي اِيندا.
دردمنديءَ جي دل ڪي، ميان، دوست دلاسا ڏيندا، پِلي اِيندا.
ڪين چڏيندا چِيَرين، ميان، نال نِماڻي نيندا، پِلي اِيندا.
پَکا پکن سامُهان، ميان، آٽي پاڻَ آڏيندا، پِلي اِيندا.
سو ڏينهن ٿيندو ڪهڙو، جو "سَچو" نانءُ سڏيندا، پِلي اِيندا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٣٨

تنهنجي محبت موهيو موهيو، رمزن ريهيو ريهيو، مِي تا ساهُ-
آڻِي الله!

طرف تنهنجي راتو ڏينهان، چِتِ هڪِيرو چاهُ -
آڻِي الله!

آهي اسان سان سُپرين، حبَ سندوَ همراهُ -
آڻِي الله!

پيو پناري تانهنجي ميان، هي ڏوهاري ڏاهُ -
آڻِي الله!

واڪا ڪيون ٿــو وهــي، دل اندر درياهُ -
آڻِي الله!

ڪشي ڪري ڪپڙا، "سچُوَ" ملِيندا پاهُ -
آڻِي الله!

ڪافي ١٣٩

هوتَ ڪڏهن نہ هلايُوَ، پاندِي پنهنجي پارَ ڏنهُن اسان ڏي!

طَرف توهان جي مُڪوسين قاصد، سو پي وَهندو ڪين ورايُو!
نياپو منهنجي نيهن جو، جيڪر ساٿِيءَ نہ سڻايُوَ.
هو جو ڪيو هووَ وعدو، ســو تا يـاد نہ آيُوَ.
"هردم هونداسين اسين توئي سان"، فائق هيئن فرمايُوَ.
تنهن ڏينهن لاڪُون يارَ "سچوءَ" کي، باري بِرهَ بَـچايُـوَ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤٠

ڪالهہ قاصدَ اوڏانهون آيا، اِها ڪَيئُون آگاهي!

’پار پنيور جي هئا اچڻ جا، ساڻ ڏٿيءَ کي سعيا‘ ـ
چڳِـــي ڏنائون گواهِي.
منهُن محبوبن جو ٿيو اسان ڏي، پيا سي پَنڌ سَجايا ـ
ڪيها رَهبر ڪريان راهِي!
يارَ مُسافِر ڪِيَم اُداسِي، ڏور جنين ڏينهن لايا ـ
آڻــي تــون ميڙ اِالهي!
پاندُ ڳچيءَ پائي اڳيون پرين جي، اسان ڏوهَ سيئي بَخشايا ـ
ٿيـا ســي پاڻ صَلاحِي.
’سچُوْ‘ اتاهُون اچي رَهِي هِت، ويڙها سي يار وَسايا ـ
غَـم لـٿِي گـمراهِــي.

ڪافي ١٤١

هاري سو پاتِئِي هار، تا آءُ چام چنيسَر اَوڙان!

جنهن دوستَ ڪسايو دَم ۾، سَت آهو سِينگار.
هَٿئون پَئِي تنهنجي آهي، روئيـن چو زارو زار.
داڻو هُيَڙو درد جو، جنهن ڪيو بهشتُوَن بيزار.
ڏوهُ تہ تنهنجو ڪونہ هو، پرَ نِينهن ڪيو نروار.
پَلنگئون پئينءَ پَٽ تي، ڪَري گونڌرَ گفتار.
”سچو“ سهي جي ڪَرين، هِيءُ هو عشقَ جو اسرار.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤٢

هارَ چنيسَرُ جامَ، ليلان ڪسايو دَستَوُن پنهنجي.

ڏاڍو مٺيون هو ڪَسوٽِي، جو دل جو ٿِي پيو دام.
نَظَرَ وڌِي تا غيرُ تي، تيلهان تون ٿِيئَن تمام.
ڀُلِي ڀولـي ۾ پـئيـنءَ، هـار ڀانيُـئِـي آرام.
تنهِن ڏينهن آنڌئي پاڻَ سان، سورن جو سرانجام.
"سچو" رَهه صَبر ۾، عِـشقُ ٿِـيئـي انـعام.

ڪافي ١٤٣

ڪِيئَن چَوين ٿو، ڪِيئَن چَوين ٿو!
لوڪ ناهي ڀيو: ڪِيئَن چوين ٿو؟

لوڪُ سَيوئِي اُهو آهي، ڪيئن ٻيائِيءَ مَنجهہ پَوين ٿو؟
اَجاڻ بنائي پاڻ ٻيهارئِي، غمزي اِنهِيءَ ۾ چو نہ گوين ٿو؟
ساڻ سچي تا "سَچو" گذارين، رانـد روئـڻ جي ڪيهِي رَوين ٿو؟

ڪافي ١٤٤

ٻِل وجي ٿو، لوڪ سارويِي ٻِل وجي ٿو!

"مان"، "تون" ويندي، اُهوئِي تيندو، پولُ اهوئِي جيڪو پَجي ٿو.
اِهو اُهوئِي سَرتيون آهي، نہ تا اها ڪوئِي ڳالهہ مَجي ٿو.
اندر ٻاهر اُهوئِي آهي، "سچُو" هِي سِرُ صحيح سَجي ٿو.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١۴٥

سُهڻو سگ تيو، ڪاڪيون ڙي، ڪيچ تڙين سان، شالَ مولو ميڙيندو!

اڳئين ڪوُن پي اڳرو، پائن تا وره ويو!
آريءَ جي اولاد سان، ڏايو پيچ پيو.
بيڪَسِيءَ جي دائري، تنهن کي نيهن نيو!
صدقي تَن سيرن توئن، ”سَچوءَ“ ساه ڪيو.

ڪافي ١۴٦

شال مون سان وريون وريون،
ڪانگ ڪَرين مِٺيون ڳالِهيون!

جدائِيءَ جون جان جسم تي، ڪيون پورن پَريون پريون.
دردَ سَڄڻ جي دل منهنجيءَ کي، زور ڪيون نريُون نريُون.
ڏکن واريون ڳالهيون، اسان پي دل پائي تريون تريون.
وايون وصل جون يار ”سچو“ تون، متان ڪرين ڍريون ڍريون.

ڪافي ١۴٧

مون کي متان تون ڇڏين،
سونها ڙي سَڄڻ جا!

مَ جاڻان ڏينهن آهو تا، تيندو الاجي ڪڏهين.
نانءُ موليٰ جي محبوبن سان، نئِي غلام کي گڏين.
حاضر تِئين حضور ۾، نانءُ ”سَچُو“ ڪري سَڏين.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٤٨

اهو آهي آهي، يار ساڳيو ساڳيو!

اوهين چاڻو ساڻ يقيني، ٻيو سو ناهي ناهي.
ميخاني وچ مست هميشه، ڪيئن سو ڪعبي ڪاهي ڪاهي.
لوڪ سارو تي هت جو آيو، سڀ حجابان لاهي لاهي.
ظاهر باطن آهي اهوئِي، جان جٿوري چاهي چاهي.
ناڻ "سچوءَ" جو آيو صفت ۾، ڏانءُ ڪيو ڪيهو ڏاهي ڏاهي.

ڪافي ١٤٩

هيءَ پورهيت پاڻِيءَ پوئِي، خان ٻاروچا تنهنجِي!

حاضر خدمت آچي اوهان جي، حال چونديس روئِي.
ساٿِي اسان جي سڌ لهڻ سان، سوال پورو ڪر سوئِي.
ڪِيئن وساري ويهان اوهان کي، ڪئِي تا هِهڙي توئي.
طوطيءَ جي ٻَچِيءَ سو سلامن، "سچوءَ" مُڪا پڻ پوئي.

ڪافي ١٥٠

واتِ مون کي آهي وائي، خان ٻاروچا تنهنجي!

پرين نہ مُڪوَ طرف اسان جي، لِکي ڪتابتَ ڪائِي.
پيرو ڪندين وري پنيور ڏي، اِها آدَرَ مون آئي.
حالَ منهنجي جِي خَبَر نہ ڪنهن کي، چڱي سَجَڻ تو لائِي.
اِهو آسرو مون کي آهي، تيندين آچي ڏکڏيائي.
اڄ صبح تا اڱڻ "سچوءَ" جي، جانِي اِيندين شالَ جائِي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۵۱

سُڻ منهجڙو حال،
دلبَرَ ديس وَسَئي، گهُوريو ڙي پَر ڏيهہ تو توئن!

مون ڪوئن پَري نہ تئين، سائينِ مَج سُوال.
منهنجو توسان تا آهي ئِي، خاصو يارَ خيال.
روئان واتڙين تي، ڪَريو هھڙو حال.
واڳان وطن پانهنجي، ڦيري آءُ فِي الحال.
تو ڪَؤن ڳجهو ناه ڪو، عاشقَ جو اَحوال.
ڪَر ”سَچوءَ“ کي سپرين، ڪٽِي نيڻ نهال.

ڪافي ۱۵۲

ڪاصدَ وري ويندين،
ديس ٻاروچل جي، ميان!

خَبَر خوشيءَ جي وٺي اتاهُون، سِگهو اسان ڏي ڪِي اِيندين.
درد منديءَ جي دِل کي، هاڻي ڏاها دلاسو ڏيندين..
سپيرين جي ڳالھہ ڳجهيءَ جو، وچي سو واقف ٿيندين.
سوزَ فراقَ جي، يارَ ”سَچوءَ“ جو، تون هِي نياپو نيندين.

ڪافي ۱۵۳

آئين قاصدَ ڪالھہ،
پرينءَ جي پارَ ڏنهُن، آنديُي جي سَنيها سَل اَهي ئِي!

هاريا هِنَ جي حالَ جِي، ڪا هُئِي هُت قِيلَ مَقالَ؟
پاڇيءَ کي پَرديسَ ۾، سِڪندي ٿِيَڙا سال.
پريَن ڪِي مون پُڇيو، ڪا خَبرَ ڏي خوشحالَ!
ڪِي ڪَيندا هجر فراق کي، ڪِي ورندا واوَ وصال!
”سَچُوءَ“ سندي ساهَ جِي، ڪا هئي هُت ڪين سنيالَ!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٥٤

عاشق ڪَر آرام،
پِرينءَ گهڻو پُڇيو تُنهنجو، خوشيءَ ۾ رَهُه، ري!

طرف تنهنجي آهِ، اَچَڻَ جو، اسان جو انجام.
رَهبَر عاشِقَ کي وَڃِي، سَوَ لَک ڏيج سَلامُ.
اڳنان آهي تانهنجو، سُرهائِي سَر انجام.
جيڪِي چيُوَ، تانهنجو آهي، ڪُلِي قبول ڪَلام.
''سَچُو'' تنهنجي ساه کي، آهِ محبت بخش مُدام.

ڪافي ١٥٥

يار منهنجي کي ڪريو، مِنَت وڃِي ڪائِي!

پَرڏيهه وڃ نه مون پرين، يارَ تو سان مون تا لائِي.
اَندر منهنجو اڏ ٿيو، ڪري وڃڻ جي تو وائِي!
ڏسو اوهين ٿيون، دل ڏاڍي سان، اُديون اُ مون اٽڪائِي.
چڱا مِڙيائي ميان اِئين چون تا، 'لائِيَ ته توڙ نيائِي.'
هِجَر منجهارُئن ٿِيندي وصالت، اِها ڳالهه ''سَچُوءَ'' آزمائي.

ڪافي ١٥٦

هاٿي مون کي پرينَ پوءِ،
جيڏيون جيَڻ جنجال ٿيو!

ويٺِي واٽڙين تي، هِيءَ راتو ڏينهان روءِ.
ويهڻ هن جو وهه ٿيو، هو لڏي وَيڙا لوءِ.
درد منڊِي دانهون ڪري، آهي هوتَن رِيءَ هوءِ هوءِ.
ڪاڪيون مونَ ڏي ڪيچ ڪوُن، شالَ قاصد اچي ڪوءِ.
''سَچوءَ'' ڪندي سال ٿيا، وَريتيون ووءِ ووءِ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ۱۵۷

يار ساڻيو ڙي ميان، يار پانڌيو ڙي ميان، يلو ڙي ميان،
دوستن جي ڪلَ مون کي ڪا ڏيجو!

هِيءَ نِماڻِي در وڪاڻي، نالِ نباهي نيجو.
ڪِيمَ وساريو، مئي نہ ماريو، چوري تا نہ چڙهيجو.
ڏيو دلاسا ڪڏهن اِيندا، ٻوءِ ڏون تا نہ لڏيجو.
جنهين ويلي هلو اِتاهون، ”سَچُو“ نانءَ سڏيجو.

ڪافي ۱۵۸

ساجن اِنهيءَ سير، اِيندئِي ڙي آجيا!

سي ٻِي پَهتِيون پرينءَ سان، جي گهڙيون انهيءَ گهير.
سپيريان جي سيرَ ۾، هيجوَن هِينئڙو هير.
ٻَڌي نَچج نِيهَن جي، ڇاتِيءَ ڇاتِيءَ چيرَ.
”سَچو“ سائين جي پُڇين، قَندَ سَيِئِي قير.

ڪافي ۱۵۹

”تو کي عاشق پنهنجو ڄاڻان، تو کي سَوِن ۾ سُڃاڻان!

”اسين تا توسان آهيون سدائِين، وِجهج ڪِين وِڃاڻا.
”اهي تا آهن نظر اسان کي، اَچي جي در وڪاڻا“،
دستَوُن ڪري ڏِنوَ هِي مان کي، يارَ دِارونءَ جا داڻا.
سَهِج ”سَچُو“ تون ساڻ يقيني، محبوبن جا ماڻا.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦٠

هوتَ اسانجڙو حال، تون پاڻهِين تو ڄاڻين!

اوهان ڀاڄهون وو سپرين، ميان الا، ساعت پايان سال-
وري اچ آرياڻي.
راتو ڏينهان روح کي، ميان الا، سندُو خواب خيال-
هِيءَ اٿوَ نماڻي.
معلوم توکي مون پرين، ميان الا، عاجز جو احوال -
تون سانول سڄاڻي.
ڇڏي ويندين وو ڇپَرين، ميان الا، تولڳ ڪيم ڪشال-
تون هِيئن ڪيئن هوتياڻي!
سوز اوهان جي وو سپُرين، ميان الا، بره ڪئي بيحال -
تہ پيي عذر نہ اُٺي.
لاه فراق وو فقير ڪئن، ميان الا، "سچو" مڃ سوال -
هِيءَ هادي لئي هاڻي.

ڪافي ١٦١

منهنجي اڱڻ اڄ اَءُ،
پرديسيڙا ڙي يارَا!

والي شالَ وصال جو، ڪو وري لڳي واءُ.
اچي هڏ نہ هِتهين، سانولَ تو ريءَ ساءُ.
ميان مشتاقن جو، اچي صاحبَ لهہ سَماءُ.
دانهون ڪري دردَ م، جا ڦٽي فراقاءُ.
ٿيون مَدايون ڪيترِيون، سائين "سَچُوءَ" ڪانءُ.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦٢

اوڏاھون قاصد جي آيا، تَن ھُلائِي ھِيءَ وائِي:

ھباڻــي ھــوتياڻِن جي، ھُئِي تو ڏي تياري،
واڻان پُڇي تانهنجون، تو اَصل ڪان آري،
ڏاري، سنديَوَ حال جي ھت معلوم سَيائِي.

اھو رڪـج آسرو، جو اَج تـو ڏي اِيـندا،
ڏيئِي پانهـون ڳل تو ورِي، پِرين پَرچائيندا،
هيڪندَ تِيندينءَ هوتَ سان، تون جاڳندي جائي.

مـارئِي مـانـدِي نـ ٿِيءُ، چو گـوندر گذارين،
واتــان اَچَڻ ان جون، تِي نِـتِ نِتِ نهاريـن،
جهڙي تون هِت آهين، آهيـن هُـت پِي اهائِي.

ويـو وچوڙو وچ موَن، تون گڏيئن سائينءَ ساڻ،
تـوسـان آهـن سُپـريـن، پَري پاءِ نـ پاڻ:
"سچو" ٿِيندين سيگھڙي، اِها وائِي سوائي!

ڪافي ١٦٣

ڪـيـچـي ڏنـم اَج اِتــي،
اوھيـن تا چـاتـا پـانـيو!

سال لنگھي ويا ڪيترا، ڪاڪيون رِيءَ ڪِتي.
اَج تا وِينديَس ڪاڏي ڪِينڪي، هُوَسو، تا منهنجو هتي.
منزل محبن جي جتي هوندي، ميان، هونديون سَرهايون تتي.
موڳائيءَ جي مونجهہ ۾، سائين الا، ڪانہ ڏِسي ڳپَ ۾ گِتي.
سودو سيڻن سان حال ٿيندو، ميان "سَچُو" تـا سِرَ ڏتي.

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦٤

اَڄ اوڏاهين سي آيون، مون ڏي خَبران خير جون!

پيو تا تو سان دوستَ وي، ڪون برابَر پايون.
لِڪي مَوَن معلوم ٿيو، - هاٿي پير ايڏاهِين تا پايُون.
سَنيري تو ڪي ميان ڏيهہ سنديءِ، لکَ تورا تا لايون.
سورن واريون سيئي ساعتون، تو تان لکَ لنگهايون:
تو ڪي ٿينديون هاٿي حاصل، ”سَچَو“ ري سَرهايون.

ڪافي ١٦٥

منهنجِي حجت تو سان ناهہ، تو ڪي مولو ميڙي يار!

مون هِن نماڻِيءَ ڪي، آسَر سَنـدُوَ آهـِ.
اندر باهِر تا تنهنجِي، جانبَ آهي جاءِ.
ڏونگر ڏورڻ آئيا، ساجَڻ تنهنجي ساءِ.
”سَچُو“ آهي سِڪَ ۾، لالَن تنهنجي لاءِ.

ڪافي ١٦٦

پُڇن ڪوه طبيبَ، او، سوزَ واريون سرتيون، پلو الوَ!

پيدا ٿيندا پاٿهين، ڪول آيَس قَريبَ.
ڏِين ڏيکاري ڏِيلئُون، اَچانڪ عجيبَ.
”سَچُو“ وَسَن سي سدا، هنيَڙي منجهہ حَبيبَ!

Gul Hayat Institute

ڪافي ١٦٧

الا باري برہ ٻولڻ جي، دل ديواني منھنجي ڪيئي!

اوري اڪَ نہ رهِي، خاص پرين پڪِيئِي.
پياريائون پُر ڪَري، ٻي سڀ وائِي ويئي.
راتيان ڏينهان روحَ ۾، "تِيَا تِيَا" آهي ٿيئي.
اڪيون دل "سَچُوءَ" جيون، پاڻ سڪِيون ڪِيئون ٻيئي.

ڪافي ١٦٨

يارَ لايو رنگ، ڏِس تون، جي هُيَئين ڪنهن حالَ ۾!

محڪم رهين احوال ۾، قائل نہ ٿي تون قالَ ۾.
خيالَ ٻاجهون خاص تنهنجي، هُئي جِيَڻ جَنجالَ ۾.
جي هُئين ڪو دَم اِتي، تا هُج تون خاص خيالَ ۾.
اصل ۾ يڪتا ٿِئين، عاشِقَ چَئو امثالَ ۾.
محبت مگر مرشد سندي، آٿِين اِنهي احوالَ ۾.

Gul Hayat Institute

* ڪافي ١٦٩

”تو ڪِيئن ٰ اُهي وسري ويا، جن ڪي تو تي ڪارون ڪيون؟“

پانڌيءَ پرينءَ جي پارڏنهَن، آنديِ خبر اها يار ڏنهن؛
آيو اصل اسرار ڏنهن، دوسن سندي دربار ڏنهَن.

ڪيئن تون پئين ٻيءَ ڳالهہ ۾، هي جيءُ وجهين جنجالَ ۾؛
چئِ، آهين ڪهڙي خيال ۾؟ - رهہ تون هميشه حالَ ۾.

ڪانئن پاسي ڏينهڙا پيَئہ، سي ڳڻَ سَندن وسِري ويئہ!
سچا سخن سانيَڻ تِيئہ؛ سڌ ڪِين ڪڏهن نا ڪَيئہ.

”ڳالهيون ٻسَجَڻ جون ياد ڪر، دل سامڻ تي عاشق اپر،
”تا تو اچي نازڪ نظر، هَيءِ هَيءِ متان ٿئين بيخبر.“

”جيڪس فِراق جي فال هُئي، ڪا ڪين تنهنجِي ڳالهہ هُئي،
”تو ڳَدّ جِيڻ جي جال هُئي: اَڄ تو نہ تن سنڀال هُئي!“

”اِتي وِساريئي ڪيئن وِيهي، جي ڏيهہَ هُئا تنهنجا ڏيهِي؛
”تو ڪي اَئِي مَصلحت ڪيهِي؟ - هاڻِ پاڻَ ايندا اڄُ پيهِي.“

””سچو“ متان دلگير ٿئين“، اَڄ پاڻِ فرمايئون ائين،
”طالبوجي تَسلا ڏئين، معافي مَدايون ڪيون مئين!“

* مرتب پاران ڪافي ١٦٩ ۽ ڪافي ١٧٠ رسالي ۾ ”ڪلام“ جي عنوان سان ڏنل هيون، پر اسان اُنهن جو عنوان ”ڪافي“ رکيو آهي، ڇو تہ ڪلام شاعريءَ جي ڪا الڳ صِنف ڪانهي پر شاعريءَ جي هر صِنف کي ڪلام چئي سگهجي ٿو. ٻيو عرض تہ اهڙي ئي سٽاءَ واريون: يعني ٿلهہ ۽ هر بند جي آخري سِٽ جو ٿلهہَ سانَ هم ڪافيہ هجڻ بجاءِ، هر بند جي سِٽن جو هڪ ٻئي سان هم ڪافيہ هجڻ، اهڙيون ڪافيون رسالي ۾ ٻيون بہ ملن ٿيون. مثال طور ڏسو: سسئي، داستان ڇهون، ڪافي ٦.

Gul Hayat Institute

*ڪافي ١٧٠

وعدا اُهي اَڄ ياد پئا، مون سان قريبن جي ڪيا!

ڳالهيون ڳجهيون اُهي يارَ جون، اصلون ٻُڌيم اِسرار جون،
سي ٿيون عطا اعتبار جون، دل ۾ رهيون دلدار جون.

واليءَ اِهو وعدو ڪيو، جو ڪَمُ ڇَيوسين سو ٿيو،
"هڪ ٻول توسان، نا ٻيو، وِسِري نہ مون ڳون سو ريو."

فائِق وري فرمائيو، "تو سِرُّ اسان جو ساَئيو،
"اهو ڏسِڻ مون آئيو، دل ساڻ سو مون لائيو.

"'سَچُو' سدا سَرهو رهين، هِن ٻولَ اسان جي تي ٻَهين،
"تون ناه تا هِن تي نهين، سِر بار برهي جو سَهين!"

Gul Hayat Institute

*ڪافي ١٧١

دمَ دمَ جا ديدار، وو، آپَر آسانَ جي نارَ تي!

ٻَگا ڏاندَ ٻَڌائون ٻيئي، تَن جي ڳالھ ڪريان اَءُ ڪيهي،
وهَن ڏارو ڏارَ، ڳاڙِهيءَ جي ڳِنڊڪارَ تي.

ياروڻي هِڪڙي ڇَڪريون ٻيئِي، اَرا انهن جا اَهن اِهي ئي،
وهن بارو بارَ، وو، لَٽ واريءَ للڪارَ تي.

ڦرهيون ونگڙون آهن اوياريون، اِرڙيون سونهَن ماڻهِ موچاريون،
جهلڻ جا جهلڪار، وو، لوڻِن واريءَ ڏڏڪارَ تي.

ڍِڍي چونڪ جوئر جا نِسري، ڳنا تنهن جا ماکِي مِصري،
کِيرن جا ٻ خمار، وو، آهن پيهي واريءَ پونجار تي.

ڪانگَن ڪانگيرو، وهِيَن واهيرو، ڪُٻَرن، ڳِيرن ڪيو اچي گهيرو،
ڳوڙهن جا وسڪارَ، وو، جهرڪين جي جنسار تي.

آيو نيسَر پاڙڇ ۾ پاڻِي، مرشد اچي ٽِيڙمَ ساڻِي،
سا جوئر پَچايم جار، وو، آهن ڪَمِ "سَچل" جا ڪلتار تي.

Gul Hayat Institute

* ڪافي ١٧١ اصل ۾ "سنڌي روجهن بابت بيت" جي آخر ۾ ڏنل هئي، جيئن ته هن ڪافي جو مواد نه ته روجهن بابت آهي، نه ئي وري اهڙي ماحول جي عڪاسي ڪندڙ يا ان سان مناسبت رکندڙ ئي آهي، ان لاءِ هِن ڪافيءَ جو هِت "متفرقَ ڪلام" ۾ شامل هئڻ مناسب ڄاتم.

Gul Hayat Institute

الف

اعليٰ اَعظم شان (حضرت بايزيد بسطامي رح جي نعري ڏانهن اشارو).
ڇا تہ اعليٰ شان آهي.

الا الله

سواءِ الله جي.

اَلانَ كَمَا كَانَ. (قول)

هاڻي ايئن، جيئن اڳي هو.

اَستَغفِرُ الله

الله کان معافي گهران ٿو.

اَلفَقرُ خَزِينَة مِن خزائِنِ. (بزرگن جو قول)

مسڪيني، الله جي خزانن مان هڪ خزانو آهي.

اَلفَقِرُ فَخري وَالفَقر مِني (حديث)

مسڪيني منهنجو فخر آهي ۽ مسڪيني مون وٽان آهي.

اَلفَقِيرُ لا يَحتَاجُ اِلا اَلِي اِلله. (صوفين جو قول)

فقير اهو آهي، جيڪو الله جو بہ محتاج نہ هجي.

اَلصبرُ مفتَاحُ الفَرَجِ (حديث)

صبر ڪاميابيءَ جي ڪنجي آهي.

اَنَا احمدَ بلاميم. (صوفين جي چوٽي)

مان احمد آهيان، ميم (م) کانسواءِ (يعني احد).

اِن اَولِيائِي تَحتَ قَبَائِي. (قول)

مُنهنجا اولياء، منهنجي چادر هيٺ آهن.

اَلدَنيا سَاعَة (قول)

دُنيا (آخرت جي مقابلي ۾) صرف هڪ گهڙي آهي.

Gul Hayat Institute

اَنا عَبدَهُ وَ رَسُولَه (حديث)

آءٌ انجو ٻانهو ۽ انجو رسول آهيان.

اِني اَنَا الله (القرآن)

بيشڪ آءٌ الله آهيان.

ت

تَركُ الدنيا سُنة، طَلَب المَوليٰ فَرض. (بزرگن جو قول)

دنيا کي ڇڏڻ سنت آهي ۽ موليٰ جي طلب فرض آهي.

خ

خَلَقَ الاَ شيَاءَ فَهُوَ عَينُهَا (صوفين جو قول)

پيدا ڪيائين شين کي، پوءِ اُهي ان جو عين آهن.

خَلَقَ الاَ نسانَ عَليٰ صورتِه (حديث)

خدا تعاليٰ خلقيو آهي انسان کي، ان جي صورت تي.

د

دَع نَفسَڪَ وَ تَعَال. (قول)

پنهنجي نفس کي ڇڏ ۽ اچ.

س

سميع بصير = ٻڌندڙ - ڏسندڙ.

سِري سِره الاَنسان. (بزرگن جو قول)

منهنجو ۽ ان جو راز انسان آهي.

سير الله، سير بالله، سير في الله. (صوفين جو قول)

الله جوسير - الله سان سير - الله جي راهه ۾ سير.

Gul Hayat Institute

ص

صُمٌ بُکمٌ (القرآن)
ٻوڙا، گونگا.

ط

طالِبُ الدنیا مؤنث. (بزرگن جو قول)
دُنیا جو طالب عورت (مونث) آهي.

طالِبُ العُقبیٰ مُخَنث. (صوفین جي چوٹي)
آخرت جو طلبگار هیجڙو / نامرد (مخنث) آهي.

طالِبُ المَؤليٰ مُذکر. (بزرگن جو قول)
الله جو طلبگار مرد (مذکر) آهي.

ع

عَرفتُ رَبِي بِرَبِي. (قول حضرت علي علیہ السلام)
رب کي، رب جي وسیلي سڃاتم.

عزيٰ، لاتُ.
(بتن جا نالا - جاهلیت واري دور جا ٻہ مشهور بُتَ، جن کي عرب جا مُشرکین پوڄیندا هئا.)

عَینُها باکِیة وَ قُلوُبُها ذَاکِرةُ. (بزرگن جو قول)
ان جي اک رُئیندڙ ۽ دل ذکر کندڙ آهي.

عینُهَا تَنَامُ وَلاَ تَـنَامُ قُلُوبهَا. (بزرگن جو قول)
ان جي اک ننڊ کندي آهي ۽ دل جاڳندي اٿس.

عشق نار اِحتَرق. (بزرگن جو قول)
عشق هڪ باهہ آهي، جیکا ساڙي ٿي.

ف

فَا ذْکُرُوْنِي اَ ذْکُرْکُمْ. (القرآن)
یاد کریو مون کي، تہ یاد کریان اوهان کي.

Gul Hayat Institute

فاَ ينَمَا تُوَلوا. (القرآن)

پوءِ ڪاڏي بہ منهن ڪريو.

فَعال لما يُريدُ. (القرآن)

جيئن گُهري تيئن ڪندڙ آهي.

ق

قُل ڪُل مِنْ عِنْدِ اللهِ. (القرآن)

چؤ تہ سڀ ڪجهہ الله طرفان آهي.

قيل قال = ڳالهہ ٻولهہ

قيدالماء = داٽي پاڻيءَ جو قيد (عربي چوڻي)

ڪ

ڪُل يَوْمِ هُوَ فِيْ شَانِ. (القرآن)

هر ڏينهن، اهو شان ۾ آهي.

ڪُنَ فَيَڪُوْنَ. (القرآن)

ٿي پئہ تہ ٿي پوندي.

ڪُلُ شيءِ يَرجَعُ اِلٰي اَصلِهٖ. (قول بزرگن جو)

هر شيءِ پنهنجي اصليت ڏانهن وري ٿي.

ڪُلُ شيءِ ناطق بالحق. (قول بزرگن جو)

هر شيءِ حق جي شاهدي ڏيندڙ آهي.

ڪنز، قدوري، ڪافيا.

عربيءَ ڪتابن جا نالا. (درس نظامي ۾ شامل ٽن عربي ڪتابن جا نالا ، ڪنز ۽ قدوري فقہ جا ڪتاب آهن ۽ ڪافيہ علم النحو جو هڪ ڪتاب آهي).

ل

لاَ مَو جُودَ اِلا الله. (بزرگن جو قول)

Gul Hayat Institute

لاَ خَير فِي عَبدِي. (بزرگن جو قول)
ناهي خير، منهنجي ٻانهي ۾.

لَحمؤن دَمؤن.(حديث ڏانهن اشارو)
تنهنجو گوشت منهنجو گوشت ۽ تنهنجو رت منهنجو رت آهي.

لَو كَشَفَ الغِطاء مَا زدت يَقِيناً. (حضرت علي عليہ السلام جو قول)
جيڪڏهن پردن کي کولي، تہ بہ منهنجي يقين ۾ ڪو واڌارو نہ ايندو.

م

مَا رأيتُ شيئا اِلا ورأيتُ اللهَ فِيه. (بزرگن جو قول)
جنهن شيءِ کي ڏٺم تہ ان ۾ الله کي ڏٺم.

مُو تُوا قَبلَ اَن تَمو تُوا. (بزرگن جو قول)
مرو اڳ مرڻ کان.

مَن عَرَفَ رَبه كَلَّ لِسَانَه. (بزرگن جو قول)
جنهن رب کي سڃاتو، اهو گهٽ ڳالهائيندو.

مَن عَرَفَ نَفسَهٗ فَقد عَرفَ رَبهٗ. (بزرگن جو قول)
جنهن پنهنجي نفس کي سڃاتو. تنهن پنهنجي رب کي سڃاتو.

مَن تَعَلمَ العلم لِلمُنَاظرَة والمُكَابَرَة. (عربي چوڻي)
جنهن علم سکيو، مناظري (بحث مباحثي) ۽ وڏائيءَ لاءِ.

ن

نَفِي سِري، خفي اَخفا.
ٻئي ذڪر جا اصطلاح آهن.

و

وَبِي يَنطِقُ وَ يُبصِرُ(حديث قُدسي)
مونسان ڳالهائي ٿو ۽ مونسان ڏسي ٿو.

Gul Hayat Institute

وَ فِي اَنفُسِكُم اَفَلاَ تُبصِرَوُن. (القرآن)
توهان جي وجود ۾ ئي ڪيتريون نشانيون آهن، پوءِ توهان ڏسو نہ ٿا؟

وَلا الضّالين. (القرآن)
۽ نہ گمراهن جي رستي تي.

وَالقَدَر خَيرِهِ وَشَرِهِ مِنَ اللهِ تَعَاليٰ. (حديث)
۽ برائي توڙي ڀلائيءَ جي تقدير الله طرفان آهي.

وَنَفَختُ فِيْهِ مِنَ رُوحِيّ. (القرآن)
ڦوڪيو مان روح پنهنجي ڪي، ان ۾.

وَ هُوَ مَعَكُم. (القرآن)
۽ هو توهان سان گڏ آهي،

وَ هُوَ مَعَكُم اَينَمَا كُنتُم. (القرآن)
۽ هو توهان سان گڏ آهي، جتي بہ هجو.

وَنَحنُ اَقرَبُ. (القرآن)
اسان (انسان کي) وڌيڪ ويجها آهيون (ساهہ جي رڳن کان).

ھ

هر آن سِري کہ بامحبوب دارند، خبرنبود کراماً کاتبين را. (فارسي شعر)
جيڪو بہ محبوب جو رازدان ٿيندو تہ ڪرامن ڪاتبين کي بہ ان جي ڪل نہ پوندي آهي.

”هو مُشتاق علي لقاءِ الله.(بزرگن جو قول)
اهو الله جي ديدار جو عاشق آهي.

هَيهاتَ هَيهاتَ. (القرآن)
پري آهي، پري آهي (يعني اڻ ٿيڻي ڳالهہ آهي).

ي

يَنطِقُ = ڳالهائي ٿو.
يَسمَعُ يُبصِرُ = ٻڌي ٿو - ڏسي ٿو.

Gul Hayat Institute

سچل لغات

Gul Hayat Institute

[مڪمل مواد ڊاڪٽر عبدالڪريم سنديلو جن جي ”سُچل لغت“ تان ورتل ۽ وڌايل پڙ.]

"سچل لغت"
جي ترتيب موجب
اکري پٽي

الف ب ٻ ڀ ت

ٿ ٽ ٺ ث پ

ج ڄ ڃ چ ح خ

د ڌ ڏ ڊ ذ

ر ز س ش ص ض

ط ظ ع غ ف ڦ ق

ڪ ک گ ڳ گھ

م ن و

ه ي

Gul Hayat Institute

الـــف

آبَڻُ: پيڻائڻ، پُسائڻ، آلو ڪرڻ، پاڻي ڏيڻ.
آتش: باهه، آڳ.
آتڻُ: آيتَ ڪتڻ جي جاءِ، گهر.
آپُ: پاڻ، خود.
آجائي: موڪَ، ڇوٽڪارو، رهائي، آزادي.
آجڙِي: اَجڙوال، ٻڪرار، مسڪين، غريب.
آجَ: صلاح، پيشڪش.
آڇپو: لاڳاپو، ڳانڍاپو، تعلق.
آديسُ: سنياسين جو سلام، نَمسڪار، نياز.
آديسي: فقيرن جو قسم، زاهد.
آذَرُ: آڌار، ڏِڍُ، آسرو، ٽيڪ، ڀروسو.
آڌُوتُ: / آڌُوتِي: جنهن دنيوي خواهشون ڌوٽي ڦٽي ڪيون هجن) سنياسي، ساڌو، جوڳي، تارڪ، ويراڳي.
آرُ: چاهه، پيار، اَنگل، ناز.
آرُ: آرو، ٽانيو، چَڪَر (نار) جو هڪ پروز.
آرانيو: آماڙي، چُوانتي.
آڙاهه: باهه جو وڏو ڀنبٽ، وڏو مچ.
آزَرُ: حضرت ابراهيم خليل الله عليه السلام جي پيءُ جو نالو، جو بت تراش ۽ بت فروش هو.
آستانُ: آستانو، جاءِ، هنڌ.
آسِرو: اميد، ڀروسو، ڏِڍَ.
آسَروَندُ: آساوند، آسائو.
آسمانُ: آڪاس، اڀَ، اَنبرَ.
آسَڻُ: بيٺڪ، ٺاءِ، گهر.
آشُفتو: پريشان، ديوانو.
آغوشُ: ياڪر.
آفات: آفتون، مصيبتون، تڪليفون.
آڪَرُ: مکڻ جو نِکمو ياڳو، جو رجائڻ بعد (گِيهه مان) جدا ٿئي.
آکيا: چيو، بيان ڪيو.
آڳَ: آڳ، باهه.
آگاهُ: خبردار، واقف، ڄاڻو.
آگاهي: خبر، سُڌ.
آگمُ: جُهڙ، بادل.
آگهه: خبر، سڌ، ڏسو 'آگاهي'.
آڳِ: آڳ، باهه.
آنڌِي: آنڌاري، جهڪَ، اوندهه ڪندڙ مٽيءَ جو طوفان، اکين اڳيان اوندهه.
آنهُ: کوهه ڀرسان حوض جنهن مان چوپايو مال پاڻي پيئي.
آنَ: مڃتا، حڪم، فرمان.
آوُڙَڻُ: آئـڙڻ، پسند پوڻ.
آوِيکَڻُ: اڇي ڏسڻ، هلي ڏسڻ.
آهُو: هرڻ، مِرگهه.
آهيڙُو: / آهيڙي: شڪاري، صَياد.

Gul Hayat Institute

آئي: آوي، نهائين (ڪنيز جي).
اَبترَ: بدتر، خراب.
اَبَدُ: اهو وقت، جنهن کي پڇاڙي يا آخرت نہ هجي. ضد 'ازل'.
اِبلِيسُ: شيطان. هن جو اصل نالو عازازيل هو، ۽ معلم الملڪوت هو. جڏهن خدا جي حڪم جي نافرماني ڪيائين يعني آدم کي سجدو نہ ڪيائين، تڏهن کان "ابليس" لقب مليس.
اَبرُ: ڪڪر، بادل.
اِبراهم اَدهَم: ابراهم بن ادهم هڪ مشهور بزرگ ۽ صوفي ٿي گذريو آهي. بلخ جو حڪمران هو. هڪ عبرتناڪ خواب ڏسي، فقير ٿيو ۽ خدا جي راهہ تي هلڻ لڳو، جنهنڪري سندس دل الاهي نُور سان مُنور ٿي ويئي.
اَبرو: ڀرون.
اَبياضُ: بياض، دفتر.
اَبِيچَندُ: نٿي جو وينل سونارو، جنهن تي سرمد جو راض هو. ڏسو 'سرمد'.
اُباٺڪو: آداس، سڪايل، غمگين.
اُباٺون: اندر جا آڦما، جذبو، سِڪ.
اُپ: آسمان، آڪاس.
اُپو: سنڌ جو مٿيون ڀاڱو. ضد 'لَمو'.
اَپوڳُ: بيشمار، بيِ انت، آٿيو. خشڪ، بي جسو.
اُتاءُ: مٿان، آتان.
اُتائون: ڇيائون.
اُتانبرَ: وهم، شڪ، گمان، وَسوَسو.
اَٽڪَ: روڪ، رنڊڪ، رڪاوٽ.
اَٽيجَ: ميڙ (ڪڪرن جا)، اهڃاڻ، نشان.

اثباتُ: اقرار، تصديق. ض 'نفي'. ڏسو 'لا'.
اُپَٽڻُ: کُلڻ، واٽکو ٿيڻ.
اَپارَ: گهڻا، جهجها، آٿاهَ.
اَپرُ: گهڻو، جهجهو، اٿاهَ.
اُپڙڻُ: غالب پوڻ، مٿي ٿيڻ.
اُجارڻُ: صفا ڪرڻ، سنوارڻ، چلڪائڻ، روشن ڪرڻ، اُجالڻ.
اَجرُ: اُجورو، انعام، ثواب، عيوضو.
اَجڙ ڏارَ: ٻڪريون ڏاريندڙ، مالدار.
اَجڙ وارَ: اجڙوال، ٻڪرار.
اَجَلُ: موت، ڪالَ.
اَجوڳُ: نامناسب، غيرواجبي، اجايو، بيجا.
آجهاپو: آجهاپو، آجهي جي جاءِ، آجهو، پونگي، گهر.
اَجهاڳُ: بي حساب، بي شمار، اَڳَت، اٿاهہ.
اَجهالُ: اَجهلَ، بنان جهلَ جي، آڻ جَهل.
اُجهائڻُ: وِسائڻ، گُل ڪرڻ، ٿڌو ڪرڻ، مانو ڪرڻ.
اَجَهلُ: اڻ جهل، آڻ ٽر، ڏسو 'اجهال'.
اَچانڪَ: اوچتو، هڪدم.
اُچائِي: ڏاڍُ، ظلم، آزار.
اَڇَ: پاٺيءَ جي آڇَ واري پڪڙيل ايراضي، وحدت.
اُڇنگارَ: اوڇنگار، روئڻ جي دانهن.
اَحَدُ: هڪڙو، واحد، اڪيلو، يگانو، خدا تعاليٰ.
اَحَديَتَ: هيڪڙائي، يَڪتائي، وحدانيت.
اَخفيَ: پوشيده، ڳجهو. دل جي لطيفن مان پويون. ڏسو 'لطيفا'.
اُداسُ: غمگين، بي قرار.
اُديسُ: پرديس، ڏاري جوءِ، ڏاريو ملڪ.
اُديسُ: بي قرار.
اَڏَرُ: ڏڍ، آسرو، ٽيڪ، ڀروسو.
اَڏوبَنڌُ: ڇيلهہ کان ڳچيءَ تائين چادر، لانگوٽيو فقير.

اُڏينُ: پَروَس، لاچار، مسڪين، محتاج.
اَڏِي: ڪائيءَ جو ٺڪر جنهن تي گاهه، گوشت، مڇي وغيره وڍجي.
ارادتَ: ارادو، خواهش، مرضي.
اَرتو: ڳاڙهو، رَتائون.
اَرزانِ: سستو، سهانگو. ضد 'گران'.
اَرضُ: زمين، ڌرتي، پونءِ. ضد. 'سَما'.
اَرو: وڪڙ، پيچ.
اُريري: وڏيڪ اورتي، اوڏڙو، وڏيڪ ويجهو.
اَڙٻنگُ: بي پرواهه، آرڏو، جانٺو (جوان).
اَزدَرَ: وڏو نانگ، اَجگر.
اَزَلِي: اهو جنهن کي آد يا شروعات نه هجي، ازل کان، اصل کان، شروعات کان. ضد 'ابدي'. ڏسو 'ابد'.
اُساٽُ: سخت اُڃ، تاسَ، خُشڪي.
اُساريا: ٺاهيو، تعمير ڪيو.
اَستغفرُالله: خدا کان معافي گهران ٿو.
اسرارُ: ڀيدَ، راز، ڳجهه.
اَسُورُ: بي سُورَ، بي سُورو، بي درد.
اَسيِرُ: قيدي، ٻانڌي.
اشڪار: شڪار.
اَشڪال: شڪليون، صورتون.
اشنانُ: سَنانُ، وهنجڻ.
اُصُولِي: اصول تي ٻڌل، متي تي ٻڌل.
اَصيلُ: ٻڌائتو، بنيادي.
اَطلَسُ: ريشمي ڪپڙي جو قسم.
اعرابُ: زير، زبر، پيش، مدُ وغيره، لاڪنائون.
اُڪارڻُ: پار پهچائڻ.
اُڪائڻُ: روانو ڪرڻ، موڪلڻ، ختم ڪرڻ.
اُڪندَ: اَڪير، سِڪ.
اَڪيچارَ: بيشمار، بي انداز، بي انت، اڪت.
اُڪيرُ: اَڪند، سِڪ.
اَڪُتُ: بيشمار.

اَڳلو: گدلو، خراب.
اَڳاهُون: اڳيرو، اڳتي، اڳيان.
اَڳنان: اڳتي، آئينده.
اُلاَسڙا: ٻِرهه جا آلا، اندر جي سِڪ.
اَلَ اَمانَ: پناهه (يا ربّ)!.
اَل اِنسانُ: اَلاِنسان سِرِي وَاَنَاسِرہٗ. (حديث) انسان منهنجو ڳجهه آهي ۽ مان ان جو ڳجهه آهيان.
اِلاَّالله: (ع) سواءِ الله جي (ڪلمي طيبَ جو اثباتي ڀاڱو). ڏسو 'لا'.
اَلآنَ ڪَمَا ڪَانَ (ع): هاڻي اڻين جيئن اڳي هو.
اَلانِيي: اولانيي، چوانتي، چُوچڙي، اماڙي، چيي، شعلو.
الله توهار: الله تنهنجي آسري، تَوڪل بر خدا.
اَلاوڻُ: چوڻ، ڳالهائڻ.
اَلفقرُ: اَلفَقرُ فَخرِي والفَقرُ مِنّي. (حديث) فقيري منهنجو فخر آهي ۽ فقيري مون منجهان آهي.
اَلبيلو: اَربيلو، لاڏلو، دادلو.
اَلحالُ: في الحال، هينئر، هن وقت.
اَلتوئِي: ڳجهو، رڪيوئي، لڪايئِي. ضد 'سَلتوئي'.
الستُ: اَلستُ بِرَبِّکُم. (قرآن) ڇا، نه آهيان مان اوهان جو ربُ؟ (الله تعاليٰ روحن کي چيو).
اَلغرضايُون: بي پرواهيون، ڪَن لاٿارَ، ڪَن ٿارَ.
اُلڪو: اولاڪو، فڪر، انتظار، ڳڻتي، غم.
اَلکُ: خدا.
اُلو: باهه جو شعلو، چڻنگ.
اُلوٽُ: نشي ۾ چور، مست، مگن.
اَلولَ: ناز، نخرو، آڪڙ، تانءِ، عيش، سک، موج، آلوآلان.

Gul Hayat Institute

اِلهامُ: اِلقا، مَنَ واڻي، اها ڳالهہ جا خدا جي طرفان دل ۾ وڌي وڃي.
اُلَهڻُ: سج جو لهڻ.
اُليان: الرون، جِلَهون، جذبا، جوشَ.
اَمانَتَ: ڪنهن جي شيءِ کي پنهنجي سنڀال هيٺ رکڻ، ڌروهر. ضد ’خيانت‘.
اَمثالَ: مثال، داستان.
اَمَرُ: لازوال، دائمي.
اُمراءُ: اَميرَ، وڏا ماڻهو، سردار.
اَمرَتَ: آب حيات، حياتي بخشيندڙ.
املاڪَ: ملڪيت، دولت، مال.
اَمواجَ: لهرون.
اُميتَ: پَلت، پالوتَ، گهٽائي.
اَنا اَحمَدُ: ع. اَنا اَحمَدُ بِلامِيم. (حديث) آءٌ احمد آهيان ’ميم‘ کان سواءِ، يعني ’احد‘.
اَنا عَرَب: (اَنَا عَرَب بِلاعين. (قول الفقراء) مان ’عرب‘ آهيان سواءِ ’ع‘ جي. يعني ’رب‘.
اَناالحَقُ: ”مان خود حق آهيان“ منصور حلاج جو محويت جي وقت نعرو.
اَنبوهُ: ميڙ، گهٽائي، وڏو مچ.
اَنترَ جَنترُ: منتر جنتر، جادو.
اَندامُ: لِڱ، عضوو.
اَندوهُ: غم، ڏک.
اَنڌ: بي پرواهي، مغروري، وڏائي، آڪڙ.
اَنترَمڪُ: اندر ۾ جهاتي وجهندڙ.
اِنسُ: انسان، آدمي، ماڻهو.
اَنَهدُ: اندر جو آواز، مَنَ واڻي.
اِني اَنَا الله (القرآن): بيشڪ آءٌ الله آهيان.
اَٽاسي: بيشرم، ناس پٽي کان سواءِ.
اَٽڪَ: ڪڪرن جي ڪاراڻ جا پٽا.

اَٿمَيو: بي‌انداز، بيشمار.
اَواڳهہ: اونهو، عميق.
اوپارو: نارَ جي لَٽِ ۾ ڪَتل ڪاٺي.
اوتارو: جاءِ، اوطاق، مڪان.
اَوتَڙ: اٿائو، گهيرَ، تَڙَ ڪان پري.
اوڏَڻُ: هارڻ، پَلٽڻ، ليٽائڻ (ٿانءُ).
اوٽَ: اولو، پردو، پنا.
اوٽ: ويڙهہ، لَپيٽِ، پيچَ، تورِ، ڊاهِ.
اوتارُ: پورَ خيالَ.
اوٺارُ: اوٺي، جَتَ، قاصد.
اوجاڳو: ننڊ نہ ڪرڻ جي حالت.
اوجَرُ: روشني.
اَوديا: بي علمي، جهالت، اَڻڄاڻائي.
اوڍَڻُ: ڍڪڻ، پهرڻ، پائڻ (ڪپڙا).
اَور: پيو.
اوراتو: روجَ، راڙو، پِٽڪو، ماتم، غم، ڳڻتي، مصيبت.
اوراپو: اوڙاپو، ڏوراپو، طعنو.
اورار: درياءَ جي اورين پرِ.
اوراٽو: اولاٽو، لولي، اَلڪو، ڳڻتي، فڪر.
اوريَڻُ: دل جو حال بيان ڪرڻ، حال ونڊڻ، وِرونهن.
اوسَتَ: سخت اُڃ، تاس، خشڪي.
اَوسَرَ: برسات نہ پوڻ جي حالت، سوڪَ، خشڪ سالي.
اُوسَرَ: ڪَلراٺي زمين، غيرآباد زمين، خشڪ يا بَٺ زمين.
اوسيڙو: انتظار، ڳڻتي، فڪر.
اوڪارَڻُ: روڪڻ، جهلڻ، بس ڪرڻ.
اَوڳڻُ: عيب، بُرائي.
اوڳو: موڳو، مُوڙهل.
اولا: گرميءَ جا اَلا. ڏسو ’اَلو‘.
اولارا: لامارا.
اولاڪو: فڪر، الڪو، انتظار، ڳڻتي، غم.

Gul Hayat Institute

اولانيو: اويالو، ڏوراپو، مهڻو، طعنو.

اڙلانگهڻ: اورانگهڻ، لنگهي وڃڻ، پار پوڻ.

اُول جنول: اَڏنگا، ڏودستا، آٽڪهڙيا، آناڙي، بي سمجهه، مَست.

اَولو: ڏکيو، آهنجو، ضد. 'سَولو'.

اولو: ڊَڪَ، پردو، پناه، آجهو، اَلڪو، فڪر، ڳڻتي.

اَوير: آويلَ، دير سان، ڪَمَهلو.

اَويڙو: نالائق، بي وَڙو، اَڏنگو.

اوهيرو: وَسَ، وسڪارو.

اوئي: ڪِلي، مشڪ، پخال.

اَويلَ: اوير، دير سان، ڪَمهلو.

اُهڃاڻُ: نشان، پَرو، پَتو، ڏَسَ، سبب.

اَهَنڪار: هَٺ، غرور، تڪبر، اَيمانُ.

اَيٽُ: اَرٽَ، چرخو.

اَياڻو: بي سمجهه، نادان. ضد 'سياڻو'.

ايلاز: منٿون.

ب

بابِ: قسمت ۾، حَقَ ۾، باري ۾.

بات: ڳالهه.

بادلُ: ڪَڪر، ميگهه، اَبر.

بادِي: انسان جي چئن طبعيتن مان هڪ جو نالو.
چار انساني طبيعتون:
1- آتشي 2- خاڪي 3- آبي 4- بادي.

بارانُ: مِينهَن، بارش، برسات.

باراني: مينهن تي ٿيندڙ پوک، ڏسو 'باران'.

باري: خالق، خدا.

باز: شڪار پکيءَ جو قسم.
'باز' مادي پکي آهي، جنهن جو نَرَ 'جُره' آهي.

باري: ڪيلَ، راند، تماشو.

باسِ: قبول ڪرڻ.

باشو: هڪ قسم جو شڪاري پکي، باز پکيءَ جو هڪ قسم.

باطلُ: ڪُوڙ، ناحق. ضد 'حق'.

باطَن: آندرَ، ڳجهه، راز. ضد 'ظاهر'.

باطُون: اندر، ڳجهه، راز.

بافتو: سوٽي ڪپڙي جو قسم.

بالا: مٿانهون، اُوچو.

باندي: قيدياڻي، قيدي.

بانڪو: بهادر، سورهيه.

بانوڪِي: لامارو، جهٽَ.

باني: رنگ، پولي.

بُتڪدَه: صنم خانو، بت خانو.

بَتِي: تيرن رکڻ جي ڳوٿري.

بٺ: باهه.

بجلِي: وِڄلي، وِڄ، کِنوڻ، برق.

بحري باز: 'باز' جو قسم جو بحر (پاڻيءَ) مان مڇي وغيره شڪار ڪري.

بَدراه: ڪَريل، عيبدار، خراب راهه تي هلندڙ.

بُخار: ٻاڦَ، جا پاڻي گرم ٿيڻ سان مٿي نڪري.

بُخاري: بخارا شهر جو امام بخاري، حديث جي مشهور ڪتاب "صحيح بخاريءَ" جو مؤلف.

بَدڪيشِي: بدمذهب، خراب مذهب وارو.

بُراق: اُن گهوڙي جو نالو، جنهن تي حضرت محمد ﷺ جن معراج وقت سوار ٿيا هئا. تمام تکو گهوڙو.

بَرخُوردار: پُٽ، فرزند، ننڍو، ٻچو، ڪَمرسَن.

بَرگ: پَن، پَتو.

بِرهه: وِرهه، فراق، جدائي، ڦوڙائو، وڇوڙو.

بِرَهنا: اُگهاڙا.

بَزمُ: مجلس، محفل. ضد 'رزم'.

Gul Hayat Institute

بَرڇي: نيزو، ڀالو.
بِساط: چوپڙ راند جو ڪپڙو، شطرنج جو تختو.
بِسطامِي: بسطام شهر جو وينل، حضرت بايزيد بسطامي، هڪ وڏو اهل الله هو. وجد ۾ "سُبحانِي ما اَعظَمَ شانِي" (پاڪائي آهي مون کي، ڪيڏو نه آهي منهنجو شان!) چيائين. سندس وفات 874ع ۾ ٿي.
بِسمِلہ: بسم الله يا بسم الرحمان الرحيم چوڻ.
بَسمِي: رکَ، ڇارَ، ٺلهيارَ، خاڪ.
بِسيهر: وِسيهر، بِشيهَل، زهريلي نانگ جو قسم.
بُعدُ: دُوري. ضد 'قُرب'.
بَقا: هميشه موجود، هميشه رهڻ واري حالت. ضد 'فنا'.
بگر: ڪان سواءِ، سواءِ، بنان.
بِڪلَ: بَڪري، گبري، پَراڻا ڪپڙا، پراڻو لباس.
بَلا: تڪليف، مصيبت، ڏک.
بِلالُ: مخدوم بلاول سَمو. هي ٽَلٽي (ضلعي دادو) جو وينل هو. پنهنجي وقت جو وڏو بزرگ هو. شاهه بيگ ارغون کيس شهيد ڪرايو. سندس مقبرو "باغبان" (ضلعي دادو) ۾ آهي.
بَلي: وهه واهه، خوب!.
بلیٰ: قالُوا بَلیٰ (قرآن).
چيائون "هائو" (روحن جواب ڏنو). ڏسو 'الست'.
بِلي: حوالي، لاءِ، واسطي، خاطر.
بُلي: حضرت بلهي شاهه قُصور (پنجاب) جو وينل هو. صوفي شاعر هو. سندس ڪافيون مشهور آهن. 1757ع ۾ وفات ڪيائين.
بَنُ: جهنگل.
بَندَ: بندشون، بَندڻ، قيد.
بَندِي خانو: قيدخانو، ٽِرنگ، جيل.
بنوري: وَني، ڪنواري ڇوڪري، جوان ڇوڪري.
بود: هستي.
بودلو: ٻورڙو، ڇَرڙيو، ڇاڪلو، لاڏلو.
بهت: جهجهو، جام.
بوزر: مِينهَن جي ڪَٽي يا ڦَڙي.
بهيران: ٻهيرون، قطارون.
بي آب: بي عزت، بي مانَ.
بيبا: (سرائڪي زبان ۾) پيار پريو لفظ، جو ڪنهن ننڍي سان ڳالهائجي.
بيبان: بَرپَٽ، رڻ پٽ، سَڃ، ويراني.
بيخود: بي هوش، بي حال، مست.
بيد: ويدَ. هندن جا ڌرمي پستڪ، جي چار آهن:
1 رِگ ويد
2- سامَ ويد
3- يَجُرويد
4- اَٿرَ وويد.
بيراڳي: ويراڳي فقير.
بيرق: جهَندو، عَلم.
بيرَنگِي: رنگ ڪان سواءِ، جنهن ۾ ڪو رنگ نه هجي، بي مثل، لاثاني.
بيڪُ: ويس، پوشاڪ، لباس.
بيرُون: ٻاهر.
بَيعَ: وڪرو، واپار.
بيڪَسُ: بي رفيق، نڌڻڪو، لاچار، عاجز.

Gul Hayat Institute

بيڪاري: پينو فقير.
بيگانگي: ڌاريائي، غير واقفيت.
بيگانو: ويڳاڻو، ڌاريو، ناآشنا.
بي مُحابو: بي لحاظ، بي مروّت.
بينسر: عورتن جي نڪ جو زيور.
بينو: سوني زيور جو قسم.
بيهُودو: بدفضيلتو، واهيات، نالائق.

ٻ

ٻاٻاڻو: ٻاٻاڻن جو، ڏاڏاڻو، آباڻو.
ٻاٻيهل: پپيهو پکي، سهڻو انسان.
ٻاٽ: اٽي جو ڇاڻ.
ٻاجهون: سواءِ، بنا.
ٻارڻ: باهه، آگ.
ٻاڦ: ٻاڦون، ٻڙڪ، منجهه، راز.
ٻاڪار: داهوڙ، ڌانهن، رڙ.
ٻانيڻ: هندن جي چئن ذاتين مان اتم ذات.
1- برهمڻ 2- کتري
3- ويش 4- شودر.
ٻاڻُ: تير.
ٻاڻي: آواز، بيان، وچن، گفتگو.
ٻاڻيتالُ: هَل بکيڙو، گوڙ شور.
ٻٽوين: ٻٽوان وار، ڦٽيءَ سان متي کيل وار.
ٻر: ٻرڙ، تنگ، سوراخ.
ٻرائيو: ٻوليو، ٻول کيو، انجام کيو.
ٻڙو: شرم، لڄ، شانَ، پناه، داغ، ڇتو، ٽڪو.
ٻڪروال: اهو تيز مينهن، جو اتر اوير جي کنڊ کان، کنوڻ ۽ گجگوڙ سان اچي وسي.
ٻن: ٻنَ، جهنگل، ٻيلو.
ٻنڌاڻُ: قول، ٻول، وعدو، انجام، لاڳاپو، تعلق.

ٻوجهه: سمجهه.
ٻوري: ڪاٺڻ جي وَٽ، جا ٻن مان ٺهي.
ٻولُ: انجام، وعدو، سخن، گفتگو.
ٻوهر: ٻهر، ڪِن ڪچرو.
ٻهه ٻهه: روشنائي، چمڪات، ٻهڪو، بهاري.
ٻهڳڻُ: گڻوانَ، خوبين جو مالڪ، عاقل، داناءُ.
ٻهون: گهڻو، بيشمار.
ٻهي: ويهي.
ٻيائي: ڏوئي، دولاب، ڪوڙ.

ڀ

ڀاڄائي: ڀاءُ جي زال.
ڀاروني: نار جي اها ڪائي، جنهن ۾ لٽ ۽ مهري جا متا ڦرن.
ڀاڳي: ڀاڳوارو، بختاور.
ڀان: منگتو، مگڻهار، پينو، ڳائڻو.
ڀانت: / ڀات: قسم، نمونو، ريت، طرح.
ڀانوڻُ: ڀائڻ، پسند ڪرڻ.
ڀاڻو: ڀاڻ، ماڳ، جاءِ.
ڀاڻي: وٽي، سونهي، ڏسو 'ڀانوڻ'.
ڀڀوت: خاڪ، رک، ڇار.
ڀت: طرح، ريت.
ڀتار: مڙس، ور، ڪانڌ.
ڀتارو: پيارو، سدورو، هت اشارو 'آڻ' ڏانهن.
ڀرُ: آڌار، ٽيڪ، ڏڍ، وسيلو.
ڀلُ: ڀلو، فصل جو مچڻ، تمام سٺو گاهه.
ڀلَ: ڇڪ، غلطي، گمراهي.
ڀلينديان: ڏسن ٽيون، نهارين ٽيون، ڳولين ٽيون.

پَنِ: پَجِ، توڙ.
پَن: وڏو چار (مڇيءَ ڦاسائڻ لاءِ)، رَڇَ.
پَنَپڙُ: پيپڙ، پَنِپَٽَ، تيز باهه جو وڏو مچ.
پَنِيَاڻُ: پنيولجڻ، موهجڻ، مست ٿيڻ.
پَنڊِکِي: پَنڊي، ڦَڪڙي، خواري.
پِنِي: وِهاٽي، پرڀات، پرهه ڦٽي، ڏڪي، فَجر.
پوتارُ: مالڪ، سائين، معزز.
پورو: ڪٽڪ رنگو، 'اَٺ' ڏانهن اشارو.
پوساگرُ: خوفناڪ سمنڊ، سنسار رُوپي ساگر يعني هي جهان.
پوڳُ: مزو، لطف.
پوڳڻُ: ماڻڻ، سهڻ، برداشت ڪرڻ. ڏسو 'پوڳ'.
پوڳِي: مزي ماڻڻ وارا، نفساني خيالن وارا، عياش.
پولَ: ڀَل، چڪ، غلطي، گمراهي.
پولِي: پولا، وسوسا، سنسا. ڏسو 'ڀَل'.
پونگِي: جهوپو، جهوڙي، جهڳو، منهِي، ڇنو.
پيٽ: زيارت ڪر.
پيڄ پِني: پرهه ڦٽي، پرڀات. ڏسو 'پِني'.
پيڊ: راز، ڳجهه، نمونو.
پير: ڦير، ڦيرو، چڪر، نمونو، وَر، وَڪڙ.
پينگَ: اُجاڙ، ويراني، سُڃَ.
پيٽِي: جاءِ، سگهه، طاقت.

ت

تات: سنڀال، يادگيري.
تارَ: يادگيري، تانگهه.
تاراجُ: تباه، برباد، ناس.
تارڪ: دنيا کي ترڪ ڪندڙ، تياڳي.
تارونڙا: پاڻيءَ تي ترندڙ جيتن جو قسم.
تاريڪَ: اوندهه.
تاريڪي: اونداهي، انڌيرو.
تازِي: عربي گهوڙو.
تاسُفُ: افسوس، ارمان، ڏک.
تالَ: ڪيڏَ، چالاڪي، ناز نخرو.
تانگهو: ننڍو پاڻي. ضد 'تار'.
تاوَنُ: چٽي، ٽوٽو، ڇيهو، نقصان.
تَپش: گرمي، بيقراري.
تَجرِيدَ: اڪيلائي، خَلق، ڪان علحدگي.
تَجَلُ: خيرپور ۾ هڪ ڳوٺ.
تَجلو: چمڪو، روشني.
تَحتَ: جهَنم، دوزخ، پاتالَ.
تَدبِيرَ: ڪوشش، آپاءَ، تدارڪ.
تَرُ: ذرو.
تُراڙُو: تارازي، تارازيءَ جو هڪ پُڙ، وَٽَ، تورو.
تَرازو: ٻيڙيءَ جو قسم، تيزرو ننڍي ٻيڙي.
تَرازُو: ساهمي، تارازي.
تَرائِي: هيٺاهين زمين (جتي پاڻي بيهي)، جبل جي هيٺاهينءَ وٽ وارو پاڳو.
تَرياءُ: خبرچار، سڌ سماءُ.
تِرياقُ: هڪ مرڪب دوا جو نالو، جا زهر جي هر قسم کي زائل ڪري، زهر مُهرو.
تَريچو: تَرَ جو، ويجهيءَ ڇِڪَ جو، قريبي جُوءِ جو، ساڳيءَ ويڙهه ۾ رهندڙ.
تَسبِيحَ: داڻن واري مالها (جنهن تي خدا جو ذڪر ڪجي)، سَمَرڻي، مالا.
تَسلاتِ: تَسڪي، دلجاءِ، خاطري.

Gul Hayat Institute

تَصديعَ: تڪليف، آزار.
تَعزير: سزا.
تَعظِيمون: مانَ، عزت.
تَعمِيرَ: آڏاوت، بناوت.
تَفرِيدَ: اڪيلائي، تنهائي، خلوت.
تُفَنگُ: بندوق.
تَقليدَ: پيروي، پولڳي.
تَقويٰ: پرهيز گاري، زهد، عبادت.
تَڪبِيرَ: نماز ۾ 'الله اڪبر' چوڻ، تڪبير وجهڻ، ڪُهڻ.
تُڪو: بنان ڇهنب تيرَ.
تَڪِيو: فقيراڻو آستانَ، ڪُنيا، ماڳ، ديرو، جاءِ.
تَلُ: ترائي، هيٺاهين زمين (جتي پاڻي بيهي).
تُلُ: برابر، مَٽَ.
تَلافِي: تدارڪ، پورائو.
تَلقِين: تعليم، سِکيا، هدايت.
تلڪَ: نِرڙ تي تِڪو، نشانَ (جو اڪثر هندو عورتون نرڙ وچ تي هڻنديون آهن).
تَلوِينَ: رنگارنگي ڪرڻ، طَلب جي
تَلهارُ: هڪ مرض جو نالو.
تَمُ: ڏسو 'ترائي'.
تَماچو: پورو، ختم.
تَمڪِينَ: چمات، تَقڙ، لَپات.
تُنبِيَ: عزت، مانَ، مربتو. وڄائڻ جو هڪ ساز، ڪِشتي (جنهن ۾ فقير پنَ وٺن) جو قسم.
تَنَڻُ: چڪڻ، جَڙڻ.
تَونگُ: گهٽي حد، گهٽو مفاصلو.
تَوهَمُ: وَهم ۾ وجهڻ.
توهُر: مهرباني، فضل، راضپو.
تَهَوارُون: تَهوارون، ذرا ذرا، پُرزا پُرزا، لِيڙون، ريزون.
تُهمَتَ: بُهتان، الزام.

تِياڳِي: تارڪ، لاطمع، ويراڳي.
تيج: تيک، جوش.
تيجارا: روشن، چمڪندڙ.
تيرُون: ڪاريون.
تَپِشَ: تاس (اڄ جي)، اُساٽَ.
تيغ: ترار.

ٽ

ٽاڪُ: ٽاٽو، ماڳ، جاءِ، هنڌ، بيٺڪ، جُوءِ، مال جي چرڻ جو هنڌَ.
ٽاڪِيا: ترسيا، ٽَڪ پَٽيو، منزل ڪئي، ڊاهو ڪيو.
ٽانِهَر: ٽانيڪو، هَٽيڪو، هڪ هنڌ.
ٽانِيڪو: 'ٽانهر'، هٽيڪو، ٽانيڪو، هڪ هنڌ.
ٽاٽو: ٽاڪَ، ماڳَ، جُوءِ، ٽانَ، ٽاڻَ.
ٽَرُ: بَرَ، پوٺو، برپٽ، خشڪ زمين، ٿرپارڪر ضلعي جو وارياسو حصو.
ٽَرِي: مَلائي، کير جي ٽَرَ.
ٽَرِيچو: ٽَرَ جو رهاڪو، ٽَرِي.
ٽَلو: / ٽَلهو: ڍير، ڍِڳ.
ٽَمُ: گَدَ، هڪ هنڌ، هَٽيڪو.
ٽَنبُ: ٽنيو، ٽوٽي، مَني.
ٽورياٽِي: شڪارڻ، پاليشاهي، هڪ گهٽ ذات جو قسم.
ٽوڪَ: ڪاڄَ، چِيزَ، وَسٽو.
ٽُوهو: اَٽ جي پَٽيءَ جو گَڪَ.
ٽُوهَرَ: هڪ وچولي قد جي وڻ جو قسم.
ٽيلهيو: لتاڙيو، پنڌ ڪيو، ڊِڪيو، هَلايو.

ٿ

ٿاڻُ: ياچ.

Gul Hayat Institute

ٽارو: ٽَئي جي وڻ جي ٽاري، ڇنيِيو.

ٽامَ: لامَ، ٽاري.

ٽُٽَڻُ: ڀڄَڻ.

ٽِڪاڻو: هندن جو پوتر هنڌ، ٺِڪاڻو، ماڳ، مڪانَ.

ٽِڪُڙُ: جوڳين جي ڏيان جو چڪر، جو پيشانيءَ مٿان آهي.

ٽوڪَ: ٽُنول، ڇٽَر.

ٽولُ: شيءِ، چيز، وَسٿُو، وَٿَ.

ٽولاڪا: رولاڪا، ڏڪ، ڏاڪڙا، تڪليفون.

ٽُونڊيُون: لُوليون لَڳڙيون، هٿن ڪان جَڏيُون، بي ڊوليُون.

ٽُونڪَرَ: ٽورو ڏڪ.

ٽَهلَ: چاڪر، خدمت، شيوا.

ٽَهَڻُ: چِرڪڻ، تاهَ اچڻ، ڊڄڻ.

ٽِيلو: ڀَهاڙِي، ٽَڪري.

ٺ

ٺاٺُ: راڳ جو درميانو آواز.

ٺَلو: / ٺَلهو: خالي، سکڻو، بيڪار، واندو.

ث

ثَوابُ: آجر، نيڪ عوض، نيڪ ڪم جو بدلو، پُنَ، پُنجَ، ضد 'عذاب'.

پ

پاٻوڙو: پٻڻ جو پن، پٻڻ جي ڏوڏي يا ٽڪي.

پاٿُ: ڳائڻ وڄائڻ وارو پينو فقير.

پاڄي: پاڄي، نوڪر، غلام، ٻانهو.

پارانپو: پارايو، پيغام، نياپو، سنيهو.

پارَس: پٿر جو قسم، جو لوهه کي لڳي ته ان کي سونُ ڪري.

پارڪُو: پرکيندڙ، ڇاڻيندڙ، ڏاهو.

پارَڻُ: پاڙڻ، پورو ڪرڻ.

پارو: سردي، ٿَڌ.

پازيبُ: ضاعفن جي پيرن جو زيور.

پاڪِي: پاڪيزگي، پرهيزگاري، پاڪائي.

پاندُ: پَلاند، دامن، جهولي، پاندُر.

پانڌي: پانڌيڙو، راهي، مسافر، خابرو.

پاڻُورُ: پاڻُر، ٽر ملڪ جو هڪ پاڳو. ٽر ٽن پاڳن ۾ ورهايل آهي:

1- ڪاٺُر: اتر وارو پاڳو

2- پاڻُر: ڏکڻ وارو پاڳو

3- ڊِٽَ: وچ وارو پاڳو

پاهان: پوئتي پيل، مسڪين، غريب.

پاهَتُ: پهَتَ، پيرَ، رَستو (مٿي ماڻهيءَ يا لڳ لاڳاپي وارو)، محبت، همدردي، تاهَ، رس.

پاهُون: پوئتي، پُٺتي.

پاهِي: ڇڊي يا پٽڙي لَسي، جهارو، ڪنگو.

پِٻڻ: وَل جو قسم، جنهن جي پاڙ ۾ ٻِهَ ٿئي ۽ چوٽيءَ ۾ ڏوڏي.

Gul Hayat Institute

پَت: عزت، لڄ.

پَتشاهي: بادشاهي.

پُتلي: گُڏي، رانديڪو.

پَٽ پٽيهر: پَٽَ جا ڪپڙا، قيمتي وڳا.

پَٺڻُ: موڪلڻ، روانو ڪرڻ.

پِپِي: پٻٽي، ڏوڏي، ٽڪي.

پُڄ: ڊَوُ، رڄَ.

پِڃارو: ڪپهه پڃڻ وارو، منصور حلاج.

پِڃاڙڻُ: زورسان، پريشان ڪرڻ، ڏاندولڻ.

پِر: رِيتِ.

پَراگندگي: پريشاني، حيراني، تشويش.
پِريات: صبح سويرو، پرهه ڦٽي، ڏڪي.
پِرِياءُ: اثر.
پِرِيون: پرديس، پراهون ملڪ، ٻيو جهانَ، پَرلوڪَ.
پِرِيُون: خوشيءَ مان، چاهه مان.
پِرت: پيار، سِڪ محبت.
پِرتَوَ: روشني، تجلو، ڪِرڻو، عڪس، اولڙو.
پِرتُون: پرت مان. ڏسو 'پرت'.
پِرٽُ: ڪَٽي، ڌوبي.
پَرجات: لوڪَ، ماڻهو.
پَرجُوءِ: پَرانهين جُوءِ، پرانهون هنڌ، ڏورانهون ماڳ.
پُرجَهڻُ: پروڙڻ، سمجهڻ، ڄاڻڻ.
پَرچارُ: وعظ، تبليغ، اُپديشَ، وِستارَ.
پَرديسُ: مشهوري.
پرزو: پرڏيهه، ڌاريو ملڪ.
پَرڪَ: ٽُڪرو، چٺي، خط.
پَرنان: آزمايش، ڄاچ، چڪاس، تپاس.
پِرُڻُ: پَرتي، اڳتي.
پَروانُ: هَلڻ، وڃڻ.
پَروانو: مشهور، مَڃڻ جوڳو.
پِرولي: خط.
پَرَهلادُ: ڳجهارت، مامرَ. هڪ ڀڳت جو نالو، جو راجا هِرڻڪشپ جو پٽ هو. ڏسو 'هرڻڪشپ'.
پُري: شهر.
پَرِياڻُ: مسافري، ڏَسُ، پَتو، اُهڃاڻ.
پِريمي: پريم وارو، عاشق.
پِڙتِچ: نار جو اهم عضوو يا ڀاڱو، جنهن ۾ لوڙهِنِ جو پاڻي پوي.
پَڙلاءُ: پَڙلاءُ، پَٽڪو، پَٽڪاٽ، آواز، ڳالهاءُ.

پسي: ڪِرڙ جا گل.
پِڪَ: وات جو لعاب، لِبَ، قيٽي، چِڪي، ڏِڪَ.
پَڪا: ڪِرڙ جي وڻ جا پڪل ڏونرا.
پَکو: ککائونِ گهرَ، ڇَنِ، مَنهَن، لانڍي، جهوپڙي.
پَڳهُ: ٻيڙيءَ جي ٻڌڻ جو رسو، لَنگرَ.
پَلُ: گهڙي، ساعت، دَم، ڪِن، فوراً.
پَلالُ: سارين جو سُڪل گاهه.
پَلرُ: مينهن جو صاف پاڻي.
پَلڪَ: ذرو، لحظو، ٿوري ساعت، اک ڇنڀَ.
پَلڪان: پَهر، وقتَ، مُدت. ڏسو 'پلڪ'.
پَلنگُ: سيج، ڇپر کٽ.
پَلءُ: پاند، پلاند، دامن.
پَنِ: بيٺل پاڻيءَ ۾ اُپريل گاهه، جنهن مان تڏا ۽ ٽونريون ٺهن.
پَنارو: آجهو، سام، پناهه.
پنبڙَ: اک جون پنبڻيون، پنجهر، ڇَنِبَرَ.
پنبهه: ڪپهه.
پنهان: لڪل.
پِٽي: کِهَه، پيرن جي مٽي.
پوتي: رئو، زنانو مٿي جو ڪپڙو.
پوٿي: هندن جو ڌرمي ڪتاب.
پوٺو: مٿاهين زمين، غير آباد زمين.
پوڄاري: پوڄا ڪندڙ، پوڄيندڙ، بندگي ڪندڙ.
پُورُ: ويچار، فڪر، ڳڻتي.
پُوربُ: اوڀر، هڪ صوفيانه منزل جو نالو. ضد 'پڇم'.
پوڙي: ڏاڪڻ، مصرع جي ٽُڪَ، سِٽَ.
پوشَ: ڍَڪَ، پردو.
پونجارَ: چوٽي، پڇڙي.
پُوٽي: ڪپهه جو ڦهو يا ڦورو.
پَهاٽَ: جبلن ۾ پاڻيءَ جا ڍورا، پاڻي بيهڻ جا هنڌ.

Gul Hayat Institute

پهاڙُ: پربت، جبل، ڏونگر، روهَه، ڇپَرَ.

پهَرُ: ٽن ڪلاڪن جو وقت.

پهرَڻُ: جهنگ ڏانهن چاري لاءِ مال وٺي وڃڻ.

پهس: زورسان، زبردستيءَ سان، سخت.

پهَڻُ: پيهڻ، پيهي وڃڻ، گهڙڻ، داخل ٿيڻ.

پهو: ڪپهه جي پوٺي.

پهوڙا: ڪاٺ جي ڪوڏر، جنهن سان مال جو وٿاڻ صاف ڪجي.

پهُون: ٻڪريون.

پهِي: واٽهڙو، قاصد.

پهير: ڪنڊن ۾ ڍِنگهرن جو لوڙهو.

پيڄ: چانورن جي رَبَ.

پيرادُو: پيري، ٻاڳي، پيرو ڪڍندڙ.

پيرمغان: آتش پرستن جو پيشوا، ساقي.

پيرولي: ڏسو 'پرولي'.

پيرَڻُ: ڇپياٽڻ.

پيزارُ: جُتي، پادر، پاپوش.

پيڪا: زال جي والدين جو گهرَ.

پيڪانُ: تير جي ڇنب، تيرَ.

پيهي: ڪَڪائين منهي، جهوپڙي.

ج

جاتي: زيارتي، تيرٿواسي.

جاجڪُ: منگتو، مڱڻو، ٻڪاري.

جاچُ: ڏسو 'جاجڪ'.

جاچڪُ: ڏسو 'جاجڪ'.

جارُ: سوز، عشق، چاهه.

جاڙَ: ڏاڍائي، زبردستي، تعدي، جٽ.

جالَ: جام، جهجهو، ڏل، گهڻو، بيشمار.

جامُ: پيالو.

جانارُ: جانور، جاندار، ساهوارو.

جَبَرُ: زبردستي.

جتَنُ: ڪوشش، آپاءُ.

جتائُون: منجهيل وار، وارن جون ڇڳون.

جُثو: بدن، تنَ، جسم.

جَپُ: تسبيح پڙهڻ جي حالت، سمرڻي سورڻ جي حالت، ذڪر، پوڄا، پاٺَ.

جَپُ صاحبُ: گرونانڪ جي ٻاڻين جو ڪتاب، هندن جو هڪ ڌرمي ڪتاب.

جَرُ: پاڻي.

جَرڪَڻُ: چلڪڻ، چمڪڻ.

جُرو: بازپکيءَ جو نَرَ زرو. ڏسو 'باز'.

جَرو: ڏِڪ، سَرڪي.

جَرين: پاڻيءَ وارن هندن.

جَڙ: ٻيخ، پاڙ، ميخ، ڪلي.

جُزو: ڀاڱو، حصو، ٽڪرو، ذرو. ضد 'ڪُل'.

جُفتي: جوڙو، جوڙي، جفت. ضد 'طاق'.

جَڪَ: درد، سوز، آند ماند، جهوري.

جَڳتُ: جڳت، جهانَ، دنيا.

جَلالُ: بزرگي، عمده صفات باطني، غصو، ڪاوڙ.

جَليبُ: آنالو، ساٿي، همرڪاب، غلام، ٻانهو.

جَمُ: ميڙ، هجوم، گڏ.

جَم جَم: بار بار، هرهر، سدائين، هميشه.

جَمعيت: خاطري، دلجاءِ، آرام.

جمنا: هندستان جي هڪ نديءَ جو نالو.

جنجالُ: جنجل، بکيڙو، مونجهارو، آزار.

جنجيرُ: زنجير.

جُنگُ: زور، تمام گهڻو زور، تمام وڏو، بهادر.

جُنيدُ: هڪ وليءَ جو نالو، جو بغداد ۾ رهندو هو. انهيءَ ڪري 'جنيد بغدادي' سڏجي ٿو. وفات 298 هجريءَ ۾.

Gul Hayat Institute

جَٽِيو: سڳو، جو هندو ڌرمي نشاني سمجهي، ڳچيءَ ۾ پائيندا آهن، زنّار.
جُوٽي: ڪُوڙي.
جوڙَ: ٺاهَ، ڪاريگري.
جوڳُ: ڌيانُ، ميل، ميلاپ، مراقبو، سَماڌِي.
جوڳِي: ڌِياني، تَپسِي، سنياسي فقيرن جو قسم.
جَولانُ: جوشُ، جذبو.
جوڳيسَرُ: وڏو جوڳي، ڪامل درويش.
جُوٽِيون: جَٽيون، ڏٽيون، رهڻ جا هَنڌَ.
جوءِ: زال.
جُوءِ: جاءِ، هنڌ، ماڳ.
جُويا: ڳولائو، ڳوليندڙ.
جِهادُ: اسلام جي ڪافرن سان مذهب خاطر لڙائي.
جَهَدُ: ڪوشش.
جِيوَڻُ: جيئڻ، زنده رهڻ.

ڄ

ڄارُ: ڪَبڙ جي وڻ جو قسم.
ڄارُ: ڄاري، جنهن سان مڇي ڦاسائجي.
ڄِيِيِ: اولاڻيي، لاٽَ، شُعلو، ڄرَ.
ڄڄ: گهوٽيتا، ڄاڃِي، ڄڄ ۾ شامل ٿيندڙ ماڻهو.
ڄرَ: لَهَسَ، تو، ڄِيِي.
ڄَڳرَ: ڄابلو وڻ جو قسم، جنهن جي ڦَلَ کي 'ڄاڳِري ٻيرَ' چئبو آهي.
ڄُلُ: هَلَ، وڃَ.
ڄَلهو: ٿِوٽي، آرسي، ڍِرو، سست، ڪمَ ڪوسَ.
ڄماندَر: عمر، حياتي.
ڄولَ: ٿورَ، ڇالِ. ڏسو 'ڄَل'.
ڄيرو: باهه، آگ.

جھ

جهاٻو: ڳهٽي جو قسم، جو عورتون ٻانهن ۾ ٻَڌن.
جهاٽَ: جهَٽ، جهَٽ پَٽ، تڪڙو، جلدي، سَٽَ.
جهار: پکين جو ولَرَ (جو پوک کائي).
جهاڳَ: پاڻيءَ جو پنڌ، پاڻي جهاڳڻ جي حالت.
جهالارَ: اکين جا ڇپَر.
جهامَ: جُهڪاءُ (هيٺ تي)، زور سان لوڏو يا دٻاءُ، مينهن جي ٽِم ٽِم.
جهانگي: جهنگ جو رهاڪو، مارو ماڻهو.
جَهَبيرُ: مهاڻن جي ذات.
جَهِنڪو: لوڏو، ڇنڊڪو، جهوٽو، مِينهن جو وسڪارو.
جَهپَ: جهپو، جهَٽ، ڪَسَ.
جِهڄَڻُ: اندر ئي اندر ۾ ڳرڻ، وِجهلَڻ، گهڻو روئڻ، هَنجهُون هارڻ.
جَهرُوڪو: دَرِي، ڄارِي، ڪڙڪِي.
جُهڳو: ٻُونگو، جهوپڙي، گهرَ.
جَهلڪَڻُ: چمڪڻ، چلڪڻ.
جُهلَڻُ: لڏڻ، ٺَهِي اچڻ، ٻرجي اچڻ (جُهڙ).
جُهوپڙو: جُهڳي، ٻونگڙو، ڪکائون گهر.
جُهوپو: جلگهڳو. ڏس 'جهوپڙو'.
جهوري: ڳارو، ڳاراٽو، ڳِٽتي، جهوراٽو.
جُهوڙو: ٿَونرَ، جهاٻو.
جهوڪَ: مالَ جي ويهڪَ، مال جي ويهارڻ جي جاءِ، منزل.
جُهولَ: خوشيءَ وچان ڪَنڌَ ڌُوڻَ.
جهولِي: جهولَ، گودِ، هَنج، پَلءُ، پَلاندَ.
جُهونا ڳڙهُ: هندستان ۾ هڪ شهر.

Gul Hayat Institute

جُهونجهارُ: جودو، پهلوان، سورهه، سياڻو.
جُهونگارَ: جهيڻوآواز، آهستي ڳالهاءِ، ڄونگار.
جُهونگو: ڪپو.

چ

چاٽَ: چپاٽ، لپاٽ، ضرب، چپ.
چارڻُ: هڪ ذات، پَت، چارڻ رمتا فقير هوندا آهن ۽ در در ڳائي وجائي، خيرات وٺندا آهن.
چاڪرُ: نوڪر، ٻانهو، غلام، ٻيلي.
چال: لوڏ، نخري جي هلت، چلتو، وهنوار.
چاندُ: چنڊ.
چانگو: اٺ.
چاوڻُ: چائڻ، کڻڻ.
چاهه: سِڪ، دل جو لاڙ، پيار.
چت: من، دل.
چٽڪَ: چٽڪو، جهلڪو، تجلو، چمڪ دمڪ.
چٽڪو: ڏنگ، زخم، عذاب.
چٺو: خط، ڪاغذ.
چپ: ڪاٻو، ڏائو. ضد 'راس'.
چقمق: اهو پٿر، جنهن سان باهه نڪري ۽ لوهه کي ڪشش ڪري.
چڪَ: گپ، راڪو.
چڪت: چڪتو، پورو.
چڪم: پرت جو هڪ قسم.
چڪڻ: چڪ، گپ، راڪو.
چڪيا: ڏاگهه، باهه.
چمٽو: دست پناهه.
چمڪارُ: تجلو، چمڪات.
چمڪٽي: ڪنوڻ، وڄ.
چمڪي: چمڪي، لڪڻ، چهبڪ.
چنج: ٻيلو، غار، چر.
چندنُ: صندل، سر ڪنڊ.
چنڊالُ: چنڊو، نياڳو، ڪروڏي.
چنگ: ساز جو قسم.
چنگلُ: چنبو.
چنڻُ: صندل، سر ڪنڊ.
چوبدارُ: بادشاهي آردلي، نقيب.
چوتي: لانگوٽي، لنگ، چوتو.
چوٽڪ: زخم، فراز، ويڇوڙو، عشق جي چوٽ.
چوپڙ: راند جو قسم.
چوڏولَ: ڦرٽي، ڏولي، پالڪي، محافو.
چوري: ڪٽي (ڪٿهه ۾ موهيل).
چوسولُ: چوراهو، چوڏڪي، چوواٽو.
چوڪلا: ريشمي ۽ سوٽي تند گڏيل ڪپڙو.
چوکو: صاف، سٺو، ڪرو.
چوگانُ: آڳر، پڌر، ميدان، راند جي لٽ، راند.
چولو: پهراڻو، جسم، بدن.
چونرا: تنبونما ڪکاوان گهرڙا، ڇنا.
چونڪُ: ٻوڪ جي سنگن ڦٽڻ واري حالت.
چوٽو: لوٽي يا لوندڙيءَ وارا وار.
چوئو: سڙهو تيل.
چيٽڪ: جادو، عجيب ڪارنامو، عشق، بي آرامي.
چيهو: گاهه جو هڪ قسم، جنهن جي رس ۾ ڳاڙهاڻ تيندي آهي. جيڪڏهن پيرن اگهاڙو، چيهي گاهه تي گهمبو ته پير ڳاڙهيرا ٿي پوندا. مال کائيندو ته به چپ ڳاڙهيرا ٿي پوندا.
چيرا: ڪپڙو، رنگين پٽڪو خصوصاً ڳاڙهي رنگ جو.

Gul Hayat Institute

ڇ

ڇاپو: ڇاپَ، مُهَرَ، نقدي، روڪڙ.
ڇانيو: ڇينيو، جهانيو، پاندَرَ، سنهي تاري.
ڇانگَ: ٻڪرين جو ڌڻ، وَلَرَ.
ڇِٻو: وڏي ڇٻي، وڏي پندي.
ڇِٻٽ: بَند، قابو، نانگن جو ڇٻَر ۾ وَڪڙ يا گهيرو.
ڇَبيلو: سهڻو، خوبصورت، معشوق.
ڇِت: / ڇِتي: ڀالو، بَرڇي، مڇي مارڻ جو اوزار.
ڇَتَڪ: ڇتڪ، ڇتڪو، جلدي، فوراً.
ڇُتَڪ: ڇڙي، هلي، آزاد ٿي، لَڙڪي.
ڇَٺي: ڇمڻ کان ڇهين ڏينهن جو ڪم.
ڇِپر: پلڪَ (اکين جا).
ڇپر: جبل، ڏونگر، روهَ، ڪوهَ.
ڇرو: ڪاتَ، وڏي ڇري.
ڇڪن: موهتَ، مست، پريشان، حيران.
ڇُڪير: ڪلنگيءَ وارو، تاجدار.
ڇلا: گهنڊيدار وار.
ڇَمان: اکيون.
ڇِن: ڇنو، مَنهَن جي ڇت.
ڇِنَبَ: قطارون، لاٽون (لڙڪن يا ڳوڙهن جون).
ڇَندُ: ڦندَ، نمونو.
ڇوهُ: تيزي، سختي، تِکائي.
ڇيڄ: خوشي، ناچ.
ڇيءَ: نقصان، سوراخ.

ح

حاسدُ: حسد ڪندڙ، ساڙيلو.
حاشِيَ: قرآن شريف جي متن جي چوڌاري ڇڏيل ڪناري.
حالُ: وَجد، وَجد جي حالت، باطني حالت.
حُبابُ: پاڻيءَ جو ڦوٽو، ٻوڙيو، ڦوڪڻو.
حَبشِيِ: شيدي، ڪارو، ڪارو ترِ.
حجابَ: پردو.
حُجانَ: حَجتون، دوستانہ اميدون.
حَجَرُ: پٿر، حَجَرالاَسوَد (ڪارو پٿر، جو ڪعبة الله ۾ لڳل آهي، جنهن کي حاجي چمندا آهن).
حَديث: ارشاد يا فعل رسول صلعم جو.
حُرُّ: آزاد، يزيد جي لشڪر جو مَهندار، جو پوءِ امام حسين عليه السلام جي پاسي ٿيو ۽ شهيد ٿيو.
حَرامُ: ناروا، ناجائز. ضد 'حلال'.
حَرِيرُ: هڪ قسم جو ريشي ڪپڙو.
حَرِيصُ: لالچي.
حَسبِيِ: منهنجي لاءِ گهڻو آهي.
حَسرتَ: افسوس، پشيماني.
حَشَرُ: قيامت، ماتم.
حُضُورُ: ڏٺيءَ اڳيان حاضر هجڻ، روبرو، سامهون.
حُضُوري: حضور ۾ پهتل، واصل بِاالله.
حَقُّ الحُقِ: سچ جو سچ، نجَ سچ. 'حق' جو ضد 'باطل'.
حَقِير: ذليل، خوار، آدني.
حُڪامُ: بالادست، فرمان، حڪم.
حڪايَتِ: ڪهاڻي، ڳالهہ، بات.
حَلاجُ: پيڃارو، ڪپهہ پيڃڻ وارو، لقب حسين بن منصور جو، جنهن "اَنَاالحَقّ" ('مان خدا آهيان') جو نعرو هنيو، جنهن ڪري کيس 25 ذوالحج 309هہ مطابق 921ع ڦاسيءَ تي چڙهيو پيو.
حُلا: پوشاڪ، لباس، جُبو، چوغو، جامو.

Gul Hayat Institute

حَمّالُ: گهڻي بار کڻڻ وارو آدمي.

حَنبَل: اَهل سنّت والجماعت جي چئن مشهور امامن مان پهريون امام.

چار امام:

1- ابو حَنيفہ النّعمان اِبن ثابت. پيروي ڪندڙ 'حنفي' سڏائين.

2- مالڪ ابن انس پيروي ڪندڙ 'مالڪي' سڏائين.

3- أبو عبدالله ابن ادريس الشافعي. پيروي ڪندڙ 'شافعي' سڏائين.

4- احمد بن محمد بن حنبل. پيروي ڪندڙ 'حنبلي' سڏائين.

خ

خابُرو: خبر ڏيندڙ، قاصد.

خار: ڪنڊو.

خاشِي: خاصي، مٺي، چڱي.

خاڪِي: آدمي، ڏسو 'بادي'.

خاطِر: دل.

خامُ: ڪچو، اَلڙ، نادان، جاهل.

خاوَندُ: ڌڻي، مالڪ.

خُدامِي: پانهپ.

خَدَنگُ: تِير.

خَرابُون: ويران يا سَڃَ مان. شراب خاني مان.

خَرارُ: وِيهہ مَڻ تور اَنَ، تمام گهڻو.

خرامان: ناز پَري يا نَخريلي چال چلڻ.

خِرقو: گودڙي، فقيرائي پوشاڪ، جبو.

خُروش: دانهن، پُڪار.

خَسُ: ڪَکَ، ڏرو.

خَجِل: شرمندو.

خَفِي: ('خفا جو اسم فاعل')، ڳجهو، دِلي ذڪر. ڏسو 'لطيفا'. ذڪر ٻن قسمن جا آهن:

1- خَفي. ذڪر (خدا جي يادگيري) جو اهو قسم، جو دل ۾ يا آهستي ڪبو آهي. "نَقشبَندي" ذڪر 'خفي' ڪندا آهن.

2- جَلِي. لغوي معنيٰ "روشن"، ظاهر. اهو ذڪر، جو بلند آواز سان ڪبو آهي. "چِشتي" ۽ "قادري" ذڪر 'جلي' ڪندا آهن.

خَلاصُ: آزاد.

خَلَقَ الأشياء: خَلَقَ الأشياء فَهُوَ عَينُها. 'مقولو' شين کي پيدا ڪيائين، ۽ پاڻ انهن جو جِندُ آهي.

خَلَقَ آدمَ: خَلَقَ آدمَ عليٰ صُورَتہ (حديث) بَني آدم کي پنهنجي صورت تي خلقيائين.

خَليلُ: سچو دوست، حضرت ابراهيم عليہ السلام جو لقب.

خُمرُ: شراب جو مَٽُ.

خُمارُ: نَشو.

خَمَرُ: شراب.

خَنّاسُ: دلين ۾ وَسوسي وجهڻ وارو شيطان.

خواجا: مالڪ، سردار، آقا، پير، مرشد.

خواستان: خواهان، گهُرندڙ.

خورسَندگي: خوشي، سَرهائي.

خورشيد: سج.

خوشحال: خوش، شاد، خوش نصيب.

خونناب: رت جا ڳوڙها، لڙڪ.

خيانَتَ: بد ديانتي، بي ايماني، ضد 'امانت'.

خُوءِ: عادت.

خَوضُ: خيال، ويچار.

خِيمو: تَنبو.

Gul Hayat Institute

د

دارُ: گھر، مڪان.

دارَ: ڦاهي، ڦاسي، سُوري.

دارُون: دوا، علاج، ڀَڪِي.

دامُ: ڦندو، ڄارُ، ڪوڙڪي.

دانُ: خيرات، ڀيکَ، بخشش.

دانَهُ: داناهَ، عقلمند، سياڻو.

داڻا: ڪَڻا، ڪَڻ ڪَڻ، ڦَڙا (ڀڳهر).

داوَرُ: صاحبِ انصاف، حَاڪم، خدا.

دائِرو: گهيرو، حلقو، مجلس، اوطاق، مَڪان.

دَرپَڻ: آهينو، آئينو، آرسي، دَرسني.

دَرجات: درجا، عهدا، حيثيت، پَدَ.

دَرديلو: درد وارو، جنهن جي دل ۾ محبوب لاءِ درد هجي.

دُرسُ: ٺيڪ، برابر، سچ پچ.

دَرسَنُ: ديدار.

دَرڪَ: چِير، سوراخ، چاڪ، ڏار.

دَرو: ننڍڙي مڇي.

دِرو: ديڙو، ڦُنڪو، ڪوڙو.

دَرُون: اندر، دل. ضد 'بيرون'.

دَرويشُ: ڀهتل فقير، خدا رسيده، غريب، مفلس، فقير.

دُرِيگانو: بي مثل موتي، اَملهه، موتي. ڏسو 'يگانو'.

دِسَ: طرف، پاسو، جُوءِ، ماڳ، هَنڌ.

دَستُ: هٿ.

دَشتُ: بيابان، صحرا.

دُشمَنُ: بدخواهَ، ويري.

دَعِ نفسَڪَ وَ تعال (قول): پنهنجي نفس کي ڇڏ ۽ اچ.

دَغلُ: مڪ، ٺڳي.

دُلارا: پيارو، لاڏلو.

دل خَستَہ: دل ڦَٽيل، غم رسيده.

دُلدُل: اها مادي خچر، جا اسڪندريا جي حاڪم، پيغمبر ﷺ کي تحفي طور ڏني هئي ۽ پاڻ سڳورن وري اها حضرت علي رضي الله عنه کي ڏني.

دل ريش: دل ڦَٽيل، عاشق.

دَلَق: فقيراڻي گودڙي.

دَمُ: ساهَ.

دَماما: دهل، نغارو، واڄو، سَرَود.

دُمبا: ٿلها. ڏسو 'ٿنبي'.

دَمپختَ: ٻاڦ تي پڪل ڪاڌو، جهيٽي باهہ تي رڌل ڪاڌو.

دَمڙي: پيسي جو اڌون حصو، تمام ٿورڙو.

دَمَنُون: دَمَ مان، ساهہ مان.

دَوارُ: دَرُ، دروازو.

دوارڪا: هندستان ۾ هندن جي زيارت جي جاءِ.

دُودُ: دُونهون.

دَوڙَڻُ: ڊَڪڻ، ڀڄڻ.

دوساڻو: دوستاڻو، دوستن جو.

دوشُ: ڪلهو.

دُنهين: دُونهان، وٿاڻ، جايون.

دُوئي: ٻيائي.

ديرو: جاءِ، آستان، گهر.

ديسُ: مُلڪ، جاءِ، هنڌ.

ديهہِ / ديهي: بدن، جسم

ڏ

ڏانوڻُ: وهنجڻ.

ڏُتارڻُ: ريهڻ، ريبڻ، ٺڳڻ.

ڏُرِ: ڏِري، مَنڍ، اصل، اول.

Gul Hayat Institute

ڌمر: هل، شور، غلغلو، گپاگيهه، پيهه، شهرت.
ڌمڪي: دڙڪو، ڍني، ڍڳي، ڌري.
ڌوبي: ڪتي، پرتَ.
ڌوٽي: ڏٽي، فقيرن جي ڌونهين، ڌکايل مچ.
ڌيان: ڌچون، ڌرا، ٽڪرا، پرزا.

ڏ

ڏاتُر: ڏاتارَ، داتا، سخي.
ڏاجُ: ڏاجو، مَرڪ، شانَ.
ڏاڳهَ: باهه، چِڪيا.
ڏاڳهو: آٿ.
ڏاني: ڏنَ پريندڙ، ڍَل ڀرو، زبردست.
ڏاڻُ: 'دان'، بخشش، خيرات، ڀيک.
ڏُتُ: جهنگلي آنَ يا ميوو. سائون، مانڌاٿون، مڪئي وغيره گاهه مان آنَ ڪڍي، تري ماٺهو ماني پچائي يا پِتَ رڌي کائيندا آهن. آراڙي، سيارچ وغيره گاهه مان ڀاڄي ڪندا آهن. پِسي (ڪِرڙ جا گل)، پيرون (ڪِٻڙ يا چارَ جو ڦر) ۽ ڏيلها (ڪرڙ جو پڪل ڦر) به ڏت طور ڪم آڻيندا آهن. ڏسو 'ڏت'.
ڏُپُ: ڏجهه، عذاب، تڪليف.
ڏُجهو: جاهل، مورک.
ڏُڏُ: ڏرو، ڏرڙ، ڀر، ٿنگ.
ڏر: ڊڃ، خوف، ڀَوُ.
ڏرُ: مصيبت، آفت.
ڏُرتُ: سڏڪا ڀرڻ، سڏڪڻ.
ڏُسڪڻُ: لڏيل، ڏتڙيلَ، مصيبت ۾ آيل.
ڏليلُ: ڏنبَ، ڏنجهه، عذاب، ڏک، سزا.
ڏنءُ: حسد، ساڙ.
ڏوتي: ڏتَ تي گذران ڪندڙ، جهنگ ۾ رهندڙ، مالدار. ڏسو 'ڏت'.
ڏکيا، سخت، ڪَٺن، تڪليف ده.
ڏوتَ: پيڻ جي ٽِڪيءَ جو گورو.
ڏوڏو: پري.
ڏُر: ٻيٽو.
ڏوڙو: تڪليفون، پريشانيون، ڏک.
ڏولائو: ڏسو 'ڏليل'.
ڏورڻ، گذارڻ، برداشت ڪرڻ.
ڏولڻُ: ڳولڻ، ڦولڻ.
ڏولي: پالڪي، ڪجائو، محلات.
ڏونرا: ڪِرڙ وڻ جو ڪچو ڦر.
ڏونگارُ: ڏونگر، جبل، پهاڙ.
ڏوئي: ڪاٺ جو چمچو.
ڏُهاَ: چونريون، سنگهه، چاڏا، تانءُ جنهن ۾ ڪير ڏهجي.
ڏهاڳُ: مڙس جو وڇوڙو، بدقسمتي. ضد 'سهاڳ'.
ڏهڪارُ: ڏهڪو، خوف، ڏڪڻي، ڊپ.
ڏهي: جهَڻ، ولوڙيل ڏونرو، ڏڌ.
ڏهيسرُ: بهادر.
ڏهيلو: ڏکيو، تڪليف ۾ آيل. ضد 'سهيلو'.
ڏيارُ: ديس، ملڪ، اها زمين، جتان پاڻي چڙي ويو هجي.
ڏيلُ: بَت، بدن، جسم.
ڏيوالو: (اڳي جيڪو واپاري، واپار ۾ کَهجي پوندو هو، سو ڏينهن جو ڏيئو ٻاريندو هو، جنهن مان معلوم ٿيندو هو ته وٽس قرض لاهڻ لاءِ، ڪجهه به ڪونهي)، ڪَتَلَ، کَهيَلَ.
ڏيهُ: ديس، ملڪ.

Gul Hayat Institute

ڊ

ڊَولُ: نمونو.
ڊونڊِي: پيڙَيءَ جو قسم.

ڍ

ڍائِڻُ: ڍَوَ ڪرڻ، پيٽ پِرڻ.
ڍَٽَ: ٽَر جو وچوارو واريَاسو ياڳو.
ڏس 'پانور'.
ڍِرَڻُ: لَهَڻُ، هيٺ اچڻ، ٻيهڻ، ٽڌو ٿيڻ، ڍَرو ٿيڻ.
ڍوليو: مالڪ، محبوب، پيارو.

ذ

ذَڪا: طبيعت جي تيزي، ذهانت.
ذُڪا: سج.
ذَبحُ: شرع مطابق جانور کي حلال ڪرڻ.
ذَلاَلَتَ: خواري.
ذوالفقار: حضرت علي رضي الله عنه جي ترار (ٻن ڦَرن واري).
ذيلَ: تڪليف، مصيبت.

ر

رازُ: ڳُجهُہ، لڪل ڳالهہ.
راست: ساچو پاسو.
راستان: درست، ٺيڪ.
راسِخُ: مضبوط، پَڪو.
راشِي: لاشا، سادا، ڪوجها، گهٽ، بي حيثيت، ڪمزور، لاغر.
راضِ: راضپو، مهرباني.
رامُ: شري رامچندر، جو راجا دَسرَٿَ جو پٽ هو ءَ اَيوڌيا (اَوڌ) جو راجا هو.
رانجهو: هِيرَ جو عاشق.
راٺو: مومل جو پيتار.
راوَڻُ: سِري لَنڪا (سِلون) جو راجا، جنهن کي شري رامچندر جيءَ ماريو هو.
راءُ: راجا، بادشاه.
رَبابُ: هڪ قسم جو وڄائڻ جو ساز.
رَبَ: پيچي.
رَتِي: ماسي جي آئين پَتي، تمام ٿورڙو.
رَجعاتِي: خلق پاڻ ڏانهن رَجوع ڪرڻ وارا.
رَجُلُ: پيرُ، قدم.
رَڃَ: رڻِ، سَج، واري ٿي واري.
رَڇڻُ: راضي ڪرڻ، خوشي ڪرڻ.
رَحَلُ: اها ڪاٺ جي گهوڙي، جنهن تي قرآن شريف رکي پڙهجي.
رُخسارَ: ڳَلَ، مُنهَن، مَهاندو.
رَخَشندَه: تجلي وارو.
رَسُولُ: صاحبِ ڪتاب، پيغمبر.
رُسُومَ: ريت، عادت، رواج.
رُسُوائي: خواري.
رَسِيلَ: رَسِيلي، رَس واري، مزيدار، وٽندڙ.
رِشتو: لاڳاپو، عزازت.
رِشِي: مُني، تپسيا ڪندڙ، بزرگ، خدا وارو.
رُعبُ: دشهت، ڌَر، ڀَوُ.
رَعدَ: گاج، گجگوڙ.
رُقعو: خط.
رَقَمُ: لکيل خط.
رَقِيبُ: دشمن.
رِڪيبُ: گهوڙي جي زِينَ ۾ پيرَ رکي، چڙهڻ يا لهڻ لاءِ لوهہ جو گول ٺڪر.
رَلو: پيوند، لاڳاپو، ڳانڍاپو.

Gul Hayat Institute

رمز: اشارو، راز، مام، ڳجهہ.
رمڻ: وڃڻ، هلڻ، چرڻ.
رنجور: بيمار، مغموم، رنجيده، قتيل عاشق.
رنبير: جنگي جوڌو، وڏو پهلوان.
رند: رستو، واٽ.
رند: آزاد، صوفي، سائين لوڪ، مجذوب.
روان: لَس پڙهڻ، جاري شروع.
روپا: چاندي، روپيا.
روپڙيون: ڏسو 'روپا'.
روجهہ: هڪ جهنگلي جانور، جو ڳئون جهڙو ٿيندو آهي.
رود: ساز جو قسم.
روحي: ڏسو 'لطيفا'.
روهہ: جبل، پهاڙ، ڏونگر، ڇپر.
روي: سج.
رويت: شڪل، صورت.
رويو: ويو، هليو.
رويون: مهانديون، مهاندي واريون.
رهاڪ: رهاڪو، رهندڙ.
رهاڻ: مجلس، وندر، ڪچهري.
ريان: ذريون ذريون، پرزا پرزا.
ريجهڻ: راضي ٿيڻ، خوش ٿيڻ.
ريچ: پور، امنگ، آڌما، ريچڪ.
ريگ: واري.
ريگستان: واريا سو ميدان، مترادف "ريگ بوم".
رين: رات.
ريهہ: دانهن، ڪوڪ، آواز (ڳجگوڙ جو).
ريبون: زمينون.

ز

زابر: زبردست.
زاغ: ڪانءُ.
زالاٽو: عورتاٽو، ضاعفن جهڙو.
زاهد: پرهيزگار، خدا پرست، هريڪت.
زبون: ناس، ڇٽ.
زخار: ڇوليون ماريندڙ، موجزن.
زرباف: زريءَ جو ڪپڙو.
زرو: شڪاري پکيءَ جو قسم. 'جرو' نر پکي آهي. سندس مادي 'باز' آهي. جرو' پنهنجي مادريءَ جي مقابلي ۾، شڪار، قد و قامت توڙي طاقت ۾ گهٽ آهي. ڏسو 'جرو'.
زقوم: ٿوهر. هي وڻ ڪڙو ۽ زهريلو ٿيندو آهي. هن نالي سان دوزخ ۾ به وڻ آهي، جنهن جو ميوو دوزخين جو کاڄ هوندو.
زڪريا: هڪ پيغمبر جو نالو، جو ڪافرن جي خوف کان وڻ جي پور ۾ لڪي ويو، ليڪن ڪافرن کيس ڏسي ورتو ۽ وڻ ۾ ڪرٽ وجهي، کيس شهيد ڪري وڌو.
زلف: وار، چڳ.
زنار: جٽيو. ڏسو 'جٽيو'.
زنديق: 'زند' زردشت جي ڪتاب جو نالو. 'ي' نسبتي. 'ڪ' تصغيري نشاني، باهہ جو پوڄاري، آتش پرست.
زنگ: لوهہ جي ڪٽ، مورياڻ، دل جي ڪدورت، پيائي، تهسبو، وير، بغض.
زودون: جلدي، تڪڙو.
زهد: پرهيزگاري، خدا پرستي، تپشيا. ڏسو 'زاهد'.
زيل: دانهن، رڙ، جوش، جذابو، ڏڪ.

س

ساٿُ: ٽولو، ساٿاري، سنگت، مدد.
ساٿِي: مددگار.
ساجِدُ: سجدي ڪرڻ وارو، سجدو ڪندڙ.
ساحِرُ: جادوگر، مَنترباز. مترادف 'ڪاهِن'.
سارَ: جاءِ، مڪان.
سارِقُ: چورَ.
سارَنگُ: هڪ راڳڻيءَ جو نالو، آسماني مانداڻ، جهڙ.
سارَنگي: وڄائڻ جو هڪ ساز. ڏسو 'سارنگ'.
ساسُ: ساهہ، دَمِ.
سامَتَ: آڏائي گهڙيون، ٿوري دير.
ساقِي: شراب پيارڻ وارو، مرشد.
ساکَ: پَتِ، اعتبار، عزت، مانَ.
ساڳُ: سائِي ڀاڄيءَ جو قسم.
سالان: شالان، شالون، دوشالو، نفيس ڪپڙي جو قسم.
سالِڪُ: خدا جي راه تي هلڻ وارو فقير، ساڌو.
سالِمُ: پُورو، ثابت.
سالُورَ: ويسَ وڳا، هار سينگار. ڏسو 'سالان'.
سامَ: پناه، آجهو.
سامِي: سوامي، گرو، الله لوڪ.
سانباهو: سِبت، تياري.
سانبڻُ: سانڍڻ، هٿيڪو رکڻ.
سانگُ: سانگو، سبب، اتفاق.
سانگِي: سانگ وارو، سانگي يا اتفاق سان ايندڙ پرديسي، مسافر.
سانوَلُ: سانورو، محبوب.
سانوڻُ: هندن جي هڪ مهيني جو نالو، برسات وارو مهينو.
ساٿِي: ساٿي، مددگار.

ساٿيهُ: ساڙيهہ، وطن، رهڻ جو ملڪ.
ساهڙُ: سهڻيءَ جو پيتار، پيارو، محبوب.
سائرُ: سمنڊ.
سائِلُ: سوالي، سوال ڪندڙ، عرضدار.
سائون: ڏتَ جو قسم. هن گاهہ جي سَڪل سَنگَ مان سنهڙا داڻا ڪڍي، غريب ماڻهو پيَٽَ ڪري کائيندا آهن.
سُبحانُ: خداوند پاڪ.
سُبحاني: 'سُبحاني مَا اَعظَمَ شاني'. ڏسو 'بسطامي'.
سَبِيلَ: گهڙو، جام.
سَبَلُ: سبَرَ، سگهارو، مضبوط.
سِياءُ: مزاج، عادت.
سِياءُ: سِيان، سياڻي.
سَبِرُ: سگهارو، زور وارو.
سَتگُرُ: ڪامل مرشد، پُورن گرو.
سَتاري: پرده پوشي، عيب ڍڪڻ.
سِتَمُ: ظلم، ڏاڍَ.
سِتُوني: جهٽَ.
سَپُ: نانگ.
سُپارڻُ: سونپڻ.
سِپَرُ: ڍالَ.
سپورَن: مڪمل، پوريءَ طرح.
سَقِرو: سَقلو، سَجايو، ڪارائتو.
سجڪاڻ: ساوڪ، سرسبزي.
سُجُود: سجدو ڪرڻ.
سجاڻُ: خبردار، سياڻو.
سَجَرُ: تازو.
سَحَرُ: سج ايرڻ کان پهريون وقت.
سَدَ: آڙَ، روڪَ، آٽڪ.
سُدِّيرُ: هوش ۾، سامت ۾، هوشيار، خبردار.
سِرُ: تلاءُ.
سُرتِ: هوش، خبرداري.

Gul Hayat Institute

سَرَڙا: سَرَ، ٻوڙا.

سَرسيريان: سَرسَ، وڌيڪ زياده.

سِري سِره الانيسان (قول): منهنجو ۽ ان جو راز انسان آهي.

سَرفَرازي: سَربلندي، وڏائي.

سُرڪَ: سَرڪي، چُڪي، ڍُڪَ.

سَرمَدُ: هڪ ڪامل فقير، جو پهريائين ايران کان ٺٽي (سنڌ) آيو، جتي آبيچند سوناري تي راض تيس. بعد ۾ دهليءَ ويو. اورنگزيب شرعي حڪم موجب قتل ڪرايو.

سُرمنَدَلُ: ساز جو هڪ قسم.

سُرَندو: ساز جو هڪ قسم.

سَرواڻُ: اوٺي، اڳواڻ، مهندار.

سَرواهِيو: ترار وهائيندڙ، ترار هلائيندڙ، پهلوان، بهادرَ.

سَرُوپُ: شڪل، صورت، آتما.

سُرُوپُ: سهڻو.

سَروپا: مٿي کان وٺي پيرن تائين، سَڄو، پورو.

سَريجَڻُ: محبوب.

سَرير: بدن، جسم.

سَقرا: سَقلا، تمام چڱا، ڀَلا، سَنا، ڪارائتا.

سَنَسو: گهٽو، گهيٽو.

سُڪَرُ: سُڪارَ، سَهانگائي، آرزاني. ضد 'ڏڪر'.

سَڪيلو: ترار.

سُڪدَيس: آرام وارو هنڌ، سرسبز ملڪ.

سَگُ: ڪتو.

سَگرُ: اوکي واٽ، رستو، راهه.

سگهارو: طاقتور.

سُگهڙُ: لوڪ شاعر، داناءُ.

سَنگُ: ٻانهن، مائٽي.

سَگرَ: ڪنديءَ وڻ جون سگريون.

سَلَ: ٽنگ، سوراخ.

سَلڻُ: ڏسڻ، ٻاسڻ، سچي ڪرڻ. ضد 'آلڻ'.

سَلهاڙڻُ: گڏي چڙڻ، ٻڌي چڙڻ.

سَمُ: سمان، برابر، سماپت، ختم.

سميع بصير: ٻڌندڙ ڏسندڙ.

سَمون: وقت.

سُمير: ميرو پربت، هڪ جبل جو نالو.

سَناتَنِ: سناتن ڌرم وارن، مذهبي ماڻهو.

سَناسِي: تياڳي، تارڪِ، چوٿين آشرم ۾ رهڻ وارو. چار آشرم:

1- برَهمچري = برهمچاري، اهو برهمڻ يا شاگرد، جو حياتيءَ جي پهرئين حصي ۾ (25 سالن تائين) ڪنوارو رهي، ويدن جي تعليم وٺي.

2- گرهَستت. گرهستي = گهرٻار وارو. اهو برهمڻ، جو علم پورو ڪري، حياتيءَ جي ٻئي دور ۾ اچي، شادي ڪري ۽ گهر جو وڏو ٿئي.

3- وانَ پرَست. برهمڻ جي حياتيءَ جو ٽيون حصو، جڏهن هو گهر ٻار تياڳ ڪري، جهنگلن ۾ وڃي رهي.

4- سَنياس. سنساري چيزن جو تياڳ. برهمڻ جي حياتيءَ جو چوٿون حصو، جڏهن ۾ دنيا کي ترڪ ڪري.

سَنبَت: سَنيَتِ، سانباهو، تياري.

سُنبُلَ: هڪ خوشبودار گاهه جو قسم. 'وارن' سان تشبيه ڏبي آهي.

سَنيَت: ڏسو 'سنبت'.

Gul Hayat Institute

سَنجهو: سانجهي، شام.
سَنسِڪارُ: ڪرم يا ڪريا، جنهن سان سَرير ۾ آتما شدّ تي، آرٿ، ڪام، موڪش حاصل ڪجي، صاف يا پاڪ ڪرڻ جي ريت.
سَنسو: ڀرم، وَسوَسو.
سَنڪَ: نادَ، ڪوڏَ.
سَنگَ: پٿر.
سَنگرامُ: جنگ، جدَ، لڙائي.
سَنگهارُ: ڏنار، ڌڻ وارو، مالدار، مالوارو، مارُو.
سنگهڻُ: واسَ وٺڻ، ڏنگڻ.
سَنيهُ: عشق، نِينهَن، پريم.
سَنيهو: پيغام، پارانيو.
سَوايو: هڪ ۾ چوٿون حصو، وڌيڪ، گهٽو.
سُوڏا: سِڏا، ڀڙڪ قد.
سوراهُ: خيرپور ۾ هڪ ڳوٺ.
سُورِيہ: سج.
سوزُ: ساڙو، جلَ، پچَ.
سُوفارَ: تير جي نوڪ، ڪمانَ جو گوشو.
سُولي: سوري، ڦاسي.
سُوهو: ڳاڙهو.
سُهاڳ: مڙس جو پيار. ضد 'ڏهاڳ'.
سَهانگو: سستو، ارزان. ضد 'مهانگو'.
سُهاءِ: وڻي، جڳاءِ، پَسند پوي.
سَهسين: هزارين.
سَهَلَ: سَولا، سهنجا، سَهَنج وارا.
سَهَمناڪَ: خطرناڪ.
سُهمُون: چِڙہون، دڙڪا، طعنا، مهڻا.
سَهوَ: ڀلَ، خطا.
سيابو: لڳ لاڳاپو، تعلق.
سِياندو: ڊِپَ.

سيبُ: صوف.
سيرالله، سربالله، سرفي الله (قول صوفين جو): اللهہ جو سير، الله سان سير، الله جي راهہ ۾ سير.
ستَلُ: مومل کي چاهيندڙ جو نالو.
سِيتي: ساڻ.
سيپارو: قرآن شريف جون ٽيهون حصو.
سَيجَ: پَلنگ تي وڇايل ريشمي وڇاڻو.
سَيفُ: ترار.
سَيلاني: سير ڪندڙ، گهمندڙ.
سِيمابُ: پارو.
سِيلائو: تير، ڀالو، برڇي، ڪاتَ.
سِيميا: ڪايا پلٽ، اهو علم جنهن سان روح کي هڪ قالب مان ٻئي ۾ پلٽي سگهجي.
سَيَنَ: صدا، سوال.
سينڌي: واقف، ڏيٺي، واقفڪار.
سيٺاهُ / سيٺايو: سِيٺهہ وارو، سيٺهہ تي ترندڙ.

ش

شاپو: پٽڪو، ماتم، اوسارو.
شاغلُ: ڪنهن ڪم ۾ مصروف.
شاڪو: پٽڪو، ماتم، اوسارو.
شانو: ڪلهو.
شاني: شانَ وٺان.
شاه عنايت: ڪلهوڙن جي عهد جو مشهور صوفي شخص، جنهن کي ڪيترائي مريد هئا. جهوڪ شريف جو وينل هو. سندس وڌندڙ فقيرانہ طاقت کي ڏسي ڪلهوڙن جي حڪمران ميان يار محمد ڪلهوڙي ڪيس مارائي ڇڏيو.

شبلي: هڪ ڪامل وليءَ جو نالو.
شبهو: شڪ.
شدّادُ: هڪ مشهور ڪافر بادشاهه جو نالو جنهن 'بهشت اِرم' ٺهرايو هو ۽ پاڻ کي خدا سڏايو هو.
شَرحَ مُلاّ: مَلانور الدين عبدالرحمان جاميءَ جو لکيل ڪتاب.
شَرعَي: شريعت وارو، خدا تعاليٰ جي راه راست تي هلڻ وارو.
شرڪَت: شريڪ ٿيل، مترادف 'اَنبازِي'.
شعُورُ: ڄاڻ، سمجهه، سياڻپ.
شَفقَتَ: مهرباني.
شَمسُ: شمس تَبريزي. 'تَبريز' جو وينل هو، تنهنڪري کيس تبريزي چوندا آهن. ملتان ۾ آيو ۽ پاڻ کي خدا سڏائڻ لڳو. ڪيتريونِ اهڙيون ڳالهيون ڪيون جن تي وقت جي عالمن اعتراض ڪيو. 'قُم بِاِذنِي' (اُٿ منهنجي حڪم سان) مُردن کي چيائين. نيٺ کيس موت جي سزا ملي.
شَملو: پڳَ، دَستار، پَٽڪو.
شَمشيرَ: ترار (جا شينهن جي پُڇ جهڙي آهي).
شوريدَه: پريشان حال، ديوانو، عاشق.
شُوڪارو: سيڪارو، سڏڪو، ٿڌو ساهه.
شيخِي: وڏائي.
شِيرِينِ: بادشاهه خسرو پرويز جي زال، جنهن تي فرهاد (ڪوهه ڪن) عاشق هو. هُوءَ آرمينيا جي رهاڪوهئي.

ص

صَبُورُ: صبر ڪرڻ وارو.
صَحرا: ميدان، پَٽَ.
صَحن: گهرَ جو آڳرَ، اڱڻ.
صَدا: آواز، سوال، عرض.
صَدَف: سِپَ.
صُراحِي: شراب جي گهگهي، پاڻي رکڻ جو ٿانءُ.
صَرِيحُ: خالص، سمورو، ظاهر.
صِفات: صفتون، تعريفون، گڻَ.
صَلواتَ: نماز.
صُمِ: صُم بُکم عُمي فَهُم لايَرجِعُونَ. (قرآن)
ٻوڙا آهن، گونگا آهن، سو اُهي هاڻي رجوع نہ ڪندا.
صَمصامُ: تيز ترار.
صَنعانُ: هڪ مشهور بزرگ جو نالو. شيخ فريد الدين عطار جو مرشد هو. يهوديءَ جي ڌيءَ تي عاشق ٿيو، جنهنڪري هُن جا سوئر چارڻ لڳو. پوءِ ڇوڪريءَ جي پيءُ هن کي ڌيءُ ڏيڻي ڪئي. شاديءَ جي ڏينهن، جڏهن سوئر جو ڪباب کائڻ تي هو تہ شيخ فريد الدين عطار سامهون نظر آيس. هڪدم عقل ٺيڪ ٿي ويس ۽ توبهہ تائب ٿيو.
صَنعَتَ: ڪاريگري.
صَنَمُ: بُت، معشوق.
صَوابُ: درست، سِڌو، سنئين واٽ. ضد 'خطا'.
صَيادُ: شڪاري.

ض

ضَلالَت: گمراهي. ڏسو 'گمراهي'.

ط

طاعَت: بندگي، عبادت.

طالِب: طلب ڪندڙ، جوينده، مريد، عاشق. صوفين جي نظر ۾ طالب ٽن قسمن جا آهن.

1- طالبَ الدنيا مؤنث.

دنيا جو طالب 'مادي' آهي.

2- طالبُ العُقبيٰ مخنث.

آخرت جو طالب 'ڳدڙو' آهي.

3- طالبَ المولىٰ مذڪر.

مولا (خدا) جو طلب 'نر' آهي.

طالِعُ: نصيب.

طَباخِي: بورچي، نانوائي، پيٽي، پيٽر، گهڻ ڪائو.

طَبل: دهل، رعب.

طرا: ڪلنگيدار پٽڪا.

طَريقَت: تصوف جي ٻي منزل.

طَرِيل: خوبصورت، حسين.

طُرِيل: ڪلنگيءِ وارو، بادشاهه. ڏسو 'طره'.

طُريلا: مڙس، مرد. ڏسو 'طره'.

طُغيان: ڪهٽائي، جهجهائي.

طُفوليت: طفلي، ٻاراڻي، ڇوڪراڻي.

طلسمات: جادو.

طمطراق: ڪَر و فَر، شان و شوڪت، تجمل.

طَناب: رسي، نوڙي.

طَواف: حج ۾ خانه ڪعبه جي چوڌاري ڦرڻ، پرڪرما.

طُورسِينا: ڪوهه طور. ان جبل جو نالو، جنهن تي حضرت موسيٰ عليه السلام، خدا جو جلوو ڏٺو هو ۽ تجليءَ سان اهو پهاڙ سڙي ويو هو.

طُول: ڊيگهه، رضائي، گاديلي.

طُولان: شان، شوڪت، دٻدٻو.

طُومار: دفتر، ڪتاب.

ظ

ظن: گمان.

ع

عار: لڄ، شرم، حيا.

عارِف: خداشناس، معرفت وارو.

عاصا: لٺ. حضرت موسيٰ عليه السلام جي 'لٺ' مشهور آهي، جا ستر گز ڊگهي هئي.

عالَم: جهان، مخلوقات.

عبارت: بيان.

عَباسِي: گلِ عباس، جنهن جو رنگ ڳاڙهسرو ٿيندو آهي.

عتاب: ڏوراپو، ملامت.

عَدَم: نيستي، نابودي. ضد 'موجود'.

عَذرا: وامق جي معشوقا جو نالو. ڏسو 'وامق'.

عَرض: نائون آسمان، تخت.

عرفت ربي بربي (حضرت علي جو قول) رب کي، رب جي وسيلي سڃاتم.

عَريضو: خط

عُزا: بت جو نالو. جنهن جي عرب پوڄا ڪندا هئا. مگر هيءَ ڪا مورتي نه هئي، پر هڪ 'وڻ' هو، جنهن جي پرسان پوڄارين هڪ مڪان اڏيو هو. رسول الله ﷺ، خالد بند وليد کي موڪليو، ان مڪان کي ڊهرايو ۽ وڻ کي باهه ڏياري ڇڏي.

Gul Hayat Institute

عشوهَ: ناز، نخرو.

عَشق نعرا احترق (قول):

عشق باهہ آهي جيڪا ساڙي ٿي.

عَطارُ: فريد الدين عطار 513هہ مطابق 1119ع ۾ نيشاپور ۾ ڄائو. سندس والد حضرت محمد ابراهيم مشهور تاجر هو. عطار ننڍپڻ کان يتيم ٿي ويو. سندس اصل نالو 'محمد' هو، مگر فريدالدين جي لقب ۽ عطر فروشيءَ جي ڪري، 'شيخ عطار' مشهور ٿيو. تقريباً چاليهن ڪتابن جو مصنف آهي، جي طريقت، ادب، اخلاق، حڪمت ۽ تصوف جي موضوعن تي مشتمل آهن. ڏسو 'صنعان'.

عَطائِي: بخشش، گهرندڙ سوالي، فقير، منگتو.

عُقبيٰ: آخرت، قيامت، پرلوڪ.

عَليلُ: بيمار، مريض، ڪمزور، ڏٻرو.

عَنَبيرُ: آسماني رنگ جو ڪپڙو.

عَهدُ: انجام، وعدو، ٻول، اقرار.

عَينان: اکيون، نيڻ.

عينها باكية وَقَلوُبها ذاكرة (قول)

ان جي رک رئندڙ ۽ دل فڪر ڪندڙ آهي.

عينها تنام وَلاتنامَ قلوبها (قول)

ان جي اک ننڊ ڪندي آهي ۽ دل روئندي اٿس.

عِيسيٰ: حضرت عيسيٰ عليه السلام.

غ

غَابُ: ٿالهہ، طِشت.

غازِي: قاتل، ڪُفار، خدا جي راهہ ۾ لڙڻ وارو.

غُبارُ: لٽاٽ، ڌنڌ، اوندهہ.

غَرقِي: غَرق، ٻڏل.

غُفاَ: چَرِ، جبل اندر جاءِ.

غلافُ: پوش، ڍَڪ.

غَمزو: اکين جو اشارو.

غوطو: گهوتو، ٽٻي.

غولُ: ديوَ، جِن.

ف

فَاذكروني: فَذكُروُنِي اَذ كُركُم. (قرآن)
ياد ڪريو مون کي تہ ياد

فانُڙيون: ڪريان اوهان کي.

فانِي: ڦالون، ڦارون.

فائِق: فنا ٿيندڙ، واصل باالله.
فوقيت رکڻ وارو، مٿاهون، الله تعاليٰ.

فَاَينَمَاتُولوا (القرآن)

پوءِ ڪاڏي بہ منهن ڪريو.

فُتورُ: خرابي.

فَراخِي: ڪشادگي.

فَرارُ: وڏو ڀاڄوڪڙ.

فراسَت: دانائي،تيزفهمي.

فَراشُونَ: فراسيون، گلم، غاليچا.

فراقُ: ويڇوڙو، جدائي. ضد 'وصال'.

فَردا: سڀاڻي.

فَرزانَگِي: عقلمندي، دانائي، ڏاهپ.

فَرسَنگُ: ٽن ميلن جو فاصلو.

فِرعونُ: حضرت موسيٰ جي زماني ۾ مصر جي بادشاهہ جو لقب. ڪل ايڪتيهہ فرعون ٿي گذريا آهن. حضرت موسيٰ جي وقت ۾ ايڪيهون فرعون هو.

Gul Hayat Institute

فِرَنگِي: يورپ ملڪ جو ماڻهو.
فُروعِي: مصنوعي، هٿراڌو، ڪُوڙو.
فَقرُ: مفلسي، محتاجي.
فرهادُ: شيرين جي عاشق جو نالو. هن جو پيشو سنگتراشي هو.
فعال لمايُريد (القرآن)
جيئن گهري، تيئن ڪندڙ آهي.
فَلَڪَ: آسمان، پرواهه.
فلڪ: فراق، جدائي، وڇوڙو.
فَنا: ناسُ.
فَوقُ: مٿي، مٿاهون. ضد 'تحت'.
فَهمُ: دانائي، عقل، سمجهه.
فيلُ: هاٿي.
فِي الحالُ: فوراً، ترت، هِن وقت.

ق

قاتَ: قاتا، وَسيا (ڪڪر).
قارَ: قال، سگڻ، شگون، سوڻ.
قَتَ: قتل ڪَرَ، ڪَرَ جي ڪَٽِ.
قَتَڪ: آتڪ، روڪ، رڪاوٽ.
قَترِڪَڻُ: لرزڻ، ٿڙڪڻ، هوا ۾ هيڏي هوڏي ٿيڻ.
قَڪُلُ: آتڪل، حرفت، رمز، فڪر.
قَليلَ: گلن جو تيل.
قَندُ: دوڪو، ٽڪي.
قوڙائو: فراق، وڇوڙو، جدائي.
قوڳُ: ٻوٽي جو قسم، جنهن ۾ اڇا سَرها گل ٿيندا آهن.

ق

قارِي: قرآن شريف جي حرفن کي مخارج ۽ صفات سان پڙهڻ وارو.
قاضِي: انصاف ڪرڻ وارو، حڪم ڪرڻ وارو.
قافُ: جبل جو نالو.
قالَ: ظاهري حالت.
قِبلو: ڪعبو، اهو طرف، جنهن ڏانهن مُنهن ڪري نماز پڙهندا آهن.
قُبُورُ: قبرون، مَزارون، تربتون.
قَتالُ: خوني.
قَتيلُ: ڪُٺل، قتل ٿيل.
قُدسِي: پاڪ.
قُدُورِي: مذهبي ڪتاب جو نالو (فقه جو ڪتاب).
قُربُ: نزديڪي، ويجهڙائي. ضد 'بُعد'.
قَزاقُ: ڦورو، لٽيرو، رهزن.
قَطُ: وِڇ، چير، ڦوٽ، فراق، وڇوڙو.
قَطرو: پاڻيءَ جي ٻوند، ڦڙو.
قَلبُ: دل.
قُلزَمُ: سمنڊ.
قُلُ ڪُل مِن عندالله (القرآن)
چؤ تہ سڀ ڪجهہ الله طرفان آهي.
قَلَندَرُ: روحانيت وارو فقير، آزاد رند.
قُلُوبُ: ڏسو 'قلب'.
قَناتُ: اهو ڪپڙي جو پردو، جو تنبوءَ جي چئني طرفن کان هجي.
قنديلُ: فانوسُ، ڏياتي.
قورَما: ڀڳل گوشت.
قَوسَ قُزحَ: اِندلٺ.
قَولُ: وعدو، اقرار، انجام.
قَيدُالماءِ: قسمت، تقدير.
قَيدُالماءِ اَشَدَ مِنَ قَيد الحَديد.
(عربي چوڻي)
پاڻيءَ جو قيد لوهہ جي قيد کان بہ زياده سخت آهي.
قِيلَ قالَ: ڳالهہ ٻولهہ، گفتگو.

ڪ

ڪاپڙي: فقيرن جو قسم، زاهد، جوڳي، تپشي.
ڪاڄُ: ڪم.
ڪارڻَ: ڪرائين.
ڪارنهن: ڪاراڻ، چٽو، داغ.
ڪارونَ: پڪارون، دانهون، نيزاريون.
ڪارونيارَ: ڪارنهن، اونداهي، ڳوڙهو.
ڪاريا: ڪيا، پورا ڪيا.
ڪاريهرُ: نانگ جو قسم.
ڪاسِي: بنارس شهر. هي شهر هندن جو
ڪاشِي: پاڪ آستان آهي، جتي زيارت لاءِ ويندا آهن.
ڪاڪ: نئين ۾ شهر جو نالو (جيسلمير ۾).
ڪافرُ: بيدينَ، جو الله کي نہ مڃي.
ڪافيہَ: علم النحو جو هڪ ڪتاب.
ڪالَ: ڪالهہ، ڪلهہ.
ڪالورا: لوڙهہ. ڪوٺيءَ جي پاڙ ۾ ٿيندا
ڪالوڙا: آهن. غريب ماڻهو پاٿيءَ ۾ رڌي ڪائيندا آهن.
ڪامل: پورو. ضد 'ناقص'.
ڪامڻ: ڪامڻي، عورت.
ڪانَ: ڪاني، تيرَ.
ڪانڌُ: ڪانتَ، مڙس، پتي، ورَ.
ڪانسي: ڏسو 'ڪاسي'.
ڪانگڙو: ڪانگڙ، ڪانو، سازين (آن) جو قسم.
ڪانگو: ڪانگ، ڪانءُ، قاصد.
ڪانگهاري: پاڇاتي مينهن يا ڳئون (ڪير ڏيڻ ۾).
ڪاني: ڏسو 'ڪانَ'.
ڪاهلُ: سست، آرسي، ڍرو، نڪمٽو.
ڪائو: شيشو
ڪبيرُ: بزرگ، وڏو، ڪبيرو، وڏو گناهہ.

ڪتابتَ: لکت، خط.
ڪُتڪو: ٺلهو ڏنڊو.
ڪٽُ: ميڙ، ولَر.
ڪٽوري: پيالي.
ڪٽيان: مينهن جو قسم، جنهن جو
ڪپارُ: رنگ پورڙو ٿيندو آهي.
ڪپُورُ: ڪاپارَ، ڪوپري، ڪوپري. ڪافور.
ڪثرتَ: گهڻائي، تمام موجودات سواءِ
ڪَڄُ: خدا جي. ڏنگو، ورملَ.
ڪج ڪُلاهيان: بي پرواهہ بادشاهہ.
ڪجلُ: ڏيئي جو قلو، جو سرميءَ جو ڪم ڏئي.
ڪجليان: ڪجل واريون (اکيون). ڏسو 'ڪجل'.
ڪُڏڻُ: ڪيڏڻ، خوشي ڪرڻ.
ڪُرا: گهوڙا.
ڪرارُ: زور وارو، بار بار حملي ڪرڻ وارو. لقب حضرت علي رضي الله عنه.
ڪراماتي: ڪرامت ڏيکارڻ وارا، بزرگي ڏيکارڻ وارا، ڪرشمون ڏيکارڻ وارا.
ڪردارُ: ڦٽدار، خطرناڪ نانگ.
ڪرڙُ: وڻ جو قسم، جنهن جي ڦرَ کي 'ڏيلها' چوندا آهن.
ڪرڙا: سخت، ڀوائتا، خوفناڪ.
ڪرشنُ: شيام، شري ڪرشڻ جي.
ڪرگلَ: ڳوڙ، هَل.
ڪُرنشَ: ڪرمش، تعظيم، آداب، نياز، سلام، عاجزي.
ڪُڙمُ: ڪٽنب، ڪُل، خاندان.
ڪڙو: ڪوڙو، تلخ.
ڪُڙهہ: طنبيلو، گهوڙن جي بيهڻ جي جاءِ، وٿاڻ.

Gul Hayat Institute

ڪَڙَهڻُ: ٿهڪڻ، لَڇڪڻ، اُبرڻ، جوش ڪائڻ.

ڪُڙهي: مڇي مارڻ جو اوزار.

ڪُڙِي: ڇوڪري.

ڪَسبِي: هنر وارو، ڌنڌي وارو.

ڪسريٰ: نوشيروان بادشاه جو لقب.

ڪَسوٽِي: سونَ پرکڻ جو پٿر، آزمايش.

ڪَسي: واهي، نالي.

ڪَش: ڇڪيل، ساهيَل.

ڪشتو: فقيراڻو ٿانءُ، جنهن ۾ پنَ وجهن.

ڪَشتي: ٻيڙي.

ڪَشفَ: ظاهر ٿيڻ، کولڻ، پردو پري ڪرڻ، اندر جو سوجهرو، صوفين جي هڪ منزل.

صوفين جي قول موجب 'ڪَشف' ٽن قسمن جا آهن.

1- ڪشف قلوب. دل جي خبر پوڻ.

2- ڪشف قبور. قبر جي خبر پوڻ يا جيڪي ڪجهہ زمين اندر آهي.

3- ڪشف علوم. عالم الاهي يعني غيب جي خبر پوڻ.

ڪَشڪول: ڪَرمنڊل، پِنڻ جو پيالو.

ڪشورُ: مُلڪ، ولايت، اقليم.

ڪَعبو: بيت الله.

ڪَفنِي: لاش کي پهرائڻ جو ڪپڙو، فقراء جي پائڻ جو ڪپڙو، فقيراڻو چولو.

ڪَڪوريلُ: سرخ رنگ وارو، خماري.

ڪَڪُ: نانگ، سَپُ.

ڪَلَ: طلسم جادو، حڪمتي جوڙ، هنر.

ڪَلَ: خبر، سڌ.

ڪُلّ: سڀ. ضد 'جزو'.

ڪلُ يومٍ هُوَ في شَانٍ (القرآن)

هر ڏينهن اهو شان ۾ آهي.

ڪَلا: جوت، ڏيا، روشني، هنر، سونهن.

ڪَلابات: چمڪيدار ڌاڳا.

ڪَلالي: شراب وارو.

ڪُلالي: بيوفائي، ٺڳي، ڪنجوسائي.

ڪَلتار: خدا، ڀڳوان، ايشور.

ڪَلدارُ: هنر وارو، سياڻو، ڏاهو، هوشيار، ڪاريگر.

ڪَلسَ: مڇيءَ جو قسم.

ڪُلُّ شَيءٍ: 1. ڪُل شيءٍ ناطِق باالحق. (قول الفقراء)

جيڪا چيز ڳالهائي، سا اهو الله آهي.

2. ڪُل شِيءٍ يَرجعُ اِلٰي اَصلعه. (عربي چوڻي)

سڀ ڪا شيءِ پنهنجي اصل ڏانهن موٽي ٿي.

3. ڪُل شَيءٍ هُوَالله. (قول الفقراء).

سڀڪا شيءِ پاڻ الله آهي.

ڪُلفَتَ: ڪدورت، اٽڪَت، دشمني.

ڪَلنگِي: طرو، شاهي نشاني، تاج.

ڪَلونت: ڳويو، مُطرب، ڳائڻو.

ڪَمُ: ڪُوٽيءَ جو ميوو. ڪوٽيءَ جي پاڙ ۾ 'لوڙهہ' ۽ ٽڙيءَ جي چوٽيءَ ۾ 'ڪمُ' ٿيندو آهي.

ڪَما شُون: گهٽتيايون.

ڪمارُ: ڪم، ڪاروبار.

ڪَمانَ: سڱ، وَريل، ڏنگا.

ڪُمَڪَ: مدد.

ڪَملا: چَريو.

ڪُن فَيڪُونُ: ڪُن فَيڪُون. (قرآن)

ٿيءُ، پوءِ (اُهو) ٿي پيو.

ڪَنَ ڦاڙَ: جوڳين جو قسم.

ڪَنَ ڪَٽَ: جوڳين جو قسم.

ڪُندَنُ: سونُ.

ڪُنبَلُ: جوڳين جي ڪَنَ جو والو، خمدار.

ڪُندِي: ڪُنڍا، وريل، خمدار، ڏسو 'ڪُنبل'.

Gul Hayat Institute

ڪَنڍِي: هارَ.
ڪَنزُ: ديني فقہ جو ڪتاب.
ڪَنسُ: مٿرا جي هڪ راجا جو نالو، جو شري ڪرشن جو ماموءِ جاني دشمن هو. نيٺ شري ڪرشڻ جي سندس انت آندو.
ڪَنعانُ: حضرت يوسف جي وطن جو نالو.
ڪُنگرا: عمارتن ۽ قلعي جي ڀتين جي مٿان ڪَنائيءَ وارا طاق.
ڪَنگالُ: سُڃو، مفلس، غريب.
ڪَنوَلُ: پَبَڻ جو گل، ڪنول جو گل، نيلوفر.
ڪَنيزَڪَ: ٻانهڙي، گولڙي.
ڪنڪان: وڏائون، رنون زالون.
ڪُنڪَڻُ: ڪِنجهڻ.
ڪوتَهہ: ننڍو.
ڪُوپو: پهلوان، بهادر.
ڪوجهي: ڪِني، بد شڪل.
ڪوڏَ: خوشي، هيج، شوق.
ڪُورَ: واهہ.
ڪُوڙهہ: چِٽَ.
ڪوڙين: ڪروڙين، بيشمار.
ڪوڪَڙَ: سُڪل پيرون، ڪابہ سُڪل شيءِ.
ڪولُ: پرسان، ويجهو، نزديڪ، گڏ.
ڪَونتَلُ: گهوڙو.
ڪُونجَ: پکيءَ جو قسم.
ڪَونڌَڻُ: سُسائڻ، ڦيرائڻ، پري ڪرڻ.
ڪُوٽِي: اها نَڙي، جنهن جي چوٽيءَ تي 'ڪَرَ' ٺٽي ۽ پڙ ۾ 'لوڙهہ'. ڏسو 'لوڙهہ'
ڪُويلَ: آويل، اوير، دير، بي وقتو.
ڪُهدانَ: جبل ئي جبل، جبل جو پند.
ڪوهہ قافُ: هڪ جبل جو نالو.
ڪَيبَرَ: خنجر، ڪَٽارِي.
ڪَيفُ: خُمار، نَشو.
ڪيمخابُ: ريشمي ڪپڙي جو قسم.
ڪِينو: وير، دشمني، عداوت.
ڪِينِ: ڪاڏي، ڪيڏانهن، ڪٿي.

ک

کاڄُ: کانڄ، ڪمينو، نِيچ، خراب.
کامڻُ: سڙڻ، جلڻ.
کاٺَڻُ: ڏسڻ 'کامڻ'.
کاٿُرَ: ڏسو 'ٻانورَ'.
کاهوڙِي: ڏٿَ ڳوليندڙ. کاهوڙي جهنگ مان ڏٿ ٻہ ڳوليندا آهن ۽ ڇِپن ۾ نانگ ڪٽي، در در ٻيک ٻہ گهرندا آهن. هي ڏاڍا اورچ
کُتابِي: ماڻهو آهن.
کَتُورِي: شاگرد، طالب العلم.
ڪستوري، خوشبوءِ، مُشڪ، نافِ آهو.
کَتِي: لوئيءَ جو قسم.
کَپِڙتالَ: مونجهارو، مصيبت.
کَرِيُون: سَنيون (ڪير ڏيڻ جون)، پَليون، خاشيون.
کڙَنُ: ٿَهڻ، پڃي وڃڻ.
کَلو: پادر، موچڙو.
کَلِي: پخال، اوئي، ڪُونڊِي، سانداري، مشڪ.
کُنيِي: ڏَٿَ جو قسم، غريب ماڻهو تري يا رنڌي کائيندا آهن.
کُورو: ٻاهہ، وڏو مچ، ٻَٽِي.
کَهہَ: کيهہ، مِٽي، پَٽِي، دَڙَ، ڏوڙِ.
کَهَہ: کوهہ.
کُهنبو: ڪَسبو، ريتي ڪپڙي جو قسم.
کَنڻُ: کاٺڻ.
کِيانِ: کاوان، ڏسو 'کنڻ'.

Gul Hayat Institute

کيٽُ: کيتي، ٻني، زمين.
کيجَ: خوشيون.
کِيرو: آڻ پڪل سنگ.
کيڙو: هڪ ذات، 'هير' جو عاشق.
کينءَ: خوشي، خير عافيت.
کِيٽو: کائٽو. ڏسو 'کِٽڻ'.

گ

گاجَ: گجگوڙ.
گاروڙِي: ماندي، ماندو، جوڳي، ڪاريگر.
گامَ: وک، تورَ، قدم...
گاندَر: گندرو، مهاڻن جي هڪ ذات.
گانگٽُ: ميڄيءَ جو قسم.
گاءِ: وڏائي، هَٺ، تَڪبر، ايمان.
گاٿُون: ڳوٺ.
گبَر: آتش پرست، باهه جو پوڄاري، مترادف. 'مغ'.
گُداز: ڳاراٽو، جهوري.
گداگر: فقير، پينو.
گُڏي: لَغڙي.
گُرُ: گرو، مرشد. ضد 'چيلو'.
گران: مهانگو. ضد 'ارزان'.
گَرد: مٽي، ڌوڙ.
گردَن: ڳچي، ڳاٽو.
گُرڙُ: پکين جو راجا، وڏو پکي، گرڙپَکُ.
گرگات: گهرڙات، گوڙ، گجڪار.
گُرگمُ: گروءَ جي ڏنل ڄاڻ، سمجهه.
گُرمکُ: سکَ، چيلو، مريد، گروءَ جي وَچنن تي هلندڙ.
گرنارُ: جهونا ڳڙهه ۾ هڪ جبل تي قلعو.
گَرنٿُ: هندن جو ڌرمي پستڪ، جنهن جو رچيندڙ گرونانڪ صاحب آهي.
گرو: ميرو، مرهاڻو، مٽيءَ هاڻو.
گُزاف: ٻٽاڪ، ڊاڙ.

گُسائين: گوسائين، سنياسي، ساڌو.
گُفتار: گفتگو، ڳالهه ٻولهه.
گل: مٽي.
گَلا: وَلَر، هجوم، ميڙ.
گلي: گهٽي.
گُماشتو: ڪم ڪندڙ، ڀَلاوٽو.
گُمراهي: لامذهبي، ڪَج روي.
گنگا: هندن جي پاڪ ندي، جا هندستان ۾ آهي.
گنوائڻُ: گم ڪرڻ، وڃائڻ.
گُنير: گڻوان، ڀَهڳڻ، گهڻين خوبين جو مالڪ، رَجَ چڱو ماڻهو.
گواهي: شاهدي.
گوجِ: نانگ جي شڪل جهڙي ميڄي.
گود: جهولي.
گوداوِري: دکن هندستان ۾ هڪ ندي، جتي ٻارهين ٻارهين سال ياتري گڏ ٿيندا آهن.
گودڙي: دلَق، فقيرائي پوشاڪ.
گودڙِيو: گودڙيءَ وارو، فقيرن جو قسم، جوڳي.
گور: قبر.
گوسَالو: ڳهيلو، بيوقوف.
گوشُ: ڪَن.
گوشائتو: ڪَنڊائتو، اڪيلائيءَ ۾ رهندڙ.
گوش نشيني: اڪيلائيءَ ۾ ويهڻ.
گوگا: گوگا پير. هڪ روايت مطابق، هُو ذات جو چوهاڻ راجپوت هو ۽ بيڪانير جي راجگڙهه تعلقي جي اوڙيرا ڳوٺ ۾ ڄائو. ماءُ پيءُ کان ڪاوڙجي وڃي جوڳي ٿيو. چون ٿا ته مسلمان ٿيو. مسلمان ٿيندي ئي، واٽ ويندي، گهوڙي ۽ هٿيارن سميت توهر نالي ۾ ڌرتيءَ ۾ هليو ويو. اُتي سندس قبر موجود آهي. بدي مهيني جي 8-9 تاريخ اُتي ميلو لڳندو آهي.

Gul Hayat Institute

گولاڙو: وَلِ جو قسم، جا ڳاڙهي رنگ جو گول ميوو ڪندي آهي.
گُندرُ: غم، ڳڻتي، فڪرات.
گُونهِي: بُزدل، لَغور.
گوءِ: ڪينهون، هَدڙي، بالَ، شَرطَ.
گُويا: چوندڙ، ناطق.
گويائِي: گفتگو.
گيات: ڄاڻ، پوجهہ، سمجهہ.
گيانُ: علم، ڄاڻ. ڏسو 'گيات'.
گيتا: هندن جو هڪ پَوتر ڌرمي پستڪ.
گيچَ: گلن جي کهاڻائي، مَڃا، گلن جي ماچ.
گيرِبُ: وڏائي، هٺ، آيمانُ، مغروري. ڏسو 'گاءُ'.
گيهِي: گهر وار، اصل گهر وارا فقير.

ڳ

ڳاٽُ: ڳاٽو، ڳچي، گردن.
ڳاني: هارُ، ڳهڻو، زيور.
ڳاراٽو: جهوري. ڏسو 'ڳرڻ'.
ڳارو: ڪپڙي ٽُڪرُ.
ڳجهاندرُ: تمام ڳوڙهو، ڳوڙهو ڳجهہ، اونهو راز، ڳوڙهي مامرَ.
ڳرَڻُ: جهرڻ.
ڳرهَڻُ: چوڻ، بيان ڪرڻ، اورڻ، سلڻ.
ڳَڙهُ: ڪوٽَ، قلعو.
ڳنوارُ: ڏَنارَ.
ڳڻُ: احسان، خوبي.
ڳوڙهو: مٿيءَ جو گليلو.
ڳُوڙهو: مخفي، ڳجهو.
ڳهلو: ڳهيلو، ڀاڳل، بيوقوف.
ڳهڻُ: ڳمڻَ، هَڃڻَ، هلاڪ ٿيڻ.
ڳيو: ويو.

گھہ

گهاٽُ: گهاءُ، زخم.
گهاٽُ: رستو، واٽَ.
گهارِي: جدائي.
گهاءُ: زخم، چاڪ، چير.
گهٽُ: دِل.
گهرَ ڏياٽِي: گهر مالڪياڻي، گهر ڌياڻي.
گنگهرُ: پريشاني، مونجهارو.
گهل: فوج، ڪٽڪ.
گهنگهورَ: گجگوڙ، گاجَ.
گهورِڻ: ڳولڻ، تلاش ڪرڻ، صدقو ڪرڻ، سر مٿان گهورڻ.
گهوما: گهومو، گهمندڙ.
گُهونگهٽُ: نقاب، پردو، پَڪِلِ.

ل

لا: نہ، نَفِي، نيستي.
ڪلمي جا ٽي جُز آهن:
1. لاالاهَ. ناهي ڪو الاهہ (معبود).
2. الا الله. الا الله. سواءِ الله جي
3. محمد الرسول الله
محمد رسول الله جو رسول يا پيغام رسائيندڙ آهي.
پهرئين جزي کي 'نفي' ۽ ٻئي کي 'اِثبات' چوندا آهن.
لاتِ: هڪ بَتَ، جو ڪعبي ۾ هو. حضرت شعيب جي قوم ان جي پرستش ڪندي هئي. ڏسو 'منات'.
لاتَقنَطُوا: لاتَقنَطوا مِن الرَّحمَةِ الله.(قرآن) خدا جي رحمت کان نااُميد نہ ٿيو.
لاحَد: جنهن کي حد نہ هجي، بي اَنت.
لاخَير: لاخَير فِي عَبدِي. (قول). پانهپ ۾ خير ڪونهي.

لاڏُ: پيار، آنگل، آرو.

لاڏڪيُون: / لاڏيون: لاڏ ڪندڙ، پياريون. ڏسو 'لاڏ'.

لاسَيف: لاَفتيٰ الا علي لاسَيف الاذوالفقار. ڪوئي بهادر ناهي سواءِ علي رضہ جي ۽ ڪائي تلوار ناهي سواءِ ذوالفقار جي.

لاشَڪ: بنان شڪ، بيشڪ، يقيني.

لاشُون: ڏسو 'راشي'.

لافَ: لاف، ڊاڙ، ٻَتاڪَ.

لاڪو: لاکو پير، خواجہ خضر. ڏسو 'لاڪٿيو'.

لاڪيٿو: لکن جهڙو، لکي، خوبصورت.

لاڪيٿي: لاک، رتل لوئي، ڳاڙهي لوئي.

لاڳُ: انعام، بخشش.

لامَ: ٽاري، شاخ.

لامَقصُودَ: لامَقصُودَ فِي الدارِينِ اِلاّهُوَ. (قول الفقراءِ) ناهي مقصد ٻنهي جهانن ۾ (انهن جو) ان (خدا) کان سواءِ.

لامَڪانُ: خدا جو مقام، عالم قدس، عالم الاهي.

لامَوجُود: لامَوجُودَ اِلاّ الله (قول الفقراءِ) الله کان سواءِ ڪابہ شيءِ موجود نہ آهي.

لانگوٽي: لنگوٽي، لنگوٽو.

لاٿو: ٻوٽي جو قسم، جو اُٺ جو پسنديده کاڄ آهي.

لاهُوتُ: عالم ذات الاهي (جنهن ۾ سالڪ کي فنا في الله جو مقام حاصل ٿئي ٿو)، صوفين جي آخرين منزل.

لاوان: لائون، گهوٽ ۽ ڪنوار جا سَتَ ڦيرا مَٿا ميڙَ.

لايَحتاجُ: غير محتاج.

لايَزالُ: بي زوال، هميشه. (خدا جي صفت لاءِ).

لَتَرُ: پادر، موچڙو، ڪُلو.

لَتَڪَ: لَٽ، ڪاڪل، گهنڊيدار وار.

لُٽيرو: ڦورو، رهزن.

لَپي: مڇيءَ مٿان ڳِڳ.

لَڄ: حيا، شرم.

لَحظو: پَل، پَلڪ، دَم، ٿورڙي ويرمَ.

لَحمَ: گوشت، ماهَہ، ماسَ.

لَحمُڪَ دَمُڪَ، (حديث ڏانهن اشارو). تنهنجو گوشت منهنجو گوشت ۽ تنهنجو رت منهنجو رت آهي.

لُڙڪَ: ڳوڙها، هَنجُون.

لَڙهَہ: مالها، هارَ، قطار.

لَطِيفا: نيڪ ڳالهہ، نيڪ اهڃاڻ (تصوف ۾). لطيفا ڇهہ آهن، جي سالڪ کي حاصل ڪرڻ گهرجن:
1- نفسي 2- قلبي 3- روحِي
4- سِري 5- خَفِي 6- آخفِيٰ.

لَڪُ: جبل جو رستو.

لَڪَ: خبر، سُڌ.

لَڪَ لُوڻَ: لَڪَ لَٽائيندڙ، پيسن جي ريلَ ڇيلَ ڪندڙ، هَٿَ ڦاڙَ.

لَڪيو: ليک، هٿي قسمت جو انگ

لَلاَ: ڪنڌي يا اوڌَر وارڻ يا ڇڪو ڪرڻ جي نشاني، منڌ يٽڙو، مانڌ ٽي.

لِلڪار: مقابلي جو سڏ، پڪار.

لمڪن: لَڙڪن.

لنءُ: عشق، پيار، محبت.

لوٽي: بيشرم، واهيات، بي هودي، رولو.

لوح: لوح محفوظ اها عرش تي رکيل محفوظ پٽي، جنهن تي الله تعاليٰ (مسلمانن جي عقيدي موجب)، جيڪي ٿيو، ٿئي پيو ۽ ٿيندو، سو لکي ڇڏيو آهي.

لوري: گهٽ ذات واري.

Gul Hayat Institute

لوڙ: گهرج، ضرورت.
لوڙا: نَڙ، گوڙ، هَل.
لوڙهه: ڪُم جي پاڙ جو ميوو، ڪيرولي لوڙه.
لوڪُ: جهانُ، سنسار، ماڻهو.
لوڪشف الغطاء مَازدت يَقيناً (حضرت علي جو قول)
جيڪڏهن پردن کي کولي ته به منهنجي يقين ۾ ڪو واڌارو نه ايندو.
لُولُ: لُولا، واهيات، چريا.
لَولاکَ: لَولاکَ لَما خَلَقتَ الاَفلاک (حديث صوفين وٽ)
جيڪڏهن تون نه هجين ها (ته اهي محمد ﷺ) نه پيدا ڪيان ها جهانن کي.
لُونءِ: / لُنءِ: وار، رڳ.
لُوهڻ: ساڙڻ، جلائڻ.
لُوهَاٽو: ميجي ماريندڙ.
لوهُو: خُونُ، رَتُ.
لوءِ: مڪان، جان، ڳوٺ، جهانُ.
لَئو: لَئي جو وڏو وڻ.
ليڙو: آٿ.
ليڙون: ريڙون، ڦاٽل ڪپڙا.
لَيسَ: لَيسَ فِي جُبّة ماسو الله قول (جنيد) منهنجي جُبي ۾، الله کان سواءِ ٻيو ڪي ڪين آهي.
لَيلِيٰ: عرب ملڪ جي هڪ عورت جو نالو، جنهن تي قيس عامري عرف مجنون عاشق هو. ليلِيٰ 'حَي' قبلي مان هئي ۽ مجنون 'عامر' قبيلي مان هو.
لِيڙَ: رِيڙَ، ڦاٽل ڪپڙو، مسڪيني حال.
لِيهه: شرم، حيا.

م

مادَر: ماءُ.
مارڳُ: رستو.
مارو: ٿري، مسڪين، مالدار.
ماريتُ: مَارَيتَ شيئاً اِلاَّ وَرَيتَ الله فيه (بزرگن جو قول)
جنهن شيءِ کي ڏٺم ته ان ۾ الله کي ڏٺم.
ماڙَ: مدد، مهرباني، ڀلائي.
ماڙيچي: ٿَريلي، ٿر جي رهاڪو.
ماس: ماهُ، گوشت.
مافو: ڏولي، پالڪي.
ماڪَ: ماٽ، ٽيڙ، شبنم.
ماڳُ: هنڌ، جاءِ، مڪان، مارڳ.
ماڳهين: مُور، اصلي، ٻيءَ، هرگز.
مالڪوسُ: هڪ راڳ جو نالو.
مالها: تَسبيحَ، سُمَرڻِي.
مامَ: ڳجهه، رمز، اشارو.
مامرو: معاملو، ڪم، ڳالهه.
مانجهي: بهادر، پهلوان، سُورهه.
ماندي: پريشان، عاجز.
ماندي: مَنڊُ هڻندڙ، جادوگر.
ماڻُ: ماپو، تورو.
ماڻڪُ: رَتَنُ، لعل.
ماهي: چنڊ جهڙو، سهڻو.
ماهي: مينهون چاريندڙ، ڌَنارُ، ميهارُ.
مَتارو: مَتَلُ، رتوبت وارو، خوش.
مُترڪو: لوهار جو هٿوڙو.
مَتير: سردار، اڳواڻ، بهادر، پهلوان.
مَحرَمُ: واقف.
مَجازي: غيراصلي، غيرحقيقي، ضد 'حقيقي'.
مَجذُوبُ: (مَجذُوب، 'جذب' جو اسم مفعول)، خدا جي محبت ۾ غرق.

مَجنُون: ليليٰ جي عاشق جو نالو. ڏسو 'ليليٰ'.

مَجِرَ: ڪنديءَ جو ٻورَ، سڱريون.

مُحاصِرو: گهيرو.

مُحتَسِبُ: حساب ڪرڻ وارو، اهو حڪم جو شرعي قانون جي ڀڃڪڙي ڪندڙ کي روڪي ٿو.

مَحضَرُ: عدالت جو حڪم نامون.

مُحڪَمُ: مضبوط، پَختو.

مَحڪُومُ: مطيع، تابع.

مَخدُومُ: آغا. ضد 'خادمُ'.

مَخمُورُ: نشي ۾ چُور، مَتوالو.

مَدّاحُ: ثناخوان، تعريف ڪرڻ وارو.

مُدّعا: مطلب، آرزو.

مُدغَمُ: مليل، پوشيده.

مَدڱهر: جواني.

مَڏُ: مڃيءَ جو ڪوڏ، مَڏيون، سامان.

مَرُ: ڀلي، ڀلِ نه.

مُرتَدَ: بي دين، ڪافر.

مَرجات: رواج، رسمون، سليقو.

مَرجُوعاتَ: رُجاعَت، ماڻهن جي آمدرفت.

مُرچو: جنگي مورچو، حفاظتي چونڪي.

مُرشِدُ: هدايت ڪرڻ وارو، سڌي راهه ٻڌائڻ وارو، پيرَ، هادِي.

مُرَصَّعُ: جواهرن سان جڙيل.

مُرغابِي: پاڻيءَ جو مشهور پکي، ٻولاهي، آڙيءَ جو قسم.

مَرغُولُ: گهنڊيدار وار، ڪمان وانگر.

مَرڪُ: سُونهَن، شانَ، فخر، وڏائي.

مَڙهي: اها جاءِ جتي ساڌو وغيره رهن، مَٺَ.

مسائلَ: اهي ڳالهيون جي پڇڻ جي قابل هجن.

مَسجُودُ: قبلو.

مَسرُورُ: خوش.

مَسنَدان: گاديون.

مَسيت: عبادت ڪرڻ جي جڳهه (مسلمانن لاءِ)

مَشاخِي: وڏائي.

مَشَرِ: مشهور، معروف، ظاهر ظهور، پڌرو.

مَشرِقُ: اوير.

مُشرِڪُ: ٻئي کي خدا سان شريڪ ڪرڻ وارو، ٻيائي وارو.

مَشرُو: ڪپڙي جو قسم، جنهن ۾ ريشم ۽ سَٽ گڏيل هجي.

مَشعال: / مَشعَلا: شمع، روشن، ڏيئو، ڏياٽي.

مُصحَفُ: قرآن شريف.

مَصلحاتُ: نيڪ صلاح، خوبي، مَشورَتَ.

مُصَلو: جاءِ نماز، نماز پڙهڻ جو وڇاڻو.

مُطالِع: اڀياس، پڙهڻ.

مَظهَرُ: ظاهر ٿيڻ جي جاءِ.

مَعبودُ: عبادت جو لائق، الله.

مَعدُومي: نيستي، نابودي.

مَعذُورُ: محتاج، لاچار، ضعيف.

مَعرِفَتَ: خدا کي سڃاڻڻ، صوفين جي هڪ منزل.

مَعرڪَو: مارڪو، جنگ جو ميدان، جنگ، ڪچهري، مجلس.

مُغُ: آتش پرست، باهه جو پوڄاري.

مُفتِي: فتويٰ ڏيڻ وارو، شرعي حاڪم.

مَقالَ: ڳالهه ٻولهه، گفتگو، ٻچار.

مُقَيّد: قيدي.

مَڪَ: ڪپڙ جو ڦَرَ، ڪَمَرَ جي ڪَڙِ.

مَڪَرُ: دغا، فريب، دوکو، ڇَلَ، ڪپٽَ.

مَڪڙِي: ٻيڙي.

مَڪِينَ: مڪاندار، مڪان ۾ رهڻ وارو، رهاڪو.

مُڪيڙِيا: پڪيڙيا.

Gul Hayat Institute

مَگَنُ: } نهال، خوش، نشي ۾ چور.
مَگهَنُ:

مَگَرُ: پاهه.

مَگٽو: } منگتو، هڪ ذات.
مَگٽهار:

مَلُ: بهادر.

مُلا: ظاهر علم جو ڄاڻو.

مَلاحُ: مهاڻو، ٻيڙي هلائڻ وارو.

ملڪ: ملڪيت، مال.

مَلُوڪُ: خوبصورت، سهڻو، نازڪ.

مَناوَڻُ: مڃائڻ، قبول ڪرائڻ.

مَناتَ: مڪي معظمه جي ٽن بتن مان هڪ بُت، ٻيا ٻه بُت: 1- لات 2- عزيٰ.

مَنبَرُ: مسجد ۾ بانگ ڏيڻ وارو منارو،

مُنڌڙا: وعظ ڪرڻ جي جاءِ.

مَندرُ: والا (جوڳين جي ڪنن جا).

مَنڊُ: ٽڪاڻو، ڏيورو.

مُنڌَ: شراب.

مَنجهي: مينهن.

مَنڌيرُ: پَتڪو.

مَنڊُ: مَنترَ، ڦيٽو، جادو.

مَنڊَلُ: آسماني مانڊاڻ، ڪچهري، ٻهاري.

مُنڊڻُ: جادو وجهڻ، وَس ۾ ڪرڻ.

مَن عَرَفَ: مَن عَرَفَ نَفسه فَقَد عَرَف رَبّه (قول الفقراء)
جنهن پنهنجي نفس کي سڃاتو، تنهن ڄڻ پنهنجي رب کي سڃاتو.

مُنزهُ: پاڪ.

مَنصبُ: وڏو عهدو.

مَنصورُ: ڏسو 'حلاج'.

مُنڪر: انڪار ڪندڙ.

مَنگاڻ: گهراڻ. ڏسو 'مگٽو'.

مُنهنُ: ٻونگي، جهوپڙي.

مُنهن: بهانو، عذر.

مَني: تڪبر، غرور، هٺ، وڏائي.

مني: بزرگ، گياني، تپشي.

مَتدارُ: مَتوارو، مَتيارَ، ڪلا وارو، روشن دماغ، ڪاريهر نانگ.

مَتيارُ: ڏسو 'مدار'.

مَتي: ڏانهن، طرف.

مَتيو: تسبيح جو داڻو.

مو: وارَ.

مُوتُوا: مُوتوا قَبل اَن تَمُوتوا (قول) مرڻ کان اڳي مرو.

مَوجُدات: مخلوقات.

مُورَتَ: شڪل، صورت.

موڙ: مُٽڪ، مُنگهٽَ، سهرا، تاجَ.

مُوڙهو: بيوقوف، مَت ڳٽلَ.

مُوسيٰ: بني اسرائيل جي هڪ مشهور پيغمبر جو نالو.

موڪ: جام، گهڻو، جهجهو.

مومنُ: ايمان وارو، مسلمان.

مُوءِ: مُنهن.

مَها: وڏو.

مَهاديوُ: مها ديوتا، شوجي.

مُهاڙي: مَهڙ وارو حصو، مُنهن جو اڳيون حصو.

مَهانگو: گران، قيمتي. ضد 'سهانگو'.

مَهتابُ: چنڊ.

مهراڻُ: سمنڊ، ساگرَ.

مِهمانُ: اهو ماڻهو، جو ڪنهن جي گهر سانگي سان وڃي. ضد 'ميزبان'.

مَهميرَ: وڏا ماڻهو، پهلوان.

مَهندَ: اڳيان.

مهوالُ: ميهار.

مَهي: گهاٽي ڄهڻ، ڏڌ، لسي.

مِياٽي: اها جاءِ جتي مهاڻا مڇي ماري ڪوڙ ڪن.

Gul Hayat Institute

مِيثاقُ: انجام، وعدو. اهو اقرار، جو روحن خدا تعاليٰ سان ڪيو هو تہ تون اسان جو رب آهين ۽ اسان تنهنجا ٻانها تي رهنداسين.

مَيخانو: شراب جي ڀٽي، شراب خانو، گتو.

مِير: مٿي، ڪوٽ، دغا.

ميڙاڪو: ميڙ، هجوم.

مُيَسَّرُ: حاصل، موجود.

مينا: شراب جو شيشو.

مينڍرو: راڻو، مومل جو مڙس.

مينگهہ: بادل، ڪڪر.

مَيو: اَٽ.

ن

نابر: انڪاري.

نابُود: ناس، تباهہ، چٽ، فنا.

نابُودي: نيستي، فنائي. ڏسو 'نابود'.

ناتَر: ٻانهيءَ جو نالو، ٻانهي، نوڪرياڻي.

ناتو: لاڳاپو، ڳانڍاپو، تعلق.

ناتَوانُ: ڪمزور.

ناٿُ: سوامي، مالڪ، جوڳيسر.

ناپو: ڪَمَ جي ڪَڻِ، جا ڪَسڪَس وانگر ٿيندي آهي.

ناپَيدُ: ناياب، اَلَڀ، اَڻلڀ، دُرلڀ.

ناخُدا: ناکئو، ملاح، ڪشتي بان.

نادُ: سَنکَ، ڪوڏ.

نادِرُ: ڪمياب، بادشاه، حاڪم.

نارِي: باهہ وارا (جِنَ).

ناسُودي: جنهن مان فائدو نہ پهچي.

ناسِي: ناس ٿيندڙ، فاني.

ناطِقَ: ڳالهائڻ وارو، صاحبِ عقل. ضد 'صامتَ'.

ناگَهہ: اوچتو، اچانڪ.

نال: ساڻ.

نامُون: خط.

نامِيو: نالي وارو، هاڪارو، بهادر، پهلوان.

نانگو: فقيرن جو هڪ قسم، جوڳي، آديسي.

ناوَڪ: تير، ٻاڻ.

نِپَٽُ: بنهہ، مُطلقاً، بلڪل، صفا.

نِثارُ: قربان.

نَجمُ: ستارو.

نَجهرو: بَستِي، گهر، جهوپڙي.

نَچوئڻُ: نِپوڙڻ، وَهڻ يا ڳَڙڻ (اکين جي ڳوڙهن جو).

نَحسُ: نياڳو، چَنڊو.

نخوَتَ: غرور، تڪبر، هَٺَ، ايمانَ.

نِڌَرُ: بيوس، بيواهي.

نِراسُ: نااميد مايوس.

نِرتِ: نظر، نگاه، ڌيان، اک.

نِرجو: نِرلجو، بي نَڪو، بي شرم، بي حيا.

نِسرَڻُ: سَنگَ جو نڪرڻ يا اُيرڻ، ظاهر ٿيڻ.

نِسَنگُ: بي ڊپو، نروار، ظاهر، اُمالڪ، بيشڪ.

نِسي: نہ، نہ آهيون.

نشانو: هَدف، تير لڳڻ جو هنڌ.

نصارو: عيسائي، حضرت عيسيٰ جي امت.

نَعرو: زور جو آواز.

نَعمُ: هائو

نقلاتي: نقلن پڙهڻ وارا.

نفي: نيستي، نابودي، انڪار. ڏسو 'اثبات' ۽ 'لا'.

نفي سِري، خفي اخفا: ٻئي ذڪر جا اصطلاح.

نقرو: گهوڙو، اڇي گهوڙي جو هڪ قسم.

نقش: تعويذ.

نڪتو: باريڪ سُخن، سٺي ڳالهہ جا پوشيده هجي.

Gul Hayat Institute

نک: لاڳاپو.

نکرڻ: جدا ٿيڻ، پري ٿيڻ، الڳ ٿيڻ.

نگونسارُ: اونڌو، ٿيل، ٻڏل.

نگريو: نکتو، آجو ٿيو.

نگيا: ڏسو 'نگريو'.

نماڻو: نهٺو، صاف دل، بي وڏائي.

نمرود: بابل جي هڪ مشهور ڪافر بادشاه جو نالو، جنهن خدا هئڻ جي دعوي ڪئي هئي، هي حضرت نوح جي پٽ حام جو پوٽو هو. هڪ روايت مطابق هڪ مڇر، سندس نڪ مان گهڙي، مغز ۾ وڃي ويٺو، جنهنڪري ڪيس ڏاڍي بي آرامي ٿي. چون ٿا ته بي آراميءَ ڪي دور ڪرڻ لاءِ، روزانو مٿي ڪي ڏڪ هڻائيندو هو. آخر انهيءَ عذاب ۾ مري ويو.

نناڻون: بلائون خصوصاً جبل جي غارن ۾ رهندڙ.

نوبت: وقت، وارو، نغارو.

نوڪ: چهنب، اک جي پڇڙي، اک جا پنبڻ.

نوٽي: ڪلراٺي زمين، ويران هنڌ.

نوع: قسم.

نهال: خوش.

نهالي: سوڙ، رضائي، پٿرڻي.

نهرون: نديون.

نياپو: سنيهو، پيغام، پارانيو.

نيارو: نرالو، الڳ، علحدو.

نيبهه: سلامت، قائم.

نير: پاڻي.

نير: پيرن جا زنجير.

نيس: عدم.

نيسر: نار جو اهو عضوو، جنهن ۾ پاڙج جو پاڻي پوي.

نيسان: (بهار جي مند جو مينهن، جنهن جي قڙن ڪري، سپ ۾ موتي پيدا ٿئي ٿو)، مينهن.

نيل: آسمان، نانگ.

نيل: سوَ ارب جو عدد، بيشمار.

نيلم: نيري رنگ جو پٿر يا جواهر.

نيمان: آڌواڌ.

نيم شب: اڌ رات.

نين: نيڻ، اکيون.

نينهن: عشق.

نيڻ: ڏسو 'نين'.

نيهڙي: نهوڙي، ناس ڪري.

و

واڄٽ: واڄو، باجو، ساز.

واڄو: باجو، سرود، آواز.

واڄهه: ڪوشش.

واچڻ: پڙهڻ.

واحد: هڪ، خدا جو نالو.

وادي: ميدان، ماٿري، درياءُ.

واديسي: پرديسي، مسافر، طالب.

واڌائي: مبارڪ، خوشخبري، ڪيرون.

واڍوڙيو: قتيل، زخمي، قتيل عاشق.

وار: لحظو، ويرم، پلڪ.

واسڻ: سرهو ڪرڻ.

واسينگ: نانگ جو هڪ قسم، ڪارا ۽ ڏڱها وارا.

واصل: ملندڙ، مليل.

والله: خدا جو قسم.

وامق: عذرا جي عاشق جو نالو. ڏسو 'شيرين'.

واهڙ: ننڍو واهه، واهه.

واهڻ: ڀهراڙي، ڀهراڙيءَ جو ڳوٺ.

واهيرو: آڪيرو.

وايو: وائ، هوا، زور سان هوا جو لڳڻ.

وَبالُ: عذاب.

وَبِي يَنطِقُ: وَبِي يَنطِقَ وَبِي يُبصِرَ (حديث) ۽ مون سان ڳالهائي ٿو ۽ مون ڏسان ڏسي ٿو.

وَتُرا: گهڻو، زياده، وڌيڪ.

وَتُعِزَ: وَتُعِز مَن تَشاءُ وَتُذِلِ مَن تشاءُ. (قرآن) جنهن کي وٽيئي تنهن کي عزت وارو ڪرين، ۽ جنهن کي وٽيئي تنهن کي ذلت وارو ڪرين.

وٽُ: وِٿيِ، ويڇوٽي، مفاصلو.

وَنَڪَ: ڦيرو، وڪڙ.

وُنو: وسيو، مينهن وسيو.

وِجارَڻُ: ڏسو 'اجارڻ'.

وِڄُ: ڪنوڻ، بجلي.

وِڄڻُ: ٻرڻ، آواز ٿيڻ.

وِڄُهلَڻُ: جهرڻ، جهڄڻ، ڳرڻ.

وِڇاءُ: وڇان، منجهان.

وِڇُٽُ: ويڇوٽي، مفاصلو.

وِڇِڻ: ٽيبهري (جي نماز)، پيشي، پيشن. ڏسو 'وِڇاءُ'.

وَحدَتَ: اڪيلائي، هيڪڙائي. ضد 'ڪثرت'.

وَحيِ: حضرت جبرئيل، ملڪ هٿان نبيءَ ڏانهن خدا جو پيغام.

وُڌُوڻُ: ڪاوڙ ۾ اچڻ، غصي ۾ اچڻ، جوش ۾ اچڻ.

وَڌُون: (جا زال ٻيءَ جي گهر ڪان مڙس جي گهر تائين پهچائي وڃي ٿي) زالون.

وڌُون: رنڍ ڪون، ٻيڇڪڙيون.

وَرَ: واهر، مدد.

وَرُ: وڪڙ، ڦيرُ، اٽڪل.

وَرَ: مڙس.

وَرَ: موٽ.

وِردُ: روزمره جو ڪم، نهرايل ڪم، وظيفو.

وَرَعي: پرهيزگار، پارسا.

وَرنائَڻُ: آگهائڻ.

وِرهُ: برهه، جدائي، ڦوڙائو، عشق.

وَرِيامُ: بهادر، ويرَ، پهلوان.

وَسَ: وسندي، اصلوڪي جاءِ.

وَستُو: آبادي، جڳهه.

وِسرامُ: آرام.

وَسواسُ: وَسوَسو، سَنسو، وَهم، شَڪ.

وِسهَڻُ: ڀروسو ڪرڻ، اعتبار ڪرڻ، يقين رکڻ.

وِصالُ: ميلاپ، ملاقات. ضد 'هجر'.

وَظيفو: وِرد. ڏسو 'ورد'.

وَفِيَ اَنفُسِکُم: وَفِي اَنفُسِکُم اَفَلا تُبصِرُونَ (قرآن) ۽ اُوهان جي اندر ۾ آهن (خدا جي قدرت جون نشانيون) پوءِ اوهين ڇو نٿا چتائي ڏسو؟

وَکاڻيُون: ڳالهيون، تعريفون.

وَکَرُ: مالَ، سامانَ.

وَڳُ: ٽلو، ڳلو، قطار.

وِڳوڙُ: بگاڙو، مونجهارو.

وِچاري: آٻالي، غمگين، غريب، بي گهر.

وِلَ: / وِلا: وڪڙ، وراڪا.

وَلاٽِي: ورَندِي، موٽ، جواب.

وَلاوَڻُ: موٽائڻ، ورائڻ.

وَالقَدر: وَالقَدر خَيره وَشَرهٔ مِنَ الله تعالىٰ (قرآن) تقدير چڱي ۽ بڇڙي الله ڏانهن آهي.

وَلو: ناغو. ڏسو 'ول'.

وَلَهو: پيتار، مڙس، پيارو.

وِلهو: سچو، سَڪڻو، ڪنگال.

Gul Hayat Institute

وَلِي: خدا جو پيارو محبوبِ خدا، دوست. ’ولي‘ جو درجو ’نبي‘ کان گهٽ آهي.

ونجهلي: ٻينسري.

وَنَحنُ: وَنَحنُ اَقرَبُ اِلَيهِ مِن حَبلِ الوَرِيدِ. (قرآن) اسين هن (انسان) کي، سندس گردن جي رڳن کان به ويجها آهيون.

وَنَفَختُ: وَنَفَختُ فِيهِ مِن رُوحِي (قرآن). ڦوڪيو مان روح پنهنجي کي، ان ۾.

وَڻجارو: واپاري.

وَٽراهَه: وٽڪار.

وَٽڪارَ: هڪ منزل يا جوءِ جو نالو. ڏسو ’وٽراهه‘.

وٽواندَ: اجايو، مفت، ضايع، فضول.

وِهَه: چربي، سٿپ.

وِهُه: زهر، وِکُ.

وِهانءُ: شادي، پرڻو.

وِهُسَڻُ: کِلڻ، خوش ٿيڻ، ٽڙڻ.

وَهَلَ: ميجيءَجون ٻوريون، آنڊا. ڏسو ’وَهَه‘.

وَهَلورُ: بيزار، ڪَکِ، پريشان.

وَهَندو: جلد، ترت، ستت.

وَهُوَ: وَهُوَ مَعَکُم اَينَمَا کُنتُم. (قرآن) اهو اوهان سان گڏ آهي، جتي اوهين هجو.

وَهيڻو: وَس، اختيار، پَروَس، محتاج.

ويجِ: طبيب، حڪيم.

ويچارو: بي مدد، بي سهارو.

ويڌَن: پيڙا، درد، حالت، ماجرا.

ويرَ: ويلَ، وقت، مهل.

ويرُ: دشمني.

ويراڳِي: بيراڳي (فقير)، تارڪِ.

ويراويرِ: هميشه سدائين، هر ويل، هر وقت. ڏسو ’وير‘.

ويري: دشمن.

ويِري: سَنڌو، پِٽ.

ويڙهه: جهنگ، ٻيلو.

ويسَهُه: ويساهه، اعتبار، ڀروسو.

ويڳاڻو: بيگانو، ڌاريو، مُوڙهَلَ. ڏسو ’بيگانو‘.

ويلَ: ڏسو ’وير‘.

ويساهي: ويساهه ڏيئي، ڌوکو ڏيئي. ڏسو ’ويسهه‘.

هه

هاتڪُ: داناهه، قابل، پارکو.

هاجَ: ڪم، ڪار.

هاڄو: نقصان، ٽوٽو، ڇيهو.

هارِي: هار ڪاڌل، ڪمبخت.

هارِي: هارپ ڪندڙ، ڪڙمي.

هاڙو / هاڙهو: جبل جو نالو، مڪران جي سرحد تي جبلن جي قطار.

هاڪارَڻُ: هڪلڻ، اڳتي هلائڻ.

هامُ: قبوليت، ڏاڙَ، پتاڪَ.

هَٺُ: تڪبر، وڏائي.

هجر: جدائي، فراق.

هَجوَ: گلا، نندا.

هُجومُ: انبوهه، ميڙ.

هجي: حرف کي اعراب سان ظاهر ڪرڻ.

هَجَڻُ: هَچڻ، ڳمڻ، ڳرڻ.

هَڏُ: هَڏو، عزيز، مائٽ:

هراسُ: خوف، ڊَرَ.

هَرتالُ: سنکئي جو قسم.

هِردو: هينون، دل.

هِمالِيَه: هندستان جي اتر ۾ هڪ وڏو جبل.

هِرَناڪشُ: مهارجا هرناڪشپ، پهريائين چڱو هو، پر پوءِ راجائي نشي جي اَنڌ ۾، رعيت تي طرحين طرحين ظلم ڪرڻ لڳو. حڪم ڪيائين تہ سندس بندگي ڪئي وڃي. انهيءَ تي سندس پٽ پَرهلادَ ساڻس لڙيو ۽ ناس ڪيائينس. ڏسو 'پرهلاد'.

هَزارو: گل جو قسم.

هَستي: وڏائي، هَٺَ.

هَسوارُ: سوار، گهوڙي سوار.

هَسي: ڪِلي، خوش تي.

هلاَلُ: نئون چنڊ، ترار.

هَلاَئلُ: زهر قاتل جو قسم.

هَمُ: غم، اوندوہ.

هَمراهُ: ساٿي، مددگار.

هَنجُون: اک جا ڳوڙها، لڙڪ.

هَنجُون هابُ: اشڪبار، هَنجون هاريندڙ. ڏسو 'هنجون'.

هَنگامُون: شور.

هَنگلاجُ: ديويءَ جو مندر، فقيرن جي زيارت جي جاءِ، هڪ صوفيانہ منزل.

هَنُومانُ: ريڇن ۽ باندرن جي بادشاهہ سگريو جي ملازم جو نالو، جنهن راجا رامچندر کي لَنڪا (سلون) تي چڙهائيءَ وقت مدد ڪئي هئي.

هنئون: دل.

هَوتُ: پيارو، محبوب.

هورُ: پيو.

هورُ: فڪر، انتظار، ڊپ.

هُوڙهو: بيوقوف، اَبهرو، جلد باز.

هولُ: ڊپ، خوف.

جو هولي: هندن جو هڪ وڏو ڏڻ، خوشي، شوق، محبت.

هو مُشتاق علي لقاءِ الله (قول)

اهو الله جو ديدار جو عاشق آهي.

هتَان: هتان، هن جاءِ تان.

هُويدا: ظاهر، عَيان، نمودار.

هَيبَت: ڊپ.

هيجُ: شوق، محبت، خوشي.

هِيچ: تورو، ڪِي ڪينَ، ڪجهہ بہ نہ.

هَيس: سَڌَ، خواهش، شوق.

هَيڪاند: / هيڪند: ملاقات، ميلاپ.

هَيهات: افسوس.

ي

ياڪي: ڦريل، نافرمان، بي وفا، جدا.

يَدبيَضا: معجزو يا ڪرامت. فرعون، نَون چاول پارن مان، نبيءَ جي سڃاڻپ لاءِ هرهڪ پار جي ترِيءَ تي ٽانڊو رکائيندو هو. اهڙيءَ طرح حضرت موسيٰ جي ترِيءَ تي بہ رکيو ويو، ليڪن ان ۾ قدرت طرفان مصلحت رکيل هئي، جنهنڪري سندن هٿ بہ سڙي پيو، ۽ وڏي هوندي، اهوئي سڙيل هٿ سندن معجزو ٿي ويو، يعني پنهنجو هٿ بَغَل ۾ وجهي، ٻاهر ڪيندا هئا، تڏهن سج وانگر روشن ٿي ويندو هو.

يَسمَعُ يُبصِرُ: ٻڌي ٿو، ڏسي ٿو.

يَنطِقُ: ڳالهائي ٿو.

يَـيقِن: بيشڪ، بِلاشڪ، سچ، ٺيڪ، درست،اعتبار.
يقين جا ٽي قسم آهن:
1- علم اليَقين 2- عَين اليَقين
3- حَقَ اليَقين.

يَڪايَڪ: هڪ ئي وقت، اچناڪ، اوچتو، گڏو.

يڪتا: اڪيلو، بينظير.

يَڪسانُ: هڪجهڙو.

يَگانو: بينظير، لاثاني، بي مثل.

يوسُفُ: هڪ مشهور پيغمبر. حضرت يوسف عليه السلام حضرت يعقوب عليه السلام جو پٽ هو. نهايت حسين هو. حضرت يعقوب جي سائس ڏاڍي دل هئي، انهيءَ ڪري سندس ڀيا ڀائر حسد ڪندا هئا. اهوئي سبب هو، جو ڀائرن حضرت يوسف کي کوھ ۾ وڌو، جتان مالڪ نالي سوداگر ڪيدي مصر جي عزيز بادشاھ وٽ وڪيو. آخر مصر جو بادشاھ ٿيو. سندس عمر هڪ سوَ ڏھ ورهيہ هئي ۽ وفات 1792 قبل مسيح ۾ ٿي.

Gul Hayat Institute